

100 MÜŞKİL SUALE 100 MUKNİ CEVAPTIR.

1- İnsanın Bu Dünyaya Gönderilmesinin Hikmeti Nedir?	AYETÜL KÜBRA
2- En Hayırlı Genç Kimdir? Olmak İster Miydiniz?	23.MEKTUB Sayfa 282
3- Haşir Meydamı Nerededir?	1.MEKTUB Sayfa 8
4- Dua Nedir?	23.SÖZ Syfa 317 – 24.MEKTUB- 299 Yapmasını Bilir Miyiz? MEKTUBAT-.279
5- Cehennem Nerededir?	MEKTUBAT Sayfa 8–9
6- Kısa Bir Zamandaki Küfre Mukabil Sonsuz Azap Adalet Midir?	LEMALAR 276-84-190
7- Bazı İnsanlar Sakat Doğuyor. Bu Adalet mi?	SÖZLER Syfa- 472 LEM -207 MEK .-44-45
8- Kainatın Yaratılış Gayesi Nedir?	11.SÖZ Syfa-120 SÖZ- Syfa -179
9- Çok Defa Dua Ediyoruz. Ama Kabul Olmuyor?	SÖZLER Syfa -317 MEKTUBAT -301
10- Şeytanların İcadı Ne İçindir?	MEK. Syfs 43 LEM . Syfa -71 SÖZLER 231-232
11- Öldükten Sonra Dirilecek Miyiz?	HAŞİR RİSALESİ. 25. SÖZ syfa--400 Sözler-522-525
12- Kabre Nasıl Girilir? Kaç yolla Girilir?	SÖZLER--142-144
13- Kur'anın Neresi Mucizedir?	25. SÖZ Syfa365-442 SÖZLER -267
14- Bir Allah Tüm Kainatı Nasıl İrade Ediyor?	SÖZ-194 ŞUA -126 MEKTUBAT 249-250
15- Bize Verilen Nimetlere Karşılık Allah Ne İstiyor?	1. SÖZ MEK.-364-367 SÖZ.-360-361
16- Orucun Hikmeti Nedir?	RAMAZAN RİSALESİ -MEKTUBAT 398-404
17- Kur'an Günümüz Teknolojisinden Bahsediyor Mu?	SÖZLER 251--267
18- Mucize Nedir? Gerçekten olmuş Mudur?	MEKTUBAT 90 19. MEKTUB 2.Nükteli İşaret
19- Peygambersiz Bir Dünya Mümkün Müdür?	LEM sh -316 MEKT 469 19. SÖZ VE MEKT
20- Allah'ın Bizim İbadetimize Ne İhtiyacı Var?	LEMALAR 189-191 3.SÖZ 9.SÖZ 42-43
21- Alın Yazısı (Kader) Nedir?	26. SÖZ sh-463 MEKTUBAT sh 241-244
22- Kıyamet Kopacak Mı? Ne Zaman?	İ.İCAZ 142 SÖZLER Sh 529-531 KAST.LAHK. Sh 27
23- Dünyamız Döndüğü Halde Denizler Niye Dökülmüyor?	A. MUS -106-178 ŞUALAR -112

24- Güneş Milyonlarca Yıldan Beri Niçin Sönmüyor?	LEM.314 SÖZ.157 ŞUAL .207 G.REH-78
25- Dünyamızın Hızı Artsa Veya Eksilse Ne Olur?	LEMALAR -309
26- Bu Yıldızlar, Gezegenler Nasıl İntizamı Bozmadan Hareket Ediyorlar?	ŞUA.106 AS.Ms-100
27- İnsan Doğar Doğmaz Ana Sütü Ona Nasıl Geliyor?	LEM.98 SÖZ-10 SÖZ-655 ŞUA-156 LEM-63
28- Akılsız Bir Arı Bizim İçin Balı Nasıl Yapıyor?	ŞUAL- 155 SÖZ -64--328 GEN.REH-237
29- Bir Odun Olan Ağaç Bize Nasıl Meyve Veriyor	1.SÖZ 6--10--280-282 * AS.MU- 101 ŞUA -107
30- Su Buharı Olan Bulut Yağmuru Bize O Mu Veriyor?	A. MUS 101 ŞUA 107 T.HAYAT-335
31- Bu Kainat Nasıl Temizleniyor Ki Tertemiz?	LEMALAR -304-305
32- İnsan Hayvandan Üstün İken Nasıl Daha az Lezzet Alır?	SÖZ.-324 23.SÖZ LEM-200
33- Diğer Varlıklar Da İbadet Ediyorlar Mı?	SÖZ-426 MEK.395 1.SÖZ SÖZL - 280
34- Ölüm Bir Nimet Olabilir Mi?	MEK Sh 8 -226-227-228
35- Peygamberimiz Niçin Çok Evlenmiş?	MEKTUBAT -27
36- Anne Babaya Karşı Görevlerimiz Nelerdir?	MEKT..259 SÖZLER-639 LEM. 219-220
37- Hayatı Veren Ve Alan Kimdir?	MEKTUBAT 225-226 SÖZLER-23
38- Rabbimizi Bize Tarif Eden Şeyler Nelerdir?	SÖZLER-235 MEKTUBAT 197
39- Peygamberlerin Mucizelerinin Toplumlarına Göre özelliği Nedir?	MEK sh 184
40- Kimler Şehid Olur?	MEKTUBAT -6
41- Ahirzaman Nedir? Alametleri Nelerdir?	5.ŞUA sh 578
42-Deccal ve Süfyan Kimlerdir? Gelmişler Midir?	5. ŞUA sh 578 MEKTUBAT 56-57-58
43- Hastalığın Hikmetleri Var Mıdır? Nelerdir?	HASTALAR RİS. LEMALAR Sh 9-10-11
44- Rızka Çalışmak İbadete Mani Olabilir Mİ?	LEM. -269 SÖZ 23 -271
45- Herşeyi Allah'tan İstemek, O'na Yalvarmak Ne Demektir?	LEMALAR -239
46- Tesettürün Hikmeti Nedir?	LEMALAR 195 SÖZ- 410
47- İnsan Amelleri İle Cennet'e Girebilir Mi?	LEMALAR -84 SÖZ -360 -Sh -321

48- Mahşerde Birbirimizi Tanıyacak Mıyız?	LEMALAR -115 SÖZ sh -521
49- Şehitler Mi Üstündür, Yoksa Alimler Mi?	LEMALAR sh -167
50-Amellerimiz Nasıl Muhafaza Edilecek? Halbuki Çürüyeceğiz?	LEMALAR -137 SÖZ -116
51- Peygamberimizin Sünneti Deyince Ne Anlıyorsunuz?	LEMALAR sh -49-60
52- Ye'cüc Ve Me'cüc Kimlerdir?	5.ŞUA
53- "Dünya Öküz Ve Balğın Üstündedir." Hadisinin Manası Nedir?	LEMALAR sh -90-95
54- Kebairi İşlemek İnsanı İmansız Yapar Mı?	LEMALAR Syfa -74-77
55- Uzay Sonsuz Boşluk Mudur? Yoksa Bir Maddesi Var Mıdır?	LEMALAR -67
56- Açlıktan Ölmek Var Mıdır?	LEMALAR 62-63
57- Hz. Ali Efendimizi Nasıl Sevmeli? O'nu Sevmek Nedir?	LEMALAR 21-26
58- Hak Bir Olur. 4 Mezhep Nasıl Hak Olur?	SÖZLER sh -485
59- Faiz Niçin Haramdır?	SÖZLER --276--409--402 İ.İCAZ-45 MEKTUBAT -273
60- Niçin Zekat Veriyoruz?	SÖZLER -409 MEKT.-273
61- Gözümüzü Yaratanın Emri Dışında Harama Sevk edebilir Miyiz?	BAR. LAH-327
62- Kuran'ın Benzerini Yapmak Mümkün Müdür?	SÖZ.-sh 368-370--384- 446 * MEK.185-187
63- İman İnsanı Nasıl Kıymetli Kılar? Küfür İnsanı Nasıl Sükût Ettirir?	23.SÖZ sh-311-SÖZ 632.-636
64- Dünya Nasıl Yaratılmıştır?	SÖZLER 251 (Haşiye)
65- Depremin Hikmeti Nedir?	SÖZLER sh 171-175
66- Ses -Isı - Işık - Elektrik Nasıl Hareket Ediyor? (Hüve)	SÖZ-160 G.REHBERİ sh 108
67- Göz Açıp Kapayınca Kadar Nasıl Dirileceğiz?	SÖZLER -112-114
68- Namaz Niye 5 vakittir?	9.SÖZ sh 40
69- Çalışmak İbadet Midir?	4.SÖZ --5.SÖZ 21.SÖZ
70- Şakkı KAMER mucizesi nasıl olmuştur?	MEKTUBAT sh 207-210

71- Gıybet Nedir? Sonuçları Nedir?	MEKTUBAT sh -275 SÖZLER sh -381
72- Niçin Her Hayrın Başı Bismillah'dır?	BİRİNCİ SÖZ İ. İCAZ sh-15
73- Kabir Azabı Var Mıdır? Niçin?	A. MUSA sh-22 ŞUALAR sh- 204
74- Kıyamet Nasıl Kopacak? Herkes Görecek Mi?	MEKTUBAT sh-58 SÖZ.-531
75- Çürüyüp Dağıldığımız Halde Bu Beden Tekrar Dirilecek Mi?	SÖZLER sh-80-82
76- Dirilince Dünyadakileri Hatırlayacak Mıyız?	SÖZLER sh -649
77- Tefsir Nedir? Kaç çeşit tefsir vardır.?	T.HAYAT sh 680-681- sh161- sh 603
78- Eyüp (as) mı Sabır kahramanı yapan nedir?	LEMALAR sh 8-13
79- İbrahim (as) Ateş niye yakmadı? Halbuki Ateşin tabiatında yakmak vardır.	SÖZ.sh 261
80- Ümmetimin İHTİLAFI Rahmettir. Hadisinin manası.	MEKTUBAT .sh 268
81- Her bir günah içinde küfre götürecek bir yol var.Kurtuluş çaremiz nedir?	LEMALAR. 9
82- Gerçek Alevilik nedir? Hz Ali(RA) muhabbet nasıl olmalı?	LEMALAR sh 22 -26
83- Allaha Muhabbetin ve Rasulullaha ittiban Ölçüsü nedir?	LEMALAR sh 49 -60
84- Her Ölünün RUHUNU Azrail (AS) mı Bizzat kabzediyor.	MEKTUBAT sh 351 -353
85- Şükür ne demektir. Ölçüsü nedir ?	MEKTUBAT sh 364 -367
86- BİR ŞEY Kendiliğinden,Doğanın tesiriyle veya Sebeplerle olabilir mi?	LEM sh177 -189
87- Okulda okuduğumuz Fenler bize Allahtan Nasıl bahsediyor?	6.MESELE
88- Kainattan bir an KAYYUMİYET Kesilse ne olur?	LEMALAR. 341
89- Mugayyebat-ı Hamse nedir? Halbuki yağmurun vakti keşfediliyor.	LEMALAR 110 -112
90- Ahirzaman ve KIYAMET Alametleri hak.HADİSLER Nasıl izah edilir.	SÖZ 341-ŞUA 579
91- Mü'minlere Nefis ve Mallarının mukabilinde CENNET verilmesi.	6. SÖZ sh 25 -29
92- Sadakanın Kabul şartları nelerdir.Sadece mal ile mi verilir?	SÖZ sh 371
93- Hayvanlar İç Güdüyemi Yoksa SEVK-İ İLAHİ ilemi Hareket eder.	MEKT.sh 348
94- Allah Herşeye Kadirdir. Cennetin icadı bir bahar kadar kolaydır.	MEKTUBAT 248-251

95- Kur'anda NAMAZ İbadeti Neden çok tekrar EMREDİLMİŞ 4.SÖZ 9.SÖZ 21.SÖZ

96- Abdest ve İbadetlerde gelen VESVESE nin Mahiyeti ve Hikmeti nedir? SÖZ 274-278

97- Cennet- Lezzeti Cismaniye -Huriler 70 Hulle.Dost Dostu ile beraber..? SÖZ.sh 497-503

98- İnsan Allahın Antika bir sanatıdır. Ne demektir? 23.Söz .sh 311-312

99- İnsan KARUN Gibi Ben kendi ilmimle kazandım dese ne olur? 23.Söz sh 327-328

100- Külli hadsiz nimetler şu cüz i şükrümle nasıl mukabele edebilirim? SÖZLER 361-362

1- İnsanın Bu Dünyaya Gönderilmesinin Hikmeti Nedir? AYETÜL KÜBRA

Mukaddime

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

Bu âyet-i uzmanın sırrıyla, insanın bu dünyaya gönderilmesinin hikmeti ve gayesi; Hâlık-ı Kâinat'ı tanımak ve ona iman edip ibadet etmektir. Ve o insanın vazife-i fitratı ve farîza-i zimmeti, marifetullah ve iman-ı billahtır ve iz'an ve yakîn ile vücudunu ve vahdetini tasdik etmektir.

Evet fitraten daimî bir hayat ve ebedî yaşamak isteyen ve hadsiz emelleri ve nihayetsiz elemeleri bulunan bîçare insana, elbette o hayat-ı ebediyenin üss-ül esası ve anahtarı olan iman-ı billah ve marifetullah ve vesilelerinden başka olan şeyler ve kemalâtlar, o insana nisbeten aşağıdır. Belki, çoğunun kıymetleri yoktur.

Şualar (100)

Baş a Dön

2- En Hayırlı Genç Kimdir? Olmak İster Miydiniz? 23.MEKTUB Syfa . 282

Yedinci Sualiniz: خَيْرُ شَبَابِكُمْ مَنْ تَشَبَهَ بِكُهُولِكُمْ وَ شَرُّ كُهُولِكُمْ مَنْ تَشَبَهَ بِشَبَابِكُمْ hadîs midir;

bundan murad nedir?

Elcevab: Hadîs olarak işitmişim. Murad da şudur ki: "En hayırlı genç odur ki; ihtiyar gibi ölümü düşünüp âhiretine çalışarak, gençlik hevesatına esir olmayıp gaflette boğulmayandır. Ve ihtiyarlarınızın en kötüsü odur ki; gaflette ve hevesatta gençlere benzemek ister; çocukçasına hevesat-ı nefsanîyeye tâbi olur."

Senin levhanda gördüğün ikinci parçanın sahih sureti şudur ki; ben başımın üstünde onu bir levha-i hikmet olarak ta'lik etmişim. Her sabah ve akşam ona bakarım, dersimi alırım:

Dost istersen Allah yeter. Evet o dost ise, herşey dosttur.

Yârân istersen Kur'an yeter. Evet ondaki enbiya ve melaike ile hayalen görüşür ve vukuatlarını seyredip ünsiyet eder.

Mal istersen kanaat yeter. Evet kanaat eden, iktisad eder; iktisad eden, bereket bulur.

Düşman istersen nefis yeter. Evet kendini beğenen, belayı bulur zahmete düşer; kendini beğenmeyen, safayı bulur, rahmete gider.

Nasihât istersen ölüm yeter. Evet ölümü düşünen, hubb-u dünyadan kurtulur ve âhiretine ciddî çalışır.

Mektubat (282)

[Başa Dön](#)

3- Haşır Meydanı Nerededir?

1.MEKTUB Syfa . 8

ÜÇÜNCÜ SUAL: Cehennem nerededir?

Elcevab: قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ * لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ Cehennem'in yeri, bazı rivayetle

"Taht-el Arz" denilmiştir. Başka yerlerde beyan ettiğimiz gibi; Küre-i Arz, hareket-i seneviyesiyle ileride mecma-ı haşır olacak bir meydanın etrafında bir daire çiziyor. Cehennem ise, Arz'ın o medar-ı senevîsi altındadır demektir. Görünmemeleri ve hissedilmemeleri, perdeli ve nursuz ateş olduğu içindir. Küre-i Arz'ın seyahat ettiği mesafe-i azîmede pek çok mahlukat var ki, nursuz oldukları için görünmezler. Kamer, nuru çekildikçe vücudunu kaybettiği gibi, nursuz çok küreler, mahluklar gözümüzün önünde olup göremiyoruz.

Mektubat (8-9)

[Başa Dön](#)

4- Dua Nedir? 23.SÖZ Syfa 317 - 24.MEKTUB- 299 Yapmasını Bilir Miyiz? MEKTUBAT-.279

Hem, dua bir ubudiyettir. Ubudiyet ise semeratı uhreviyedir. Dünyevî maksadlar ise, o nevi dua ve ibadetin vakitleridir. O maksadlar, gayeleri değil. Meselâ: Yağmur namazı ve duası bir ibadettir. Yağmursuzluk, o ibadetin vaktidir. Yoksa o ibadet ve o dua, yağmuru getirmek için değildir. Eğer sırf o niyet ile olsa; o dua, o ibadet hâlis olmadığından kabule lâyık olmaz. Nasılki güneşin gurubu, akşam namazının vaktidir. Hem Güneş'in ve Ay'ın tutulmaları, küsuf ve husuf namazları denilen iki ibadet-i mahsusanın vakitleridir. Yani gece ve gündüzün nurani âyetlerinin nikablanmasıyla bir azamet-i İlahiyeyi ilâna medar olduğundan, Cenab-ı Hak ibadını o vakitte bir nevi ibadete davet eder. Yoksa o namaz, (açılması ve ne kadar devam etmesi, münecim hesabıyla muayyen olan) Ay ve Güneş'in husuf ve küsüflarının inkişafı için değildir. Aynı onun gibi; yağmursuzluk dahi, yağmur namazının vaktidir. Ve beliyelerin istilasası ve muzır şeylerin tasallutu, bazı duaların evkat-ı mahsusalarıdır ki; insan o vakitlerde aczini anlar, dua ile niyaz ile Kadîr-i Mutlak'ın dergâhına iltica eder. Eğer dua çok edildiği halde beliyeler def'olunmazsa

denilmeyecek ki: "Dua kabul olmadı." Belki denilecek ki: "Duanın vakti, kaza olmadı." Eğer Cenab-ı Hak fazl u keremiyle belayı refetse; nurun alâ nur.. o vakit dua vakti biter, kaza olur. Demek dua, bir sırr-ı ubudiyettir.

Ubudiyet ise, hâlisen livechillah olmalı. Yalnız aczini izhar edip, dua ile ona iltica etmeli. Rububiyetine karışmamalı. Tedbiri ona bırakmalı. Hikmetine itimad etmeli. Rahmetini ittiham etmemeli. Evet hakikat-ı halde âyât-ı beyyinatın beyanıyla sabit olan: Bütün mevcudat, herbirisi birer mahsus tesbih ve birer hususî ibadet, birer has secde ettikleri gibi; bütün kâinattan dergâh-ı İlahiyeye giden, bir duadır. Ya istidad lisanıyladır. (Bütün nebatatın duaları gibi ki; herbiri lisan-ı istidadıyla Feyyaz-ı Mutlak'tan bir suret talep ediyorlar ve esmasına bir mazhariyet-i münkeşife istiyorlar.) Veya ihtiyac-ı fitrî lisanıyladır. (Bütün zîhayatın, iktidarları dâhilinde olmayan hacat-ı zaruriyeleri için dualarıdır ki; her birisi o ihtiyac-ı fitrî lisanıyla Cevvad-ı Mutlak'tan idame-i hayatları için bir nevi rızık hükmünde bazı metalibi istiyorlar.) Veya lisan-ı ızdırarıyla bir duadır ki: Muztar kalan herbir zîruh; kat'î bir iltica ile dua eder, bir hâmi-i meçhulüne iltica eder, belki Rabb-ı Rahîm'ine teveccüh eder. Bu üç nevi dua, bir mani olmazsa daima makbuldür.

Sözler (317)

Yirmidördüncü Mektub'un Birinci Zeyli

بِسْمِهِ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ مَا يَعْبُؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ

Yani: "Ey insanlar! Duanız olmazsa ne ehemmiyetiniz var." mealindeki âyetin beş nüktesini dinle:

BİRİNCİ NÜKTE: Dua bir sırr-ı azîm-i ubudiyettir. Belki ubudiyetin ruhu hükmündedir. Çok yerlerde zikrettiğimiz gibi, dua üç nevidir:

Birinci nevi dua: İstidad lisanıyladır ki; bütün hububat, tohumlar lisan-ı istidad ile Fâtır-ı Hakîm'e dua ederler ki: "Senin nukuş-u esmanı mufassal göstermek için, bize neşv ü nema ver, küçük hakikatımızı sünbülle ve ağacın büyük hakikatına çevir."

Hem şu istidad lisanıyla dua nev'inden birisi de şudur ki: Esbabın içtimaı, müsebbebin icadına bir duadır. Yani: Esbab bir vaziyet alır ki, o vaziyet bir lisan-ı hal hükmüne geçer ve müsebbebi Kadîr-i Zülcelal'den dua eder, isterler. Meselâ: Su, hararet, toprak, ziya bir çekirdek etrafında bir vaziyet alarak, o vaziyet bir lisan-ı duadır ki: "Bu çekirdeği ağaç yap, yâ Hâlıkımız!"

derler. Çünkü o mu'cize-i hârika-i kudret olan ağaç; o şuursuz, camid, basit maddelere havale edilmez, havalesi muhaldir. Demek içtima'-ı esbab bir nevi duadır.

İkinci nevi dua: İhtiyac-ı fitrî lisanıyladır ki; bütün zîhayatların iktidar ve ihtiyarları dâhilinde olmayan hacetlerini ve matlablarını ummadıkları yerden vakt-i münasibde onlara vermek için, Hâlık-ı Rahîm'den bir nevi duadır. Çünkü iktidar ve ihtiyarları haricinde, bilmedikleri yerden, vakt-i münasibde onlara bir Hakîm-i Rahîm gönderiyor. Elleri yetişmiyor; demek o ihsan, dua neticesidir.

Elhasıl: Bütün kâinattan dergâh-ı İlahiyeye çıkan bir duadır. Esbab olanlar, müsebbebatı Allah'tan isterler.

Üçüncü nevi dua: İhtiyaç dairesinde zîşuurların duasıdır ki, bu da iki kısımdır:

Eğer ızdırar derecesine gelse veya ihtiyac-ı fitrîye tam münasebetdar ise veya lisan-ı istidada yakınlaşmış ise veya safî, hâlis kalbin lisanıyla ise, ekseriyet-i mutlaka ile makbuldür. Terakkiyat-ı beşeriyenin kısm-ı a'zamı ve keşfiyatları, bir nevi dua neticesidir. Havarik-ı medeniyet dedikleri şeyler ve keşfiyatlarına medar-ı iftihar zannettikleri emirler, manevî bir dua neticesidir. Hâlis bir lisan-ı istidad ile istenilmiş, onlara verilmiştir. Lisan-ı istidad ile ve lisan-ı ihtiyac-ı fitrî ile olan dualar dahi bir mani olmazsa ve şerait dâhilinde ise, daima makbuldürler.

İkinci kısım: Meşhur duadır. O da iki nevidir. Biri fiilî, biri kavî. Meselâ çift sürmek, fiilî bir duadır. Rızkı topraktan değil; belki toprak, hazine-i rahmetin bir kapısıdır ki, rahmetin kapısı olan toprağı saban ile çalar.

Mektubat (299)

Birinci Sualiniz: Mü'minin mü'mine en iyi duası nasıl olmalıdır?

Elcevab: Esbab-ı kabul dairesinde olmalı. Çünkü bazı şerait dâhilinde dua makbul olur. Şerait-i kabulün içtimaı nisbetinde makbuliyeti ziyadeleşir. Ezcümle: Dua edileceği vakit, istiğfar ile manevî temizlenmeli, sonra makbul bir dua olan salavat-ı şerifeyi şefaathı gibi zikretmeli ve âhirde yine salavat getirmeli. Çünkü iki makbul duanın ortasında bir dua makbul olur. Hem

بِظَهْرِ الْغَيْبِ yani "gıyaben ona dua etmek"; hem hadîste ve Kur'anda gelen me'sur dualarla dua etmek. Meselâ:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ لِي وَلِئِي فِي الدِّينِ وَالدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

gibi câmi' dualarla dua etmek; hem hulûs ve huşu' ve huzur-u kalb ile dua etmek; hem namazın

sonunda, bilhâssa sabah namazından sonra; hem mevâki'-i mübarekede, hususan mescidlerde; hem Cum'ada, hususan saat-ı icabede; hem şuhur-u selâsede, hususan leyali-i meşhurede; hem ramazanda, hususan leyle-i kadirde dua etmek kabule karin olması rahmet-i İlahiyeden kaviyyen me'muldür. O makbul duanın ya aynen dünyada eseri görünür veyahut dua olunanın âhiretine ve hayat-ı ebediyesi cihetinde makbul olur. Demek aynı maksad yerine gelmezse, dua kabul olmadı denilmez; belki daha iyi bir surette kabul edilmiş denilir.

Mektubat (279)

Başa Dön

5- Cehennem Nerededir?

MEKTUBAT Syfa 8-9

ÜÇÜNCÜ SUAL: Cehennem nerededir?

Elcevab: قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ * لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ Cehennem'in yeri, bazı rivayetle "Taht-el Arz" denilmiştir. Başka yerlerde beyan ettiğimiz gibi; Küre-i Arz, hareket-i seneviyesiyle ileride mecma-ı haşır olacak bir meydanın etrafında bir daire çiziyor. Cehennem ise, Arz'ın o medar-ı senevîsi altındadır demektir. Görünmemeleri ve hissedilmemeleri, perdeli ve nursuz ateş olduğu içindir. Küre-i Arz'ın seyahat ettiği mesafe-i azîmede pek çok mahlukat var ki, nursuz oldukları için görünmezler. Kamer, nuru çekildikçe vücudunu kaybettiği gibi, nursuz çok küreler, mahluklar gözümüzün önünde olup göremiyoruz.

Mektubat (8-9)

Başa Dön

6- Kısa Bir Zamandaki Küfre Mukabil Sonsuz Azap Adalet Midir? LEMALAR 276--84--190

SUAL: Kısa bir zamandaki küfre mukabil, hadsiz bir zaman Cehennem'de hapis nasıl adalet olur?

ELCEVAB: Sene, üçyüz altmışbeş gün hesabıyla, bir dakikada katl, yedi milyon sekiz yüz seksen dört bin dakika hapis iktizası kanun-u adalet iken; bir dakika küfür, bin katl hükmünde olduğundan, yirmi sene ömrünü küfürle geçiren ve küfür ile ölen bir adam, kanun-u adaletle elli yedi trilyon ikiyüz bir milyar iki yüz milyon sene beşerin kanun-u adaletiyle hapse müstehak olur. Elbette خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا adalet-i İlahî ile vech-i muvafakatı bundan anlaşılıyor.

Birbirinden gayet uzak iki adedin sırr-ı münasebeti şudur ki: Katl ve küfür, tahrib ve tecavüz olduğu için, gayre tesirat yapar. Bir dakikada katl, lâakal zahirî âdete göre onbeş sene maktulün hayatını selbeder, onun yerine hapse girer. Bir dakika küfür, binbir esma-i İlahîyi inkâr ve nukuşlarını tezyif ve kâinatın hukukuna tecavüz ve kemalâtını inkâr ve hadsiz delail-i vahdaniyeti tekzib ve şehadetlerini reddetmek olduğundan.. kâfiri, binler seneden ziyade esfel-i

safilîne atar, **خالدین** de hapseder.

Lem'alar (276)

Birinci Soru: Mahdud bir hayatta, mahdud günahlara mukabil, hadsiz bir azab ve nihayetsiz bir Cehennem nasıl adalet olur?

Elcevab: Sâbık işaretlerde, hususan bundan evvelki Onbirinci İşaret'te kat'iyyen anlaşıldı ki: Küfür ve dalalet cinayeti, nihayetsiz bir cinayettir ve hadsiz bir hukuka tecavüzdür.

Lem'alar (84)

Birinci Soru: Çok tenbellerden ve târik-üs salâtlardan işitiyoruz; diyorlar ki: Cenab-ı Hak'ın bizim ibadetimize ne ihtiyacı var ki, Kur'anda çok şiddet ve ısrar ile ibadeti terkedeni zecredip Cehennem gibi dehşetli bir ceza ile tehdid ediyor. İtidalli ve istikametli ve adaletli olan ifade-i Kur'aniyeye nasıl yaklaşıyor ki, ehemmiyetsiz bir cüz'î hataya karşı, nihayet şiddeti gösteriyor?

Elcevab: Evet Cenab-ı Hak senin ibadetine, belki hiçbir şeye muhtaç değil. Fakat sen ibadete muhtaçsın, manen hastasın. İbadet ise, manevî yaralarına tiryaklar hükmünde olduğunu çok risalelerde isbat etmişiz. Acaba bir hasta, o hastalık hakkında, şefkatli bir hekimin ona nâfi' ilâçları içirmek hususunda ettiği ısrara mukabil, hekime dese: "Senin ne ihtiyacın var, bana böyle ısrar ediyorsun?" Ne kadar manasız olduğunu anlarsın.

Amma Kur'anın, terk-i ibadet hakkında şiddetli tehdidatı ve dehşetli cezaları ise; nasılkı bir padişah, raiyetinin hukukunu muhafaza etmek için; âdi bir adamın, raiyetinin hukukuna zarar veren bir hatasına göre, şiddetli cezaya çarpar. Öyle de; ibadeti ve namazı terk eden adam, Sultan-ı Ezel ve Ebed'in raiyeti hükmünde olan mevcudatın hukukuna ehemmiyetli bir tecavüz ve manevî bir zulüm eder. Çünkü mevcudatın kemalleri, Sâni'a müteveccih yüzlerinde tesbih ve ibadet ile tezahür eder. İbadeti terkeden, mevcudatın ibadetini görmez ve göremez, belki de inkâr eder. O vakit ibadet ve tesbih noktasında yüksek makamda bulunan ve herbiri birer mektub-u Samedanî ve birer âyine-i esma-i Rabbaniye olan mevcudatı; âlî makamlarından tenzil ettiğinden ve ehemmiyetsiz, vazifesiz, camid, perişan bir vaziyette telakki ettiğinden, mevcudatı tahkir eder; kemalâtını inkâr ve tecavüz eder.

Evet herkes, kâinatı kendi âyinesiyle görür. Cenab-ı Hak insanı kâinat için bir mikyas, bir mizan suretinde yaratmıştır. Her insan için, bu âlemden hususî bir âlem vermiş. O âlemin rengini, o insanın itikad-ı kalbîsine göre gösteriyor. Meselâ; gayet me'yus ve matemli olarak ağlayan bir insan, mevcudatı ağlar ve me'yus suretinde görür; gayet sürurlu ve neş'eli, müjdeli ve kemal-i neş'esinden gülen bir adam, kâinatı neş'eli, güler gördüğü gibi; mütefekkirane ve ciddî bir surette

ibadet ve tesbih eden adam, mevcudatın hakikaten mevcut ve muhakkak olan ibadet ve tesbihatlarını bir derece keşfeder ve görür. Gafletle veya inkârla ibadeti terkeden adam; mevcudatı, hakikat-ı kemalâtına tamamıyla zıd ve muhalif ve hata bir surette tevehhüm eder ve manen onların hukukuna tecavüz eder.

Hem o târik-üs salât, kendi kendine mâlik olmadığı için, kendi mâlikinin bir abdi olan kendi nefesine zulmeder. Onun mâliki, o abdinin hakkını, onun nefs-i emmaresinden almak için, dehşetli tehdid eder. Hem netice-i hilkatı ve gaye-i fitratı olan ibadeti terkettiğinden, hikmet-i İlahiye ve meşiet-i Rabbaniyeye karşı bir tecavüz hükmüne geçer. Onun için cezaya çarpılır.

Elhasıl: İbadeti terkeden, hem kendi nefesine zulmeder; -nefsi ise, Cenab-ı Hakk'ın abdi ve memluküdür- hem kâinatın hukuk-u kemalâtına karşı bir tecavüz, bir zulümdür. Evet nasıl ki küfür, mevcudata karşı bir tahkirdir; terk-i ibadet dahi, kâinatın kemalâtını bir inkârdır. Hem hikmet-i İlahiyeye karşı bir tecavüz olduğundan, dehşetli tehdide, şiddetli cezaya müstehak olur.

İşte bu istihkakı ve mezkûr hakikatı ifade etmek için, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan mu'cizane bir surette o şiddetli tarz-ı ifadeyi ihtiyar ederek, tam tamına hakikat-ı belâgat olan mutabık-ı mukteza-yı hale mutabakat ediyor.

Lem'alar (190 - 191)

[Başa Dön](#)

7- Bazı İnsanlar Sakat Doğuyor. Bu Adalet mi? SÖZLER Syfa- 472 LEM -207 MEK .-44-45

DÖRDÜNCÜ MEBHAS: Eğer desen: "Birinci Mebhas'ta isbat ettin ki: Kaderin herşeyi güzeldir, hayırdır. Ondan gelen şer de hayırdır, çirkinlik de güzeldir. Halbuki şu dâr-ı dünyadaki musibetler, beliyeler, o hükmü cerh ediyor."

Elcevab: Ey şiddet-i şefkatten şedid bir elemi hissedenden nefsim ve arkadaşım! Vücut, hayr-ı mahz; adem, şerr-i mahz olduğuna; bütün mehasin ve kemalâtın vücuda rücuu ve bütün maasi ve mesaib ve nekaisin esası adem olduğu, delildir. Madem adem şerr-i mahzdir. Ademe müncer olan veya ademi işmam eden hâlât dahi şerri tazammun eder. Onun için, vücudun en parlak nuru olan hayat, ahval-i muhtelifinde yuvarlanıp kuvvet buluyor. Mütebayın vaziyetlere girip tasaffi ediyor ve müteaddid keyfiyatı alıp, matlub semeratı veriyor ve müteaddid tavırlara girip, Vâhib-i Hayat'ın nukuş-u esmasını güzelce gösterir. İşte şu hakikattandır ki, zîhayatlara âlâm ve mesaib ve meşakkat ve beliyat suretinde bazı hâlât ârız olur ki; o hâlât ile hayatlarına envâr-ı vücud teceddüd edip zulümat-ı adem tebâud ederek hayatları tasaffi ediyor. Zira tevakkuf, sükûnet, sükût, atalet, istirahat, yeknesaklık; keyfiyatta ve ahvalde birer ademdir. Hattâ en büyük bir lezzet, yeknesaklık içinde hiçe iner.

Elhasıl: Madem hayat, esma-i hüsnanın nukuşunu gösterir. Hayatın başına gelen herşey hasendir. Meselâ: Gayet zengin, nihayet derecede san'atkâr ve çok san'atlarda mahir bir zât; âsâr-ı san'atını, hem kıymetdar servetini göstermek için âdi bir miskin adamı, modellik vazifesini gördürmek için, bir ücrete mukabil bir saatte murassa', musanna' yaptığı gömleği giydirir, onun üstünde işler ve vaziyetler verir, tebdil eder. Hem her nevi san'atını göstermek için keser, değiştirir, uzaltır, kısaltır. Acaba şu ücretli miskin adam o zâta dese: "Bana zahmet veriyorsun. Eğilip kalkmakla vaziyet veriyorsun, beni güzelleştiren bu gömleği kesip kısaltmakla güzelliğimi bozuyorsun" demeğe hak kazanabilir mi? "Merhametsizlik, insafsızlık ettin" diyebilir mi? İşte onun gibi Sâni'-i Zülcelal, Fâtır-ı Bîmisal; zîhayata göz, kulak, akıl, kalb gibi havas ve letaif ile murassa' olarak giydirdiği vücut gömleğini esma-i hüsnanın nakışlarını göstermek için çok hâlât içinde çevirir, çok vaziyetlerde değiştirir. Elemler, musibetler nev'inde olan keyfiyat; bazı esmasının ahkâmını göstermek için lemaat-ı hikmet içinde bazı şuaat-ı rahmet ve o şuaat-ı rahmet içinde latif güzellikler vardır.

Sözler (472)

DÖRDÜNCÜ DEVA: Ey şekvacı hasta! Senin hakkın şekva değil şükürdür, sabırdır. Çünkü senin vücudun ve âza ve cihazatın, senin mülkün değildir. Sen onları yapmamışsın, başka tezgâhlardan satın almamışsın. Demek başkasının mülküdür. Onların mâliki, mülkünde istediği gibi tasarruf eder. Yirmialtıncı Söz'de denildiği gibi, meselâ gayet zengin, gayet mahir bir san'atkâr; güzel san'atını, kıymetdar servetini göstermek için, miskin bir adama modellik vazifesini gördürmek maksadıyla, bir ücrete mukabil, bir saatçik zamanda, murassa' ve gayet san'atlı diktiği bir gömleği, bir hulleyi o fakire giydirir. Onun üstünde işler ve vaziyetler verir. Hârîka enva'-ı san'atını göstermek için keser, değiştirir, uzaltır, kısaltır. Acaba şu ücretli miskin adam, o zâta dese: "Bana zahmet veriyorsun, eğilip kalkmakla verdiğin vaziyetten bana sıkıntı veriyorsun, beni güzelleştiren bu gömleği kesip kısaltmakla güzelliğimi bozuyorsun" demeye hak kazanabilir mi? Merhametsizlik, insafsızlık ettin diyebilir mi? İşte aynen bu misal gibi, Sâni'-i Zülcelal sana ey hasta! Göz, kulak, akıl, kalb gibi nuranî duygularla murassa' olarak giydirdiği cisim gömleğini, esma-i hüsnasının nakışlarını göstermek için, çok hâlât içinde seni çevirir ve çok vaziyetlerde seni değiştirir. Sen açıklıkla onun Rezzak ismini tanıdığın gibi, Şâfi ismini de hastalığınla bil. Elemler, musibetler bir kısım esmasının ahkâmını gösterdikleri için, onlarda hikmetten lem'alar ve rahmetten şualar ve o şuaat içinde çok güzellikler bulunuyor. Eğer perde açılrsa, tevahhuş ve nefret ettiğin hastalık perdesi arkasında, sevimli güzel manaları bulursun.

Lem'alar (207)

ÜÇÜNCÜ SUALİNİZ: Cenab-ı Hak musibetleri veriyor, belaları musallat ediyor. Hususan

masumlara, hattâ hayvanlara bu zulüm değil mi?

Elcevab: Hâsâ! Mülk Onundur. Mülkünde istediği gibi tasarruf eder. Hem acaba: San'atkâr bir zât, bir ücret mukabilinde seni bir model yapıp gayet san'atkârane yaptığı murassa' bir libası sana giydiriyor, hünerini, meharetini göstermek için kısaltıyor, uzaltıyor, biçiyor, kesiyor.. seni oturtuyor, kaldırıyor. Sen ona diyebilir misin ki: "Beni güzelleştiren elbiseyi çirkinleştirdin; bana, oturtup kaldırmakla zahmet verdin"? Elbette diyemezsin. Dersen, divanelik edersin. Aynen öyle de: Sâni'-i Zülcelal göz, kulak, lisan gibi duygularla murassa' gayet san'atkârane bir vücudu sana giydirmiş. Mütenevvi esmasının nakışlarını göstermek için seni hasta eder, mübtela eder, aç eder, tok eder, susuz eder.. bu gibi ahvalde yuvarlatır. Mahiyet-i hayatiyeyi kuvvetleştirmek ve cilve-i esmasını göstermek için, seni böyle çok tavırlarda gezdiriyor. Sen eğer desen: "Beni ne için bu mesaibe mübtela ediyorsun?" Temsilde işaret edildiği gibi, yüz hikmet seni susturacak. Zâten sükûn ve sükûnet, atalet, yeknesaklık, tevakkuf; bir nevi ademdir, zarardır. Hareket ve tebeddül; vücuddur, hayırdır. Hayat, harekâtla kemalâtını bulur; beliyat vasıtasıyla terakki eder. Hayat cilve-i esma ile muhtelif harekâta mazhar olur, tasaffi eder, kuvvet bulur, inkişaf eder, inbisat eder, kendi mukadderatını yazmasına müteharrik bir kalem olur, vazifesini îfa eder, ücret-i uhreviyeye kesb-i istihkak eder.

Mektubat (44-45)

[Başa Dön](#)

8- Kainatın Yaradılış Gayesi Nedir?

11.SÖZ Syfa-120 SÖZ- Syfa -179 *

Dördüncü Basamak: Bütün âlemlerin Rabbi ve Müdebbiri ve Hâlıkı olan Zât-ı Zülcelal'in, ahkâmları ayrı ayrı pek çok namları ve ünvanları ve esma-i hüsnası vardır. Meselâ: Ashab-ı Nebi safında küffara karşı muharebe etmek için melaikeleri göndermesini iktiza eden hangi isim ve ünvan ise, o isim ve ünvan iktiza eder ki, melaike ile şeyatîn ortasında muharebe bulunsun ve ahyar-ı semaviyyîn ve eşrar-ı arzîn mabeynlerinde mübareze olsun. Evet küffarın nüfus ve enfasları kabza-i kudretinde olan Kadîr-i Zülcelal, bir emir ile, bir sayha ile onları mahvetmiyor. Rububiyet-i âmme ünvanıyla, Hakîm ve Müdebbir ismiyle bir meydan-ı imtihan ve mübareze açıyor. Temsilde hata olmasın, görüyoruz ki: Nasılki bir padişahın daire-i hükûmeti itibariyle ayrı ayrı pek çok ünvanları, isimleri bulunur. Meselâ: Daire-i adliye onu "Hâkim-i Âdil" namıyla yâd eder. Daire-i askeriye onu "Kumandan-ı A'zam" namıyla bilir. Daire-i meşihat onu "Halife" ismiyle zikreder. Daire-i mülkiye onu "Sultan" namıyla tanır. Muti' ahali ona "Merhametkâr Padişah" derler. Âsi insanlar ona "Kahhar Hâkim" derler. Daha bunlara kıyas et. İşte bazı vakit oluyor ki, bütün ahali onun elinde olan o padişah-ı âlî; âciz, zelil bir âsiyi bir emir ile i'dam etmiyor. Belki Hâkim-i Âdil ismiyle onu mahkemeye gönderir. Hem muktedir, hem sadık bir

memurunu taltife liyakatını biliyor. Fakat hususî ilmiyle, hususî telefonuyla onu taltif etmiyor. Belki haşmet-i saltanat ve tedbir-i hükûmet ünvanıyla mükâfata istihkakını teşhir etmek için bir meydan-ı müsabaka açar; vezirine emreder, ahaliyi temaşaya davet eder. Bir istikbal-i siyasî yaptırır. Muhteşem bir imtihan-ı ulvî neticesinde bir mecma-ı âlîde onu taltif eder, liyakatını ilân eder. Daha başka cihetleri bunlara kıyas et.

Sözler (179)

[Başa Dön](#)

9- Çok Defa Dua Ediyoruz. Ama Kabul Olmuyor? SÖZLER -317 MEKTUBAT -301

Eğer desen: "Birçok defa dua ediyoruz, kabul olmuyor. Halbuki âyet umumîdir, her duaya cevap var ifade ediyor."

Elcevab: Cevab vermek ayrıdır, kabul etmek ayrıdır. Her dua için cevap vermek var; fakat kabul etmek, hem ayn-ı matlubu vermek Cenab-ı Hakk'ın hikmetine tâbi'dir. Meselâ: Hasta bir çocuk çağırır: "Ya Hekim! Bana bak." Hekim: "Lebbeyk" der.. "Ne istersin?" cevap verir. Çocuk: "Şu ilâcı ver bana" der. Hekim ise; ya aynen istediğini verir, yahut onun maslahatına binaen ondan daha iyisini verir, yahut hastalığına zarar olduğunu bilir, hiç vermez. İşte Cenab-ı Hak, Hakîm-i Mutlak hazır, nâzır olduğu için, abdin duasına cevap verir. Vahşet ve kimsesizlik dehşetini, huzuruyla ve cevabıyla ünsiyete çevirir. Fakat insanın hevaperestane ve heveskârane tahakkümüyle değil, belki hikmet-i Rabbaniyenin iktizasıyla ya matlubunu veya daha evlâsını verir veya hiç vermez.

Hem, dua bir ubudiyettir. Ubudiyet ise semeratı uhreviyedir. Dünyevî maksadlar ise, o nevi dua ve ibadetin vakitleridir. O maksadlar, gayeleri değil. Meselâ: Yağmur namazı ve duası bir ibadettir. Yağmursuzluk, o ibadetin vaktidir. Yoksa o ibadet ve o dua, yağmuru getirmek için değildir. Eğer sırf o niyet ile olsa; o dua, o ibadet hâlis olmadığından kabule lâayık olmaz. Nasılki güneşin gurubu, akşam namazının vaktidir. Hem Güneş'in ve Ay'ın tutulmaları, kûsuf ve husuf namazları denilen iki ibadet-i mahsusanın vakitleridir. Yani gece ve gündüzün nurani âyetlerinin nikablanmasıyla bir azamet-i İlahiyeyi ilâna medar olduğundan, Cenab-ı Hak ibadını o vakitte bir nevi ibadete davet eder. Yoksa o namaz, (açılması ve ne kadar devam etmesi, münecim hesabıyla muayyen olan) Ay ve Güneş'in husuf ve kûsuflarının inkişafı için değildir. Aynı onun gibi; yağmursuzluk dahi, yağmur namazının vaktidir. Ve beliyelerin istilası ve muzır şeylerin

tasallutu, bazı duaların evkat-ı mahsusalarıdır ki; insan o vakitlerde aczini anlar, dua ile niyaz ile Kadîr-i Mutlak'ın dergâhına iltica eder. Eğer dua çok edildiği halde beliyyeler def'olunmazsa denilmeyecek ki: "Dua kabul olmadı." Belki denilecek ki: "Duanın vakti, kaza olmadı." Eğer Cenab-ı Hak fazl u keremiyle belayı refetse; nurun alâ nur.. o vakit dua vakti biter, kaza olur. Demek dua, bir sırr-ı ubudiyettir.

Sözler (317)

Eğer desen: Bazan kat'î olacak işler için dua edilir. Meselâ: Husuf ve kûsuf namazındaki dua gibi. Hem bazan hiç olmayacak şeyler için dua edilir?

Elcevab: Başka Sözler'de izah edildiği gibi, dua bir ibadettir. Abd, kendi aczini ve fakrını dua ile ilân eder. Zahirî maksadlar ise; o duanın ve o ibadet-i duaiyenin vakitleridir, hakikî faideleri değil. İbadetin faidesi, âhirete bakar. Dünyevî maksadlar hasıl olmazsa, "O dua kabul olmadı" denilmez. Belki "Daha duanın vakti bitmedi" denilir.

Mektubat (301)

[Başa Dön](#)

10- Şeytanların İcadı Ne İçindir?

MEK. Syfs 43

LEM . Syfa -71

SÖZLER 231-232

İKİNCİ SUALİNİZ: Şeytanların halkı ve icadı ne içindir? Cenab-ı Hak, şeytanı ve şerleri halketmiş, hikmeti nedir? Şerrin halkı şerdir, kabihin halkı kabihtir?

Elcevab: Hâşâ!.. Halk-ı şer, şer değil, belki kesb-i şer şerdir. Çünkü halk ve icad, bütün netaice bakar; kesb, hususî bir mübaşeret olduğu için, hususî netaice bakar. Meselâ: Yağmurun gelmesinin binlerle neticeleri var, bütünü de güzeldir. Sû'-i ihtiyarıyla bazıları yağmurdan zarar görse, "Yağmurun icadı rahmet değildir" diyemez; "Yağmurun halkı şerdir" diye hükmedemez. Belki sût-i ihtiyarıyla ve kesbiyle onun hakkında şer oldu. Hem ateşin halkında çok faideler var; bütünü de hayırdır. Fakat bazıları sût-i kesbiyle, sût-i istimaliyle ateşten zarar görse, "Ateşin halkı şerdir" diyemez. Çünkü ateş yalnız onu yakmak için yaratılmamış; belki o, kendi sût-i ihtiyarıyla, yemeğini pişiren ateşe elini soktu ve o hizmetkârını kendine düşman etti.

Elhasıl: Hayr-ı kesîr için, şerr-i kalil kabul edilir. Eğer şerr-i kalil olmamak için, hayr-ı kesîri intac eden bir şer terkedilse; o vakit şerr-i kesîr irtikâb edilmiş olur. Meselâ: Cihada asker sevketmekte elbette bazı cüz'î ve maddî ve bedenî zarar ve şer olur. Fakat o cihadda hayr-ı kesîr var ki, İslâm küffarın istilasından kurtulur. Eğer o şerr-i kalil için cihad terkedilse, o vakit hayr-ı kesîr gittikten sonra şerr-i kesîr gelir. O ayn-ı zulümdür. Hem meselâ: Gangren olmuş ve kesilmesi lâzım gelen bir parmağın kesilmesi hayırdır, iyidir; halbuki zahiren bir şerdir. Parmak kesilmezse, el kesilir; şerr-i kesîr olur.

İşte kâinattaki şerlerin, zararların, beliyyelerin ve şeytanların ve muzırların halk ve icadları,

şer ve çirkin değildir; çünkü çok netaic-i mühimme için halkolunmuşlardır. Meselâ: Melaikelere şeytanlar musallat olmadıkları için, terakkiyatları yoktur; makamları sabittir, tebeddül etmez. Keza hayvanatın dahi, şeytanlar musallat olmadıkları için, mertebeleri sabittir, nâkıstır. Âlem-i insaniyette ise meratib-i terakkiyat ve tedenniyat nihayetsizdir. Nemrudlardan, firavunlardan tut, tâ sıddıkîn-i evliya ve enbiyaya kadar gayet uzun bir mesafe-i terakki var.

İşte kömür gibi olan ervah-ı safileyi, elmas gibi olan ervah-ı âliyeden temyiz ve tefrik için, şeytanların hilkatıyla ve sırr-ı teklif ve ba's-i enbiya ile, bir meydan-ı imtihan ve tecrübe ve cihad ve müsabaka açılmış. Eğer mücahede ve müsabaka olmasaydı, maden-i insaniyetteki elmas ve kömür hükmünde olan istidadlar, beraber kalacaktı. A'lâ-yı illiyyîndeki Ebu Bekr-i Sıddık'ın ruhu, esfel-i safilîndeki Ebu Cehl'in ruhuyla bir seviyede kalacaktı. Demek şeyatîn ve şerlerin yaratılması, büyük ve küllî neticeye baktığı için icadları şer değil, çirkin değil; belki sû-i istimalattan ve kesb denilen mübaşeret-i hususiyeden gelen şerler, çirkinlikler, kesb-i insana aittir; icad-ı İlahîye ait değildir.

Mektubat (43- 44)

İKİNCİ İŞARET: Sual: Şerr-i mahz olan şeytanların icadı ve ehl-i imana taslitleri ve onların yüzünden çok insanlar küfre girip Cehennem'e girmeleri, gayet müdhiş ve çirkin görünüyor. Acaba Cemil-i Alelîtlak ve Rahîm-i Mutlak ve Rahman-ı Bil-Hakk'ın rahmet ve cemali, bu hadsiz çirkinliğin ve dehşetli musibetin husulüne nasıl müsaade ediyor ve nasıl cevaz gösteriyor?

Şu mes'eleyi çoklar sormuşlar ve çokların hatırına geliyor.

Elcevab: Şeytanın vücudunda cüz'î şerler ile beraber bir çok makasid-ı hayriye-i külliye ve kemalât-ı insaniye vardır. Evet bir çekirdekten koca bir ağaca kadar ne kadar mertebeler var; mahiyet-i insaniyedeki istidadda dahi ondan daha ziyade meratib var. Belki zerreden şemse kadar dereceleri var. Bu istidadatın inkişafatı, elbette bir hareket ister, bir muamele iktiza eder. Ve o muameledeki terakki zenbereğinin hareketi, mücahede ile olur. O mücahede ise, şeytanların ve muzır şeylerin vücuduyla olur. Yoksa, melaikeler gibi insanların da makamı sabit kalırdı. O halde insan nev'inde, binler enva' hükmünde sınıflar bulunmayacak. Bir şerr-i cüz'î gelmemek için bin hayrı terketmek, hikmet ve adalete münafîdir. Çendan şeytan yüzünden ekser insanlar dalalete giderler. Fakat ehemmiyet ve kıymet, ekseriyetle keyfiyete bakar, kemmiyete az bakar veya bakmaz. Nasılki bin ve on çekirdeği bulunan bir zât, o çekirdekleri toprak altında bir muamele-i kimyeviyeye mazhar etse; ondan on tanesi ağaç olmuş, bini bozulmuş. O on ağaç olmuş çekirdeklerin o adama verdiği menfaat, elbette bin bozulmuş çekirdeğin verdiği zararı hiçe indirir. Öyle de: Nefs ve şeytanlara karşı mücahede ile, yıldızlar gibi nev'-i insanı şereflendiren ve tenvir

eden on insan-ı kâmil yüzünden o nev'e gelen menfaat ve şeref ve kıymet, elbette haşerat nev'inden sayılacak derecede süfli ehl-i dalaletin küfre girmesiyle insan nev'ine vereceği zararı hiçe indirip göze göstermediği için, rahmet ve hikmet ve adalet-i İlahiye, şeytanın vücuduna müsaade edip tasallutlarına meydan vermiş.

Ey ehl-i iman! Bu müdhiş düşmanlarınıza karşı zırhınız: Kur'an tezgâhında yapılan takvadır. Ve siperiniz, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'ın Sünnet-i Seniyesidir. Ve silâhınız, istiaze ve istiğfar ve hıfz-ı İlahiyeye ilticadır.

Lem'alar (71- 72)

İKİNCİ NOKTA:

أَحْسَنَ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ

âyetinin bir sırrını izah eder. Şöyle ki:

Herşeyde, hattâ en çirkin görünen şeylerde, hakikî bir hüsün ciheti vardır. Evet kâinattaki herşey, her hâdiseye ya bizzât güzeldir, ona hüsn-ü bizzât denilir. Veya neticeleri cihetiyle güzeldir ki, ona hüsn-ü bilgayr denilir. Bir kısım hâdiseler var ki, zahirî çirkin, müşevveştir. Fakat o zahirî perde altında gayet parlak güzellikler ve intizamlar var. Ezcümle:

Bahar mevsiminde fırtınalı yağmur, çamurlu toprak perdesi altında nihayetsiz güzel çiçek ve muntazam nebatatın tebessümleri saklanmış ve güz mevsiminin haşin tahribatı, hazîn firak perdeleri arkasında tecelliyat-ı celaliye-i Sübhaniyenin mazharı olan kış hâdiselerinin tazyikinden ve tazibinden muhafaza etmek için nazdar çiçeklerin dostları olan nazenin hayvancıkları vazife-i hayattan terhis etmekle beraber, o kış perdesi altında nazenin taze güzel bir bahara yer ihzar etmektir. Fırtına, zelzele, veba gibi hâdiselerin perdeleri altında gizlenen pek çok manevî çiçeklerin inkişafı vardır. Tohumlar gibi neşv ü nemasız kalan birçok istidad çekirdekleri, zahirî çirkin görünen hâdiseler yüzünden sünbüllenip güzelleşir. Güya umum inkılablar ve küllî tahavvüller, birer manevî yağmurdur. Fakat insan, hem zahirperest, hem hodgâm olduğundan zahire bakıp çirkinlikle hükmeder. Hodgâmlık cihetiyle yalnız kendine bakan netice ile muhakeme ederek şer olduğuna hükmeder. Halbuki eşyanın insana aid gayesi bir ise, Sâni'inin esmasına aid binlerdir.

Meselâ: Kudret-i Fâtıranın büyük mu'cizelerinden olan dikenli otları ve ağaçları muzır, manasız telakki eder. Halbuki onlar, otların ve ağaçların mücehhez kahramanlarıdır. Meselâ: Atmaca kuşu serçelere tasliti, zahiren rahmete uygun gelmez. Halbuki serçe kuşunun istidadı, o taslit ile inkişaf eder. Meselâ: Kar'ı, pek bâridane ve tatsız telakki ederler. Halbuki o bârid, tatsız perdesi altında o kadar hararetili gayeler ve öyle şeker gibi tatlı neticeler vardır ki, tarif edilmez. Hem insan hodgâmlık ve zahirperestliğiyle beraber, herşeyi kendine bakan yüzüyle muhakeme

ettiğinden, pek çok mahz-ı edebî olan şeyleri, hilaf-ı edeb zanneder. Meselâ âlet-i tenasül-i insan, insan nazarında bahsi hacalet-âverdir. Fakat şu perde-i hacalet, insana bakan yüzdendir. Yoksa hilkate, san'ata ve gayat-ı fitrata bakan yüzler öyle perdelerdir ki, hikmet nazarıyla bakılsa ayn-ı edebdir, hacalet ona hiç temas etmez.

İşte menba-ı edeb olan Kur'an-ı Hakîm'in bazı tabirâtı bu yüzler ve perdelerdir. Nasılki bize görünen çirkin mahlukların ve hâdiselerin zahirî yüzleri altında gayet güzel ve hikmetli san'at ve hilkatine bakan güzel yüzler var ki, Sâni'ine bakar ve çok güzel perdeler var ki, hikmetleri saklar ve pek çok zahirî intizamsızlıklar ve karışıklıklar var ki, pek muntazam bir kitabet-i kudsiyedir.

Sözler (231 - 232)

[Başa Dön](#)

11- Öldükten Sonra Dirilecek Miyiz?

HAŞİR RİSALESİ. 25. SÖZ syfa--400

Sözler-522-525

Hem meselâ: **الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا** İnsan-ı âsi, "Çürümüş

kemikleri kim diriltecek" diye meydan okur gibi inkârına karşı Kur'an der: "Kim bidayeten yaratmış ise, o diriltecek. O yaratan zât ise, herbir şeyi herbir keyfiyette bilir. Hem size yeşil ağaçtan ateş çıkaran bir zât, çürümüş kemiğe hayat verebilir." İşte şu kelâm, diriltmek davasına müteaddid cihetlerle bakar, isbat eder. Evvelâ, insana karşı ettiği silsile-i ihsanatı şu kelâmıyla başlar, tahrik eder, hatıra getirir. Başka âyetlerde tafsil ettiği için kısa keser, akla havale eder. Yani, size ağaçtan meyveyi ve ateşi ve ottan erzakı ve hububu ve topraktan hububatı ve nebatatı verdiği gibi, zemini size hoş -herbir erzakınız içinde konulmuş- bir beşik ve âlemi, güzel ve bütün levazımınız içinde bulunur bir saray yapan bir zâttan kaçıp başıboş kalıp, ademe gidip saklanılmaz. Vazifesiz olup kabre girip uyandırılmamak üzere rahat yatamazsınız.

Sonra o davanın bir deliline işaret eder: **الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ** kelimesiyle remzen der: "Ey haşri inkâr eden adam! Ağaçlara bak! Kışta ölmüş kemikler gibi hadsiz ağaçları baharda diriltten, yeşillendiren; hattâ herbir ağaçta yaprak ve çiçek ve meyve cihetiyle üç haşrin nümunelerini gösteren bir zâta karşı inkâr ile, istib'ad ile kudretine meydan okunmaz." Sonra bir delile daha işaret eder, der: "Size ağaç gibi kesif, sakil, karanlıklı bir maddeden ateş gibi latif, hafif, nurani bir maddeyi çıkaran bir zâttan, odun gibi kemiklere ateş gibi bir hayat ve nur gibi bir şuur vermeyi nasıl istib'ad ediyorsunuz?" Sonra bir delile daha tasrih eder der ki: "Bedeviler için kibrit yerine ateş çıkaran meşhur ağacın, yeşil iken iki dalı birbirine sürüldüğü vakit ateşi yaratan ve rutubetiyle yeşil ve hararetiyle kuru gibi iki zıd tabiatı cem'edip, onu buna menşe etmekle herbir şey hattâ

anasır-ı asliye ve tabayi-i esasiye, onun emrine bakar, onun kuvvetiyle hareket eder, hiçbirisi başıboş olup tabiatıyla hareket etmediğini gösteren bir zâttan, topraktan yapılan ve sonra toprağa dönen insanı, topraktan yeniden çıkarması istib'ad edilmez. İsyân ile ona meydan okunmaz." Sonra Hazret-i Musa Aleyhisselâm'ın şecere-i meşhuresini hatıra getirmekle şu dava-yı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm, Musa Aleyhisselâm'ın dahi davasıdır. Enbiyanın ittifakına hafî bir îma edip, şu kelimenin îcazına bir letafet daha katar.

Sözler (400)

ONUNCU MEDAR: Onüç asırda yedi vecihle i'cazını muhafaza eden ve Yirmibeşinci Söz'de isbat edildiği üzere kırk aded enva'-ı i'cazıyla mu'cize olan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın ihbarat-ı kat'iyyesidir. Evet o Kur'anın nefsi-i ihbarı, haşr-i cismanînin keşşafıdır ve şu tılsım-ı muğlak-ı âlemin ve şu remz-i hikmet-i kâinatın miftahıdır. Hem o Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın tazammun ettiği ve mükerreren tefekküre emredip nazara vaz'eylediği berahin-i akliye-i kat'iyye, binlerdir. Ezcümle: Bir kıyas-ı temsilîyi tazammun eden **قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ** ve **وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا** ve bir delil-i adaletle işaret eden

وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ gibi pekçok âyât ile haşr-i cismanîdeki saadet-i ebediyeyi gösterecek

pekçok dûrbînleri, nazar-ı beşerin dikkatine vaz'etmiştir. Kur'anın sair âyetler ile izah ettiği şu

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ ve **وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا** deki kıyas-ı temsilînin hülâsasını

"Nokta" risalesinde şöyle beyan etmişiz ki: Vücut-u insan, tavırdan tavıra geçtikçe acib ve muntazam inkılablar geçiriyor. Nutfeden alakaya, alakadan mudgaya, mudgadan azm ve lâhme, azm ve lâhmden halk-ı cedide yani insan suretine inkılabı, gayet dakik düsturlara tâbi'dir. O tavırların herbirisinin öyle kavanin-i mahsusa ve öyle nizam-ı muayyene ve öyle harekât-ı muttarideleri vardır ki; cam gibi, altında bir kasd, bir irade, bir ihtiyar, bir hikmetin cilvelerini gösterir. İşte şu tarzda o vücudu yapan Sâni'-i Hakîm, her sene bir libas gibi o vücudu değiştirir. O vücudun değiştirilmesi ve bekası için inhilal eden eczaların yerini dolduracak, çalışacak yeni zerrelere gelmesi için bir terkibe muhtaçtır. İşte o beden hüceyreleri, muntazam bir kanun-u İlahî ile yıkıldığından yine muntazam bir kanun-u Rabbanî ile tamir etmek için rızık namıyla bir madde-i latifeyi ister ki, o beden uzuvlarının ayrı ayrı hacetleri nisbetinde Rezzak-ı Hakikî, bir kanun-u mahsus ile taksim ve tevzi ediyor.

Şimdi O Rezzak-ı Hakîm'in gönderdiği o madde-i latifenin etvarına bak, göreceksin ki; o

maddenin zerrati bir katile gibi küre-i havada, toprakta, suda dağılmış iken birden hareket emrini almışlar gibi bir hareket-i kasdîyi işmam eden bir keyfiyet ile toplanıyorlar. Güya onlardan herbir zerre, bir vazife ile, bir muayyen mekâna gitmek için memurdur gibi gayet muntazam toplanıyorlar. Hem gidişatından görünüyor ki, bir Fâil-i Muhtar'ın bir kanun-u mahsus ile sevk edilip, cemadat âleminden mevalide, yani zîhayat âlemine girerler. Sonra nizamat-ı muayyene ve harekât-ı muttaride ile ve desatir-i mahsusa ile rızık olarak bir bedene girip; o beden içinde dört matbahta pişirildikten sonra ve dört inkılabat-ı acibeyi geçirdikten sonra ve dört süzgeçten süzöldükten sonra bedenın aktarına yayılarak bütün muhtaç olan âzaların muhtelif, ayrı ayrı derece-i ihtiyaçlarına göre Rezzak-ı Hakikî'nin inayetiyle ve muntazam kanunları ile inkısam ederler. İşte o zerrattan hangi zerreye bir nazar-ı hikmetle baksan göreceksin ki: Basîrane, muntazamane, semîane, alîmane sevk olunan o zerreye, kör ittifak, kanunsuz tesadüf, sağır tabiat, şuarsuz esbab, hiç ona karışamaz. Çünkü herbirisi unsur-u muhitten tut, tâ beden hüceyresine kadar hangi tavra girmiş ise, o tavrın kavanin-i muayyenesi ile güya ihtiyaren amel ediyor, muntazaman giriyor. Hangi tabakaya sefer etmiş ise, öyle muntazam adım atıyor ki; bilbedahe bir Saik-i Hakîm'in emriyle gidiyor gibi görünüyor. İşte böyle muntazam tavırdan tavıra, tabakadan tabakaya git gide hedef ve maksadından ayrılmayarak tâ makam-ı lâıykına, meselâ Tevfik'in gözbebeğine emr-i Rabbanî ile girer, oturur, çalışır. İşte bu halde, yani erzaktaki tecelli-i rububiyet gösteriyor ki; ibtida o zerrelere muayyen idiler, muvazzaf idiler, o makamlar için namzed idiler. Güya herbirisinin alnında ve cebhesinde "Fılan hüceyrenin rızkı olacak" yazılı gibi bir intizamın vücudu, her adamın alnında kalem-i kader ile rızkı yazılı olduğuna ve rızkı üstünde isminin yazılı olmasına işaret eder.

Acaba mümkün müdür ki: Bu derece nihayetsiz bir kudret ve muhit bir hikmet ile rububiyet eden ve zerrattan tâ seyyarata kadar bütün mevcudatı kabza-i tasarrufunda tutmuş ve intizam ve mizan dairesinde döndüren Sâni-i Zülcelal, "Neş'e-i uhra"yı yapmasın veya yapamasın! İşte çok âyât-ı Kur'aniye, şu hikmetli neş'e-i ûlâyı nazar-ı beşere vaz'ediyor. Haşir ve kıyametteki neş'e-i uhrayı ona temsil ederek istib'adı izale eder. Der:

قُلْ يٰحِيَّهَا الَّذِيْ اَنْشَاَهَا اَوَّلَ مَرَّةٍ
Yani: "Sizi hiçten bu derece hikmetli bir surette kim inşa etmiş ise, odur ki, sizi âhirette diriltecektir."

Hem der ki: وَهُوَ الَّذِيْ يَبْدُوْا الْخَلْقَ ثُمَّ يَعِيْدُهُ وَهُوَ اَهْوَنُ عَلَيْهِ
Yani: Sizin haşirde iadeniz, dirilmeniz, dünyadaki hilkatinizden daha kolay, daha rahattır." Nasılki bir taburun askerleri, istirahat için dağılsa, sonra bir boru ile çağrılrsa kolay bir surette tabur bayrağı altında

toplanmaları; yeniden bir tabur teşkil etmekten çok kolay ve çok rahattır. Öyle de: Bir bedende birbiriyle imtizac ile ünsiyet ve münasebet peyda eden zerrat-ı esasiye, Hazret-i İsrâfil Aleyhisselâm'ın Sûr'u ile Hâlık-ı Zülcelal'in emrine "Lebbeyk" demeleri ve toplanmaları; aklen birinci icaddan daha kolay, daha mümkündür. Hem, bütün zerrelere toplanmaları belki lâzım değil. Nüveler ve tohumlar hükmünde olan ve hadîste "Acb-üz zeneb" tabir edilen ecza-i esasiye ve zerrat-ı asliye, ikinci neş'e için kâfi bir esastır, temeldir. Sâni'-i Hakîm, beden-i insanîyi onların üstünde bina eder.

Üçüncü âyet olan **وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ** gibi âyetlerin işaret ettikleri kıyas-ı adlînin hülâsası şudur ki:

Âlemde çok görüyoruz ki: Zalim, fâcir, gaddar insanlar gayet refah ve rahatla ve mazlum ve mütediyyin adamlar gayet zahmet ve zillet ile ömür geçiriyorlar. Sonra ölüm gelir, ikisini müsavi kılar. Eğer şu müsavat nihayetsiz ise, bir nihayeti yoksa, zulüm görünür. Halbuki zulümden tenezzühü, kâinatın şهادetiyle sabit olan adalet ve hikmet-i İlahiye, bu zulmü hiçbir cihetle kabul etmediğinden; bilbedahe bir mecma'-i âheri iktiza ederler ki; birinci, cezasını; ikinci, mükâfatını görsün. Tâ şu intizamsız, perişan beşer, istidadına münasib tecziye ve mükâfat görüp adalet-i mahzaya medar ve hikmet-i Rabbaniyeye mazhar ve hikmetli mevcudat-ı âlemin bir büyük kardeşi olabilsin. Evet şu dâr-ı dünya, beşerin ruhunda mündemiç olan hadsiz istidadların sünbüllemesine müsaid değildir. Demek başka âleme gönderilecektir. Evet insanın cevheri büyüktür. Öyle ise, ebede namzeddir. Mahiyeti âliyedir, öyle ise cinayeti dahi azîmdir. Sair mevcudata benzemez. İntizamı da mühimdir. İntizamsız olamaz, mühmel kalamaz, abes edilmez, fena-yı mutlak ile mahkûm olamaz, adem-i sırfa kaçamaz. Ona Cehennem ağzını açmış bekliyor. Cennet ise ağış-u nazdanesini açmış gözlüyor. Onuncu Söz'ün Üçüncü Hakikatı bu ikinci misalimizi gayet güzel gösterdiğinden burada kısa kesiyoruz.

İşte misal için şu iki âyet-i kerime gibi pekçok berahin-i latife-i akliyyeyi tazammun eden sair âyetleri dahi kıyas eyle, tetebbu' et. İşte menabi-i aşere ve on medar; bir hads-i kat'î, bir bürhan-ı kat'î intaç ediyorlar ve o pek esaslı hads ve o pek kuvvetli bürhan, haşir ve kıyamete dâî ve muktezinin vücuduna kat'iyen delalet ettikleri gibi; Sâni'-i Zülcelal'in dahi -Onuncu Söz'de kat'iyen isbat edildiği üzere- Hakîm, Rahîm, Hafîz, Âdil gibi ekser esma-i hüsnası, haşir ve kıyametin gelmesini ve saadet-i ebediyenin vücudunu iktiza ederler ve saadet-i ebediyenin tahakkukuna kat'î delalet ederler. Demek haşir ve kıyamete muktezi o derece kuvvetlidir ki, hiçbir şek ve şübheye medar olamaz. **Sözler (522 - 525)**

Onüçüncü Sözün İkinci Makamı

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(Cazibedar bir fitne içinde bulunan ve daha aklını kaybetmeyen bazı gençlerle bir muhavere.)

Bir kısım gençler tarafından şimdiki aldatıcı ve cazibedar lehviyat ve hevesatın hücumları karşısında "âhiretimizi ne suretle kurtaracağız" diye, Risale-i Nur'dan meded istediler. Ben de Risale-i Nur'un şahs-ı manevîsi namına onlara dedim ki: Kabir var, hiç kimse inkâr edemez. Herkes ister istemez oraya girecek. Ve oraya girmek için de üç tarzda üç yoldan başka yol yok.

Birinci yol: O kabir, ehl-i iman için bu dünyadan daha güzel bir âlemin kapısıdır.

İkinci yol: Âhireti tasdik eden, fakat sefahet ve dalalette gidenlere, bir haps-i ebedî ve bütün dostlarından bir tecrid içinde bir haps-i münferid, yalnız başına bir hapis kapısıdır. Öyle gördüğü ve itikad ettiği ve inandığı gibi hareket etmediği için öyle muamele görecektir.

Üçüncü yol: Âhirete inanmayan ehl-i inkâr ve dalalet için bir i'dam-ı ebedî kapısı... Yani hem kendisini, hem bütün sevdiklerini i'dam edecek bir darağacıdır. Öyle bildiği için, cezası olarak aynını görecektir. Bu iki şık bedihîdir, delil istemiyor, göz ile görünür.

Madem ecel gizlidir; her vakit ölüm, başını kesmek için gelebiliyor ve genç ihtiyar farkı yoktur. Elbette daima gözü önünde öyle büyük dehşetli bir mes'ele karşısında bîçare insan; o i'dam-ı ebedî, o dipsiz, nihayetsiz haps-i münferidden kurtulmak çaresini aramak ve kabir kapısını bir âlem-i bâkiye, bir saadet-i ebediyeye ve âlem-i nura açılan bir kapıya kendi hakkında çevirmek hâdisesi; o insanın dünya kadar büyük bir mes'alesidir.

Bu kat'î hakikat, bu üç yol ile bulunduğu ve bu üç yolun da mezkûr üç hakikat ile olacağını ihbar eden yüzyirmidört bin muhbir-i sadık, ellerinde nişane-i tasdik olan mu'cizeler bulunan enbiyalar ve o enbiyaların haber verdikleri aynı haberleri, keşf ve zevk ve şuhud ile tasdik eden ve imza basan yüzyirmidört milyon evliyanın aynı hakikate şهادetleri ve hadd ü hesaba gelmeyen muhakkiklerin, kat'î delilleriyle -o enbiya ve evliyanın verdikleri aynı haberleri- aklen ilmelyakîn derecesinde *{(*)}: Onlardan birisi Risale-i Nur'dur. Meydandadır.}* isbat ettikleri ve yüzde doksandokuz ihtimal-i kat'î ile "i'dam ve zindan-ı ebedîden kurtulmak ve o yolu saadet-i ebediyeye çevirmek, yalnız iman ve itaat iledir." diye ittifaken haber veriyorlar.

Acaba yüzde bir ihtimal-i helâket bulunan bir tehlike yolunda gitmemek için, bir tek muhbirin sözü nazara alınsa ve onun sözünü dinlemeyip o yolda giden adamın, endişe-i helâketten gelen elem-i manevî, onun yemek iştihasını kaçırdığı halde; böyle yüzbinler sadık ve musaddak muhbirlerin yüzde yüz ihtimal ile, dalalet ve sefahet göz önündeki kabir darağacına ve ebedî haps-

i münferidine kat'î sebep olduğunu ve iman, ubudiyet yüzde yüz ihtimal ile o darağacını kaldırıp, o haps-i münferidi kapatıp, şu göz önündeki kabri, bir hazine-i ebediyeye, bir saray-ı saadete açılan bir kapıya çeviriyor diye ihbar eden ve emarelerini ve âsârlarını gösterdikleri halde, bu acib ve garib ve dehşetli ve azametli mes'ele karşısında bulunan bîçare insan ve bhusus müslüman eğer iman ve ubudiyeti olmazsa, bütün dünya saltanatı ve lezzeti bir tek insana verilse; acaba o göz önündeki, her vakit oraya çağrılmasına nöbetini bekleyen bir insana verdiği o endişeden gelen elîm elemi kaldırabilir mi? Sizden soruyorum.

Madem ihtiyarlık, hastalık, musibet ve her tarafta vefiyatlar o dehşetli elemi deşiyorlar ve ihtar ediyorlar. Elbette o ehl-i dalalet ve sefahet yüzbin lezzeti ve zevki alsa da, yine o manevî bir cehennem kalbinde yaşar ve yakar. Fakat pek kalın gaflet sersemliği muvakkaten hissettirmez.

Madem ehl-i iman ve taat, göz önünde gördüğü kabri bir hazine-i ebediyeye, bir saadet-i lâyezalîye kendisi hakkında bir kapı olduğunu ve o ezelfî mukadderat piyangosundan milyarlar altın ve elmasları kazandıracak bir bilet dahi iman vesikasıyla ona çıkmış. Her vakit "Gel biletini al!" diye beklemesinden derin, esaslı, hakikî lezzet ve zevk-i manevî öyle bir lezzettir ki; eğer tecessüm etse ve o çekirdek bir ağaç olsa, o adama hususî bir cennet hükmüne geçtiği halde; o zevk ve lezzet-i azîmeyi terkedip, gençlik saikasıyla, o hadsiz elemeler ile âlûde zehirli bir bala benzeyen sefihane ve heveskârane muvakkat bir lezzet-i gayr-ı meşruayı ihtiyar eden, hayvandan yüz derece aşağı düşer. Ecnebi dinsizleri gibi de olamaz. Çünkü onlar, peygamberi inkâr etseler, diğerlerini tanıyabilirler. Peygamberleri bilmeseler de Allah'ı tanıyabilirler. Allah'ı bilmeseler de kemalâta medar olacak bazı güzel hasletler bulunabilir. Fakat bir müslüman; hem enbiyayı, hem Rabbini, hem bütün kemalâtı Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtu Vesselâm vasıtasıyla biliyor. Onun terbiyesini bırakan ve zincirinden çıkan daha hiçbir peygamberi (A.S.) tanımaz ve Allah'ı da tanımaz. Ve ruhunda kemalâtı muhafaza edecek hiçbir esasatı bilemez. Çünkü peygamberlerin en âhiri ve en büyükleri ve dini ve daveti umum nev'-i beşere baktığı için ve mu'cizatça ve dince umuma faik ve bütün nev'-i beşere bütün hakaikte üstadlık edip, ondört asırda parlak bir surette isbat eden ve nev'-i beşerin medar-ı iftiharını bir zâtın terbiye-i esasiyelerini ve usûl-ü dinini terkeden, elbette hiçbir cihette bir nur, bir kemal bulamaz. Sukut-u mutlaka mahkûmdur.

İşte ey hayat-ı dünyeviye'nin zevkine mübtela ve endişe-i istikbal ile istikbalini ve hayatını temin için çabalayan bîçareler! Dünyanın lezzetini, zevkini, saadetini, rahatını isterseniz; meşru dairedeki keyfe iktifa ediniz. O, keyfinize kâfidir. Haricinde ve gayr-ı meşru dairedeki bir lezzetin içinde bin elem olduğunu sâbık beyanatta elbette anladınız. Eğer mazi, yani geçmiş zamanın hâdisatını, sinema ile halihazırda gösterdikleri gibi; istikbaldeki ahval dahi, meselâ elli sene sonraki halleri bir sinema ile gösterilse idi, ehl-i sefahet şimdiki güldüklerine yüzbinlerce nefrin ve

tutmuyor, fakat o nuraninin ekser hasiyetlerine mâliktir. Onun gibi hayy sayılıyor. Meselâ: Şems dünyaya girdi. Herbir âyinede aksini gösterdi. O akislerin herbirinde, Güneş'in hâssaları hükmünde olan ziya ve ziyadaki elvan-ı seb'a bulunuyor. Eğer faraza Güneş zîşuur olsa idi, harareti ayn-ı kudreti, ziyası ayn-ı ilmi, elvan-ı seb'ası sıfât-ı seb'ası olsa idi; o vakit o tek ve yekta bir güneş, bir anda herbir âyinede bulunur, herbirisini kendine bir arş ve bir çeşit telefon yapabilirdi. Birbirine mani olmazdı. Herbirimizle âyinemiz vasıtasıyla görüşebilirdi. Biz ondan uzak iken, o bize bizden daha yakın olurdu.

Üçüncüsü: Nurani ruhların aksidir. Şu akis, hem hayydır hem ayndır. Fakat âyinelerin kabiliyeti nisbetinde tezahür ettiğinden, o ruhun mahiyet-i nefs-ül emriyesini tamamen tutmuyor. Meselâ: Hazret-i Cebraîl Aleyhisselâm, Dıhye suretinde huzur-u Nebevîde bulunduğu bir anda, huzur-u İlahîde haşmetli kanatlarıyla Arş-ı A'zam'ın önünde secdeye gider. Hem o anda hesabsız yerlerde bulunur, evamir-i İlahiyeyi tebliğ ederdi. Bir iş bir işe mani olmazdı. İşte şu sırdandır ki; mahiyeti nur ve hüviyeti nuraniye olan Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm, dünyada bütün ümmetin salavatlarını birden işitir ve kıyamette bütün asfiya ile bir anda görüşür. Birbirisine mani olmaz. Hattâ evliyadan, ziyade nuraniyet kesbeden ve ebdal denilen bir kısmı, bir anda birçok yerlerde müşahede ediliyormuş. Aynı zât, ayrı ayrı çok işleri görüyormuş. Evet nasıl cismaniyata cam ve su gibi şeyler âyine olur. Öyle de, ruhaniyata dahi hava ve esir ve âlem-i misalin bazı mevcudatı âyine hükmünde ve berk ve hayal sür'atinde bir vasıta-i seyr ü seyahat suretine geçerler ve o ruhanîler hayal sür'atiyle o meraya-yı nazifede, o menazil-i latifede gezerler. Bir anda binler yerlere girerler.

Madem Güneş gibi âciz ve müsahhar mahluklar ve ruhanî gibi madde ile mukayyed nim-nurani masnu'lar, nuraniyet sırrıyla bir yerde iken pekçok yerlerde bulunabilirler. Mukayyed bir cüz'î iken, mutlak bir küllî hükmünü alırlar. Bir anda cüz'î bir ihtiyar ile pek çok işleri yapabilirler. Acaba, maddeden mücerred ve muallâ ve tahdid-i kayd ve zulmet-i kesafetten münezze ve müberra ve şu umum envâr ve bütün nuraniyat onun envâr-ı kudsiye-i esmasının bir kesif zıllali ve umum vücud ve bütün hayat ve âlem-i ervah ve âlem-i misal nim-şeffaf bir âyine-i cemali ve sıfâtı muhita ve şununatı külliye olan bir Zât-ı Akdes'in irade-i külliye ve kudret-i mutlaka ve ilm-i muhitle tecelli-i sıfâtı ve cilve-i ef'ali içindeki teveccüh-ü ehadiyetinden hangi şey saklanabilir, hangi iş ağır gelebilir, hangi şey gizlenebilir, hangi ferd uzak kalabilir, hangi şahsiyet külliyyet kesbetmeden ona yanaşabilir?

Evet nasıl Güneş kayıtsız nuru, maddesiz aksi vasıtasıyla sana, senin göz bebeğinden daha yakın olduğu halde; sen mukayyed olduğun için ondan gayet uzaksın. Ona yanaşmak için, çok kayıtlardan tecerrüd etmek, çok meratib-i külliyyeden geçmek lâzım gelir. Âdeta manen yer kadar

büyüyüp, Kamer kadar yükselip, sonra doğrudan doğruya Güneşin mertebe-i asliyesine bir derece yanaşabilir ve perdesiz görüşebilirsin. Öyle de: Celil-i Zülcemal, Cemil-i Zülkemal sana gayet yakındır, sen ondan gayet uzaksın. Kalbin kuvveti, aklın ulviyeti varsa; temsildeki noktaları, hakikata tatbika çalış.

Sözler (193 - 195)

Sonra ilhamın şehadetine baktı, gördü: Nasılki güneşin -faraza- şuuru ve hayatı olsaydı ve o halde ziyasındaki yedi rengi yedi sıfatı olsaydı, o cihette ışığında bulunan şuaları ve cilveleri ile bir tarz konuşması bulunacaktı. Ve bu vaziyette, misalinin ve aksinin şeffaf şeylerde bulunması ve her âyine ve her parlak şeyler ve cam parçaları ve kabarcıklar ve katreler, hattâ şeffaf zerrelere ile herbirinin kabiliyetine göre konuşması ve onların hacatına cevap vermesi ve bütün onlar güneşin vücuduna şehadet etmesi ve hiçbir iş, bir işe mani olmaması ve bir konuşması, diğer konuşmaya müzahamet etmemesi bilmüşahede görüleceği gibi.. aynen öyle de: Ezel ve ebedin zülcelal sultanı ve bütün mevcudatın zülcemal hâlık-ı zîşanı olan Şems-i Sermedî'nin mükâlemesi dahi, onun ilmi ve kudreti gibi küllî ve muhit olarak herşeyin kabiliyetine göre tecelli etmesi; hiçbir sual bir suale, bir iş bir işe, bir hitab bir hitaba mani olmaması ve karıştırmaması bilbedahe anlaşılıyor. Ve bütün o cilveler, o konuşmalar, o ilhamlar birer birer ve beraber bil'ittifak o Şems-i Ezelî'nin huzuruna ve vücub-u vücuduna ve vahdetine ve ehadiyetine delalet ve şehadet ettiklerini aynelyakîne yakın bir ilmelyakîn ile bildi.

Şualar (126)

İşte **وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى** şu kâinatın Sâni-i Zülcelali, Vâcib-ül Vücud'dur. Yani: Onun vücudu zâtîdir, ezeldir, ebedîdir, ademi mümteni'dir, zevali muhaldır ve tabakat-ı vücudun en rasihi, en esaslısı, en kuvvetlisi, en mükemmelidir. Sair tabakat-ı vücud, onun vücuduna nisbeten gayet zaîf bir gölge hükmündedir. Ve o derece vücud-u Vâcib rasih ve hakikatlı ve vücud-u mümkinat o derece hafif ve zaîftir ki; Muhyiddin-i Arabî gibi çok ehl-i tahkik, sair tabakat-ı vücudu, evham ve hayal derecesine indirmişler; **لَا مَوْجُودَ إِلَّا هُوَ** demişler. Yani: Vücud-u Vâcib'e nisbeten başka şeylere vücud denilmemeli; onlar, vücud ünvanına lâıyık değillerdir diye hükmetmişler.

İşte Vâcib-ül Vücud'un hem vâcib, hem zâtî olan kudretine karşı; mevcudatın hem hâdis, hem ârızî vücudları ve mümkinatın hem kararsız, hem kuvvetsiz sübutları; elbette nihayet derecede kolay ve hafif gelir. Bütün ruhları haşr-i a'zamda ihya edip muhakeme etmek; bir baharda, belki bir bahçede, belki bir ağaçta haşr ü neşrettiği yaprak ve çiçek ve meyveler kadar

kolaydır.

İkinci Sır: Mübâyenet-i mahiyet ve adem-i takayyüdün kolaylığa sebebiyeti ise şudur ki: Sâni'-i Kâinat, elbette kâinat cinsinden değildir. Mahiyeti, hiçbir mahiyete benzemez. Öyle ise: Kâinat dairesindeki manialar, kayıtlar onun önüne geçemez; onun icraatını takyid edemez. Bütün kâinatı birden tasarruf edip çevirebilir. Eğer kâinat yüzündeki görünen tasarrufat ve e'fal, kâinata havale edilse, o kadar müşkilât ve karışıklığa sebebiyet verir ki; hiçbir intizam kalmadığı gibi, hiçbir şey dahi vücuda kalmaz; belki vücuda gelemez. Meselâ: Nasılki kemerli kubbelerdeki ustalık san'atı, o kubbedeki taşlara havale edilse ve bir taburun zabite ait idaresi, neferata bırakılsa; ya hiç vücuda gelmez veyahut çok müşkilât ve karışıklık içinde intizamsız bir vaziyet alacak. Halbuki o kubbelerdeki taşlara vaziyet vermek için, taş nev'inden olmayan bir ustaya verilse ve taburdaki neferatın idaresi, mertebe itibariyle zabıtlık mahiyetini haiz olan bir zabite havale edilse; hem san'at kolay olur, hem tedbir ve idare sühuletli olur. Çünkü taşlar ve neferler birbirine mani' olurlar; usta ve zabıt ise, manisiz her noktaya bakar, idare eder.

İşte **وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى** Vâcib-ül Vücut'un mahiyet-i kudsiyesi, mahiyat-ı mümkinat cinsinden değildir. Belki bütün hakaik-i kâinat, o mahiyetin esma-i hüsnasından olan Hak isminin şualarıdır. Madem mahiyet-i mukaddesesi hem Vâcib-ül Vücut'dur, hem maddeden mücerredir, hem bütün mahiyata muhaliftir; misli, misali, mes'ûli yoktur. Elbette o Zât-ı Zülcelal'in o kudret-i ezeliyesine nisbeten bütün kâinatın idaresi ve terbiyesi; bir bahar, belki bir ağaç kadar kolaydır. Haşr-i a'zam ve dâr-ı âhîret, Cennet ve Cehennem'in icadı; bir güz mevsiminde ölmüş ağaçların yeniden bir baharda ihyaları kadar kolaydır.

Üçüncü Sır: Adem-i tahayyüz ve adem-i tecezzinin nihayet derecede olan kolaylığa sebebiyet vermelerinin sırrı ise şudur ki: Madem Sâni'-i Kadîr mekândan münezzehdir, elbette kudretiyle her mekânda hazır sayılır. Ve madem tecezzi ve inkısam yoktur; elbette her şeye karşı, bütün esmasıyla müteveccih olabilir. Ve madem her yerde hazır ve herşey'e müteveccih olur.. öyle ise mevcudat ve vesait ve e'crâm onun e'faline mümanaat etmez, ta'vik etmez, belki -hiç lüzum yok, faraza lüzum olsa- elektriğin telleri gibi ve ağacın dalları gibi ve insanın damarları gibi; eşya, vesile-i teshilat ve vasıta-i vusul-ü hayat ve sebeb-i sür'at-i e'fal hükmüne geçer. Ta'vik, takyid, men' ve müdahale şöyle dursun; belki teshil ve tesri' ve îsale vesile hükmüne geçer. Demek Kadîr-i Zülcelal'in tasarrufat-ı kudretine herşey itaat ve inkıyad cihetinde -ihtiyaç yok- eğer ihtiyaç olsa kolaylığa vesile olur.

Elhasıl: Sâni'-i Kadîr külfetsiz, mualecesiz, sür'atle, sühuletle herşey'i o şey'e lâayık bir surette halkeder. Külliyyatı, cüz'iyat kadar kolay icad eder. Cüz'iyatı, külliyyat kadar san'atlı

halkeder. Evet külliyyatı ve semavatı ve arzı halkeden kimse, semavat ve arzda olan cüz'iyatı ve efrad-ı zîhayatiyeyi halkeden elbette yine odur ve ondan başka olamaz. Çünkü o küçük cüz'iyat; o külliyyatın meyveleri, çekirdekleri, misal-i musaggarlarıdır. Hem o cüz'iyatı icad eden kim ise, cüz'iyatı ihata eden unsurları ve semavat ve arzı dahi o halketmiştir. Çünkü görüyoruz ki; cüz'iyat külliyyata nisbeten birer çekirdek, birer küçük nüsha hükmündedir. Öyle ise o cüz'îleri halkeden zâtın elinde, anasır-ı külliye ve semavat ve arz bulunmalıdır. Tâ ki, hikmetinin düsturlarıyla ve ilminin mizanlarıyla o küllî ve muhit mevcudatın hülâsalarını, manalarını, nûmunelerini; o küçücük misal-i musaggarlar hükmünde olan cüz'iyatta dercedebilsin. Evet acaib-i san'at ve garaib-i hilkat noktasında cüz'iyat, külliyyattan geri değil; çiçekler, yıldızlardan aşağı değil; çekirdekler, ağaçların madûnunda değil; belki çekirdekteki nakş-ı kader olan manevî ağaç, bağdaki nesc-i kudret olan mücessem ağaçtan daha acibdir. Ve hilkat-ı insaniye, hilkat-ı âlemden daha acibdir. Nasılki bir cevher-i ferd üstünde, esîr zerratıyla bir Kur'an-ı hikmet yazılsa, semavat yüzündeki yıldızlarla yazılan bir Kur'an-ı azametden kıymetçe daha ehemmiyetli olabilir. Öyle de; çok küçük cüz'iyatlar var, mu'cizat-ı san'atça külliyyattan üstündür.

Mektubat (249 - 251)

[Başa Dön](#)

15- Bize Verilen Nimetlere Karşılık Allah Ne İstiyor? 1. SÖZ MEK.-364-367 SÖZ.-360-361

Beşinci Risale olan Beşinci Mes'ele

Şükür Risalesi

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وَ اِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا یَسْبِیحُ بِحَمْدِهِ

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, tekrar ile

اَفَلَا یَشْكُرُوْنَ * اَفَلَا یَشْكُرُوْنَ * وَسَنَجْزِی الشَّاكِرِیْنَ * لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَازِیْدَنَّكُمْ * بَلِ اللّٰهُ

فَاعْبُدُوْهُ وَ كُنْ مِنَ الشَّاكِرِیْنَ gibi âyetlerle gösteriyor ki: Hâlık-ı Rahman'ın ibadından istediği en

mühim iş, şükürdür. Furkan-ı Hakîm'de gayet ehemmiyetle şükre davet eder. Ve şükür etmemekliği, nimetleri tekzib ve inkâr suretinde gösterip اَفَلَا یَشْكُرُوْنَ رَبِّكُمْ اَمْ تَكْفُرُوْنَ fermanıyla, Sure-i Rahman'da şiddetli ve dehşetli bir surette otuzbir defa şu âyetle tehdid ediyor. Şükürsüzlüğün, bir

tekzib ve inkâr olduğunu gösteriyor.

Evet Kur'an-ı Hakîm nasîlki şükürü netice-i hilkat gösteriyor; öyle de Kur'an-ı Kebir olan şu kâinat dahi gösteriyor ki: Netice-i hilkat-i âlemin en mühimmi, şükürdür. Çünkü kâinata dikkat edilse görünüyor ki: Kâinatın teşkilâtı şükürü intac edecek bir surette herbir şey, bir derece şükre bakıyor ve ona müteveccih oluyor. Güya şu şecere-i hilkatın en mühim meyvesi, şükürdür. Ve şu kâinat fabrikasının çıkardığı mahsulâtın en a'lâsı, şükürdür. Çünkü hilkat-i âlemde görüyoruz ki; mevcudat-ı âlem bir daire tarzında teşkil edilip, içinde nokta-i merkeziye olarak hayat halkedilmiş. Bütün mevcudat hayata bakar, hayata hizmet eder, hayatın levazimatını yetiştirir. Demek kâinatı halkeden zât, ondan o hayatı intihab ediyor.

Sonra görüyoruz ki; zîhayat âlemlerini bir daire suretinde icad edip, insanı nokta-i merkeziyede bırakıyor. Âdeta zîhayatlardan maksud olan gayeler onda temerküz ediyor; bütün zîhayatı onun etrafına toplayıp, ona hizmetkâr ve müsahhar ediyor, onu onlara hâkim ediyor. Demek Hâlık-ı Zülcelal, zîhayatlar içinde insanı intihab ediyor, âlemde onu irade ve ihtiyar ediyor.

Mektubat (364)

Sonra görüyoruz ki; âlem-i insaniyet de, belki hayvan âlemi de bir daire hükmünde teşkil olunuyor ve nokta-i merkeziyede rızık vaz'edilmiş. Bütün nev'-i insanı ve hattâ hayvanatı rızka âdeta taaşşuk ettirip, onları umumen rızka hâdim ve müsahhar etmiş. Onlara hükmeden rızıktır. Rızık da o kadar geniş ve zengin bir hazine yapmış ki, hadsiz nimetleri câmi'dir. Hattâ rızıkın çok enva'ından yalnız bir nev'inin tatlarını tanımak için, lisanda kuvve-i zaika namında bir cihaz ile, mat'umat adedince manevî ince ince mizancıklar konulmuştur. Demek kâinat içinde en acib, en zengin, en garib, en şirin, en câmi', en bedî' hakikat rızıktadır.

Şimdi görüyoruz ki: Herşey nasîlki rızıkın etrafında toplanmış, ona bakıyor; öyle de rızık dahi bütün enva'ıyla manen ve maddeten, halen ve kalen şükür ile kaimdir, şükür ile oluyor, şükürü yetiştiriyor, şükürü gösteriyor. Çünkü rızka iştiha ve iştiyak, bir nevi şükür-ü fitrîdir. Ve telezzüz ve zevk dahi gayr-ı şuurî bir şükürdür ki, bütün hayvanatta bu şükür vardır. Yalnız insan, dalalet ve küfür ile o fitrî şükürün mahiyetini değiştiriyor; şükürden, şirke gidiyor.

Hem rızık olan nimetlerde gayet güzel süslü suretler, gayet güzel kokular, gayet güzel tatmaklar; şükürün davetçileridir, zîhayatı şevke davet eder ve şevk ile bir nevi istihsan ve ihtirama sevkeder, bir şükür-ü manevî ettirir. Ve zîşuurun nazarını dikkate celbeder, istihsana tergeb eder. Nimetleri ihtirama onu teşvik eder; onun ile kalen ve fiilen şükre irşad eder ve şükür ettirir ve

şükür içinde en âlî ve tatlı lezzeti ve zevki ona tattırır. Yani gösterir ki: Şu lezzetli rızık ve nimet, kısa ve muvakkat bir lezzet-i zahiriyesiyle beraber daimî, hakikî, hadsiz bir lezzeti ve zevki taşıyan iltifat-ı Rahmanîyi şükür ile kazandırır. Yani: Rahmet hazinelerinin Mâlik-i Keriminin hadsiz lezzetli olan iltifatını düşündürüp, şu dünyada dahi Cennet'in bâki bir zevkini manen tattırır. İşte rızık, şükür vasıtasıyla o kadar kıymetdar ve zengin bir hazine-i câmia olduğu halde, şükürsüzlük ile nihayet derecede sukut eder.

Altıncı Söz'de beyan edildiği gibi: Lisandaki kuvve-i zaika Cenab-ı Hak hesabına, yani manevî vazife-i şükranîye ile rızka müteveccih olduğu vakit, o dildeki kuvve-i zaika, rahmet-i bînihaye-i İlahiyenin hadsiz matbahlarına şâkir bir müfettiş, hâmid bir nâzır-ı âlîkadr hükmündedir. Eğer nefis hesabına olsa, yani rızkı in'am edenin şükrünü düşünmeyerek müteveccih olsa; o dildeki kuvve-i zaika, bir nâzır-ı âlîkadr makamından, batn fabrikasının yasakçısı ve mide tavlasının bir kapıcısı derecesine sukut eder. Nasıl rızkın şu hizmetkârı şükürsüzlük ile bu dereceye sukut eder, öyle de rızkın mahiyeti ve sair hademeleri dahi sukut ediyorlar. En yüksek makamdan, en edna makama inerler. Kâinat Hâlıkının hikmetine zıd ve muhalif bir vaziyete düşerler.

Şükrün mikyası; kanaattır ve iktisaddir ve rızadır ve memnuniyettir. Şükürsüzlüğün mizanı; hırstır ve israftır, hüremetsizliktir, haram helâl demeyip rastgeleni yemektir.

Evet hırs; şükürsüzlük olduğu gibi, hem sebep-i mahrumiyettir, hem vasıta-i zilletir. Hattâ hayat-ı içtimaiyeye sahip olan mübarek karınca dahi, güya hırs vasıtasıyla ayaklar altında kalmış ezilir. Çünkü kanaat etmeyip, senede birkaç tane buğday kâfi gelirken, elinden gelse binler taneyi toplar. Güya mübarek arı, kanaatından dolayı başlar üstünde uçar. Kanaat ettiğinden, balı insanlara emr-i İlahî ile ihsan eder, yedirir.

Evet Zât-ı Akdes'in alem-i zâtîsi ve en a'zamî ismi olan Lafzullah'tan sonra en a'zam ismi olan Rahman rızka bakar ve rızıktaki şükür ile ona yetişilir. Hem Rahman'ın en zahir manası Rezzak'tır.

Hem şükrün enva'ı var. O nevilere en câmii ve fihriste-i umumiyesi, namazdır.

Hem şükür içinde, safi bir iman var, hâlis bir tevhid bulunur. Çünkü bir elmayı yiyen ve "Elhamdülillah" diyen adam, o şükür ile ilân eder ki: "O elma doğrudan doğruya dest-i kudretin yadigârı ve doğrudan doğruya hazine-i rahmetin hediyesidir" demesi ile ve itikad etmesi ile, her şey'i -cüz'î olsun, küllî olsun- onun dest-i kudretine teslim ediyor. Ve her şeyde rahmetin cilvesini bilir. Hakikî bir imanı ve hâlis bir tevhidini, şükür ile beyan ediyor.

İnsan-ı gafil, küfran-ı nimet ile ne derece hasarete düştüğünü, çok cihetlerden yalnız bir

vechini söyleyeceğiz. Şöyle ki:

Lezzetli bir nimeti insan yese, eğer şükür etse; o yediği nimet o şükür vasıtasıyla bir nur olur, uhrevî bir meyve-i Cennet olur. Verdiği lezzet ile, Cenab-ı Hakk'ın iltifat-ı rahmetinin eseri olduğunu düşünmekle, büyük ve daimî bir lezzet ve zevk veriyor. Bu gibi manevî lübleri ve hülâsaları ve manevî maddeleri ulvî makamlara gönderip, maddî ve süflî (posa) ve kışrî, yani vazifesini bitiren ve lüzumsuz kalan maddeleri fuzulât olup aslına, yani anasına inkılab etmeğe gidiyor. Eğer şükür etmezse; o muvakkat lezzet, zeval ile bir elem ve teessüf bırakır ve kendisi dahi kazurat olur. Elmas mahiyetindeki nimet, kömüre kalbolur. Şükür ile, zâil rızıklar; daimî lezzetler, bâki meyveler verir. Şükürsüz nimet, en güzel bir suretten, çirkin bir surete döner. Çünkü o gafile göre rızkın akibeti, muvakkat bir lezzetten sonra fuzulâttır.

Mektubat (366 - 367)

Evet rızkın aşka lâayık bir sureti var; o da, şükür ile o suret görünür. Yoksa ehl-i gaflet ve dalaletin rızka aşkları bir hayvanlıktır. Daha buna göre kıyas et ki, ehl-i dalalet ve gaflet ne derece hasaret ediyorlar.

Enva'-ı zîhayat içinde en ziyade rızkın enva'ına muhtaç, insandır. Cenab-ı Hak insanı bütün esmasına câmi' bir âyine ve bütün rahmetinin hazinelerinin müddeharatını tartacak, tanıyacak cihazata mâlik bir mu'cize-i kudret ve bütün esmasının cilvelerini ve san'atlarının inceliklerini mizana çekecek âletleri hâvi bir halife-i Arz suretinde halk etmiştir. Onun için hadsiz bir ihtiyaç verip, maddî ve manevî rızkın hadsiz enva'ına muhtaç etmiştir. İnsanı, bu câmiyyete göre en a'lâ bir mevki olan ahsen-i takvime çıkarmak vasıtası, şükürdür. Şükür olmazsa, esfel-i safilîne düşer; bir zulm-ü azîmi irtikâb eder.

Elhasıl: En a'lâ ve en yüksek tarîk olan tarîk-ı ubudiyet ve mahbubiyetin dört esasından en büyük esas şükürdür ki; o dört esas şöyle tabir edilmiş:

Der tarîk-ı acz-mendî lâzım âmed çâr çiz:

Acz-i mutlak, fakr-ı mutlak, şevk-i mutlak, şükür-ü mutlak ey aziz...

Mektubat (235 -367)

İkinci Meyve: Ey nefis! Ubudiyet, mukaddeme-i mükâfat-ı lâhika değil, belki netice-i nimet-i sâbıkadır. Evet biz ücretimizi almışız. Ona göre hizmetle ve ubudiyetle muvazzafız. Çünkü ey nefis! Hayr-ı mahz olan vücudu sana giydiren Hâlık-ı Zülcelal, sana iştilalı bir mide verdiğiinden Rezzak ismiyle bütün mat'umatı bir sofraya-i nimet içinde senin önüne koymuştur. Sonra sana hassasiyetli bir hayat verdiğiinden, o hayat dahi bir mide gibi rızık ister. Göz, kulak gibi bütün

duyguların, eller gibidir ki; rûy-i zemin kadar geniş bir sofrâ-i nimeti, o ellerin önüne koymuştur. Sonra manevî çok rızık ve nimetler isteyen insanîyeti sana verdiğinden, âlem-i mülk ve melekût gibi geniş bir sofrâ-i nimet, o mide-i insanîyetin önüne ve aklın eli yetişecek nisbette sana açmıştır. Sonra nihayetsiz nimetleri isteyen ve hadsiz rahmetin meyveleriyle tegaddi eden ve insanîyet-i kübra olan İslâmîyeti ve imanı sana verdiğinden, daire-i mümkinat ile beraber esma-i hüsnâ ve sıfât-ı mukaddesenin dairesine şamil bir sofrâ-i nimet ve saadet ve lezzet sana fethetmiştir. Sonra imanın bir nuru olan muhabbeti sana vermekle, gayr-ı mütenahî bir sofrâ-i nimet ve saadet ve lezzet sana ihsan etmiştir. Yani, cismanîyetin itibariyle küçük, zaîf, âciz, zelif, mukayyed, mahdud bir cüz'sün. Onun ihsanıyla cüz'î bir cüz'den, küllî bir küll-ü nurani hükmüne geçtin. Zira hayatı sana vermekle, cüz'iyetten bir nevi külliyete ve insanîyeti vermekle hakikî külliyete ve İslâmîyeti vermekle ulvî ve nurani bir külliyete ve marifet ve muhabbeti vermekle muhit bir nura seni çıkarmış.

İşte ey nefis! Sen bu ücreti almışsın. Ubudiyet gibi lezzetli, nimetli, rahatlı, hafif bir hizmetle mükellefsin. Halbuki, buna da tenbellik ediyorsun. Eğer yarım yamalak yapsan da, güya eski ücretleri kâfi gelmiyormuş gibi, çok büyük şeyleri mütehakkimane istiyorsun. Ve hem "Niçin duam kabul olmadı" diye nazlanıyorsun. Evet, senin hakkın naz değil, niyazdır. Cenab-ı Hak Cennet'i ve saadet-i ebediyeyi, mahz-ı fazl ve keremiyle ihsan eder. Sen, daima rahmet ve keremine iltica et. Ona güven ve şu fermanı dinle:

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلِيفْرِحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ

Sözler (360)

Eğer desen: "Şu küllî hadsiz nimetlere karşı nasıl şu mahdud ve cüz'î şükürümle mukabele edebilirim?"

Elcevab: Küllî bir niyetle, hadsiz bir itikad ile... Meselâ: Nasılki bir adam beş kuruş kıymetinde bir hediye ile, bir padişahın huzuruna girer ve görür ki, herbiri milyonlara değer hediyeler, makbul adamlardan gelmiş, orada dizilmiş. Onun kalbine gelir: "Benim hediyem hiçtir, ne yapayım?" Birden der: "Ey seyyidim! Bütün şu kıymetdar hediyeleri kendi namıma sana takdim ediyorum. Çünkü sen onlara lâıyıksın. Eğer benim iktidarım olsaydı, bunların bir mislini sana hediye ederdim." İşte hiç ihtiyacı olmayan ve raiyetinin derece-i sadakat ve hürmetlerine alâmet olarak hediyelerini kabul eden o padişah, o bîçarenin o büyük ve küllî niyetini ve arzusunu ve o güzel ve yüksek itikad liyakatını, en büyük bir hediye gibi kabul eder. Aynen öyle de: Âciz bir abd, namazında "Ettahiyyatü lillah" der. Yani: Bütün mahlukatın hayatlarıyla sana takdim

ettikleri hediye-i ubudiyetlerini, ben kendi hesabıma, umumunu sana takdim ediyorum. Eğer elimden gelseydi, onlar kadar tahiyeler sana takdim edecektim. Hem sen onlara, hem daha fazlasına lâyıksın. İşte şu niyet ve itikad, pek geniş bir şükr-ü küllîdir. Nebatın tohumları ve çekirdekleri, onların niyetleridir.

Sözler (361)

[Başa Dön](#)

16- Orucun Hikmeti Nedir?

RAMAZAN RİSALESİ -MEKTUBAT 398-404

İkinci Risale olan İkinci Kısım

Ramazan-ı Şerife dairdir

[Birinci kısmın âhırinde şair-i İslâmiyeden bir nebze bahsedildiğinden şairin içinde en parlak ve muhteşem olan Ramazan-ı Şerife dair olan bu ikinci kısımda, bir kısım hikmetleri zikredilecektir.

Bu İkinci Kısım, Ramazan-ı Şerifin pek çok hikmetlerinden dokuz hikmeti beyan eden "Dokuz Nükte"dir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ

Birinci Nükte: Ramazan-ı Şerifteki savm, İslâmiyetin erkân-ı hamsesinin birincilerindedir. Hem şair-i İslâmiyenin a'zamlarındandır.

İşte Ramazan-ı Şerifteki orucun çok hikmetleri; hem Cenab-ı Hakk'ın rububiyetine, hem insanın hayat-ı içtimaiyesine, hem hayat-ı şahsiyesine, hem nefsin terbiyesine, hem niam-ı İlahiyenin şükrüne bakar hikmetleri var.

Cenab-ı Hakk'ın rububiyeti noktasında orucun çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki:

Cenab-ı Hak zemin yüzünü bir sofraya nimet suretinde halkettiği ve bütün enva'-ı nimeti o sofrada

من حيث لا يحتسب bir tarzda o sofraya dizdiği cihetle, kemal-i rububiyetini ve rahmaniyet ve

rahîmiyetini o vaziyetle ifade ediyor. İnsanlar gaflet perdesi altında ve esbab dairesinde o vaziyetin ifade ettiği hakikatı tam göremiyor, bazan unutuyor. Ramazan-ı Şerifte ise, ehl-i iman birden muntazam bir ordu hükmüne geçer. Sultan-ı Ezeli'nin ziyafetine davet edilmiş bir surette

akşama yakın "Buyurunuz" emrini bekliyorlar gibi bir tavr-ı ubudiyetkârane göstermeleri, o şefkatli ve haşmetli ve külliyyetli rahmaniyete karşı, vüs'atli ve azametli ve intizamlı bir ubudiyetle mukabele ediyorlar. Acaba böyle ulvî ubudiyete ve şeref-i keramete iştirak etmeyen insanlar insan ismine lâyıık mıdırlar?

İkinci Nükte: Ramazan-ı Mübareğın savmı, Cenab-ı Hakk'ın nimetlerinin şükrüne baktığı cihetle, çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki: Birinci Söz'de denildiği gibi, bir padişahın matbahından bir tablacının getirdiği taamlar bir fiat ister. Tablacıya bahşış verildiği halde, çok kıymetdar olan o nimetleri kıymetsiz zannedip onu in'am edeni tanımamak nihayet derecede bir belâhet olduğu gibi, Cenab-ı Hak hadsiz enva'-ı nimetini nev'-i beşere zemin yüzünde neşretmiş. Ona mukabil, o nimetlerin fiatı olarak, şükür istiyor. O nimetlerin zahirî esbabı ve ashabı, tablacı hükmündedirler. O tablacılara bir fiat veriyoruz, onlara minnetdar oluyoruz; hattâ müstehak olmadıkları pek çok fazla hürmet ve teşekkürü ediyoruz. Halbuki Mün'im-i Hakikî, o esbabdan hadsiz derecede o nimet vasıtasıyla şükre lâyııktır. İşte ona teşekkür etmek; o nimetleri doğrudan doğruya ondan bilmek, o nimetlerin kıymetini takdir etmek ve o nimetlere kendi ihtiyacını hissetmekle olur.

İşte Ramazan-ı Şerif'teki oruç, hakikî ve hâlis, azametli ve umumî bir şükrün anahtarıdır. Çünkü sair vakitlerde mecburiyet tahtında olmayan insanların çoğu, hakikî açlık hissetmedikleri zaman, çok nimetlerin kıymetini derk edemiyor. Kuru bir parça ekmek, tok olan adamlara, hususan zengin olsa, ondaki derece-i nimet anlaşılmıyor. Halbuki iftar vaktinde o kuru ekmek, bir mü'minin nazarında çok kıymetdar bir nimet-i İlahiye olduğuna kuvve-i zaikası şehadet eder. Padişahıtan tâ en fukaraya kadar herkes, Ramazan-ı Şerifte o nimetlerin kıymetlerini anlamakla bir şükr-ü manevîye mazhar olur. Hem gündüzdeki yemekten memnuiyeti cihetiyle; "O nimetler benim mülküm değil. Ben bunların tenavülünde hür değilim; demek başkasının malıdır ve in'amıdır. Onun emrini bekliyorum." diye nimeti nimet bilir; bir şükr-ü manevî eder. İşte bu suretle oruç, çok cihetlerle hakikî vazife-i insaniye olan şükrün anahtarı hükmüne geçer.

Üçüncü Nükte: Oruç, hayat-ı içtimaiye-i insaniyeye baktığı cihetle çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki: İnsanlar, maişet cihetinde muhtelif bir surette hakedilmişler. Cenab-ı Hak o ihtilafa binaen, zenginleri fukaraların muavenetine davet ediyor. Halbuki zenginler, fukaranın acınacak acı hallerini ve açlıklarını, oruçtaki açlıkla tam hissedebilirler. Eğer oruç olmazsa, nefisperest çok zenginler bulunabilir ki, açlık ve fakirlik ne kadar elîm ve onlar şefkate ne kadar

muhtaç olduğunu idrak edemez. Bu cihette insaniyetteki hemcinsine şefkat ise, şükr-ü hakikînin bir esasıdır. Hangi ferd olursa olsun, kendinden bir cihette daha fakiri bulabilir. Ona karşı şefkate mükelleftir. Eğer nefesine açlık çektirmek mecburiyeti olmazsa, şefkat vasıtasıyla muavenete mükellef olduğu ihsanı ve yardımı yapamaz; yapsa da tam olamaz. Çünkü hakikî o haleti kendi nefsinde hissetmiyor.

Dördüncü Nükte: Ramazan-ı Şerifteki oruç, nefsin terbiyesine baktığı cihetindeki çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki: Nefis, kendini hür ve serbest ister ve öyle telakki eder. Hattâ mevhum bir rububiyet ve keyfemayeşa hareketi, fitrî olarak arzu eder. Hadsiz nimetlerle terbiye olunduğunu düşünmek istemiyor. Hususan dünyada servet ve iktidarı da varsa, gaflet dahi yardım etmiş ise; bütün bütün gasıbane, hırsızcasına nimet-i İlahiyeyi hayvan gibi yutar.

İşte Ramazan-ı Şerifte en zenginden en fakire kadar herkesin nefsi anlar ki: Kendisi mâlik değil, memluktur; hür değil, abddir. Emir olunmazsa en âdi ve en rahat şeyi de yapamaz, elini suya uzatamaz diye mevhum rububiyeti kırılır, ubudiyeti takınır, hakikî vazifesi olan şükre girer.

Beşinci Nükte: Ramazan-ı Şerifin orucu, nefsin tehzib-i ahlâkına ve serkeşane muamelelerinden vazgeçmesi cihetine baktığı noktasındaki çok hikmetlerinden birisi şudur ki: Nefs-i insaniye gafletle kendini unutuyor. Mahiyetindeki hadsiz aczi, nihayetsiz fakrı, gayet derecedeki kusurunu göremez ve görmek istemez. Hem ne kadar zaîf ve zevale maruz ve musibetlere hedef bulunduğunu ve çabuk bozular dağılır et ve kemikten ibaret olduğunu düşünmez. Âdeta polattan bir vücudu var gibi, lâyemûtane kendini ebedî tahayyül eder gibi dünyaya saldırır. Şedid bir hırs ve tama' ile ve şiddetli alâka ve muhabbet ile dünyaya atılır. Her lezzetli ve menfaatli şeylere bağlanır. Hem kendini kemal-i şefkatle terbiye eden Hâlıkını unuttur. Hem netice-i hayatını ve hayat-ı uhreviyesini düşünmez; ahlâk-ı seyyie içinde yuvarlanır.

İşte Ramazan-ı Şerifteki oruç; en gafilere ve mütemerridlere, za'fını ve aczini ve fakrını ihsas ediyor. Açlık vasıtasıyla midesini düşünüyor. Midesindeki ihtiyacını anlar. Zaîf vücudu, ne derece çürük olduğunu hatırlıyor. Ne derece merhamete ve şefkate muhtaç olduğunu derk eder. Nefsin firavunluğunu bırakıp, kemal-i acz ve fakr ile dergâh-ı İlahiyeye ilticaa bir arzu hisseder ve bir şükr-ü manevî eliyle rahmet kapısını çalmağa hazırlanır. Eğer gaflet kalbini bozmamış ise...

Altıncı Nükte: Ramazan-ı Şerifin sıyâmı, Kur'an-ı Hakîm'in nüzulüne baktığı cihetle ve

Ramazan-ı Şerif, Kur'an-ı Hakîm'in en mühim zaman-ı nüzulü olduğu cihetindeki çok hikmetlerinden birisi şudur ki: Kur'an-ı Hakîm, madem Şehr-i Ramazan'da nüzul etmiş; o Kur'anın zaman-ı nüzulünü istihzar ile o semavî hitabı hüsn-ü istikbal etmek için Ramazan-ı Şerifte nefsin hacat-ı süfliyesinden ve malayaniyat hâlattan tecerrüd ve ekl ü şürbün terkiyle melekîyet vaziyetine benzemek ve bir surette o Kur'anı yeni nâzil oluyor gibi okumak ve dinlemek ve ondaki hitabat-ı İlahiyeyi güya geldiği ân-ı nüzulünde dinlemek ve o hitabı Resul-i Ekrem (A.S.M.)dan işitiyor gibi dinlemek, belki Hazret-i Cebrael'den, belki Mütakellim-i Ezelî'den dinliyor gibi bir kudsî halete mazhar olur. Ve kendisi tercümanlık edip başkasına dinlettirmek ve Kur'anın hikmet-i nüzulünü bir derece göstermektir.

Evet Ramazan-ı Şerifte güya âlem-i İslâm bir mescid hükmüne geçiyor; öyle bir mescid ki, milyonlarla hâfızlar, o mescid-i ekberin kûşelerinde o Kur'anı, o hitab-ı semavîyi Arzlılara işittiriyorlar. Her Ramazan **شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ** âyetini, nuranî parlak bir tarzda gösteriyor. Ramazan, Kur'an ayı olduğunu isbat ediyor. O cemaat-ı uzmanın sair efradları, bazıları huşu' ile o hâfızları dinlerler. Diğerleri, kendi kendine okurlar. Şöyle bir vaziyetteki bir mescid-i mukaddeste, nefs-i süflînin hevesatına tâbi' olup, yemek içmek ile o vaziyet-i nuranîden çıkmak ne kadar çirkin ise ve o mesciddeki cemaatın manevî nefretine ne kadar hedef ise; öyle de Ramazan-ı Şerifte ehl-i sıyama muhalefet edenler de, o derece umum o âlem-i İslâmın manevî nefretine ve tahkirine hedefdir.

Yedinci Nükte: Ramazanın sıyama, dünyada âhiret için ziraat ve ticaret etmeğe gelen nev'-i insanın kazancına baktığı cihetteki çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki: Ramazan-ı Şerifte sevab-ı a'mal, bire bindir. Kur'an-ı Hakîm'in nass-ı hadîs ile herbir harfinin on sevabı var; on hasene sayılır, on meyve-i Cennet getirir. Ramazan-ı Şerifte herbir harfin, on değil bin ve Âyet-ül Kürsî gibi âyetlerin herbir harfi binler ve Ramazan-ı Şerifin Cum'alarında daha ziyadedir. Ve Leyle-i Kadir'de otuzbin hasene sayılır. Evet herbir harfi otuzbin bâki meyveler veren Kur'an-ı Hakîm, öyle bir nuranî şecere-i tûbâ hükmüne geçiyor ki; milyonlarla o bâki meyveleri, Ramazan-ı Şerif'te mü'minlere kazandırır. İşte gel, bu kudsî, ebedî, kârlı ticarete bak, seyret ve düşün ki: Bu hurufatın kıymetini takdir etmeyenler ne derece hadsiz bir hasarete olduğunu anla!

İşte Ramazan-ı Şerif âdeta bir âhiret ticareti için gayet kârlı bir meşher, bir pazardır. Ve uhrevî hasılât için, gayet münbit bir zemindir. Ve neşvünema-i a'mal için, bahardaki mâh-i

Nisandır. Saltanat-ı rububiyet-i İlahiyeye karşı ubudiyet-i beşeriyenin resm-i geçit yapmasına en parlak, kudsî bir bayram hükmündedir. Ve öyle olduğundan, yemek-içmek gibi nefsin gafletle hayvanî hacatına ve malayani ve hevaperestane müştehiyata girmemek için oruçla mükellef olmuş. Güya muvakkaten hayvaniyetten çıkıp melekîyet vaziyetine veyahut âhiret ticaretine girdiği için, dünyevî hacatını muvakkaten bırakmakla, uhrevî bir adam ve tecessüden tezahür etmiş bir ruh vaziyetine girerek; savmı ile, Samediyete bir nevi âyinedarlık etmektir. Evet Ramazan-ı Şerif; bu fâni dünyada, fâni ömür içinde ve kısa bir hayatta bâki bir ömür ve uzun bir hayat-ı bâkiyeyi tazammun eder, kazandırır.

Evet birtek Ramazan, seksen sene bir ömür semeratını kazandırabilir. Leyle-i Kadir ise, nass-ı Kur'an ile bin aydan daha hayırlı olduğu bu sırta bir hüccet-i katıdır. Evet nasilki bir padişah, müddet-i saltanatında belki her sene, ya cülûs-u hümayûn namıyla veyahut başka bir şaşaalı cilve-i saltanatına mazhar bazı günleri bayram yapar. Raiyetini, o günde umumî kanunlar dairesinde değil; belki hususî ihsanatına ve perdesiz huzuruna ve has iltifatına ve fevkalâde icraatına ve doğrudan doğruya lâyük ve sadık milletini, has teveccühüne mazhar eder. Öyle de: Ezel ve Ebed Sultanı olan yirmisekiz bin âlemin Padişah-ı Zülcelal'i; o yirmisekiz bin âleme bakan, teveccüh eden ferman-ı âlîşanı olan Kur'an-ı Hakîm'i Ramazan-ı Şerifte inzal eylemiş. Elbette o Ramazan, mahsus bir bayram-ı İlahî ve bir meşher-i Rabbanî ve bir meclis-i ruhanî hükmüne geçmek, mukteza-yı hikmettir. Madem Ramazan o bayramdır; elbette bir derece, süflî ve hayvanî meşagilden insanları çekmek için oruca emredilecek. Ve o orucun ekmele ise: Mide gibi bütün duyguları; gözü, kulağı, kalbi, hayali, fikri gibi cihazat-ı insaniyeye dahi bir nevi oruç tutturaktır. Yani: Muharremattan, malayaniyattan çekmek ve her birisine mahsus ubudiyete sevkettir. Meselâ: Dilini yalandan, gıybetten ve galiz tabirlerden ayırmakla ona oruç tutturmak. Ve o lisani, tilavet-i Kur'an ve zikir ve tesbih ve salavat ve istiğfar gibi şeylerle meşgul etmek... Meselâ: Gözünü nâmahreme bakmaktan ve kulağını fena şeyleri işitmekten men'edip, gözünü ibrete ve kulağını hak söz ve Kur'an dinlemeğe sarfetmek gibi sair cihazata da bir nevi oruç tutturaktır. Zâten mide en büyük bir fabrika olduğu için, oruç ile ona ta'til-i eşgal ettirilse, başka küçük tezgâhlar kolayca ona ittiba ettirilebilir.

Sekizinci Nükte: Ramazan-ı Şerif, insanın hayat-ı şahsiyesine baktığı cihetindeki çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki:

İnsana en mühim bir ilâç nev'inden maddî ve manevî bir perhizdir ve tibben bir hımyedir ki: İnsanın nefsi, yemek içmek hususunda keyfemayeşa hareket ettikçe, hem şahsın maddî hayatına

tibben zarar verdiği gibi; hem helâl-haram demeyip rast gelen şeye saldırmak, âdeta manevî hayatını da zehirler. Daha kalbe ve ruha itaat etmek, o nefse güç gelir. Serkeşane dizginini eline alır. Daha insan ona binemez, o insana biner. Ramazan-ı Şerifte oruç vasıtasıyla bir nevi perhize alışır; riyazete çalışır ve emir dinlemeyi öğrenir. Bîçare zaîf mideye de, hazımdan evvel yemek yemek üzerine doldurmak ile hastalıkları celbetmez. Ve emir vasıtasıyla helâli terkettiği cihetle, haramdan çekinmek için akıl ve şeriattan gelen emri dinlemeğe kabiliyet peyda eder. Hayat-ı maneviyeyi bozmamağa çalışır.

Hem insanın ekseriyet-i mutlakası açlığa çok defa mübtela olur. Sabır ve tahammül için bir idman veren açlık, riyazete muhtaçtır. Ramazan-ı Şerifteki oruç onbeş saat, sahorsuz ise yirmidört saat devam eden bir müddet-i açlığa sabır ve tahammül ve bir riyazettir ve bir idmandır. Demek, beşerin musibetini ikileştiren sabırsızlığın ve tahammülsüzlüğün bir ilâcı da oruçtur.

Hem o mide fabrikasının çok hademeleri var. Hem onunla alâkadar çok cihazat-ı insaniye var. Nefis, eğer muvakkat bir ayın gündüz zamanında ta'til-i eşgal etmezse; o fabrikanın hademelerinin ve o cihazatın hususî ibadetlerini onlara unutturur, kendiyle meşgul eder, tahakkümü altında bırakır. O sair cihazat-ı insaniyeyi de, o manevî fabrika çarklarının gürültüsü ve dumanlarıyla müşevveş eder. Nazar-ı dikkatlerini daima kendine celbeder. Ulvî vazifelerini muvakkaten unutturur. Ondandır ki; eskiden beri çok ehl-i velayet, tekemmül için riyazete, az yemek ve içmeğe kendilerini alıştırmışlar. Fakat Ramazan-ı Şerif orucuyla o fabrikanın hademeleri anlarlar ki; sırf o fabrika için yaratılmamışlar. Ve sair cihazat, o fabrikanın süflî eğlencelerine bedel, Ramazan-ı Şerifte melekî ve ruhanî eğlencelerde telezzüz ederler, nazarlarını onlara dikerler. Onun içindir ki; Ramazan-ı Şerifte mü'minler, derecatına göre ayrı ayrı nurlara, feyizlere, manevî sürurlara mazhar oluyorlar. Kalb ve ruh, akıl, sır gibi letaifin o mübarek ayda oruç vasıtasıyla çok terakkiyat ve tefeyyüzleri vardır. Midenin ağlamasına rağmen, onlar masumane gülüyorlar.

Dokuzuncu Nükte: Ramazan-ı Şerifin orucu, doğrudan doğruya nefsin mevhum rububiyetini kırmak ve aczini göstermekle ubudiyetini bildirmek cihetindeki hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki:

Nefis Rabbisini tanımak istemiyor, firavunane kendi rububiyet istiyor. Ne kadar azablar çektilirse, o damar onda kalır. Fakat açlıkla o damarı kırılır. İşte Ramazan-ı Şerifteki oruç doğrudan doğruya nefsin firavunluk cephesine darbe vurur, kırar. Aczini, za'fını, fakrını gösterir. Abd olduğunu bildirir.

Hadîsin rivayetlerinde vardır ki: Cenab-ı Hak nefse demiş ki: "Ben neyim, sen nesin?" Nefis

demiş: "Ben benim, sen sensin!" Azab vermiş, Cehennem'e atmış, yine sormuş. Yine demiş: "Ene ene, ente ente." Hangi nevi azabı vermiş, enaniyetten vazgeçmemiş. Sonra açlık ile azab vermiş, yani aç bırakmış. Yine sormuş: "Men ene vema ente?" Nefis demiş:

أَنْتَ رَبِّي الرَّحِيمُ وَأَنَا عَبْدُكَ الْعَاجِزُ Yani: "Sen benim Rabb-i Rahîm'imsin, ben senin âciz bir abdinim."

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَاةً تَكُونُ لَكَ رِضَاءً وَ لِحَقِّهِ آدَاءً بَعْدَ ثَوَابِ قِرَاءَةِ

حُرُوفِ الْقُرْآنِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ وَ سَلِّمْ

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ آمِينَ

Mektubat (398-404)

[Başa Dön](#)

17- Kur'an Günümüz Teknolojisinden Bahsediyor Mu?

SÖZLER 251--267

Yirminci Söz'ün İkinci Makamı

[Mu'cizat-ı Enbiya yüzünde parlayan bir lem'a-i i'caz-ı Kur'an]

Âhirdeki iki sual ve iki cevaba dikkat et.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ

Ondört sene evvel, (şimdi otuz seneden geçti) şu âyetin bir sırrına dair İşarat-ül İ'caz namındaki tefsirimde arabiyy-ül ibare bir bahis yazmışım. Şimdi arzuları bence ehemmiyetli olan iki kardeşim, o bahse dair Türkçe olarak bir parça izah istediler. Ben de Cenab-ı Hakk'ın tevfikine itimaden ve Kur'anın feyzine istinaden diyorum ki:

Bir kavle göre Kitab-ı Mübin, Kur'andan ibarettir. Yaş ve kuru, herşey içinde bulunduğunu, şu âyet-i kerime beyan ediyor. Öyle mi? Evet, herşey içinde bulunur. Fakat herkes herşeyi içinde göremez. Zira muhtelif derecelerde bulunur. Bazan çekirdekleri, bazan nüveleri, bazan icmalleri, bazan düsturları, bazan alâmetleri; ya sarahaten, ya işareten, ya remzen, ya ibhamen, ya ihtar tarzında bulunurlar. Fakat ihtiyaca göre ve maksad-ı Kur'ana münasib bir tarzda ve iktiza-yı makam münasebetinde şu tarzların birisiyle ifade ediyor. Ezcümle:

Beşerin san'at ve fen cihetindeki terakkiyatlarının neticesi olan havarik-ı san'at ve garaib-i fen olarak tayyare, elektrik, şimendifer, telgraf gibi şeyler vücuda gelmiş ve beşerin hayat-ı maddiyesinde en büyük mevki almışlar. Elbette umum nev'-i beşere hitab eden Kur'an-ı Hakîm, şunları mühmel bırakmaz. Evet bırakmamış. İki cihet ile onlara da işaret etmiştir:

Birinci cihet: Mu'cizat-ı Enbiya suretiyle...

İkinci kısım şudur ki: Bazı hâdisat-ı tarihiye suretinde işaret eder. Ezcümle:

قَتَلَ أَصْحَابُ الْأَخْدُودِ النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ
شُهُودٌ وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَن يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ

Keza: *{(Haşiyeye-1): Şu cümle işaret ediyor ki: Şimendiferdir. Âlem-i İslâm'ı esaret altına almıştır. Kâfirler onunla İslâm'ı mağlub etmiştir.}* فِي الْفَلَكَ الْمَشْحُونِ وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ

gibi âyetlerle şimendifere işaret ettiği gibi, اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا

مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا

غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَىٰ نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَن يَشَاءُ

{(Haşiyeye-2): يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَىٰ نُورٍ}

cümlesi, o remzi ışıklandırıyor.} âyeti, pek çok envâra, esrara işaretle beraber elektriğe dahi remz ediyor. Şu ikinci kısım, hem çok zâtlar onlarla uğraştığından, hem çok dikkat ve izaha muhtaç olduğundan ve hem çok olduğundan; şimdilik şimendifer ve elektriğe işaret eden şu âyetlerle iktifa edip o kapıyı açmayacağım.

Birinci kısım ise, mu'cizat-ı Enbiya suretinde işaret ediyor. Biz dahi o kısımdan bazı nümuneleri misal olarak zikredeceğiz.

Mukaddeme: İşte Kur'an-ı Hakîm; enbiyaları, insanın cemaatlerine terakkiyat-ı maneviye

cihetinde birer pişdar ve imam gönderdiği gibi; yine insanların terakkiyat-ı maddiye suretinde dahi o enbiyanın herbirisinin eline bazı hârikalar verip yine o insanlara birer ustabaşı ve üstad etmiştir. Onlara mutlak olarak ittibaa emrediyor. İşte enbiyaların manevî kemalâtını bahsetmekle insanları onlardan istifadeye teşvik ettiği gibi, mu'cizatlarından bahis dahi; onların nazirelerine yetişmeye ve taklidlerini yapmaya bir teşviki işmam ediyor. Hattâ denilebilir ki: Manevî kemalât gibi maddî kemalâtı ve hârikaları dahi en evvel mu'cize eli nev'-i beşere hediye etmiştir. İşte Hazret-i Nuh'un (Aleyhisselâm) bir mu'cizesi olan sefine.. ve Hazret-i Yusuf'un (Aleyhisselâm) bir mu'cizesi olan saati en evvel beşere hediye eden, dest-i mu'cizedir. Bu hakikate latif bir işaretir ki: San'atkârların ekseri, herbir san'atta birer peygamberi pîr ittihaz ediyor. Meselâ gemiciler Hazret-i Nuh'u (Aleyhisselâm), saatçılar Hazret-i Yusuf'u (Aleyhisselâm), terziler Hazret-i İdris'i (Aleyhisselâm).

Evet madem Kur'anın herbir âyeti, çok vücut-u irşadî ve müteaddid cihat-ı hidayeti olduğunu ehl-i tahkik ve ilm-i belâgat ittifak etmişler. Öyle ise Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın en parlak âyetleri olan mu'cizat-ı Enbiya âyetleri; birer hikâye-i tarihiye olarak değil, belki onlar çok maânî-i irşadiyeyi tazammun ediyorlar. Evet, mu'cizat-ı Enbiyayı zikretmesiyle fen ve san'at-ı beşeriyenin nihayet hududunu çiziyor. En ileri gayatına parmak basıyor. En nihayet hedeflerini tayin ediyor. Beşerin arkasına dest-i teşviki vurup o gayeye sevk ediyor. Zaman-ı mazi, zaman-ı müstakbel tohumlarının mahzeni ve şunatının âyinesi olduğu gibi; müstakbel dahi mazinin tarlası ve ahvalinin âyinesidir. Şimdi misal olarak o çok vasi' menba'dan yalnız birkaç nümunelerini beyan edeceğiz:

Meselâ: Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm'ın bir mu'cizesi olarak teshir-i havayı beyan eden:

وَلَسَلِيمَنَ الرِّيحِ غَدُوها شَهْرٌ وَّرَوَاحُها شَهْرٌ âyeti; "Hazret-i Süleyman, bir günde havada tayeran ile iki aylık bir mesafeyi kat'etmiştir" der. İşte bunda işaret ediyor ki: Beşere yol açıktır ki, havada böyle bir mesafeyi kat'etsin. Öyle ise ey beşer! Madem sana yol açıktır. Bu mertebeye yetiş ve yanaş. Cenab-ı Hak, şu âyetin lisanıyla manen diyor: "Ey insan! Bir abdim, heva-i nefsini terk ettiği için havaya bindirdim. Siz de nefsin tenbelliğini bırakıp bazı kavanin-i âdetimden güzelce istifade etseniz, siz de binebilirsiniz."

Hem Hazret-i Musa Aleyhisselâm'ın bir mu'cizesini beyan eden:

فَقَلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا ilâ âhir... Bu âyet işaret ediyor ki:

Zemin tahtında gizli olan rahmet hazinelerinden, basit âletlerle istifade edilebilir. Hattâ taş gibi bir sert yerde, bir asâ ile âb-ı hayat celbedilebilir. İşte şu âyet, bu mana ile beşere der ki: "Rahmetin en latif feyzi olan âb-ı hayatı, bir asâ ile bulabilirsiniz. Öyle ise haydi çalış bul!" Cenab-ı Hak şu âyetin lisan-ı remziyle manen diyor ki: "Ey insan! Madem bana itimad eden bir abdimin eline öyle bir asâ veriyorum ki: Her istediği yerde âb-ı hayatı onunla çeker. Sen de benim kavanin-i rahmetime istinad etsen; şöyle ona benzer veyahut ona yakın bir âleti elde edebilirsin, haydi et!" İşte beşer terakkiyatının mühimlerinden birisi; bir âletin icadıdır ki: Ekser yerlerde vurulduğu vakit suyu fişkırtıyor. Şu âyet, ondan daha ileri, nihayat ve gayat-ı hududunu çizmiştir. Nasilki evvelki âyet, şimdiki hal-i hazır tayyareden çok ileri nihayetlerinin noktalarını tayin etmiştir.

Hem meselâ: Hazret-i İsa Aleyhisselâm'ın bir mu'cizesine dair:

وَأَبْرَأُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ وَأَحْيِي الْمَوْتَى بِإِذْنِ اللَّهِ Kur'an, Hazret-i İsa Aleyhisselâm'ın nasıl

ahlâk-ı ulviyesine ittibaa beşeri sarihan teşvik eder. Öyle de, şu elindeki san'at-ı âliyeye ve tıbb-ı Rabbanîye, remzen tergib ediyor. İşte şu âyet işaret ediyor ki: "En müzmin dertlere dahi derman bulunabilir. Öyle ise ey insan ve ey musibetzedde benî-Âdem! Me'yus olmayınız. Her dert, -ne olursa olsun- dermanı mümkündür. Arayınız, bulunuz. Hattâ ölüme de muvakkat bir hayat rengi vermek mümkündür." Cenab-ı Hak, şu âyetin lisan-ı işaretiyle manen diyor ki: "Ey insan! Benim için dünyayı terk eden bir abdime iki hediye verdim. Biri, manevî dertlerin dermanı; biri de, maddî dertlerin ilâcı... İşte ölmüş kalbler nur-u hidayetle diriliyor. Ölmüş gibi hastalar dahi, onun nefesiyle ve ilâcıyla şifa buluyor. Sen de benim eczahane-i hikmetimde her derdine deva bulabilirsin. Çalış, bul! Elbette ararsan bulursun."

İşte beşerin tıp cihetindeki şimdiki terakkiyatından çok ilerideki hududunu, şu âyet çiziyor ve ona işaret ediyor ve teşvik yapıyor.

Hem meselâ Hazret-i Davud Aleyhisselâm hakkında:

وَالنَّارُ لَهُ الْحَدِيدَ * وَأَتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَصَّلَ الْخِطَابِ

Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm hakkında: **وَاسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ** âyetleri işaret ediyorlar ki:

Telyin-i hadîd, en büyük bir nimet-i İlahiyedir ki; büyük bir peygamberinin fazlını, onunla

gösteriyor. Evet telyin-i hadîd, yani demiri hamur gibi yumuşatmak ve nühası eritmek ve madenleri bulmak, çıkarmak; bütün maddî sanayi-i beşeriyenin aslı ve anasıdır ve esası ve madenidir. İşte şu âyet işaret ediyor ki: "Büyük bir resule, büyük bir halife-i zemine, büyük bir mu'cize suretinde, büyük bir nimet olarak; telyin-i hadîddir ve demiri hamur gibi yumuşatmak ve tel gibi inceltmek ve bakırı eritmekle ekser sanayi-i umumiye medar olmaktır." Madem bir resule, hem halife yani hem manevî hem maddî bir hâkime, lisanına hikmet ve eline san'at vermiş. Lisanındaki hikmete sarihan teşvik eder. Elbette elindeki san'ata dahi terhib işareti var. Cenab-ı Hak, şu âyetin lisan-ı işaretiyle manen diyor:

"Ey benî-Âdem! Evamir-i teklifiyeme itaat eden bir abdimin lisanına ve kalbine öyle bir hikmet verdim ki: Herşeyi kemal-i vuzuh ile fasledip hakikatını gösteriyor ve eline de öyle bir san'at verdim ki; elinde balmumu gibi demiri her şekle çevirir, halifelik ve padişahlığına mühim kuvvet elde eder. Madem bu mümkündür, veriliyor. Hem ehemmiyetlidir. Hem hayat-ı içtimaiyenizde ona çok muhtaçsınız. Siz de evamir-i tekviniyeme itaat etseniz, o hikmet ve o san'at size de verilebilir. Mürur-u zamanla yetişir ve yanaşabilirsiniz." İşte beşerin san'at cihetinde en ileri gitmesi ve maddî kuvvet cihetinde en mühim iktidar elde etmesi; telyin-i hadîd ile ve izabe-i nühas ile. Âyette nühas, "kır" ile tabir edilmiş. Şu âyetler, umum nev'-i beşerin nazarını şu hakikate çeviriyor ve şu hakikatın ne kadar ehemmiyetli olduğunu takdir etmeyen eski zaman insanlarına ve şimdiki tenbellerine şiddetle ihtar ediyor...

Hem meselâ: Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm taht-ı Belkîs'i yanına celbetmek için vezirlerinden bir âlim-i ilm-i celb dedi: "Gözünüzü açıp kapayınca kadar sizin yanınızda o tahtı hazır ederim" olan hâdise-i hârikaya delalet eden şu âyet:

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ

âhir... İşaret ediyor ki: Uzak mesafelerden eşyayı aynen veya sureten ihzar etmek mümkündür. Hem vaki'dir ki; risaletiyle beraber saltanatla müşerref olan Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm, hem masumiyetine, hem de adaletine medar olmak için pek geniş olan aktar-ı memleketine bizzât zahmetsiz muttali olmak ve raiyetinin ahvalini görmek ve dertlerini işitmek; bir mu'cize suretinde Cenab-ı Hak ihsan etmiştir. Demek, Cenab-ı Hakk'a itimad edip Süleyman Aleyhisselâm'ın lisan-ı ismetiyle istediği gibi, o da lisan-ı istidadıyla Cenab-ı Hak'tan istese ve kavanin-i âdetine ve inayetine tevfiğ-i hareket etse; ona dünya, bir şehir hükmüne geçebilir. Demek taht-ı Belkîs Yemen'de iken, Şam'da aynıyla veyahut suretiyle hazır olmuştur, görülmüştür. Elbette taht

etrafındaki adamların suretleri ile beraber sesleri de işitilmiştir. İşte uzak mesafede, celb-i surete ve savta haşmetli bir surette işaret ediyor ve manen diyor:

"Ey ehl-i saltanat! Adalet-i tâmmе yapmak isterseniz; Süleymanvari, rûy-i zemini etrafıyla görmeye ve anlamaya çalışınız. Çünkü bir hâkim-i adalet-pîşe, bir padişah-ı raiyet-perver; aktar-ı memleketine, her istediği vakit muttali olmak derecesine çıkmakla mes'uliyet-i maneviyeden kurtulur veya tam adalet yapabilir." Cenab-ı Hak, şu âyetin lisan-ı remziyle manen diyor ki: "Ey benî-Âdem! Bir abdime geniş bir mülk ve o geniş mülkünde adalet-i tâmmе yapmak için; ahval ve vukuat-ı zemine bizzât ıttıla veriyorum ve madem herbir insana fitraten, zemine bir halife olmak kabiliyetini vermişim. Elbette o kabiliyete göre rûy-i zemini görecek ve bakacak, anlayacak istidadını dahi vermesini, hikmetim iktiza ettiğinden vermişim. Şahsen o noktaya yetişmezse de, nev'an yetişebilir. Maddeten erişemezse de, ehl-i velayet misillü, manen erişebilir. Öyle ise, şu azîm nimetten istifade edebilirsiniz. Haydi göreyim sizi, vazife-i ubudiyetinizi unutmamak şartıyla öyle çalışınız ki, rûy-i zemini, her tarafı herbirinize görülen ve her köşesindeki sesleri size işittiren bir bahçeye çeviriniz. **هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ** deki ferman-ı Rahmanîyi dinleyiniz." İşte beşerin nazık san'atlarından olan celb-i suret ve savtların çok ilerisindeki nihayet hududunu şu âyet, remzen gösteriyor ve teşviki işmam ediyor.

Hem meselâ: Yine Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm, cin ve şeytanları ve ervah-ı habiseyi teshir edip, şerlerini men ve umûr-u nâfiada istihdam etmeyi ifade eden şu âyetler:

مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ilâ âhir...

وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَلِكَ ilâ âhir... âyetiyle diyor ki: Yerin,

insandan sonra, zîşuur olarak en mühim sekenesi olan cin, insana hizmetkâr olabilir. Onlarla temas edilebilir. Şeytanlar da düşmanlığı bırakmaya mecbur olup, ister istemez hizmet edebilirler ki, Cenab-ı Hakk'ın evamirine müsahhar olan bir abdine, onları müsahhar etmiştir. Cenab-ı Hak manen şu âyetin lisan-ı remziyle der ki: "Ey insan! Bana itaat eden bir abdime cin ve şeytanları ve şerirlerini itaat ettiriyorum. Sen de benim emrime müsahhar olsan, çok mevcudat, hattâ cin ve şeytan dahi sana müsahhar olabilirler."

İşte beşerin, san'at ve fennin imtizacından süzülen, maddî ve manevî fevkalâde

hassasiyetinden tezahür eden ispiirtizma gibi celb-i ervah ve cinlerle muhabereyi şu âyet, en nihayet hududunu çiziyor ve en faideli suretlerini tayin ediyor ve ona yolu dahi açıyor. Fakat şimdiki gibi; bazan kendine emvat namını veren cinlere ve şeytanlara ve ervah-ı habiseye müsahhar ve maskara olup oyuncak olmak değil, belki tılsımat-ı Kur'aniye ile onları teshir etmektir, şerlerinden kurtulmaktır.

Hem temessül-ü ervaha işaret eden, Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm'ın ifritleri celb ve teshirine dair âyetler, hem **فَارْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا** misillü bazı âyetler, ruhanîlerin temessülüne işaret etmekle beraber celb-i ervaha dahi işaret ediyorlar. Fakat işaret olunan celb-i ervah-ı tayyibe ise, medenîlerin yaptığı gibi hezeliyat suretinde bazı oyuncaklara, o pek ciddî ve ciddî bir âlemde olan ruhlara hürmetsizlik edip, kendi yerine ve oyuncaklara celbetmek değil, belki ciddî olarak ve ciddî bir maksad için Muhyiddin-i Arabî gibi zâtlar ki, istediği vakit ervah ile görüşen bir kısım ehl-i velayet misillü onlara münceleb olup münasebet peyda etmek ve onların yerine gidip âlemlerine bir derece takarrüb etmekle ruhaniyetlerinden manevî istifade etmektir ki, âyetler ona işaret eder ve işaret içinde bir teşviki ihsas ediyorlar ve bu nevi san'at ve fûnun-u hafiyenin en ileri hududunu çiziyor ve en güzel suretini gösteriyorlar.

Hem meselâ: Hazret-i Davud Aleyhisselâm'ın mu'cizelerine dair

أَنَا سَخَرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحُنَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِشْرَاقِ * يَا جِبَالُ أَوِّبِي مَعَهُ وَالطَّيْرَ وَالنَّارَ لَهُ الْحَدِيدَ
ve **عَلَّمَنَا مَنَاطِقَ الطَّيْرِ** âyetler delalet ediyor ki: Cenab-ı Hak, Hazret-i Davud Aleyhisselâm'ın tesbihatına öyle bir kuvvet ve yüksek bir ses ve hoş bir eda vermiştir ki: Dağları vecde getirip birer muazzam fonograf misillü ve birer insan gibi bir serzâkirin etrafında ufkî halka tutup; bir daire olarak tesbihat ediyorlardı. Acaba bu mümkün müdür, hakikat mıdır?

Evet hakikattir. Mağaralı her dağ, her insanla ve insanın diliyle papağan gibi konuşabilir. Çünkü aks-i sadâ vasıtasıyla dağın önünde sen "Elhamdülillah" de. Dağ da aynen senin gibi "Elhamdülillah" diyecek. Madem bu kabiliyeti, Cenab-ı Hak dağlara ihsan etmiştir. Elbette o kabiliyet, inkişaf ettirilebilir ve o çekirdek sümbüllenir.

İşte Hazret-i Davud Aleyhisselâm'a risaletiyle beraber hilafet-i rûy-i zemini müstesna bir

surette ona verdiğinden, o geniş risalet ve muazzam saltanata lâayık bir mu'cize olarak o kabiliyet çekirdeğini öyle inkişaf ettirmiş ki; çok büyük dağlar birer nefer, birer şakird, birer mürid gibi Hazret-i Davud'a iktida edip onun lisanıyla, onun emriyle Hâlık-ı Zülcelal'e tesbihat ediyorlardı. Hazret-i Davud Aleyhisselâm ne söylese, onlar da tekrar ediyorlardı. Nasılki şimdi vesait-i muhabere ve vesail-i irtibatın kesret ve tekemmülü sebebiyle haşmetli bir kumandan, dağlara dağılan azîm ordusuna bir anda "Allahü Ekber" dedirir ve o koca dağları konuşTURUR, velveleye getirir. Madem insanın bir kumandanı, dağları sekenelerinin lisanıyla mecazî olarak konuşTURUR. Elbette Cenab-ı Hakk'ın haşmetli bir kumandanı, hakikî olarak konuşTURUR, tesbihat yaptırır. Bununla beraber her cebelin bir şahs-ı manevîsi bulunduğunu ve ona münasib birer tesbih ve birer ibadeti olduğunu, eski Sözlerde beyan etmişiz. Demek her dağ, insanların lisanıyla aks-i sadâ sırrıyla tesbihat yaptıkları gibi, kendi elsine-i mahsusalarıyla dahi Hâlık-ı Zülcelal'e tesbihatları vardır.

وَالطَّيْرَ مَحْشُورَةً * عَلِمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ cümleleriyle Hazret-i Davud ve Süleyman

Aleyhisselâm'a, kuşlar enva'ının lisanlarını, hem istidadlarının dillerini, yani hangi işe yaradıklarını, onlara Cenab-ı Hakk'ın ihsan ettiğini şu cümleler gösteriyorlar. Evet madem hakikattir. Madem rûy-i zemin, bir sofrayı Rahman'dır. İnsanın şerefine kurulmuştur. Öyle ise, o sofradan istifade eden sair hayvanat ve tuyurun çoğu insana müsahhar ve hizmetkâr olabilir. Nasılki en küçüklerinden bal arısı ve ipek böceğini istihdam edip ilham-ı İlahî ile azîm bir istifade yolunu açarak ve güvercinleri bazı işlerde istihdam ederek ve papağan misillü kuşları konuşTURUR, medeniyet-i beşeriyenin mehasinine güzel şeyleri ilâve etmiştir. Öyle de, başka kuş ve hayvanların istidad dili bilinirse, çok taifeleri var ki; karındaşları hayvanat-ı ehliye gibi, birer mühim işde istihdam edilebilirler. Meselâ: Çekirge âfetinin istilâsına karşı; çekirgeyi yemeden mahveden sığırcık kuşlarının dili bilinse ve harekâtı tanzim edilse, ne kadar faideli bir hizmette ücretsiz olarak istihdam edilebilir.

İşte kuşlardan şu nevi istifade ve teshiri ve telefon ve fonograf gibi camidatı konuşTURURmak ve tuyurdan istifade etmek; en münteha hududunu şu âyet çiziyor. En uzak hedefini tayin ediyor. En haşmetli suretine parmakla işaret ediyor ve bir nevi teşvik eder. İşte Cenab-ı Hak şu âyetlerin lisan-ı remziyle manen diyor ki:

Ey insanlar! Bana tam abd olan bir hemcinsinize, onun nübüvvetinin ismetine ve saltanatının tam adaletine medar olmak için, mülkümdeki muazzam mahlukatı ona müsahhar edip

konuşturuyorum ve cünudumdan ve hayvanatımdan çoğunu ona hizmetkâr veriyorum. Öyle ise, herbirinize de madem gök ve yer ve dağlar hamlinden çekindiği bir emanet-i kübrayı tevdi etmişim, halife-i zemin olmak istidadını vermişim. Şu mahlukatın da dizginleri kimin elinde ise, ona râm olmanız lâzımdır. Tâ onun mülkündeki mahluklar da size râm olabilsin. Ve onların dizginleri elinde olan zâtın namına elde edebilseniz ve istidadlarınıza lâyük makama çıksanız...

Madem hakikat böyledir. Manasız bir eğlence hükmünde olan fonograf işletmek, güvercinlerle oynamak, mektub postacılığı yapmak, papağanları konuşturmaya bedel; en hoş, en yüksek, en ulvî bir eğlence-i masumaneye çalış ki, dağlar sana Davudvari birer muazzam fonograf olabilsin ve hava-i nesîminin dokunmasıyla eşcar ve nebatattan birer tel-i musikî gibi nağamat-ı zikriye kulağına gelsin ve dağ, binler dilleriyle tesbihat yapan bir acaib-ül mahlukat mahiyetini gösterebilir ve ekser kuşlar, Hüdhüd-ü Süleymanî gibi birer munis arkadaş veya muti' birer hizmetkâr suretini giysin. Hem seni eğlendirsin, hem müstaid olduğun kemalâta da seni şevk ile sevk etsin. Öteki lehviyat gibi, insaniyetin iktiza ettiği makamdan seni düşürmesin.

Hem meselâ: Hazret-i İbrahim Aleyhisselâm'ın bir mu'cizesi hakkında olan

قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ âyetinde üç işaret-i latife var:

Birincisi: Ateş dahi, sair esbab-ı tabiiye gibi kendi keyfiyle, tabiatıyla, körükörüne hareket etmiyor. Belki emir tahtında bir vazife yapıyor ki; Hazret-i İbrahim'i (Aleyhisselâm) yakmadı ve ona, yakma emrediliyor.

İkincisi: Ateşin bir derecesi var ki, bürudetiyle ihrak eder. Yani ihrak gibi bir tesir yapar.

Cenab-ı Hak, **سَلَامًا** *{(Haşiye): Bir tefsir diyor: سَلَامًا demese idi, bürudetiyle ihrak edecekti.}*

lafzıyla bürudete diyor ki: "Sen de hararet gibi bürudetinle ihrak etme." Demek, o mertebedeki ateş, soğukluğuyla yandırır gibi tesir gösteriyor. Hem ateştir, hem berddir. Evet, hikmet-i tabiiyede nâr-ı beyza halinde ateşin bir derecesi var ki; harareti etrafına neşretmiyor ve etrafındaki harareti kendine celbettiği için, şu tarz bürudetle, etrafındaki su gibi mayi şeyleri incimad ettirip, manen bürudetiyle ihrak eder. İşte zemherir, bürudetiyle ihrak eden bir sınıf ateştir. Öyle ise, ateşin bütün derecatına ve umum enva'ına câmi' olan Cehennem içinde, elbette "Zemherir"nin bulunması zarurîdir.

Üçüncüsü: Cehennem ateşinin tesirini men'edecek ve eman verecek iman gibi bir madde-i maneviye, İslâmiyet gibi bir zırh olduğu misillü; dünyevî ateşinin dahi tesirini men'edecek bir madde-i maddiye vardır. Çünkü Cenab-ı Hak, İsm-i Hakîm iktizasıyla; bu dünya dâr-ül hikmet olmak hasebiyle, esbab perdesi altında icraat yapıyor. Öyle ise Hazret-i İbrahim'in cismi gibi, gömleğini de ateş yakmadı ve ateşe karşı mukavemet haletini vermiştir. İbrahim'i yakmadığı gibi, gömleğini de yakmıyor. İşte bu işaretin remziyle manen şu âyet diyor ki: "Ey Millet-i İbrahim! İbrahimvari olunuz. Tâ maddî ve manevî gömlekleriniz, en büyük düşmanınız olan ateşe hem burada, hem orada bir zırh olsun. Ruhunuza imanı giydirip, cehennem ateşine karşı zırhınız olduğu gibi; Cenab-ı Hakk'ın zeminde sizin için sakladığı ve ihzar ettiği bazı maddeler var. Onlar sizi ateşin şerrinden muhafaza eder. Arayınız, çıkarınız, giyiniz." İşte beşerin mühim terakkiyatından ve keşfiyatındandır ki, bir maddeyi bulmuş ateş yakmayacak ve ateşe dayanır bir gömlek giymiş. Şu âyet ise, ona mukabil bak ne kadar ulvî, latif ve güzel ve ebede kadar yırtılmayacak "Hanifen Müslimen" tezgâhında dokunacak bir hulleyi gösteriyor.

Hem meselâ: **وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا** "Hazret-i Âdem Aleyhisselâm'ın dava-yı hilafet-i kübrada mu'cize-i kübrası, talim-i esmadır" diyor. İşte sair enbiyanın mu'cizeleri, birer hususî hârika-i beşeriyeye remzettiği gibi, bütün enbiyanın pederi ve divan-ı nübüvvetin fatıhası olan Hazret-i Âdem Aleyhisselâm'ın mu'cizesi umum kemalât ve terakkiyat-ı beşeriyenin nihayetlerine ve en ileri hedeflerine sarahate yakın işaret ediyor. Cenab-ı Hak (Celle Celalühü), manen şu âyetin lisan-ı işaretiyle diyor ki: "Ey benî-Âdem! Sizin pederinize, melaikelere karşı hilafet davasında rüchaniyetine hüccet olarak, bütün esmayı talim ettiğimden, siz dahi madem onun evlâdı ve vâris-i istidadısınız. Bütün esmayı taallüm edip, mertebe-i emanet-i kübrada, bütün mahlukata karşı, rüchaniyetinize liyakatınızı göstermek gerektir. Zira kâinat içinde, bütün mahlukat üstünde en yüksek makamata gitmek ve zemin gibi büyük mahlukatlar size müsahhar olmak gibi mertebe-i âliyyeye size yol açıktır. Haydi ileri atılınız ve birer ismime yapışınız, çıkınız. Fakat sizin pederiniz bir defa şeytana aldandı, cennet gibi bir makamdan rûy-i zemine muvakkaten sukut etti. Sakın siz de terakkiyatınızda şeytana uyup hikmet-i İlahiyenin semavatından, tabiat dalaletine sukuta vasıta yapmayınız. Vakit be-vakit başınızı kaldırıp esma-i hüsnâ dikkat ederek, o semavata uruc etmek için fûnununuzu ve terakkiyatınızı merdiven yapınız. Tâ fûnun ve kemalâtınızın menbaları ve hakikatları olan esma-i Rabbaniyeme çıkasınız ve o esmanın dûrbîniyle, kalbinizle Rabbinize bakasınız."

Bir nükte-i mühimme ve bir sırr-ı ehemm

Şu âyet-i acibe, insanın câmiyyet-i istidadı cihetiyle mazhar olduğu bütün kemalât-ı ilmiye ve terakkiyat-ı fenniye ve havarik-ı sun'iyeyi "talim-i esma" ünvanıyla ifade ve tabir etmekte şöyle latif bir remz-i ulvî var ki: Herbir kemalin, herbir ilmin, herbir terakkiyatın, herbir fennin bir hakikat-ı âliyesi var ki; o hakikat, bir ism-i İlahîye dayanıyor. Pek çok perdeleri ve mütenevvi tecelliyatı ve muhtelif daireleri bulunan o isme dayanmakla o fen, o kemalât, o san'at kemalini bulur, hakikat olur. Yoksa yarım yamalak bir surette nâkıs bir gölgedir.

Meselâ: Hendese bir fendir. Onun hakikatı ve nokta-i müntehası, Cenab-ı Hakk'ın İsm-i Adl ve Mukaddir'ine yetişip, hendese âyinesinde o ismin hakîmane cilvelerini haşmetiyle müşahede etmektir.

Meselâ: Tıb bir fendir, hem bir san'attır. Onun da nihyeti ve hakikatı; Hakîm-i Mutlak'ın Şâfi ismine dayanıp, eczahane-i kübrası olan rûy-i zeminde rahîmane cilvelerini edviyelerde görmekle tıb kemalâtını bulur, hakikat olur.

Meselâ: Hakikat-ı mevcudattan bahseden Hikmet-ül Eşya, Cenab-ı Hakk'ın (Celle Celalühü) "İsm-i Hakîm"inin tecelliyat-ı kübrasını müdebbirane, mürebbiyane; eşyada, menfaatlarında ve maslahatlarında görmekle ve o isme yetişmekle ve ona dayanmakla şu hikmet hikmet olabilir. Yoksa, ya hurafata inkılab eder ve malayaniyat olur veya felsefe-i tabiiye misillü dalalete yol açar.

İşte sana üç misal... Sair kemalât ve fûnunu bu üç misale kıyas et.

İşte Kur'an-ı Hakîm, şu âyetle beşeri, şimdiki terakkiyatında pek çok geri kaldığı en yüksek noktalara, en ileri hududa, en nihayet mertebelere, arkasına dest-i teşviki vurup, parmağıyla o mertebeleri göstererek "Haydi arş ileri" diyor. Bu âyetin hazine-i uzmasından şimdilik bu cevherle iktifa ederek o kapıyı kapıyoruz.

Hem meselâ: Hâtem-i divan-ı nübüvvet ve bütün enbiyanın mu'cizeleri onun dava-i risaletine birtek mu'cize hükmünde olan enbiyanın serveri ve şu kâinatın mâ-bihil iftihar ve Hazret-i Âdem'e (Aleyhisselâm) icmalen talim olunan bütün esmanın bütün meratibiyle tafsilen mazharı (Aleyhissalâtü Vesselâm) yukarıya celal ile parmağını kaldırmakla şakk-ı Kamer eden ve aşağıya cemal ile indirmekle yine on parmağından kevser gibi su akıtan ve bin mu'cizat ile musaddak ve müeyyed olan Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın mu'cize-i kübrası olan Kur'an-ı Hakîm'in vücuh-u i'cazının en parlaklarından olan hak ve hakikata dair beyanatındaki cezalet, ifadesindeki belâgat, maânîsindeki câmiyyet, üslûblarındaki ulviyyet ve halâveti ifade eden:

قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ

لِبَعْضٍ ظَهِيرًا gibi çok âyât-ı beyyinatla ins ü cinnin enzarını, şu mu'cize-i ebediyenin vücuh-u

i'cazından en zahir ve en parlak vechine çeviriyor. Bütün ins ü cinnin damarlarına dokunduruyor. Dostlarının şevklerini, düşmanlarının inadını tahrik edip, azîm bir teşvik ile, şiddetli bir tergib ile dost ve düşmanları onu tanzire ve taklide, yani nazirini yapmak ve kelâmını ona benzetmek için sevk ediyor. Hem öyle bir surette o mu'cizeyi nazargâh-ı enama koyuyor; güya insanın bu dünyaya gelişinden gaye-i yegânesi; o mu'cizeyi hedef ve düstur ittihaz edip, ona bakarak, netice-i hilkat-ı insaniyeye bilerek yürümektir.

Elhasıl: Sair Enbiya Aleyhimüsselâm'ın mu'cizatları, birer havarik-ı san'ata işaret ediyor ve Hazret-i Âdem Aleyhisselâm'ın mu'cizesi ise; esasat-ı san'at ile beraber, ulûm ve fûnunun, havarik ve kemalâtının fihristesini bir suret-i icmalîde işaret ediyor ve teşvik ediyor. Amma mu'cize-i kübra-i Ahmediye (A.S.M.) olan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan ise, talim-i esmanın hakikatına mufassalan mazhariyetini; hak ve hakikat olan ulûm ve fûnunun doğru hedeflerini ve dünyevî, uhrevî kemalâtı ve saadâtı vazıhan gösteriyor. Hem pek çok azîm teşvikatla, beşeri onlara sevk ediyor. Hem öyle bir tarzda sevk eder, teşvik eder ki; o tarz ile şöyle anlattırıyor: "Ey insan! Şu kâinattan maksad-ı a'lâ; tezahür-ü rububiyete karşı, ubudiyet-i külliye-i insaniyedir ve insanın gaye-i aksası, o ubudiyete ulûm ve kemalât ile yetişmektir." Hem öyle bir surette ifade ediyor ki, o ifade ile şöyle işaret eder ki: "Elbette nev'-i beşer, âhir vakitte ulûm ve fûnuna dökülecektir. Bütün kuvvetini ilimden alacaktır. Hüküm ve kuvvet ise, ilmin eline geçecektir." Hem o Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, cezalet ve belâgat-ı Kur'aniyeyi mükerreren ileri sürdüğünden remzen anlattırıyor ki: "Ulûm ve fûnunun en parlağı olan belâgat ve cezalet, bütün enva'ıyla âhîrzamanda en mergub bir suret alacaktır. Hattâ insanlar, kendi fikirlerini birbirlerine kabul ettirmek ve hükümlerini birbirine icra ettirmek için, en keskin silâhını cezalet-i beyandan ve en mukavemet-sûz kuvvetini belâgat-ı edadan alacaktır."

Elhasıl: Kur'anın ekser âyetleri, herbiri birer hazine-i kemalâtın anahtarı ve birer define-i ilmin miftahıdır.

Eğer istersen Kur'anın semavatına ve âyâtının nücumlarına yetişesin; geçmiş olan yirmi aded Sözleri, yirmi basamaklı *{(Haşiyeye-1): Belki otuzüç aded Sözleri, otuzüç aded Mektupları, otuzbir Lem'aları, onüç Şuaları; yüzyirmi basamaklı bir merdivendir.}* bir merdiven yaparak çık. Onunla gör ki: Kur'an ne kadar parlak bir güneştir. Hakaik-i İlahiyeye ve hakaik-i mümkinat üstüne nasıl safi bir nur serpiyor ve parlak bir ziya neşrediyor bak...

Netice: Madem enbiyaya dair olan âyetler, şimdiki terakkیات-ı beşeriyenin hârikalarına birer nevi işaretle beraber, daha ilerideki hududunu çiziyor gibi bir tarz-ı ifadesi var ve madem herbir âyetin müteaddid manalara delaleti muhakkaktır, belki müttfekun aleyhtir ve madem

enbiyaya ittiba etmek ve iktida etmeye dair evamir-i mutlaka var. Öyle ise, şu geçmiş âyetlerin maânî-i sarihalarına delaletle beraber, san'at ve fûnun-u beşeriyenin mühimlerine işarî bir tarzda delalet, hem teşvik ediliyor denilebilir.

İki mühim suale karşı iki mühim cevap

Birincisi: Eğer desen: "Madem Kur'an, beşer için nâzil olmuştur. Neden beşerin nazarında en mühim olan medeniyet hârikalarını tasrih etmiyor? Yalnız gizli bir remz ile, hafî bir îma ile, hafif bir işaretle, zaîf bir ihtar ile iktifa ediyor?"

Elcevab: Çünkü medeniyet-i beşeriye hârikalarının hakları, bahs-i Kur'anîde o kadar olabilir. Zira Kur'anın vazife-i asliyesi: Daire-i rububiyetin kemalât ve şununatını ve daire-i ubudiyetin vezaif ve ahvalini talim etmektir. Öyle ise şu havarik-ı beşeriyenin o iki dairede hakları; yalnız bir zaîf remz, bir hafif işaret, ancak düşer. Çünkü onlar, daire-i rububiyetten haklarını isteseler, o vakit pek az hak alabilirler. Meselâ; tayyare-i beşer *{(Haşiye-2): Şu ciddî mes'eleyi yazarken ihtiyarsız olarak, kalemim üslûbunu, şu latif latifeye çevirdi. Ben de kalemimi serbest bıraktım. Ümid ederim ki, üslûbun latifeliği, mes'elenin ciddiyetine hâlel vermesin.}* Kur'ana dese: "Bana bir hakk-ı kelâm ver, âyâtında bir mevki ver." Elbette o daire-i rububiyetin tayyareleri olan Seyyarat, Arz, Kamer; Kur'an namına diyecekler: "Burada cirmin kadar bir mevki alabilirsin." Eğer beşerin taht-el bahrleri, âyât-ı Kur'aniyeden mevki isteseler; o dairenin taht-el bahrleri (yani, bahr-i muhit-i havaîde ve esîr denizinde yüzen) zemin ve yıldızlar ona diyecekler: "Yanımızda senin yerin, görünmeyecek derecede azdır." Eğer elektriğin parlak, yıldız-misal lâmbaları, hakk-ı kelâm isteyerek, âyetlere girmek isteseler; o dairenin elektrik lâmbaları olan şimşekler, şahablar ve gökyüzünü zînetlendiren yıldızlar ve misbahlar diyecekler: "Işığın nisbetinde bahis ve beyana girebilirsin." Eğer havarik-ı medeniyet, dekaik-ı san'at cihetinde haklarını isterlerse ve âyetlerden makam talep ederlerse; o vakit, birtek sinek onlara "Susunuz" diyecek. "Benim bir kanadım kadar hakkınız yoktur. Zira sizlerdeki, beşerin cüz'-i ihtiyarıyla kesbedilen bütün ince san'atlar ve bütün nazik cihazlar toplansa, benim küçücük vücudumdaki ince san'at ve nazenin cihazlar kadar acib olamaz.

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذَبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ ilâ âhir.. âyeti sizi susturur."

Eğer o hârikalar, daire-i ubudiyete gidip, o daireden haklarını isterlerse; o zaman o daireden şöyle bir cevap alırlar ki: "Sizin münasebetiniz bizimle pek azdır ve dairemize kolay giremezsiniz. Çünkü programımız budur ki: Dünya bir misafirhanedir. İnsan ise onda az duracaktır ve vazifesi çok bir misafirdir ve kısa bir ömürde hayat-ı ebediyeye lâzım olan levazımatı tedarik etmekle mükelleftir. En ehemm ve en elzem işler, takdim edilecektir. Halbuki siz ekseriyet itibariyle şu

fâni dünyayı bir makarr-ı ebedî nokta-i nazarında ve gaflet perdesi altında, dünyaperestlik hissiyle işlenmiş bir suret sizde görülüyor. Öyle ise, hakperestlik ve âhireti düşünmeklik esasları üzerine müesses olan ubudiyetten hisseniz pek azdır. Lâkin eğer kıymettar bir ibadet olan sırf menfaat-ı ibadullah için ve menafi'-i umumiye ve istirahat-ı âmmeye ve hayat-ı içtimaiyenin kemaline hizmet eden ve elbette ekalliyet teşkil eden muhterem san'atkârlar ve mülhem keşşâflar, arkanızda ve içinizde varsa; o hassas zâtlara şu remz ve işaret-ı Kur'aniye -sa'ye teşvik ve san'atlarını takdir etmek için- elhak kâfi ve vâfidir."

İkinci suale cevab: Eğer desen: "Şimdi şu tahkikattan sonra şübhem kalmadı ve tasdik ettim ki; Kur'anda sair hakaikla beraber, medeniyet-i hazıranın hârikalarına ve belki daha ilerisine işaret ve remz vardır. Dünyevî ve uhrevî saadet-i beşere lâzım olan herşey, değeri nisbetinde içinde bulunur. Fakat niçin Kur'an, onları sarahatla zikretmiyor? Tâ, muannid kâfirler dahi tasdike mecbur olsunlar, kalbimiz de rahat olsun?"

Elcevab: Din bir imtihandır. Teklif-i İlahî bir tecrübedir. Tâ, ervah-ı âliye ile ervah-ı safile, müsabaka meydanında birbirinden ayrılın. Nasilki bir madene ateş veriliyor; tâ elmasla kömür, altunla toprak birbirinden ayrılın. Öyle de bu dâr-ı imtihanda olan teklifat-ı İlahiye bir ibtilâdır ve bir müsabakaya sevtir ki; istidad-ı beşer madeninde olan cevahir-i âliye ile mevadd-ı süfliye, birbirinden tefrik edilsin... Madem Kur'an, bu dâr-ı imtihanda bir tecrübe suretinde, bir müsabaka meydanında beşerin tekemmülü için nâzil olmuştur. Elbette şu dünyevî ve herkese görünecek umûr-u gaybiye-i istikbaliyeye yalnız işaret edecek ve hüccetini isbat edecek derecede akla kapı açacak. Eğer sarahaten zikretse, sırr-ı teklif bozular. Âdeta gökyüzündeki yıldızlarla vazıhan "Lâ ilahe illallah" yazmak misillü bir bedahete girecek. O zaman herkes ister istemez tasdik edecek. Müsabaka olmaz, imtihan fevt olur. Kömür gibi bir ruh ile elmas gibi bir ruh *{(Haşiye): Ebu Cehil-i Laîn ile Ebu Bekir-i Siddik müsavi görünecek. Sırr-ı teklif zayi' olacak.}* beraber kalacaklar...

Elhasıl: Kur'an-ı Hakîm, hakîmdir. Herşeye, kıymeti nisbetinde bir makam verir. İşte Kur'an, binüçyüz sene evvel, istikbalin zulûmatında müstetir ve gaybî olan semerat ve terakkiyat-ı insaniyeyi görüyor ve gördüğümüzden ve göreceğimizden daha güzel bir surette gösterir. Demek Kur'an, öyle bir zâtın kelâmıdır ki; bütün zamanları ve içindeki bütün eşyayı bir anda görüyor.

İşte mu'cizat-ı Enbiya yüzünde parlayan bir lem'a-i i'caz-ı Kur'an...

اللَّهُمَّ فَهِمْنَا أَسْرَارَ الْقُرْآنِ وَ وَقَفْنَا لِحِدْمَتِهِ فِي كُلِّ آنٍ وَ زَمَانٍ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

18- Mucize Nedir? Gerçekten olmuş Mudur? MEKTUBAT 90 19. MEKTUB 2.Nükteli İşaret

İKİNCİ NÜKTELİ İŞARET: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm iddia-yı nübüvvet etmiş; Kur'an-ı Azîmüşşan gibi bir fermanı göstermiş ve ehl-i tahkikin yanında bine kadar mu'cizat-ı bahireyi göstermiştir. O mu'cizat, heyet-i mecmuasıyla, dava-yı nübüvvetin vukuu kadar vücudları kat'îdir. Kur'an-ı Hakîm'in çok yerlerinde en muannid kâfirlerden naklettiği sihir isnad etmeleri gösteriyor ki; o muannid kâfirler dahi mu'cizatın vücudlarını ve vukularını inkâr edemiyorlar. Yalnız, kendilerini aldatmak veya etba'larını kandırmak için, -hâşâ- sihir demişler.

Evet mu'cizat-ı Ahmediye'nin (A.S.M.) yüz tevatür kuvvetinde bir kat'iyeti vardır. Mu'cize ise; Hâlık-ı Kâinat tarafından onun davasına bir tasdiktir, "Sadakte" hükmüne geçer. Nasılki sen bir padişahın meclisinde ve daire-i nazarında desen ki: "Padişah beni filan işe memur etmiş." Senden o davaya bir delil istenilse; padişah "Evet" dese, nasıl seni tasdik eder. Öyle de, âdetini ve vaziyetini senin iltimasınla değiştirse; "Evet" sözünden daha kat'î daha sağlam, senin davayı tasdik eder. Öyle de, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm dava etmiş ki: "Ben, şu kâinat Hâlıkının meb'usuyum. Delilim de şudur ki: Müstemir âdetini, benim dua ve iltimasımla değiştirecek. İşte parmaklarıma bakınız, beş musluklu bir çeşme gibi akıttırıyor. Kamer'e bakınız, bir parmağımın işaretiyle iki parça ediyor. Şu ağaca bakınız; beni tasdik için yanıma geliyor, şehadet ediyor. Şu bir parça taama bakınız; iki-üç adama ancak kâfi geldiği halde, işte ikiyüz-üçyüz adamı tok ediyor." Ve hâkeza.. yüzer mu'cizatı böyle göstermiştir.

Şimdi, şu zâtın delail-i sıdkı ve berahin-i nübüvveti yalnız mu'cizatına münhasır değildir. Belki ehl-i dikkat için, hemen umum harekâtı ve ef'ali, ahval ve akvali, ahlâk ve etvarı, sîret ve sureti, sıdkını ve ciddiyetini isbat eder. Hattâ meşhur ülema-i Benî İsrailiyeden Abdullah İbn-i Selâm gibi pek çok zâtlar, yalnız o Zât-ı Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'ın sîmasını görmekle, "Şu sîmada yalan yok, şu yüzde hile olamaz!" diyerek imana gelmişler.

Çendan muhakkikîn-i ülema, delail-i nübüvveti ve mu'cizatı bin kadar demişler; fakat binler, belki yüzbinler delail-i nübüvvet vardır. Ve yüzbinler yol ile yüzbinler muhtelif fikirli adamlar, o zâtın nübüvvetini tasdik etmişler. Yalnız Kur'an-ı Hakîm'de kırk vech-i i'cazdan başka, nübüvvet-i Ahmediyenin (A.S.M.) bin bürhanını gösteriyor.

Hem madem nev'-i beşerde nübüvvet vardır. Ve yüzbinler zât, nübüvvet dava edip mu'cize

gösterenler, gelip geçmişler. Elbette umumun fevkinde bir kat'iyet ile, nübüvvet-i Ahmediye (A.S.M.) sabittir. Çünkü İsa Aleyhisselâm ve Musa Aleyhisselâm gibi umum resullere nebi dedirten ve risaletlerine medar olan delail ve evsaf ve vaziyetler ve ümmetlerine karşı muameleler; Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'da daha ekmel, daha câmi' bir surette mevcuttur. Madem hükm-ü nübüvvetin illeti ve sebebi, Zât-ı Ahmedî'de (A.S.M.) daha mükemmel mevcuttur. Elbette hükm-ü nübüvvet, umum enbiyadan daha vâzih bir kat'iyet ile ona sabittir.

Mektubat (90- 91)

Başa Dön

19- Peygambersiz Bir Dünya Mümkün Müdür? LEM sh -316 MEKT 469 19. SÖZ VE MEKT

İkinci Mes'ele: İsm-i Hakem ve Hakîm, bedahet derecesinde Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın risaletine delalet ve istilzam ediyor denilebilir. Evet madem gayet manidar bir kitab, onu ders verecek bir muallim ister. Ve gayet güzel bir cemal, kendini görecek ve gösterecek bir âyine iktiza eder. Ve gayet kemalde bir san'at, teşhirci bir dellâl ister. Elbette herbir harfinde yüzer manalar, hikmetler bulunan bu kitab-ı kebir-i kâinatın muhatabı olan nev'-i insan içinde elbette bir rehber-i ekmel, bir muallim-i ekber bulunacak. Tâ ki, o kitabda bulunan kudsî ve hakikî hikmetleri ders verecek.. belki kâinattaki hikmetlerin vücudunu bildirecek.. belki kâinatın hilkatindeki makasid-ı Rabbaniyenin zuhuruna, belki husulüne vesile olacak.. ve umum kâinata Hâlık tarafından gayet ehemmiyetle izharını irade ettiği kemal-i san'atını, cemal-i esmasını bildirecek, âyinedarlık edecek.. ve o Hâlık, bütün mevcudatla kendini sevdirmek ve zîşuur mahluklarından mukabele istediğinden, o zîşuurların namına birisi o geniş tezahürat-ı rububiyete karşı geniş bir ubudiyet ile mukabele edip, berr ve bahri cezbeye getirecek, Semavat ve Arz'ı çınlatacak bir velvele-i teşhir ve takdis ile, o zîşuurların nazarını, o san'atların Sâni'ine çevirecek.. ve kudsî dersler ve talimatla bütün ehl-i aklın kulaklarını kendine çevirecek bir Kur'an-ı Azîmüşşan'la, o Sâni'-i Hakem-i Hakîm'in makasid-ı İlahiyesini en güzel bir surette gösterecek.. ve bütün hikmetlerinin tezahürüne ve tezahürat-ı cemaliye ve celaliyesine karşı en ekmel bir mukabele edecek bir zât, Güneş'in vücudu gibi bu kâinata lâzımdır, zarurîdir. Ve öyle eden ve en ekmel bir surette o vazifeleri yapan, bilmüşahede Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'dır.

Lem'alar (316)

Öyle ise; Güneş ziyayı, ziya gündüzü istilzam ettiği derecede; kâinattaki hikmetler, risalet-i Ahmediyeyi (A.S.M.) istilzam eder.

Evet nasilki İsm-i Hakem ve Hakîm'in cilve-i a'zamı ile, a'zamî derecede risalet-i Ahmediyeyi iktiza ediyor; öyle de esma-i hüsnadan Allah, Rahman, Rahîm, Vedud, Mün'im, Kerim, Cemil, Rab gibi çok isimlerin herbiri, kâinata görünen bir cilve-i a'zamla, a'zamî derecede

ve mertebe-i kat'iyyette risalet-i Ahmediyeyi (A.S.M.) istilzam ederler.

Meselâ: İsm-i Rahman'ın cilvesi olan rahmet-i vasia, o Rahmeten lil-âlemîn ile tezahür eder. Ve İsm-i Vedud'un cilvesi olan tahabbüb-ü İlahî ve taarrüf-ü Rabbanî, o Habîb-i Rabb-ül Âlemîn ile netice verir, mukabele görür. Ve İsm-i Cemil'in bir cilvesi olan bütün cemaller; yani cema-i zât, cema-i esma, cema-i san'at, cema-i masnuat dahi, o âyine-i Ahmediyede görülür, gösterilir. Ve haşmet-i rububiyet ve saltanat-ı uluhiyetin cilveleri dahi, o dellâl-ı saltanat-ı rububiyet olan Zât-ı Ahmediyenin risaletiyle bilinir, görünür, anlaşılır, tasdik edilir. Ve hâkeza... Bu misaller gibi ekser esma-i hüsnanın herbiri, risalet-i Ahmediyeye birer parlak bürhandır.

Elhasıl: Madem kâinat mevcuddur ve inkâr edilmiyor; elbette kâinatın renkleri, zînetleri, ışıkları, ziyaları, sıfatları, hayatları, rabitaları hükmünde olan hikmet, inayet, rahmet, cema, nizam, mizan, zînet gibi meşhud hakikatlar, hiçbir cihetle inkâr edilmez. Madem bu sıfatların, fiillerin inkârı mümkün değildir; elbette o sıfatların mevsufu ve o fiillerin fâili ve o ziyaların güneşi olan Zât-ı Vâcib-ül Vücut, Hakîm, Kerim, Rahîm, Cemil, Hakem, Adl dahi hiçbir cihetle inkâr edilmez ve inkârı kabil olmaz. Ve elbette o sıfatların ve o fiillerin medar-ı zuhurları, belki medar-ı kemalleri, belki medar-ı tahakkukları olan rehber-i ekber, muallim-i ekmel ve dellâl-ı a'zam ve tılsım-ı kâinatın keşşafı ve âyine-i Samedanî ve Habîb-i Rahmanî olan Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın risaleti hiçbir cihetle inkâr edilmez. Âlem-i hakikatın ve hakikat-ı kâinatın ziyaları gibi, bunun risaleti dahi kâinatın en parlak bir ziyasıdır.

Lem'alar (317)

16- Karıncayı emirsiz, arıyı ya'subsuz bırakmayan kudret-i ezeliye; elbette beşeri nebisiz bırakmaz. Âlem-i şهادetteki insanlara inşikak-ı Kamer, bir mu'cize-i Ahmediye (A.S.M.) olduğu gibi, mi'rac dahi âlem-i melekûtta melaike ve ruhaniyata karşı bir mu'cize-i kübra-yı Ahmediyedir ki; nübüvvetinin velayeti bu keramet-i bahire ile isbat edilmiştir ve o parlak zât, berk ve Kamer gibi melekûtta şu'le-feşan olmuştur.

Mektubat (469-470)

Baş Dön

20- Allah'ın Bizim İbadetimize Ne İhtiyacı Var? LEMALAR 189-191 3.SÖZ 9.SÖZ 42-43

Birinci Sual: Çok tenbellerden ve târik-üs salâtlardan işitiyoruz; diyorlar ki: Cenab-ı Hakk'ın bizim ibadetimize ne ihtiyacı var ki, Kur'anda çok şiddet ve ısrar ile ibadeti terkedeni zecredip Cehennem gibi dehşetli bir ceza ile tehdid ediyor. İtidalli ve istikametli ve adaletli olan ifade-i Kur'aniyeye nasıl yakışıyor ki, ehemmiyetsiz bir cüz'î hataya karşı, nihayet şiddeti gösteriyor?

Elcevab: Evet Cenab-ı Hak senin ibadetine, belki hiçbir şeye muhtaç değil. Fakat sen ibadete muhtaçsın, manen hastasın. İbadet ise, manevî yaralarına tiryaklar hükmünde olduğunu çok risalelerde isbat etmişiz. Acaba bir hasta, o hastalık hakkında, şefkatli bir hekimin ona nâfi' ilâçları içirmek hususunda ettiği ısrara mukabil, hekime dese: "Senin ne ihtiyacın var, bana böyle ısrar ediyorsun?" Ne kadar manasız olduğunu anlarsın.

Amma Kur'anın, terk-i ibadet hakkında şiddetli tehdidatı ve dehşetli cezaları ise; nasıllı bir padişah, raiyetinin hukukunu muhafaza etmek için; âdi bir adamın, raiyetinin hukukuna zarar veren bir hatasına göre, şiddetli cezaya çarpar. Öyle de; ibadeti ve namazı terk eden adam, Sultan-ı Ezel ve Ebed'in raiyeti hükmünde olan mevcudatın hukukuna ehemmiyetli bir tecavüz ve manevî bir zulüm eder. Çünkü mevcudatın kemalleri, Sâni'a müteveccih yüzlerinde tesbih ve ibadet ile tezahür eder. İbadeti terkeden, mevcudatın ibadetini görmez ve göremez, belki de inkâr eder. O vakit ibadet ve tesbih noktasında yüksek makamda bulunan ve herbiri birer mektub-u Samedanî ve birer âyine-i esma-i Rabbaniye olan mevcudatı; âlî makamlarından tenzil ettiğinden ve ehemmiyetsiz, vazifesiz, camid, perişan bir vaziyette telakki ettiğinden, mevcudatı tahkir eder; kemalâtını inkâr ve tecavüz eder.

Evet herkes, kâinatı kendi âyinesiyle görür. Cenab-ı Hak insanı kâinat için bir mikyas, bir mizan suretinde yaratmıştır. Her insan için, bu âlemden hususî bir âlem vermiş. O âlemin rengini, o insanın itikad-ı kalbîsine göre gösteriyor. Meselâ; gayet me'yus ve matemli olarak ağlayan bir insan, mevcudatı ağlar ve me'yus suretinde görür; gayet sürurlu ve neş'eli, müjdeli ve kemal-i neş'esinden gülen bir adam, kâinatı neş'eli, güler gördüğü gibi; mütefekkirane ve ciddî bir surette ibadet ve tesbih eden adam, mevcudatın hakikaten mevcut ve muhakkak olan ibadet ve tesbihatlarını bir derece keşfeder ve görür. Gafletle veya inkârla ibadeti terkeden adam; mevcudatı, hakikat-ı kemalâtına tamamıyla zıd ve muhalif ve hata bir surette tevehhüm eder ve manen onların hukukuna tecavüz eder.

Hem o târik-üs salât, kendi kendine mâlik olmadığı için, kendi mâlikinin bir abdi olan kendi nefesine zulmeder. Onun mâliki, o abdinin hakkını, onun nefs-i emmaresinden almak için, dehşetli tehdid eder. Hem netice-i hilkatı ve gaye-i fitratı olan ibadeti terkettiğinden, hikmet-i İlahiye ve meşiet-i Rabbaniyeye karşı bir tecavüz hükmüne geçer. Onun için cezaya çarpılır.

Elhasıl: İbadeti terkeden, hem kendi nefesine zulmeder; -nefsi ise, Cenab-ı Hakk'ın abdi ve memluküdür- hem kâinatın hukuk-u kemalâtına karşı bir tecavüz, bir zulümdür. Evet nasıllı küfür, mevcudata karşı bir tahkirdir; terk-i ibadet dahi, kâinatın kemalâtını bir inkârdır. Hem hikmet-i İlahiye karşı bir tecavüz olduğundan, dehşetli tehdide, şiddetli cezaya müstehak olur.

İşte bu istihkakı ve mezkûr hakikatı ifade etmek için, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan mu'cizane bir surette o şiddetli tarz-ı ifadeyi ihtiyar ederek, tam tamına hakikat-ı belâgat olan mutabık-ı mukteza-yı hale mutabakat ediyor.

Lem'alar (189- 191)

Beşinci Nükte: İnsan fitraten gayet zaîftir. Halbuki her şey ona ilişir, onu müteessir ve müteellim eder. Hem gayet âcizdir. Halbuki belaları ve düşmanları pek çoktur. Hem gayet fakirdir. Halbuki ihtiyacı pek ziyadedir. Hem tenbel ve iktidarsızdır. Halbuki hayatın tekâlifi gayet ağırdır. Hem insaniyet onu kâinatla alâkadar etmiştir. Halbuki sevdiği, ünsiyet ettiği şeylerin zeval ve firakı, mütemadiyen onu incitıyor. Hem akıl ona yüksek maksadlar ve bâki meyveler gösteriyor. Halbuki eli kısa, ömrü kısa, iktidarı kısa, sabrı kısadır.

İşte bu vaziyette bir ruh, fecir zamanında bir Kadîr-i Zülcelal'in, bir Rahîm-i Zülcemal'in dergâhına niyaz ile namaz ile müracaat edip arzuhal etmek, tevfiik ve meded istemek ne kadar elzem ve peşindeki gündüz âleminde başına gelecek, beline yüklenecek işleri, vazifeleri tahammül için ne kadar lüzumlu bir nokta-i istinad olduğu bedaheten anlaşılır.

Ve zuhr zamanında ki, o zaman, gündüzün kemali ve zevale meyli ve yevmî işlerin âvân-ı tekemmülü ve meşâğilin tazyikından muvakkat bir istirahat zamanı ve fâni dünyanın bekasız ve ağır işlerin verdiği gaflet ve sersemlikten ruhun teneffüse ihtiyaç vakti ve in'amat-ı İlahiyenin tezahür ettiği bir andır. Ruh-u beşer, o tazyikten kurtulup, o gafletten sıyrılıp, o manasız ve bekasız şeylerden çıkıp Kayyum-u Bâki olan Mün'im-i Hakikî'nin dergâhına gidip el bağlayarak, yekûn nimetlerine şükür ve hamd edip ve istiane etmek ve celal ve azametine karşı rükû ile aczini izhar etmek ve kemal-i bîzevaline ve cemal-i bîmisaline karşı secde edip hayret ve muhabbet ve mahviyetini ilân etmek demek olan zuhr namazını kılmak; ne kadar güzel, ne kadar hoş, ne kadar lâzım ve münasib olduğunu anlamayan insan, insan değil...

Asrvaktinde ki o vakit, hem güz mevsim-i hazînesini ve ihtiyarlık halet-i mahzunesini ve âhırzaman mevsim-i elîmanesini andırır ve hatırlattırır. Hem yevmî işlerin neticelenmesi zamanı, hem o günde mazhar olduğu sıhhat ve selâmet ve hayırlı hizmet gibi niam-ı İlahiyenin bir yekûn-ü azîm teşkil ettiği zamanı, hem o koca Güneşin ufûle meyletmesi işaretiyle; insan bir misafir memur ve her şey geçici, bîkarar olduğunu ilân etmek zamanıdır. Şimdi ebediyeti isteyen ve ebed için halkolunan ve ihsana karşı perestîş eden ve firaktan müteellim olan ruh-u insan, kalkıp abdest alıp şu asr vaktinde ikinci namazını kılmak için Kadîm-i Bâki ve Kayyum-u Sermedî'nin dergâh-ı Samedaniyesine arz-ı münacat ederek, zevalsiz ve nihayetsiz rahmetinin iltifatına iltica edip, hesabsız nimetlerine karşı şükür ve hamd ederek, izzet-i rububiyetine karşı zelilane rükûa gidip, sermediyet-i uluhiyetine karşı mahviyetkârane secde ederek, hakikî bir

teselli-i kalb, bir rahat-ı ruh bulup huzur-u kibriyasında kemerbeste-i ubudiyet olmak demek olan asr namazını kılmak, ne kadar ulvî bir vazife, ne kadar münasib bir hizmet, ne kadar yerinde bir borc-u fitrat eda etmek, belki gayet hoş bir saadet elde etmek olduğunu; insan olan anlar.

Sözler (42-44)

Üçüncü Söz

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا

İbadet, ne büyük bir ticaret ve saadet; fisk ve sefahet, ne büyük bir hasaret ve helâket olduğunu anlamak istersen, şu temsîlî hikâyeciğe bak, dinle...

Bir vakit iki asker, uzak bir şehire gitmek için emir alıyorlar. Beraber giderler; tâ, yol ikileşir. Bir adam orada bulunur, onlara der: "Şu sağdaki yol, hiç zararı olmamakla beraber, onda giden yolculardan ondan dokuzu büyük kâr ve rahat görür. Soldaki yol ise, menfaati olmamakla beraber, on yolcusundan dokuzu zarar görür. Hem ikisi, kısa ve uzunlukta birdirler. Yalnız bir fark var ki, intizamsız, hükûmetsiz olan sol yolun yolcusu çantasız, silâhsız gider. Zahirî bir hıffet, yalancı bir rahatlık görür. İntizam-ı askerî altındaki sağ yolun yolcusu ise, mugaddi hülâsalardan dolu dört okkalık bir çanta ve her adüvvü alt ve mağlub edecek iki kıyyelik bir mükemmel mîrî silâhı taşımaya mecburdur."

O iki asker, o muarrif adamın sözünü dinledikten sonra şu bahtiyar nefer, sağa gider. Bir batman ağırlığı omuzuna ve beline yükler. Fakat kalbi ve ruhu, binler batman minnetlerden ve korkulardan kurtulur. Öteki bedbaht nefer ise, askerliği bırakır. Nizama tâbi olmak istemez, sola gider. Cismi bir batman ağırlıktan kurtulur, fakat kalbi binler batman minnetler altında ve ruhu hadsiz korkular altında ezilir. Hem herkese dilenci, hem her şeyden, her hâdiseden titrer bir surette gider. Tâ, mahall-i maksuda yetişir. Orada, âsi ve kaçak cezasını görür.

Askerlik nizamını seven, çanta ve silâhını muhafaza eden ve sağa giden nefer ise, kimseden minnet almayarak, kimseden havf etmeyerek rahat-ı kalb ve vicdan ile gider. Tâ o matlub şehire yetişir. Orada, vazifesini güzelce yapan bir namuslu askere münasib bir mükâfat görür.

İşte ey nefsi-i serkeş! Bil ki: O iki yolcu; biri muti-i kanun-u İlahî, birisi de âsi ve hevaya tâbi insanlardır. O yol ise, hayat yoludur ki; âlem-i ervahtan gelip kabirden geçer, âhirete gider. O çanta ve silâh ise, ibadet ve takvadır. İbadetin çendan zahirî bir ağırlığı var. Fakat manasında öyle bir rahatlık ve hafiflik var ki, tarif edilmez. Çünkü âbid, namazında der: **أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ**

Yani: "Hâlık ve Rezzak, ondan başka yoktur. Zarar ve menfaat, onun elindedir. O hem Hakîm'dir, abes iş yapmaz. Hem Rahîm'dir; ihsanı, merhameti çoktur" diye itikad ettiğinden her şeyde bir hazine-i rahmet kapısını bulur. Dua ile çalar. Hem her şeyi kendi Rabbisinin emrine müsahhar görür, Rabbisine iltica eder. Tevekkül ile istinad edip her musibete karşı tahassun eder. İmanı, ona bir emniyet-i tâmme verir. Evet her hakikî hasenat gibi cesaretin dahi menbaı, imandır, ubudiyettir. Her seyyiat gibi cebanetin dahi menbaı, dalalettir. Evet tam münevver-ül kalb bir âbidi, küre-i arz bomba olup patlasa, ihtimaldir ki, onu korkutmaz. Belki hârika bir kudret-i Samedaniyeyi, lezzetli bir hayret ile seyredecek. Fakat meşhur bir münevver-ül akıl denilen kalbsiz bir fâsık feylesof ise; gökte bir kuyruklu yıldızı görse, yerde titrer. "Acaba bu serseri yıldız Arzımıza çarpmasın mı?" der; evhama düşer. (Bir vakit böyle bir yıldızdan Amerika titredi. Çokları gece vakti hanelerini terkettiler.)

Evet insan, nihayetsiz şeylere muhtaç olduğu halde; sermayesi hiç hükmünde... Hem nihayetsiz musibetlere maruz olduğu halde; iktidarı, hiç hükmünde bir şey... Âdeta sermaye ve iktidarının dairesi, eli nereye yetişirse o kadardır. Fakat emelleri, arzuları ve elemeleri ve belaları ise; dairesi, gözü, hayali nereye yetişirse ve gidinceye kadar genişir. Bu derece âciz ve zaîf, fakir ve muhtaç olan ruh-u beşere ibadet, tevekkül, tevhid, teslim; ne kadar azîm bir kâr, bir saadet, bir nimet olduğunu, bütün bütün kör olmayan görür, derk eder. Malûmdur ki: Zararsız yol, zararlı yola -velev on ihtimalden bir ihtimal ile olsa- tercih edilir. Halbuki mes'elemiz olan ubudiyet yolu, zararsız olmakla beraber ondan dokuz ihtimal ile bir saadet-i ebediye hazinesi vardır. Fısk ve sefahet yolu ise; -hattâ fâsıkın itirafıyla dahi- menfaatsız olduğu halde, ondan dokuz ihtimal ile şekavet-i ebediye helâketi bulunduğu; icma ve tevatür derecesinde hadsiz ehl-i ihtisasın ve müşahedenin şehadetiyle sabittir. Ve ehl-i zevkin ve keşfin ihbaratıyla muhakkaktır.

Elhasıl: Âhîret gibi, dünya saadeti dahi, ibadette ve Allah'a asker olmaktadır. Öyle ise, biz daima **الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى الطَّاعَةِ وَالتَّوْفِيقِ** demeliyiz. Ve müslüman olduğumuza şükretmeliyiz.
Sözler (18 -19)

Başa Dön

21- Alın Yazısı (Kader) Nedir? 26. SÖZ sh-463

MEKTUBAT sh 241-244

DOKUZUNCU KELİME: **بِيَدِهِ الْخَيْرِ** Yani: Bütün hayrat onun elinde, bütün hasenat

onun defterinde, bütün ihsanat onun hazinesindedir. Öyle ise hayr isteyen ondan istemeli, iyilik arzu eden ona yalvarmalı... Şu kelimenin hakikatını kat'î bir surette göstermek için, ilm-i İlahînin hadsiz delillerinden bir geniş delilin emarelerine ve lem'alarına şöyle işaret eder ve deriz ki:

Şu kâinatta görünen e'fal ile tasarruf edip icad eden Sâni'in, bir muhit ilmi var. Ve o ilim, onun zâtının hâssa-i lâzıme-i zaruriyesidir, infikaki muhaldir. Nasılki Güneş'in zâtı bulunup ziyası bulunmamak kabil değil; öyle de binler derece ondan ziyade kabil değildir ki, şu muntazam mevcudatı icad eden zâtın ilmi ondan infikak etsin. Şu ilm-i muhit, o zâta lâzım olduğu gibi, taalluk cihetiyle herşey'e dahi lâzımdır. Yani, hiçbir şey ondan gizlenmesi kabil değildir. Perdesiz, Güneş'e karşı zemin yüzündeki eşya, Güneş'i görmemesi kabil olmadığı gibi; o Alîm-i Zülcelal'in nur-u ilmüne karşı eşyanın gizlenmesi, bin derece daha gayr-ı kabildir, muhaldir. Çünkü huzur var. Yani herşey daire-i nazarındadır ve mukabildir ve daire-i şuhudundadır ve herşey'e nüfuzu var. Şu camid Güneş, şu âciz insan, şu şuursuz röntgen şuaı gibi zînurlar; hâdis, nâkıs ve ârızî oldukları halde, onların nurları, mukabilindeki her şey'i görüp nüfuz ederlerse; elbette vâcib ve muhit ve zâtî olan nur-u ilm-i ezelîden hiçbir şey gizlenemez ve haricinde kalamaz. Şu hakikata işaret eden kâinatın hadd ü hesaba gelmez alâmetleri, âyetleri vardır. Ezcümle:

Bütün mevcudatta görünen bütün hikmetler, o ilme işaret eder. Çünkü hikmet ile iş görmek ilim ile olur. Hem bütün inayetler, tezyinatlar o ilme işaret eder. İneyetkârane, lütufkârane iş gören; elbette bilir ve bilerek yapar. Hem herbiri birer mizan içindeki bütün intizamlı mevcudat ve herbiri birer intizam içindeki bütün mizanlı ve ölçülü hey'at, yine o ilm-i muhite işaret eder. Çünkü intizam ile iş görmek, ilim ile olur. Ölçü ile, tartı ile san'atkârane yapan; elbette kuvvetli bir ilme istinaden yapar. Hem bütün mevcudatta görünen muntazam miktarlar, hikmet ve maslahata göre biçilmiş şekiller, bir kazanın düsturuyula ve kaderin pergâriyle tanzim edilmiş gibi meyvedar vaziyetler ve heyetler, bir ilm-i muhiti gösteriyor.

Evet eşyaya ayrı ayrı muntazam suretler vermek, herşey'in mesalih-i hayatiyesine ve vücuduna lâayık mahsus bir şekil vermek, bir ilm-i muhit ile olur, başka surette olamaz.

Hem bütün zîhayata, herbirisine lâayık bir tarzda, münasib vakitte, ummadığı yerde rızıklarını vermek; bir ilm-i muhit ile olur. Çünkü rızkı gönderen; rızka muhtaç olanları bilecek, tanıyacak, vaktini bilecek, ihtiyacını idrak edecek, sonra rızkını lâayık bir tarzda verebilir. Hem umum zîhayatın, ibham ünvanı altında bir kanun-u taayyüne bağı olan ecelleri, ölümleri bir ilm-i muhiti gösteriyor. Çünkü her taifenin, gerçi ferdlerin zahiren muayyen bir vakt-i eceli görünmüyor, fakat o taifenin iki had ortasında mahdud bir zamanda ecelleri muayyendir. O ecel hengamında, o şey'in arkasında vazifesini idame edecek olan neticesinin, meyvesinin, çekirdeğinin muhafazası ve bir taze hayata inkılab ettirmesi; yine o ilm-i muhiti gösteriyor.

Hem bütün mevcudata şamil, herbir mevcuda lâayık bir surette rahmetin taltifatı; bir rahmet-i vasia içinde bir ilm-i muhiti gösteriyor. Çünkü meselâ zîhayatın etfallerini süt ile iaşe eden ve zeminin suya muhtaç nebatatına yağmur ile yardım eden; elbette etfali tanır, ihtiyaçlarını bilir ve o

nebatatı görür ve yağmurun onlara lüzumunu derkeder sonra gönderir ve hâkeza... Bütün hikmetli, inayetli rahmetinin hadsiz cilveleri; bir ilm-i muhiti gösteriyor.

Hem bütün eşyanın san'atındaki ihtimamat ve san'atkârane tasvirat ve mahirane tezyinat, bir ilm-i muhiti gösteriyor. Çünkü binler vaziyet-i muhtemele içinde, muntazam ve müzeyyen, san'atlı ve hikmetli bir vaziyeti intihab etmek, derin bir ilim ile olur. Bütün eşyadaki şu tarz-ı intihabat, bir ilm-i muhiti gösteriyor.

Hem icad ve ibda'-ı eşyada kemal-i sühulet, bir ilm-i ekmele delalet eder. Çünkü bir işde kolaylık ve bir vaziyette sühulet, derece-i ilim ve meharetle mütenasibdir. Ne kadar ziyade bilse, o derece kolay yapar.

İşte şu sırra binaen herbiri birer mu'cize-i san'at olan mevcudata bakıyoruz ki; hayret-nüma bir derecede sühuletle, kolaylıkla, külfetsiz, dağdağasız, kısa bir zamanda fakat mu'ciznüma bir surette icad edilir. Demek hadsiz bir ilim vardır ki, hadsiz sühuletle yapılır ve hâkeza... Mezkûr emareler gibi binler alâmet-i sadıka var ki, şu kâinatta tasarruf eden zâtın muhit bir ilmi vardır. Ve herşey'i bütün şuunatıyla bilir, sonra yapar. Madem şu kâinat sahibinin böyle bir ilmi vardır; elbette insanları ve insanların amellerini görür ve insanlar neye lâyük ve müstehak olduklarını bilir, hikmet ve rahmetin muktezasına göre onlarla muamele eder ve edecek.

Ey insan! Aklını başına al, dikkat et! Nasıl bir zât seni bilir ve bakar, bil ve ayıl!..

Eğer denilse: Yalnız ilim kâfi değildir, irade dahi lâzımdır. İrade olmazsa, ilim kâfi gelmez?

Elcevab: Bütün mevcudat nasilki bir ilm-i muhite delalet ve şehadet eder. Öyle de: O ilm-i muhit sahibinin irade-i külliyesine dahi delalet eder. Şöyle ki: Herbir şey'e, hususan herbir zîhayata pek çok müşevveş ihtimalât içinde, muayyen bir ihtimal ile ve pek çok akîm yollar içinde neticeli bir yol ile ve pek çok imkânât içinde mütereddid iken gayet muntazam bir teşahhus verilmesi; hadsiz cihetlerle bir irade-i külliye gösteriyor. Çünkü herşey'in vücudunu ihata eden hadsiz imkânât ve ihtimalât içinde ve semeresiz akîm yollarda ve karışık ve yeknesak sel gibi mizansız akan camid unsurlardan gayet hassas bir ölçü ile, nazik bir tartı ile ve gayet ince bir intizam ile, nazenin bir nizam ile verilen mevzun şekil ve muntazam teşahhus; bizzarure ve bilbedahe belki bilmüşahede, bir irade-i külliye eseri olduğunu gösterir. Çünkü hadsiz vaziyetler içinde bir vaziyeti intihab etmek; bir tahsis, bir tercih, bir kasd ve bir irade ile olur ve amd ve arzu ile tahsis edilir. Elbette tahsis, bir muhassısı iktiza eder. Tercih, bir müreccih ister. Muhassıs ve müreccih ise iradedir. Meselâ: İnsan gibi yüzler muhtelif cihazat ve âlâtın makinası hükmünde olan bir vücudun, bir katre sudan.. ve yüzer muhtelif azası bulunan bir kuşun, basit bir yumurtadan.. ve yüzer muhtelif kısımlara ayrılan bir ağacın, basit bir çekirdekten icadları; kudret

ve ilme şehadet ettikleri gibi; gayet kat'î ve zarurî bir tarzda onların Sâni'inde bir irade-i külliyyeye delalet ederler ki, o irade ile, o şey'in herşey'ini tahsis eder ve o irade ile her cüz'üne, her uzvuna, her kısmına ayrı, has bir şekil verir, bir vaziyet giydirir.

Elhasıl: Nasılki eşyada, meselâ hayvanattaki ehemmiyetli azanın, esasat ve netaic itibariyle birbirlerine benzeyişleri ve tevafukları ve birtek sikke-i vahdet izhar etmeleri, nasıl kat'î olarak delalet ediyor ki; umum hayvanatın Sâni'i birdir, Vâhid'dir, Ehad'dir. Öyle de: O hayvanatın ayrı ayrı teşahhusları ve sîmalarındaki başka başka hikmetli taayyün ve temeyyüzleri delalet eder ki; onların Sâni'-i Vâhid'i, fâil-i muhtardır ve iradelidir; istediğini yapar, istemediğini yapmaz; kasd ve irade ile işler. Madem ilm-i İlahîye ve irade-i Rabbaniyeye mevcudat adedince, belki mevcudatın şununatı adedince delalet ve şehadet vardır. Elbette bir kısım feylesofların irade-i İlahiyeyi nefy ve bir kısım ehl-i bid'atın kaderi inkâr ve bir kısım ehl-i dalaletin, cüz'iyata adem-i ittilamı iddia etmeleri ve tabiiyyunun, bir kısım mevcudatı tabiat ve esbaba isnad etmeleri; mevcudat adedince muzaaf bir yalancılıktır ve mevcudatın şununatı adedince muzaaf bir dalalet divaneliğidir. Çünkü hadsiz şehadet-i sadıkayı tekzib eden, hadsiz bir yalancılık işlemiş olur.

İşte, meşiet-i İlahiye ile vücuda gelen işlerde; "İnşâallah İnşâallah" yerinde, bilerek "tabîî tabîî" demek, ne kadar hata ve muhalif-i hakikat olduğunu kıyas et...

Mektubat (241 - 244)

[Başa Dön](#)

22- Kıyamet Kopacak Mı? Ne Zaman? İ.İCAZ 142 SÖZLER Sh 529-531 KAST.LAHK. Sh 27

Birincisi: Âlemin imkân-ı harabiyetiyle ölümüdür. İkincisi: Harabiyetin vukua gelmesidir. Üçüncüsü: Tamir ve ihyasıdır. Dördüncüsü: Tamirinin imkânı ve vukuudur.

Evvelâ: Harabiyet-i âlem imkân dairesinde olup olmadığından bahsedeceğiz. Evet âlemde tekâmül kanunu vardır. Bu kanuna tâbi' olan, neşv ü nema kanununa dâhildir. Bu kanuna dâhil olanın bir ömr-ü tabîîsi vardır. Ömr-ü tabîîsi olanın, ecel-i fitrîsi vardır; ecelin pençesinden kurtulamaz. Evet kâinatın ihtiva ettiği enva'ın ve bu enva'ın ihata ettiği efradın kısm-ı ekserîsi bu kanunlara tâbidirler. Binaenaleyh âlem-i sagir denilen insan, ölümden ve harabiyetten kurtulamadığı gibi; insan-ı kebir denilen âlemin de ölümden necatı yoktur. Ve keza kâinatın bir ağacı ölümden, dağılmaktan halâs olmadığı gibi, şecere-i hilkattan olan kâinat silsilesinin de harabiyetten kurtuluşu yoktur. Evet eğer kâinat ömr-ü fitrîsinden evvel haricî bir tahribata veya Sâni'i tarafından bir hedm ve kıyamete maruz kalmasa bile, fennî bir hesap ile kâinatın öyle bir günü gelecektir ki;

اِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ * اِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ * اِذَا النُّجُومُ انكَدَرَتْ gibi âyetlere mâsadak

olacaktır ve insan-ı kebir denilen koca kâinat, şu boşluğu sekeratının bağırtılarıyla dolduracaktır.

İkinci Nokta: Harabiyet-i âlemin vukua geleceğidir. Evet bütün semavî dinler, âlemin harab olacağında müttetikler. Hem herbir fitrat-ı selime, âlemin öleceğine şهادet eder. Ve kâinata gözle görünen şu kadar nev'î, ferdî, yevmî, şehri, senevî tegayyurat, tahavvülât, inkılabların yalnız işaretleriyle değil, sarahatlarıyla, kıyametin geleceği sabittir. Eğer bu icmal ile kanaat hasıl edemediyse bir parça izahat verelim.

Arkadaş! Kâinat dediğimiz şu apartman-ı İlahî öyle ulvî, yüksek, derin, ince nizamlara tâbi' ve öyle acib garib rabitalara bağlıdır ki, eğer bir duvarı veya bir taşı, "Yerinden çık!" emrine hedef olsa; derhal âlem, ölüm hastalığına düşer, sekerata başlar; yıldızlar arasında müsademeler, ecram arasında muharebeler vukua gelir. Şu gayr-ı mütenahî boşluk; pek şiddetli sayhalar, pek dehşetli saıklar, pek korkunç sesler, sadâlar, gürültüler ve gümbürtülerle dolar. Evet insan-ı kebirin ölümü, küçük bir ölüm değildir. Sekerata başladığı zaman, milyarlarca kürelerin çarpışmasından husule gelen fırtınanın ne tasavvuru ve ne tarifi ve ne de görülmesi imkân dairesinde değildir.

İşte bu şiddetli ölüm ile hilkat bayılır, kâinat yayılır, hilkatın yağı ayrı ayrı birbirinden ayrılır. Cehennem maddesiyle, aşiretiyle bir tarafa çekilir; Cennet de letafetiyle, lezaiziyle ve bütün güzel unsurlarıyla tecelli ve incilâ eder.

İşarat-ül İ'caz (142 -143)

Âhirzamandan haber veren mühim bir hadîs:

لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ

Ramazan-ı şerifte onuncu günün ikinci saatinde birden bu hadîs-i şerif hatırıma geldi. Belki Risale-i Nur şakirdlerinin taifesi ne kadar devam edeceğini düşündüğüme binaen ihtar edildi.

لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي (şedde sayılır, tenvin sayılmaz) fıkrasının makam-ı cifrîsi bin beşyüz

kırk iki (1542) ederek nihayet-i devamına îma eder. لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ

ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ (şedde sayılır) fıkrası dahi; makam-ı cifrîsi bin beşyüz altı (1506)

edip, bu tarihe kadar zahir ve aşikârane, belki galibane; sonra tâ kırk ikiye kadar, gizli ve mağlubiyet içinde vazife-i tenviriyesine devam edeceğine remze yakın îma eder.

وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ

حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ (şedde sayılır) fıkrası dahi; makam-ı cifrîsi bin beşyüz kırk beş

(1545) olup, kâfirin başında kıyamet kopmasına îma eder. لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ

Cây-1 dikkat ve hayrettir ki, üç fikra bil'ittifak bin beşyüz (1500) tarihini göstermeleriyle beraber, tam tamına manidar, makul ve hikmetli bir surette bin beşyüz altı'dan tâ kırk iki'ye, tâ kırk beş'e kadar üç inkılab-ı azîmin ayrı ayrı zamanlarına tetabuk ve tevafuklarıdır. Bu îmalar gerçi yalnız birer tevafuk olduğundan delil olmaz ve kuvvetli değil, fakat birden ihtar edilmesi bana kanaat verdi. Hem kıyametin vaktini kat'î tarzda kimse bilmez; fakat böyle îmalar ile bir nevi kanaat, bir galib ihtimal gelebilir.

Kastamonu Lahikası (27 -28)

Dördüncü Esas

Nasıl kıyamet ve haşre muktezi var ve haşri getirecek fâil dahi muktedir. Öyle de: Şu dünyanın, kıyamet ve haşre kabiliyeti vardır. İşte şu mahal kabildir olan müddeamızda dört mes'ele vardır.

Birincisi: Şu âlem-i dünyanın imkân-ı mevtidir.

İkincisi: O mevtin vukuudur.

Üçüncüsü: O harab olmuş, ölmüş dünyanın, âhret suretinde tamir ve dirilmesinin imkânıdır.

Dördüncüsü: O mümkün olan tamir ve ihyanın vuku bulmasıdır.

Birinci Mes'ele: Şu kâinatın mevti, mümkündür. Çünkü bir şey kanun-u tekâmülde dâhil ise, o şeyde alâküllihal neşvünema vardır. Neşvünema ve büyüme varsa, ona alâküllihal bir ömr-ü fitrî vardır.

Ömr-ü fitrîsi var ise, alâküllihal bir ecel-i fitrîsi vardır. Gayet geniş bir istikra ve tettebbu ile sabittir ki, öyle şeyler mevtin pençesinden kendini kurtaramaz. Evet nasilki insan küçük bir âlemdir, yıkılmaktan kurtulamaz. Âlem dahi büyük bir insandır, o dahi ölümün pençesinden kurtulamaz. O da ölecek, sonra dirilecek veya yatıp sonra subh-u haşirle gözünü açacaktır. Hem nasilki kâinatın bir nüsha-i musaggarası olan bir şecere-i zîhayat, tahrib ve inhilalden başını

kurtaramaz. Öyle de: Şecere-i hilkatten teşa'ub etmiş olan silsile-i kâinat tamir ve tecdid için, tahribden, dağılmaktan kendini kurtaramaz. Eğer dünyanın ecel-i fitrîsinden evvel irade-i ezeliyenin izni ile, haricî bir maraz veya muharrib bir hâdise başına gelmezse ve onun Sâni'-i Hakîm'i dahi ecel-i fitrîden evvel onu bozmasa, herhalde hattâ fennî bir hesap ile bir gün gelecek ki:

اِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ * وَاِذَا النُّجُومُ اِنْكَدَرَتْ * وَاِذَا الْجِبَالُ سُوِّرَتْ * اِذَا السَّمَاءُ
اِنْفَطَرَتْ * وَاِذَا الْكَوَاكِبُ اِنْتَثَرَتْ * وَاِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ

manaları ve sırları, Kadîr-i Ezelî'nin izni ile tezahür edip, o dünya olan büyük insan sekerata başlayıp acib bir hırıltı ile ve müdhiş bir savt ile fezayı çınlatıp dolduracak, bağırup ölecek; sonra emr-i İlahî ile dirilecektir.

İNCE REMİZLİ BİR MES'ELE

Nasılki su, kendi zararına olarak incimad eder. Buz, buzun zararına temeyyu eder. Lüb, kışrın zararına kuvvetleşir. Lafz, mana zararına kalınlaşır. Ruh, cesed hesabına zaîfleşir. Cesed, ruh hesabına inceleşir. Öyle de: Âlem-i kesif olan dünya, âlem-i latif olan âhiret hesabına, hayat makinesinin işlemesiyle şeffaflaşır, latifleşir. Kudret-i Fâtıra, gayet hayret verici bir faaliyetle kesif, camid, sönmüş, ölmüş eczalarda nur-u hayatı serpmesi, bir remz-i kudrettir ki; âlem-i latif hesabına şu âlem-i kesifi nur-u hayat ile eritiyor, yandırıyor, ışıklandırıyor, hakikatını kuvvetleştiriyor. Evet, hakikat ne kadar zaîf ise de ölmez, suret gibi mahvolmaz. Belki teşahhuslarda, suretlerde seyr ü sefer eder. Hakikat büyür, inkişaf eder, gittikçe genişlenir. Kışır ve suret ise eskileşir, inceleşir, parçalanır. Sabit ve büyümüş hakikatın kametine yakışmak için daha güzel olarak tazeleşir. Ziyade ve noksan noktasında hakikatla suret, makûsen mütenasibdirler. Yani: Suret kalınlaştıkça, hakikat inceleşir. Suret inceleştikçe, hakikat o nisbette kuvvet bulur. İşte şu kanun, kanun-u tekâmüle dâhil olan bütün eşyaya şamildir. Demek herhalde bir zaman gelecek ki: Kâinat hakikat-ı uzmasının kışır ve sureti olan âlem-i şehadet, Fâtır-ı Zülcelal'in izniyle parçalanacak. Sonra daha güzel bir surette tazeleneyecektir. **يَوْمَ تَبْدَلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ** sırrı

tahakkuk edecektir.

Elhasıl: Dünyanın mevti mümkün, hem hiç şübhe getirmez ki mümkündür.

İkinci Mes'ele: Mevt-i dünyanın vuku bulmasıdır. Şu mes'eleye delil: Bütün Edyan-ı Semaviyenin icmaıdır ve bütün fitrat-ı selimenin şهادetidir ve şu kâinatın bütün tahavvülât ve tebeddülât ve tegayyüratının işaretidir. Hem asırlar, seneler adedince zîhayat dünyaların ve seyyar âlemlerin, şu dünya misafirhanesinde mevtleriyle, asıl dünyanın da onlar gibi ölmesine şهادetleridir.

Şu dünyanın sekeratını, âyât-ı Kur'aniyenin işaret ettiği surette tahayyül etmek istersen, bak: Şu kâinatın eczaları, dakik, ulvî bir nizam ile birbirine bağlanmış. Hafî, nazik, latif bir rabıta ile tutunmuş ve o derece bir intizam içindedir ki; eğer ecrâm-ı ulviyeden tek bir cirm, "Kün" emrine veya "Mihverinden çık" hitabına mazhar olunca, şu dünya sekerata başlar. Yıldızlar çarpışacak, ecramlar dalgalanacak, nihayetsiz feza-yı âlemde milyonlar gülleleri, küreler gibi büyük topların müdhiş sadâları gibi vaveylâya başlar. Birbirine çarpışarak, kıvılcımlar saçarak, dağlar uçarak, denizler yanarak yeryüzü düzlenecek. İşte şu mevt ve sekerat ile Kadîr-i Ezelî kâinatı çalkalar; kâinatı tasfiye edip, Cehennem ve Cehennem'in maddeleri bir tarafa, Cennet ve Cennet'in mevadd-ı münasibeleri başka tarafa çekilir, âlem-i âhiret tezahür eder.

Üçüncü Mes'ele: Ölecek âlemin dirilmesi mümkündür. Çünkü İkinci Esas'ta isbat edildiği gibi; kudrette noksan yoktur. Muktezi ise, gayet kuvvetlidir. Mes'ele ise mümkünattandır. Mümkün bir mes'elenin gayet kuvvetli bir muktezisi var ise, fâilin kudretinde noksanıyet yok ise; ona mümkün değil, belki vaki' suretiyle bakılabilir.

Sözler (259- 531)

Baş a Dön

23- Dünyamız Döndüğü Halde Denizler Niye Dökülmüyor? A. MUS -106-178 ŞUALAR -112

denizlerin ve büyük nehirlerin cezbekârane cûş u huruşla zikirlerini ve hazîn ve leziz seslerini işitir. Lisan-ı hal ve lisan-ı kal ile: "Bize de bak, bizi de oku!" derler. O da bakar, görür ki: Hayatdarane mütemadiyen çalkanan ve dağılmak ve dökülmek ve istilâ etmek fitratında olan denizler, arzı kuşatıp, arz ile beraber gayet sür'atli bir surette bir senede yirmibeş bin senelik bir dairede koşturulduğu halde; ne dağılırlar, ne dökülürler ve ne de komşularındaki toprağa tecavüz ederler. Demek gayet kudretli ve azametli bir zâtın emriyle ve kuvvetiyle dururlar, gezerler, muhafaza olurlar.

Sonra denizlerin içlerine bakar, görür ki: Gayet güzel ve zînetli ve muntazam cevherlerinden başka, binlerce çeşit hayvanatın iâşe ve idareleri ve tevellüdat ve vefiyatları o kadar muntazamdır; basit bir kum ve acı bir sudan verilen erzakları ve tayinatları o kadar

mükemmeldir ki, bilbedahe bir Kadîr-i Zülcelal'in, bir Rahîm-i Zülcemal'in idare ve iâsesiyle olduğunu isbat eder.

Sonra o misafir, nehirlere bakar, görür ki: Menfaatleri ve vazifeleri ve vâridat ve sarfiyatları o kadar hakîmane ve rahîmanedir; bilbedahe isbat eder ki, bütün ırmaklar, pınarlar, çaylar, büyük nehirler, bir Rahman-ı Zülcelali Ve-l İkrâm'ın hazine-i rahmetinden çıkıyorlar ve akıyorlar. Hattâ o kadar fevkalâde iddihar ve sarfediliyorlar ki, "Dört nehir Cennet'ten geliyorlar." diye rivayet edilmiş. Yani; zahirî esbabın pek fevkinde olduklarından, manevî bir cennetin hazinesinden ve yalnız gaybî ve tükenmez bir menbain feyzinden akıyorlar demektir. Meselâ: Mısır'ın kumistanını bir cennete çeviren Nil-i Mübarek; cenub tarafından, "Cebel-i Kamer" denilen bir dağdan mütemadiyen küçük bir deniz gibi tükenmeden akıyor. Altı aydaki sarfiyatı dağ şeklinde toplansa ve buzlansa, o dağdan daha büyük olur. Halbuki o dağdan ona ayrılan yer mahzen, altı kısmından bir kısım olmaz. Vâridatı ise; o mıntıka-i harrede pek az gelen ve susamış toprak çabuk yuttuğu için mahzene az giden yağmur, elbette o müvazene-i vasiayı muhafaza edemediğinden, o Nil-i Mübarek âdet-i arziye fevkinde bir gaybî cennetten çıkıyor diye rivayeti, gayet manidar ve güzel bir hakikatı ifade ediyor.

İşte, deniz ve nehirlerin denizler gibi hakikatlarının ve şهادetlerinin binden birisini gördü. Ve umumu bil'icma' denizlerin büyüklüğü nisbetinde bir kuvvetle "Lâ ilahe illâ Hû" der

Asa-yı Musa (106)

İşte gel, Güneş ile muhtelif oniki seyyarenin müvazenelerine bak. Acaba bu müvazene, Güneş gibi, Adl ve Kadîr olan Zât-ı Zülcelal'i göstermiyor mu? Ve bilhâssa seyyarattan olan gemimiz yani Küre-i Arz, bir senede yirmidört bin senelik bir dairede gezer, seyahat eder. Ve o hârika sür'atiyle beraber zeminin yüzünde dizilmiş, istif edilmiş eşyayı dağıtmıyor, sarsmıyor, fezaya fırlatmıyor. Eğer sür'ati bir parça tezyid veya tenkis edilseydi, sekenesini havaya fırlatıp fezada dağıtacaktır. Ve bir dakika, belki bir sâniye müvazenesini bozsa, dünyamızı bozacak; belki başkasıyla çarpışacak, bir kıyameti koparacak. Ve bilhâssa zeminin yüzünde nebatî ve hayvanî dörtyüz bin taifenin tevellüdat ve vefiyatça ve iâşe ve yaşayışça rahîmane müvazeneleri; ziya güneşi gösterdiği gibi, bir tek Zât-ı Adl ü Rahîm'i gösteriyor. Ve bilhâssa o hadsiz milletlerin hadsiz efradından bir tek ferdin âzası, cihazatı, duyguları o derece hassas bir mizanla birbiriyle münasebetdar ve müvazenededir ki; o tenasüb, o müvazene, bedahet derecesinde bir Sâni'-i Adl ü Hakîm'i gösteriyor. Ve bilhâssa her ferd-i hayvanînin bedenindeki hüceyratın ve kan mecralarının ve kandaki küreyvatın ve o küreyvattaki zerrelere o derece ince ve hassas ve hârika müvazeneleri var, bilbedahe isbat eder ki: Herşeyin dizgini elinde ve herşeyin anahtarı yanında ve birşey birşeye mani olmuyor.. umum eşyayı bir tek şey gibi kolayca idare eden bir tek Hâlık-ı Adl ü Hakîm'in

mizanıyla, kanunuyla, nizamıyla terbiye ve idare oluyor. Haşrin mahkeme-i kübrasında mizan-ı a'zam-ı adaletinde cinn ve insin müvazene-i a'mallerini istib'ad edip inanmayan, bu dünyada gözüyle gördüğü bu müvazene-i ekbere dikkat etse, elbette istib'adı kalmaz. Asa-yı Musa (178)

Başa Dön

24- Güneş Milyonlarca Yıldan Beri Niçin Sönüyor? LEM.314 SÖZ.157 ŞUAL .207 G.REH-78

Ve Fenn-i Elektrik'ten sorulsa, elbette diyecek: "Bu muhteşem saray-ı kâinatın damı, gayet intizamlı, mizanlı hadsiz elektrik lâmbalarıyla tezyin edilmiştir. Fakat o kadar hârika bir intizam ve mizan iledir ki: Başta Güneş olarak Küre-i Arz'dan bin defa büyük o semavî lâmbalar, mütemadiyen yandıkları halde müvazenelerini bozmuyorlar, patlak vermiyorlar, yangın çıkarmıyorlar. Sarfiyatları hadsiz olduğu halde, vâridatları ve gazyağları ve madde-i işialleri nereden geliyor? Neden tükenmiyor? Neden yanmak müvazenesi bozulmuyor?.. Küçük bir lâmba dahi muntazam bakılmazsa, söner. Kozmoğrafyaca Küre-i Arz'dan bir milyondan ziyade büyük ve bir milyon seneden ziyade yaşayan Güneş'i *{(Haşiye): Acaba dünya sarayını ısıdıran Güneş sobasına veyahud lâmbasına ne kadar odun ve kömür ve gazyağı lâzım olduğu hesabedilsin. Her gün yanması için -Kozmoğrafya'nın sözüne bakılsa- bir milyon Küre-i Arz kadar odun yığınları ve binler denizler kadar gazyağı gerektir. Şimdi düşün; onu odunsuz, gazsız daimî ışıklandırır Kadîr-i Zülcelal'in haşmetine, hikmetine, kudretine Güneş'in zerrelere adedince "Sübhanallah, Mâşâallah, Bârekâllah" de.}* kömürsüz, yağsız yandıran; söndürmeyen Hakîm-i Zülcelal'in hikmetine, kudretine bak. "Sübhanallah" de. Güneş'in müddet-i ömründe geçen dakikalarının âşirâtı adedince "Mâşâallah, Bârekâllah, Lâilahe İllâ Hu" söyle.

Demek bu semavî lâmbalarda gayet hârika bir intizam var ve onlara çok dikkatle bakılıyor. Güya o pek büyük ve pekçok kitle-i nariyelerin ve gayet çok kanadil-i nuriyelerin buhar kazanı ise, harareti tükenmez bir Cehennem'dir ki, onlara nursuz hararet veriyor. Ve o elektrik lâmbalarının makinesi ve merkezî fabrikası, daimî bir Cennet'tir ki, onlara nur ve ışık veriyor. İsm-i Hakem ve Hakîm'in cilve-i a'zamıyla, intizamla yanmakları devam ediyor. Ve hâkeza...

Lem'alar (314)

Hem nasılki: Bir hârika şehirde milyonlar elektrik lâmbaları hareket ederek her yeri gezerler, yanmak maddeleri tükenmiyor bir tarzdaki elektrik lâmbaları ve fabrikası, şeksiz, bedahetle elektriği idare eden ve seyyar lâmbaları yapan ve fabrikayı kuran ve işial maddelerini getiren bir mu'cizekâr ustayı ve fevkalâde kudretli bir elektrikçiyi hayretler ve tebriklerle tanıttırır, yaşasınlar ile sevdirebilir. Aynen öyle de, bu âlem şehrinde dünya sarayının damındaki yıldız lâmbaları, bir kısmı -kozmoğrafyanın dediğine bakılsa- küre-i arzdan bin defa büyük ve top güllenden yetmiş

defa sür'atli hareket ettikleri halde, intizamını bozmuyor, birbirine çarpıyor, sönmüyor, yanmak maddeleri tükenmiyor. Okuduğunuz kozmoğrafyanın dediğine göre, küre-i arzdan bir milyon defadan ziyade büyük ve bir milyon seneden ziyade yaşayan ve bir misafirhane-i Rahmaniyede bir lâmba ve soba olan güneşimizin yanmasının devamı için, her gün küre-i arzın denizleri kadar gazyağı ve dağları kadar kömür veya bin arz kadar odun yığınları lâzımdır ki sönmessin. Ve onu ve onun gibi ulvî yıldızları gazyağısız, odunsuz, kömürsüz yandıran ve söndürmeyen ve beraber çabuk gezdiren ve birbirine çarptırmayan bir nihayetsiz kudreti ve saltanatı, ışık parmaklarıyla gösteren bu kâinat şehr-i muhteşemindeki dünya sarayının elektrik lâmbaları ve idareleri ne derece o misalden daha büyük, daha mükemmeldir. O derecede sizin okuduğunuz veya okuyacağınız fenn-i elektrik mikyasıyla bu meşher-i a'zam-ı kâinatın Sultanını, Münevvirini, Müdebbirini, Sâni'ini, o nuranî yıldızları şahid göstererek tanıttırır. Tesbihatla, takdisatla sevdirebilir, perestîş ettirir.

Sözler (157 - 158)

[Başa Dön](#)

25- Dünyamızın Hızı Artsa Veya Eksilse Ne Olur?

LEMALAR -309

İşte gel, Güneş ile muhtelif oniki seyyarenin müvazenelerine bak. Acaba bu müvazene, Güneş gibi, Adl ve Kadîr olan Zât-ı Zülcelal'i göstermiyor mu? Ve bilhâssa seyyarattan olan gemimiz yani Küre-i Arz, bir senede yirmidört bin senelik bir dairede gezer, seyahat eder. Ve o hârîka sür'atiyle beraber zeminin yüzünde dizilmiş, istif edilmiş eşyayı dağıtmıyor, sarsmıyor, fezaya fırlatmıyor. Eğer sür'ati bir parça tezyid veya tenkis edilseydi, sekencesini havaya fırlatıp fezada dağıtacaktı. Ve bir dakika, belki bir sâniye müvazenesini bozsa, dünyamızı bozacak; belki başkasıyla çarpışacak, bir kıyameti koparacak. Ve bilhâssa zeminin yüzünde nebatî ve hayvanî dörtyüz bin taifenin tevellüdat ve vefiyatça ve iâşe ve yaşayışça rahîmane müvazeneleri; ziya güneşi gösterdiği gibi, bir tek Zât-ı Adl ü Rahîm'i gösteriyor. Ve bilhâssa o hadsiz milletlerin hadsiz efradından bir tek ferdin âzası, cihazatı, duyguları o derece hassas bir mizanla birbiriyle münasebetdar ve müvazenededir ki; o tenasüb, o müvazene, bedahet derecesinde bir Sâni'-i Adl ü Hakîm'i gösteriyor. Ve bilhâssa her ferd-i hayvanînin bedenindeki hüceyratın ve kan mecralarının ve kandaki küreyvatın ve o küreyvattaki zerrelere o derece ince ve hassas ve hârîka müvazeneleri var, bilbedahe isbat eder ki: Herşeyin dizgini elinde ve herşeyin anahtarı yanında ve birşey birşeye mani olmuyor.. umum eşyayı bir tek şey gibi kolayca idare eden bir tek Hâlîk-ı Adl ü Hakîm'in mizanıyla, kanunuyla, nizamıyla terbiye ve idare oluyor. Haşrin mahkeme-i kübrasında mizan-ı azîm-i adaletinde cinn ve insin müvazene-i a'mallerini istib'ad edip inanmayan, bu dünyada gözüyle gördüğü bu müvazene-i ekbere dikkat etse, elbette istib'adı kalmaz.

Lem'alar (309)

[Başa Dön](#)

26- Bu Yıldızlar, Gezegenler Nasıl İntizamı Bozmadan Hareket Ediyorlar? ŞUALAR -106
AS.MUS-100

Bir kısmı arzımızdan bin defa büyük ve o büyüklerden bir kısmı top gülesinden yetmiş derece sür'atli yüzbinler ecram-ı semaviyeyi direksiz düşürmeden durduran ve birbirine çarpmadan fevkalhad çabuk ve beraber gezdiren, yağsız söndürmeden mütemadiyen o hadsiz lâmbaları yandıran ve hiçbir gürültü ve ihtilâl çıkartmadan o nihayetsiz büyük kütleleri idare eden ve Güneş ve Kamer'in vazifeleri gibi, hiç isyan ettirmeden o pek büyük mahlukları vazifelerle çalıştıran ve iki kutbun dairesindeki hesap rakamlarına sıkışmayan bir nihayetsiz uzaklık içinde, aynı zamanda, aynı kuvvet ve aynı tarz ve aynı sikke-i fitrat ve aynı surette, beraber, noksansız tasarruf eden ve o pek büyük mütecaviz kuvvetleri taşıyanları, tecavüz ettirmeden kanununa itaat ettiren ve o nihayetsiz kalabalığın enkazları gibi göğün yüzünü kirletecek süprüntülere meydan vermeden pek parlak ve pek güzel temizlettiren ve bir muntazam ordu manevrası gibi manevra ile gezdiren ve arzı döndürmesiyle, o haşmetli manevranın başka bir surette hakikî ve hayalî tarzlarını her gece ve her sene sinema levhaları gibi seyirci mahlukatına gösteren bir tezahür-ü rububiyet ve o rububiyet faaliyeti içinde görünen teshir, tedbir, tedvir, tanzim, tanzif, tavziften mürekkebi bir hakikat, bu azameti ve ihatatı ile o semavat Hâlıkının vücub-u vücuduna ve vahdetine ve mevcudiyeti semavatın mevcudiyetinden daha zahir bulunduğu bilmüşahede şehadet eder manasıyla Birinci Makam'ın birinci basamağında:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ السَّمَوَاتِ بِجَمِيعِ مَا فِيهَا
بِشَهَادَةِ عَظْمَةِ احِاطَةِ حَقِيقَةِ التَّسْخِيرِ وَ التَّدْبِيرِ وَ التَّدْوِيرِ وَ التَّنْظِيمِ وَ التَّنْظِيفِ وَ التَّوْظِيفِ الْوَاسِعَةِ
الْمُكَمَّلَةِ بِالْمُشَاهَدَةِ

denilmiştir.

Şualar (106)

[Başa Dön](#)

27- İnsan Doğar Doğmaz Ana Sütü Ona Nasıl Geliyor? LEM.98 SÖZ-10 SÖZ-655 ŞUA-156 LEM-63

Evet kâinatın enva'nını hikmet dairesinde insanın etrafında toplayıp bütün hacatına kemal-i intizam ve inayet ile koşturmak, bilbedahe iki haletten birisidir: Ya kâinatın herbir nev'i kendi kendine insanı tanıyor, ona itaat ediyor, muavenetine koşuyor. Bu ise yüz derece akıldan uzak olduğu gibi, çok muhalâtı intac ediyor. İnsan gibi bir âciz-i mutlakta, en kuvvetli bir Sultan-ı Mutlak'ın kudreti bulunmak lâzım geliyor. Veyahut bu kâinatın perdesi arkasında bir Kadîr-i Mutlak'ın ilmi ile bu muavenet oluyor. Demek kâinatın enva'ı, insanı tanıyor değil, belki insanı bilen ve tanıyan,

merhamet eden bir zâtın tanınmasının ve bilmesinin delilleridir.

Ey insan! Aklını başına al. Hiç mümkün müdür ki: Bütün enva'-ı mahlukatı sana müteveccihen muavenet ellerini uzattıran ve senin hacetlerine "Lebbeyk! dedirten Zât-ı Zülcelal seni bilmesin, tanımasın, görmesin? Madem seni biliyor, rahmetiyle bildiğini bildiriyor. Sen de onu bil, hürmetle bildiğini bildir. Ve kat'iyyen anla ki: Senin gibi zaîf-i mutlak, âciz-i mutlak, fakir-i mutlak, fâni, küçük bir mahluka bu koca kâinatı müsahhar etmek ve onun imdadına göndermek; elbette hikmet ve inayet ve ilim ve kudreti tazammun eden hakikat-ı rahmettir. Elbette böyle bir rahmet, senden küllî ve hâlis bir şükür ve ciddî ve safî bir hürmet ister. İşte o hâlis şükrün ve o safî hürmetin tercümanı ve ünvanı olan "Bismillahirrahmanirrahîm"i de. O rahmetin vusulüne vesile ve o Rahman'ın dergâhında şefaatçı yap.

Evet rahmetin vücudu ve tahakkuku, Güneş kadar zahirdir. Çünkü nasıl merkezî bir nakış, her taraftan gelen atkı ve iplerin intizamından ve vaziyetlerinden hasıl oluyor. Öyle de: Bu kâinatın daire-i kübrasında binbir ism-i İlahînin cilvesinden uzanan nuranî atkılar, kâinat sîmasında öyle bir sikke-i rahmet içinde bir hâtem-i rahîmiyeti ve bir nakş-ı şefkati dokuyor ve öyle bir hâtem-i inayeti nescediyor ki, Güneş'ten daha parlak kendini akıllara gösteriyor.

Evet Şems ve Kamer'i, anasır ve maadini, nebatat ve hayvanatı bir nakş-ı a'zamın atkı ipleri gibi o binbir isimlerin şualarıyla tanzim eden ve hayata hâdim eden ve nebatî ve hayvanî olan umum vâlidelerin gayet şirin ve fedakârane şefkatleriyle şefkatini gösteren ve zevillhayatı hayat-ı insaniyeye müsahhar eden ve ondan rububiyet-i İlahiyenin gayet güzel ve şirin bir nakş-ı a'zamını ve insanın ehemmiyetini gösteren ve en parlak rahmetini izhar eden o Rahman-ı Zülcemal, elbette kendi istiğna-i mutlakına karşı, rahmetini ihtiyac-ı mutlak içindeki zîhayata ve insana makbul bir şefaatçı yapmış.

Ey insan, eğer insan isen "Bismillahirrahmanirrahîm" de. O şefaatçıyı bul!

Lem'alar (98)

Bilmüşahede görüyoruz ki: Bütün eşya, hususan zîhayat olanların pekçok muhtelif hacatı ve pekçok mütenevvi metalibi vardır. O matlabları, o hacetleri, ummadığı ve bilmediği ve eli yetişmediği yerden münasib ve lâyıf bir vakitte onlara veriliyor, imdada yetiştiriliyor. Halbuki o hadsiz maksudların en küçüğüne o muhtaçların kudreti yetişmez, elleri ulaşmaz. Sen kendine bak: Zahirî ve bâtınî hasselerin ve onların levazımatı gibi elin yetişmediği ne kadar eşyaya muhtaçsın.

Bütün zîhayatları kendine kıyas et. İşte bütün onlar, birer birer, vücud-u Vâcib'e şehadet ve vahdetine işaret ettikleri gibi, heyet-i mecmuasıyla, güneşin ziyası güneşi gösterdiği gibi, o hal ve bu keyfiyet, perde-i gayb arkasında bir Vâcib-ül Vücud'u, bir Vâhid-i Ehad'i, hem gayet Kerim, Rahîm, Mürebbi, Müdebbir ünvanları içinde akla gösterir.

Şimdi ey münkir-i cahil ve ey fâsık-ı gafil! Bu faaliyet-i hakîmaneyi, basîraneyi, rahîmaneyi ne ile izah edebilirsin? Sağır tabiatla mı, kör kuvvetle mi, sersem tesadüfle mi, âciz camid esbaba mı izah edebilirsin?...

Sözler (655)

İkinci âyet: **وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَ دَمٍ لَبْنَا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ**

âyeti, ibret-feşan bir fermanıdır. Evet başta inek ve deve ve keçi ve koyun olarak süt fabrikaları olan vâlidelerin memelerinde, kan ve fişkı içinde bulaştırmadan ve bulandırmadan ve onlara bütün bütün muhalif olarak hâlis, temiz, safi, mugaddi, hoş, beyaz bir sütü koymak; ve yavrularına karşı o süttten daha ziyade hoş, şirin, tatlı, kıymetli ve fedakârane bir şefkati kalblerine bırakmak; elbette o derece bir rahmet, bir hikmet, bir ilim, bir kudret ve bir ihtiyar ve dikkat ister ki; fırtınalı tesadüflerin ve karıştırıcı unsurların ve kör kuvvetlerin hiçbir cihetle işleri olamaz. İşte böyle gayet mu'cizeli ve hikmetli bu san'at-ı Rabbanîyenin ve bu fiil-i İlahînin, umum rûy-i zeminde, yüzbinlerle nevilerin, hadsiz vâlidelerinin kalblerinde ve memelerinde aynı anda, aynı tarzda, aynı hikmet ve aynı dikkat ile tecellisi ve tasarrufu ve yapması ve ihatası, bedahetle vahdeti isbat eder.

Şualar (156)

Birinci Nokta:

وَكَانَ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ * إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ

âyetlerinin sırrınca: Rızık doğrudan doğruya Kadîr-i Zülcelal'in elindedir ve hazine-i rahmetinden çıkar. Herbir zîhayatın rızıkı, taahhüd-ü Rabbanîsi altında olduğundan, açlıktan ölmek, olmamak lâzım gelir. Halbuki zahiren açlıktan ve rıziksızlıktan ölenler çok görünüyor. Şu hakikatın ve şu sırrın halli şudur ki: Taahhüd-ü Rabbanî hakikattir. Rıziksızlık yüzünden ölenler yoktur. Çünkü o Hakîm-i Zülcelal, zîhayatın bedenine gönderdiği rızıkın bir kısmını ihtiyat için şahm ve içyağı suretinde iddihar eder. Hattâ beden her hüceyresine gönderdiği rızıkın bir kısmını, yine o hüceyrenin bir köşesinde iddihar eder. İstikbalde hariçten rızık gelmediği zaman, sarfedilmek üzere bir ihtiyat zahîresi hükmünde bulundurur.

İşte bu iddihar edilmiş ihtiyat rızık bitmeden evvel ölüyorlar. Demek o ölmek, rıziksızlıktan değildir. Belki sût-i ihtiyardan tevellüd eden bir âdet ve o sût-i ihtiyardan ve âdetin terkinden neş'et eden bir marazla ölüyorlar. Evet zîhayatın bedeninde şahm suretinde iddihar edilen rızık-ı fitrî, hadd-i vasat olarak kırk gün mükemmelen devam eder. Hattâ bir marazın veya bir istiğrak-ı ruhanî neticesinde iki kırkı geçer. Hattâ bir adam, şedid bir inad yüzünden Londra mahpushanesinde yetmiş gün sıhhat ve selâmetle, hiçbirşey yemeden hayatı devam ettiğini, onüç -şimdi otuzdokuz-sene evvel gazeteler yazmışlar. Madem kırk günden yetmiş seksen güne kadar rızık-ı fitrî devam ediyor ve madem Rezzak ismi, gayet geniş bir surette rûy-i zeminde cilvesi görünüyor ve madem hiç ümid edilmediği bir tarzda, memeden ve odundan rızıklar akıyor, baş gösteriyor. Eğer pür-şerr beşer, sût-i ihtiyarıyla müdahale edip karışmazsa, her halde rızık-ı fitrî bitmeden evvel, o zîhayatın imdadına o isim yetişiyor, açlıkla ölüme yol vermiyor. Öyle ise: Açlıktan ölenler, eğer kırk günden evvel ölseler, kat'iyyen rıziksızlıktan değildir. Belki "Terk-ül âdât min-el mühlikât" sırrıyla, sût-i ihtiyardan gelen bir âdet ve terk-i âdetten neş'et eden bir illetten, bir marazdan ileri gelmiştir. Öyle ise: Açlıktan ölmek olmaz, denilebilir.

Evet bilmüşahede görünüyor ki: Rızık, iktidar ve ihtiyar ile makûsen mütenasibdir. Meselâ: Daha dünyaya gelmeden evvel bir yavru, rahm-ı maderde ihtiyar ve iktidardan bütün bütün mahrum olduğu bir zamanda, ağzını kımıldatacak kadar muhtaç olmayacak bir surette rızık veriliyor. Sonra dünyaya geldiği vakit, iktidar ve ihtiyar yok, fakat bir derece istidadı ve bilkuvve bir hissi olduğundan, yalnız ağzını yapıştırmak kadar bir harekete ihtiyaç ile en mükemmel ve en mugaddi ve hazmı en kolay ve en latif bir surette ve en acib bir fitratta, memeler musluğundan ağzına veriliyor. Sonra iktidar ve ihtiyara bir derece alâka peyda ettikçe, o kolay ve güzel rızık, bir derece, çocuğa karşı nazlanmağa başlar. O memeler çeşmeleri kesilir, başka yerlerden rızık gönderilir. Fakat iktidar ve ihtiyarı, rızık takib etmeye müsaid olmadığı için, Rezzak-ı Kerim peder ve vâlidesinin şefkat ve merhametlerini, iktidar ve ihtiyarına yardımcı gönderiyor. Her ne vakit iktidar ve ihtiyar tekemmül eder, o vakit rızık ona koşmaz ve koşturulmaz. Rızık yerinde durur. Der: "Gel beni ara ve bul ve al!" Demek rızık, iktidar ve ihtiyar ile makusen mütenasibdir. Hattâ çok risalelerde beyan etmişiz ki: En ihtiyarsız ve iktidarsız hayvanlar, daha iyi yaşıyorlar, daha iyi besleniyorlar.

Lem'alar (62 - 64)

[Başa Dön](#)

28- Akılsız Bir Arı Bizim İçin Balı Nasıl Yapıyor? ŞUAL-155 SÖZ -64--328 GEN.REH-237

İkinci Hakikat: Kâinatta tasarrufları görünen ef'al-i Rabbaniyenin itlak ve ihata ve nihayetsiz bir surette zuhurlarıdır. Ve o fiilleri takyid ve tahdid eden, yalnız hikmet ve iradedir ve mazharların kabiliyetleridir. Ve serseri tesadüf ve şuursuz tabiat ve kör kuvvet ve camid esbab ve kayıdsız ve

her yere dağılan ve karıştıran unsurlar, o gayet mizanlı ve hikmetli ve basîrane ve hayatdarane ve muntazam ve muhkem olan fiillere karışamazlar, belki Fâil-i Zülcelal'in emriyle ve iradesiyle ve kuvvetiyle zahirî bir perde-i kudret olarak istimal olunuyorlar.

Hadsiz misallerinden üç misali, Sure-i Nahl'in bir sahifesinde birbirine muttasıl üç âyetin işaret ettikleri üç fiilin hadsiz nüktelerinden üç nüktesini beyan ederiz.

Birincisi: ... *وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنْ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا* ilh... Evet balarısı

fitratça ve vazifece öyle bir mu'cize-i kudrettir ki; koca Sure-i Nahl, onun ismiyle tesmiye edilmiş. Çünkü o küçücük bal makinesinin zerrecik başında, onun ehemmiyetli vazifesinin mükemmel programını yazmak ve küçücük karnında taamların en tatlısını koymak ve pişirmek ve süngücüğünde zîhayat a'zaları tahrib etmek ve öldürmek hâsiyetinde bulunan zehiri o uzuvcuğuna ve cismine zarar vermeden yerleştirmek; nihayet dikkat ve ilim ile ve gayet hikmet ve irade ile ve tam bir intizam ve müvazene ile olduğundan, şuursuz, intizamsız, mizansız olan tabiat ve tesadüf gibi şeyler elbette müdahale edemezler ve karışamazlar. İşte bu üç cihetle mu'cizeli bu san'at-ı İlahiyenin ve bu fiil-i Rabbanînin, bütün zemin yüzünde hadsiz arılarda, aynı hikmetle, aynı dikkatle, aynı mizanda, aynı anda, aynı tarzda zuhuru ve ihatası, bedahetle vahdeti isbat eder.

Şualar (155 - 156)

Meselâ, bahar mevsiminde cennet hurileri tarzında bütün ağaçları sündüs-misal libaslar ile giydirip, çiçek ve meyvelerin murassaatıyla süslendirip hizmetkâr ederek onların latif elleri olan dallarıyla, çeşit çeşit en tatlı, en musanna' meyveleri bize takdim etmek; hem zehirli bir sineğin eliyle şifalı en tatlı balı bize yedirmek; hem en güzel ve yumuşak bir libası elsiz bir böceğin eliyle bize giydirmek; hem rahmetin büyük bir hazinesini küçük bir çekirdek içinde bizim için saklamak; ne kadar cemil bir kerem, ne kadar latif bir rahmet eseri olduğu bedaheten anlaşılır. Hem insan ve bazı canavarlardan başka, Güneş ve Ay ve Arz'dan tut, tâ en küçük mahluka kadar herşey kemal-i dikkatle vazifesine çalışması, zerrece haddinden tecavüz etmemesi, bir azîm heybet tahtında umumî bir itaat bulunması; büyük bir celal ve izzet sahibinin emriyle hareket ettiklerini gösteriyor. Hem gerek nebatî ve gerek hayvanî ve gerek insanî bütün vâlidelerin o rahîm şefkatleriyle *{(Haşiyeye-2): Evet aç bir arslan, zaîf bir yavrusunu kendi nefesine tercih ederek, elde ettiği bir eti yemeyip yavrusuna vermesi; hem korkak tavuk, yavrusunu himaye için ite, arslana saldırması; hem incir ağacı kendi çamur yiyerek yavrusu olan meyvelerine hâlis süt vermesi,*

bilbedahe nihayetsiz Rahîm, Kerim, Şefik bir zâtın hesabıyla hareket ettiklerini kör olmayana gösteriyorlar. Evet nebatat ve behimiyat gibi şuursuzların gayet derecede şuurkârane ve hakîmane işler görmesi bizzarure gösterir ki: Gayet derecede Alîm ve Hakîm birisi vardır ki, onları işlettiriyor. Onlar, onun namıyla işliyorlar.} ve süt gibi o latif gıda ile o âciz ve zaîf yavruların terbiyesi, ne kadar geniş bir rahmetin cilvesi işlediği bedaheten anlaşılır.

Sözler (64)

İşte insan dahi Hâlıkının rahmetini inkâr ve hikmetini ittiham edecek bir tarzda küfran-ı nimet suretinde Karun gibi *إِنَّمَا أُوتِيْتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ* yani: "Ben kendi ilmimle, kendi iktidarım ile kazandım" dese, elbette sille-i azaba kendini müstehak eder. Demek şu meşhud saltanat-ı insaniyet ve terakkiyat-ı beşeriye ve kemalât-ı medeniyet; celb ile değil, galebe ile değil, cidal ile değil, belki ona onun za'fi için teshir edilmiş, onun aczi için ona muavenet edilmiş, onun fakrı için ona ihsan edilmiş, onun cehli için ona ilham edilmiş, onun ihtiyacı için ona ikram edilmiş. Ve o saltanatın sebebi, kuvvet ve iktidar-ı ilmî değil, belki şefkat ve re'fet-i Rabbaniye ve rahmet ve hikmet-i İlahiyedir ki; eşyayı ona teshir etmiştir. Evet, bir gözsüz akrep ve ayaksız bir yılan gibi haşerata mağlub olan insana, bir küçük kurttan ipeği giydiren ve zehirli bir böcekten balı yediren; onun iktidarı değil, belki onun za'fının semeresi olan teshir-i Rabbanî ve ikram-ı Rahmanîdir.

Ey insan! Madem hakikat böyledir; gururu ve enaniyeti bırak. Uluhiyetin dergâhında acz u za'fını, istimdad lisanıyla; fakr u hacatını, tazarru' ve dua lisanıyla ilân et ve abd olduğunu göster.

Ve *حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ* de, yüksel.

Sözler (327 - 328)

Başa Dön

29- Bir Odun Olan Ağaç Bize Nasıl Meyve Veriyor 1.SÖZ 6--10--280-282 * AS.MU- 101 ŞUA -107

Birinci Bürhan

Gel her tarafa bak, herşeye dikkat et! Bütün bu işler içinde gizli bir el işliyor. Çünkü bak, bir dirhem *{(Haşiye-1): Ağaçları başlarında taşıyan çekirdeklere işarettir.}* kadar kuvveti olmayan bir çekirdek küçüklüğünde bir şey, binler batman yükü kaldırıyor. Zerre kadar şuuru olmayan, *{(Haşiye-2): Kendi kendine yükselmeyen ve meyvelerin sıkletine dayanmayan üzüm çubukları gibi nazenin nebatatın, başka ağaçlara latif eller atıp sarmalarına ve onlara yüklenmelerine işarettir.}* gayet hakîmane işler görüyor. Demek bunlar kendi kendilerine işlemiyorlar. Onları işlettiren gizli bir kudret sahibi vardır. Eğer kendi başına olsa, bütün baştan başa bu gördüğümüz memlekette her iş mu'cize, herşey mu'cizekâr bir hârika olmak lâzımgelir. Bu ise, bir safsatadır.

İkinci Bürhan

Gel bütün bu ovaları, bu meydanları, bu menzilleri süslendiren şeyler üstüne dikkat et. Herbirisinde o gizli zâttan haber veren işler var. Âdeta herbiri birer turra, birer sikke gibi, o gaybî zâttan haber veriyorlar. İşte gözünün önünde, bak; bir dirhem pamuktan *{(Haşiye-3): Tohuma işarettir. Meselâ: Zerre gibi bir afyon büzrü, bir dirhem gibi bir zerdali nüvati, bir kavun çekirdeği, nasıl çuhadan daha güzel dokunmuş yapraklar, patiskadan daha beyaz ve sarı çiçekler, şekerlemeden daha tatlı ve köftelerden ve konserve kutularından daha latif, daha leziz, daha şirin meyveleri hazine-i rahmetten getiriyorlar, bize takdim ediyorlar.}* ne yapıyor. Bak, kaç top çuha ve patiska ve çiçekli kumaş çıktı. Bak, ondan ne kadar şekerlemeler, yuvarlak tatlı köfteler yapılıyor ki; bizim gibi binler adam giyse ve yese, kâfi gelir. Hem de bak, bu demiri, toprağı, suyu, kömürü, bakırını, gümüşü, altunu gaybî avucuna aldı, bir et parçası *{(Haşiye-4): Unsurlardan cism-i hayvanîyi halk ve nutfeden zîhayatı icad etmeye işarettir.}* yaptı; bak gör... İşte ey akılsız adam! Bu işler öyle bir zâta mahsustur ki; bütün bu memleket, bütün eczasıyla onun mu'cize-i kuvveti altında duruyor, her arzusuna râm oluyor.

Üçüncü Bürhan

Gel, bu müteharrik antika *{(Haşiye-5): Hayvanlara ve insanlara işarettir. Zira hayvan, şu âlemin küçük bir fihristesi ve mahiyet-i insaniye, şu kâinatın bir misal-i musaggarı olduğundan; âdeta âlemde ne varsa, insanda nümunesi vardır.}* san'atlarına bak! Herbirisi öyle bir tarzda yapılmış; âdeta bu koca sarayın bir küçük nüshasıdır. Bütün bu sarayda ne varsa, o küçücük müteharrik makinelerde bulunuyor. Hiç mümkün müdür ki, bu sarayın ustasından başka birisi gelip, bu acib sarayı küçük bir makinede dercetsin? Hem hiç mümkün müdür ki, bir kutu kadar bir makine bütün bir âlemi içine aldığı halde, tesadüfî veyahut abes bir iş içinde bulunsun? Demek bütün gözün gördüğü ne kadar antika makineler var, o gizli zâttın birer sikkesi hükmündedirler. Belki birer dellâl, birer ilânname hükmündedirler. Lisan-ı halleriyle derler ki: "Biz öyle bir zâttın san'atıyız ki; bütün bu âlemimizi, bizi yaptığı ve sühuletle icad ettiği gibi kolaylıkla yapabilir bir zâttır."

Dördüncü Bürhan

Ey muannid arkadaş! Gel, sana daha acibini göstereceğim. Bak, bu memlekette bütün bu işler, bu şeyler değişti, değişiyor, bir halette durmuyor. Dikkat et ki, bu gördüğümüz camid cisimler, hissiz kutular; birer hâkim-i mutlak suretini aldılar; âdeta herbir şey, bütün eşyaya hükmediyor. İşte bu yanımızdaki bu makineye bak; *{(Haşiye-6): Makine, meyvedar ağaçlara işarettir. Çünkü yüzer tezgâhları, fabrikaları incecik dallarında taşıyor gibi; hayretnüma}*

yaprakları, çiçekleri, meyveleri dokuyor, süslendiriyor, pişiriyor, bizlere uzatıyor. Halbuki çam ve katran gibi muhteşem ağaçlar, kuru bir taşta tezgâhını atmış, çalışıp duruyorlar.} güya emrediyor. İşte onun tezyinatına ve işlemesine lâzım levazımat ve maddeler, uzak yerlerden koşup geliyorlar. İşte oraya bak: O şuarsuz cisim *{(Haşiye-7): Hububata, tohumlara, sineklerin tohumcuklarına işarettir. Meselâ bir sinek bir kara ağacın yaprağında yumurtasını bırakır. Birden o koca kara ağaç, yapraklarını o yumurtalara bir rahm-ı mader, bir beşik, bal gibi bir gıda ile dolu bir mahzene çeviriyor. Âdeta o meyvesiz ağaç, o surette zîruh meyveler veriyor.}* güya bir işaret ediyor, en büyük bir cismi, kendine hizmetkâr ediyor, kendi işlerinde çalıştırıyor. Daha başka şeyleri bunlara kıyas et. Âdeta herbir şey, bütün bu âlemdeki hilkatleri müsahhar ediyor.

Eğer o gizli zâtı kabul etmezsen, bütün bu memleketteki taşında, toprağında, hayvanında, insana benzer mahluklarda; o zâtın bütün hünerlerini, san'atlarını, kemalâtlarını, birer birer (o şeylere) vereceksin. İşte aklın uzak gördüğü birtek mu'ciznüma zâtın bedeline, milyarlar onun gibi mu'ciznüma, hem birbirine zıd, hem birbirine misil, hem birbiri içinde bulunsun; bu intizam bozulmasın, ortalığı karıştırmasınlar. Halbuki bu koca memlekette iki parmak karışsa, karıştırır. Çünkü bir köyde iki müdür, bir şehirde iki vali, bir memlekette iki padişah bulunsa, karıştırır. Nerede kaldı, hadsiz hâkim-i mutlak beraber bulunsun!

Sözler (280 - 282)

Başa Dön

30- Su Buharı Olan Bulut Yağmuru Bize O Mu Veriyor? A. MUS 101 ŞUA 107 T.HAYAT-335

Sonra, dünyaya gelen o yolcu adama ve misafire, cevvi-i sema denilen ve mahşer-i acaib olan feza gürültü ile konuşarak bağıyor: "Bana bak! Merakla aradığını ve seni buraya göndereni benimle bilebilir ve bulabilirsin." der. O misafir, onun ekşi fakat merhametli yüzüne bakar; müdhiş fakat müjdeli gürültüsünü dinler, görür ki:

Zemin ile âsüman ortasında muallakta durdurulan bulut, gayet hakîmane ve rahîmane bir tarzda zemin bahçesini sular ve zemin ahalisine âb-ı hayat getirir ve harareti (yani yaşamak ateşinin şiddetini) ta'dil eder ve ihtiyaca göre her yerin imdadına yetişir. Ve bu vazifeler gibi çok vazifeleri görmekle beraber, muntazam bir ordunun acele emirlere göre görünmesi ve gizlenmesi gibi; birden cevvi dolduran o koca bulut dahi gizlenir, bütün eczaları istirahatata çekilir, hiçbir eseri görülmez. Sonra "Yağmur başına arş!" emrini aldığı anda; bir saat, belki birkaç dakika zarfında toplanıp cevvi doldurur, bir kumandanın emrini bekler gibi durur.

Sonra o yolcu, cevvdaki rüzgâra bakar görür ki: Hava o kadar çok vazifelerle gayet hakîmane ve kerimane istihdam olunur ki, güya o camid havanın şuarsuz zerrelerinden herbir

zerresi; bu kâinat sultanından gelen emirleri dinler, bilir ve hiçbirini geri bırakmayarak, o kumandanın kuvvetiyle yapar ve intizamla yerine getirir bir vaziyetle; zeminin bütün nüfuslarına nefes vermek ve zîhayata lüzumu bulunan hararet ve ziya ve elektrik gibi maddeleri ve sesleri nakletmek ve nebatatın telkîhine vasıta olmak gibi çok küllî vazifelerde ve hizmetlerde, bir dest-i gaybî tarafından gayet şuurkârane ve alîmane ve hayatperverane istihdam olunuyor.

Sonra yağmura bakıyor, görür ki: O latif ve berrak ve tatlı ve hiçten ve gaybî bir hazine-i rahmetten gönderilen katrelerde o kadar rahmanî hediyeler ve vazifeler var ki; güya rahmet tecessüm ederek katreler suretinde hazine-i Rabbaniyeden akıyor manasında olduğundan, yağmura "rahmet" namı verilmiştir.

Sonra şimşeğe bakar ve ra'dı (gök gürültüsü) dinler, görür ki; pek acib ve garib hizmetlerde çalıştırılıyorlar.

Sonra gözünü çeker, aklına bakar, kendi kendine der ki: "Atılmış pamuk gibi bu camid, şuursuz bulut elbette bizleri bilmez ve bize acıyıp imdadımıza kendi kendine koşmaz ve emirsiz meydana çıkmaz ve gizlenmez; belki gayet kadîr ve rahîm bir kumandanın emriyle hareket eder ki, bir iz bırakmadan gizlenir ve defaten meydana çıkar, iş başına geçer ve gayet fa'al ve müteâl ve gayet cilveli ve haşmetli bir sultanın fermanıyla ve kuvvetiyle vakit be-vakit cevval âlemini doldurup boşaltır ve mütemadiyen hikmetle yazar ve paydosla bozar tahtasına ve mahv ve isbat levhasına ve haşir ve kıyamet suretine çevirir ve gayet lütfkâr ve ihsanperver ve gayet keremkâr ve rububiyetperver bir hâkim-i müdebbirin tedbiriyle rüzgâra biner ve dağlar gibi yağmur hazinelerini bindirir, muhtaç olan yerlere yetişir. Güya onlara acıyıp ağlayarak göz yaşlarıyla onları çiçeklerle güldürür, güneşin şiddet-i ateşini serinlendirir ve sünger gibi bahçelerine su serper ve zemin yüzünü yıkar, temizler."

Hem o meraklı yolcu kendi aklına der: Bu camid, hayatsız, şuursuz, mütemadiyen çalkanın, kararsız, fırtınalı, dağdağalı, sebatsız, hedefsiz şu havanın perdesiyle ve zahirî suretiyle vücuda gelen yüzbinler hakîmane ve rahîmane ve san'atkârane işler ve ihsanlar ve imdadlar bilbedahe isbat eder ki: Bu çalışkan rüzgârın ve bu cevval hizmetkârın kendi başına hiçbir hareketi yok, belki gayet Kadîr ve Alîm ve gayet Hakîm ve Kerim bir âminin emriyle hareket eder. Güya herbir zerresi, herbir işi bilir ve o âminin herbir emrini anlar ve dinler bir nefer gibi, hava içinde cereyan eden herbir emr-i Rabbanîyi dinler, itaat eder ki; bütün hayvanatın teneffüsüne ve yaşamasına ve

nebatatın telkîhine ve büyümesine ve hayatına lüzumlu maddelerin yetiştirilmesine ve bulutların sevk ü idaresine ve ateşsiz sefinelerin seyr ü seyahatına ve bilhâssa seslerin ve bilhâssa telsiz telefon ve telgraf ve radyo ile konuşmaların îsaline ve bu hizmetler gibi umumî ve küllî hizmetlerden başka, azot ve müvellidülhumuza (oksijen) gibi iki basit maddeden ibaret olan havanın zerrelere birbirinin misli iken, zemin yüzünde yüzbinler tarzda bulunan Rabbanî san'atlarda kemal-i intizam ile bir dest-i hikmet tarafından çalıştırılıyor görüyorum.

Demek **وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ** âyetinin tasrihiyle,

rüzgârın tasrihiyle hadsiz Rabbanî hizmetlerde istimal ve bulutların teshiriyle hadsiz Rahmanî işlerde istihdam ve havayı o surette icad eden, ancak Vâcib-ül Vücut ve Kadir-i Külli Şey ve Âlim-i Külli Şey, bir Rabb-i Zülcelali Ve-l İkrâm'dır der, hükmeder.

Asa-yı Musa (100 -102)

Başta Dön

31- Bu Kainat Nasıl Temizleniyor Ki Tertemiz?

LEMALAR -304-305

Birinci Nükte

İsm-i Kuddüs'ün bir nüktesine dairdir.

[Bu Kuddüs Nüktesi, Otuzuncu Söz'ün Zeylinin Zeyli olması münasibdir.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْأَرْضِ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمَاهِدُونَ

âyetinin bir nüktesi ve bir İsm-i A'zam veyahud İsm-i A'zam'ın altı nurundan bir nuru olan "Kuddüs" isminin bir cilvesi Şaban-ı Şerif'in âhirinde, Eskişehir Hapishanesi'nde bana göründü. Hem mevcudiyet-i İlahiyeyi kemal-i zuhurla, hem vahdet-i Rabbaniyeyi kemal-i vuzuhla gösterdi. Şöyle ki, gördüm:

Bu kâinat ve bu Küre-i Arz, daim işler bir büyük fabrika ve her vakit dolar boşalır bir han, bir misafirhanedir. Halbuki böyle işlek fabrikalar, hanlar ve misafirhaneler; müzahrefatla,

enkazlarla, süprüntülerle çok kirleniyorlar, bulaşık oluyorlar ve ufunetli maddeler her tarafında teraküm ediyorlar. Eğer pek çok dikkatle bakılmazsa ve tanzif edilmezse ve süpürülüp temizlenmezse içinde durulmaz, insan onda boğulur. Halbuki bu fabrika-i kâinat ve misafirhane-i Arz o derece pâk, temiz ve naziftir ve o kadar kirsiz ve bulaşıksızdır ve ufunetsizdir ki, bir lüzumsuz şey ve bir menfaatsiz madde ve tesadüfî bir kir bulunmaz. Zahirî bulunsa da, çabuk bir istihale makinesine atılır, temizlenir. Demek bu fabrikaya bakan zât, çok iyi bakıyor. Ve bu fabrikanın öyle tanzifçi bir sahibi var ki, o koca fabrikayı ve o büyük sarayı küçük bir oda gibi süpürtür, temizler, tanzim ve tanzif eder. Ve o pek büyük fabrikanın büyüklüğü nisbetinde müzahrefatı ve enkazından kalma kirli maddeleri, süprüntüleri bulunmuyor. Belki büyüklüğü nisbetinde, temizliğine ve nezafetine dikkat ediliyor. Bir insan, bir ayda yıkanmazsa ve küçük odasını süpürmezse çok kirlenir, pislenir. Demek bu saray-ı âlemdeki pâklık, safilik, nuranîlik, temizlik; mütemadiyen hikmetli bir tanziften, bir dikkatli tathirden ileri geliyor.

Ve eğer o daimî tathir ve süpürmek ve dikkat ile bakmak olmasaydı, bir senede bütün hayvanların yüzbin milletleri Arz'ın yüzünde boğulacaklardı. Ve semavatın fezasında, tahribe ve mevte mazhar olan kürelerin ve peyklerin, belki yıldızların enkazları, başımızı ve diğer hayvanatın başlarını, belki Küre-i Arz'ın başını, belki dünyamızın başını kıracaklardı. Dağlar büyüklüğündeki taşları başımıza yağdıracaklardı ve bizi bu vatan-ı dünyevîmizden kaçıracaklardı. Halbuki eskiden beri o yukarı âlemlerdeki tahrib ve tamirden, medar-ı ibret olarak yalnız birkaç semavî taşlar düşmüş ise de hiç kimsenin başını kırmamış.

Hem zeminin yüzünde her sene mevt ve hayatın değişmeleri ve döğüşmeleri yüzünden yüzbinler hayvanat milletlerinin cenazeleri ve ikiyüzbin nebatatın taifelerinin enkazları, berr ve bahrin yüzlerini fevkalâde öyle kirleteceklerdi ki; zîşuur, o yüzleri değil sevmek, âşık olmak belki öyle çirkinlikten nefret edip mevte ve ademe kaçacaklardı. Bir kuş kolayca kanatlarını ve bir kâtib rahatça sahifelerini temizlediği gibi, bu tayyare-i Arz'ın ve bu tuyur-u semaviyenin kanatları ve bu kitab-ı kâinatın sahifeleri de öylece temizleniyor, güzelleşiyor ki; âhiretin hadsiz güzelliğini görmeyen ve imanla düşünmeyen insanlar, dünyanın bu temizliğine, bu güzelliğine âşık olurlar, perestiş ederler.

Demek bu saray-ı âlem ve bu fabrika-i kâinat, İsm-i Kuddüs'ün bir cilve-i a'zamına mazhardır ki, o tanzif-i kudsîden gelen emirleri, değil yalnız denizlerin âkil-ül lahm tanzifatçıları ve karaların kartalları, belki kurdlar ve karıncalar gibi cenazeleri toplayan sıhhiye memurları dahi

dinliyorlar. Belki o kudî evamir-i tanzifiyeyi, bedende cereyan eden kandaki küreyvat-ı hamra ve beyza dahi dinleyip, bedenin hüceyratında tanzifat yaptıkları gibi; nefes dahi o kanı tasfiye eder, temizler. Ve o emri; göz kapakları, gözleri temizlemek ve sinekler, kanatlarını süpürmek için dinledikleri gibi, koca hava ve bulut dahi dinler. Hava zeminin sathına, yüzüne konan toz toprak gibi süprüntülere üfler, tanzif eder. Bulut süngeri, zemin bahçesine su serper, toz toprağı yatıştırır. Sonra gökyüzünü çok zaman kirletmemek için, çabuk süprüntülerini toplayıp kemal-i intizamla çekilir, gizlenir. Göğün güzel yüzünü ve gözünü, silinmiş ve süpürülmüş, parıl parıl parlar gösteriyor. Ve o evamir-i tanzifiyeyi yıldızlar, unsurlar, madenler, nebatlar dinledikleri gibi, bütün zerreler dahi dinliyorlar ki, hayret-engiz tahavvülât fırtınaları içinde o zerreler nezafete dikkat ediyorlar. Bir yerde lüzumsuz toplanmıyorlar, kalabalık etmiyorlar. Mülevves olsalar, çabuk temizleniyorlar. En temiz ve en nazif ve en parlak ve en pâk vaziyetleri; en güzel, en saf, en latif suretleri almak için, bir dest-i hikmet tarafından sevkolunuyorlar.

İşte bu tek fiil, yani bir tek hakikat olan tanzif; İsm-i Kuddüs gibi bir ism-i a'zamdan, kâinatın daire-i a'zamında görünen bir cilve-i a'zamdır ki, doğrudan doğruya mevcudiyet-i Rabbaniyeyi ve vahdaniyet-i İlahiyeyi esma-i hüsnasıyla beraber, Güneş gibi geniş ve dûrbîn gibi olan gözlere gösterir.

Evet Risale-i Nur'un çok cüz'lerinde kat'î bürhanlarla isbat edilmiş ki: İsm-i Hakem ve İsm-i Hakîm'in bir cilvesi olan fiil-i tanzim ve nizam ve İsm-i Adl ve Âdil'in bir cilvesi olan fiil-i tevzin ve mizan ve İsm-i Cemil ve Kerim'in bir cilvesi olan fiil-i tezyin ve ihsan ve İsm-i Rab ve Rahîm'in bir cilvesi olan fiil-i terbiye ve in'am; bu daire-i a'zam-ı âlemde, herbiri bir tek hakikat ve bir tek fiil olduklarından, bir tek zâtın vücub-u vücudunu ve vahdetini gösteriyorlar. Aynen öyle de: İsm-i Kuddüs'ün bir mazharı ve bir cilvesi olan fiil-i tanzif ve tathir dahi, o Zât-ı Vâcib-ül Vücud'un hem güneş gibi mevcudiyetini, hem gündüz gibi vahdaniyetini gösteriyorlar. Ve mezkûr tanzim, tevzin, tezyin, tanzif misillü o ef'al-i hakîmane, a'zamî dairede vahdet-i nev'iyeleri noktasında bir tek Sâni'-i Vâhid'i gösterdikleri gibi; esma-i hüsnanın ekserisinin, belki binbir esmanın herbirinin böyle birer cilve-i a'zamı, bu daire-i a'zamda vardır. Ve o cilveden gelen fiil, büyüklüğü nisbetinde vuzuh ve kat'iyetle Vâhid-i Ehad'i gösterir.

Lem'alar (304 -306)

[Başa Dön](#)

32- İnsan Hayvandan Üstün İken Nasıl Daha az Lezzet Alır? SÖZ.-324 23.SÖZ LEM-200

Evet insana verilen bütün cihazat-ı acibe, bu ehemmiyetsiz hayat-ı dünyeviye için değil; belki, pek ehemmiyetli bir hayat-ı bâkiye için verilmişler. Çünkü insanı hayvana nisbet etsek görüyoruz ki:

İnsan, cihazat ve âlât itibariyle çok zengindir. Yüz derece hayvandan daha ziyadedir. Hayat-ı dünyeviye lezzetinde ve hayvanî yaşayışında yüz derece aşağı düşer. Çünkü her gördüğü lezzetinde, bir elem izi vardır. Geçmiş zamanın elemeleri ve gelecek zamanın korkuları ve herbir lezzetin dahi elem-i zevali, onun zevklerini bozuyor ve lezzetinde bir iz bırakıyor. Fakat hayvan öyle değil. Elemsiz bir lezzet alır, kedersiz bir zevk eder. Ne geçmiş zamanın elemeleri onu incitir, ne de gelecek zamanın korkuları onu ürkütür. Rahatla yaşar, yatar, Hâlıkına şükreder.

Demek ahsen-i takvim suretinde yaratılan insan, hayat-ı dünyeviyeye hasr-ı fikr etse; yüz derece sermayece hayvandan yüksek olduğu halde, yüz derece serçe kuşu gibi bir hayvandan aşağı düşer. Başka bir yerde bir temsil ile bu hakikatı beyan etmiştim. Münasebet geldi, yine o temsili tekrar ediyorum. Şöyle ki:

Bir adam, bir hizmetkârına on altun verip "Mahsus bir kumaştan bir kat elbise yaptır" emreder. İkincisine, bin altun verir, bir pusula içinde bazı şeyler yazılı o hizmetkârın cebine koyar, bir pazara gönderir. Evvelki hizmetkâr on altun ile a'lâ kumaştan mükemmel bir elbise alır. İkinci hizmetkâr, divanelik edip, evvelki hizmetkâra bakıp, cebine konulan hesap pusulasını okumayarak bir dükkâncıya bin altun vererek bir kat elbise istedi. İnsafsız dükkâncı da kumaşın en çürüğünden bir kat elbise verdi. O bedbaht hizmetkâr, seyyidinin huzuruna geldi ve şiddetli bir te'dib gördü ve dehşetli bir azab çekti. İşte edna bir şuuru olan anlar ki, ikinci hizmetkâra verilen bin altun, bir kat elbise almak için değildir. Belki mühim bir ticaret içindir.

Aynen onun gibi: İnsandaki cihazat-ı maneviye ve letaif-i insaniye ki, herbirisi hayvana nisbeten yüz derece inbisat etmiş. Meselâ; güzelliğin bütün meratibini farkedemeyen insan gözü ve taamların bütün çeşitçeşit ezvak-ı mahsusalarını temyiz eden insanın zaika-i lisaniyesi ve hakaikın bütün inceliklerine nüfuz eden insanın akli ve kemalâtın bütün enva'ına müştak insanın kalbi gibi sair cihazları, âletleri nerede? Hayvanın pek basit yalnız bir-iki mertebe inkişaf etmiş âletleri nerede? Yalnız şu kadar fark var ki; hayvan, kendine has bir amelde (münhasıran o hayvanda bir cihaz-ı mahsus) ziyade inkişaf eder. Fakat o inkişaf, hususîdir.

İnsanın cihazat cihetiyle zenginliği şu sırdandır ki: Akıl ve fikir sebebiyle insanın hasseleri, duyguları fazla inkişaf ve inbisat peyda etmiştir. Ve ihtiyacatın kesreti sebebiyle çok çeşit çeşit hissiyat peyda olmuştur. Ve hassasiyeti çok tenevvü etmiş. Ve fitratın câmiyeti sebebiyle pek çok makasda müteveccih arzulara medar olmuş. Ve pek çok vazife-i fitriyesi bulunduğu sebebiyle, âlât ve cihazatı ziyade inbisat peyda etmiştir. Ve ibadatın bütün enva'ına müstaid bir fitratta yaratıldığı için bütün kemalâtın tohumlarına câmi' bir istidad verilmiştir. İşte şu derece cihazatça

zenginlik ve sermayece kesret, elbette ehemmiyetsiz muvakkat şu hayat-ı dünyeviye'nin tahsili için verilmemiştir. Belki şöyle bir insanın vazife-i asliyesi, nihayetsiz makasıda müteveccih vezaifini görüp, acz ve fakr ve kusurunu ubudiyet suretinde ilân etmek ve küllî nazarıyla mevcudatın tesbihatını müşahede ederek şehadet etmek ve nimetler içinde imdadat-ı Rahmaniye'yi görüp şükretmek ve masnuatta kudret-i Rabbaniyenin mu'cizatını temaşa ederek nazar-ı ibretle tefekkür etmektir.

Sözler (324-325)

Başa Dön

33- Diğer Varlıklar Da İbadet Ediyorlar Mı? SÖZ-426 MEK.395 1.SÖZ SÖZL - 280

Meselâ: **إِذَا الصَّلَاةُ نُشِرَتْ** kelimesi ifade eder ki: Haşirde herkesin bütün a'mali bir sahife içinde yazılı olarak neşrediliyor. Şu mes'ele, kendi kendine çok acıba olduğundan akıl ona yol bulamaz. Fakat surenin işaret ettiği gibi haşr-i baharîde başka noktaların naziresi olduğu gibi, şu neşr-i suhuf naziresi pek zahirdir. Çünkü her meyvedar ağacın, ya çiçekli bir otun da amelleri var, fiilleri var, vazifeleri var, esma-i İlahiyeyi ne şekilde göstererek tesbihat etmiş ise ubudiyetleri var. İşte onun bütün bu amelleri tarih-i hayatlarıyla beraber umum çekirdeklerinde, tohumcuklarında yazılıp başka bir baharda, başka bir zeminde çıkar. Gösterdiği şekil ve suret lisanıyla, gayet fasih bir surette, analarının ve asıllarının a'malini zikrettiği gibi; dal, budak, yaprak, çiçek ve meyveleriyle, sahife-i a'malini neşreder. İşte gözümüzün önünde bu Hakîmane, Hafîzane, Müdebbirane, Mürebbiyane, Latifane şu işi yapan odur ki, der: **إِذَا الصَّلَاةُ نُشِرَتْ**
Başka noktaları buna kıyas eyle, kuvvetin varsa istinbat et.

Sözler (426)

Bak kâinattaki bütün mevcudata; zîhayat olsun, camid olsun, kemal-i itaat ve intizam ile vazife suretinde ubudiyetleri var. Bir kısmı şuursuz, hissiz oldukları halde, gayet şuurkârane, intizamperverane ve ubudiyetkârane vazife görüyorlar. Demek bir Mabud-u Bilhak ve bir Âmir-i Mutlak vardır ki, bunları ibadete sevk edip istihdam ediyor.

Mektubat (395)

Başa Dön

34- Ölüm Bir Nimet Olabilir Mi? MEK Sh 8 -226-227-228

YEDİNCİ KELİME: **وَيَمِيتُ** Yani: Mevti veren odur. Yani: Hayat vazifesinden terhis eder, fâni dünyadan yerini tebdil eder, külfet-i hizmetten âzad eder. Yani: Hayat-ı fâniyeden, seni hayat-ı bâkiyeye alır. İşte şu kelime, şöylece fâni cinn ü inse bağırır, der ki:

Sizlere müjde! Mevt i'dam değil, hiçlik değil, fena değil, inkıraz değil, sönmek değil, firak-ı ebedî değil, adem değil, tesadüf değil, fâilsiz bir in'idam değil. Belki bir Fâil-i Hakîm-i Rahîm tarafından bir terhistir, bir tebdil-i mekândır. Saadet-i Ebediye tarafına, vatan-ı aslîlerine bir sevkiyattır. Yüzde doksandokuz ahababın mecma'ı olan âlem-i berzaha bir visal kapısıdır.

SEKİZİNCİ KELİME: **وَهُوَ حَى لَا يَمُوتُ** Yani: Bütün kâinatın mevcudatında görünen

ve vesile-i muhabbet olan kemal ve hüsün ve ihsanın hadsiz bir derece fevkinde bir cemal ve kemal ve ihsanın sahibi ve bütün mahbublara bedel, birtek cilve-i cemali kâfi gelen bir Mabud-u Lemyezal, bir Mahbub-u Lâyezal'in ezeli ve ebedî bir hayat-ı daimesi var ki; şaibe-i zeval ü fenadan münezze ve avarız-ı naks u kusurdan müberradır. İşte şu kelime, cinn ü inse ve bütün zîşuura ve ehl-i muhabbet ve aşka ilân eder ki:

Sizlere müjde! Mahbublarınızdan nihayetsiz firakların yaralarını tedavi edip merhem süren bir Mahbub-u Bâki'niz var. Madem o var ve Bâki'dir, başkaları ne olursa olsun merak çekmeyiniz. Belki o mahbublarda, sebep-i muhabbetiniz olan hüsn ü ihsan, fazl u kemal, o Mahbub-u Bâki'nin cilve-i cemal-i bâkisinden çok perdelerden geçip, gayet zayıf bir gölgenin gölgesidir. Onların zevalleri, sizleri incitmesin. Çünkü onlar bir nevi âyinelerdir. Âyinelerin değişmesi şaşaa-i cemalin cilvesini tazeleştirir, güzelleştirir. Madem o var, herşey var.

DOKUZUNCU KELİME: **بِيَدِهِ الْخَيْرُ** Yani: Her hayır, onun elindedir. Her yaptığınız

hayrat, onun defterine geçer. Her işlediğiniz a'mal-i sâliha, yanında kaydedilir. İşte şu kelime, cinn ü inse nida edip müjde veriyor. Diyor ki: Ey bîçareler! Mezaristana göçtüğünüz zaman, "Eyvah! Malımız harab olup, sa'yimiz heba oldu; şu güzel ve geniş dünyadan gidip, dar bir toprağa girdik." demeyiniz, feryad edip me'yus olmayınız... Çünkü sizin herşey'iniz muhafaza ediliyor. Her ameliniz yazılmıştır. Her hizmetiniz kaydedilmiştir. Hizmetinizin mükâfatını verecek ve her hayır elinde ve her hayrı yapabilecek bir Zât-ı Zülcelal, sizi celb edip, yer altında muvakkaten durdurur. Sonra huzuruna aldırır. Ne mutlu sizlere ki; hizmetinizi ve vazifenizi bitirdiniz. Zahmetiniz bitti, rahata ve rahmete gidiyorsunuz. Hizmet, meşakkat bitti; ücret almağa gidiyorsunuz.

Evet geçen baharın defter-i a'malinin sahifeleri ve hidematının sandukçaları olan tohumları, çekirdekleri muhafaza eden.. ve ikinci baharda gayet şaşaalı, belki yüz derece aslından daha bereketli bir tarzda muhafaza eden, neşreden Kadîr-i Zülcelal; elbette sizin de netaic-i hayatınızı öyle muhafaza ediyor ve hizmetinize pek kesretli bir surette mükâfat verecektir.

ONUNCU KELİME: **وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ** Yani: O Vâhid'dir, Ehad'dir, her şey'e

kadirdir. Hiçbir şey ona ağır gelmez. Bir baharı halketmek bir çiçek kadar ona kolaydır. Cennet'i

halk etmek, bir bahar kadar ona rahattır. Her günde, her senede, her asırda, yeniden yeniye icad ettiği hadsiz masnuatı, nihayetsiz kudretine nihayetsiz lisanlarla şehadet ederler. İşte şu kelime dahi şöyle müjde eder. Der ki:

Ey insan! Yaptığın hizmet, ettiğin ubudiyet boşuboşuna gitmez. Bir dâr-ı mükâfat, bir mahall-i saadet senin için ihzar edilmiştir. Senin şu fâni dünyana bedel, bâki bir Cennet seni bekler. İbadet ettiğin ve tanıdığın Hâlık-ı Zülcelal'in va'dine iman ve itimad et. Ona va'dinde hulfetmek muhaldir. Kudretinde hiçbir cihetle noksanîyet yoktur. İşlerine, acz müdahale edemez. Senin küçük bahçeni halk ettiği gibi, Cennet'i dahi senin için halk edebilir ve halk etmiş ve sana va'd etmiş. Ve va'dettiği için, elbette seni onun içine alacak.

Madem bilmüşahede görüyoruz: Her senede, yer yüzünde, hayvanat ve nebatatın üçyüzbinden ziyade enva'larını ve milletlerini, kemal-i intizam ve mizan ile, kemal-i sür'at ve sühuletle haşr edip, neşreder. Elbette böyle bir Kadîr-i Zülcelal, va'dini yerine getirmeye muktedirdir. Hem madem her senede, öyle bir Kadîr-i Mutlak, haşrin ve Cennet'in nümunelerini binler tarzda icad ediyor. Hem madem bütün semavî fermanları ile saadet-i ebediyeyi va'd edip, Cennet'i müjde veriyor. Hem madem bütün icraatı ve şunatı hak ve hakikattır ve sıdk ve ciddiyettedir. Hem madem âsârının şehadetiyle, bütün kemalât, onun nihayetsiz kemaline delalet ve şehadet eder. Ve hiçbir cihette naks ve kusur onda yoktur. Hem madem hulf-ül va'd ve hilaf ve kizb ve aldatmak, en çirkin bir haslet ve naks u kusurdur. Elbette ve elbette o Kadîr-i Zülcelal, o Hakîm-i Zülkemaal, o Rahîm-i Zülcemal va'dini yerine getirecek; saadet-i ebediye kapısını açacak, Âdem babanızın vatan-ı aslîsi olan Cennet'e sizleri ey ehl-i iman idhal edecektir.

ONBİRİNCİ KELİME: **وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ** Yani: Ticaret ve memuriyet için, mühim vazifelerle

bu dâr-ı imtihan olan dünyaya gönderilen insanlar; ticaretlerini yapıp, vazifelerini bitirip ve hizmetlerini itmam ettikten sonra, yine onları gönderen Hâlık-ı Zülcelal'ine dönecekler ve Mevlâyı Kerim'lerine kavuşacaklar. Yani, bu dâr-ı fânidan gidip dâr-ı bâkide huzur-u kibriyaya müşerref olacaklar. Yani, esbab dağdağasından ve vesaitin karanlık perdelerinden kurtulup, Rabb-i Rahîm'lerine makarr-ı saltanat-ı ebedîsinde perdesiz kavuşacaklar. Doğrudan doğruya herkes, kendi Hâlıkı ve Mabudu ve Rabbi ve Seyyidi ve Mâliki kim olduğunu bilecek ve bulacaklar. İşte şu kelime bütün müjdelerin fevkinde şöyle müjde eder. Ve der ki:

Ey insan! Bilir misin nereye gidiyorsun ve nereye sevk olunuyorsun? Otuzikinci Söz'ün âhirinde denildiği gibi: Dünyanın bin sene mes'udane hayatı, bir saat hayatına mukabil gelmeyen Cennet hayatının ve o Cennet hayatının dahi bin senesi, bir saat rü'yet-i cemaline mukabil

gelmeyen bir Cemil-i Zülcelal'in daire-i rahmetine ve mertebe-i huzuruna gidiyorsun. Mübtela ve meftun ve müştak olduğunuz mecazî mahbublarda ve bütün mevcudat-ı dünyeviyedeki hüsün ve cemal, onun cilve-i cemalinin ve hüsn-ü esmasının bir nevi gölgesi ve bütün Cennet, bütün letaifiyle bir cilve-i rahmeti ve bütün iştiyaklar ve muhabbetler ve incizablar ve cazibeler, bir lem'a-i muhabbeti olan bir Mabud-u Lemyezel'in, bir Mahbub-u Lâyezal'in daire-i huzuruna gidiyorsunuz ve ziyafetgâh-ı ebedîsi olan Cennet'e çağrılıyorsunuz. Öyle ise kabir kapısına ağlayarak değil, gülerek giriniz.

Hem şu kelime şöyle müjde veriyor, diyor ki: Ey insan! Fenaya, ademe, hiçliğe, zulümata, nisyana, çürümeye, dağılmaya ve kesrette boğulmaya gittiğinizi tevehhüm edip düşünmeyiniz! Siz fenaya değil, bekaya gidiyorsunuz. Ademe değil, vücud-u daimîye sevk olunuyorsunuz. Zulümata değil, âlem-i nura giriyorsunuz. Sahib ve Mâlik-i Hakikî'nin tarafına gidiyorsunuz ve Sultan-ı Ezelî'nin payitahtına dönüyorsunuz. Kesrette boğulmaya değil, vahdet dairesinde teneffüs edeceksiniz. Firaka değil, visale müteveccihsiniz.

Mektubat (226 -228)

[Başa Dön](#)

35- Peygamberimiz Niçin Çok Evlenmiş?

MEKTUBAT -27

Birincisi: "Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtu Vesselâm'ın Zeyneb'i tezevvücünü; eski zaman münafıkları gibi, yeni zamanın ehl-i dalaleti dahi medar-ı tenkid buluyorlar, nefsanî, shevanî telakki ediyorlar." diyorsunuz.

Elcevab: Yüzbin defa hâşâ ve kellâ! O damen-i muallâya şöyle pest şübehatın eli yetişmez. Evet onbeş yaşından kırk yaşına kadar, hararet-i gariziyenin galeyanı hengâmında ve hevesat-ı nefsaniyenin iltihabı zamanında, dost ve düşmanın ittifakıyla kemal-i iffet ve tamam-ı ismet ile Haticet-ül Kübra (R.A.) gibi ihtiyarca bir tek kadın ile iktifa ve kanaat eden bir zâtın kırktan sonra, yani hararet-i gariziyeye tevakkufu hengâmında ve hevesat-ı nefsaniyenin sükûneti zamanında kesret-i izdivac ve tezevvücatı, bizzarure ve bilbedahe nefsanî olmadığını ve başka ehemmiyetli hikmetlere müstenid olduğunu, zerre kadar insafi olana isbat eder bir hüccettir.

O hikmetlerden birisi şudur ki: Zât-ı Risaletin akvali gibi, e'fal ve ahvali ve etvar ve harekâtı dahi menabi-i din ve şeriattır ve ahkâmın me'hazleridir. Şıkk-ı zahirîsine Sahabeler hamele oldukları gibi, hususî dairesindeki mahfî ahvalâtından tezahür eden esrar-ı din ve ahkâm-ı şeriatın hameleleri ve râvileri de, Ezvac-ı Tahirattır ve bilfiil o vazifeyi îfa etmişlerdir. Esrar ve ahkâm-ı dinin hemen yarısı, belki onlardan geliyor. Demek bu azîm vazifeye, bir çok ve meşrebce

Ey hanesinde ihtiyar bir vâlide veya pederi veya akrabasından veya iman kardeşlerinden bir amel-mânde veya âciz, alîl bir şahıs bulunan gafil!. Şu âyet-i kerimeye dikkat et bak: Nasilki bir âyette, beş tabaka ayrı ayrı surette ihtiyar vâlideyne şefkati celbediyor. Evet dünyada en yüksek hakikat, peder ve vâlidelerin evlâdlarına karşı şefkatleridir. Ve en âlî hukuk dahi, onların o şefkatlerine mukabil hürmet haklarıdır. Çünkü onlar, hayatlarını kemal-i lezzetle evlâdlarının hayatı için feda edip sarfediyorlar. Öyle ise, insaniyeti sukut etmemiş ve canavara inkılab etmemiş herbir veled; o muhterem, sadık, fedakâr dostlara hâlisane hürmet ve samimane hizmet ve rızalarını tahsil ve kalblerini hoşnud etmektir. Amca ve hala, peder hükmündedir; teyze ve dayı, ana hükmündedir.

Mektubat (259)

Hem peder ve vâlideyi şefkat ile teşhiz eden ve seni onların merhametli elleriyle terbiye ettiren hikmet ve rahmet hesabına onlara hürmet ve muhabbet, Cenab-ı Hakk'ın muhabbetine aittir. O muhabbet ve hürmet, şefkat lillah için olduğuna alâmeti şudur ki: Onlar ihtiyar oldukları ve sana hiçbir faydeleri kalmadığı ve seni zahmet ve meşakkate attıkları zaman, daha ziyade muhabbet ve merhamet ve şefkat etmektir. **إِنَّمَا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ**

âyeti beş mertebe hürmet ve şefkate evlâdı davet etmesi; Kur'anın nazarında vâlideynin hukukları ne kadar ehemmiyetli ve ukukları ne derece çirkin olduğunu gösterir. Madem peder; kimseyi değil, yalnız veledinin kendinden daha ziyade iyi olmasını ister. Ona mukabil veled dahi, pedere karşı hak dava edemez. Demek vâlideyn ve veled ortasında fitraten sebab-i münakaşa yok. Zira münakaşa, ya gıpta ve hasedden gelir. Pederde oğluna karşı o yok. Veya münakaşa, haksızlıktan gelir. Veledin hakkı yoktur ki, pederine karşı hak dava etsin. Pederini haksız görse de, ona isyan edemez. Demek pederine isyan eden ve onu rencide eden, insan bozması bir canavardır.

Sözler (639)

YIRMİDÖRDÜNCÜ DEVA: Ey masum hasta çocuklara ve masum çocuklar hükmünde olan ihtiyarlara hizmet eden hasta bakıcılar! Sizin önünüzde mühim bir ticaret-i uhreviye var. Şevk ve gayret ile o ticareti kazanınız. Masum çocukların hastalıklarını, o nazik vücudlara bir idman, bir riyazet ve ileride dünyanın dağdağalarına mukavemet verdirmek için bir şırınga ve bir terbiye-i Rabbaniye gibi, çocuğun hayat-ı dünyeviyesine ait çok hikmetlerle beraber ve hayat-ı ruhiyesine

ve tasaffi-i hayatına medar olacak büyüklerdeki keffaret-üz zünub yerine, manevî ve ileride veyahud âhirette terakkiyat-ı maneviyesine medar şıngalar nev'indeki hastalıklardan gelen sevab, peder ve vâlidelerinin defter-i a'maline, bilhâssa sırr-ı şefkatle çocuğun sıhhatını kendi sıhhatına tercih eden vâlidesinin sahife-i hasenatına girdiği, ehl-i hakikatça sabittir. İhtiyarlara bakmak ise; hem azîm sevab almakla beraber, o ihtiyarların ve bilhâssa peder ve vâlide ise, dualarını almak ve kalblerini hoşnud etmek ve vefakârane hizmet etmek, hem bu dünyadaki saadete, hem âhiretin saadetine medar olduğu rivayat-ı sahiha ile ve çok vukuat-ı tarihiye ile sabittir. İhtiyar peder ve vâlidesine tam itaat eden bahtiyar bir veled, evlâdından aynı vaziyeti gördüğü gibi; bedbaht bir veled eğer ebeveynini rencide etse, azab-ı uhrevîden başka, dünyada çok felâketlerle cezasını gördüğü, çok vukuatla sabittir. Evet ihtiyarlara, masumlara, yalnız akrabasına bakmak değil; belki ehl-i iman (madem sırr-ı imanla uhuvvet-i hakikiye var) onlara rastgelse, muhterem hasta ihtiyar ona muhtaç olsa, ruh u canla ona hizmet etmek İslâmiyetin muktezasıdır.

Lem'alar (219- 220)

[Başa Dön](#)

37- Hayatı Veren Ve Alan Kimdir?

MEKTUBAT 225-226 SÖZLER-23

ALTINCI KELİME: **يَحْيَى** Yani: Hayatı veren odur. Ve hayatı rızık ile idame eden de odur. Ve levazımat-ı hayatı da ihzar eden yine odur. Ve hayatın âlî gayeleri ona aittir ve mühim neticeleri ona bakar, yüzde doksandokuz meyvesi onundur. İşte şu kelime; şöyle fâni ve âciz beşere nida eder, müjde verir ve der:

Ey insan! Hayatın ağır tekâlifini omuzuna alıp zahmet çekme. Hayatın fenasını düşünüp, hüzne düşme. Yalnız dünyevî ehemmiyetsiz meyvelerini görüp dünyaya gelişinden pişmanlık gösterme. Belki o sefine-i vücudundaki hayat makinesi, Hayy-u Kayyum'a aittir. Masarîf ve levazımatını, o tedarik eder. Ve o hayatın pek kesretli gayeleri ve neticeleri var ve ona aittir. Sen, o gemide bir dümenci neferisin. Vazifeni güzel gör, ücretini al, keyfine bak. O hayat sefinesi, ne kadar kıymetdar olduğunu ve ne kadar güzel faideler verdiğini ve o sefine sahibi zâtın, ne kadar Kerim ve Rahîm olduğunu düşün, mesrur ol ve şükret ve anla ki: Vazifeni istikametle yaptığın vakit, o sefinenin verdiği bütün netaic; bir cihetle senin defter-i a'maline geçer, sana bir hayat-ı bâkiyeyi temin eder, seni ebedî ihya eder.

YEDİNCİ KELİME: **وَيَمِيتُ** Yani: Mevti veren odur. Yani: Hayat vazifesinden terhis

eder, fâni dünyadan yerini tebdil eder, külfet-i hizmetten âzad eder. Yani: Hayat-ı fâniyeden, seni hayat-ı bâkiyeye alır. İşte şu kelime, şöylece fâni cinn ü inse bağırır, der ki:

Sizlere müjde! Mevt i'dam değil, hiçlik değil, fena değil, inkıraz değil, sönmek değil, firak-ı ebedî değil, adem değil, tesadüf değil, fâilsiz bir in'idam değil. Belki bir Fâil-i Hakîm-i Rahîm tarafından bir terhistir, bir tebdil-i mekândır. Saadet-i Ebediye tarafına, vatan-ı aslîlerine bir sevkıyattır. Yüzde doksandokuz ahbabın mecma'ı olan âlem-i berzaha bir visal kapısıdır.

Mektubat (225-226)

Evet en parlak bir mu'cize-i san'at-ı Samedaniye ve bir hârîka-i hikmet-i Rabbanîye olan hayatı kim vermiş, yapmış ise; rızıkla o hayatı besleyen ve idame eden de odur. Ondan başka olmaz... Delil mi istersin? En zaîf, en aptal hayvan; en iyi beslenir (Meyve kurtları ve balıklar gibi). En âciz, en nazik mahluk; en iyi rızkı o yer (Çocuklar ve yavrular gibi).

Sözler (23)

[Başa Dön](#)

38- Rabbimizi Bize Tarif Eden Şeyler Nelerdir?

SÖZLER-235 MEKTUBAT 197

BİRİNCİ REŞHASI: Rabbimizi bize tarif eden üç büyük, küllî muarrif var. Birisi: Şu kitab-ı kâinattır ki, bir nebze şehadetini onüç lem'a ile arabî Nur Risalesinden Onüçüncü dersten işittik. Birisi: Şu kitab-ı kebirin âyet-i kübrası olan Hâtem-ül Enbiya Aleyhissalâtu Vesselâm'dır. Birisi de Kur'an-ı Azîmüşşan'dır. Şimdi şu ikinci bürhan-ı nâtıkî olan Hâtem-ül Enbiya Aleyhissalâtu Vesselâm'ı tanimalıyız, dinlemeliyiz.

Evet, o bürhanın şahs-ı manevîsine bak: Sath-ı Arz bir mescid, Mekke bir mihrab, Medine bir minber... O bürhan-ı bahir olan Peygamberimiz Aleyhissalâtu Vesselâm bütün ehl-i imana imam, bütün insanlara hatib, bütün enbiyaya reis, bütün evliyaya seyyid, bütün enbiya ve evliyadan mürekkebi bir halka-i zikrin serzâkiri... Bütün enbiya hayattar kökleri, bütün evliya taravettar semereleri bir şecere-i nuraniyedir ki; herbir davasını, mu'cizatlarına istinad eden bütün enbiya ve kerametlerine itimad eden bütün evliya tasdik edip imza ediyorlar. Zira o, لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ der, dava eder. Bütün sağ ve sol, yani mazi ve müstakbel taraflarında saf tutan o nuranî zâkirler, aynı kelimeyi tekrar ederek, icma' ile manen "Sadakte ve bil-hakkı natakte" derler. Hangi vehmin haddi var ki, böyle hesabsız imzalarla teyid edilen bir müddeaya parmak karıştırırsın.

Sözler (235- 236)

[Başa Dön](#)

İKİNCİ NÜKTE: Hazret-i Musa Aleyhisselâm'ın zamanında sihrin revacı olduğundan, mühim mu'cizati ona benzer bir tarzda geldiği; ve Hazret-i İsa Aleyhisselâm'ın zamanında ilm-i Tıb revaçta olduğundan, mu'cizatının galibi o cinsten geldiği gibi, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın dahi zamanında Ceziret-ül Arab'da en ziyade revaçta dört şey idi: **Birincisi:** Belâgat ve fesahat.

İkincisi: Şiir ve hitabet.

Üçüncüsü: Kâhinlik ve gaibden haber vermek.

Dördüncüsü: Hâdisat-ı maziye ve vakıat-ı kevnîye bilmek idi.

Mektubat (184-185)
[Başa Dön](#)

Dördüncü Tabaka-i Hayat: Şüheda hayatıdır. Nass-ı Kur'anla şühedanın, ehl-i kuburun fevkinde bir tabaka-i hayatları vardır. Evet şüheda, hayat-ı dünyevîlerini tarîk-ı hakta feda ettikleri için, Cenab-ı Hak kemal-i kereminden onlara hayat-ı dünyevîyeye benzer, fakat kedersiz, zahmetsiz bir hayatı Âlem-i Berzahta onlara ihsan eder. Onlar kendilerini ölmüş bilmiyorlar.. yalnız kendilerinin daha iyi bir âleme gittiklerini biliyorlar.. kemal-i saadete mütelezziz oluyorlar.. ölümdaki firak acılığını hissetmiyorlar. Ehl-i kuburun çendan ruhları bâkidir, fakat kendilerini ölmüş biliyorlar. Berzahta aldıkları lezzet ve saadet, şühedanın lezzetine yetişmez. Nasılki iki adam bir rü'yada Cennet gibi bir güzel saraya girerler. Birisi rü'yada olduğunu bilir. Aldığı keyf ve lezzet pek noksandır. "Ben uyansam şu lezzet kaçacak" diye düşünür. Diğeri rü'yada olduğunu bilmiyor. Hakikî lezzet ile hakikî saadete mazhar olur.

İşte Âlem-i Berzahtaki emvat ve şühedanın hayat-ı berzahiyeden istifadeleri, öyle farklıdır. Hadsiz vakıatla ve rivayatla şühedanın bu tarz-ı hayata mazhariyetleri ve kendilerini sağ bildikleri sabit ve kat'îdir. Hattâ Seyyid-üş şüheda olan Hazret-i Hamza Radyallahü Anh, mükerrer vakıatla kendine iltica eden adamları muhafaza etmesi ve dünyevî işlerini görmesi ve gördürmesi gibi çok vakıatla, bu tabaka-i hayat tenvir ve isbat edilmiş. Hattâ -ben kendim- Ubeyd isminde bir yeğenim ve talebem vardı. Benim yanımda ve benim yerime şehid olduktan sonra, üç aylık mesafede esarete bulunduğum zaman, mahall-i defnini bilmediğim halde, bence bir rü'ya-yı sadıkada, taht-

el Arz bir menzil suretindeki kabrine girmişim. Onu şüheda tabaka-i hayatında gördüm. O, beni ölmüş biliyormuş. Benim için çok ağladığını söyledi. Kendisini hayatta biliyor; fakat Rus'un istilasından çekindiği için, yer altında kendine güzel bir menzil yapmış. İşte bu cüz'î rü'ya, bazı şerait ve emaratla, geçen hakikata, bana şuhud derecesinde bir kanaat vermiştir.

Mektubat (6-7)

Baş Dön

41- Ahirzaman Nedir? Alametleri Nelerdir?

5.ŞUA sh 578

42-Deccal ve Süfyan Kimlerdir? Gelmişler Midir?

5. ŞUA sh 578

MEKTUBAT 56-57-58

Dördüncü sualinizin meali: Âhîrzamanda Hazret-i İsa Aleyhisselâm Deccal'ı öldürdükten sonra, insanlar ekseriyetle din-i hakka girerler. Halbuki rivayetlerde gelmiştir ki: "Yeryüzünde Allah Allah diyenler buldukça kıyamet kopmaz." Böyle umumiyetle imana geldikten sonra nasıl umumiyetle küfre giderler?

Elcevab: Hadîs-i sahihte rivayet edilen: "Hazret-i İsa Aleyhisselâm'ın geleceğini ve şeriat-ı İslâmiye ile amel edeceğini, Deccal'ı öldüreceğini" imanı zaîf olanlar istib'ad ediyorlar. Onun hakikatı izah edilse, hiç istib'ad yeri kalmaz. Şöyle ki:

O hadîsin ve Süfyan ve Mehdi hakkındaki hadîslerin ifade ettikleri mana budur ki: Âhîrzamanda dinsizliğin iki cereyanı kuvvet bulacak:

Birisi: Nifak perdesi altında, risalet-i Ahmediyeyi (A.S.M.) inkâr edecek Süfyan namında müdhiş bir şahıs, ehl-i nifakın başına geçecek, şeriat-ı İslâmiyenin tahribine çalışacaktır. Ona karşı Âl-i Beyt-i Nebevînin silsile-i nuranîsine bağlanan, ehl-i velayet ve ehl-i kemalin başına geçecek Âl-i Beyt'ten Muhammed Mehdi isminde bir zât-ı nuranî, o Süfyan'ın şahs-ı manevîsi olan cereyan-ı münafikaneyi öldürüp dağıtacaktır.

İkinci cereyan ise: Tabiiyyun, maddiyyun felsefesinden tevellüd eden bir cereyan-ı Nemrudane, gittikçe âhîrzamanda felsefe-i maddiye vasıtasıyla intişar ederek kuvvet bulup, uluhiyeti inkâr edecek bir dereceye gelir. Nasıl bir padişahı tanımayan ve ordudaki zabitan ve efrad onun askerleri olduğunu kabul etmeyen vahşi bir adam, herkese, her askere bir nevi padişahlık ve bir gûna hâkimiyet verir. Öyle de: Allah'ı inkâr eden o cereyan efradları, birer küçük Nemrud hükmünde nefislerine birer rububiyet verir. Ve onların başına geçen en büyükleri, ispartizma ve manyetizmanın hâdisatı nev'inden müdhiş hârikalara mazhar olan Deccal ise; daha ileri gidip, cebbarane surî hükûmetini bir nevi rububiyet tasavvur edip uluhiyetini ilân eder. Bir

sineğe mağlub olan ve bir sineğin kanadını bile icad edemeyen âciz bir insanın uluhiyet dava etmesi, ne derece ahmakçasına bir maskaralık olduğu malûmdur.

İşte böyle bir sırada, o cereyan pek kuvvetli görüldüğü bir zamanda, Hazret-i İsa Aleyhisselâm'ın şahsiyet-i maneviyesinden ibaret olan hakikî İsevîlik dini zuhur edecek, yani rahmet-i İlahiyenin semasından nüzul edecek; hâl-i hazır Hristiyanlık dini o hakikata karşı tasaffi edecek, hurafattan ve tahrifattan sıyrılacak, hakaik-i İslâmiye ile birleşecek; manen Hristiyanlık bir nevi İslâmiyete inkılab edecektir. Ve Kur'ana iktida ederek, o İsevîlik şahs-ı manevîsi tâbi' ve İslâmiyet metbu' makamında kalacak; din-i hak bu iltihak neticesinde azîm bir kuvvet bulacaktır. Dinsizlik cereyanına karşı ayrı ayrı iken mağlub olan İsevîlik ve İslâmiyet ittihad neticesinde, dinsizlik cereyanına galebe edip dağıtacak istidadında iken; âlem-i semavatta cism-i beşerîsiyle bulunan şahs-ı İsa Aleyhisselâm, o din-i hak cereyanının başına geçeceğini, bir Muhbir-i Sadık, bir Kadir-i Külli Şey'in va'dine istinad ederek haber vermiştir. Madem haber vermiş, haktır; madem Kadir-i Külli Şey' va'detmiş, elbette yapacaktır.

Evet her vakit semavattan melaikeleri yere gönderen ve bazı vakitte insan suretine vaz'eden (Hazret-i Cibril'in "Dihye" suretine girmesi gibi) ve ruhanîleri âlem-i ervahtan gönderip beşer suretine temessül ettiren, hattâ ölmüş evliyaların çoklarının ervahlarını cesed-i misalîyle dünyaya gönderen bir Hakîm-i Zülcelal, Hazret-i İsa Aleyhisselâm'ı, İsa dinine ait en mühim bir hüsn-ü hâtimesi için, değil sema-i dünyada cesediyle bulunan ve hayatta olan Hazret-i İsa, belki âlem-i âhiretin en uzak köşesine gitseydi ve hakikaten ölseydi, yine şöyle bir netice-i azîme için ona yeniden cesed giydirip dünyaya göndermek, o Hakîm'in hikmetinden uzak değil.. belki onun hikmeti öyle iktiza ettiği için va'detmiş ve va'dettiği için elbette gönderecek.

Hazret-i İsa Aleyhisselâm geldiği vakit, herkes onun hakikî İsa olduğunu bilmek lâzım değildir. Onun mukarreb ve havassı, nur-u iman ile onu tanır. Yoksa bedahet derecesinde herkes onu tanımayacaktır.

Sual: Rivayetlerde gelmiş ki: "Deccal'ın bir yalancı Cennet'i var; kendine tâbi' olanları ona atar. Hem yalancı bir Cehennem'i var; tâbi' olmayanları ona atar. Hattâ o kendi merkebinin de bir kulağını Cennet gibi, bir kulağını da Cehennem gibi yapmış. Azamet-i bedeniyesi bu kadardır, şu kadardır..." diye tarif var?

Elcevab: Deccal'ın şahs-ı surîsi insan gibidir. Mağrur, firavunlaşmış, Allah'ı unutmuş

olduğundan; surî, cebbarane olan hâkimiyetine, uluhiyet namını vermiş bir şeytan-ı ahmaktır ve bir insan-ı dessoradır. Fakat şahs-ı manevîsi olan dinsizlik cereyan-ı azîmi, pek cesîmdir. Rivayetlerde Deccal'a ait tavsifat-ı müdhişe ona işaret eder. Bir vakit Japonya'nın başkumandanının resmi, bir ayağı Bahr-i Muhit'te, diğer ayağı on günlük mesafedeki Port Artür Kal'asında tasvir edilmiş. O küçük Japon Kumandanı'nın bu surette tasviriyle, ordusunun şahs-ı manevîsi gösterilmiş.

Amma Deccal'ın yalancı Cennet'i ise, medeniyetin cazibedar lehviyatı ve fantaziyeleridir. Merkebi ise, şimendifer gibi bir vasıttır ki bir başında ateş ocağı bulunur, kendine tâbi' olmayanları bazan ateşe atar. O merkebin bir kulağı, yani diğer başı Cennet gibi tefriş edilmiş, tâbi' olanları oraya oturtur. Zâten sefih ve gaddar medeniyetin mühim bir merkebi olan şimendifer, ehl-i sefahet ve dünya için yalancı bir Cennet getirir. Bîçare ehl-i diyanet ve ehl-i İslâm için medeniyet elinde Cehennem zebanisi gibi tehlike getirir, esaret ve sefalet altına atar.

İşte İsevîliğin din-i hakikîsi zuhur ile ve İslâmiyete inkılab etmesiyle, çendan âlemde ekseriyet-i mutlakaya nurunu neşreder. Fakat yine kıyamet kopmasına yakın tekrar bir dinsizlik cereyanı başgösterir, galebe eder ve "El-hükmü lil-ekser" kaidesince, yeryüzünde "Allah Allah" diyecek kalmayacak, yani ehemmiyetli bir cemaat, Küre-i Arz'da mühim bir mevkiye sahib olacak bir surette "Allah Allah" denilmeyecek demektir. Yoksa ekalliyette kalan veyahut mağlub düşen ehl-i hak, kıyamete kadar bâki kalacak; yalnız, kıyametin kopacağı anında, kıyametin dehşetlerini görmemek için, bir eser-i rahmet olarak, ehl-i imanın ruhları daha evvel kabzedilecek, kıyamet kâfirlerin başına kopacaktır.

Mektubat (56-57-58)

[Başa Dön](#)

43- Hastalığın Hikmetleri Var Mıdır? Nelerdir? **HASTALAR RİS. LEMALAR Sh 9-10-11**

İKİNCİ NÜKTE: Yirmialtıncı Söz'de sırr-ı kadere dair beyan edildiği gibi, musibet ve hastalıklarda insanların şekvaya üç vecihle hakları yoktur.

Birinci Vecih: Cenab-ı Hak, insana giydirdiği vücut libasını san'atına mazhar ediyor. İnsanı bir model yapmış, o vücut libasını o model üstünde keser, biçer, tebdil eder, tağyir eder; muhtelif esmasının cilvesini gösterir. Şâfi ismi hastalığı istediği gibi, Rezzak ismi de açlığı iktiza

ediyor. Ve hâkeza... **مَالِكُ الْمَلِكِ يَتَصَرَّفُ فِي مَلِكِهِ كَيْفَ يَشَاءُ**

İkinci Vecih: Hayat musibetlerle, hastalıklarla tasaffi eder, kemal bulur, kuvvet bulur, terakki eder, netice verir, tekemmül eder; vazife-i hayatiyeyi yapar. Yeknesak istirahat döşegindeki hayat, hayr-ı mahz olan vücuddan ziyade, şerr-i mahz olan ademe yakındır ve ona gider.

Üçüncü Vecih: Şu dâr-ı dünya, meydan-ı imtihandır ve dâr-ı hizmettir; lezzet ve ücret ve mükâfat yeri değildir. Madem dâr-ı hizmettir ve mahall-i ubudiyettir; hastalıklar ve musibetler, dinî olmamak ve sabretmek şartıyla o hizmete ve o ubudiyete çok muvafık oluyor ve kuvvet veriyor. Ve herbir saati, birgün ibadet hükmüne getirdiğinden şekva değil, şükretmek gerektir. Evet ibadet iki kısımdır: Bir kısmı müsbet, diğeri menfî. Müsbet kısmı malûmdur. Menfî kısmı ise, hastalıklar ve musibetlerle musibetzede za'fını ve aczini hissedip Rabb-ı Rahîmine ilticakârane teveccüh edip, onu düşünüp, ona yalvarıp hâlis bir ubudiyet yapar. Bu ubudiyete riya giremez, hâlistir. Eğer sabretse, musibetin mükâfatını düşünse, şükretse, o vakit herbir saati bir gün ibadet hükmüne geçer. Kısacık ömrü uzun bir ömür olur. Hattâ bir kısmı var ki, bir dakikası bir gün ibadet hükmüne geçer. Hattâ bir âhiret kardeşim, Muhacir Hâfız Ahmed isminde bir zâtın müdhiş bir hastalığına ziyade merak ettim. Kalbime ihtar edildi: "Onu tebrik et. Herbir dakikası birgün ibadet hükmüne geçiyor." Zâten o zât sabır içinde şükrediyordu.

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: Bir-iki Söz'de beyan ettiğimiz gibi: Her insan geçmiş hayatını düşünse, kalbine ve lisanına ya "ah" veya "oh" gelir. Yani ya teessüf eder, ya "Elhamdülillah" der. Teessüfü dedirten, eski zamanın lezaizinin zeval ve firakından neş'et eden manevî elemelerdir. Çünkü zeval-i lezzet elemeldir. Bazan muvakkat bir lezzet, daimî elem verir. Düşünmek ise o elemi deşiyor, teessüf akıtıyor. Eski hayatında geçirdiği muvakkat âlâmın zevalinden neş'et eden manevî ve daimî lezzet, "Elhamdülillah" dedirtir. Bu fitrî haletle beraber, musibetlerin neticesi olan sevab ve mükâfat-ı uhreviye ve kısa ömrü, musibet vasıtasıyla uzun bir ömür hükmüne geçmesini düşünse sabırdan ziyade, şükreder. "Elhamdülillahi alâküllihal sive-l küfri ve-d dalal" demesi iktiza eder. Meşhur bir söz var ki: "Musibet zamanı uzundur." Evet musibet zamanı uzundur. Fakat örf-ü nâsta zannedildiği gibi sıkıntılı olduğundan uzun değil, belki uzun bir ömür gibi hayatî neticeler verdiği için uzundur.

DÖRDÜNCÜ NÜKTE: Yirmibirinci Söz'ün birinci makamında beyan edildiği gibi: Cenab-ı Hakk'ın insana verdiği sabır kuvvetini evham yolunda dağıtmazsa, her musibete karşı kâfi gelebilir. Fakat vehmin tahakkümüyle ve insanın gafletiyle ve fâni hayatı bâki tevehhüm etmesiyle, sabır kuvvetini mazi ve müstakbele dağıtıp hâl-i hazırdaki musibete karşı sabrı kâfi

gelmez, şekvaya başlar. Âdeta (hâşâ) Cenab-ı Hakk'ı insanlara şekva eder. Hem çok haksız bir surette ve divanecesine şekva edip sabırsızlık gösterir. Çünkü geçmiş herbir gün, musibet ise zahmeti gitmiş, rahatı kalmış; elemi gitmiş, zevalindeki lezzet kalmış; sıkıntısı geçmiş, sevabı kalmış. Bundan şekva değil, belki mütelezzizane şükretmek lâzım gelir. Onlara küsmek değil, bilakis muhabbet etmek gerektir. Onun o geçmiş fâni ömrü, musibet vasıtasıyla bâki ve mes'ud bir nevi ömür hükmüne geçer. Onlardaki âlâmı vehim ile düşünüp bir kısım sabrını onlara karşı dağıtmak, divaneliktir. Amma gelecek günler ise madem daha gelmemişler; içlerinde çekeceği hastalık veya musibeti şimdiden düşünüp sabırsızlık göstermek, şekva etmek, ahmaklıktır. "Yarın, öbür gün aç olacağım, susuz olacağım" diye bugün mütemadiyen su içmek, ekmek yemek, ne kadar ahmakçasına bir divaneliktir. Öyle de gelecek günlerdeki, şimdi adem olan musibet ve hastalıkları düşünüp, şimdiden onlardan müteellim olmak, sabırsızlık göstermek, hiçbir mecburiyet olmadan kendi kendine zulmetmek öyle bir belâhettir ki, hakkında şefkat ve merhamet liyakatını selbediyor.

Elhasıl: Nasıl şükür, nimeti ziyadeleştiriyor; öyle de şekva, musibeti ziyadeleştirir hem merhamete liyakatı selbeder.

Birinci Harb-i Umumî'nin birinci senesinde, Erzurum'da mübarek bir zât müdhiş bir hastalığa giriftar olmuştu. Yanına gittim, bana dedi: "Yüz gecedir ben başımı yastığa koyup yatamadım" diye acı bir şikayet etti. Ben çok acıdım. Birden hatırıma geldi ve dedim: "Kardeşim, geçmiş sıkıntılı yüz günün şimdi sürurlu yüz gün hükmündedir. Onları düşünüp, şekva etme; onlara bakıp şükret. Gelecek günler ise, madem daha gelmemişler. Rabbin olan Rahmanurrahîm'in rahmetine itimad edip, dövülmeden ağlama, hiçten korkma, ademe vücut rengi verme. Bu saati düşün; sendeki sabır kuvveti bu saate kâfi gelir. Divane bir kumandan gibi yapma ki: Sol cenah düşman kuvveti onun sağ cenahına iltihak edip ona taze bir kuvvet olduğu halde, sol cenahındaki düşmanın sağ cenahı daha gelmediği vakitte, o tutar, merkez kuvvetini sağa sola dağıtıp merkezi zaîf bırakıp, düşman edna bir kuvvet ile merkezi harab eder." Dedim: "Kardeşim, sen bunun gibi yapma, bütün kuvvetini bu saate karşı tahşid et. Rahmet-i İlahiyeyi ve mükâfat-ı uhreviyeyi ve fâni ve kısa ömrünü, uzun ve bâki bir surete çevirdiğini düşün. Bu acı şekva yerinde ferahlı bir şükret." O da tamamıyla bir ferah alarak: "Elhamdülillah, dedi, hastalığım ondan bire indi."

Lem'alar (9-10-11)

Başa Dön

tevehhüm edip, kendine bir özür bulmamak için âyet-i kerime diyor ki: "Siz ubudiyet için halkolunmuşsunuz. Netice-i hilkatınız ubudiyettir. Rızka çalışmak, emr-i İlahî noktasında bir nevi ubudiyettir. Benim mahlukatım ve rızıklarını deruhde ettiğim nefisleriniz ve iyaliniz ve hayvanatınızın rızkını tedarik etmek, âdetâ bana ait rızk ve it'amı ihzar etmek için yaratılmamışsınız. Çünkü Rezzak benim. Sizin müteallikatınız olan ibadımın rızkını ben veriyorum. Siz bunu bahane edip ubudiyeti terketmeyiniz!"

Eğer bu mana olmazsa Cenab-ı Hakk'a rızık vermek ve it'am etmek muhaliyeti bedihî ve malûm olduğundan, i'lam-ı malûm kabîlinden olur. İlm-i Belâgat'ta bir kaide-i mukarreredir ki: Bir kelâmın manası malûm ve bedihî ise, o mana murad değil, onun bir lâzımı, bir tâbii muraddır. Meselâ, sen birisine desen: "Sen hâfızsın." O, malûmunu i'lam kabîlinden olur. Demek maksud manası budur ki: "Ben senin hâfız olduğumu biliyorum." Bildiğimi bilmediği için ona bildiriyorum.

İşte bu kaideye binaen, âyet Cenab-ı Hakk'a rızık vermeyi ve it'am etmeyi nefy etmekten kinaye olan mana şudur: "Bana ait olup ve rızıklarını taahhüd ettiğim mahlukatıma rızık yetiştirmek için halkolunmamışsınız. Belki asıl vazifeniz ubudiyettir. Evamirime göre rızka çabalamak da bir nevi ibadettir."

Lem'alar (269)

Beşinci ikaz: Ey dünyaperest nefsim! Acaba ibadetteki füturun ve namazdaki kusurun meşagil-i dünyeviye'nin kesretinden midir veyahut derd-i maişetin meşgalesiyle vakit bulamadığından mıdır? Acaba sırf dünya için mi yaratılmışsın ki, bütün vaktini ona sarfediyorsun! Sen istidad cihetiyle bütün hayvanatın fevkinde olduğunu ve hayat-ı dünyeviye'nin levazımâtını tedarikte iktidar cihetiyle, bir serçe kuşuna yetişemediğini biliyorsun. Bundan neden anlamıyorsun ki, vazife-i asliyen hayvan gibi çabalamak değil; belki hakikî bir insan gibi, hakikî bir hayat-ı daime için sa'y etmektir. Bununla beraber meşagil-i dünyeviye dediğin, çoğu sana ait olmayan ve fuzuli bir surette karıştığın ve karıştırdığın malayani meşgalelerdir. En elzemini bırakıp, güya binler sene ömrün var gibi en lüzumsuz malûmat ile vakit geçiriyorsun.

Meselâ: Zühal'in etrafındaki halkaların keyfiyeti nasıldır ve Amerika tavukları ne kadardır? gibi kıymetsiz şeylerle kıymettar vaktini geçiriyorsun. Güya kozmoğrafya ilminden ve istatistikçi fenninden bir kemal alıyorsun.

Eğer desen: "Beni namazdan ve ibadetten alıkoyan ve fütur veren öyle lüzumsuz şeyler

değil, belki derd-i maişetin zarurî işleridir." Öyle ise ben de sana derim ki: Eğer yüz kuruş bir gündelik ile çalışsan; sonra biri gelse, dese ki: "Gel on dakika kadar şurayı kaz, yüz lira kıymetinde bir pırlanta ve bir zümrüt bulacaksın." Sen ona: "Yok, gelmem. Çünkü on kuruş gündeliğimden kesilecek, nafakam azalacak" desen; ne kadar divanece bir bahane olduğunu elbette bilirsin. Aynen onun gibi; sen şu bağında, nafakan için işliyorsun. Eğer farz namazı terketsen, bütün sa'yin semeresi, yalnız dünyevî ve ehemmiyetsiz ve bereketsiz bir nafakaya münhasır kalır. Eğer sen istirahat ve teneffüs vaktini, ruhun rahatına, kalbin teneffüsüne medar olan namaza sarfetsen; o vakit, bereketli nafaka-i dünyeviye ile beraber, senin nafaka-i uhreviyene ve zâd-ı âhiretine ehemmiyetli bir menba olan, iki maden-i manevî bulursun:

Birinci maden: Bütün bağındaki *{(Haşiye): Bu makam, bir bağda bir zâta bir derstir ki, bu tarz ile beyan edilmiş.}* yetiştirdiğin -çiçekli olsun, meyveli olsun- her nebatın, her ağacın tesbihatından, güzel bir niyet ile, bir hisse alıyorsun.

İkinci maden: Hem bu bağdan çıkan mahsulâtta kim yese -hayvan olsun, insan olsun; inek olsun, sinek olsun; müşteri olsun, hırsız olsun- sana bir sadaka hükmüne geçer. Fakat o şart ile ki: Sen, Rezzak-ı Hakikî namına ve izni dairesinde tasarruf etsen ve onun malını, onun mahlukatına veren bir tevziat memuru nazarıyla kendine baksan...

İşte bak, namazı terk eden ne kadar büyük bir hasaret eder, ne kadar ehemmiyetli bir serveti kaybeder ve sa'ye pek büyük bir şevk veren ve amelde büyük bir kuvve-i manevî temin eden o iki neticeden ve o iki madenden mahrum kalır, iflas eder. Hattâ ihtiyarlandıkça bahçecilikten usanır, fütur gelir. "Neme lâzım" der. "Ben zâten dünyadan gidiyorum. Bu kadar zahmeti ne için çekeceğim?" diyecek, kendini tenbelliğe atacaktır. Fakat evvelki adam der: "Daha ziyade ibadetle beraber sa'y-i helâle çalışacağım. Tâ, kabrime daha ziyade ışık göndereceğim, âhiretime daha ziyade zahîre tedarik edeceğim."

Elhasıl: Ey nefis! Bil ki dünkü gün senin elinden çıktı. Yarın ise senin elinde sened yok ki, ona mâliksin. Öyle ise hakikî ömrünü, bulunduğun gün bil. Lâakal günün bir saatini, ihtiyat akçesi gibi, hakikî istikbal için teşkil olunan bir sandukça-i uhreviye olan bir mescide veya bir seccadeye at. Hem bil ki: Her yeni gün, sana hem herkese, bir yeni âlemin kapısıdır. Eğer namaz kılmazsan, senin o günkü âlemin zulümatlı ve perişan bir halde gider, senin aleyhinde âlem-i misalde şahadet eder. Zira herkesin, her günde, şu âlemden bir mahsus âlemi var. Hem o âlemin keyfiyeti, o

adamın kalbine ve ameline tâbi'dir. Nasılki âyinende görünen muhteşem bir saray, âyinenin rengine bakar. Siyah ise, siyah görünür. Kırmızı ise, kırmızı görünür. Hem onun keyfiyetine bakar. O âyine şişesi düzgün ise, sarayı güzel gösterir. Düzgün değil ise, çirkin gösterir. En nazik şeyleri kaba gösterdiği misillü; sen kalbinle, aklınla, amelinle, gönlünle, kendi âleminin şeklini değiştirirsin. Ya aleyhinde, ya lehinde şehadet ettirebilirsin. Eğer namazı kılsan, o namazın ile o âlemin Sâni'-i Zülcelal'ine müteveccih olsan; birden, sana bakan âlemin tenevvür eder. Âdeta namazın bir elektrik lâmbası ve namaza niyetin, onun düğmesine dokunması gibi, o âlemin zulümatını dağıtır ve o herc ü merc-i dünyeviyedeki karmakarışık perişaniyet içindeki tebeddülât ve harekât, hikmetli bir intizam ve manidar bir kitabet-i kudret olduğunu gösterir.

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ âyet-i pür-envârından bir nuru, senin kalbine serper. Senin o günkü âlemini, o nurun in'ikasıyla ışıklandırır. Senin lehinde nuraniyetle şehadet ettirir.

Sözler (271-272-273)

Başa Dön

45- Herşeyi Allah'tan İstemek, O'na Yalvarmak Ne Demektir?

LEMALAR -239

Ulûm-u felsefiyenin vekaleti namına nefsim dedi ki: Bu kâinattaki esbabın, tabiatıyla bu mevcudata müdahaleleri var. Herşey bir sebebe bakar. Meyveyi ağaçtan, hububatı topraktan istemeli. En cüz'î, en küçük bir şey'i de Allah'tan istemek ve Allah'a yalvarmak ne demektir?

O vakit nur-u Kur'an ile sırr-ı tevhid, şu gelecek surette inkişaf etti. Kalbim o mütefelsif nefsim dedi: "En cüz'î ve en küçük şey; en büyük şey gibi, doğrudan doğruya bütün bu kâinat Hâlık'ının kudretinden gelir ve hazinesinden çıkar. Başka surette olamaz. Esbab ise bir perdedir. Çünkü en ehemmiyetsiz ve en küçük zannettiğimiz mahluklar, bazan san'at ve hilkat cihetinde en büyüğünden daha büyük olur. Sinek tavuktan san'atça ileri geçmezse de, geri de kalmaz. Öyle ise büyük küçük tefrik edilmeyecek. Ya bütünü esbab-ı maddiyeye taksim edilecek veyahud bütünü birden birtek zâta verilecektir. Birinci şık muhal olduğu gibi, bu şık vâcibdir, zarurîdir.

Çünkü bir tek zâta, yani bir Kadîr-i Ezelî'ye verilse; madem bütün mevcudatın intizam ve hikmetleriyle vücudu kat'î tahakkuk eden ilmi, herşeyi ihata ediyor.. ve madem ilminde herşeyin mikdarı taayyün ediyor.. ve madem bilmüşahede her vakit hiçten, nihayetsiz sühuletle, nihayetsiz san'atlı masnular vücuda geliyor.. ve madem o Kadîr-i Alîm'in bir kibrit çakar gibi emr-i Kün Feyekûn ile hangi şey olursa olsun icad edebildiğini, hadsiz kuvvetli deliller ile, çok risalelerde beyan ettiğimiz ve hususan Yirminci Mektub ve Yirmiüçüncü Lem'anın âhirinde isbat edildiği gibi, hadsiz bir kudreti var; elbette bilmüşahede görülen hârikulâde sühulet ve kolaylık, o ihata-i

ilmiyeden ve azamet-i kudretten geliyor.

Meselâ nasilki göze görülmeyen eczalı bir mürekkeple yazılan bir kitaba, o yazıyı göstermeye mahsus bir ecza sürülse; o koca kitab, birden herbir göze vücudunu gösterip kendini okutturur. Aynen öyle de; o Kadîr-i Ezeli'nin ilm-i muhitinde, herşeyin suret-i mahsusası bir mikdar-ı muayyen ile taayyün ediyor. O Kadîr-i Mutlak emr-i Kün Feyekûn ile, o hadsiz kudretiyle ve nafiz iradesiyle, o yazıya sürülen ecza gibi, gayet kolay ve sühuletle kudretin bir cilvesi olan kuvvetini o mahiyet-i ilmiyeye sürer, o şeye vücud-u haricî verir; göze gösterir, nukuş-u hikmetini okutturur.

Eğer bütün eşya birden o Kadîr-i Ezeli'ye ve Alîm-i Külli Şey'e verilmezse; o vakit sinek gibi en küçük bir şeyin vücudunu, dünyanın ekser nevilerinden hususî bir mizan ile toplamak lâzım gelmekle beraber, o küçük sineğin vücudunda çalışan zerreler o sineğin sırr-ı hilkatini ve kemal-i san'atını bütün dekaikiyle bilmekle olabilir. Çünkü esbab-ı tabiiye ile esbab-ı maddiye, bilbedahe ve umum ehl-i aklın ittifakıyla, hiçten icad edemez. Öyle ise, her halde onlar icad etse, elbette toplayacak. Madem toplayacak, hangi zîhayat olursa olsun, ekser anasır ve enva'ından nümuneler, içinde vardır. Âdeta kâinatın bir hülâsası, bir çekirdeği hükmündedir. Elbette o halde bir çekirdeği bütün bir ağaçtan, bir zîhayatı bütün rûy-i zeminden ince eleklerle eleyip ve en hassas bir mizan ile ölçüp toplattırmak lâzım geliyor. Ve madem esbab-ı tabiiye cahildir, camiddir; bir ilmi yoktur ki bir plân, bir fihriste, bir model, bir program takdir etsin, ona göre manevî kalıba gelen zerrati eritip döksün; tâ dağılmasın, intizamını bozmasın. Halbuki herşeyin şekli, heyeti hadsiz tarzlarda olabildiği için, hadsiz hadd ü hesaba gelmez eşkaller, mikdarlar içinde, bir tek şekil ve mikdarda sel gibi akan anasırın zerreleri dağılmayarak, muntazaman, mikdarsız, kalıpsız birbirini üstünde kitle halinde durdurmak ve zîhayata muntazam bir vücud vermek; ne derece imkândan, ihtimalden, akıldan uzak olduğu görünüyor. Elbette kimin kalbinde körlük yoksa, görür.

Lem'alar (239-240-241)

[Başa Dön](#)

46- Tesettürün Hikmeti Nedir?

LEMALAR 195 SÖZ- 410

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ

ilâ âhir... âyeti, tesettürü emrediyor. Medeniyet-i sefihe ise, Kur'anın bu hükmüne karşı muhalif gidiyor. Tesettürü, fitrî görmüyor, "bir esarettir" diyor. {(*)}: *Mahkemeye karşı ve mahkemeyi susturan lâyiha-i Temyiz'in müdafaatından bir parça: "Ben de Adliyenin mahkemesine derim ki: Bin üçyüz elli senede ve her asırda üçyüz elli milyon insanların hayat-ı içtimaiyesinde en kudsî ve hakikî ve hakikatlı bir düstur-u İlahîyi, üçyüz elli bin tefsirin tasdiklerine ve ittifaklarına istinaden ve bin üçyüz elli sene zarfında geçmiş ecdadımızın itikadlarına iktidaen tefsir eden bir adamı mahkûm eden haksız bir kararı, elbette rûy-i zeminde adalet varsa, o kararı red ve bu hükmü nakzedecektir!.."*}

Lem'alar (195)

Elcevab: Kur'an-ı Hakîm'in bu hükmü tam fitrî olduğuna ve muhalifi gayr-ı fitrî olduğuna delalet eden çok hikmetlerinden, yalnız "dört hikmet"ini beyan ederiz.

Birinci Hikmet: Tesettür, kadınlar için fitrîdir ve fitratları iktiza ediyor. Çünkü kadınlar hilkaat zaîf ve nazik olduklarından, kendilerini ve hayatından ziyade sevdiği yavrularını himaye edecek bir erkeğin himaye ve yardımına muhtaç bulunduğundan, kendini sevdirmek ve nefret ettirmemek ve istiskale maruz kalmamak için, fitrî bir meyli var. Hem kadınların on adedden altı-yedisi ya ihtiyardır, ya çirkindir ki; ihtiyarlığını ve çirkinliğini herkese göstermek istemezler. Ya kıskançtır; kendinden daha güzellere nisbeten çirkin düşmemek veya tecavüzden ve ittihamdan korkar, taarruza maruz kalmamak ve kocası nazarında hıyanetle müttehem olmamak için, fitraten tesettür isterler. Hattâ dikkat edilse, en ziyade kendini saklayan ihtiyarlardır. Ve on adedden ancak iki-üç tanesi bulunabilir ki; hem genç olsun, hem güzel olsun, hem kendini göstermekten sıkılmasın. Malûmdur ki; insan sevmediği ve istiskal ettiği adamların nazarından sıkılır, müteessir olur. Elbette açık-saçıklık kıyafetine giren güzel bir kadın, bakmasına hoşlandığı nâmahrem erkeklerden onda iki üçü varsa, yedi sekizinden istiskal eder. Hem tefahhuş ve tefessüh etmeyen bir güzel kadın, nazik ve seri-üt teessür olduğundan, maddeten tesiri tecrübe edilen belki semlendiren pis nazarlardan elbette sıkılır. Hattâ işitiyoruz; açık-saçıklık yeri olan Avrupa'da çok kadınlar, bu dikkat-i nazardan sıkılarak, "Bu alçaklar bizi göz hapsine alıp sıkıyorlar" diye polislerle şekva ediyorlar. Demek medeniyetin ref-i tesettürü, hilaf-ı fitrattır. Kur'an'ın tesettür emri fitrî olmakla beraber, o maden-i şefkat ve kıymetdar birer refika-i ebediye olabilen kadınları, tesettür ile sukuttan, zilletten ve manevî esaretten ve sefaletten kurtarıyor.

Hem kadınlarda, ecnebi erkeklere karşı fitraten korkaklık, tahavvüf var. Tahavvüf ise,

fitraten tesettürü iktiza ediyor. Çünkü sekiz dokuz dakika bir zevki cidden acılaştırarak sekiz dokuz ay ağır bir veled yükünü zahmet ile çekmekle beraber, hamisiz bir veledin terbiyesiyle sekiz dokuz sene, o sekiz dokuz dakika gayr-ı meşru zevkin belasını çekmek ihtimali var. Ve kesretle vaki olduğundan, cidden şiddetle nâmahremlerden fitratı korkar ve cibilliyeti sakınmak ister. Ve tesettür ile nâmahremin iştihasını açmamak ve tecavüzüne meydan vermemek, zaîf hilkatı emreder ve kuvvetli ihtar eder. Ve bir siperi ve kal'ası çarşafı olduğunu gösteriyor. Mesmuatıma göre: Merkez ve payitaht-ı hükûmette, çarşı içinde, gündüzde, ahalinin gözleri önünde, gayet âdi bir kundura boyacısı, dünyaca rütbeten büyük bir adamın açık bacaklı karısına bilfiil sarkıntılık etmesi, tesettür aleyhinde olanların hayâsız yüzlerine bir şamar vuruyor!..

İkinci Hikmet: Kadın ve erkek ortasında gayet esaslı ve şiddetli münasebet, muhabbet ve alâka; yalnız dünyevî hayatın ihtiyacından ileri gelmiyor. Evet bir kadın, kocasına yalnız hayat-ı dünyeviye mahsus bir refika-i hayat değildir. Belki hayat-ı ebediyede dahi bir refika-i hayattır. Madem hayat-ı ebediyede dahi kocasına refika-i hayattır; elbette ebedî arkadaşı ve dostu olan kocasının nazarından gayrı başkasının nazarını kendi mehasinine celbetmemek ve onu darıltmamak ve kıskandırmamak lâzım gelir. Madem mü'min olan kocası, sırr-ı imana binaen onun ile alâkası hayat-ı dünyeviye münhasır ve yalnız hayvanî ve güzellik vaktine mahsus muvakkat bir muhabbet değil; belki hayat-ı ebediyede dahi bir refika-i hayat noktasında esaslı ve ciddî bir muhabbetle, bir hürmetle alâkadardır. Hem yalnız gençliğinde ve güzellik zamanında değil, belki ihtiyarlık ve çirkinlik vaktinde dahi o ciddî hürmet ve muhabbeti taşıyor. Elbette ona mukabil, o da kendi mehasinini onun nazarına tahsis ve muhabbetini ona hasretmesi mukteza-yı insaniyettir. Yoksa pek az kazanır, fakat pek çok kaybeder.

Şer'an koca, karıya küfüv olmalı, yani birbirine münasib olmalı. Bu küfüv ve denk olmak, en mühimmi diyanet noktasındadır. Ne mutlu o kocaya ki; kadınının diyanetine bakıp taklid eder, refikasını hayat-ı ebediyede kaybetmemek için mütedeyyin olur.

Bahtiyardır o kadın ki; kocasının diyanetine bakıp "ebedî arkadaşımı kaybetmeyeyim" diye takvaya girer.

Veyl o erkeğe ki; sâliha kadını ebedî kaybettirecek olan sefahete girer. Ne bedbahttır o kadın ki; müttaki kocasını taklid etmez, o mübarek ebedî arkadaşını kaybeder.

Binler veyl o iki bedbaht zevc ve zevceye ki; birbirinin fiskını ve sefahetini taklid ediyorlar. Birbirine ateşe atılmasında yardım ediyorlar!..

Üçüncü Hikmet: Bir ailenin saadet-i hayatiyesi; koca ve karı mabeyninde bir emniyet-i mütekebile ve samimî bir hürmet ve muhabbetle devam eder. Tesettürsüzlük ve açık-saçıklık, o emniyeti bozar, o mütekabil hürmet ve muhabbeti de kırar. Çünkü açık-saçıklık kılığına giren on kadından ancak bir tanesi bulunur ki, kocasından daha güzeli görmediğinden, kendini ecnebiye sevdirmeye çalışmaz. Dokuzu, kocasından daha iyisini görür. Ve yirmi adamdan ancak bir tanesi, karısından daha güzelini görmüyor. O vakit o samimî muhabbet ve hürmet-i mütekebile gitmekle beraber, gayet çirkin ve gayet alçakça bir his uyandırmaya sebebiyet verebilir. Şöyle ki:

İnsan, hemşire misillü mahremlerine karşı fitraten şehvanî his taşıyamıyor. Çünkü mahremlerin sîmaları, karabet ve mahremiyet cihetindeki şefkat ve muhabbet-i meşruayı ihsas ettiği cihetle; nefsî, şehvanî temayülatı kırar. Fakat bacaklar gibi şer'an mahremlere de göstermesi caiz olmayan yerlerini açık-saçık bırakmak, süflî nefislere göre gayet çirkin bir hissin uyanmasına sebebiyet verebilir.

Şehirliler; köylülere, bedevilere bakıp tesettürü kaldıramaz. Çünkü köylerde, bedevilerde, derd-i maişet meşgalesiyle ve bedenen çalışmak ve yorulmak münasebetiyle, hem şehirlilere nisbeten nazar-ı dikkati az celbeden masume işçi ve bir derece kaba kadınların kısmen açık olmaları, hevesat-ı nefsanîyi tehyice medar olamadığı gibi; serseri ve işsiz adamlar az bulunduğundan, şehirdeki mefasidin onda biri onlarda bulunmaz. Öyle ise onlara kıyas edilmez.

Lem'alar (195- 199)

Dördüncü Esas: Sanem-perestliği şiddetle Kur'an men'ettiği gibi, sanem-perestliğin bir nevi taklidi olan suret-perestliği de men'eder. Medeniyet ise, suretleri kendi mehasininden sayıp Kur'ana muaraza etmek istemiş. Halbuki gölgeli gölgesiz suretler, ya bir zulm-ü mütehaccir veya bir riya-yı mütecessid veya bir heves-i mütecessimdir ki, beşeri zulme ve riyaya ve hevaya, hevesi kamçılıyıp teşvik eder. Hem Kur'an merhameten, kadınların hürmetini muhafaza için, hayâ perdesini takmasını emreder. Tâ hevesat-ı rezilenin ayağı altında o şefkat madenleri zillet çekmesinler. Âlet-i hevesat, ehemmiyetsiz bir meta' hükmüne geçmesinler. *{(Haşiye-2): Tesettür-ü nisvan hakkında Otuzbirinci Mektub'un Yirmidördüncü Lem'ası, gayet kat'î bir surette isbat etmiştir ki: Tesettür, kadınlar için fitrîdir. Ref'-i tesettür, fitrata münafîdir.}* Medeniyet ise,

kadınları yuvalarından çıkarıp, perdelerini yırtıp, beşeri de baştan çıkarmıştır. Halbuki aile hayatı, kadın-erkek mabeyninde müteakabil hürmet ve muhabbetle devam eder. Halbuki açık-saçıklık, samimî hürmet ve muhabbeti izale edip ailevî hayatı zehirlemiştir. Hususan suretperestlik, ahlâkı fena halde sarstığı ve sukut-u ruha sebebiyet verdiği şununla anlaşılır: Nasılki merhume ve rahmete muhtaç bir güzel kadın cenazesine nazar-ı şehvet ve hevesle bakmak, ne kadar ahlâkı tahrib eder. Öyle de: Ölmüş kadınların suretlerine veyahut sağ kadınların küçük cenazeleri hükmünde olan suretlerine hevesperverane bakmak, derinden derine hissiyat-ı ulviye-i insaniyeyi sarsar, tahrib eder.

Sözler (410)

[Başa Dön](#)

47- İnsan Amelleri İle Cennet'e Girebilir Mi?

LEMALAR -84 SÖZ -360 -Sh -321

İkinci Soru: Şeriatta denilmiştir ki: "Cehennem ceza-yı ameldir, fakat Cennet fazl-ı İlahî iledir." Bunun sırr-ı hikmeti nedir?

Elcevab: Sâbık işaretlerde tebeyyün etti ki: İnsan, icadsız bir cüz'-i ihtiyarî ile ve cüz'î bir kesb ile, bir emr-i ademî veya bir emr-i itibarî teşkil ile ve sübut vermekle müdhiş tahribata ve şerlere sebebiyet verdiği gibi; nefsi ve hevası daima şerlere ve zararlara meyyal olduğu için, o küçük kesbin neticesinden hasıl olan seyyiatın mes'uliyetini, o çeker. Çünkü onun nefsi istedi ve kendi kesbiyle sebebiyet verdi. Ve şerr ademî olduğu için, abd ona fâil oldu. Cenab-ı Hak da halketti. Elbette o hadsiz cinayetin mes'uliyetini, nihayetsiz bir azab ile çekmeye müstehak olur. Amma hasenat ve hayrat ise, madem ki vücudîdirler; kesb-i insanî ve cüz'-i ihtiyarî onlara illet-i mûcide olamaz. İnsan, onda hakikî fâil olamaz. Ve nefsi emmaresi de hasenata tarafdar değildir, belki rahmet-i İlahiye onları ister ve kudret-i Rabbaniye icad eder. Yalnız insan, iman ile, arzu ile, niyet ile sahib olabilir. Ve sahib olduktan sonra, o hasenat ise, ona evvelce verilmiş olan vücud ve iman nimetleri gibi sâbık hadsiz niam-ı İlahiyeye bir şükürdür, geçmiş nimetlere bakar. Va'd-i İlahî ile verilecek Cennet ise, fazl-ı Rahmanî ile verilir. Zahirde bir mükâfattır, hakikatta fazıldır. Demek seyyiatta sebep, nefistir; mücazata bizzât müstehaktır. Hasenatta ise sebep Hak'tandır, illet de Hak'tandır. Yalnız, insan iman ile tesahub eder. "Mükâfatını isterim" diyemez, "Fazlını beklerim" diyebilir.

Lem'alar (84-85)

İşte ey gafil insan! Bak Cenab-ı Hakk'ın fazlına ve keremine! Seyyieyi bir iken bin yazmak, haseneyi bir yazmak veya hiç yazmamak adalet olduğu halde; bir seyyieyi bir yazar, bir haseneyi on, bazan yetmiş, bazan yediyüz, bazan yedi bin yazar. Hem şu nükteden anla ki; o

müdhiş Cehennem'e girmek ceza-yı ameldir, ayn-ı adildir. Fakat Cennet'e girmek, mahz-ı fazıldır.

Sözler (321)

İkinci Meyve: Ey nefis! Ubudiyet, mukaddeme-i mükâfat-ı lâhika değil, belki netice-i nimet-i sâbıkadır. Evet biz ücretimizi almışız. Ona göre hizmetle ve ubudiyetle muvazzafız. Çünkü ey nefis! Hayr-ı mahz olan vücudu sana giydiren Hâlık-ı Zülcelal, sana iştihâlî bir mide verdiğinden Rezzak ismiyle bütün mat'umatı bir sofrâ-i nimet içinde senin önüne koymuştur. Sonra sana hassasiyetli bir hayat verdiğinden, o hayat dahi bir mide gibi rızık ister. Göz, kulak gibi bütün duyguların, eller gibidir ki; rûy-i zemin kadar geniş bir sofrâ-i nimeti, o ellerin önüne koymuştur. Sonra manevî çok rızık ve nimetler isteyen insanıyeti sana verdiğinden, âlem-i mülk ve melekût gibi geniş bir sofrâ-i nimet, o mide-i insanıyetin önüne ve aklın eli yetişecek nisbette sana açmıştır. Sonra nihayetsiz nimetleri isteyen ve hadsiz rahmetin meyveleriyle tegaddi eden ve insanıyet-i kübra olan İslâmiyeti ve imanı sana verdiğinden, daire-i mümkinat ile beraber esma-i hüsnâ ve sıfât-ı mukaddesenin dairesine şamil bir sofrâ-i nimet ve saadet ve lezzet sana fethetmiştir. Sonra imanın bir nuru olan muhabbeti sana vermekle, gayr-ı mütenahî bir sofrâ-i nimet ve saadet ve lezzet sana ihsan etmiştir. Yani, cismanıyetin itibariyle küçük, zaîf, âciz, zelil, mukayyed, mahdud bir cüz'sün. Onun ihsanıyla cüz'î bir cüz'den, küllî bir küll-ü nurani hükmüne geçtin. Zira hayatı sana vermekle, cüz'iyetten bir nevi külliyete ve insanıyeti vermekle hakikî külliyete ve İslâmiyeti vermekle ulvî ve nurani bir külliyete ve marifet ve muhabbeti vermekle muhit bir nura seni çıkarmış.

İşte ey nefis! Sen bu ücreti almışsın. Ubudiyet gibi lezzetli, nimetli, rahatlı, hafif bir hizmetle mükellefsin. Halbuki, buna da tenbellik ediyorsun. Eğer yarım yamalak yapsan da, güya eski ücretleri kâfi gelmiyormuş gibi, çok büyük şeyleri mütehakkimane istiyorsun. Ve hem "Niçin duam kabul olmadı" diye nazlanıyorsun. Evet, senin hakkın naz değil, niyazdır. Cenab-ı Hak Cennet'i ve saadet-i ebediyeyi, mahz-ı fazl ve keremiyle ihsan eder. Sen, daima rahmet ve keremine iltica et. Ona güven ve şu fermanı dinle:

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلِيفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ

Sözler (360- 361)

[Başa Dön](#)

48- Mahşerde Birbirimizi Tanıyacak Mıyız?

LEMALAR -115 SÖZ sh -521

BİRİNCİ NÜKTE: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'ın ümmetine karşı kemal-i

şefkat ve merhametini ifade ediyor. Evet rivayet-i sahiha ile mahşerin dehşetinden herkes hattâ enbiya dahi "nefsî, nefsi" dedikleri zaman, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm "ümmeî, ümmetî" diye re'fet ve şefkatini göstereceği gibi, yeni dünyaya geldiği zaman ehl-i keşfin tasdikiyle vâlidesi onun münacatından "ümmeî, ümmetî" işitmiş. Hem bütün tarih-i hayatı ve neşrettiği şefkatkârane mekârim-i ahlâk, kemal-i şefkat ve re'fetini gösterdiği gibi; ümmetinin hadsiz salavatına hadsiz ihtiyaç göstermekle, ümmetinin bütün saadetleriyle kemal-i şefkatinden alâkadar olduğunu göstermekle hadsiz bir şefkatini göstermiş. İşte bu derece şefkatli ve merhametli bir rehberin sünnet-i seniyesine mûraat etmemek, ne derece nankörlük ve vicdansızlık olduğunu kıyas eyle.

Lem'alar (19-20)

49- Şehitler Mi Üstündür, Yoksa Alimler Mi?

LEMALAR sh -167

Birincisi: **يُوزَنُ مِدَادُ الْعُلَمَاءِ بِدِمَاءِ الشَّهَدَاءِ** -ev kema kal- Yani: "Mahşerde ülema-i

hakikatın sarfettikleri mürekkebe, şehidlerin kanıyla müvazene edilir; o kıymette olur."

Lem'alar (167)

Başa Dön

50-Amellerimiz Nasıl Muhafaza Edilecek? Halbuki Çürüyeceğiz? LEMALAR -137 SÖZ - 116

إِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ kelimesiyle ifade eder ki: Haşırde herkesin bütün a'mali bir sahife içinde yazılı olarak neşrediliyor. Şu mes'ele kendi kendine çok acib olduğundan akıl ona yol bulamaz. Fakat surenin işaret ettiği gibi haşr-i baharîde başka noktaların naziresi olduğu gibi, şu neşr-i suhuf naziresi pek zahirdir. Çünkü her meyvedar ağaç ve çiçekli bir otun da amelleri var, fiilleri var, vazifeleri var. Esmâ-i İlahiyeyi ne şekilde göstererek tesbihat etmiş ise ubudiyetleri var. İşte onun bütün bu amelleri tarih-i hayatlarıyla beraber umum çekirdeklerinde, tohumcuklarında yazılıp başka bir baharda, başka bir zeminde çıkar. Gösterdiği şekil ve suret lisanıyla gayet fasih bir surette analarının ve asıllarının a'malini zikrettiği gibi dal, budak, yaprak, çiçek ve meyveleriyle sahife-i a'malini neşreder. İşte gözümüzün önünde bu hakîmane, hafızane, müdebbirane, mürebbiyane, latifane şu işi yapan odur ki, der: **إِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ**

Sözler (116)

Başa Dön

51- Peygamberimizin Sünneti Deyince Ne Anlıyorsunuz?

LEMALAR sh -49...60 kadar

Onbirinci Lem'a

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ

رَوْفٌ رَّحِيمٌ

(Şu âyetin Birinci Makamı, Minhac-üs Sünnet; İkinci Makamı, Mirkat-üs Sünnettir.)

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ

(Bu iki âyet-i azîmenin yüzer nüktesinden onbir nüktesi icmalen beyan edilecek.)

BİRİNCİ NÜKTE: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etmiş:

مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِي عِنْدَ فِسَادِ أُمَّتِي فَلَهُ أَجْرُ مِائَةِ شَهِيدٍ Yani: "Fesad-ı

ümmetim zamanında kim benim sünnetime temessük etse, yüz şehidin ecrini, sevabını kazanabilir."

Evet Sünnet-i Seniyeeye ittiba, mutlaka gayet kıymetdardır. Hususan bid'aların istilâsı zamanında sünnet-i seniyeeye ittiba etmek daha ziyade kıymetdardır. Hususan fesad-ı ümmet zamanında Sünnet-i Seniyenin küçük bir âdâbına müraat etmek, ehemmiyetli bir takvayı ve kuvvetli bir imanı ihsas ediyor. Doğrudan doğruya Sünnete ittiba etmek, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ı hatıra getiriyor. O ihtardan o hatıra, bir huzur-u İlahî hatırasına inkılab eder. Hattâ en küçük bir muamelede, hattâ yemek, içmek ve yatmak âdâbında Sünnet-i Seniyeeyi müraat ettiği dakikada, o âdi muamele ve o fitrî amel, sevablı bir ibadet ve şer'î bir hareket oluyor. Çünkü o âdi hareketiyle Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a ittibaini düşünüyor ve şeriatın bir edebi olduğunu tasavvur eder ve şeriat sahibi o olduğu hatırına gelir. Ve ondan şâri-i hakikî olan

Cenab-ı Hakk'a kalbi müteveccih olur, bir nevi huzur ve ibadet kazanır.

İşte bu sırra binaen Sünnet-i Seniyyeye ittibatı kendine âdet eden, âdâtını ibadete çevirir, bütün ömrünü semeredar ve sevabdar yapabilir.

İKİNCİ NÜKTE: İmam-ı Rabbanî Ahmed-i Farukî (R.A.) demiş ki: "Ben seyr-i ruhanîde kat'-ı meratib ederken, tabakat-ı evliya içinde en parlak, en haşmetli, en letafetli, en emniyetli; Sünnet-i Seniyyeye ittibatı, esas-ı tarîkat ittihaz edenleri gördüm. Hattâ o tabakanın âmi evliyaları, sair tabakatın has velilerinden daha muhteşem görünüyordu." Evet müceddid-i elf-i sâni İmam-ı Rabbanî (R.A.) hak söylüyor. Sünnet-i Seniyyeyi esas tutan, Habibullah'ın zılli altında makam-ı mahbubiyete mazhardır.

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: Bu fakir Said, Eski Said'den çıkmaya çalıştığı bir zamanda, rehbersizlikten ve nefs-i emmarenin gururundan gayet müdhiş ve manevî bir fırtına içinde akıl ve kalbim hakaik içerisinde yuvarlandılar. Kâh süreyyadan seraya, kâh seradan süreyyaya kadar bir sukut ve suud içerisinde çalkanıyorlardı.

İşte o zaman müşahede ettim ki: Sünnet-i Seniyyenin mes'eleleri, hattâ küçük âdâbları, gemilerde hatt-ı hareketi gösteren kıblenameli birer pusula gibi, hadsiz zararlı, zulümatlı yollar içinde birer düğme hükmünde görüyordum. Hem o seyahat-ı ruhiyede çok tazyikat altında gayet ağır yükler yüklenmiş bir vaziyette kendimi gördüğüm zamanda, Sünnet-i Seniyyenin o vaziyete temas eden mes'elelerine ittiba ettikçe, benim bütün ağırlıklarımı alıyor gibi bir hıffet buluyordum. Bir teslimiyetle tereddüdlere ve vesveselere, yani "Acaba böyle hareket hak mıdır, maslahat mıdır?" diye endişelerden kurtuluyordum. Ne vakit elimi çektiysem, bakıyordum: Tazyikat çok. Nereye gittikleri anlaşılmayan çok yollar var. Yük ağır, ben de gayet âcizim. Nazarım da kısa, yol da zulümatlı... ne vakit Sünnete yapışsam; yol aydınlaşıyor, selâmetli yol görünüyor, yük hafifleşiyor, tazyikat kalkıyor gibi bir halet hissediyordum. İşte o zamanlarımda İmam-ı Rabbanî'nin hükmünü bilmüşahede tasdik ettim.

DÖRDÜNCÜ NÜKTE: Bir zaman rabita-i mevttten ve **الموت حق** kaziyesindeki tasdikten ve âlemin zeval ve fenasından gelen bir halet-i ruhiyeden kendimi acib bir âlemde

gördüm. Baktım ki: Ben bir cenazeyim, üç mühim büyük cenazenin başında duruyorum.

Birisi: Benim hayatımla alâkadar ve mazi kabrine giren zîhayat mahlukatın heyet-i mecmuasının cenaze-i maneviyesi başında bir mezar taşı hükmündeyim.

İkincisi: Küre-i Arz mezaristanında, nev'-i beşerin hayatıyla alâkadar enva'-ı zîhayatın heyet-i mecmuasının mazi mezarına defnedilen azîm cenazenin başında bulunan, mezar taşı olan bu asrın yüzünde çabuk silinecek bir nokta ve çabuk ölecek bir karıncayım.

Üçüncüsü: Şu kâinatın kıyamet vaktinde ölmesi muhakkak-ul vuku' olduğu için, nazarımda vaki' hükmüne geçti. O azîm cenazenin sekeratından dehşet ve vefatından beht ü hayret içinde kendimi görmekle beraber, istikbalde de muhakkak-ul vuku' olan vefatım, o zaman vuku buluyor

gibi göründü ve **فَان تَوَلَّوْا** ilââhir.. sırrıyla: Bütün mevcudat, bütün mahubbat, benim vefatımla

bana arkalarını çevirip beni terkettiler, yalnız bıraktılar. Hadsiz bir deniz suretini alan ebed tarafındaki istikbale ruhum sevkediliyordu. O denize ister istemez atılmak lâzım geliyordu.

İşte o pek acib ve çok hazîn halette iken, iman ve Kur'andan gelen bir mededle

فَان تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ

الْعَرْشِ الْعَظِيمِ âyeti imdadıma yetişti ve gayet emniyetli ve selâmetli bir gemi hükmüne geçti.

Ruh, kemal-i emniyetle ve sürurla o âyetin içine girdi. Evet anladım ki; âyetin mana-yı sarihinden başka bir mana-yı işaretisi, beni teselli etti ki, sükûnet buldum ve sekinet verdi. Evet nasılki mana-yı sarihi, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'a der: "Eğer ehl-i dalalet arka verip senin şeriat ve sünnetinden i'raz edip Kur'anı dinlemeseler, merak etme! Ve de ki: Cenab-ı Hak bana kâfidir. Ona tevekkül ediyorum. Sizin yerlerinize ittiba edecekleri yetiştirir. Taht-ı saltanatı herşeyi muhittir. Ne âsiler, hududundan kaçabilirler ve ne de istimdad edenler mededsiz kalırlar!" Öyle de mana-yı işaretisiyle der ki: Ey insan ve ey insanın reisi ve mürşidi! Eğer bütün mevcudat seni bırakıp fena yolunda ademe giderse, eğer zîhayatlar senden müfarakat edip ölüm yolunda koşarsa, eğer

insanlar seni terkedip mezaristana girerse, eğer ehl-i gaflet ve dalalet seni dinlemeyip zulümata düşerse, merak etme! De ki: Cenab-ı Hak bana kâfidir. Madem o var, herşey var. Ve o halde, o gidenler ademe gitmediler. Onun başka memleketine gidiyorlar. Ve onların bedeline o Arş-ı Azîm sahibi, nihayetsiz cünud u askerinden başkalarını gönderir. Ve mezaristana girenler mahvolmadılar, başka âleme gidiyorlar. Onların bedeline başka vazifedarları gönderir. Ve dalalet düşenlere bedel, tarîk-ı hakkı takib edecek muti' kullarını gönderebilir. Madem öyledir, o herşeye bedeldir. Bütün eşya, birtek teveccühüne bedel olamaz! der.

İşte şu mana-yı işarî vasıtasıyla; bana dehşet veren üç müdhiş cenaze, başka şekil aldılar. Yani: Hem Hakîm, hem Rahîm, hem Âdil, hem Kadîr bir Zât-ı Zülcelal'in taht-ı tedbir ve rububiyetinde ve hikmet ve rahmeti içinde hikmet-nüma bir seyeran, ibret-nüma bir cevelan, vazifedarane bir seyahat suretinde bir seyr ü seferdir, bir terhis ve tavziftir ki, böylece kâinat çalkalanıyor, gidiyor, geliyor!..

BEŞİNCİ NÜKTE: **قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ** âyet-i

azîmesi, ittiba-ı Sünnet ne kadar mühim ve lâzım olduğunu pek kat'î bir surette ilân ediyor. Evet şu âyet-i kerime, kıyasat-ı mantığıye içinde, kıyas-ı istisnaî kısmının en kuvvetli ve kat'î bir kıyasıdır. Şöyle ki: Nasıl mantıkça kıyas-ı istisnaî misali olarak deniliyor: "Eğer güneş çıksa, gündüz olacak." Müsbet netice için denilir: "Güneş çıktı, öyle ise netice veriyor ki: Şimdi gündüzdür." Menfî netice için deniliyor: "Gündüz yok, öyle ise netice veriyor ki: Güneş çıkmamış". Mantıkça, bu müsbet ve menfî iki netice kat'îdirler. Aynen böyle de: Şu âyet-i kerime der ki: "Eğer Allah'a muhabbetiniz varsa, Habibullah'a ittiba edilecek. İttiba edilmezse, netice veriyor ki: Allah'a muhabbetiniz yoktur." Muhabbetullah varsa, netice verir ki: Habibullah'ın Sünnet-i Seniyesine ittiba intac eder.

Evet Cenab-ı Hakk'a iman eden, elbette ona itaat edecek. Ve itaat yolları içinde en makbulü ve en müstakimi ve en kısası, bilâ-şübhe Habibullah'ın gösterdiği ve takib ettiği yoldur. Evet bu kâinatı bu derece in'amat ile dolduran Zât-ı Kerim-i Zülcemal, zîşuurlardan o nimetlere karşı şükür istemesi, zarurî ve bedihîdir. Hem bu kâinatı bu kadar mu'cizat-ı san'atla tezyin eden o Zât-ı Hakîm-i Zülcelal, elbette bilbedahe zîşuurlar içinde en mümtaz birisini kendine muhatab ve tercüman ve ibadına mübelliğ ve imam yapacaktır. Hem bu kâinatı hadd ü hesaba gelmez

tecelliyat-ı cemal ve kemalâtına mazhar eden o Zât-ı Cemil-i Zülkema1, elbette bilbedahe sevdiği ve izharını istediği cemal ve kemal ve esma ve san'atının en câmi' ve en mükemmel mi1yas ve medarı olan bir zâta, her halde en ekme1 bir vaziyet-i ubudiyeti verecek ve onun vaziyetini sairlerine nümune-i imtisal edip herkesi onun ittibâna sevkedecek, tâ ki o güzel vaziyeti başkalarında da görünsün.

Elhasıl: Muhabbetullah, Sünnet-i Seniye'nin ittibânını istilzam edip intac ediyor. Ne mutlu o kimseye ki, Sünnet-i Seniye'ye ittibândan hissesi ziyade ola. Veyl o kimseye ki, Sünnet-i Seniye'yi takdir etmeyip, bid'alara giriyor.

ALTINCI NÜKTE: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm ferman etmiş:

أَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَكُلُُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ

sırrı ile: Kavaid-i Şeriat-ı Garra ve desatir-i Sünnet-i Seniye, tamam ve kemalini bulduktan sonra, yeni icadlarla o düsturları beğenmemek veyahut hâşâ ve kellâ, nâkıs görmek hissini veren bid'aları icad etmek, dalalettir, ateştir.

Sünnet-i Seniye'nin meratibi var. Bir kısmı vâcibdir, terkedilmez. O kısım, Şeriat-ı Garra'da tafsilâtıyla beyan edilmiş. Onlar muhkemattır, hiçbir cihette tebeddül etmez. Bir kısım da, nevafile nev'indedir. Nevafile kısım da, iki kısımdır. Bir kısım, ibadete tâbi' Sünnet-i Seniye kısımlarıdır. Onlar dahi şeriat kitaplarında beyan edilmiş. Onların tağyiri bid'attır. Diğer kısım, "âdâb" tabir ediliyor ki, Siyer-i Seniye kitaplarında zikredilmiş. Onlara muhalefete, bid'a denilmez. Fakat âdâb-ı Nebevî'ye bir nevi muhalefettir ve onların nurundan ve o hakikî edebden istifade etmemektir. Bu kısım ise, örf ve âdât ve muamelât-ı fitriyede Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'ın tevatürle malûm olan harekâtına ittiba etmektir. Meselâ: Söylemek âdâbını gösteren ve yemek ve içmek ve yatmak gibi hâlâtın âdâbının düsturlarını beyan eden ve muaşerete taalluk eden çok Sünnet-i Seniyeler var. Bu nevi Sünnetlere "âdâb" tabir edilir. Fakat o âdâba ittiba eden, âdâtını ibadete çevirir, o âdâbdan mühim bir feyz alır. En küçük bir âdâbın mûraatı, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'ı tahattur ettiriyor, kalbe bir nur veriyor.

Sünnet-i Seniye'nin içinde en mühimmi, İslâmiyet alâmetleri olan ve şaire de taalluk eden Sünnetlerdir. Şeair, âdeta hukuk-u umumiye nev'inden cem'iyete ait bir ubudiyettir. Birisinin

yapmasıyla o cem'iyet umumen istifade ettiği gibi, onun terkiyle de umum cemaat mes'ul olur. Bu nevi şeaire riya giremez ve ilân edilir. Nafîle nev'inden de olsa, şahsî farzlardan daha ehemmiyetlidir.

YEDİNCİ NÜKTE: Sünnet-i Seniye, edebdir. Hiçbir mes'elesi yoktur ki, altında bir nur, bir edeb bulunmasın! Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etmiş:

أَدَبِي رَبِّي فَاحْسَن تَادِيِي Yani: "Rabbim bana edebi, güzel bir surette ihsan etmiş,

edeblendirmiş." Evet siyer-i Nebeviyeye dikkat eden ve Sünnet-i Seniye'yi bilen, kat'iyyen anlar ki: Edebin enva'ını, Cenab-ı Hak habibinde cem'etmiştir. Onun Sünnet-i Seniyesini terkeden, edebi terkeder.

بِي آدَبٍ مَحْرُومٍ بَآشَدُ أَزْ لُطْفِ رَبِّ كaidesine mâsadak olur, hasaretli bir

edepsizliğe düşer.

Sual: Herşeyi bilen ve gören ve hiçbir şey ondan gizlenemeyen Allâm-ül Guyub'a karşı edeb nasıl olur? Sebeb-i hacalet olan haletler, ondan gizlenemez. Edebin bir nev'i tesettürdür, mûcib-i istikrah hâlâtı setretmektir. Allâm-ül Guyub'a karşı tesettür olamaz?

Elcevab: Evvelâ: Sâni'-i Zülcelal nasilki kemal-i ehemmiyetle san'atını güzel göstermek istiyor ve müstekreh şeyleri perdeler altına alıyor ve nimetlerine, o nimetleri süslendirmek cihetiyle nazar-ı dikkati celbediyor. Öyle de: Mahlukatını ve ibadını sair zîşuurlara güzel göstermek istiyor. Çirkin vaziyetlerde görünmeleri, Cemil ve Müzeyyin ve Latif ve Hakîm gibi isimlerine karşı bir nevi isyan ve hilaf-ı edeb oluyor.

İşte Sünnet-i Seniyedeki edeb, o Sâni'-i Zülcelal'in esmalarının hududları içinde bir mahz-ı edeb vaziyetini takınmaktır.

Sâniyen: Nasilki bir tabib, doktorluk noktasında bir nâmahrem'in en nâmahrem uzvuna bakar ve zaruret olduğu vakit ona gösterilir. Hilaf-ı edeb denilmez. Belki edeb-i Tıb öyle iktiza eder, denilir. Fakat o tabib, recüliyet ünvanıyla yahut vaiz ismiyle yahut hoca sıfatıyla o

nâmahremlere bakamaz. Ona gösterilmesini edeb fetva veremez. Ve o cihette ona göstermek, hayâsızlıktır. Öyle de Sâni'-i Zülcelal'in çok esması var. Herbir ismin ayrı bir cilvesi var. Meselâ: "Gaffar" ismi, günahların vücudunu ve "Settar" ismi, kusuratin bulunmasını iktiza ettikleri gibi; "Cemil" ismi de, çirkinliği görmek istemez. "Latif, Kerim, Hakîm, Rahîm" gibi esma-i cemaliye ve kemaliye, mevcudatın güzel bir surette ve mümkün vaziyetlerin en iyisinde bulunmalarını iktiza ederler. Ve o esma-i cemaliye ve kemaliye ise, melaike ve ruhanî ve cinn ve insin nazarında güzelliklerini, mevcudatın güzel vaziyetleriyle ve hüsn-ü edebleriyle göstermek isterler.

İşte Sünnet-i Seniyedeki âdâb, bu ulvî âdâbın işaretidir ve düsturlarıdır ve nûmuneleridir.

SEKİZİNCİ NÜKTE: **لَقَدْ** dan evvelki olan **فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ**

جَاءَكُمْ رَسُولٌ ilâ âhir.. âyeti, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'ın ümmetine karşı

kemal-i şefkat ve nihayet re'fetini gösterdikten sonra, şu **فَإِنْ تَوَلَّوْا** âyetiyle der ki: "Ey insanlar!

Ey müslümanlar! Böyle hadsiz bir şefkatiyle sizi irşad eden ve sizin menfaatiniz için bütün kuvvetini sarfeden ve manevî yaralarınız için kemal-i şefkatle getirdiği ahkâm ve sünnet-i seniyesiyle tedavi edip merhem vuran şefkatperver bir zâtın bedihî şefkatini inkâr etmek ve göz ile görünen re'fetini ittiham etmek derecesinde onun sünnetinden ve tebliğ ettiği ahkâmdan yüzlerinizi çevirmek, ne kadar vicdansızlık, ne kadar akılsızlık olduğunu biliniz! Ve ey şefkatli Resul ve ey re'fetli Nebi! Eğer senin bu azîm şefkatini ve büyük re'fetini tanımayıp akılsızlıklarından sana arka verip dinlemeseler, merak etme! Semavat ve Arz'ın cünudu taht-ı emrinde olan, arş-ı azîm-i muhitin tahtında saltanat-ı rububiyeti hükmeden Zât-ı Zülcelal sana kâfidir. Hakikî mutî' taifeleri, senin etrafına toplattırır, seni onlara dinlettirir, senin ahkâmını onlara kabul ettirir!"

Evet şeriat-ı Muhammediye ve Sünnet-i Ahmediyede hiçbir mes'ele yoktur ki, müteaddid hikmetleri bulunmasın. Bu fakir, bütün kusur ve aczimle beraber bunu iddia ediyorum ve bu davanın isbatına da hazırım. Hem şimdiye kadar yazılan yetmiş seksen Risale-i Nuriye, Sünnet-i Ahmediyenin ve Şeriat-ı Muhammediyenin (A.S.M.) mes'eleleri, ne kadar hikmetli ve hakikatlı

olduğuna yetmiş seksen şahid-i sadık hükmüne geçmiştir. Eğer bu mevzua dair iktidar olsa yazılsa, yetmiş değil, belki yedi bin risale o hikmetleri bitiremeyecek. Hem ben şahsımda bilmüşahede ve zevken, belki bin tecrübâtım var ki; mesail-i şeriatla sünnet-i seniye düsturları, emraz-ı ruhaniyede ve akliyede ve kalbiyede, hususan emraz-ı içtimaiyede gayet nâfi' birer devadır bildiğimi ve onların yerini başka felsefi ve hikmetli mes'eleler tutamadığını, bilmüşahede kendim hissettiğimi ve başkalarına da bir derece risalelerde ihsas ettiğimi ilân ediyorum. Bu davamda tereddüd edenler, Risale-i Nur eczalarına müracaat edip baksınlar.

İşte böyle bir zâtın sünnet-i seniyesine elden geldiği kadar ittibaa çalışmak, ne kadar kârlı ve hayat-ı ebediye için ne kadar saadetli ve hayat-ı dünyeviye için ne kadar menfaatli olduğu kıyas edilsin.

DOKUZUNCU NÜKTE: Sünnet-i Seniyenin herbir nev'ine tamamen bilfiil ittiba etmek, ehass-ı havassa dahi ancak müyesser olur. Ona bilfiil olmasa da, binniyet, bilkasd tarafdarane ve iltizamkârane talib olmak, herkesin elinden gelir. Farz ve vâcib kısımlara zâten ittibaa mecburiyet var. Ve ubudiyetteki müstehab olan Sünnet-i Seniyenin terkinde günah olmasa dahi, büyük sevabın zayıatı var. Tağyirinde ise, büyük hata vardır. Âdât ve muamelâtteki Sünnet-i Seniye ise, ittiba ettikçe, o âdât, ibadet olur. Etmese itab yok. Fakat Habibullah'ın âdâb-ı hayatiyesinin nurundan istifadesi azalır. Ahkâm-ı ubudiyette yeni icadlar bid'attır. Bid'atlar ise,

السُّنَّةُ اكْمَلَتْ لَكُمْ دِينَكُمْ سırrına münafi olduğu için, merduddur. Fakat, tarîkatta evrad

ve ezkâr ve meşrebler nev'inden olsa ve asılları Kitab ve Sünnetten ahzedilmek şartıyla ayrı ayrı tarzda, ayrı ayrı surette olmakla beraber, mukarrer olan usûl ve esasat-ı sünnet-i seniye muhalefet ve tağyir etmemek şartıyla, bid'a değillerdir. Lâkin bir kısım ehl-i ilim, bunlardan bir kısmını bid'aya dâhil edip, fakat "bid'a-i hasene" namını vermiş. İmam-ı Rabbanî Müceddid-i Elf-i Sâni (R.A.) diyor ki: "Ben seyr-ü sülûk-u ruhanîde görüyordum ki: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'dan mervî olan kelimat nurludur, sünnet-i seniye şuaı ile parlıyor. Ondan mervî olmayan parlak ve kuvvetli virdleri ve halleri gördüğüm vakit, üstünde o nur yoktu. Bu kısmın en parlağı, evvelkinin en azına mukabil gelmiyordu. Bundan anladım ki; sünnet-i seniyenin şuaı, bir iksirdir. Hem o sünnet, nur isteyenlere kâfidir, hariçte nur aramağa ihtiyaç yoktur."

İşte böyle hakikat ve şeriatın bir kahramanı olan bir zâtın bu hükmü gösteriyor ki: Sünnet-i

Seniye, saadet-i dâreynin temel taşıdır ve kemalâtın madeni ve menbaıdır.

اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا اتِّبَاعَ السَّنَةِ السَّنِيَّةِ

رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ

ONUNCU NÜKTE: قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحِبُّكُمْ اللَّهُ

âyetinde i'cazlı bir îcaz vardır. Çünkü çok cümleler, bu üç cümlenin içinde dercedilmiştir. Şöyle ki: Şu âyet diyor ki: Allah'a (celle celalühü) imanınız varsa, elbette Allah'ı seveceksiniz. Madem Allah'ı seversiniz, Allah'ın sevdiği tarzı yapacaksınız. Ve o sevdiği tarz ise, Allah'ın sevdiği zâta benzemelisiniz. Ona benzemek ise, ona ittiba etmektir. Ne vakit ona ittiba etseniz, Allah da sizi sevecek. Zâten siz Allah'ı seversiniz, tâ ki Allah da sizi sevsin."

İşte bütün bu cümleler, şu âyetin yalnız mücmel ve kısa bir mealidir. Demek oluyor ki; insan için en mühim âlî maksad, Cenab-ı Hakk'ın muhabbetine mazhar olmasıdır. Bu âyetin nassıyla gösteriyor ki; o matlab-ı a'lânın yolu, Habibullah'a ittibadır ve Sünnet-i Seniyesine iktidadır. Bu makamda "Üç Nokta" isbat edilse, mezkûr hakikat tamamıyla tezahür eder.

Birinci Nokta: Beşer, fitraten şu kâinatın Hâlık'ına karşı hadsiz bir muhabbet üzerine yaratılmıştır. Çünkü fitrat-ı beşeriyede cemale karşı bir muhabbet ve kemale karşı perestîş etmek ve ihsana karşı sevmek vardır. Cemal ve kemal ve ihsan derecatına göre, o muhabbet tezayüd eder. Aşkın en münteha derecesine kadar gider. Hem bu küçük insanın küçücük kalbinde, kâinat kadar bir aşk yerleşir. Evet kalbin mercimek kadar bir sandukçası olan kuvve-i hâfıza, bir kütüphane hükmünde binler kitab kadar yazı, içinde yazılması gösteriyor ki: Kalb-i insan, kâinatı içine alabilir ve o kadar muhabbet taşıyabilir. Madem fitrat-ı beşeriyede ihsan ve cemal ve kemale karşı böyle hadsiz bir istidad-ı muhabbet vardır. Ve madem bu kâinatın Hâlık'ı, kâinatta tezahür eden âsârıyla, bilbedahe tahakkuku sabit olan hadsiz cemal-i mukaddesi; bu mevcudatta tezahür eden nukuş-u san'atıyla bizzarure sübutu tahakkuk eden hadsiz kemal-i kudsîsi; ve bütün zihayatlarda tezahür eden hadsiz enva'-ı ihsan ve in'amatıyla bilyakîn ve belki bilmüşahede

vücudu tahakkuk eden hadsiz ihsanatı vardır. Elbette zîşuurların en câmii ve en muhtacı ve en mütefekkeri ve en müştakı olan beşerden, hadsiz bir muhabbeti iktiza ediyor. Evet herbir insan, o Hâlık-ı Zülcelal'e karşı hadsiz bir muhabbete müstaid olduğu gibi, o Hâlık dahi herkesten ziyade cemal ve kemal ve ihsanına karşı hadsiz bir mahbubiyete müstehaktır. Hattâ insan-ı mü'minde hayatına ve bekasına ve vücuduna ve dünyasına ve nefesine ve mevcudata karşı türlü türlü muhabbetleri ve şedid alâkaları, o istidad-ı muhabbet-i İlahiyenin tereşşuhatıdır. Hattâ insanın mütenevvi hissiyat-ı şedidesi, o istidad-ı muhabbetin istihaleleridir ve başka şekillere girmiş reşhalarıdır.

Malûmdur ki, insan kendi saadetiyle mütelezziz olduğu gibi, alâkadar olduğu zâtların saadetleriyle dahi mütelezziz oluyor. Ve kendini beladan kurtaranı sevdiği gibi, sevdiklerini de kurtaranı öyle sever.

İşte bu halet-i ruhiyeye binaen; insan, eğer her insana ait enva'-ı ihsanat-ı İlahiyeden yalnız bunu düşünse ki: Benim Hâlık'ım beni zulûmat-ı ebediye olan ademden kurtarıp bu dünyada bir güzel dünyayı bana verdiği gibi, ecelim geldiği zaman beni i'dam-ı ebedî olan ademden ve mahvdan yine kurtarıp bâki bir âlemde ebedî ve çok şaşaalı bir âlemi bana ihsan ve o âlemin umum enva'-ı lezaiz ve mehasininden istifade edecek ve cevelan edip tenezzüh edecek zahirî ve bâtinî hasseleri, duyguları bana in'am ettiği gibi, çok sevdiğim ve çok alâkadar olduğum bütün akarib ve ahbab ve ebna-yı cinsimi dahi öyle hadsiz ihsanlara mazhar ediyor ve o ihsanlar bir cihette bana ait oluyor. Zira onların saadetleriyle mes'ud ve mütelezziz oluyorum. Madem

أَلْأَنسَانُ عَبِيدُ الْإِحْسَانِ sırıyla, herkeste ihsana karşı perestiş var. Elbette böyle hadsiz

ebedî ihsanata karşı; kâinat kadar bir kalbim olsa, o ihsana karşı muhabbetle dolmak iktiza eder ve doldurmak isterim. Ben bilfiil o muhabbeti etmezsem de bil'istidad, bil'iman, binniyye, bilkabil, bittakdir, bil'iştıyak, bil'iltizam, bil'irade suretinde ediyorum, diyecek ve hâkeza... Cemal ve kemale karşı insanın göstereceği muhabbet ise, icmalen işaret ettiğimiz ihsana karşı muhabbete kıyas edilsin. Kâfir ise, küfür cihetiyle hadsiz bir adavet eder. Hattâ kâinata ve mevcudata karşı zalimane ve tahkirkârane bir adavet taşıyor.

İkinci Nokta: Muhabbetullah, ittiba-ı Sünnet-i Muhammediye Aleyhissalâtu Vesselâm'ı istilzam eder. Çünkü Allah'ı sevmek, onun marziyatını yapmaktır. Marziyatı ise, en mükemmel bir

surette Zât-ı Muhammediyede (A.S.M.) tezahür ediyor. Zât-ı Ahmediyeye (A.S.M.) harekât ve ef'alde benzemek, iki cihettedir:

Birisi: Cenab-ı Hakk'ı sevmek cihetinde emrine itaat ve marziyatı dairesinde hareket etmek, o ittiba iktiza ediyor. Çünkü bu işde en mükemmel imam, Zât-ı Muhammediyedir (A.S.M.).

İkincisi: Madem Zât-ı Ahmediye (A.S.M.), insanlara olan hadsiz ihsanat-ı İlahiyenin en mühim bir vesilesidir. Elbette Cenab-ı Hak hesabına, hadsiz bir muhabbete lâyıktır. İnsan, sevdiği zâta eğer benzemek kabil ise, fitraten benzemek ister. İşte Habibullah'ı sevenlerin, sünnet-i seniyesine ittiba ile ona benzemeye çalışmaları, kat'iyyen iktiza eder.

Üçüncü Nokta: Cenab-ı Hakk'ın hadsiz merhameti olduğu gibi, hadsiz bir muhabbeti de vardır. Bütün kâinattaki masnuatın mehasini ile ve süslendirmesiyle kendini hadsiz bir surette sevdirdiği gibi; masnuatını, hususan sevdirmesine sevmek ile mukabele eden zîşuur mahlukatı sever. Cennet'in bütün letaif ve mehasini ve lezaizi ve niamatı, bir cilve-i rahmeti olan bir zâtın nazar-ı muhabbetini kendine celbe çalışmak, ne kadar mühim ve âlî bir maksad olduğu bilbedahe anlaşılır. Madem nass-ı kelâmıyla; onun muhabbetine, yalnız ittiba-ı Sünnet-i Ahmediye (A.S.M.) ile mazhar olunur. Elbette ittiba-ı Sünnet-i Ahmediye (A.S.M.), en büyük bir maksad-ı insanî ve en mühim bir vazife-i beşeriye olduğu tahakkuk eder.

ONBİRİNCİ NÜKTE: "Üç Mes'ele"dir.

Birinci Mes'ele: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Sünnet-i Seniyesinin menbai üçtür: Akvali, ef'ali, ahvalidir. Bu üç kısım dahi, üç kısımdır: Feraiz, nevafil, âdât-ı hasenesidir. Farz ve vâcib kısmında ittibaa mecburiyet var; terkinde, azab ve ikab vardır. Herkes ona ittibaa mükelleftir. Nevafil kısmında, emr-i istihbabî ile yine ehl-i iman mükelleftir. Fakat, terkinde azab ve ikab yoktur. Fiilinde ve ittibaında azîm sevablar var ve tağyir ve tebdili bid'a ve dalalettir ve büyük hatadır. Âdât-ı seniyesi ve harekât-ı müstahsenesi ise hikmeten, maslahaten, hayat-ı şahsiye ve nev'iye ve içtimaiye itibariyle onu taklid ve ittiba etmek, gayet müstahsendir. Çünkü herbir hareket-i âdiyesinde, çok menfaat-ı hayatiye bulunduğu gibi, mutabaat etmekle o âdâb ve âdetler, ibadet hükmüne geçer. Evet madem dost ve düşmanın ittifakıyla, Zât-ı Ahmediye (A.S.M.) mehasin-i ahlâkın en yüksek mertebelerine mazhardır. Ve madem bil'ittifak nev'-i beşer içinde en meşhur ve mümtaz bir şahsiyettir. Ve madem binler mu'cizatın delaletiyle ve teşkil ettiği âlem-i

İslâmiyetin ve kemalâtının şهادetiyle ve mübelliğ ve tercüman olduğu Kur'an-ı Hakîm'in hakaikının tasdikiyle, en mükemmel bir insan-ı kâmil ve bir mürşid-i ekmeldir. Ve madem semere-i ittibaıyla milyonlar ehl-i kemal, meratib-i kemalâta terakki edip saadet-i dâreyne vâsıl olmuşlardır. Elbette o zâtın sünneti, harekâtı, iktida edilecek en güzel nûmunelerdir ve takib edilecek en sağlam rehberlerdir ve düstur ittihaz edilecek en muhkem kanunlardır. Bahtiyar odur ki, bu ittiba-ı Sünnette hissesi ziyade ola. Sünnete ittiba etmeyen, tenbellik eder ise, hasaret-i azîme; ehemmiyetsiz görür ise, cinayet-i azîme; tekzibini işmam eden tenkid ise, dalalet-i azîmedir.

İkinci Mes'ele: Cenab-ı Hak Kur'an-ı Hakîm'de: **وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خَلْقٍ عَظِيمٍ** ferman

eder. Rivayat-ı sahiha ile Hazret-i Âişe-i Sıddıka (R.A.) gibi sahabe-i güzün, Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtu Vesselâm'ı tarif ettikleri zaman "Hulukuhu-l Kur'an" diye tarif ediyorlardı. Yani: "Kur'anın beyan ettiği mehasin-i ahlâkın misali, Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâm'dır. Ve o mehasini en ziyade imtisal eden ve fitraten o mehasin üstünde yaratılan odur."

İşte böyle bir zâtın efal, ahval, akval ve harekâtının herbirisi, nev'-i beşere birer model hükmüne geçmeye lâyıık iken, ona iman eden ve ümmetinden olan gafillerin, (sünnetine ehemmiyet vermeyen veyahut tağyir etmek isteyen) ne kadar bedbaht olduğunu divaneler de anlar.

Üçüncü Mes'ele: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm, hilkatén en mutedil bir vaziyette ve en mükemmel bir surette hakedildiğinden, harekât ve sekenatı, itidal ve istikamet üzerine gitmiştir. Siyer-i Seniyesi, kat'î bir surette gösterir ki: Her hareketinde istikamet ve itidal üzere gitmiş, ifrat ve tefritten içtinab etmiştir. Evet Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm,

فَاسْتَقِمَّ كَمَا أُمِرْتَ emrini tamamıyla imtisal ettiği için, bütün efal ve akval ve ahvalinde istikamet, kat'î bir surette görünüyor. Meselâ: Kuvve-i akliyenin fesad ve zulmeti hükmündeki ifrat ve tefriti olan gabavet ve cerbezeden müberra olarak, hadd-i vasat ve medar-ı istikamet olan hikmet noktasında kuvve-i akliyesi daima hareket ettiği gibi; kuvve-i gazabiyenin fesadı ve ifrat ve tefriti olan korkaklık ve tehevürden münezzeh olarak, kuvve-i gazabiyenin medar-ı istikameti ve hadd-i vasatı olan şcaat-ı kudsiye ile kuvve-i gazabiyesi hareket etmekle beraber; kuvve-i şehviyenin fesadı ve ifrat ve tefriti olan humud ve fücurdan musaffa olarak, o kuvvenin medar-ı istikameti olan iffette, kuvve-i şehviyesi daima iffeti, a'zamî masumiyet derecesinde rehber

ittihaz etmiştir. Ve hâkeza... Bütün Sünen-i Seniyesinde, ahval-i fitriyesinde ve ahkâm-ı şer'iyesinde, hadd-i istikameti ihtiyar edip zulüm ve zulümat olan ifrat ve tefritten, israf ve tebzirden içtinab etmiştir. Hattâ tekellümünde ve ekl ü şürbünde, iktisadı rehber ve israftan kat'iyen içtinab etmiştir. Bu hakikatın tafsilâtına dair binler cild kitab te'lif edilmiştir. **الْعَارِفُ**

تَكْفِيهِ الْإِشَارَةُ sırrınca, bu denizden bu katre ile iktifa edip, kıssayı kısa keseriz.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى جَامِعِ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ وَ مَظْهَرِ سِرِّ

(وَ أَنْكَ لَعَلِّي خُلُقٍ عَظِيمٍ) الَّذِي قَالَ : مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِي عِنْدَ فِسَادِ أُمَّتِي فَلَهُ أَجْرُ مِائَةِ شَهِيدٍ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَيْنَا لِهَذَا وَ مَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْ لَا أَنْ هَدَيْنَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Lem'alar (49 - 61)

Başa Dön

52- Ye'cüc Ve Me'cüc Kimlerdir?

5.ŞUA

Onbeşinci Mes'ele: Ye'cüc ve Me'cüc hâdisatının icmali Kur'anda olduğu gibi, rivayette bir kısım tafsilât var. Ve o tafsilât ise, Kur'anın muhkematından olan icmali gibi muhkem değil, belki bir derece müteşabih sayılır. Onlar tevil isterler. Belki râvilerin içtihadları karışmasıyla tabir

isterler. Evet **لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ** Bunun bir tevili şudur ki: Kur'anın lisan-ı semavîsinde

Ye'cüc ve Me'cüc namı verilen Mançur ve Moğol kabîleleri, eski zamanda Çin-i Maçin'den bir kısım başka kabîleleri beraber alarak kaç defa Asya ve Avrupa'yı herc ü merc ettikleri gibi, gelecek zamanlarda dahi dünyayı zîr ü zeber edeceklerine işaret ve kinayedir. Hattâ şimdi de komünistlik içindeki anarşistin ehemmiyetli efradı onlardandır.

Evet, ihtilâl-i Fransavîde hürriyetperverlik tohumuyla ve aşılmasıyla sosyalistlik türedi, tevellüd etti. Ve sosyalistlik ise bir kısım mukaddesatı tahrib ettiğinden, aşılacağı fikir bilâhere bolşevikliğe inkılab etti. Ve bolşeviklik dahi çok mukaddesat-ı ahlâkiye ve kalbiye ve insaniyeyi bozduğundan, elbette ettikleri tohumlar hiç bir kayıd ve hürmet tanımayan anarşistlik mahsulünü verecek. Çünkü kalb-i insanîden hürmet ve merhamet çıksa; akıl ve zekâvet, o insanları gayet

dehşetli ve gaddar canavarlar hükmüne geçirir, daha siyasetle idare edilmez. Ve anarşistlik fikrinin tam yeri ise; hem mazlum kalabalıklı, hem medeniyette ve hâkimiyette geri kalan çapulcu kabîleler olacak. Ve o şeraite muvafık insanlar ise, Çin-i Maçin'de kırk günlük bir mesafede yapılan ve acaib-i seb'a-i âlemden birisi bulunan Sedd-i Çinî'nin binasına sebebiyet veren Mançur ve Moğol ve bir kısım Kırgız kabîleleridir ki, Kur'an'ın mücmel haberini tefsir eden Zât-ı Ahmediye (Aleyhissalâtu Vesselâm) mu'cizane ve muhakkikane haber vermiş.

Şualar (588)

Baş a Dön

53- "Dünya Öküz Ve Balığın Üstündedir." Hadisinin Manası Nedir? **LEMALAR sh -90-95**

Bu defaki sualinizde diyorsunuz ki: "Hocalar diyorlar: Arz, öküz ve balık üstünde duruyor. Halbuki Arz, muallakta bir yıldız gibi gezdiğini Coğrafya görüyor. Ne öküz var ve ne de balık?"

Elcevab: İbn-i Abbas (R.A.) gibi zâtlara isnad edilen sahih bir rivayet var ki, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'dan sormuşlar: "Dünya ne üstündedir?" Ferman etmiş:

عَلَى الثَّوْرِ وَالْحَوْتِ Bir rivayette bir defa **عَلَى الثَّوْرِ** demiş, diğer defada **عَلَى الثَّوْرِ وَالْحَوْتِ**

demiştir. Muhaddislerin bir kısmı, İsrailiyattan alınma ve eskiden beri nakledilen hurafevari hikâyelere bu hadîsi tatbik etmişler. Hususan Benî İsrail âlimlerinin müslüman olanlarından bir kısmı, kütüb-ü sâbıkada "Sevr ve Hut" hakkında gördükleri hikâyeleri, hadîse tatbik edip, hadîsin manasını acib bir tarza çevirmişler. Şimdilik bu sualinize dair gayet mücmel üç esas ve üç vecih söylenecek.

Birinci Esas: Benî İsrail ülemasının bir kısmı müslüman olduktan sonra, eski malûmatları dahi onlarla beraber müslüman olmuş, İslâmiyete malolmuş. Halbuki o eski malûmatlarında yanlışlar var. O yanlışlar, elbette onlara aittir, İslâmiyete ait değildir.

İkinci Esas: Teşbih ve temsiller, havastan avama geçtikçe, yani ilmin elinden cehlin eline düştükçe, mürur-u zamanla hakikat telakki edilir. Meselâ: Küçüklüğümde Kamer tutuldu. Ben vâlideme dedim: "Neden ay böyle oldu?" Dedi: "Yılan yutmuş." Dedim: "Daha görünüyor?" Dedi: "Yukarıda yılanlar cam gibi olup, içlerinde bulunan şeyi gösterirler." Bu çocukluk hatırasını çok zaman tahattur ediyordum. Ve der idim ki: "Bu kadar hakikatsız bir hurafe, vâlidem gibi ciddî zâtların lisanında nasıl geziyor?" diye düşünürdüm. Tâ, felekiyat fennini mütalaa ettiğim vakit gördüm ki: Vâlidem gibi öyle diyenler, bir teşbihi hakikat telakki etmişler. Çünkü derecat-ı

Şemsiyenin medarı olan "mıntıkāt-ül büruc" tabir ettikleri daire-i azîme, menazil-i Kameriyenin medarı bulunan mail-i Kamer dairesi birbiri üstüne geçmekle, o iki daire herbiri iki kavis şekli vermiş; o iki kavise felekiyyun üleması latif bir teşbih ile büyük iki yılan namı olan "tinnineyn" namını vermişler.

İşte o iki dairenin tekatu' noktasına, baş manasına "re's", diğerine kuyruk manasına "zeneb" demişler. Kamer re'se ve Şems zenebe geldiği vakit felekiyyun ıstılahınca "haylulet-i Arz" vuku bulur. Yani Küre-i Arz tam ikisinin ortasına düşer, o vakit Kamer hasfolur. Sâbık teşbih ile "Kamer, tinninin ağzına girdi" denilir.

İşte bu ulvî ve ilmî teşbih, avamın lisanına girdikçe, mürur-u zamanla, Kamer'i yutacak koca bir yılan şeklini almış.

İşte Sevr ve Hut namıyla iki büyük melek, bir teşbih-i latif-i kudsî ile ve manidar bir işaretle Sevr ve Hut namıyla tesmiye edilmişler. Kudsî, ulvî lisan-ı nübüvvetten umumun lisanına girdikçe, o teşbih hakikata inkılab etmiş, âdeta gayet büyük bir öküz ve dehşetli bir balık suretini almışlar.

Üçüncü Esas: Nasılki Kur'anın müteşabihâtı var; gayet derin mes'eleleri temsilât ile ve teşbihatla avama ders veriyor. Öyle de: Hadîsin müteşabihâtı var; gayet derin hakikatları me'nus teşbihatla ifade eder. Meselâ: Bir iki risalede beyan ettiğimiz gibi: Bir vakit huzur-u Nebevîde gayet derin bir gürültü işitildi. Ferman etti ki: "Yetmiş senedir yuvarlanıp, bu dakikada Cehennem'in dibine düşen bir taşın gürültüsüdür."

Birkaç dakika sonra birisi geldi, dedi: "Yetmiş yaşındaki meşhur münafık öldü." Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın gayet belig temsilinin hakikatını ilân etti.

Senin sualin cevabına şimdilik "üç vecih" söylenecek.

Birincisi: Hamele-i Arş ve Semavat denilen melaikenin birinin ismi "Nesir" ve diğerinin ismi "Sevr" olarak dört melaikeyi, Cenab-ı Hak arş ve semavata saltanat-ı rububiyetine nezaret etmek için tayin ettiği gibi, semavatın bir küçük kardeşi ve seyyarelerin bir arkadaşı olan Küre-i Arz'a dahi iki melek, nâzır ve hamele olarak tayin etmiştir. O meleklerin birinin ismi "Sevr" ve diğerinin ismi "Hut"tur. Ve o namı vermesinin sırrı şudur ki: Arz iki kısımdır: Biri, su; biri toprak.

Su kısmını şenlendiren balıktır. Toprak kısmını şenlendiren insanların medar-ı hayatı olan ziraat, öküz iledir ve öküzün omuzundadır. Küre-i Arz'a müekkel iki melek, hem kumandan, hem nâzır olduklarından, elbette balık taifesine ve öküz nev'ine bir cihet-i münasebetleri bulunmak lâzımdır.

Belki, **وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ** o iki meleğin âlem-i melekût ve âlem-i misalde sevr ve hut suretinde

temessülleri var. *{(Haşiye): Evet Küre-i Arz, bahr-i muhit-i havaîde bir sefine-i Rabbaniye ve nass-ı hadîsle âhiretin bir mezraası, yani fidanlık tarlası olduğundan, o camid ve şuursuz büyük gemiyi o denizde emr-i İlahî ile, intizam ile, hikmet ile yüzdüren, kaptanlık eden melaikeye "Hut" namı ve o tarlaya izn-i İlahî ile nezaret eden melaikeye "Sevr" ismi ne kadar yakıştığı zahirdir.}* İşte bu münasebete ve o nezarete işareten ve Küre-i Arz'ın o iki mühim nevi mahlukatına

imaen lisan-ı mu'ciz-ül beyan-ı Nebevî, **أَلْأَرْضُ عَلَى الثَّوْرِ وَالْحَوْتِ** demiş, gayet derin ve geniş

bir sahife kadar mes'eleleri havi olan bir hakikatı, gayet güzel ve kısa birtek cümle ile ifade etmiş.

İkinci Vecih: Meselâ nasilki denilse: "Bu devlet ve saltanat hangi şey üzerinde duruyor?"

Cevabında: **عَلَى السَّيْفِ وَالْقَلَمِ** denilir. Yani "Asker kılıncının şecaatine, kuvvetine ve memur

kaleminin dirayetine ve adaletine istinad eder." Öyle de: Küre-i Arz madem zîhayatın meskenidir ve zîhayatın kumandanları da insandır ve insanın ehl-i sevhil kısmının kısm-ı a'zamının medar-ı taayyüşleri balıktır ve ehl-i sevhil olmayan kısmının medar-ı taayyüşleri, ziraatle öküzün omuzundadır vemühim bir medar-ı ticareti de balıktır. Elbette devlet, seyf ve kalem üstünde durduğu gibi; Küre-i Arz da, öküz ve balık üstünde duruyor denilir. Zira ne vakit öküz çalışmazsa ve balık milyon yumurtayı birden doğurmazsa, o vakit insan yaşayamaz, hayat sukut eder, Hâlık-ı Hakîm de Arz'ı harab eder.

İşte Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm, gayet mu'cizane ve gayet ulvî ve gayet hikmetli bir cevab ile: **أَلْأَرْضُ عَلَى الثَّوْرِ وَالْحَوْتِ** demiş. Nev'-i insanînin hayatı, ne kadar cins-i

hayvanînin hayatıyla alâkadar olduğuna dair geniş bir hakikatı, iki kelime ile ders vermiş.

Üçüncü Vecih: Eski Kozmoğrafya nazarında Güneş gezer. Güneş'in her otuz derecesini, bir burç tabir etmişler. O burçlardaki yıldızların aralarında birbirine rabtedecek farazî hatlar

çekilse, birtek vaziyet hasıl olduğu vakit, bazı esed (yani arslan) suretini, bazı terazi manasına olarak mizan suretini, bazı öküz manasına sevr suretini, bazı balık manasına hut suretini göstermişler. O münasebete binaen o burçlara o isimler verilmiş. Şu asrın Kozmoğrafyası nazarında ise, Güneş gezmıyor. O burçlar boş ve muattal ve işsiz kalmışlar. Güneş'in bedeline Küre-i Arz geziyor. Öyle ise o boş, işsiz burçlar ve yukarıdaki muattal daireler yerine, yerde Arz'ın medar-ı senevîsinde küçük mikyasta o daireleri teşkil etmek gerektir. Şu halde buruc-u semaviye, Arz'ın medar-ı senevîsinde temessül edecek. Ve o halde Küre-i Arz her ayda buruc-u semaviyenin birinin gölgesinde ve misalindedir. Güya Arz'ın medar-ı senevîsi bir âyine hükmünde olarak, semavî burçlar onda temessül ediyor.

İşte bu vechile Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm, sâbıkan zikrettiğimiz gibi bir defa **عَلَى الثَّوْرِ**, bir defa **عَلَى الْحَوْتِ** demiş. Evet mu'ciz-ül beyan olan lisan-ı nübüvvete yakışır bir tarzda gayet derin ve çok asır sonra anlaşılacak bir hakikata işareten bir defa **عَلَى الثَّوْرِ** demiş. Çünkü Küre-i Arz, o سوالın zamanında Sevr Burcu'nun misalinde idi. Bir ay sonra yine sorulmuş, **عَلَى الْحَوْتِ** demiş. Çünkü o vakit Küre-i Arz, Hut Burcu'nun gölgesinde imiş.

İşte istikbalde anlaşılacak bu ulvî hakikata işareten ve Küre-i Arz'ın vazifesindeki hareketine ve seyahatına imaen ve semavî burçlar, Güneş itibariyle muattal ve misafirsiz olduklarına ve hakikî işleyen burçlar ise, Küre-i Arz'ın medar-ı senevîsinde bulunduğu ve o burçlarda vazife gören ve seyahat eden Küre-i Arz olduğuna remzen **عَلَى الثَّوْرِ وَالْحَوْتِ** demiştir.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ

Bazı kütüb-ü İslâmiyede sevr ve huta dair acib ve haric-i akıl hikâyeler, ya İsrailiyattır veya temsilâttır veya bazı muhaddislerin tevilâtıdır ki, bazı dikkatsizler tarafından hadîs zannedilerek Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'a isnad edilmiş.

Lem'alar (91-94)
[Başa Dön](#)

ALTINCI İŞARET: Şeytanın en tehlikeli bir desisesi şudur ki: Bazı hassas ve safi-kalb insanlara tahayyül-ü küfrîyi tasdik-i küfürle iltibas ettiriyor. Tasavvur-u dalaleti, dalaletin tasdiki suretinde gösteriyor. Ve mukaddes zâtlar ve münezze şeyler hakkında gayet çirkin hatıraları hayaline gösteriyor. Ve imkân-ı zâtîyi, imkân-ı aklî şeklinde gösterip imandaki yakînine münafî bir şekk tarzını veriyor. Ve o vakit o bîçare hassas adam, kendini dalalet ve küfür içine düştüğünü tevehhüm edip imandaki yakîninin zâil olduğunu zanneder, ye'se düşer, o ye'sle şeytana maskara olur. Şeytan hem ye'sini, hem o zaîf damarını, hem o iltibasını çok işlettirir, ya divane olur yahud "herçi bad âbad" der, dalalete gider.

Şeytanın bu desisesinin mahiyeti ne kadar esassız olduğunu, bazı risalelerde beyan ettiğimiz gibi, burada icmalen bahsedeceğiz. Şöyle ki: Nasilki âyinede yılanın sureti ısırılmaz ve ateşin misali yandırmaz ve murdarın aksi, telvis etmez. Öyle de: Hayal veya fikir âyinesinde küfriyatın ve şirkin akisleri ve dalaletin gölgeleri ve şetimli çirkin sözlerin hayalleri, itikadı bozmaz, imanı tağyir etmez, hürmetli edebi kırmaz. Çünkü meşhur kaidedir ki: Tahayyül-ü şetm, şetm olmadığı gibi, tahayyül-ü küfür dahi, küfür değil ve tasavvur-u dalalet de dalalet değil. İmandaki şekk mes'elesi ise, imkân-ı zâtîden gelen ihtimaller, o yakîne münafî değil ve o yakîni bozmaz. İlm-i usûl-i dinde kavaid-i mukarreredendir ki:

انَّ الْإِمْكَانَ الذَّاتِيَّ لَا يُنَافِي الْيَقِينَ الْعِلْمِيَّ

Meselâ: Barla Denizi su olarak yerinde bulunduğuna yakînımız var. Halbuki zâtında mümkündür ki; o deniz, bu dakikada batmış olsun ve batması mümkünattandır. Bu imkân-ı zâtî, madem bir emareden neş'et etmiyor, zihnî bir imkân olamaz ki, şekk olsun. Çünkü yine ilm-i usûl-i

dinde bir kaide-i mukarreredir ki: لَا عِبْرَةَ لِلاَحْتِمَالِ الْغَيْرِ النَّاشِئِ عَنْ دَلِيلٍ Yani: "Bir

emareden gelmeyen bir ihtimal-i zâtî ise, bir imkân-ı zihnî olmaz ki, şübhe verip, ehemmiyeti olsun." İşte bu desise-i şeytaniyeye maruz olan bîçare adam, hakaik-i imaniyeye yakînini, böyle zâtî imkânlar ile kaybediyor zanneder. Meselâ: Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm hakkında beşeriyet itibariyle çok imkân-ı zâtîye hatırına geliyor ki, imanın cezm ü yakînine zarar vermez. Fakat o, zarar verdi zanneder, zarara düşer.

Hem bazan şeytan, kalb üstündeki lümmesi cihetinde Cenab-ı Hak hakkında fena sözler söyler. O adam zanneder ki; onun kalbi bozulmuş ki, böyle söylüyor. Titriyor. Halbuki onun titremesi ve korkması ve adem-i rızası delildir ki: O sözler, kalbinden gelmiyor, belki lümme-i şeytaniyeden geliyor veya şeytan tarafından ihtar ve tahayyül ediliyor.

Hem insanın letaifi içinde teşhis edemediğim bir-iki latife var ki, ihtiyar ve iradeyi dinlemezler; belki de mes'uliyet altına da giremezler. Bazan o latifeler hükmediyorlar, hakkı dinlemiyorlar, yanlış şeylere giriyorlar. O vakit şeytan o adama telkin eder ki: "Senin istidadın hakka ve imana muvafık değil ki, böyle ihtiyarsız bâtil şeylere giriyorsun. Demek senin kaderin, seni şekavete mahkûm etmiştir." O bîçare adam, ye'se düşüp, helâkete gider.

İşte şeytanın evvelki desiselerine karşı mü'minin tahassüngâhı: Muhakkikîn-i asfiyanın düsturlarıyla hududları taayyün eden hakaik-i imaniye ve muhkemat-ı Kur'aniyedir. Ve âhirdeki desiselerine karşı; istiaze ile, ehemmiyet vermemektir. Çünkü ehemmiyet verdikçe, nazar-ı dikkati celbettirip büyür, şişer. Mü'minin böyle manevî yaralarına tiryak ve merhem, Sünnet-i Seniye'dir.

YEDİNCİ İŞARET: Sual: Mu'tezile imamları, şerrin icadını şerr telakki ettikleri için, küfür ve dalaletin hilkatini Allah'a vermiyorlar. Güya onunla Allah'ı takdis ediyorlar. "Beşer kendi ef'alinin hâlıkıdır" diye dalalete gidiyorlar. Hem derler: "Bir günah-ı kebireyi işleyen bir mü'minin imanı gider. Çünkü Cenab-ı Hak'a itikad ve Cehennem'i tasdik etmek, öyle günahı işlemekle kabil-i tevfik olamaz. Çünkü dünyada gayet cüz'î bir hapis korkusuyla kendini hilaf-ı kanun herşeyden muhafaza eden adam, ebedî bir azab-ı Cehennem'i ve Hâlık'ın gazabını nazar-ı ehemmiyete almayacak derecede büyük günahları işlerse, elbette imansızlığa delalet eder."

Elcevab: Birinci şıkkın cevabı şudur ki: Kader Risalesi'nde izah edildiği gibi: Halk-ı şerr, şerr değil; belki kesb-i şerr, şerdir. Çünkü halk ve icad; umum neticelere bakar. Bir şerrin vücudu, çok hayırlı neticelere mukaddeme olduğu için, o şerrin icadı, neticeler itibariyle hayır olur, hayır hükmüne geçer. Meselâ: Ateşin yüz hayırlı neticeleri var. Fakat bazı insanlar sû'-i ihtiyarıyla ateşi kendilerine şerr yapmakla "Ateşin icadı şerdir" diyemezler. Öyle de: Şeytanların icadı, terakkiyat-ı insaniye gibi çok hikmetli neticeleri olmakla beraber, sû'-i ihtiyarıyla ve yanlış kesbiyle şeytanlara mağlub olmakla, "Şeytanın hilkatı şerdir" diyemez. Belki o, kendi kesbiyle kendine şerr yaptı. Evet kesb ise, mübaşeret-i cüz'iyeye olduğu için, hususî bir netice-i şerriyenin mazharı olur; o kesb-i şerr, şerr olur. Fakat icad, umum neticelere baktığı için; icad-ı şerr, şerr değil, belki hayırdır.

İşte Mu'tezile bu sırrı anlamadıkları için, "Halk-ı şerr şerdir ve çirkinin icadı çirkindir" diye Cenab-ı Hakk'ı takdis için şerrin icadını ona vermemişler, dalalete düşmüşler.

و بِالْقَدْرِ خَيْرُهُ وَ شَرُّهُ olan bir rükn-ü imanîyi tevil etmişler.

İkinci şikk ki: "Günah-ı kebareyi işleyen, nasıl mü'min kalabilir?" diye suallerine cevap ise; evvelâ sâbık işaretlerde onların hatası kat'î bir surette anlaşılmıştır ki, tekrara hacet kalmamıştır. Sâniyen: Nefs-i insaniye, muaccel ve hazır bir dirhem lezzeti; müeccel, gaib bir batman lezzete tercih ettiği gibi, hazır bir tokat korkusundan, ileride bir sene azabdan daha ziyade çekinir. Hem insanda hissiyat galib olsa, aklın muhakemesini dinlemez. Heves ve vehmi hükmedip, en az ve ehemmiyetsiz bir lezzet-i hazırayı, ileride gayet büyük bir mükâfata tercih eder. Ve az bir hazır sıkıntıdan, ileride büyük bir azab-ı müecceleden ziyade çekinir. Çünkü tevehhüm ve heves ve hiss, ileriye görmüyor belki inkâr ediyorlar. Nefs dahi yardım etse, mahall-i iman olan kalb ve akıl susarlar, mağlub olurlar.

Şu halde kebairi işlemek, imansızlıktan gelmiyor, belki hiss ve hevesin ve vehmin galebesiyle akıl ve kalbin mağlubiyetinden ileri gelir.

Hem sâbık işaretlerde anlaşıldığı gibi; fenalık ve hevesat yolu, tahribat olduğu için gayet kolaydır. Şeytan-ı ins ü cinnî çabuk insanları o yola sevk ediyor. Gayet cây-ı hayret bir haldir ki: Âlem-i bekanın nass-ı hadîsle sinek kanadı kadar bir nuru, ebedî olduğu için, bir insanın müddet-i ömründe dünyadan aldığı lezzet ve nimete mukabil geldiği halde; bazı bîçare insanlar, bir sinek kanadı kadar bu fâni dünyanın lezzetini, o bâki âlemin, bu fâni dünyasına değer lezzetlerine tercih edip, şeytanın arkasında gider.

İşte bu sırlar içindir ki; Kur'an-ı Hakîm, mü'minleri pek çok tekrar ve ısrar ile, tehdid ve teşvik ile gûnahtan zecr ve hayra sevk ediyor.

Lem'alar (74-77)
[Başa Dön](#)

Hadîste **السَّمَاءُ مَوْجٌ مَكْفُوفٌ** denilmiş. Yani: "Sema, emvacı karardade olmuş bir denizdir."

İşte bu hakikat-ı Kur'aniyeyi yedi kaide ve yedi vecih mana ile gayet muhtasar bir surette isbat edeceğiz.

Birinci Kaide: Fennen ve hikmeten sabittir ki: Bu haddi yok feza-yı âlem, nihayetsiz bir boşluk değil, belki "esîr" dedikleri madde ile doludur.

İkincisi: Fennen ve aklen, belki müşahedeten sabittir ki: Ecream-ı ulviyenin cazibe ve dafia gibi kanunlarının rabıtası ve ziya ve hararet ve elektrik gibi maddelerdeki kuvvetlerin naşiri ve nâkili, o fezayı dolduran bir madde mevcuttur.

Üçüncüsü: Madde-i esîriye, esîr kalmakla beraber, sair maddeler gibi muhtelif teşekkülâta ve ayrı ayrı suretlerde bulunduğu tecrübeten sabittir. Evet nasilki buhar, su, buz gibi havaî, mâyi, camid üç nevi eşya, aynı maddeden oluyor. Öyle de: Madde-i esîriyeden dahi yedi nevi tabakat olmasına hiçbir mani-i aklî olmadığı gibi, hiçbir itiraza medar olmaz.

Dördüncüsü: Ecream-ı ulviyeye dikkat edilse görünüyor ki: O ulvî âlemlerin tabakatında muhalefet var. Meselâ: Nehr-üs Sema ve Kehkeşan namıyla maruf, Türkçe "Samanyolu" tabir olunan bulut şeklindeki daire-i azîmenin bulunduğu tabaka, elbette sevabit yıldızların tabakasına benzemiyor. Güya tabaka-i sevabit yıldızları, yaz meyveleri gibi yetişmiş, ermişler. Ve o Kehkeşan'daki bulut şeklinde görülen hadsiz yıldızlar ise, yeniden yeniye çıkıp ermeye başlıyorlar. Tabaka-i sevabit dahi, sadık bir hads ile Manzume-i şemsiye'nin tabakasına muhalefeti görünüyor. Ve hâkeza yedi manzumat ve yedi tabaka, birbirine muhalif bulunması, hiss ve hads ile derkolunur.

Beşincisi: Hadsen ve hisslen ve istikraen ve tecrübeten sabit olmuştur ki: Bir maddede tanzim ve teşkil düşse ve o maddeden başka masnuat yapılsa, elbette muhtelif tabaka ve şekillerde olur. Meselâ: Elmas madeninde teşkilât başladığı vakit, o maddeden hem remad yani hem kül,

hem kömür, hem elmas neveleri tevellüd ediyor. Hem meselâ: Ateş, teşekküle başladığı vakit; hem alev, hem duman, hem kor tabakalarına ayrılıyor. Hem meselâ: Müvellid-ül mâ, müvellid-ül humuza ile mezcedildiği vakit, o mezcden hem su, hem buz, hem buhar gibi tabakalar teşekkül ediyor. Demek anlaşılıyor ki bir madde-i vâhidde teşkilât düşse, tabakata ayrılıyor. Öyle ise: Madde-i esîriyede Kudret-i Fâtıra teşkilâta başladığı için, elbette ayrı ayrı tabaka olarak

فسويهن سبع سموات سırıyla yedi nevi semavatı ondan halketmiştir.

Altıncısı: Şu mezkûr emareler, bizzarure semavatın hem vücuduna, hem taaddüdüne delalet ederler. Madem kat'iyen semavat müteaddiddir ve Muhbir-i Sadık, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın lisanıyla yedidir der; elbette yedidir.

Yedincisi: Yedi, yetmiş, yedi yüz gibi tabirat, üslûb-u Arabîde kesreti ifade ettiği için, o küllî yedi tabaka çok kesretli tabakaları havi olabilir.

ELHASIL: Kadîr-i Zülcelal, esîr maddesinden yedi kat semavatı halkedip tesviye ederek, gayet dakik ve acib bir nizam ile tanzim etmiş ve yıldızları içinde zer'edip ekmiştir. Madem Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, umum ins ü cinnin umum tabakalarına karşı konuşan bir hutbe-i ezeliyedir. Elbette nev'-i beşerin her bir tabakası, herbir âyât-ı Kur'aniyeden hissesini alacak ve âyât-ı Kur'aniye, her tabakanın fehmini tatmin edecek surette ayrı ayrı ve müteaddid manaları zimnen ve işareten bulunacaktır. Evet hitabat-ı Kur'aniyenin vüs'ati ve maânî ve işaretindeki genişliği ve en âmi bir avamdan en has bir havassa kadar derecat-ı fehimlerini müraat ve mümaşat etmesi gösterir ki; herbir âyetin herbir tabakaya bir vechi var, bakıyor.

İşte bu sırra binaen, "yedi semavat" mana-yı küllîsinde yedi tabaka-i beşeriye, muhtelif yedi kat manayı fehmetmişler. Şöyle ki: فسويهن سبع سموات âyetinde, kısa nazarlı ve dar fikirli bir tabaka-i insaniye, hava-yı nesimînin tabakatını fehmeder. Ve Kozmoğrafya ile sersemleşmiş diğer bir tabaka-i insaniye dahi, elsine-i enamda seb'a-i seyyare ile meşhur yıldızları ve medarlarını fehmeder. Daha bir kısım insanlar küremize benzer zevil-hayatın makarrı olmuş semavî yedi küre-i âheri fehmeder. Diğer bir taife-i beşeriye, Manzume-i Şemsiye'nin yedi tabakaya ayrılmasını, hem Manzume-i Şemsiye'mizle beraber yedi manzumat-ı şümusiyeyi fehmeder. Daha diğer bir

taife-i beşeriye, madde-i esîriyenin teşekkülâtı yedi tabakaya ayrılmasını fehmeder. Daha geniş fikirli bir tabaka-i beşeriye, yıldızlarla yıldızlanıp, bütün görünen gökleri bir sema sayıp, onu bu dünyanın semasıdır diyerek, bundan başka altı tabaka-i semavat var olduğunu fehmeder. Ve nev'-i beşerin yedinci tabakası ve en yüksek taifesi ise; semavat-ı seb'ayı, âlem-i şehadete münhasır görmüyor. Belki avalim-i uhreviye ve gaybiye ve dünyeviye ve misaliyenin birer muhit zarfı ve ihatalı birer sakfı olan yedi semavatın var olduğunu fehmeder.

Ve hâkeza bu âyetin külliyyetinde mezkûr yedi kat tabakanın yedi kat manaları gibi daha çok cüz'î manaları vardır. Herkes fehmine göre hissesini alır ve o maide-i semaviyeden herkes rızkını bulur.

Madem o âyetin böyle pek çok sadık mâsadakları var. Şimdiki akılsız feylesofların ve serseri Kozmoğrafyalarının, inkâr-ı semavat bahanesiyle böyle âyete taarruz etmesi, haylaz ahmak çocukların semavattaki yıldızlara bir yıldızı düşürmek niyetiyle taş atmasına benzer. Çünkü âyetin mana-yı küllîsinden bir tek mâsadak sadıksa, o küllî mana sadık ve hak olur. Hattâ vaki'de bulunmayan, fakat umumun lisanında mütedavil bulunan bir ferdi, umumun efkârını müraat için o küllîde dâhil olabilir. Halbuki, hak ve hakikî çok efradını gördük. Ve şimdi bu insafsız ve haksız Coğrafyaya ve sersem ve sermest ve sarhoş Kozmoğrafyaya bak! Nasıl bu iki fen hata ederek, hak ve hakikat ve sadık olan küllî manadan gözlerini yumup ve çok sadık olan mâsadakları görmeyerek; hayalî bir acib ferdi, mana-yı âyet tevehhüm ederek âyete taş attılar; kendi başlarını kırdılar, imanlarını uçurdular!...

Elhasıl: Kıraat-ı seb'a, vücuh-u seb'a ve mu'cizat-ı seb'a ve hakaik-i seb'a ve erkân-ı seb'a üzerine nâzil olan Kur'an semasının o yedişer tabakalarına, cinn ve şeyatîn hükmündeki itikadsız maddî fikirler çıkamadıklarından âyâtın nücumunda ne var, ne yok bilmeyip yalan ve yanlış haber verirler. Ve onların başlarına o âyâtın nücumundan mezkûr tahkikat gibi şahablar inerler ve onları yakarlar. Evet cinn fikirli feylesofların felsefesiyle o semavat-ı Kur'aniyeye çıkılmaz. Belki âyâtın yıldızlarına, hikmet-i hakikiyenin mi'racıyla ve iman ve İslâmiyetin kanatlarıyla çıkılabilir.

Lem'alar (67-69)
[Başa Dön](#)

Birinci Nokta:

وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ * إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ

âyetlerinin sırrınca: Rızık doğrudan doğruya Kadîr-i Zülcelal'in elindedir ve hazine-i rahmetinden çıkar. Herbir zîhayatın rızıkı, taahhüd-ü Rabbanîsi altında olduğundan, açlıktan ölmek, olmamak lâzım gelir. Halbuki zahiren açlıktan ve rıziksızlıktan ölenler çok görünüyor. Şu hakikatın ve şu sırrın halli şudur ki: Taahhüd-ü Rabbanî hakikattir. Rıziksızlık yüzünden ölenler yoktur. Çünkü o Hakîm-i Zülcelal, zîhayatın bedenine gönderdiği rızkın bir kısmını ihtiyat için şahm ve içyağı suretinde iddihar eder. Hattâ beden her hüceyresine gönderdiği rızkın bir kısmını, yine o hüceyrenin bir köşesinde iddihar eder. İstikbalde hariçten rızık gelmediği zaman, sarfedilmek üzere bir ihtiyat zahîresi hükmünde bulundurulur.

İşte bu iddihar edilmiş ihtiyat rızık bitmeden evvel ölüyorlar. Demek o ölmek, rıziksızlıktan değildir. Belki sût-i ihtiyardan tevellüd eden bir âdet ve o sût-i ihtiyardan ve âdetin terkinden neş'et eden bir marazla ölüyorlar. Evet zîhayatın bedeninde şahm suretinde iddihar edilen rızık-ı fitrî, hadd-i vasat olarak kırk gün mükemmelen devam eder. Hattâ bir marazın veya bir istiğrak-ı ruhanî neticesinde iki kırkı geçer. Hattâ bir adam, şedid bir inad yüzünden Londra mahpushanesinde yetmiş gün sıhhat ve selâmetle, hiçbirşey yemeden hayatı devam ettiğini, onüç -şimdi otuzdokuzsene evvel gazeteler yazmışlar. Madem kırk günden yetmiş seksen güne kadar rızık-ı fitrî devam ediyor ve madem Rezzak ismi, gayet geniş bir surette rûy-i zeminde cilvesi görünüyor ve madem hiç ümit edilmediği bir tarzda, memeden ve odundan rızıklar akıyor, baş gösteriyor. Eğer pür-şerr beşer, sût-i ihtiyarıyla müdahale edip karışmazsa, her halde rızık-ı fitrî bitmeden evvel, o zîhayatın imdadına o isim yetişiyor, açlıkla ölüme yol vermiyor. Öyle ise: Açlıktan ölenler, eğer kırk günden evvel ölseler, kat'iyyen rıziksızlıktan değildir. Belki "Terk-ül âdât min-el mühlikât" sırrıyla, sût-i ihtiyardan gelen bir âdet ve terk-i âdetten neş'et eden bir illetten, bir marazdan ileri gelmiştir. Öyle ise: Açlıktan ölmek olmaz, denilebilir.

Evet bilmüşahede görünüyor ki: Rızık, iktidar ve ihtiyar ile makûsen mütenasibdir. Meselâ: Daha dünyaya gelmeden evvel bir yavru, rahm-ı maderde ihtiyar ve iktidardan bütün bütün mahrum olduğu bir zamanda, ağzını kımıldatacak kadar muhtaç olmayacak bir surette rızık veriliyor. Sonra dünyaya geldiği vakit, iktidar ve ihtiyar yok, fakat bir derece istidadı ve bilkuvve

bir hissi olduğundan, yalnız ağızını yapıştırmak kadar bir harekete ihtiyaç ile en mükemmel ve en mugaddi ve hazmı en kolay ve en latif bir surette ve en acib bir fitratta, memeler musluğundan ağzına veriliyor. Sonra iktidar ve ihtiyara bir derece alâka peyda ettikçe, o kolay ve güzel rızık, bir derece, çocuğa karşı nazlanmağa başlar. O memeler çeşmeleri kesilir, başka yerlerden rızık gönderilir. Fakat iktidar ve ihtiyarı, rızık takib etmeye müsaid olmadığı için, Rezzak-ı Kerim peder ve vâlidesinin şefkat ve merhametlerini, iktidar ve ihtiyarına yardımcı gönderiyor. Her ne vakit iktidar ve ihtiyar tekemmül eder, o vakit rızık ona koşmaz ve koşturulmaz. Rızık yerinde durur. Der: "Gel beni ara ve bul ve al!" Demek rızık, iktidar ve ihtiyar ile makusen mütenasibdir. Hattâ çok risalelerde beyan etmişiz ki: En ihtiyarsız ve iktidarsız hayvanlar, daha iyi yaşıyorlar, daha iyi besleniyorlar.

Lem'alar (62- 64)

[Başa Dön](#)

57- Hz. Ali Efendimizi Nasıl Sevmeli? O'nu Sevmek Nedir?

LEMALAR 21-26

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: **إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ** âyetinin bir kavle göre manası: "Resul-i

Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, vazife-i risaletin icrasına mukabil ücret istemez, yalnız Âl-i Beytine meveddeti istiyor." Eğer denilse: Bu manaya göre karabet-i nesliye cihetinden gelen bir faide gözetilmiş görünüyor. Halbuki, **إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ** sırrına binaen karabet-i nesliye değil, belki kurbiyet-i İlahiye noktasında vazife-i risalet cereyan ediyor?

Elcevab: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, gayb-aşına nazarıyla görmüş ki: Âl-i Beyti, Âlem-i İslâm içinde bir şecere-i nuraniye hükmüne geçecek. Âlem-i İslâmın bütün tabakatında kemalât-ı insaniye dersinde rehberlik ve mürşidlik vazifesini görececek zâtlar, ekseriyet-i mutlaka ile Âl-i Beytten çıkacak. Teşehhüddeki ümmetin "Âl" hakkındaki duası ki,

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَ

عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

dir. Makbul olacağını keşfetmiş. Yani nasilki millet-i İbrahimiye'de ekseriyet-i mutlaka ile nuranî rehberler Hazret-i İbrahim'in (A.S.) âlinden, neslinden olan enbiya olduğu gibi; ümmet-i

Muhammediyede de (A.S.M.) vezaif-i azîme-i İslâmiyette ve ekser turuk ve mesalikinginde Enbiya-i Benî-İsrail gibi, Aktab-ı Âl-i Beyt-i Muhammediyeyi (A.S.M.) görmüş. Onun için

لَا أَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى demesiyle emrolunarak, Âl-i Beyte karşı

ümmetin meveddetini istemiş. Bu hakikatı teyid eden diğer rivayetlerde ferman etmiş: "Size iki şey bırakıyorum. Onlara temessük etseniz, necat bulursunuz. Biri: Kitabullah, biri: Âl-i Beytim." Çünkü Sünnet-i Seniyenin menbaı ve muhafızı ve her cihetle iltizam etmesiyle mükellef olan Âl-i Beyttir.

İşte bu sırta binaendir ki; Kitab ve Sünnete ittiba ünvanıyla bu hakikat-ı hadîsiye bildirilmiştir. Demek Âl-i Beytten, vazife-i risaletçe muradı: Sünnet-i Seniyesidir. Sünnet-i Seniyyeye ittibai terkeden, hakikî Âl-i Beytten olmadığı gibi, Âl-i Beyte hakikî dost da olamaz.

Hem ümmetini Âl-i Beytin etrafında toplamak arzusunun sırrı şudur ki: Zaman geçtikçe Âl-i Beyt çok tekessür edeceğini izn-i İlahî ile bilmiş ve İslâmiyet za'fa düşeceğini anlamış. O halde gayet kuvvetli ve kesretli bir cemaat-ı mütesanide lâzım ki, Âlem-i İslâmın terakkiyat-ı maneviyesinde medar ve merkez olabilsin. İzn-i İlahî ile düşünmüş ve ümmetini Âl-i Beyti etrafına toplamasını arzu etmiş. Evet Âl-i Beytin efradı ise, itikad ve iman hususunda sairlerden çok ileri olmasa da, yine teslim, iltizam ve tarafgirlikte çok ileridedirler. Çünkü İslâmiyete fitraten, neslen ve cibilliyeten tarafdardır. Cibillî tarafdarlık zaîf ve şansız, hattâ haksız da olsa bırakılmaz. Nerede kaldı ki, gayet kuvvetli, gayet hakikatlı, gayet şanlı, bütün silsile-i ecdadı bağlandığı ve şeref kazandığı ve canlarını feda ettikleri bir hakikata tarafdarlık, ne kadar esaslı ve fitrî olduğunu bilbedahe hisseden bir zât, hiç tarafdarlığı bırakır mı? Ehl-i Beyt, işte bu şiddet-i iltizam ve fitrî İslâmiyet cihetiyle Din-i İslâm lehinde edna bir emareyi, kuvvetli bir bürhan gibi kabul eder. Çünkü fitrî tarafdardır. Başkası ise, kuvvetli bir bürhan ile sonra iltizam eder.

DÖRDÜNCÜ NÜKTE: Üçüncü Nükte münasebetiyle Şîalarla Ehl-i Sünnet ve Cemaatin medar-ı nizaı, hattâ akaid-i imaniye kitablarına ve esasat-ı imaniye sırasına girecek derecede büyütülmüş bir mes'eleye kısaca bir işaret edeceğiz. Mes'ele şudur:

Ehl-i Sünnet Ve Cemaat der ki: "Hazret-i Ali (R.A.), Hulefa-i Erbaa'nın dördüncüsüdür. Hazret-i Sıddık (R.A.) daha efdaldır ve hilafete daha müstehak idi ki, en evvel o geçti." Şîalar

derler ki: "Hak, Hazret-i Ali'nin (R.A.) idi. Ona haksızlık edildi. Umumundan en efdal Hazret-i Ali'dir. (R.A.)" Davalarına getirdikleri delillerin hülâsası: Derler ki: Hazret-i Ali (R.A.) hakkında vârid ehadîs-i Nebeviye ve Hazret-i Ali'nin (R.A.) "Şah-ı Velayet" ünvanıyla ekseriyet-i mutlaka ile evliyanın ve tarîklerin mercii ve ilim ve şecaat ve ibadette hârikulâde sıfatları ve Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm ona ve ondan teselsül eden Âl-i Beyte karşı şiddet-i alâkası gösteriyor ki; en efdal odur, daima hilafet onun hakkı idi, ondan gasbedildi.

Elcevab: Hazret-i Ali (R.A.) mükerreren kendi ikrarı ve yirmi seneden ziyade o hulefa-i selâseye ittiba ederek onların şeyhülislâmlığı makamında bulunması, Şîaların bu davalarını cerh ediyor. Hem hulefa-i selâsenin zaman-ı hilafetlerinde fütuhât-ı İslâmiye ve mücahede-i a'da hâdiseleri ve Hazret-i Ali'nin (R.A.) zamanındaki vakıalar, yine hilafet-i İslâmiye noktasında Şîaların davalarını cerh ediyor. Demek Ehl-i Sünnet Ve Cemaatın davası, haktır.

Eğer denilse: Şîa ikidir. Biri; şîa-i velayettir, diğeri; şîa-i hilafettir. Haydi bu ikinci kısım garaz ve siyaset karıştırmasıyla haksız olsun. Fakat birinci kısımda garaz ve siyaset yok. Halbuki şîa-i velayet, şîa-i hilafete iltihak etmiş, yani; ehl-i turuktaki evliyanın bir kısmı Hazret-i Ali'yi (R.A.) efdal görüyorlar. Siyaset cihetinde olan şîa-i hilafetin davalarını tasdik ediyorlar.

Elcevab: Hazret-i Ali'ye (R.A.) iki cihetle bakılmak gerektir. Bir ciheti; şahsî kemalât ve mertebesi noktasından. İkinci cihet: Âl-i Beytin şahs-ı manevîsini temsil ettiği noktasındandır. Âl-i Beytin şahs-ı manevîsi ise, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın bir nevi mahiyetini gösteriyor. İşte birinci nokta itibariyle Hazret-i Ali (R.A.) başta olarak bütün ehl-i hakikat, Hazret-i Ebubekir ve Hazret-i Ömer'i (R.A.) takdim ediyorlar. Hizmet-i İslâmiyette ve kurbiyet-i İlahiyede makamlarını daha yüksek görmüşler. İkinci nokta cihetinde Hazret-i Ali (R.A.) şahs-ı manevî-i Âl-i Beytin mümessili ve şahs-ı manevî-i Âl-i Beyt, bir hakikat-ı Muhammediyeyi (A.S.M.) temsil ettiği cihetle, müvazeneye gelmez. İşte Hazret-i Ali (R.A.) hakkında fevkalâde senakârane ehadîs-i Nebeviye, bu ikinci noktaya bakıyorlar. Bu hakikatı teyid eden bir rivayet-i sahiha var ki; Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etmiş: "Her Nebinin nesli kendindedir. Benim neslim, Ali'nin (R.A.) neslidir."

Hazret-i Ali'nin (R.A.) şahsı hakkında sair hulefadan ziyade senakârane ehadîsin kesretle intişarının sırrı şudur ki: Emevîler ile Haricîler, ona haksız hücum ve tenkis ettiklerine mukabil Ehl-i Sünnet Ve Cemaat olan ehl-i hak, onun hakkında rivayâtı çok neşrettiler. Sair Hulefa-i

Raşidîn ise, öyle tenkid ve tenkise çok maruz kalmadıkları için, onlar hakkındaki ehadîsin intişarına ihtiyaç görülmedi. Hem istikbalde Hazret-i Ali (R.A.) elîm hâdisata ve dâhilî fitnelere maruz kalacağını nazar-ı nübüvvetle görmüş, Hazret-i Ali'yi (R.A.) me'yusiyetten ve ümmetini onun hakkında sû-i zandan kurtarmak için **مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيَ مَوْلَاهُ** gibi mühim hadîslerle

Ali'yi (R.A.) teselli ve ümmeti irşad etmiştir.

Hazret-i Ali'ye (R.A.) karşı şîa-i velayetin ifratkârane muhabbetleri ve tarîkat cihetinden gelen tafdilleri, kendilerini şîa-i hilafet derecesinde mes'ul etmez. Çünkü ehl-i velayet meslek itibariyle, muhabbet ile mürşidlerine bakarlar. Muhabbetin şe'ni ifrattır. Mahbubunu makamından fazla görmek arzu ediyor ve öyle de görüyor. Muhabbetin taşkınlıklarında ehl-i hal mazur olabilirler. Fakat onların muhabbetten gelen tafdili, Hulefa-i Raşidîn'in zemmine ve adavetine gitmemek şartıyla ve usûl-i İslâmiyenin haricine çıkmamak kaydıyla mazur olabilirler. Şîa-i hilafet ise; ağraz-ı siyaset, içine girdiği için, garazdan, tecavüzden kurtulamıyorlar, itizar hakkını kaybediyorlar. Hattâ **لَا لِحُبِّ عَلِيٍّ بَلِّ لِبُغْضِ عُمَرَ** cümlesine mâsadak olarak Hazret-i Ömer'in

(R.A.) eliyle İran milliyeti ceriha aldığı için, intikamlarını hubb-u Ali suretinde gösterdikleri gibi, Amr İbn-ül Âs'ın Hazret-i Ali'ye (R.A.) karşı hurucu ve Ömer İbn-i Sa'd'ın Hazret-i Hüseyin'e (R.A.) karşı feci muharebesi, Ömer ismine karşı şiddetli bir gayz ve adaveti Şîalara vermiş.

Ehl-i Sünnet ve Cemaate karşı şîa-i velayetin hakkı yoktur ki, Ehl-i Sünneti tenkid etsin. Çünkü Ehl-i Sünnet, Hazret-i Ali'yi (R.A.) tenkis etmedikleri gibi, ciddî severler. Fakat hadîşçe tehlikeli sayılan ifrat-ı muhabbetten çekiniyorlar. Hadîşçe Hazret-i Ali'nin (R.A.) şîası hakkındaki sena-yı Nebevî, Ehl-i Sünnete aittir. Çünkü istikametli muhabbetle Hazret-i Ali'nin (R.A.) şîaları, ehl-i hak olan Ehl-i Sünnet ve Cemaattir. Hazret-i İsa Aleyhisselâm hakkındaki ifrat-ı muhabbet, Nasara için tehlikeli olduğu gibi; Hazret-i Ali (R.A.) hakkında da o tarzda ifrat-ı muhabbet, hadîs-i sahihte tehlikeli olduğu tasrih edilmiş.

Şîa-i velayet eğer dese ki: Hazret-i Ali'nin (R.A.) kemalât-ı fevkalâdesi kabul olunduktan sonra, Hazret-i Sıddık'ı (R.A.) ona tercih etmek kabil olmuyor.

Elcevab: Hazret-i Sıddık-ı Ekber'in ve Faruk-u A'zam'ın (R.A.) şahsî kemalâtıyla ve

veraset-i nübüvvet vazifesiyle zaman-ı hilafetteki kemalâtı ile beraber bir mizanın kefesine, Hazret-i Ali'nin (R.A.) şahsî kemalât-ı hârikasıyla, hilafet zamanındaki dâhilî bilmeceburiye girdiği elîm vakıyalardan gelen ve sû'-i zanlara maruz olan hilafet mücahedeleri beraber mizanın diğer kefesine bırakılsa; elbette Hazret-i Sıddık'ın (R.A.) veyahut Faruk'un (R.A.) veyahut Zinnureyn'in (R.A.) kefesi ağır geldiğini Ehl-i Sünnet görmüş, tercih etmiş. Hem Onikinci ve Yirmidördüncü Sözlerde isbat edildiği gibi: Nübüvvet, velayete nisbeten derecesi o kadar yüksektir ki; nübüvvetin bir dirhem kadar cilvesi, bir batman kadar velayetin cilvesine müreccahtır. Bu nokta-i nazardan Hazret-i Sıddık-ı Ekber'in (R.A.) ve Faruk-u A'zam'ın (R.A.) veraset-i nübüvvet ve tesis-i ahkâm-ı risalet noktasında hisseleri taraf-ı İlahîden ziyade verildiğine, hilafetleri zamanlarındaki muvaffakiyetleri Ehl-i Sünnet ve Cemaatçe delil olmuş. Hazret-i Ali'nin (R.A.) kemalât-ı şahsiyesi, o veraset-i nübüvvetten gelen o ziyade hisseyi hükümden iskat edemediği için, Hazret-i Ali (R.A.) Şeyheyn-i Mükerrremeyn'in zaman-ı hilafetlerinde onlara şeyhülislâm olmuş ve onlara hürmet etmiş. Acaba Hazret-i Ali'yi (R.A.) seven ve hürmet eden ehl-i hak ve sünnet, Hazret-i Ali'nin (R.A.) sevdiği ve ciddî hürmet ettiği Şeyheyne nasıl sevmesin ve hürmet etmesin?

Bu hakikatı bir misal ile izah edelim. Meselâ: Gayet zengin bir zâtın irsiyetinden evlâdlarının birine yirmi batman gümüş ile dört batman altın veriliyor. Diğerine beş batman gümüş ile beş batman altın veriliyor. Öbürüne de üç batman gümüş ile beş batman altın verilse; elbette âhirdeki ikisi çendan kemmiyeten az alıyorlar, fakat keyfiyeten ziyade alıyorlar. İşte bu misal gibi Şeyheynin veraset-i nübüvvet ve tesis-i ahkâm-ı risaletinden tecelli eden hakikat-ı akrebiyet-i İlahiye altunundan hisselerinin az bir fazlalığı, kemalât-ı şahsiye ve velayet cevherinden neş'et eden kurbiyet-i İlahiyenin ve kemalât-ı velayetin ve kurbiyetin çoğuna galib gelir. Müvazenede bu noktaları nazara almak gerektir. Yoksa şahsî şecaatı ve ilmi ve velayeti noktasında birbiri ile müvazene edilse, hakikatın sureti değişir. Hem Hazret-i Ali'nin (R.A.) zâtında temessül eden şahs-ı manevî-i Âl-i Beyt ve o şahsiyet-i maneviyede veraset-i mutlaka cihetiyle tecelli eden hakikat-ı Muhammediye (A.S.M.) noktasında müvazene edilmez. Çünkü orada Peygamber Aleyhissalâtu Vesselâm'ın sırr-ı azîmi var.

Amma şîa-i hilafet ise, Ehl-i Sünnet ve Cemaate karşı mahcubiyetinden başka hiçbir hakları yoktur. Çünkü bunlar Hazret-i Ali'yi (R.A.) fevkalâde sevmek davasında oldukları halde tenkis ediyorlar ve sû'-i ahlâkta bulunduğunu onların mezhepleri iktiza ediyor. Çünkü diyorlar ki: "Hazret-i Sıddık ile Hazret-i Ömer (R.A.) haksız oldukları halde Hazret-i Ali (R.A.) onlara mümaşat etmiş, Şîa ıstılahınca takiyye etmiş; yani onlardan korkmuş, riyakârlık etmiş." Acaba

böyle kahraman-ı İslâm ve "Esedullah" ünvanını kazanan ve sıddıkların kumandanı ve rehberi olan bir zâtı, riyakâr ve korkaklık ile ve sevmediği zâtlara tasannu'kârane muhabbet göstermekle ve yirmi seneden ziyade havf altında mümaşat etmekle haksızlara tebaiyeti kabul etmekle muttasıf görmek, ona muhabbet değildir. O çeşit muhabbetten Hazret-i Ali (R.A.) teberri eder. İşte ehl-i hakkın mezhebi hiçbir cihetle Hazret-i Ali'yi (R.A.) tenkis etmez, sû'-i ahlâk ile ittiham etmez. Öyle bir hârika-i şecaate korkaklık isnad etmez ve derler ki: "Hazret-i Ali (R.A.), Hulefa-i Raşidîn'i hak görmeseydi, bir dakika tanımaz ve itaat etmezdi. Demek ki onları haklı ve racih gördüğü için, gayret ve şecaatini hakperestlik yoluna teslim etmiş."

Elhasıl: Herşeyin ifrat ve tefriti iyi değildir. İstikamet ise hadd-i vasattır ki, Ehl-i Sünnet Ve Cemaat onu ihtiyar etmiş. Fakat maatteessüf Ehl-i Sünnet Ve Cemaat perdesi altına Vehhabîlik ve Haricîlik fikri kısmen girdiği gibi, siyaset meftunları ve bir kısım mülhidler, Hazret-i Ali'yi (R.A.) tenkid ediyorlar. Hâşâ, siyaseti bilmediğinden hilafete tam liyakat göstermemiş, idare edememiş diyorlar. İşte bunların bu haksız ittihamlarından Alevîler, Ehl-i Sünnete karşı küsmek vaziyetini alıyorlar. Halbuki Ehl-i Sünnetin düsturları ve esas mezhepleri, bu fikirleri iktiza etmiyor belki aksini isbat ediyorlar. Haricîlerin ve mülhidlerin tarafından gelen böyle fikirler ile Ehl-i Sünnet mahkûm olamaz. Belki Ehl-i Sünnet, Alevîlerden ziyade Hazret-i Ali'nin (R.A.) taraftarıdır. Bütün hutbelerinde, dualarında Hazret-i Ali'yi (R.A.) lâyük olduğu sena ile zikrediyorlar. Hususan ekseriyet-i mutlaka ile Ehl-i Sünnet Ve Cemaat mezhebinde olan evliya ve asfiya, onu mürşid ve şah-ı velayet biliyorlar. Alevîler, hem Alevîlerin hem Ehl-i Sünnetin adavetine istihkak kesbeden Haricîleri ve mülhidleri bırakıp, ehl-i hakka karşı cephe almamalıdır. Hattâ bir kısım Alevîler, Ehl-i Sünnetin inadına sünneti terk ediyorlar. Her ne ise bu mes'elede fazla söyledik. Çünkü ülemanın beyninde ziyade medar-ı bahsolmuştur.

Ey ehl-i hak olan Ehl-i Sünnet ve Cemaat! Ve ey Âl-i Beytin muhabbetini meslek ittihaz eden Alevîler! Çabuk bu manasız ve hakikatsiz, haksız, zararlı olan nizaı aranızdan kaldırınız. Yoksa şimdiki kuvvetli bir surette hükmeyleyen zındıka cereyanı, birinizi diğeri aleyhinde âlet edip ezmesinde istimal edecek. Bunu mağlub ettikten sonra, o âleti de kıracak. Siz ehl-i tevhid olduğunuzdan uhuvveti ve ittihadı emreden yüzer esaslı rabıta-i kudsiye mabeyninizde varken, iftirakı iktiza eden cüz'î mes'eleleri bırakmak elzemdir.

Hâtime

Asırlara göre şeriatlar değişir. Belki bir asırda, kavimlere göre ayrı ayrı şeriatlar, peygamberler gelebilir ve gelmiştir. Hâtem-ül Enbiya'dan sonra şeriat-ı kübrası, her asırda, her kavme kâfi geldiğinden, muhtelif şeriatlara ihtiyaç kalmamıştır. Fakat teferruatta, bir derece ayrı ayrı mezheblere ihtiyaç kalmıştır. Evet nasıllı mevsimlerin değişmesiyle elbiseler değişir, mizaçlara göre ilâçlar tebeddül eder. Öyle de, asırlara göre şeriatlar değişir, milletlerin istidadına göre ahkâm tahavvül eder. Çünkü ahkâm-ı şer'iyenin teferruat kısmı, ahval-i beşeriye bakar. Ona göre gelir, ilâç olur. Enbiya-i salife zamanında, tabakat-ı beşeriye birbirinden çok uzak ve seciyeleri hem bir derece kaba, hem şiddetli ve efkârca ibtidaî ve bedeviyete yakın olduğundan, o zamandaki şeriatlar, onların haline muvafık bir tarzda ayrı ayrı gelmiştir. Hattâ bir kıt'ada bir asırda, ayrı ayrı peygamberler ve şeriatlar bulunmuş. Sonra âhırzaman Peygamberinin gelmesiyle, insanlar güya ibtidaî derecesinden, idadiye derecesine terakki ettiğinden, çok inkılabat ve ihtilatat ile akvam-ı beşeriye birtek ders alacak, birtek muallimi dinleyecek, birtek şeriatla amel edecek vaziyete geldiğinden, ayrı ayrı şeriata ihtiyaç kalmamıştır, ayrı ayrı muallime de lüzum görülmemiştir. Fakat tamamen bir seviyeye gelmediğinden ve bir tarz-ı hayat-ı içtimaiye de giymediğinden, mezhebler taaddüd etmiştir. Eğer beşerin ekseriyet-i mutlaka bir mekteb-i âlînin talebesi gibi, bir tarz-ı hayat-ı içtimaiyeyi giyse, bir seviyeye girse; o vakit mezhebler tevhid edilebilir. Fakat bu hal-i âlem, o hale müsaade etmediği gibi, mezahib de bir olmaz.

Sözler (485)

Eğer desen: Hak bir olur; nasıl böyle dört ve oniki mezhebin muhtelif ahkâmları hak olabilir?

Elcevab: Bir su, beş muhtelif mizaçlı hastalara göre nasıl beş hüküm alır; şöyle ki: Birisine, hastalığının mizacına göre su ilâçtır, tıbben vâcibdir. Diğer birisine, hastalığı için zehir gibi muzırdır; tıbben ona haramdır. Diğer birisine, az zarar verir; tıbben ona mekruhtur. Diğer birisine, zararsız menfaat verir; tıbben ona sünnettir. Diğer birisine ne zarardır, ne menfaattir; âfiyetle içsin, tıbben ona mubahtır. İşte hak burada taaddüd etti. Beşi de haktır. Sen diyebilir misin ki: "Su yalnız ilâçtır, yalnız vâcibdir, başka hükmü yoktur."

İşte bunun gibi, ahkâm-ı İlahiye mezheblere hikmet-i İlahiyenin sevkiyle ittiba edenlere göre değişir, hem hak olarak değişir ve herbirisi de hak olur, maslahat olur. Meselâ, hikmet-i İlahiyenin tensibiyle İmam-ı Şafî'ye ittiba eden, ekseriyet itibariyle Hanefilere nisbeten köylülüğe ve bedeviliğe daha yakın olup cemaatı birtek vücud hükmüne getiren hayat-ı içtimaiye de nâkıs

olduğundan, herbiri bizzât dergâh-ı Kadıyy-ül Hacı'ta kendi derdini söylemek ve hususî matlubunu istemek için, imam arkasında Fatiha'yı birer birer okuyorlar. Hem ayn-ı hak ve mahz-ı hikmettir. İmam-ı A'zam'a ittiba edenler, ekseriyet-i mutlaka itibariyle, İslâmî hükûmetlerin ekserisi, o mezhebi iltizam etmesiyle medeniyete, şehirliliğe daha yakın ve hayat-ı içtimaiyeye müstaid olduğundan; bir cemaat, bir şahıs hükmüne girip, birtek adam umum namına söyler; umum kalben onu tasdik ve rabt-ı kalb edip, onun sözü umumun sözü hükmüne geçtiğinden, Hanefî Mezhebi'ne göre imam arkasında Fatiha okunmaz. Okunmaması ayn-ı hak ve mahz-ı hikmettir.

Hem meselâ, madem şariat, tabiatın tecavüzatına sed çekmekle onu ta'dil edip nefs-i emmareyi terbiye eder. Elbette ekser etbai, köylü ve nim-bedevi ve amelelikle meşgul olan Şafî Mezhebi'ne göre "Kadına temas ile abdest bozulur, az bir necaset zarar verir." Ekseriyet itibariyle hayat-ı içtimaiyeye giren, nim-medenî şeklini alan insanlar, ittiba ettikleri mezheb-i Hanefîye göre "Mess-i nisvan abdesti bozmaz, bir dirhem kadar necasete fetva var."

İşte bir amele ile bir efendiyi nazara alacağız. Amele, tarz-ı maişet itibariyle ecnebi kadınlarla ihtilata, temasa ve bir ocak yanında oturmaya ve mülevves şeylerin içine karışmaya mübtela olduğundan; san'at ve maişet itibariyle, tabiat ve nefs-i emmaresi meydanı boş bulup tecavüz edebilir. Onun için, şariat onların hakkında, o tecavüzata sed çekmek için, "Abdest bozulur, temas etme; namazını ibtal eder, bulaşma" manevî kulağında bir sadâ-yı semavî çınlattırır. Amma o efendi, (namuslu olmak şartıyla) âdât-ı içtimaiyesi itibariyle, ahlâk-ı umumiye namına, ecnebi kadınlara temasa mübtela değil, mülevves şeylerle nezafet-i medeniye namına kendini o kadar bulaştırmaz. Onun için şariat, mezheb-i Hanefî namıyla ona şiddet ve azimet göstermemiş; ruhsat tarafını gösterip, hafifletmiştir. "Elin dokunmuş ise, abdestin bozulmaz; hicab edip, kalabalık içinde su ile istinca etmemenin zararı yoktur. Bir dirhem kadar fetva vardır." der, onu vesveseden kurtarır. İşte denizden iki katre sana misal.. onlara kıyas et. Mizan-ı Şa'ranî mizanıyla, şariat mizanlarını bu suretle müvazene edebilirsen et.

Sözler (485-487)
[Başa Dön](#)

Bütün muavenet ve yardım nevilerini hâvi olan zekat hakkında sahih olarak Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'dan **الزَّكَاةُ قَنْطَرَةٌ الْإِسْلَامِ** hadîs-i şerifi mervidir. Yani müslümanların birbirine yardımları, ancak zekat köprüsü üzerinden geçmekle yapılır. Zira yardım vasıtası, zekattır. İnsanların heyet-i içtimaiyesinde intizam ve asayişini temin eden köprü zekattır. Âlem-i beşerde hayat-ı içtimaiyenin hayatı, muavenetten doğar. İnsanların terakkiyatına engel olan isyanlardan, ihtilâllerden, ihtilaflardan meydana gelen felâketlerin tiryakı, ilâcı muavenettir.

Evet zekatın vücubu ile ribanın hurmetinde büyük bir hikmet, yüksek bir maslahat, geniş bir rahmet vardır. Evet eğer tarihî bir nazarla sahife-i âleme bakacak olursan ve o sahifeyi lekeliyen beşerin mesavîsine, hatalarına dikkat edersen, heyet-i içtimaiyede görünen ihtilâller, fesadlar ve bütün ahlâk-ı rezilenin iki kelimedenden doğduğunu görürsün. Birisi: "Ben tok olayım da, başkası açlığından ölürse ölsün bana ne." İkincisi: "Sen zahmetler içinde boğul ki, ben nimetler ve lezzetler içinde rahat edeyim."

Âlem-i insaniyeti zelzelelere maruz bırakmakla yıkılmağa yaklaştıran birinci kelimeyi sildiren ancak zekattır.

Nev'-i beşeri umumî felâketlere sürükleyen ve bolşevikliğe sevkedip terakkiyatı, asayişini mahveden ikinci kelimeyi kökünden kesip atan, hurmet-i ribadır.

İşarat-ül İ'caz (45)

"İşarat-ül İ'caz"da isbat edildiği gibi; bütün ihtilalat-ı beşeriyenin madeni bir kelime olduğu gibi, bütün ahlâk-ı seyyienin menbaı dahi bir kelimedir.

Birinci kelime: "Ben tok olayım, başkası açlıktan ölse bana ne."

İkinci kelime: "Sen çalış, ben yiyeyim."

Evet hayat-ı içtimaiye-i beşeriyede havas ve avam, yani zenginler ve fakirler, müvazeneleriyle rahatla yaşarlar. O müvazenenin esası ise: Havas tabakasında merhamet ve şefkat, aşağısında hürmet ve itaattir. Şimdi birinci kelime, havas tabakasını zulme, ahlâksızlığa, merhametsizliğe sevketmiştir. İkinci kelime, avamı kine, hasede, mübareze sevkedip rahat-ı

beşeriyeyi birkaç asırdır selbettiği gibi; şu asırda sa'y, sermaye ile mübareze neticesi herkesçe malûm olan Avrupa hâdisat-ı azîmesi meydana geldi. İşte medeniyet, bütün cem'iyat-ı hayriye ile ve ahlâkî mektebleriyle ve şedid inzibat ve nizamıyla, beşerin o iki tabakasını musalaha edemediği gibi, hayat-ı beşerin iki müdhiş yarasını tedavi edememiştir. Kur'an, birinci kelimeyi esasından "vücub-u zekat" ile kal'eder, tedavi eder. İkinci kelimenin esasını "hurmet-i riba" ile kal'edip tedavi eder. Evet, âyet-i Kur'aniye âlem kapısında durup ribaya yasaktır der. "Kavga kapısını kapamak için banka kapısını kapayınız" diyerek insanlara ferman eder. Şakirdlerine "Girmeyiniz" emreder.

Sözler (408 - 409)

Yahudilere müteveccih şu iki hükm-ü Kur'anî, o milletin hayat-ı içtimaiye-i insaniyede dolap hilesiyle çevirdikleri şu iki müdhiş düstur-u umumîyi tazammun eder ki: Hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi sarsan ve sa'y ü ameli, sermaye ile mübareze ettirip fukarayı zenginlerle çarpıştıran, muzaaf riba yapıp bankaları tesise sebebiyet veren ve hile ve hud'a ile cem'-i mal eden o millet olduğu gibi; mahrum kaldıkları ve daima zulmünü gördükleri hükûmetlerden ve galiblerden intikamlarını almak için her çeşit fesad komitelerine karışan ve her nevi ihtilale parmak karıştıran yine o millet olduğunu ifade ediyor.

Sözler (402)

Yirmibeşinci Söz'de, medeniyetle hükm-ü Kur'anı müvazene bahsinde isbat ve beyan edildiği üzere; beşerin hayat-ı içtimaîsinde bütün ahlâksızlığın ve bütün ihtilalatın menşe'i iki kelimedir:

Birisi: "Ben tok olduktan sonra, başkası açlıktan ölse bana ne?"

İkincisi: "Sen çalış, ben yiyeyim."

Bu iki kelimeyi de idame eden, cereyan-ı riba ve terk-i zekattır.

Mektubat (273)

[Başa Dön](#)

60- Niçin Zekat Veriyoruz?

SÖZLER -409 MEKT.-273

"Müslümanlara gelen bu açlık, bu zayıyat-ı mâliye ve meşakkat-ı bedeniye nedendir?"

Rü'yada demiştim:

"Cenab-ı Hak, bir kısım maldan onda bir *{{(Haşiye-1): Yani her sene taze verdiği buğday gibi mallardan onda bir.}}*veya bir kısım maldan kırkta bir *{{(Haşiye-2): Yani eskiden verdiği kırktan ki; her senede galiben ve lâakal ribh-i ticarî ve nesl-i hayvanî cihetiyle o kırktan taze olarak on aded verir.}}*, kendi verdiği malından birisini bizden istedi; tâ bize fukaraların dualarını

kazandırır ve kin ve hasedlerini men'etsin. Biz hırsımız için tama'kârlık edip vermedik. Cenab-ı Hak müterakim zekatını, kırkta otuz, onda sekizini aldı. Hem her senede yalnız bir ayda yetmiş hikmetli bir açlık bizden istedi. Biz nefsimize acıdık, muvakkat ve lezzetli bir açlığı çekmedik. Cenab-ı Hak ceza olarak yetmiş cihetle belalı bir nevi orucu beş sene cebren bize tutturdu. Hem yirmidört saatte bir tek saati, hoş ve ulvî, nuranî ve faideli bir nevi talimat-ı Rabbaniyeyi bizden istedi. Biz tenbellik edip, o namazı ve niyazı yerine getirmedi. O tek saati diğer saatlere katarak zayi' ettik. Cenab-ı Hak onun keffareti olarak, beş sene talim ve talimat ve koşturmakla bize bir nevi namaz kıldırdı." demiştim.

Sonra ayıldım, düşündüm, anladım ki; o rü'ya-yı hayalide pek mühim bir hakikat vardır. Yirmibeşinci Söz'de, medeniyetle hükm-ü Kur'anı müvazene bahsinde isbat ve beyan edildiği üzere; beşerin hayat-ı içtimaîsinde bütün ahlâksızlığın ve bütün ihtilalatın menşe'i iki kelimedir:

Birisi: "Ben tok olduktan sonra, başkası açlıktan ölse bana ne?"

İkincisi: "Sen çalış, ben yiyeyim."

Bu iki kelimeyi de idame eden, cereyan-ı riba ve terk-i zekattır.

Bu iki müdhiş maraz-ı içtimaîyi tedavi edecek tek çare, zekatın bir düstur-u umumî suretinde icrasıyla, vücub-u zekat ve hurmet-i ribadır. Hem değil yalnız eşhast ve hususî cemaatlerde, belki umum nev'-i beşerin saadet-i hayatı için en mühim bir rükün belki devam-ı hayat-ı insaniye için en mühim bir direk, zekattır. Çünkü beşerde, havas ve avam iki tabaka var. Havastan avama merhamet ve ihsan ve avamdan havassa karşı hürmet ve itaatı temin edecek, zekattır. Yoksa yukarıdan avamın başına zulüm ve tahakküm iner, avamdan zenginlere karşı kin ve isyan çıkar. İki tabaka-i beşer daimî bir mücadele-i maneviyede, bir keşmekeş-i ihtilafta bulunur. Gele gele tâ Rusya'da olduğu gibi, sa'y ve sermaye mücadelesi suretinde boğuşmaya başlar.

Ey ehl-i kerem ve vicdan ve ey ehl-i sehavet ve ihsan!

İhsanlar zekat namına olmazsa, üç zararı var. Bazan da faidesiz gider. Çünkü Allah namına vermediğin için, manen minnet ediyorsun; bîçare fakiri minnet esareti altında bırakıyorsun. Hem makbul olan duasından mahrum kalıyorsun. Hem hakikaten Cenab-ı Hak'ın malını ibadına vermek için bir tevziat memuru olduğun halde, kendini sahib-i mal zannedip bir küfran-ı nimet ediyorsun. Eğer zekat namına versen; Cenab-ı Hak namına verdiğin için bir sevab kazanıyorsun, bir şükran-ı nimet gösteriyorsun. O muhtaç adam dahi sana tabasbus etmeğe mecbur olmadığı için,

izzet-i nefsi kırılmaz ve duası senin hakkında makbul olur. Evet zekat kadar, belki daha ziyade nafile ve ihsan, yahut sair suretlerde verip riya ve şöhret gibi, minnet ve tezlil gibi zararları kazanmak nerede? Zekat namına o iyilikleri yapıp, hem farzı eda etmek, hem sevabı, hem ihlası, hem makbul bir duayı kazanmak nerede?

Mektubat (273- 274)

"İşarat-ül İ'caz"da isbat edildiği gibi; bütün ihtilalat-ı beşeriyenin madeni bir kelime olduğu gibi, bütün ahlâk-ı seyyienin menbaı dahi bir kelimedir.

Birinci kelime: "Ben tok olayım, başkası açlıktan ölse bana ne."

İkinci kelime: "Sen çalış, ben yiyeyim."

Evet hayat-ı içtimaiye-i beşeriyede havas ve avam, yani zenginler ve fakirler, müvazeneleriyle rahatla yaşarlar. O müvazenenin esası ise: Havas tabakasında merhamet ve şefkat, aşağısında hürmet ve itaattir. Şimdi birinci kelime, havas tabakasını zulme, ahlâksızlığa, merhametsizliğe sevk etmiştir. İkinci kelime, avamı kine, hasede, mübareze sevk edip rahat-ı beşeriyeyi birkaç asırdır selbettiği gibi; şu asırda sa'y, sermaye ile mübareze neticesi herkesçe malûm olan Avrupa hâdisat-ı azîmesi meydana geldi. İşte medeniyet, bütün cem'iyat-ı hayriye ile ve ahlâkî mektebleriyle ve şedid inzibat ve nizamatıyla, beşerin o iki tabakasını musalaha edemediği gibi, hayat-ı beşerin iki müdhiş yarasını tedavi edememiştir. Kur'an, birinci kelimeyi esasından "vücub-u zekat" ile kal'eder, tedavi eder. İkinci kelimenin esasını "hurmet-i riba" ile kal'edip tedavi eder. Evet, âyet-i Kur'aniye âlem kapısında durup ribaya yasaktır der. "Kavga kapısını kapamak için banka kapısını kapayınız" diyerek insanlara ferman eder. Şakirdlerine "Girmeyiniz" emreder.

Sözler (408-409)

Başta Dön

61- Gözümüzü Yaratanın Emri Dışında Harama Sevk edebilir Miyiz?

BAR. LAH-327

Onbeşinci Nota'nın Üçüncü Mes'elesi

Ey insan ve ey nefsim, muhakkak bil ki: Cenab-ı Hakk'ın sana in'am ettiği vücudun, cismin, a'zaların, malın ve hayvanatın ibahedir, temlik değildir. Yani, istifaden için kendi mülkünü senin eline vermiş, istifade et diye ibahe etmiş. Senin gibi, idare etmekten hakikaten âciz ve tedbirden cidden cahil bir şahsa temlik etmemiş. Çünkü mülk olarak verse idi, idaresini sana bırakmak lâzım gelirdi.

Acaba en kolay, en zahir ve daire-i ihtiyar ve şuurda dâhil olan bir midenin idaresini yapamadığın halde; nasıl göz ve kulak gibi daire-i ihtiyar ve şuurun haricinde idare isteyen şeylere mâlik olabilirsin?

Madem sana verilen hayat ve hayatın levazımatı temlik değil, ibahedir. Elbette ibahenin düsturuyla hareket etmek lâzımdır. Yani nasıl bir zât, ziyafete misafirleri davet eder. Onlara, meclis ziyafetindeki eşyadan ve ziyafetten istifadeyi ibahe ediyor, temlik etmiyor. İbahe ve ziyafetin kaidesi ise; mihmandarın rızası dâhilinde tasarruf etmektir. Öyle ise israf edemez, başkasına ikram edemez, sofradan kaldırıp başkasına sadaka veremez, dökemez, zayi' edemez. Eğer temlik olsa idi, yapabilirdi ve kendi arzusuyla hareket edebilirdi.

Aynen bunun gibi; Cenab-ı Hak sana ibahe suretinde verdiği hayatı intihar ile hâtime çekemezsin, gözünü çıkaramazsın ve manen gözü kör etmek demek olan gözü verenin rızası haricinde harama sarfedemezsin. Ve hâkeza kulağı ve dili ve bunlar gibi cihazatı harama sarfetmekle manen öldüremezsın. Ve eti yenilmeyen hayvanını lüzumsuz tazib edip katledemezsin. Ve hâkeza.

Bütün sana verilen nimetler, bu misafirhane-i dünyanın sahibi olan Mihmandar-ı Kerim-i Zülcelal'in kavanin-i şeriatı dairesinde tasarruf etmek gerektir.

Barla Lahikası (327)

[Başa Dön](#)

62- Kuran'ın Benzerini Yapmak Mümkün Müdür? SÖZ.-sh 368-370--384- 446 * MEK.185-187

Kur'anın tarifine dair üç cüz'ündeki sıfatların herbiri başka yerlerde kat'î isbat edilmiş veya isbat edilecektir. Davamız mücerred değil, her birisi bürhan-ı kat'î ile müberhendir.

BİRİNCİ ŞU'LE: Bu şu'lenin üç şuaı var.

BİRİNCİ ŞUA: Derece-i i'cazda belâgat-ı Kur'aniyedir. O belâgat ise, nazmın cezaletinden ve hüsn-ü metanetinden ve üslûblarının bedaatinden, garib ve müstahsenliğinden ve beyanının beraatinden, faik ve safvetinden ve maânîsinin kuvvet ve hakkaniyetinden ve lafzının fesahatinden, selasetinden tevellüd eden bir belâgat-ı hârikulâdedir ki, benî-Âdemin en dâhî ediblerini, en hârika hatiblerini, en mütebahhir ülemasını muarazaya davet edip binüçyüz senedir meydan okuyor, onların damarlarına şiddetle dokunuyor. Muarazaya davet ettiği halde, kibir ve

gururlarından başını semavata vuran o dâhîler, ona muaraza için ağız açamayıp kemal-i zilletle boyun eğdiler. İşte belâgatındaki vech-i i'cazı iki suretle işaret ederiz:

Birinci Suret: İ'cazı vardır ve mevcuddur. Çünkü Ceziret-ül Arab ahalisi o asırda ekseriyet-i mutlaka itibariyle ümmi idi. Ümmilikleri için mefahirlerini ve vukuat-ı tarihiyelerini ve mehasin-i ahlâka yardım edecek durub-u emsallerini kitabet yerine şiir ve belâgat kaydıyla muhafaza ediyorlardı. Manidar bir kelâm, şiir ve belâgat cazibesıyla eslaftan ahlafa hâfızalarda kalıp gidiyordu. İşte şu ihtiyac-ı fitrî neticesi olarak o kavmin manevî çarşısı-yı ticaretlerinde en ziyade revaç bulan, fesahat ve belâgat metaı idi. Hattâ bir kabîlenin belig bir edibi, en büyük bir kahraman-ı millîsi gibi idi. En ziyade onunla iftihar ediyorlardı. İşte İslâmiyetten sonra âlemi zekâlarıyla idare eden o zeki kavim, şu en revaçlı ve medar-ı iftiharları ve ona şiddet-i ihtiyaçla muhtaç olan belâgatta akvam-ı âlemden en ileride ve en yüksek mertebede idiler. Belâgat, o kadar kıymetdar idi ki, bir edibin bir sözü için iki kavim büyük muharebe ederdi ve bir sözüyle musalaha ediyorlardı. Hattâ onların içinde "Muallakat-ı Seb'a" namıyla yedi edibin yedi kasidesini altunla Kâ'be'nin duvarına yazmışlar, onunla iftihar ediyorlardı. İşte böyle bir zamanda, belâgat en revaçlı olduğu bir anda Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan nüzul etti. Nasılki zaman-ı Musa Aleyhisselâm'da sihir ve zaman-ı İsa Aleyhisselâm'da tıb revaçta idi. Mu'cizelerinin mühimmi o cinsten geldi. İşte o

vakit bülega-yı Arabı, en kısa bir suresine mukabeleye davet etti: **وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ**

مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّنْ مِّثْلِهِ fermanıyla onlara meydan okuyor.

Hem der ki: "İman getirmezsensiz mel'un sunuz. Cehennem'e gireceksiniz." Damarlarına şiddetle vuruyor. Gururlarını dehşetli surette kırıyor. O kibirli akıllarını istihfaf ediyor. Onları bidayeten i'dam-ı ebedî ile ve sonra da Cehennem'de i'dam-ı ebedî ile beraber dünyevî i'dam ile de mahkûm ediyor. Der: "Ya muaraza ediniz, yahut can ve malınız helâkettedir."

İşte eğer muaraza mümkün olsaydı acaba hiç mümkün mü idi ki, bir-iki satırla muaraza edip davasını ibtal etmek gibi rahat bir çare varken, en tehlikeli, en müşkilâtlı muharebe tarîkı ihtiyar edilsin? Evet o zeki kavim, o siyasî millet ki, bir zaman âlemi, siyasetle idare ettiği halde, en kısa ve rahat ve hafif bir yolu terketsin? En tehlikeli ve bütün mal ve canını belaya atacak uzun bir yolu ihtiyar etsin, hiç kabil midir? Çünkü bir edibleri, birkaç hurufatla muaraza edebilseydi; Kur'an,

davasından vazgeçerdi. Onlar da maddî ve manevî helâketten kurtulurlardı. Halbuki muharebe gibi dehşetli, uzun bir yolu ihtiyar ettiler. Demek, muaraza-i bilhuruf mümkün değildi, muhaldi. Onun için muharebe-i bis-süyufa mecbur oldular.

Hem Kur'anı tanzir etmek, taklidini yapmak için gayet şiddetli iki sebep vardı. Birisi; düşmanın hırs-ı muarazası. Diğeri; dostlarının şevk-i taklididir ki, şu iki saik-i şedid altında milyonlar Arabî kitablar yazılmış ki hiçbirisi ona benzemez. Âlim olsun, âmi olsun her kim ona ve onlara baksa kat'iyyen diyecek ki: "Kur'an, bunlara benzemez. Hiçbirisi onu tanzir edemez." Şu halde, ya Kur'an bütününün altındadır. Bu ise, bütün dost ve düşmanın ittifakıyla battadır, muhaldir. Veya Kur'an, o yazılan umum kitabların fevkindedir.

Eğer desen: Nasıl biliyoruz ki, kimse muarazaya teşebbüs etmedi? Kimse kendine güvenemedi mi ki, meydana çıksın? Birbirinin yardımını da mı faide etmedi?

Elcevab: Eğer muaraza mümkün olsaydı, alâküllihal kat'î teşebbüs edilecekti. Çünkü izzet ve namus mes'elesi, can ve mal tehlikesi vardı. Eğer teşebbüs edilseydi, alâküllihal kat'î taraftar pek çok bulunacaktı. Çünkü hakka muarız ve muannid daima kesretli idi. Eğer taraftar bulsaydı, alâküllihal iştihar bulacaktı. Çünkü küçük bir mücadele, beşerin nazar-ı istiğrabını celbedip destanlarda iştihar eder. Şöyle acib bir mücadele ve vukuat ise gizli kalmaz. İslâmiyet aleyhinde tâ en çirkin ve en şeni' şeylere kadar nakledilir, meşhur olur. Halbuki muarazaya dair Müseylime-i Kezzab'ın bir-iki fıkrasından başka nakledilmemiş. O Müseylime'de çendan belâgat varmış. Fakat hadsiz bir hüsn-ü cemale mâlik olan beyan-ı Kur'ana nisbet edildiği için, onun sözleri hezeyan suretinde tarihlere geçmiştir. İşte Kur'anın belâgatındaki i'caz, kat'iyyen iki kerre iki dört eder gibi mevcuddur ki, iş böyle oluyor.

Sözler (368 - 370)

Makam-ı ifham ve ilzamda binler misallerinden yalnız şu iki misale bak: Birinci misal: **وَإِنْ**

كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّنْ مِّثْلِهِ وَادْعُوا

شُهَدَاءَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ Yani: "Eğer, bir şübheniz varsa, size

yardım edecek, şahadet edecek bütün büyüklerinizi ve taraftarlarınızı çağırınız. Birtek suresine bir nazire yapınız." "İşarat-ül İ'caz"da izah ve isbat edildiği için burada yalnız icmaline işaret ederiz. Şöyle ki: Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan diyor: "Ey ins ve cin! Eğer Kur'an, Kelâm-ı İlahî olduğunda şübheniz varsa, bir beşer kelâmı olduğunu tevehhüm ediyorsanız, haydi işte meydan, geliniz! Siz dahi ona Muhammed-ül Emin dediğiniz zât gibi, okumak yazmak bilmez, kıraat ve kitabet görmemiş bir ümmiden bu Kur'an gibi bir kitab getiriniz, yaptırınız. Bunu yapamazsanız, haydi ümmi olmasın, en meşhur bir edib, bir âlim olsun. Bunu da yapamazsanız, haydi birtek olmasın, bütün büleganız, hutebanız, belki bütün geçmiş beliglerin güzel eserlerini ve bütün gelecek ediblerin yardımlarını ve ilahlarınızın himmetlerini beraber alınız. Bütün kuvvetinizle çalışınız, şu Kur'ana bir nazire yapınız. Bunu da yapamazsanız, haydi kabil-i taklid olmayan hakaik-i Kur'aniyeden ve manevî çok mu'cizatından kat-ı nazar, yalnız nazmındaki belâgatına nazire olarak

bir eser yapınız." **فَاتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِّثْلَهُ مَفْتَرِيَاتٍ** ilzamıyla der: "Haydi sizden mananın

doğruluğunu istemiyorum. Müftereyat ve yalanlar ve bâtil hikâyeler olsun. Bunu da yapamıyorsunuz. Haydi bütün Kur'an kadar olmasın, yalnız **بِعَشْرِ سُوْرٍ** on suresine nazire

getiriniz. Bunu da yapamıyorsunuz. Haydi, birtek suresine nazire getiriniz. Bu da çoktur. Haydi, kısa bir suresine bir nazire ibraz ediniz. Hattâ, madem bunu da yapmazsanız ve yapamazsınız. Hem bu kadar muhtaç olduğunuz halde; çünkü haysiyet ve namusunuz, izzet ve dininiz, asabiyet ve şerefınız, can ve malınız, dünya ve âhiretiniz, buna nazire getirmekle kurtulabilir. Yoksa dünyada haysiyetsiz, namussuz, dinsiz, şerefsiz, zillet içinde, can ve malınız helâkette mahvolup

ve âhirette **فَاتَقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَ الْحِجَارَةُ** işaretiyle Cehennem'de

haps-i ebedî ile mahkûm ve sanemlerinizle beraber ateşe odunluk edeceksiniz. Hem madem sekiz mertebe aczinizi anladınız. Elbette sekiz defa, Kur'an dahi mu'cize olduğunu bilmekliğiniz gerektir. Ya imana geliniz veyahut susunuz, Cehennem'e gidiniz!" İşte Kur'an-ı Mu'ciz-ül

Beyan'ın makam-ı ifhamdaki ilzamına bak ve de: **لَيْسَ بَعْدَ بَيَانِ الْقُرْآنِ بَيَانٌ** Evet beyan-

ı Kur'andan sonra beyan olamaz ve hacet kalmaz.

Üçüncü Nokta: Kur'an, o asırdan tâ şimdiye kadar öyle bir belâgat göstermiş ki, Kâ'be'nin duvarında altunla yazılan en meşhur ediblerin "Muallakat-ı Seb'a" namıyla şöhet-şiar kasidelerini o dereceye indirdi ki, Lebid'in kızı babasının kasidesini Kâ'be'den indirirken demiş: "Âyâta karşı

bunun kıymeti kalmadı." Hem bedevi bir edib **فَاَصْدَعِ بِمَا تَأْمُرُ** âyeti okunurken işittiği

vakit secdeye kapanmış. Ona dediler: "Sen müslüman mı oldun?" Dedi: "Yok, ben bu âyetin belâgatına secde ettim."

Hem ilm-i belâgatın dâhîlerinden Abdülkahir-i Cürcanî ve Sekkakî ve Zemahşerî gibi binler dâhî imamlar ve mütefennin edibler icma' ve ittifakla karar vermişler ki: "Kur'anın belâgatı, tâkat-ı beşerin fevkindedir, yetişilmez."

Hem o zamandan beri mütemadiyen meydan-ı muarazaya davet edip, mağrur ve enaniyetli ediblerin ve beliglerin damarlarına dokundurup; gururlarını kıracak bir tarzda der: "Ya birtek surenin mislini getiriniz veyahut dünyada ve âhirette helâket ve zilleti kabul ediniz." diye ilân ettiği halde o asrın muannid beligleri birtek surenin mislini getirmekle kısa bir yol olan muarazayı bırakıp, uzun olan ve can ve mallarını tehlikeye atan muharebe yolunu ihtiyar etmeleri isbat eder ki, o kısa yolda gitmek mümkün değildir. Hem Kur'anın dostları, Kur'ana benzemek ve taklid etmek şevkiyle ve düşmanları dahi Kur'ana mukabele ve tenkid etmek şevkiyle o vakitten beri yazdıkları ve yazılan ve telahuk-u efkâr ile terakki eden milyonlar Arabî kitablar ortada geziyor. Hiçbirisi ona yetişemediğini, hattâ en âmî adam dahi dinlese, elbette diyecek: Bu Kur'an, bunlara benzemez ve onların mertebesinde değil. Ya onların altında veya umumunun fevkinde olacak. Umumunun altında olduğunu dünyada hiçbir ferd, hiçbir kâfir, hattâ hiçbir ahmak diyemez.

Demek mertebe-i belâgatı umumun fevkindedir. Hattâ bir adam **سَبِّحَ لِلَّهِ مَا فِي**

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ âyetini okudu. Dedi: "Bunun hârika telakki edilen belâgatını

göremiyorum." Ona denildi: "Sen dahi bu seyyah gibi o zamana git, orada dinle." O da kendini Kur'andan evvel orada tahayyül ederken gördü ki: Mevcudat-ı âlem perişan, karanlıklı camid ve şuursuz ve vazifesiz olarak halî, hadsiz, hududsuz bir fezada; kararsız, fâni bir dünyada

bulunuyorlar. Birden Kur'anın lisanından bu âyeti dinlerken gördü: Bu âyet, kâinat üstünde, dünyanın yüzünde öyle bir perde açtı, ışıklandırdı ki; bu ezeli nutuk ve sermedi ferman, asırlar sıralarında dizilen zîşuurlara ders verip gösteriyor ki, bu kâinat bir câmi-i kebir hükmünde başta semavat ve arz olarak umum mahlukat hayatdarane zikir ve tesbihte ve vazifeler başında cûş u huruşla mes'udane ve memnunane bir vaziyette bulunuyor diye müşahede etti ve bu âyetin derece-i belâgatını zevkederek sair âyetleri buna kıyasla Kur'anın zezeme-i belâgatı arzın nısfını ve nev'-i beşerin humsunu istila ederek haşmet-i saltanatı kemal-i ihtiramla ondört asır bilâ-fasıla idame ettiğinin binler hikmetlerinden bir hikmetini anladı.

Sözler (446 - 447)

İKİNCİ NÜKTE: Hazret-i Musa Aleyhisselâm'ın zamanında sihrin revacı olduğundan, mühim mu'cizatı ona benzer bir tarzda geldiği; ve Hazret-i İsa Aleyhisselâm'ın zamanında ilm-i Tıb revaçta olduğundan, mu'cizatının galibi o cinsten geldiği gibi, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın dahi zamanında Ceziret-ül Arab'da en ziyade revaçta dört şey idi:

Birincisi: Belâgat ve fesahat.

İkincisi: Şiir ve hitabet.

Üçüncüsü: Kâhinlik ve gaibden haber vermek.

Dördüncüsü: Hâdisat-ı maziyeyi ve vakıat-ı kevnîyeyi bilmek idi.

İşte Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan geldiği zaman, bu dört nevi malûmat sahiblerine karşı meydan okudu:

Başta ehl-i belâgata birden diz çöktürdü. Hayretle Kur'anı dinlediler.

İkincisi ehl-i şiir ve hitabet, yani muntazam nutuk okuyan ve güzel şiir söyleyenlere karşı öyle bir hayret verdi ki, parmaklarını ısırıttı. Altun ile yazılan en güzel şiirlerini ve Kâ'be duvarlarına medar-ı iftihar için asılan meşhur "Muallakat-ı Seb'a"larını indirtti, kıymetten düşürdü.

Hem gaibden haber veren kâhinleri ve sahirleri susturdu. Onların gaybî haberlerini onlara unutturdu. Cinnîlerini tardettirdi. Kâhinliğe hâtime çekti.

Hem ümem-i salifenin vekayiine ve hâdisat-ı âlemin ahvaline vâkıf olanları hurafattan ve yalandan kurtarıp, hakikî hâdisat-ı maziye ve nurlu olan vekayi-i âlemi onlara ders verdi.

İşte bu dört tabaka, Kur'ana karşı kemal-i hayret ve hürmetle onun önüne diz çökerek şakird oldular. Hiçbirisi, hiçbir vakit birtek sureyle muarazaya kalkışamadılar.

Eğer denilse: Nasıl biliyoruz ki, kimse muaraza edemedi ve muaraza kabil değil?

Elcevab: Eğer muaraza mümkün olsaydı, herhalde teşebbüs edilecekti. Çünkü muarazaya ihtiyaç şedit idi. Zira dinleri, malları, canları, iyalleri tehlikeye düşüyor. Muaraza edilseydi kurtulurlardı. Eğer muaraza mümkün olsaydı, herhalde muaraza edecektiler. Eğer muaraza edilseydi, muaraza taraftarları kâfirler, münafıklar çok, hem pek çok olduğundan herhalde muarazaya taraftar çıkıp iltizam ederek, herkese neşredeceklerdi. -Nasılki İslâmiyetin aleyhinde herşey'i neşretmişler.- Eğer neşretseydiler ve muaraza olsaydı; her halde tarihlere, kitablara şaşaalı bir surette geçecekti. İşte meydana bütün tarihler, kitablar; hiçbirisinde Müseylime-i Kezzab'ın birkaç fıkrasından başka yoktur. Halbuki Kur'an-ı Hakîm, yirmiüç sene mütemadiyen damarlara dokunduracak ve inadı tahrik edecek bir tarzda meydan okudu. Ve der idi ki:

"Şu Kur'anın, Muhammed-ül Emin gibi bir ümmiden nazirini yapınız ve gösteriniz. Haydi bunu yapamıyorsunuz; o zât ümmi olmasın, gayet âlim ve kâtib olsun. Haydi bunu da getiremiyorsunuz; birtek zât olmasın, bütün âlimleriniz, beligleriniz toplansın, birbirine yardım etsin.. hattâ güvendiğiniz âliheleriniz size yardım etsin. Haydi bununla da yapamayacaksınız; eskiden yazılmış belig eserlerden de istifade edip, hattâ gelecekleri de yardıma çağırıp, Kur'anın nazirini gösteriniz, yapınız. Haydi bunu da yapamıyorsunuz; Kur'anın mecmuuna olmasın da, yalnız on suresinin nazirini getiriniz. Haydi on suresine mukabil hakikî doğru olarak bir nazire getiremiyorsunuz; haydi hikâyelerden, asılsız kıssalardan terkiib ediniz. Yalnız nazmına ve belâgatına nazire olsun getiriniz. Haydi bunu da yapamıyorsunuz; birtek suresinin nazirini getiriniz. Haydi sure uzun olmasın, kısa bir sure olsun nazirini getiriniz. Yoksa din, can, mal, iyalleriniz; dünyada da âhirette de tehlikeye düşecektir!"

İşte sekiz tabakada, ilzam suretinde, Kur'an-ı Hakîm yirmiüç senede değil, belki bin üçyüz senede bütün ins ü cinne karşı bu meydanı okumuş ve okuyor. Halbuki evvelki zamanda o kâfirler can, mal ve iyalini tehlikeye atıp en dehşetli yol olan harb yolunu ihtiyar ederek, en kolay ve en

kısa olan muaraza yolunu terkettiler. Demek muaraza yolu mümkün değildi.

İşte hiçbir âkıl, hususan o zamanda Ceziret-ül Arab'daki adamlar, hususan Kureyşîler gibi zeki adamlar; birtek edibleri, Kur'anın birtek suresine nazire yapıp Kur'anın hücumundan kurtulmasını temin ederek, kısa ve kolay yolu terkedip can, mal, iyalini tehlikeye atıp en müşkilâtlı yola sülûk eder mi?

Elhasıl: Meşhur Cahız'ın dediği gibi: "Muaraza-i bilhuruf mümkün olmadı, muharebe-i bissüyufa mecbur oldular..."

Eğer denilse: Bazı muhakkik ülema demişler ki: "Kur'anın bir suresine değil; birtek âyetine, hattâ birtek cümlesine, hattâ birtek kelimesine muaraza edilmez ve edilmemiş." Bu sözler mübalağa görünüyor ve akıl kabul etmiyor. Çünkü beşerin sözlerinde Kur'an cümlelerine benzeyen çok cümleler var. Bu sözün sırr-ı hikmeti nedir?

Elcevab: İ'caz-ı Kur'anda iki mezheb var. Mezheb-i ekser ve racih odur ki, Kur'andaki letaif-i belâgat ve mezaya-yı maânî, kudret-i beşerin fevkindedir.

İkinci mercuh mezheb odur ki: Kur'anın bir suresine muaraza, kudret-i beşer dâhilindedir. Fakat Cenab-ı Hak, mu'cize-i Ahmediye (A.S.M.) olarak men'etmiş. Nasılki bir adam ayağa kalkabilir, fakat eser-i mu'cize olarak bir Nebi dese ki: "Sen kalkamayacaksın!" O da kalkamazsa, mu'cize olur. Şu mezheb-i mercuha, Sarfe Mezhebi denilir. Yani Cenab-ı Hak cinn ü insi men'etmiş ki, Kur'anın bir suresine mukabele edemesinler. Eğer men'etmeseydi, cinn ü ins bir suresine mukabele ederdi. İşte şu mezhebe göre, "Bir kelimesine de muaraza edilmez" diyen ülemanın sözleri hakikattir. Çünkü madem Cenab-ı Hak, i'caz için onları men'etmiş; muarazaya ağızlarını açamazlar. Ağızlarını açsalar da; izn-i İlahî olmazsa, kelimeyi çıkaramazlar.

Amma mezheb-i racih ve ekser olan mezheb-i evvele göre dahi, o ülemanın beyan ettiği fikrin şöyle bir ince vechi vardır ki: Kur'an-ı Hakîm'in cümleleri, kelimeleri birbirine bakar. Bazı olur bir kelime, on yere bakar; onda, on nükte-i belâgat, on münasebet bulunuyor. Nasılki İşarat-ül İ'caz namındaki tefsirde, Fatiha'nın bazı cümleleri içinde ve

الم * ذلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ cümleleri içinde, şu nüktelerden bazı nümuneleri

göstermişiz. Meselâ: Nasılki münakkaş bir sarayda, müteaddid, muhtelif nakışların düğümü hükmünde bir taşı, bütün nakışlara bakacak bir yerde yerleştirmek; bütün o duvarı nukuşuyla bilmeye mütevakkıftır. Hem nasılki insanın başındaki gözbebeğini yerinde yerleştirmek, bütün cesedin münasebatını ve vezaif-i acibesini ve gözün o vezaiife karşı vaziyetini bilmekle oluyor. Öyle de: Ehl-i hakikatın çok ileri giden bir kısmı, Kur'anın kelimatında pek çok münasebatı ve sair âyetlerdeki cümlelere bakan vücuhları, alâkaları göstermişler. Hususan ülema-i ilm-i huruf daha ileri gidip, bir harf-i Kur'anda, bir sahife kadar esrarı, ehline beyan ederek isbat etmişler. Hem madem Hâlık-ı Külli Şey'in kelâmıdır; herbir kelimesi, kalb ve çekirdek hükmüne geçebilir. (Etrafında, esrardan müteşekkil bir cesed-i manevîye kalb ve bir şecere-i maneviyeye çekirdek hükmüne geçebilir.) İşte insanın sözlerinde, Kur'anın kelimeleri gibi kelimeler, belki cümleler, âyetler bulunabilir. Fakat Kur'anda, çok münasebat gözetilerek bir tarz ile yerleştirildiği yerde; bir ilm-i muhit lâzım ki, öyle yerli yerine yerleşsin.

Mektubat (185 - 188)

[Başa Dön](#)

63- İman İnsanı Nasıl Kıymetli Kılar? Küfür İnsanı Nasıl Sükût Ettirir?
23.SÖZ sh-311-SÖZ 632.-636

Yirmiüçüncü Söz

[Şu sözün iki mebhası vardır.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ إِلَّا الَّذِينَ

آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

Birinci Mebhas

İmanın binler mehasininden yalnız beşini "Beş Nokta" içinde beyan ederiz.

Birinci Nokta: İnsan, nur-u iman ile a'lâ-yı illiyyîne çıkar; Cennet'e lâıyk bir kıymet alır. Ve zulmet-i küfür ile, esfel-i safilîne düşer; Cehennem'e ehil (olacak) bir vaziyete girer. Çünkü iman, insanı Sâni'-i Zülcelal'ine nisbet ediyor; iman, bir intisabdır. Öyle ise insan, iman ile insanda tezahür eden san'at-ı İlahiye ve nukuş-u esma-i Rabbaniye itibariyle bir kıymet alır. Küfür, o nisbeti kat'eder. O kat'dan san'at-ı Rabbaniye gizlenir. Kıymeti dahi yalnız madde itibariyle olur. Madde ise, hem fâniye, hem zâile, hem muvakkat bir hayat-ı hayvanî olduğundan, kıymeti hiç hükmündedir.

Bu sırrı bir temsil ile beyan edeceğiz. Meselâ: İnsanların san'atları içinde nasilki maddenin kıymeti ile san'atın kıymeti ayrı ayrıdır. Bazan müsavi, bazan madde daha kıymettar, bazan oluyor ki; beş kuruşluk demir gibi bir maddede beş liralık bir san'at bulunuyor. Belki bazan, antika olan bir san'at, bir milyon kıymeti aldığı halde, maddesi beş kuruşa da değmiyor. İşte öyle antika bir san'at, antikacıların çarşısına gidilse, hârîka-pişe ve pek eski hünerver san'atkârına nisbet ederek o san'atkârı yâd etmekle ve o san'atla teşhir edilse, bir milyon fiatla satılır. Eğer kaba demirciler çarşısına gidilse, beş kuruşluk bir demir bahasına alınabilir.

İşte insan, Cenab-ı Hakk'ın böyle antika bir san'atıdır ve en nazik ve nazenin bir mu'cize-i kudretidir ki; insanı, bütün esmasının cilvesine mazhar ve nakışlarına medar ve kâinata bir misal-i musaggar suretinde yaratmıştır.

Eğer nur-u iman, içine girse, üstündeki bütün manidar nakışlar, o ışıkla okunur. O mü'min, şuur ile okur ve o intisabla okutur. Yani: "Sâni'-i Zülcelal'in masnuuyum, mahlukuyum, rahmet ve keremine mazharım" gibi manalarla insandaki san'at-ı Rabbaniye tezahür eder. Demek Sâni'ine intisabdan ibaret olan iman; insandaki bütün âsâr-ı san'atı izhar eder. İnsanın kıymeti, o san'at-ı Rabbaniyeye göre olur ve âyine-i Samedaniye itibariyledir. O halde şu ehemmiyetsiz olan insan, şu itibarla bütün mahlukat üstünde bir muhatab-ı İlahî ve Cennet'e lâıyk bir misafir-i Rabbanî olur.

Eğer kat'-ı intisabdan ibaret olan küfür, insanın içine girse; o vakit bütün o manidar nukuş-u esma-i İlahiye karanlığa düşer, okunmaz. Zira Sâni' unutulsa, Sâni'a müteveccih manevî cihetler de anlaşılmaz. Âdeta baş aşağı düşer. O manidar âlî san'atların ve manevî âlî nakışların çoğu

gizlenir. Bâki kalan ve göz ile görülen bir kısmı ise; süflî esbaba ve tabiata ve tesadüfe verilip, nihayet sukut eder. Herbiri birer parlak elmas iken, birer sönük şişe olurlar. Ehemmiyeti yalnız madde-i hayvaniyeye bakar. Maddenin gayesi ve meyvesi ise; -dediğimiz gibi- kısacık bir ömürde hayvanatın en âcizi ve en muhtacı ve en kederlisi olduğu bir halde yalnız cüz'î bir hayat geçirmektir. Sonra tefessüh eder gider. İşte küfür, böyle mahiyet-i insaniyeyi yıkar, elmastan kömüre kalbeder.

İkinci Nokta: İman nasılkı bir nurdur, insanı ışıklandırıyor, üstünde yazılan bütün mektubat-ı Samedaniyeyi okutturuyor. Öyle de, kâinatı dahi ışıklandırıyor. Zaman-ı mazi ve müstakbeli, zulümattan kurtarıyor. Şu sırrı, bir vakıada **اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم**

مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ âyet-i kerimesinin bir sırrına dair gördüğüm bir temsil ile beyan

ederiz. Şöyle ki:

Bir vakıa-i hayaliyede gördüm ki: İki yüksek dağ var birbirine mukabil. Üstünde dehşetli bir köprü kurulmuş. Köprünün altında pek derin bir dere. Ben o köprünün üstünde bulunuyorum. Dünyayı da, her tarafı karanlık, kesif bir zulümat istila etmişti. Ben sağ tarafıma baktım; nihayetsiz bir zulümat içinde bir mezar-ı ekber gördüm, yani tahayyül ettim. Sol tarafıma baktım; müdhiş zulümat dalgaları içinde azîm fırtınalar, dağdağalar, dâhiyeler hazırlandığını görüyor gibi oldum. Köprünün altına baktım; gayet derin bir uçurum görüyorum zannettim. Bu müdhiş zulümata karşı sönük bir cep fenerim vardı. Onu istimal ettim, yarım yamalak ışığıyla baktım. Pek müdhiş bir vaziyet bana göründü. Hattâ önümdeki köprünün başında ve etrafında öyle müdhiş ejderhalar, arslanlar, canavarlar göründü ki; keşke bu cep fenerim olmasa idi, bu dehşetleri görmese idim, dedim. O feneri hangi tarafa çevirdim ise, öyle dehşetler aldım. "Eyvah! Şu fener, başıma beladır" dedim. Ondandır kızdım; o cep fenerini yere çarptım, kırdım. Güya onun kırılması, dünyayı ışıklandıran büyük elektrik lâmbasının düğmesine dokundum gibi birden o zulümat boşandı. Her taraf o lâmbanın nuru ile doldu. Herşeyin hakikatını gösterdi. Baktım ki: O gördüğüm köprü, gayet muntazam yerde, ova içinde bir caddedir. Ve sağ tarafımda gördüğüm mezar-ı ekber; baştan başa güzel, yeşil bahçelerle nuranî insanların taht-ı riyasetinde ibadet ve hizmet ve sohbet ve zikir meclisleri olduğunu farkettilim. Ve sol tarafımda, fırtınalı, dağdağalı

zannettiğim uçurumlar, şahikalar ise; süslü, sevimli cazibedar olan dağların arkalarında azîm bir ziyafetgâh, güzel bir seyrangâh, yüksek bir nüzhetgâh bulunduğunu hayal meyal gördüm. Ve o müdhiş canavarlar, ejderhalar zannettiğim mahluklar ise, munis deve, öküz, koyun, keçi gibi hayvanat-ı ehliye olduğunu gördüm. "Elhamdülillahi alâ nur-il iman" diyerek **اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ**

آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ âyet-i kerimesini okudum, o vakıadan ayıldım.

İşte o iki dağ; mebde-i hayat, âhir-i hayat.. yani âlem-i arz ve âlem-i berzaktır. O köprü ise, hayat yoludur. O sağ taraf ise, geçmiş zamandır. Sol taraf ise, istikbaldir. O cep feneri ise, hodbin ve bildiğine itimad eden ve vahy-i semavîyi dinlemeyen enaniyet-i insaniyedir. O canavarlar zannolunan şeyler ise âlemin hâdisatı ve acib mahlukatıdır. İşte enaniyetine itimad eden, zulümat-ı gaflete düşen, dalalet karanlığına mübtela olan adam; o vakıada evvelki halime benzer ki: O cep feneri hükmünde nâkıs ve dalalet-âlûd malûmat ile zaman-ı maziyi, bir mezar-ı ekber suretinde ve adem-âlûd bir zulümat içinde görüyor. İstikbali, gayet fırtınalı ve tesadüfe bağlı bir vahşetgâh gösterir. Hem herbirisi, bir Hakîm-i Rahîm'in birer memur-u müsahharı olan hâdisat ve mevcudatı, muzır birer canavar hükmünde bildirir. **وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ**

يُخْرِجُونَهُمْ مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ hükmüne mazhar eder.

Eğer hidayet-i İlahiye yetişse, iman kalbine girse, nefsin firavuniyeti kırılrsa, Kitabullah'ı dinlese, o vakıada ikinci halime benzeyecek. O vakit birden kâinat bir gündüz rengini alır, nur-u İlahî ile dolar. Âlem **اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ** âyetini okur. O vakit zaman-ı mazi, bir mezar-ı ekber değil, belki herbir asrı bir nebinin veya evliyanın taht-ı riyasetinde vazife-i ubudiyeti îfa eden ervah-ı sâfiye cemaatlarının vazife-i hayatlarını bitirmekle "Allahü Ekber" diyerek makamat-ı âliyeye uçmalarını ve müstakbel tarafına geçmelerini kalb gözü ile görür. Sol

tarafına bakar ki; dağlar-misal bazı inkılabat-ı berzahıye ve uhrevıye arkalarında Cennet'in bağlarındaki saadet saraylarında kurulmuş bir ziyafet-i Rahmaniyeı o nur-u iman ile uzaktan uzağa fark eder. Ve fırtına ve zelzele, taun gibi hâdiseleri, birer müsahhar memur bilir. Bahar fırtınası ve yağmur gibi hâdisatı; sureten haşın, manen çok latif hikmetlere medar görüyor. Hattâ mevti, hayat-ı ebediyenin mukaddemesi ve kabri, saadet-i ebediyenin kapısı görüyor. Daha sair cihetleri sen kıyas eyle. Hakikatı temsile tatbik et...

Üçüncü Nokta: İman hem nurdur, hem kuvvettir. Evet hakikî imanı elde eden adam, kâinata meydan okuyabilir ve imanın kuvvetine göre hâdisatın tazyikatından kurtulabilir. "Tevekkeltü alallah" der, sefine-i hayatta kemal-i emniyetle hâdisatın dağlarvari dalgaları içinde seyran eder. Bütün ağırlıklarını Kadîr-i Mutlak'ın yed-i kudretine emanet eder, rahatla dünyadan geçer, berzahta istirahat eder. Sonra saadet-i ebediyeye girmek için Cennet'e uçabilir. Yoksa tevekkül etmezse, dünyanın ağırlıkları uçmasına değil, belki esfel-i safilîne çeker. Demek iman tevhidî, tevhid teslimî, teslim tevekkülü, tevekkül saadet-i dareyni iktiza eder. Fakat yanlış anlama. Tevekkül, esbabı bütün bütün reddetmek değildir. Belki esbabı dest-i kudretin perdesi bilip riayet ederek; esbaba teşebbüs ise, bir nevi dua-i fiilî telakki ederek; müsebbebatı yalnız Cenab-ı Hak'tan istemek ve neticeleri ondan bilmek ve ona minnettar olmaktan ibarettir.

Tevekkül eden ve etmeyenin misalleri, şu hikâyeye benzer:

Vaktiyle iki adam hem bellerine, hem başlarına ağır yükler yüklenip, büyük bir sefineye bir bilet alıp girdiler. Birisi girer girmez yükünü gemiye bırakıp, üstünde oturup nezaret eder. Diğeri hem ahmak, hem mağrur olduğundan yükünü yere bırakmıyor. Ona denildi: "Ağır yükünü gemiye bırakıp rahat et." O dedi: "Yok, ben bırakmayacağım. Belki zayı' olur. Ben kuvvetliyim. Malımı, belimde ve başımda muhafaza edeceğim." Yine ona denildi: "Bizi ve sizi kaldıran şu emniyetli sefine-i sultaniye daha kuvvetlidir, daha ziyade iyi muhafaza eder. Belki başın döner, yükün ile beraber denize düşersin. Hem gittikçe kuvvetten düşersin. Şu bükülmüş belin, şu akılsız başın gittikçe ağırlaşan şu yüklere tâkat getiremeyecek. Kaptan dahi eğer seni bu halde görse, ya divanedir diye seni tardedecek. Ya haindir, gemimizi ittiham ediyor, bizimle istihza ediyor, hapis edilsin, diye emredecektir. Hem herkese maskara olursun. Çünkü ehl-i dikkat nazarında, za'fi gösteren tekebbürün ile, aczi gösteren gururun ile, riyaı ve zilleti gösteren tasannuun ile kendini halka mudhike yaptın. Herkes sana gülüyor." denildikten sonra o bîçarenin akı başına geldi. Yükünü yere koydu, üstünde oturdu. "Oh!.. Allah senden razı olsun. Zahmetten, hapisten,

maskaralıktan kurtuldum." dedi.

İşte ey tevekkülsüz insan! Sen de bu adam gibi aklını başına al, tevekkül et. Tâ bütün kâinatın dilenciliğinden ve her hâdisenin karşısında titremekten ve hodfuruşluktan ve maskaralıktan ve şekavet-i uhreviyeden ve tazyikat-ı dünyeviye hapsinden kurtulasın.

Dördüncü Nokta: İman, insanı insan eder. Belki insanı sultan eder. Öyle ise, insanın vazife-i asliyesi, iman ve duadır. Küfür, insanı gayet âciz bir canavar hayvan eder.

Şu mes'elenin binler delillerinden yalnız hayvan ve insanın dünyaya gelmelerindeki farkları, o mes'eleye vâzih bir delildir ve bir bürhan-ı katı'dır. Evet insaniyet, iman ile insaniyet olduğunu; insan ile hayvanın dünyaya gelişindeki farkları gösterir. Çünkü hayvan dünyaya geldiği vakit âdeta başka bir âlemde tekemmül etmiş gibi istidadına göre mükemmel olarak gelir, yani gönderilir. Ya iki saatte, ya iki günde veya iki ayda, bütün şerait-i hayatiyesini ve kâinatla olan münasebetini ve kavanin-i hayatını öğrenir, meleke sahibi olur. İnsanın yirmi senede kazandığı iktidar-ı hayatiyeyi ve meleke-i ameliyeyi, yirmi günde serçe ve arı gibi bir hayvan tahsil eder, yani ona ilham olunur. Demek hayvanın vazife-i asliyesi; taallümlle tekemmül etmek değildir ve marifet kesbetmekle terakki etmek değildir ve aczini göstermekle meded istemek, dua etmek değildir. Belki vazifesi; istidadına göre taammüldür, amel etmektir, ubudiyet-i fiiliyedir.

İnsan ise dünyaya gelişinde herşeyi öğrenmeye muhtaç ve hayat kanunlarına cahil, hattâ yirmi senede tamamen şerait-i hayatı öğrenemiyor. Belki âhir-i ömrüne kadar öğrenmeye muhtaç, hem gayet âciz ve zaîf bir surette dünyaya gönderilip bir-iki senede ancak ayağa kalkabiliyor. Onbeş senede ancak zarar ve menfaatı farkedir. Hayat-ı beşeriyenin muavenetiyle, ancak menfaatlarını celb ve zararlardan sakınabilir. Demek ki, insanın vazife-i fitriyesi; taallümlle tekemmüldür, dua ile ubudiyettir. Yani: "Kimin merhametiyle böyle hakîmane idare olunuyorum? Kimin keremiyle böyle müşfikane terbiye olunuyorum? Nasıl birisinin lütuflarıyla böyle nazeninane besleniyorum ve idare ediliyorum?" bilmektir. Ve binden ancak birisine eli yetişemediği hacatına dair Kadı-ül Hacat'a lisan-ı acz ve fakr ile yalvarmaktır ve istemek ve dua etmektir. Yani aczin ve fakrın cenahlarıyla makam-ı a'lâ-yı ubudiyete uçmaktır.

Demek insan bu âleme ilim ve dua vasıtasıyla tekemmül etmek için gelmiştir. Mahiyet ve istidad itibariyle herşey ilme bağlıdır. Ve bütün ulûm-u hakikiyenin esası ve madeni ve nuru ve

ruhu; marifetullahtır ve onun üss-ül esası da iman-ı billahtır.

Hem insan, nihayetsiz acziyle nihayetsiz beliyyata maruz ve hadsiz a'danın hücumuna mübtela ve nihayetsiz fakıyla beraber nihayetsiz hacata giriftar ve nihayetsiz metalibe muhtaç olduğundan, vazife-i asliye-i fitriyesi, imandan sonra "dua"dır. Dua ise, esas-ı ubudiyettir. Nasıl bir çocuk, eli yetişmediği bir meramını, bir arzusunu elde etmek için, ya ağlar, ya ister. Yani ya fiilî, ya kavli lisan-ı acziyle bir dua eder. Maksuduna muvaffak olur. Öyle de: İnsan bütün zîhayat âlemi içinde nazik, nazenin, nazdar bir çocuk hükmündedir. Rahmanürrahîm'in dergâhında; ya za'f u acziyle ağlamak veya fakr u ihtiyacıyla dua etmek gerektir. Tâ ki, makasıdı ona müsahhar olsun veya teshirin şükrünü eda etsin. Yoksa bir sinekten vaveylâ eden ahmak ve haylaz bir çocuk gibi; ben kuvvetimle bu kabil-i teshir olmayan ve bin derece ondan kuvvetli olan acib şeyleri teshir ediyorum ve fikir ve tedbirimle kendime itaat ettiriyorum deyip küfran-ı nimete sapmak, insaniyetin fitrat-ı asliyesine zıd olduğu gibi, şiddetli bir azaba kendini müstehak eder.

Beşinci Nokta: İman duayı bir vesile-i kat'iyye olarak iktiza ettiği ve fitrat-ı insaniye, onu şiddetle istediği gibi; Cenab-ı Hak dahi "Duanız olmazsa ne ehemmiyetiniz var?" mealinde **قُلْ**

أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ferman ediyor. Hem **مَا يَعْبُؤَا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دَعَاؤُكُمْ**

emrediyor.

Eğer desen: "Birçok defa dua ediyoruz, kabul olmuyor. Halbuki âyet umumîdir, her duaya cevap var ifade ediyor."

Elcevab: Cevab vermek ayrıdır, kabul etmek ayrıdır. Her dua için cevap vermek var; fakat kabul etmek, hem ayn-ı matlubu vermek Cenab-ı Hakk'ın hikmetine tâbi'dir. Meselâ: Hasta bir çocuk çağırır: "Ya Hekim! Bana bak." Hekim: "Lebbeyk" der.. "Ne istersin?" cevap verir. Çocuk: "Şu ilâcı ver bana" der. Hekim ise; ya aynen istediğini verir, yahut onun maslahatına binaen ondan daha iyisini verir, yahut hastalığına zarar olduğunu bilir, hiç vermez. İşte Cenab-ı Hak, Hakîm-i Mutlak hazır, nâzır olduğu için, abdin duasına cevap verir. Vahşet ve kimsesizlik dehşetini, huzuruyla ve cevabıyla ünsiyete çevirir. Fakat insanın hevaperestane ve heveskârane

tahakkümüyle değil, belki hikmet-i Rabbaniyenin iktizasıyla ya matlubunu veya daha evlâsını verir veya hiç vermez.

Hem, dua bir ubudiyettir. Ubudiyet ise semeratı uhreviyedir. Dünyevî maksadlar ise, o nevi dua ve ibadetin vakitleridir. O maksadlar, gayeleri değil. Meselâ: Yağmur namazı ve duası bir ibadettir. Yağmursuzluk, o ibadetin vaktidir. Yoksa o ibadet ve o dua, yağmuru getirmek için değildir. Eğer sırf o niyet ile olsa; o dua, o ibadet hâlis olmadığından kabule lâayık olmaz. Nasıllı güneşin gurubu, akşam namazının vaktidir. Hem Güneş'in ve Ay'ın tutulmaları, küsuf ve husuf namazları denilen iki ibadet-i mahsusanın vakitleridir. Yani gece ve gündüzün nurani âyetlerinin nikablanmasıyla bir azamet-i İlahiyeyi ilâna medar olduğundan, Cenab-ı Hak ibadını o vakitte bir nevi ibadete davet eder. Yoksa o namaz, (açılması ve ne kadar devam etmesi, münecim hesabıyla muayyen olan) Ay ve Güneş'in husuf ve küsüflerinin inkişafı için değildir. Aynı onun gibi; yağmursuzluk dahi, yağmur namazının vaktidir. Ve beliyelerin istilası ve muzır şeylerin tasallutu, bazı duaların evkat-ı mahsusalarıdır ki; insan o vakitlerde aczini anlar, dua ile niyaz ile Kadîr-i Mutlak'ın dergâhına iltica eder. Eğer dua çok edildiği halde beliyeler def'olunmazsa denilmeyecek ki: "Dua kabul olmadı." Belki denilecek ki: "Duanın vakti, kaza olmadı." Eğer Cenab-ı Hak fazl u keremiyle belayı ref'etse; nurun alâ nur.. o vakit dua vakti biter, kaza olur. Demek dua, bir sırr-ı ubudiyettir.

Ubudiyet ise, hâlisen livechillah olmalı. Yalnız aczini izhar edip, dua ile ona iltica etmeli. Rububiyetine karışmamalı. Tedbiri ona bırakmalı. Hikmetine itimad etmeli. Rahmetini ittiham etmemeli. Evet hakikat-ı halde âyât-ı beyyinatın beyanıyla sabit olan: Bütün mevcudat, herbirisi birer mahsus tesbih ve birer hususî ibadet, birer has secde ettikleri gibi; bütün kâinattan dergâh-ı İlahiyeye giden, bir duadır. Ya istidad lisanıyladır. (Bütün nebatatın duaları gibi ki; herbiri lisan-ı istidadıyla Feyyaz-ı Mutlak'tan bir suret talep ediyorlar ve esmasına bir mazhariyet-i münkeşife istiyorlar.) Veya ihtiyac-ı fitrî lisanıyladır. (Bütün zîhayatın, iktidarları dâhilinde olmayan hacat-ı zarurileri için dualarıdır ki; her birisi o ihtiyac-ı fitrî lisanıyla Cevvad-ı Mutlak'tan idame-i hayatları için bir nevi rızık hükmünde bazı metalibi istiyorlar.) Veya lisan-ı ızdırarıyla bir duadır ki: Muztar kalan herbir zîruh; kat'î bir iltica ile dua eder, bir hâmi-i meçhulüne iltica eder, belki Rabb-ı Rahîm'ine teveccüh eder. Bu üç nevi dua, bir mani olmazsa daima makbuldür.

Dördüncü nevi ki; en meşhurdur, bizim duamızdır. Bu da iki kısımdır: Biri, fiilî ve halî; diğeri, kalbî ve kalîdir. Meselâ: Esbaba teşebbüs, bir dua-yı fiilîdir. Esbabın içtimaı; müsebbebi

icad etmek için değil, belki lisan-ı hal ile müsebbebi Cenab-ı Hak'tan istemek için bir vaziyet-i marziye almaktır. Hattâ çift sürmek hazine-i rahmet kapısını çalmaktır. Bu nevi dua-yı fiilî, Cevvad-ı Mutlak'ın isim ve ünvanına müteveccih olduğundan, kabule mazhariyeti ekseriyet-i mutlakadır. İkinci kısım; lisan ile, kalb ile dua etmektir. Eli yetişmediği bir kısım metalibi istemektir. Bunun en mühim ciheti, en güzel gayesi, en tatlı meyvesi şudur ki: "Dua eden adam anlar ki: Birisi var; onun hatırat-ı kalbini işitir, herşeye eli yetişir, her bir arzusunu yerine getirebilir, aczine merhamet eder, fakrına meded eder."

İşte ey âciz insan ve ey fakir beşer! Dua gibi hazine-i rahmetin anahtarı ve tükenmez bir kuvvetin medarı olan bir vesileyi elden bırakma, ona yapış, a'lâ-yı illiyyîn-i insaniyete çık. Bir sultan gibi bütün kâinatın dualarını, kendi duan içine al. Bir abd-i küllî ve bir vekil-i umumî gibi

اِيَّاكَ نَسْتَعِينُ de. Kâinatın güzel bir takvimi ol.

Sözler (311 - 318)

İKİNCİ NOKTANIN İKİNCİ MEBHASI

Ehl-i dalaletin vekili, tutunacak ve dalaletini ona bina edecek hiçbir şey bulamadığı ve mülzem kaldığı zaman şöyle diyor ki:

"Ben, saadet-i dünyayı ve lezzet-i hayatı ve terakkiyat-ı medeniyeti ve kemal-i san'atı; kendimce, âhireti düşünmemekte ve Allah'ı tanımamakta ve hubb-u dünyada ve hürriyette ve kendine güvenmekte gördüğüm için, insanın ekserisini bu yola şeytanın himmetiyle sevkettim ve ediyorum."

Elcevab: Biz dahi Kur'an namına diyoruz ki: Ey bîçare insan! Aklını başına al! Ehl-i dalaletin vekilini dinleme! Eğer onu dinlersen hasaretin o kadar büyük olur ki, tasavvurundan ruh, akıl ve kalb ürperir. Senin önünde iki yol var:

Birisi: Ehl-i dalaletin vekilinin gösterdiği şekavetli yoldur.

Diğeri: Kur'an-ı Hakîm'in tarif ettiği saadetli yoldur. İşte o iki yolun pekçok müvazenelerini, çok Sözlerde, hususan Küçük Sözlerde gördün ve anladın. Şimdi makam

münasebetiyle binde bir müvazenelerini yine gör, anla. Şöyle ki:

Şirk ve dalaletin ve fisk ve sefahetin yolu, insanı nihayet derecede sukut ettiriyor. Hadsiz elemeler içinde nihayetsiz ağır bir yükü zaîf ve âciz beline yükletir. Çünkü insan, Cenab-ı Hakk'ı tanımazsa ve Ona tevekkül etmezse, o vakit insan, gayet derecede âciz ve zaîf, nihayet derecede muhtaç, fakir, hadsiz musibetlere maruz, elemli, kederli bir fâni hayvan hükmünde olup, bütün sevdiği ve alâka peyda ettiği bütün eşyadan mütemadiyen firak elemi ni çeke çeke, nihayet, bâki kalan bütün ahbabını bir firak-ı elîm içinde bırakıp, kabrin zulûmatına yalnız olarak gider. Hem müddet-i hayatında gayet cüz'î bir ihtiyar ve küçük bir iktidar ve kısacık bir hayat ve az bir ömür ve sönük bir fikir ile nihayetsiz elemeler ile ve emeller ile faydasız çarpışır ve hadsiz arzuların ve makasından tahsiline, semeresiz boşu boşuna çalışır. Hem kendi vücudunu yüklenemediği halde, koca dünya yükünü bîçare beline ve kafasına yüklenir. Daha cehenneme gitmeden cehennem azabını çeker.

Evet şu elîm elemi ve dehşetli manevî azabı hissetmemek için, ehl-i dalalet ibtal-i his nev'inden gaflet sarhoşluğuyla muvakkaten hissetmez. Fakat hissedeceği zaman yani kabre yakın olduğu vakit birden hisseder. Çünkü Cenab-ı Hakk'a hakikî abd olmazsa, kendi kendine mâlik zannedecek. Halbuki o cüz'î ihtiyar, o küçük iktidarı ile şu fırtınalı dünyada vücudunu idare edemiyor. Hayatına muzır mikroptan tut, tâ zelzeleye kadar binler taife düşmanları, hayatına karşı tehacüm vaziyetinde görür. Elîm bir korku dehşeti içinde her vakit kendine müdhiş görünen kabir kapısına bakıyor. Hem bu vaziyette iken insanîyet itibariyle nev'-i insanî ile ve dünya ile alâkadar olduğu halde, dünyayı ve insanı Hakîm, Alîm, Kadîr, Rahîm, Kerim bir zâtın tasarrufunda tasavvur etmediği ve onları tesadüf ve tabiata havale ettiği için, dünyanın ehvali ve insanın ahvali onu daima iz'ac eder. Kendi elemiyle beraber insanların elemi ni de çeker. Dünyanın zelzelesi, taunu, tufanı, kaht u galası, fena ve zevali, ona gayet müz'ic ve karanlıklı birer musibet suretinde onu tazib eder.

Hem şu haldeki insan, merhamet ve şefkate lâîk değildir. Çünkü kendi kendine bu dehşetli vaziyeti veriyor. Sekizinci Söz'de kuyuya girmiş iki kardeşin müvazene-i halinde denildiği gibi; nasıl bir adam, güzel bir bahçede, güzel bir ziyafette, güzel ahbablar içinde, nezahetli, tatlı, namuslu, hoş, meşru bir lezzet ve eğlenceye kanaat etmeyip, gayr-ı meşru ve mülevves bir lezzet için çirkin ve necis bir şarabı içse, sarhoş olup kendini kış ortasında, pis bir yerde ve hattâ canavarlar içinde tahayyül etse, titreyip bağırıp çağırarsa nasıl merhamete lâîk değil. Çünkü ehl-i

namus ve mübarek arkadaşlarını canavar tasavvur eder, onlara karşı hakaret eder. Hem ziyafetteki leziz taamları ve temiz kapları mülevves, pis taşlar tasavvur eder, kırmağa başlar. Hem mecliste muhterem kitablari ve manidar mektubları manasız ve âdi nakışlar tasavvur eder, yırtarak ayak altına atar ve hâkeza... Böyle bir şahıs, nasıl merhamete müstehak değil, belki tokata müstehaktır.

Öyle de: Sû'-i ihtiyarından neş'et eden küfür sarhoşluğuyla ve dalalet divaneliğiyle Sâni'-i Hakîm'in şu misafirhane-i dünyasını, tesadüf ve tabiat oyuncağı olduğunu tevehhüm edip ve cilve-i esma-i İlahiyeyi tazelandiren masnuatın, zamanın geçmesiyle vazifelerinin bittiğinden âlem-i gayba geçmelerini, adem ile i'dam tasavvur ederek ve tesbihat sadâlarını, zeval ve firak-ı ebedî vaveylâsı olduklarını tahayyül ettiğinden ve mektubat-ı Samedaniye olan şu mevcudat sahifelerini, manasız, karmakarışık tasavvur ettiğinden ve âlem-i rahmete yol açan kabir kapısını zulümat-ı adem ağzı tasavvur ettiğinden ve eceli, hakikî ahbablara visal daveti olduğu halde, bütün ahbablardan firak nöbeti tasavvur ettiğinden; hem kendini dehşetli bir azab-ı elîmde bırakıyor, hem mevcudatı, hem Cenab-ı Hakk'ın esmasını, hem mektubatını inkâr ve tezyif ve tahkir ettiğinden, merhamete ve şefkate lâayık olmadığı gibi, şiddetli bir azaba da müstehaktır. Hiçbir cihette merhamete lâayık değildir.

İşte ey bedbaht ehl-i dalalet ve sefahet! Şu dehşetli sukuta karşı ve ezici me'yusiyete mukabil; hangi tekemmülünüz, hangi fûnununuz, hangi kemaliniz, hangi medeniyetiniz, hangi terakkiyatınız karşı gelebilir? Ruh-u beşerin eşedd-i ihtiyaç ile muhtaç olduğu hakikî teselliye nerede bulabilirsiniz? Hem güvendiğiniz ve bel bağladığınız ve âsâr-ı İlahiyeyi ve ihsanat-ı Rabbaniyeyi onlara isnad ettiğiniz hangi tabiatınız, hangi esbabınız, hangi şerikiniz, hangi keşfiyatınız, hangi milletiniz, hangi bâtil mabudunuz, sizi sizce i'dam-ı ebedî olan mevtin zulümatından kurtarıp, kabir hududundan, berzah hududundan, mahşer hududundan, sırat köprüsünden hâkimane geçirebilir, saadet-i ebediyeye mazhar edebilir? Halbuki kabir kapısını kapamadığınız için, siz kat'î olarak bu yolun yolcususunuz. Böyle bir yolcu, öyle birisine dayanır ki, bütün bu daire-i azîme ve bu geniş hududlar, onun taht-ı emrinde ve tasarrufundadır.

Hem dahi, ey bedbaht ehl-i dalalet ve gaflet! "Gayr-ı meşru bir muhabbetin neticesi, merhametsiz azab çekmektir." kaidesi sırımca, siz, fitratınızdaki Cenab-ı Hakk'ın zât ve sıfât ve esmasına sarfedilecek muhabbet ve marifet istidadını ve şükür ve ibadat cihazatını, nefsinize ve dünyaya gayr-ı meşru bir surette sarfettiğinizden, bil-istihkak cezasını çekiyorsunuz. Çünkü Cenab-ı Hakk'a ait muhabbeti, nefsinize verdiniz. Mahbubunuz olan nefsinizin hadsiz belasını

çekiyorsunuz. Çünkü hakikî bir rahatı o mahbubunuza vermiyorsunuz. Hem onu, hakikî mahbub olan Kadîr-i Mutlak'a tevekkül ile teslim etmiyorsunuz, daima elem çekiyorsunuz. Hem Cenab-ı Hakk'ın esma ve sıfâtına ait muhabbeti, dünyaya verdiniz ve âsâr-ı san'atını, âlemin esbabına taksim ettiniz; belasını çekiyorsunuz. Çünkü o hadsiz mahbublarınızın bir kısmı size Allahâısmarladık demeyip, size arkasını çevirip, bırakıp gidiyor. Bir kısmı sizi hiç tanımıyor, tanısa da sizi sevmiyor. Sevse de size bir fayda vermiyor. Daima hadsiz firaklardan ve ümitsiz dönmek üzere zevallerden azab çekiyorsunuz.

İşte ehl-i dalaletin saadet-i hayatiye ve tekemmülât-ı insaniye ve mehasin-i medeniyet ve lezzet-i hürriyet dedikleri şeylerin içyüzleri ve mahiyetleri budur. Sefahet ve sarhoşluk bir perdedir, muvakkaten hissettirmez. "Tuh onların aklına!" de...

Amma Kur'anın cadde-i nuraniyesi ise: Bütün ehl-i dalaletin çektiği yaraları, hakaik-i imaniye ile tedavi eder. Bütün evvelki yoldaki zulümatı dağıtır. Bütün dalalet ve helâket kapılarını kapatır. Şöyle ki:

İnsanın za'f u aczini ve fakr u ihtiyacını, bir Kadîr-i Rahîm'e tevekkül ile tedavi eder. Hayat ve vücudun yükünü, Onun kudretine, rahmetine teslim edip; kendine yüklemeyip belki kendisi o hayatına ve nefsine biner hükmünde bir rahat makam bulur. Kendisinin "nâtk bir hayvan" değil, belki hakikî bir insan ve makbul bir misafir-i Rahman olduğunu bildirir. Dünyayı, bir misafirhane-i Rahman olduğunu göstermekle ve dünyadaki mevcudat ise, esma-i İlahiyenin âyineleri olduklarını ve masnuatı ise, her vakit tazelenen mektubat-ı Samedaniye olduklarını bildirmekle, insanın fena-i dünyadan ve zeval-i eşyadan ve hubb-u fâniyattan gelen yaralarını güzelce tedavi eder ve evhamın zulümatından kurtarır. Hem mevt ve eceli, âlem-i berzaha giden ve âlem-i bekada olan ahbablara visal ve mülâkat mukaddemesi olarak gösterir. Ehl-i dalaletin nazarında bütün ahbabından bir firak-ı ebedî telakki ettiği ölüm yaralarını böylece tedavi eder. Ve o firak, ayn-ı lika olduğunu isbat eder. Hem kabrin âlem-i rahmete ve dâr-ı saadete ve bağistan-ı cinana ve nuristan-ı Rahman'a açılan bir kapı olduğunu isbat etmekle, beşerin en müdhiş korkusunu izale edip, en elîm ve kasavetli ve sıkıntılı olan berzah seyahatini, en leziz ve ünsiyetli ve ferahlı bir seyahat olduğunu gösterir. Kabir ile ejderha ağzını kapatır, güzel bir bahçeye kapı açar. Yani kabir ejderha ağzı olmadığını, belki bağistan-ı rahmete açılan bir kapı olduğunu gösterir.

Hem mü'mine der: "İhtiyarın cüz'î ise; kendi mâlikinin irade-i külliyesine işini bırak.

İktidarın küçük ise, Kadîr-i Mutlak'ın kudretine itimad et. Hayatın az ise, hayat-ı bâkiyeyi düşün. Ömrün kısa ise; ebedî bir ömrün var, merak etme. Fikrin sönük ise; Kur'anın güneşi altına gir, imanın nuruyla bak ki: Yıldız böceği olan fikrin yerine herbir âyet-i Kur'an, birer yıldız misillü sana ışık verir. Hem hadsiz emellerin, elemelerin varsa, nihayetsiz bir sevab ve hadsiz bir rahmet seni bekliyor. Hem hadsiz arzuların, makasından varsa, onları düşünüp muztarib olma. Onlar bu dünyaya sığışmaz. Onların yerleri başka diyardır ve onları veren de başkadır."

Hem der: "Ey insan! Sen kendine mâlik değilsin. Sen, kudreti nihayetsiz bir Kadîr, rahmeti hadsiz bir Rahîm-i Zât-ı Zülcelal'in memluküsün. Öyle ise sen, kendi hayatını kendine yükleyip zahmet çekme; çünkü hayatı veren odur, idare eden de odur. Hem dünya sahipsiz değil ki, sen kendi kafana dünya yükünü yüklettirerek ehvalini düşünüp merak etme; çünkü onun sahibi Hakîm'dir, Alîm'dir. Sen de misafirsin; fuzulî olarak karışma, karıştırma. Hem insanlar, hayvanlar gibi mevcudat, başı boş değiller; belki vazifedar memurdurlar. Bir Hakîm-i Rahîm'in nazarındadırlar. Onların âlâm ve meşakkatlarını düşünüp, ruhuna elem çektirme. Ve onların Hâlık-ı Rahîm'inin rahmetinden daha ileri şefkatini sürme. Hem sana düşmanlık vaziyetini alan mikroptan tâ taun ve tufan ve kaht ve zelzeleye kadar bütün eşyanın dizginleri, o Rahîm-i Hakîm'in elindedirler. O Hakîm'dir, abes iş yapmaz. Rahîm'dir, rahîmiyeti çoktur. Yaptığı her işinde bir nevi lütuf var."

Hem der: "Şu âlem çendan fânidir, fakat ebedî bir âlemin levazımatını yetiştiriyor. Çendan zâildir, geçicidir; fakat bâki meyveler veriyor, bâki bir zâtın bâki esmasının cilvelerini gösteriyor. Ve çendan lezzetleri az, elemeleri çoktur; fakat Rahman-ı Rahîm'in iltifatı, zevalsiz hakikî lezzetlerdir. Elemeler ise sevab cihetiyle manevî lezzet yetiştiriyor. Madem meşru daire; ruh ve kalb ve nefsin bütün lezzetlerine, safalarına, keyiflerine kâfidir. Gayr-ı meşru daireye girme. Çünkü o dairedeki bir lezzetin bazan bin elemi var. Hem hakikî ve daimî lezzet olan iltifat-ı Rahmaniye'yi kaybetmeğe sebebidir."

Hem dalaletin yolunda sâbıkan beyan edildiği gibi esfel-i safilîne insanı öyle bir sukut ettiriyor ki; hiçbir medeniyet, hiçbir felsefe ona çare bulamadıkları ve o derin zulümat kuyusundan hiçbir terakkiyat-ı beşeriye, hiçbir kemalât-ı fenniye insanı çıkaramadığı halde, Kur'an-ı Hakîm iman ve amel-i sâlih ile o esfel-i safilîne sukuttan insanı a'lâ-yı illiyyîne çıkarır ve delail-i kat'iyye ile çıkarmasını isbat ediyor ve o derin kuyuyu terakkiyat-ı maneviye'nin basamaklarıyla ve tekemmülât-ı ruhiye'nin cihazatıyla dolduruyor.

Hem beşerin uzun ve fırtınalı ve dağdağalı olan ebed tarafındaki yolculuğunu gayet derecede teshil eder ve kolaylaştırır. Bin, belki ellibin senelik mesafeyi bir günde kestirecek vesaiti gösterir.

Hem Sultan-ı Ezel ve Ebed olan Zât-ı Zülcelal'i tanıttırmakla, insanı ona bir memur abd ve bir vazifedar misafir vaziyetini verir. Hem dünya misafirhanesinde, hem berzahî ve uhrevî menzillerde kemal-i rahatla seyahatini temin eder. Nasılki bir padişahın müstakim bir memuru, onun daire-i memleketinde, hem her vilayetin hududlarından sühuletle ve tayyare, gemi, şimendifer gibi sür'atli vasıta-i seyahatle gezer, geçer. Öyle de: Sultan-ı Ezelî'ye iman ile intisab eden ve amel-i sâlih ile itaat eden bir insan, şu misafirhane-i dünya menzillerinden ve âlem-i berzah ve âlem-i mahşer dairelerinden ve hâkeza kabirden sonraki bütün âlemlerin geniş hududlarından berk ve burak sür'atinde geçer. Tâ saadet-i ebediyeyi bulur. Ve şu hakikatı kat'î isbat eder ve asfiya ve evliyaya gösterir.

Hem de Kur'anın hakikatı der ki: "Ey mü'min! Sendeki nihayetsiz muhabbet kabiliyetini, çirkin ve noksan ve şerûr ve sana muzır olan nefs-i emmarene verme. Onu mahub ve onun hevasını kendine mabud ittihaz etme. Belki sendeki o nihayetsiz muhabbet kabiliyetini, nihayetsiz bir muhabbete lâıyk, hem nihayetsiz sana ihsan edebilen, hem istikbalde seni nihayetsiz mes'ud eden, hem bütün alâkadar olduğun ve onların saadetleriyle mes'ud olduğun bütün zâtları, ihsanatıyla mes'ud eden, hem nihayetsiz kemalâtı bulunan ve nihayetsiz derecede kudsî, ulvî, münezzeh, kusursuz, noksansız, zevalsız cemal sahibi olan ve bütün esması, nihayet derecede güzel olan ve her isminde pek çok envâr-ı hüsün ve cemal bulunan ve cennet bütün güzellikleriyle ve nimetleriyle, onun cemal-i rahmetini ve rahmet-i cemalini gösteren ve sevimli ve sevilen bütün kâinattaki bütün hüsün ve cemal ve mehasin ve kemalât, onun cemaline ve kemaline işaret eden ve delalet eden ve emare olan bir zâtı, mahub ve mabud ittihaz et..."

Hem der: "Ey insan! Onun esma ve sıfâtına ait istidad-ı muhabbetini, sair bekasız mevcudata verme; faidesiz mahlukata dağıtma. Çünkü âsâr ve mahlukat fânidirler. Fakat o âsârda ve o masnuatta nakışları, cilveleri görünen esma-i hüsna bâkidirler, daimîdirler. Ve esma ve sıfâtın herbirisinde binler meratib-i ihsan ve cemal ve binler tabakat-ı kemal ve muhabbet var. Sen yalnız Rahman ismine bak ki: Cennet bir cilvesi ve saadet-i ebediye bir lem'ası ve dünyadaki bütün rızık ve nimet, bir katresidir."

İşte şu müvazene, ehl-i dalaletle ehl-i imanın hayat ve vazife cihetindeki mahiyetlerine

işaret eden **لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ**

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

hem netice ve akibetlerine işaret eden **فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ** olan âyete

dikkat et. Ne kadar ulvî, mu'cizane, beyan ettiğimiz müvazeneyi ifade ederler. Birinci âyet, Onbirinci Söz'de tafsilen o âyetin i'caz-kârane ve îcaz-kârane ifade ettiği hakikatı, o Sözde beyan edildiğinden, onu oraya havale ederiz. İkinci âyet ise, yalnız bir küçük işaretle göstereceğiz ki, ne kadar ulvî bir hakikatı ifade ediyor. Şöyle ki:

Şu âyet, mefhum-u muvafık ile şöyle ferman ediyor: "Ehl-i dalaletin ölmesiyle, semavat ve zemin, onların üstünde ağlamıyorlar." Ve mefhum-u muhalif ile delalet ediyor ki: "Ehl-i imanın dünyadan gitmesiyle, semavat ve zemin, onların üstünde ağlıyor." Yani: Ehl-i dalalet, madem semavat ve arzın vazifelerini inkâr ediyor. Manalarını bilmiyor. Onların kıymetlerini iskat ediyor. Sâni'lerini tanımıyor. Onlara karşı bir hakaret, bir adavet ettiğinden elbette semavat ve zemin, onlara ağlamak değil, belki onlara nefrin eder, onların gebermesiyle memnun olurlar. Ve mefhum-u muhalif ile der: "Semavat ve arz, ehl-i imanın ölmesiyle ağlarlar." Zira ehl-i iman ise (çünkü) semavat ve arzın vazifelerini bilir. Hakikî hakikatlarını tasdik ediyor. Ve onların ifade ettikleri manaları iman ile anlıyor. "Ne kadar güzel yapılmışlar, ne kadar güzel hizmet ediyorlar." diyor. Ve onlara lâıyk kıymeti veriyor ve ihtiram ediyor. Cenab-ı Hak hesabına onlara ve onlar âyine oldukları esmaya muhabbet ediyor. İşte bu sır içindir ki, semavat ve zemin, ağlar gibi ehl-i imanın zevaline mahzun oluyorlar.

Sözler (632 - 638)

Başa Dön

64- Dünya Nasıl Yaratılmıştır?

SÖZLER 251 (Haşiye)

*Nil-i Mübarek, Cebel-i Kamer'den çıktığı gibi, Dicle'nin en mühim bir şubesi, Van Vilayetinden Müküs nahiyesinde bir kayanın mağarasından çıkıyor. Fırat'ın da mühim bir şubesi, Diyardin taraflarında bir dağın eteğinden çıkıyor. Dağların aslı, hilkaten bir madde-i mayiadan incimad etmiş taşlar olduğu fennen sabittir. Tesbihat-ı Nebeviyeden olan **kat'î سُبْحَانَ مَنْ بَسَطَ الْأَرْضَ عَلَى مَاءِ حَمْدٍ***

delalet ediyor ki: Asl-ı hilkat-ı arz şöyledir ki: Su gibi bir madde, emr-i İlahî ile incimad eder, taş olur. Taş, izn-i İlahî ile toprak olur. Tesbihteki Arz lafzı, toprak demektir. Demek o su, çok yumuşaktır; üstünde durulmaz. Taş çok serttir, ondan istifade edilmez. Onun için Hakîm-i Rahîm, toprağı taş üstünde serer, zevilhayata makarr eder.

Sözler (251)

[Başa Dön](#)

65- Depremin Hikmeti Nedir?

SÖZLER sh 171-175

Ondördüncü Söz'ün Zeyli

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ

أَخْبَارَهَا بَانَ رَبُّكَ أَوْحَىٰ لَهَا الْخ

Şu sure kat'iyyen ifade ediyor ki: Küre-i Arz, hareket ve zelzelesinde vahy ve ilhama mazhar olarak emir tahtında depreniyor. Bazan da titriyor.

[Manevî ve ehemmiyetli bir canibden şimdiki zelzele münasebetiyle altı-yedi cüz'î suale karşı yine manevî ihtar yardımıyla cevapları kalbe geldi. Tafsilen yazmak kaç defa niyet ettimse de izin verilmedi. Yalnız icmalen kısacık yazılacak.]

Birinci Soru: Bu büyük zelzelenin maddî musibetinden daha elîm manevî bir musibeti olarak, şu zelzelenin devamından gelen korku ve me'yusiyet ekser halkın ekser memlekette gece istirahatını selbederek dehşetli bir azab vermesi nedendir?

Yine manevî cevap: Şöyle denildi ki: Ramazan-ı Şerifin teravîh vaktinde kemal-i neş'e ve sürur ile sarhoşçasına gayet heveskârane şarkıları ve bazan kızların sesleriyle radyo ağzıyla bu mübarek merkez-i İslâmiyetin her köşesinde cazibedarane işittirilmesi, bu korku azabını netice verdi.

İkinci Soru: Niçin gavurların memleketlerinde bu semavî tokat başlarına gelmiyor? Bu bîçare müslümanlara iniyor?

Elcevab: Büyük hatalar ve cinayetler te'hir ile büyük merkezlerde ve küçük cinayetler ta'cil ile küçük merkezlerde verildiği gibi; mühim bir hikmete binaen ehl-i küfrün cinayetlerinin kısm-ı a'zamı, Mahkeme-i Kübra-yı Haşre te'hir edilerek ehl-i imanın hataları, kısmen bu dünyada cezası verilir. *{(Haşiyeye): Hem Rus gibi olanlar, mensuh ve tahrif edilmiş bir dini terk etmekle, hak ve ebedî ve kabil-i nesh olmayan bir dine ihanet etmek derecesinde gayretullaha dokunmadığından, zemin şimdilik onları bırakıp, bunlara hiddet ediyor.}*

Üçüncü Soru: Bazı eşhasın hatasından gelen bu musibet bir derece memlekette umumî şekle girmesinin sebebi nedir?

Elcevab: Umumî musibet, ekseriyetin hatasından ileri gelmesi cihetiyle; ekser nâsın o zalim eşhasın harekâtına fiilen veya iltizamen veya iltihaken taraftar olmasıyla manen iştirak eder, musibet-i âmmeye sebebiyet verir.

Dördüncü Soru: Madem bu zelzele musibeti, hataların neticesi ve keffaret-üz zünubdur. Masumların ve hatasızların o musibet içinde yanması nedendir? Adaletullah nasıl müsaade eder?

Yine manevî canibden elcevab: Bu mes'ele sırr-ı kadere taalluk ettiği için, Risale-i Kader'e havale edip yalnız burada bu kadar denildi:

Bu suale karşı cevaben denildi ki: O musibetteki gazab ve hiddet içinde onlara bir rahmet cilvesi var. Çünkü o masumların fâni malları, onların hakkında sadaka olup, bâki bir mal hükmüne geçtiği gibi, fâni hayatları dahi bir bâki hayatı kazandıracak derecede bir nevi şehadet hükmünde olarak, nisbeten az ve muvakkat bir meşakkat ve azabdan büyük ve daimî bir kazancı kazandıran bu zelzele, onlar hakkında ayn-ı gazab içinde bir rahmettir.

Beşinci Soru: Âdil ve Rahîm, Kadîr ve Hakîm, neden hususî hatalara hususî ceza vermeyip, koca bir unsuru musallat eder. Bu hal cemal-i rahmetine ve şümül-ü kudretine nasıl muvafık düşer?

Elcevab: Kadîr-i Zülcelal, herbir unsura çok vazifeler vermiş ve herbir vazifede çok neticeler verdiriyor. Bir unsurun birtek vazifesinde, birtek neticesi çirkin ve şer ve musibet olsa da, sair güzel neticeler, bu neticeyi de güzel hükmüne getirir. Eğer bu tek çirkin netice vücuda gelmemek için, insana karşı hiddete gelmiş o unsur, o vazifeden men'edilse; o vakit o güzel

neticeler adedince hayırlar terkedilir. Ve lüzumlu bir hayrı yapmamak, şer olması haysiyetiyle; o hayırlar adedince şerler yapılır. Tâ birtek şer gelmesin gibi; gayet çirkin ve hilaf-ı hikmet ve hilaf-ı hakikat bir kusurdur. Kudret ve hikmet ve hakikat kusurdan münezzehtirler.

Madem bir kısım hatalar, unsurları ve arzı hiddete getirecek derecede bir şümüllü isyandır ve çok mahlukatın hukukuna bir tahkirli tecavüzdür. Elbette o cinayetin fevkalâde çirkinliğini göstermek için, koca bir unsura, küllî vazifesi içinde "Onları terbiye et" diye emir verilmesi ayn-ı hikmettir ve adalettir ve mazlumlara ayn-ı rahmettir.

Altıncı Soru: Zelzele, küre-i arzın içinde inkılabat-ı madeniyenin neticesi olduğunu ehl-i gaflet işaa edip, âdeta tesadüfi ve tabii ve maksatsız bir hâdis nazarıyla bakarlar. Bu hâdisenin manevî esbabını ve neticelerini görmüyorlar; tâ ki intibaha gelsinler. Bunların istinad ettiği maddenin bir hakikatı var mıdır?

Elcevab: Dalaletten başka hiçbir hakikatı yoktur. Çünkü her sene elli milyondan ziyade münakkaş, muntazam gömlekleri giyen ve değiştiren küre-i arzın üstünde binler enva'ın birtek nev'i olan, meselâ sinek taifesinden hadsiz efradından birtek ferdin yüzer a'zasından birtek uzvu olan kanadının kasd ve irade ve meşiet ve hikmet cilvesine mazhariyeti ve ona lâkayd kalmaması ve başıboş bırakmaması gösteriyor ki, değil hadsiz zîşuurun beşiği ve anası ve mercii ve hamisi olan koca küre-i arzın ehemmiyetli ef'al ve ahvali belki hiçbir şeyi, -cüz'î olsun küllî olsun- irade ve ihtiyar ve kasd-ı İlahî haricinde olmaz. Fakat Kadîr-i Mutlak hikmetinin muktezasıyla zahir esbabı tasarrufatına perde ediyor. Zelzeleyi irade ettiği vakit, bazan da bir madeni harekete emredip, ateşlendiriyor. Haydi madenî inkılabat dahi olsa, yine emir ve hikmet-i İlahî ile olur; başka olamaz. Meselâ: Bir adam bir tüfek ile birisini vurdu. Vuran adama hiç bakılmasa, yalnız fişekteki barutun ateş alması noktasına hasr-ı nazar edip, bîçare maktûlün büsbütün hukukunu zayi' etmek; ne derece belâhet ve divaneliktir. Aynen öyle de: Kadîr-i Zülcelal'in müsahhar bir memuru, belki bir gemisi, bir tayyaresi olan küre-i arzın içinde bulunan ve hikmet ve irade ile iddihar edilen bir bombayı, ehl-i gaflet ve tuğyanı uyandırmak için "ateşlendir" diye olan emri Rabbanîyi unutmak ve tabiata sapmak, hamakatin en eşneidir.

Altıncı Sorunun Tetimmesi ve Haşiyesi: Ehl-i dalalet ve ilhad, mesleklerini muhafaza ve ehl-i imanın intibahlarına mukabele ve mümanaat etmek için, o derece garib bir temerrüd ve acib bir hamakat gösteriyorlar ki, insanı insaniyetten pişman eder. Meselâ: Bu âhirde beşerin bir derece

umumiyet şeklini alan zulümlü, zulümatlı isyanından, kâinat ve anasır-ı külliye kızdıklarından ve Hâlık-ı Arz ve Semavat dahi, değil hususî bir rububiyet, belki bütün kâinatın, bütün âlemlerin Rabbi ve Hâkimi haysiyetiyle, küllî ve geniş bir tecelli ile kâinatın heyet-i mecmuasında ve rububiyetin daire-i külliyesinde nev'-i insanı uyandırmak ve dehşetli tuğyanından vazgeçirmek ve tanımak istemedikleri kâinat sultanını tanıttırmak için emsalsiz, kesilmeyen bir su, hava ve elektrikten; zelzeleyi, fırtınayı ve harb-i umumî gibi umumî ve dehşetli âfâtı nev'-i insanın yüzüne çarparak onunla hikmetini, kudretini, adaletini, kayyumiyetini, iradesini ve hâkimiyetini pek zahir bir surette gösterdiği halde; insan suretinde bir kısım ahmak şeytanlar ise, o küllî işaret-ı Rabbaniyeye ve terbiye-i İlahiyeye karşı eblehane bir temerrüd ile mukabele edip diyorlar ki: "Tabiattır; bir madenin patlamasıdır, tesadüfdir. Güneşin harareti elektrikle çarpmasıdır ki, Amerika'da beş saat bütün makinaları durdurmuş ve Kastamonu vilayeti cevvinde ve havasında semayı kızartmış, yangın suretini vermiş" diye manasız hezeyanlar ediyorlar. Dalaletten gelen hadsiz bir cehalet ve zındıkadan neş'et eden çirkin bir temerrüd sebebiyle bilmiyorlar ki: Esbab yalnız birer bahanedirler, birer perdedirler. Dağ gibi bir çam ağacının cihazatını dokumak ve yetiştirmek için bir köy kadar yüz fabrika ve tezgâh yerine küçücük çekirdeği gösterir: "İşte bu ağaç bundan çıkmış" diye Sâni'inin o çamdaki gösterdiği bin mu'cizatı inkâr eder misillü bazı zahirî sebepleri irae eder. Hâlık'ın ihtiyar ve hikmet ile işlenen pek büyük bir fiil-i rububiyetini hiçe indirir. Bazan gayet derin ve bilinmez ve çok ehemmiyetli, bin cihette de hikmeti olan bir hakikata fennî bir nam takar. Güya o nam ile mahiyeti anlaşıldı, âdileşti, hikmetsiz, manasız kaldı.

İşte gel! Belâhet ve hamakatın nihayetsiz derecelerine bak ki: Yüz sahife ile tarif edilse ve hikmetleri beyan edilse ancak tamamıyla bilinecek derin ve geniş bir hakikat-ı meçhuleye bir nam takar; malûm bir şey gibi: "Bu budur" der. Meselâ: "Güneşin bir maddesi, elektrikle çarpmasıdır. Hem birer irade-i külliye ve birer ihtiyar-ı âmm ve birer hâkimiyet-i nev'iyenin ünvanları bulunan ve "âdetullah" namıyla yâdedilen fitrî kanunların birisine, hususî ve kasdî bir hâdise-i rububiyeti irca' eder. O irca' ile, onun nisbetini irade-i ihtiyariyeden keser; sonra tutar tesadüfe, tabiata havale eder. Ebucehil'den ziyade muzaaf bir eçheliyet gösterir. Bir neferin veya bir taburun zaferli harbini bir nizam ve kanun-u askeriyeye isnad edip; kumandanından, padişahından, hükûmetinden ve kasdî harekâttan alâkasını keser misillü âsi bir divane olur. Hem meyvedar bir ağacın bir çekirdekten icadı gibi, bir tırnak kadar bir odun parçasından çok mu'cizatlı bir usta, yüz okka muhtelif taamları, yüz arşın muhtelif kumaşları yapsa; bir adam o odun parçasını gösterip dese: "Bu işler, tabiî ve tesadüfî olarak bundan olmuş." O ustanın hârîka san'atlarını, hünelerini hiçe indirse, ne derece bir hamakattır. Aynen öyle de...

Yedinci Sual: Bu hâdise-i arziye, bu memleketin ahali-i İslâmiyesine bakması ve onları hedef etmesi, ne ile anlaşılıyor ve neden Erzincan ve İzmir taraflarına daha ziyade iliştiriyor?

Elcevab: Bu hâdise, hem şiddetli kışta, hem karanlıklı gecede, hem dehşetli soğukta, hem Ramazanın hürmetini tutmayan bu memlekete mahsus olması; hem tahribatından intibaha gelmediklerinden, hafifçe gafilleri uyandırmak için, o zelzelenin devam etmesi gibi çok emarelerin delaletiyle bu hâdise ehl-i imanı hedef edip, onlara bakıp namaza ve niyaza uyandırmak için sarsıyor ve kendisi de titriyor. Bîçare Erzincan gibi yerlerde daha ziyade sarsmasının iki vechi var:

Biri: Hataları az olmak cihetiyle temizlemek için ta'cil edildi.

İkincisi: O gibi yerlerde kuvvetli ve hakikatlı iman muhafızları ve İslâmiyet hâmileleri az veya tam mağlub olmak fırsatıyla, ehl-i zındıkanın orada tesirli bir merkez-i faaliyet tesisleri cihetiyle en evvel oraları tokatladı, ihtimali var. لا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ

Sözler (171-175)

Baş a Dön

66- Ses -Isı - Işık - Elektrik Nasıl Hareket Ediyor? (Hüve) SÖZ-160 G.REHBERİ sh 108

Evet nasılkı bir avuç toprak, yüzer çiçeklere nöbetle saksılık eden kabında eğer tabiata, esbaba havale edilse lâzımgelir ki; ya o kabda küçük mikyasta yüzer, belki çiçekler adedince manevî makineler, fabrikalar bulunsun veyahut o parçacık topraktaki herbir zerre, bütün o ayrı ayrı çiçekleri, muhtelif hasiyetleriyle ve hayattar cihazatıyla yapmalarını bilsin; âdeta bir ilah gibi hadsiz ilmi ve nihayetsiz iktidarı bulunsun. Aynen öyle de: Emr ve iradenin bir arşı olan havanın, rüzgârın her bir parçası ve bir nefes ve tırnak kadar olan هُوَ lafzındaki havada; küçücük mikyasta, bütün dünyada mevcut telefonların, telgrafların, radyoların ve hadsiz ve muhtelif konuşmaların merkezleri, santralleri, âhize ve nâkileleri bulunsun ve o hadsiz işleri beraber ve bir anda yapabilsin veyahut o هُوَ deki havanın belki unsur-u havanın herbir parçasının herbir zerresi, bütün telefoncular ve ayrı ayrı umum telgrafçılar ve radyo ile konuşanlar kadar manevî şahsiyetleri ve kabiliyetleri bulunsun ve onların umum dillerini bilsin ve aynı zamanda başka zerrelere de bildirsın, neşretsın. Çünkü bilfiil o vaziyet kısmen görünüyor ve havanın bütün eczasında o kabiliyet var. İşte ehl-i küfrün ve tabiiyyun ve maddiyyunların mesleklerinde değil bir muhal, belki zerrelere adedince muhaller ve imtinalar ve müşkilâtlar aşıkâre görünüyor. Eğer Sâni'-i

Zülcelal'e verilse, hava bütün zerratıyla onun emirber neferi olur. Birtek zerrenin muntazam birtek vazifesi kadar kolayca, hadsiz küllî vazifelerini Hâlıkının izniyle ve kuvvetiyle ve Hâlîka intisab ve istinad ile ve Sâni'inin cilve-i kudreti ile bir anda şimşek sür'atinde ve هُوَ telaffuzu ve havanın temevvücü sühuletinde yapılır. Yani, kalem-i kudretin hadsiz ve hârika ve muntazam yazılarına bir sahife olur ve zerreleri, o kalemin uçları ve zerrelerin vazifeleri dahi, kalem-i kaderin noktaları bulunur. Birtek zerrenin hareketi derecesinde kolay çalışır.

Sözler (160-161)

Başa Dön

67- Göz Açıp Kapayınca Kadar Nasıl Dirileceğiz?

SÖZLER -112-114

Zeylin Üçüncü Parçası

Haşir münasebetiyle bir sual:

Kur'anda mükerreren وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ hem **إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً**

fermanları gösteriyor ki: Haşir-i a'zam bir anda zamansız vücuda geliyor. Dar akıl ise, bu hadsiz derece hârika ve emsalsiz olan mes'eleyi iz'an ile kabul etmesine medar olacak meşhud bir misal ister.

Elcevab: Haşirde, ruhların cesedlere gelmesi var. Hem cesedlerin ihyası var. Hem cesedlerin inşası var. Üç mes'eledir.

Birinci mes'ele: Ruhların cesedlerine gelmesine misal ise: Gayet muntazam bir ordunun efradı istirahat için her tarafa dağılmış iken, yüksek sadâlî bir boru sesiyle toplanmalarıdır. Evet İsrâfil'in borusu olan Sur'u, ordunun borazanından geri olmadığı gibi, ebedler tarafında ve zerreler âleminde iken ezel canibinden gelen **أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ** hitabını işiten ve **قَالُوا بَلَى** ile cevap veren ervahlar, elbette ordunun neferatından binler derece daha müsahhar ve muntazam ve mutâdirler. Hem değil yalnız ruhlar, belki bütün zerreler dahi, bir ordu-yu Sübhanî ve emirber neferleri olduğunu kat'î bürhanlarla Otuzuncu Söz isbat etmiş.

İkinci mes'ele: Cesedlerin ihyasına misal ise: Çok büyük bir şehirde, şenlik bir gecede, birtek merkezden, yüzbin elektrik lâmbaları, âdeta zamansız bir anda canlanmaları ve

ışıklanmaları gibi, bütün Küre-i Arz yüzünde dahi, birtek merkezden yüz milyon lâmbalara nur vermek mümkündür. Madem Cenab-ı Hakk'ın elektrik gibi bir mahluku ve bir misafirhanesinde bir hizmetkârı ve bir mumdarı, Hâlıkından aldığı terbiye ve intizam dersiyile bu keyfiyete mazhar oluyor. Elbette elektrik gibi binler nuranî hizmetkârlarının temsil ettikleri, hikmet-i İlahiyenin muntazam kanunları dairesinde, haşr-i a'zam tarfet-ül ayn'da vücuda gelebilir.

Üçüncü mes'ele ki, ecsadın def'aten inşasının misali ise: Bahar mevsiminde birkaç gün zarfında, nev'-i beşerin umumundan bin derece ziyade olan umum ağaçların bütün yaprakları, evvelki baharın aynı gibi birden mükemmel bir surette inşaları ve yine umum ağaçların umum çiçekleri ve meyveleri ve yaprakları, geçmiş baharın mahsulâtı gibi, berk gibi bir sür'atle icadları; hem o baharın mebde'leri olan hadsiz tohumcukların, çekirdeklerin, köklerin, birden beraber intibahları ve inkişafı ve ihyaları; hem kemiklerden ibaret olarak ayakta duran emvat gibi bütün ağaçların cenazeleri bir emir ile def'aten "ba'sü ba'de-l mevt"e mazhariyetleri ve neşirleri; hem küçücük hayvan taifelerinin hadsiz efradlarının gayet derecede san'atlı bir surette ihyaları; hem bilhâssa sinekler kabîlelerinin haşirleri ve bilhâssa daima yüzünü, gözünü, kanadını temizlemekle bize abdesti ve nezafeti ihtar eden ve yüzümüzü okşayan gözüm önündeki kabîlenin bir senede neşrolan efradı, benî-Âdemin Âdem zamanından beri gelen umum efradından fazla olduğu halde, her baharda sair kabîleler ile beraber birkaç gün zarfında inşaları ve ihyaları, haşirleri; elbette Kıyamette ecsad-ı insaniyenin inşasına bir misal değil, belki binler misaldirler.

Evet dünya dâr-ül hikmet ve âhiret dâr-ül kudret olduğundan; dünyada Hakîm, Mürettib, Müdebbir, Mürebbi gibi çok isimlerin iktizasıyla, dünyada icad-ı eşya bir derece tedricî ve zaman ile olması; hikmet-i Rabbaniyenin muktezası olmuş. Âhirette ise, hikmetten ziyade kudret ve rahmetin tezahürleri için maddeye ve müddete ve zamana ve beklemeye ihtiyaç bırakmadan birden eşya inşa ediliyor. Burada bir günde ve bir senede yapılan işler, âhirette bir anda, bir lemhada inşasına işareten Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan **وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ** ferman eder.

Eğer haşrin gelmesini, gelecek baharın gelmesi gibi kat'î bir surette anlamak istersen; haşre dair Onuncu Söz ile Yirmidokuzuncu Söz'e dikkat ile bak, gör. Eğer baharın gelmesi gibi inanmaz isen, gel parmağını gözüme sok.

Dördüncü mes'ele olan mevt-i dünya ve kıyamet kopması ise: Bir anda bir seyyare veya bir kuyruklu yıldızın emr-i Rabbanî ile küremize, misafirhanemize çarpması; bu hanemizi harab edebilir. On senede yapılan bir sarayın, bir dakikada harab olması gibi...

Sözler (113)

Zeylin Dördüncü Parçası

قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

Yani, insan der: "Çürümüş kemikleri kim diriltecek?" Sen, de: "Kim, onları bidayeten inşa edip hayat vermiş ise o diriltecek."

Onuncu Söz'ün Dokuzuncu Hakikatı'nın üçüncü temsilinde tasvir edildiği gibi; bir zât gözönünde bir günde yeniden büyük bir orduyu teşkil ettiği halde, biri dese: "Şu zât, efradı istirahat için dağılmış olan bir taburu bir boru ile toplar, tabur nizamı altına getirebilir." Sen ey insan, desen "İnanmam." Ne kadar divanece bir inkâr olduğunu bilirsin. Aynen onun gibi; hiçlikten, yeniden ordu-misal bütün hayvanat ve sair zîhayatın tabur-misal cesedlerini kemal-i intizamla ve mizan-ı hikmetle o bedenlerin zerratını ve letaifini emr-i kün feyekûn ile kaydedip yerleştiren ve her karnda, hattâ her baharda rûy-i zeminde yüz binler ordu-misal zevil-hayatın enva'larını ve taifelerini icad eden bir Zât-ı Kadîr-i Alîm, tabur-misal bir cesedin nizamı altına girmekle birbiriyle tanışan zerrat-ı esasiye ve ecza-i asliyeyi bir sayha ile Sur-u İsrâfil'in borusuyla nasıl toplayabilir? İstib'ad suretinde denilir mi? Denilse, eblehçesine bir divaneliktir.

Hem Kur'an kâh oluyor ki; Cenab-ı Hakk'ın âhirette hârîka ef'allerini kalbe kabul ettirmek için ihzariye hükmünde ve zihni tasdike müheyya etmek için bir i'dadiye suretinde, dünyadaki acıba ef'alini zikreder. Veyahut istikbalî ve uhrevî olan ef'al-i acibe-i İlahiyeyi öyle bir surette zikreder ki, meşhudumuz olan çok nazireleriyle onlara kanaatımız gelir. Meselâ: tâ surenin âhirine kadar... İşte şu bahiste haşir mes'elesinde Kur'an-ı Hakîm haşri isbat için yedi-sekiz surette, muhtelif bir tarzda isbat ediyor.

Evvelâ; neş'e-i ûlâyı nazara verir. Der ki: Nutfeden alakaya, alakadan mudgaya, mudgadan tâ hilkat-ı insaniyeye kadar olan neş'etinizi görüyorsunuz. Nasıl oluyor ki, neş'e-i uhrâyı inkâr ediyorsunuz?.. O, onun misli, belki daha ehvenidir. Hem Cenab-ı Hak, insana karşı ettiği ihsanat-ı

azîmeyi الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا kelimesiyle işaret edip der: "Size böyle

nimet eden bir zât, sizi başıboş bırakmaz ki, kabre girip kalkmamak üzere yatasınız." Hem remzen der: Ölmüş ağaçların dirilip yeşillenmesini görüyorsunuz. Odun gibi kemiklerin hayat bulmasını kıyas edemeyip istib'ad ediyorsunuz. Hem semavat ve arzı halkeden, semavat ve arzın meyvesi olan insanın hayat ve mematından âciz kalır mı? Koca ağacı idare eden, o ağacın meyvesine ehemmiyet vermeyip başkasına mal eder mi? Bütün ağacın neticesini terketmekle, bütün eczasıyla hikmetle yoğrulmuş hilkat şeceresini abes ve beyhude yapar mı zannedersiniz? Der: Haşirde sizi ihya edecek zât öyle bir zâttır ki, bütün kâinat ona emirber nefer hükmündedir. Emr-i kün feyekûne karşı kemal-i inkıyad ile serfüru eder. Bir baharı halketmek, bir çiçek kadar ona ehven gelir. Bütün hayvanatı icad etmek, bir sinek icadı kadar kudretine kolay gelir bir zâttır. Öyle bir zâta karşı **مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ** deyip, kudretine karşı taciz ile meydan okunmaz.

Sonra **فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ** tabiriyle; herşeyin dizgini elinde, herşeyin anahtarı yanında, gece ve gündüzü, kış ve yazı bir kitab sahifeleri gibi kolayca çevirir. Dünya ve âhireti iki menzil gibi; bunu kapar, onu açar bir Kadîr-i Zülcelal'dir. Madem böyledir, bütün delailin neticesi olarak: **وَالِيهِ تَرْجَعُونَ** yani, kabirden sizi ihya edip, haşre getirip huzur-u kibriyasında hesabınızı görecektir.

Sözler (112-116)

Başa Dön

68- Namaz Niye 5 vakittir?

9.SÖZ sh 40

Evet herbir namazın vakti, mühim bir inkılab başı olduğu gibi, azîm bir tasarruf-u İlahînin âyinesi ve o tasarruf içinde ihsanat-ı külliye-i İlahiyenin birer ma'kesi olduğundan, Kadîr-i Zülcelal'e o vakitlerde daha ziyade tesbih ve ta'zim ve hadsiz nimetlerinin iki vakit ortasında toplanmış yekûnüne karşı şükür ve hamd demek olan namaza emredilmiştir.

Sözler (40)

Başa Dön

69- Çalışmak İbadet Midir?

4.SÖZ --5.SÖZ 21.SÖZ

70- Şakki KAMER mucizesi nasıl olmuştur?

MEKTUBAT sh 207-210

Şakk-ı Kamer Mu'cizesine Dairdir

(Ondokuzuncu ve Otuzbirinci Sözlerin Zeyli)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَ اَنْشَقَّ الْقَمَرُ وَاِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرَضُوا وَ يَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ

Kamer gibi parlak bir mu'cize-i Ahmediye (A.S.M.) olan inşikak-ı Kamer'i, evham-ı faside ile inhisafa uğratmak isteyen feylesoflar ve onların muhakemesiz mukallidleri diyorlar ki: "Eğer inşikak-ı Kamer vuku bulsa idi umum âleme malûm olurdu. Bütün tarih-i beşerin nakletmesi lâzım gelirdi?"

Elcevab: İnşikak-ı Kamer; dava-yı nübüvveti delil olmak için o davayı işiten ve inkâr eden hazır bir cemaate, gecede, vakt-i gaflette âni olarak gösterildiğinden; hem ihtilaf-ı metali' ve sis ve bulut gibi rü'yete mani esbabın vücudu ile beraber, o zamanda medeniyet taammüm etmediğinden ve hususî kaldığından ve tarassudat-ı semaviye pek az olduğundan; bütün etraf-ı âlemde görülmek, umum tarihlere geçmek, elbette lâzım değildir. Şakk-ı Kamer yüzünden bu evham bulutlarını dağıtacak çok noktalardan şimdilik beş noktayı dinle.

BİRİNCİ NOKTA: O zaman, o zemindeki küffarın gayet şedid derecede inadları, tarihen malûm ve meşhur olduğu halde; Kur'an-ı Hakîm'in **اَنْشَقَّ الْقَمَرُ** demesiyle şu vak'ayı umum âleme ihbar ettiği halde; Kur'anı inkâr eden o küffardan hiçbir kimse, şu âyetin tekzibine, yani ihbar ettiği şu vakıanın inkârına ağız açmamışlar. Eğer o zamanda o hâdise, o küffarca kat'î ve vaki' bir hâdise olmasa idi; şu sözü serrişte ederek, gayet dehşetli bir tekzibe ve Peygamber'in ibtal-i davasına hücum göstereceklerdi. Halbuki şu vak'aya dair siyer ve tarih, o vak'a ile münasebetdar küffarın adem-i vukuuna dair hiçbir şey'ini nakletmemişlerdir.

Yalnız **اَقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَ اَنْشَقَّ الْقَمَرُ** âyetinin beyan ettiği gibi, tarihçe menkul olan şudur ki: O hâdiseyi gören küffar, "Sihirdir" demişler ve "Bize sihir gösterdi. Eğer sair taraflardaki kervan ve kabileler görmüşlerse hakikattir. Yoksa bize sihir etmiş." demişler. Sonra sabahleyin Yemen ve başka taraflardan gelen kabileler ihbar ettiler ki: "Böyle bir hâdiseyi gördük." Sonra küffar, Fahr-i Âlem (A.S.M.) hakkında (hâşâ) "Yetim-i Ebu Talib'in sihri, semaya da tesir etti." dediler.

İKİNCİ NOKTA: Sa'd-ı Taftazanî gibi eazım-ı muhakkikînin ekseri demişler ki: İnşikak-ı Kamer; parmaklarından su akması umum bir orduya su içirmesi, câmide hutbe okurken dayandığı kuru direğin müfarakat-ı Ahmediyeden (A.S.M.) ağlaması umum cemaatin işitmesi gibi mütevatirdir. Yani, öyle tabakadan tabakaya bir cemaat-ı kesîre nakletmiştir ki, kizbe ittifakları muhaldir. Hâle gibi meşhur bir kuyruklu yıldızın bin sene evvel çıkması gibi mütevatirdir. Görmediğimiz Serendib Adası'nın vücudu gibi tevatürle vücudu kat'îdir, demişler. İşte böyle gayet kat'î ve şuhudî mesailde teşkikat-ı vehmiye yapmak, akılsızlıktır. Yalnız muhal olmamak kâfidir. Halbuki şakk-ı Kamer, bir volkanla inşikak eden bir dağ gibi mümkündür.

ÜÇÜNCÜ NOKTA: Mu'cize dava-yı nübüvvetin isbatı için, münkirleri ikna etmek içindir, icbar etmek için değildir. Öyle ise dava-yı nübüvveti işitenler için, ikna edecek bir derecede mu'cize göstermek lâzımdır. Sair taraflara göstermek veyahut icbar derecesinde bir bedahetle izhar etmek, Hakîm-i Zülcelal'in hikmetine münafi olduğu gibi, sırr-ı teklife dahi muhaliftir. Çünkü "Akla kapı açmak, ihtiyarı elinden almamak" sırr-ı teklif iktiza ediyor. Eğer Fâtır-ı Hakîm, inşikak-ı Kamer'i, feylesofların hevesatına göre bütün âleme göstermek için bir-iki saat öyle bıraksa idi ve beşerin umum tarihlerine geçse idi, o vakit sair hâdisat-ı semaviye gibi ya dava-yı nübüvveti delil olmazdı ve risalet-i Ahmediyeye (A.S.M.) hususiyeti kalmazdı veyahut bedahet derecesinde öyle bir mu'cize olacaktı ki, akli icbar edecek, aklın ihtiyarını elinden alacak, ister istemez nübüvveti tasdik edecek. Ebucehil gibi kömür ruhlu, Ebubekir-i Sıddık gibi elmas ruhlu adamlar bir seviyede kalıp, sırr-ı teklif zayi' olacaktı. İşte bu sır içindir ki: Hem âni, hem gece, hem vakt-i gaflet, hem ihtilaf-ı metali' ve sis ve bulut gibi sair mevanii perde ederek umum âleme gösterilmedi veyahut tarihlere geçirilmedi.

DÖRDÜNCÜ NOKTA: Şu hâdisiye, gece vakti herkes gaflette iken âni bir surette vuku bulduğundan etraf-ı âlemde elbette görülmeyecek.

Bazı efrada görünse de, gözüne inanmayacak. İnanırsa da, elbette böyle mühim bir hâdisiye, haber-i vâhid ile tarihlere bâki bir sermaye olmayacak.

Bazı kitaplarda "Kamer iki parça olduktan sonra yere inmiş" ilâvesi ise, ehl-i tahkik reddetmişler. "Şu mu'cize-i bahireyi kıymetten düşürmek niyetiyle, belki bir münafık ilhak etmiş." demişler.

Hem meselâ o vakit, cehalet sisiyle muhat İngiltere, İspanya'da yeni gurub; Amerika'da

gündüz; Çin'de, Japonya'da sabah olduğu gibi, başka yerlerde başka esbab-ı maniaya binaen elbette görülmeyecek. Şimdi bu akılsız muterize bak, diyor ki: "İngiltere, Çin, Japon, Amerika gibi akvamın tarihleri bundan bahsetmiyor. Öyle ise vuku bulmamış." Bin nefrin onun gibi Avrupa kâselislerinin başına!

BEŞİNCİ NOKTA: İnşikak-ı Kamer, kendi kendine bazı esbaba binaen vuku bulmuş, tesadüfî, tabiî bir hâdise değil ki; âdi ve tabiî kanunlarına tatbik edilsin. Belki Şems ve Kamer'in Hâlık-ı Hakîm'i, Resulünün risaletini tasdik ve davasını tenvir için hârikulâde olarak o hâdiseyi îka etmiştir. Sırr-ı irşad ve sırr-ı teklif ve hikmet-i risaletin iktizasıyla, hikmet-i rububiyetin istediği insanlara ilzam-ı hüccet için gösterilmiştir. O sırr-ı hikmetin iktiza etmedikleri, istemedikleri ve dava-yı nübüvveti henüz işitmedikleri aktar-ı zemindeki insanlara göstermemek için, sis ve bulut ve ihtilaf-ı metali' haysiyetiyle; bazı memleketin kameri daha çıkmaması ve bazılarının güneşleri çıkması ve bir kısmının sabahı olması ve bir kısmının güneşi yeni gurub etmesi gibi, o hâdiseyi görmeye mani pekçok esbaba binaen gösterilmemiş. Eğer, umum onlara dahi gösterilse idi, o halde ya işaret-i Ahmediyenin (A.S.M.) neticesi ve mu'cize-i nübüvvet olarak gösterilecekti; o vakit risaleti bedahet derecesine çıkacaktı. Herkes tasdike mecbur olurdu, aklın ihtiyarı kalmazdı. İman ise aklın ihtiyarıdır. Sırr-ı teklif zayı' olurdu. Eğer sırf bir hâdise-i semaviye olarak gösterilse idi; risalet-i Ahmediye (A.S.M.) ile münasebeti kesilirdi ve onunla hususiyeti kalmazdı.

Elhasıl: Şakk-ı Kamer'in imkânında şübhe kalmadı, kat'î isbat edildi. Şimdi, vukuuna delalet eden çok bürhanlarından altısına (Haşiye) işaret ederiz. Şöyle ki:

Ehl-i adalet olan sahabelerin, vukuuna icmaı ve ehl-i tahkik umum müfessirlerin, **وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ** tefsirinde onun vukuuna ittifakı ve ehl-i rivayet-i sadıka bütün muhaddisînin, pek çok senedlerle ve muhtelif tarîklerle vukuunu nakletmesi ve ehl-i keşif ve ilham bütün evliya ve sıddıkînin şهادeti ve ilm-i Kelâm'ın meslekçe birbirinden çok uzak olan imamlarının ve mütebahhir ülemanın tasdiki ve nass-ı kat'î ile dalalet üzerine icma'ları vaki' olmayan ümmet-i Muhammediyenin (A.S.M.) o vak'ayı telakki-i bilkabul etmesi; güneş gibi inşikak-ı Kamer'i isbat eder.

Elhasıl: Buraya kadar tahkik namına ve hasmı ilzam hesabına idi. Bundan sonraki

cümler, hakikat namına ve iman hesabıdır. Evet tahkik öyle dedi, hakikat ise diyor ki:

Sema-yı risaletin kamer-i müniri olan Hâtem-i Divan-ı Nübüvvet, nasıllı maububiyet derecesine çıkan ubudiyetindeki velayetin keramet-i uzması ve mu'cize-i kübrası olan Mi'rac ile, yani bir cism-i Arzı semavatta gezdirmekle semavatın sekencesine ve âlem-i ulvî ehline rüchaniyeti ve maububiyeti gösterildi ve velayetini isbat etti. Öyle de: Arza bağı, semaya asılı olan Kamer'i, bir arzlının işaretiyle iki parça ederek arzın sekencesine, o arzlının risaletine öyle bir mu'cize gösterildi ki: Zât-ı Ahmediye (A.S.M.) Kamer'in açılmış iki nuranî kanadı gibi; risalet ve velayet gibi iki nuranî kanadıyla, iki ziyadar cenah ile, evc-i kemalâta uçmuş; tâ Kab-ı Kavseyn'e çıkmış, hem ehl-i semavat hem ehl-i arza medar-ı fahr olmuştur.

Mektubat (207-210)

[Başa Dön](#)

71- Gıybet Nedir? Sonuçları Nedir?

MEKTUBAT sh -275 SÖZLER sh -381

Hâtime

(Gıybet hakkındadır)

بِاسْمِهِ وَأَنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

Yirmibeşinci Söz'ün Birinci Şu'lesinin Birinci Şuainın Beşinci Noktasının makam-ı zemm ve zecrin misallerinden olan birtek âyetin, mu'cizane altı tarzda gıybetten tenfir etmesi; Kur'an'ın nazarında gıybet ne kadar şeni' bir şey olduğunu tamamıyla gösterdiğinden, başka beyana ihtiyaç bırakmamış. Evet Kur'anın beyanından sonra beyan olamaz, ihtiyaç da yoktur.

İşte **أَيُّبُ أَحَدِكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا** âyetinde altı derece zemmi, zemmeder.

Gıybetten altı merteye şiddetle zecreder. Şu âyet bilfiil gıybet edenlere müteveccih olduğu vakit, manası gelecek tarzda oluyor. Şöyle ki:

Malûmdur: Âyetin başındaki hemze, sormak (âyâ) manasındadır. O sormak manası, su gibi âyetin bütün kelimelerine girer. Her kelimedede bir hükm-ü zımnî var.

İşte birincisi, hemze ile der: Âyâ, sual ve cevab mahalli olan aklınız yok mu ki, bu derece çirkin bir şey'i anlamıyor?

İkincisi, **يَحِبُّ** lafzıyla der: Âyâ, sevmek ve nefret etmek mahalli olan kalbiniz bozulmuş

mu ki, en menfur bir işi sever?

Üçüncüsü, **أَحَدُكُمْ** kelimesiyle der: Cemaatten hayatını alan hayat-ı içtimaiye ve medeniyetiniz

ne olmuş ki, böyle hayatınızı zehirleyen bir ameli kabul eder?

Dördüncüsü, **أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ** kelâmıyla der: İnsaniyetiniz ne olmuş ki, böyle canavarcasına

arkadaşınızı diş ile parçalamayı yapıyorsunuz?

Beşincisi, **أَخِيهِ** kelimesiyle der: Hiç rikkat-i cinsiyeniz, hiç sıla-i rahminiz yok mu ki, böyle

çok cihetlerle kardeşiniz olan bir mazlumun şahs-ı manevîsini insafsızca dişliyorsunuz? Ve hiç aklınız yok mu ki, kendi âzanızı kendi dişinizle divane gibi ısırıyorsunuz?

Altıncısı, **مَيْتًا** kelâmıyla der: Vicdanınız nerede? Fıtratınız bozulmuş mu ki, en muhterem

bir halde bir kardeşinize karşı, etini yemek gibi en müstekreh bir işi yapıyorsunuz?

Demek şu âyetin ifadesiyle ve kelimelerin ayrı ayrı delaletiyle: Zemm ve gıybet, aklen ve kalben ve insaniyeten ve vicdanen ve fitraten ve milliyeten mezmumdur. İşte bak nasıl şu âyet, îcazkârane altı mertebe zemmi zemmetmekle, i'cazkârane altı derece o cürümden zecreder.

Gıybet, ehl-i adavet ve hased ve inadin en çok istimal ettikleri alçak bir silâhtır. İzzet-i nefis sahibi, bu pis silâha tenezzül edip istimal etmez. Nasıl meşhur bir zât demiş:

أَكْبَرُ نَفْسِي عَنْ جَزَاءِ بَغِيَّةٍ * فَكُلُّ اغْتِيَابٍ جَهْدٌ مِنْ لَأَلَهُ جَهْدٌ

Yani: "Düşmanıma gıybetle ceza vermekten nefsimi yüksek tutuyorum ve tenezzül

etmiyorum. Çünkü gıybet; zaîf ve zelil ve aşağıların silâhıdır."

Gıybet odur ki: Gıybet edilen adam hazır olsa idi ve işitse idi, kerahet edip darılacaktı. Eğer doğru dese, zâten gıybettir. Eğer yalan dese; hem gıybet, hem iftiradır. İki katlı çirkin bir günahdır. Gıybet, mahsus birkaç maddede caiz olabilir:

Birisi: Şekva suretinde bir vazifedar adama der, tâ yardım edip o münkeri, o kabahati ondan izale etsin ve hakkını ondan alsın.

Birisi de: Bir adam onunla teşrik-i mesaî etmek ister. Senin ile meşveret eder. Sen de sırf maslahat için garazsız olarak, meşveretin hakkını eda etmek için desen: "Onun ile teşrik-i mesaî etme. Çünkü zarar göreceksin."

Birisi de: Maksadı, tahkir ve teşhir değil; belki maksadı, tarif ve tanıttırmak için dese: "O topal ve serseri adam filan yere gitti."

Birisi de: O gıybet edilen adam fâsık-ı mütecahirdir. Yani fenalıktan sıkılmıyor, belki işlediği seyyiatla iftihar ediyor; zulmü ile telezzüz ediyor, sıkılmayarak aşikâre bir surette işliyor.

İşte bu mahsus maddelerde garazsız ve sırf hak ve maslahat için gıybet caiz olabilir. Yoksa gıybet, nasıl ateş odunu yer bitirir; gıybet dahi a'mal-i sâlihayı yer bitirir.

Eğer gıybet etti veyahut isteyerek dinledi; o vakit **اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَ لِمَنْ اغْتَبَانَا** demeli, sonra gıybet edilen adama ne vakit rast gelse, "Beni helâl et" demeli.

Mektubat (275-277)

Makam-ı zemm ve zecirde binler misallerinden meselâ: **يَحِبُّ أَحَدَكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا** âyetinde zemmi altı derece zemmeder. Gıybetten altı derece şiddetle zecreder. Şöyle ki: Malûmdur: Âyetin başındaki hemze, sormak (âyâ) manasındadır. O sormak manası, su gibi âyetin bütün kelimelerine girer. İşte birinci hemze ile der: Âyâ sual ve cevab mahalli olan aklınız yok mu ki, bu derece çirkin bir şeyi anlamıyor? İkincisi: **يَحِبُّ** lafzı ile der: Âyâ, sevmek, nefret etmek mahalli olan kalbiniz bozulmuş mu ki, en menfur bir işi sever? Üçüncüsü: **أَحَدَكُمْ** kelimesiyle der: Cemaatten hayatını alan hayat-ı içtimaiye ve medeniyetiniz ne olmuş ki, böyle hayatınızı

zehirleyen bir ameli kabul eder? Dördüncüsü: **أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ** kelâmıyla der: İnsaniyetiniz ne olmuş ki, böyle canavarcasına arkadaşını dişle parçalamayı yapıyorsunuz? Beşincisi: **أَخِيهِ** kelimesiyle der: Hiç rikkat-i cinsiyeniz, hiç sıla-i rahminiz yok mu ki, böyle çok cihetlerle kardeşiniz olan bir mazlumun şahs-ı manevîsini insafsızca dişliyorsunuz? Hiç aklınız yok mu ki, kendi âzanızı kendi dişinizle divane gibi ısırıyorsunuz? Altıncısı: **مَيْتًا** kelâmıyla der: Vicdanınız nerede? Fıtratınız bozulmuş mu ki, en muhterem bir halde bir kardeşine karşı, etini yemek gibi en müstekreh bir iş yapıyor? Demek zemm ve gıybet, aklen, kalben ve insaniyeten ve vicdanen ve fitraten ve asabiyeten ve milliyeten mezmumdur. İşte bak! Nasıl şu âyet, îcazkârane altı mertebe zemmi zemmetmekle i'cazkârane altı derece o cürümden zecreder.

Sözler (381)

Başa Dön

72- Niçin Her Hayrın Başı Bismillah'dır?

BİRİNCİ SÖZ

İ. İCAZ sh-15

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَبِهِ نَسْتَعِينُ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ

عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

Ey kardeş! Benden birkaç nasihat istedin. Sen bir asker olduğun için askerlik temsilâtıyla, sekiz hikâyecikler ile birkaç hakikatı nefsimle beraber dinle. Çünkü ben nefsimi herkesten ziyade nasihata muhtaç görüyorum. Vaktiyle sekiz âyetten istifade ettiğim sekiz sözü biraz uzunca nefsimde demiştim. Şimdi kısaca ve avam lisanıyla nefsimde diyeceğim. Kim isterse beraber dinlesin.

Birinci Söz

"Bismillah" her hayrın başıdır. Biz dahi başta ona başlarız. Bil ey nefsim, şu mübarek kelime İslâm nişanı olduğu gibi, bütün mevcudatın lisan-ı haliyle vird-i zebanıdır. "Bismillah" ne büyük tükenmez bir kuvvet, ne çok bitmez bir bereket olduğunu anlamak istersen, şu temsilî hikâyeciğe bak dinle. Şöyle ki:

Bedevi Arab çöllerinde seyahat eden adama gerektir ki, bir kabîle reisinin ismini alsın ve himayesine girsin. Tâ şakilerin şerrinden kurtulup hacatını tedarik edebilsin. Yoksa tek başıyla hadsiz düşman ve ihtiyacatına karşı perişan olacaktır. İşte böyle bir seyahat için iki adam, sahraya çıkıp gidiyorlar. Onlardan birisi mütevazî idi. Diğeri mağrur... Mütevazîi, bir reisin ismini aldı. Mağrur, almadı... Alanı, her yerde selâmetle gezdi. Bir katı-üt tarîke rast gelse, der: "Ben, filan reisin ismiyle gezerim." Şaki defolur, ilişemez. Bir çadıra girse, o nam ile hürmet görür. Öteki mağrur, bütün seyahatinde öyle belalar çeker ki, tarif edilmez. Daima titrer, daima dilencilik ederdi. Hem zelil, hem rezil oldu.

İşte ey mağrur nefsim! Sen o seyyahsın. Şu dünya ise, bir çöldür. Aczin ve fakrın hadsizdir. Düşmanın, hacatın nihayetsizdir. Madem öyledir; şu sahranın Mâlik-i Ebedî'si ve Hâkim-i Ezelî'sinin ismini al. Tâ, bütün kâinatın dilenciliğinden ve her hâdisatın karşısında titremeden kurtulasın.

Evet, bu kelime öyle mübarek bir definedir ki: Senin nihayetsiz aczin ve fakrın, seni nihayetsiz kudrete, rahmete rabtedip Kadîr-i Rahîm'in dergâhında aczi, fakrı en makbul bir şefaatçı yapar. Evet, bu kelime ile hareket eden, o adama benzer ki: Askere kaydolur. Devlet namına hareket eder. Hiçbir kimseden pervası kalmaz. Kanun namına, devlet namına der, her işi yapar, her şeye karşı dayanır.

Başta demiştik: Bütün mevcudat, lisan-ı hal ile Bismillah der. Öyle mi?

Evet, nasılki görsen: Bir tek adam geldi. Bütün şehir ahalisini cebren bir yere sevketti ve cebren işlerde çalıştırdı. Yakînen bilirsin; o adam kendi namıyla, kendi kuvvetiyle hareket etmiyor. Belki o bir askerdir. Devlet namına hareket eder. Bir padişah kuvvetine istinad eder. Öyle de her şey, Cenab-ı Hakk'ın namına hareket eder ki; zerrecikler gibi tohumlar, çekirdekler başlarında koca ağaçları taşıyor, dağ gibi yükleri kaldırıyorlar. Demek herbir ağaç, "Bismillah" der. Hazine-i Rahmet meyvelerinden ellerini dolduruyor, bizlere tablacılık ediyor. Her bir bostan, "Bismillah" der. Matbaha-i Kudret'ten bir kazan olur ki; çeşit çeşit pekçok muhtelif leziz taamlar, içinde beraber pişiriliyor. Herbir inek, deve, koyun, keçi gibi mübarek hayvanlar "Bismillah" der. Rahmet feyzinden bir süt çeşmesi olur. Bizlere, Rezzak namına en latif, en nazif, âb-ı hayat gibi bir gıdayı takdim ediyorlar. Herbir nebat ve ağaç ve otların ipek gibi yumuşak kök ve damarları, "Bismillah" der. Sert olan taş ve toprağı deler geçer. Allah namına, Rahman namına der, her şey

ona müsahhar olur. Evet havada dalların intişarı ve meyve vermesi gibi, o sert taş ve topraktaki köklerin kemal-i sühuletle intişar etmesi ve yer altında yemiş vermesi; hem şiddet-i hararete karşı aylarca nazik, yeşil yaprakların yaş kalması; tabiiyunun ağzına şiddetle tokat vuruyor. Kör olası gözüne parmağını sokuyor ve diyor ki: En güvendiğin salabet ve hararet dahi, emir tahtında hareket ediyorlar ki; o ipek gibi yumuşak damarlar, birer asâ-yı Musa (A.S.) gibi **فَقَلْنَا اضْرِبْ**

بِعَصَاكَ الْحَجَرَ emrine imtisal ederek taşları şakk eder. Ve o sigara kâğıdı gibi ince nazenin yapraklar, birer aza-yı İbrahim (A.S.) gibi ateş saçan hararete karşı **يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَّ**

سَلَامًا âyetini okuyorlar.

Madem her şey manen "Bismillah" der. Allah namına Allah'ın nimetlerini getirip bizlere veriyorlar. Biz dahi "Bismillah" demeliyiz. Allah namına vermeliyiz. Allah namına almamız. Öyle ise, Allah namına vermeyen gafil insanlardan almamalıyız...

Sual: Tablacı hükmünde olan insanlara bir fiat veriyoruz. Acaba asıl mal sahibi olan Allah, ne fiat istiyor?

Elcevab: Evet o Mün'im-i Hakikî, bizden o kıymettar nimetlere, mallara bedel istediği fiat ise; üç şeydir. Biri: Zikir. Biri: Şükür. Biri: Fikir'dir. Başta "Bismillah" zikirdir. Âhirde "Elhamdülillah" şükürdür. Ortada, bu kıymettar hârika-i san'at olan nimetler Ehad-i Samed'in mu'cize-i kudreti ve hediye-i rahmeti olduğunu düşünmek ve derketmek fikirdir. Bir padişahın kıymettar bir hediyesini sana getiren bir miskin adamın ayağını öpüp, hediye sahibini tanımamak ne derece belâhet ise, öyle de; zahirî mün'imleri medih ve muhabbet edip, Mün'im-i Hakikî'yi unutmak; ondan bin derece daha belâhettir.

Ey nefis! böyle ebleh olmamak istersen; Allah namına ver, Allah namına al, Allah namına başla, Allah namına işle. Vesselâm.

İhtar: بِسْمِ اللّٰهِ daki "câr ve mecrur"a müteallik olarak mezkûr olan fiiller, besmeleden sonra

takdir edilir ki, hasrı ifade etmekle ihlas ve tevhidi tazammun etsin.

اسْمِ : Cenab-ı Hakk'ın zâtî isimleri olduğu gibi, fiilî isimleri de vardır. Bu fiilî isimlerin,

Gaffar ve Rezzak, Muhyî ve Mümit gibi pekçok nev'leri vardır.

S- Bu fiilî isimlerinin kesretle tenevvüü neden meydana geliyor?

C- Kudret-i ezeliyenin kâinattaki mevcudatın nev'lerine, ferdlerine olan nisbet ve taallukundan husule gelir. Bu itibarla, بِسْمِ اللّٰهِ kudret-i ezeliyenin taalluk ve tesirini celbeder.

Ve o taalluk, abdin kesbine ve işine yardım edici bir ruh gibi olur. Öyle ise hiç kimse, hiçbir işini besmelesiz bırakmasın!

اللّٰهُ lafza-i celali, bütün sıfât-ı kemaliyeyi tazammun eden bir sadeftir. Çünkü lafza-i celal,

Zât-ı Akdes'e delalet eder; Zât-ı Akdes de, bütün sıfât-ı kemaliyeyi istilzam eder; öyle ise, o lafza-i mukaddese, delalet-i iltizamiye ile bütün sıfât-ı kemaliyeye delalet eder.

İhtar: Başka ism-i haslarda bu delalet yoktur. Çünkü başka zâtlarda sıfât-ı kemaliyeyi istilzam etmek yoktur.

الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ : Bu iki sıfatın lafza-i celalden sonra zikirlerini îcab eden

münasebetlerden birisi şudur ki: Lafza-i celalden celal silsilesi tecelli ettiği gibi, bu iki sıfattan dahi cemal silsilesi tecelli ediyor. Evet herbir âlemde emr ve nehiy, sevab ve azab, terhib ve terhib, tesbih ve tahmid, havf ve reca gibi pek çok fûruat, celal ve cemalin tecellisiyle teselsül

edegelmektedir. İkincisi: Cenab-ı Hakk'ın ismi, Zât-ı Akdes'ine ayn olduğu cihetle; lafza-i celal, sıfât-ı ayniyeye işarettir. الرَّحِيمِ de, fiilî olan sıfât-ı gayriyeye îmadır. الرَّحْمَنُ dahi, ne ayn ne

gayr olan sıfât-ı seb'aya remizdir. Zira Rahman, Rezzak manasınadır. Rızık, bekaya sebebedir. Beka, tekerrür-ü vücuddan ibarettir. Vücut ise; birincisi mümeyyize, ikincisi muhassısa, üçüncüsü müreccihe olmak üzere "ilim, irade, kudret" sıfatlarını istilzam eder. Beka dahi, semere-i rızık mahsulü olduğu için, "basar, sem', kelâm" sıfatlarını iktiza eder ki; merzuk istediği zaman, ihtiyacını görsün, istediği zaman işitsin, aralarında vasıta bulunduğu takdirde o vasıta ile konuşsun. Bu altı sıfat, şübhesiz birinci sıfatı olan hayatı istilzam ederler.

S- Rahman, büyük nimetlere; Rahîm, küçük nimetlere delalet ettikleri cihetle; Rahîm'in Rahman'dan sonra zikri, yukarıdan aşağıya inmek manasına olan "san'at-üt tedelli" kaidesine dâhildir. Bu ise, belâgatça makbul değildir?

C- Evet kaşlar göze, gem ata mütemmim oldukları ve onların noksanlarını ikmal ettikleri gibi; küçük nimetler de, büyük nimetlere mütemmimdirler. Bu itibarla mütemmim olan haddizâtında küçük de olsa, faideyi ikmal ettiğinden, büyükten daha büyük olması îcab eder. Ve keza büyükten beklenen menfaat, küçüğe mütevakıf ise; o küçük, büyük sırasına geçer; o büyük dahi, küçük hükmünde kalır. Kilit ile anahtar, lisan ile ruh gibi.

Ve keza bu makam, nimetlerin ta'dadı veya nimetler ile imtinan makamı değildir. Ancak insanları, gizli ve küçük nimetlere tenbih ve ikaz etmek makamıdır. Evvelki makamlardaki "tedelli", şu "tenbih" makamında terakki sayılır. Çünkü gizli ve küçük nimetleri insanlara göstermek ve insanları onların vücuduna ikaz etmek, daha lâyıık ve daha lâzımdır. Bu itibarla, şu mes'elemizde tedelli değil, terakki vardır.

S- Mebde' ve me'haz itibariyle rikkat-ül kalb manasını ifade eden bu iki sıfatın Cenab-ı Hak hakkında kullanılması caiz değildir. Eğer mana-yı hakikîlerinin lâzımı ve neticesi olan in'am ve ihsan kastedilirse, mecazda ne hikmet vardır?

C- Bu iki sıfat, "yed" gibi mana-yı hakikîleriyle, Cenab-ı Hak hakkında kullanılması muhal olan müteşabihattandır. Müteşabihatta, mana-yı mecazînin mana-yı hakikînin lafzıyla, üslûbuyla

gösterilmesindeki hikmet, insanların me'luf ve malûmları olmayan manaları ve hakikatları zihinlerine yakınlaştırıp kabul ettirmekten ibarettir. Meselâ "yed" in mana-yı mecazîsi insanlara me'nus olmadığından, mana-yı hakikînin şekliyle, lafzıyla gösterilmesi zarureti vardır.

İşarat-ül l'caz (14 - 16)

Başa Dön

73- Kabir Azabı Var Mıdır? Niçin?

A. MUSA sh-22

ŞUALAR sh- 204

Beşinci Mes'ele

Gençlik Rehberi'nde izah edildiği gibi; gençlik hiç şübhe yok ki gidecek. Yaz güne ve kışa yer vermesi ve gündüz akşama ve geceye değişmesi kat'iyyetinde, gençlik dahi ihtiyarlığa ve ölüme geçecek. Eğer o fâni ve geçici gençliğini iffetle hayrata -istikamet dairesinde- sarfetse, onunla ebedî, bâki bir gençliği kazanacağını bütün semavî fermanlar müjde veriyorlar.

Eğer sefahete sarf etse, nasilki bir dakika hiddet yüzünden bir katl, milyonlar dakika hapis cezasını çektirir. Öyle de gayr-ı meşru dairedaki gençlik keyifleri ve lezzetleri, âhret mes'uliyetinden ve kabir azabından ve zevalinden gelen teessüflerden ve günahlardan ve dünyevî mücazatlarından başka, aynı lezzet içinde o lezzetten ziyade elemeler olduğunu aklı başında her genç tecrübe ile tasdik eder.

Meselâ, haram sevmekte bir kıskançlık eleme ve firak eleme ve mukabele görmemek eleme gibi birçok ârızalar ile o cüz'î lezzet, zehirli bir bal hükmüne geçer. Ve o gençliğin sû'-i istimali ile gelen hastalıkla hastahanelere ve taşkınlıklarıyla hapishanelere ve kalb ve ruhun gıdasızlık ve vazifesizliğinden neş'et eden sıkıntılarla meyhanelere, sefahethanelere veya mezaristana düşeceklerini bilmek istersen, git hastahanelerden ve hapishanelerden ve meyhanelerden ve kabristandan sor. Elbette ekseriyetle, gençlerin gençliğinin sû'-i istimalinden ve taşkınlıklarından ve gayr-ı meşru keyiflerin cezası olarak gelen tokatlardan eyvahlar ve ağlamalar ve esepler işiteceksin.

Eğer istikamet dairesinde gitse, gençlik gayet şirin ve güzel bir nimet-i İlahiye ve tatlı ve kuvvetli bir vasıta-i hayrat olarak âhirette gayet parlak ve bâki bir gençlik netice vereceğini, başta Kur'an olarak çok kat'î âyâtıyla bütün semavî kitaplar ve fermanlar haber verip müjde ediyorlar. Madem hakikat budur. Ve madem helâl dairesi keyfe kâfidir. Ve madem haram dairesindeki bir saat lezzet, bazan bir sene ve on sene hapis cezasını çektirir. Elbette gençlik nimetine bir şükür

olarak, o tatlı nimeti iffette, istikamette sarfetmek lâzım ve elzemdir.

Asa-yı Musa (22)

Baş Dön

74- Kıyamet Nasıl Kopacak? Herkes Görecek Mi?

MEKTUBAT sh-58

SÖZ.-531

İşte İsevîliğin din-i hakikîsi zuhur ile ve İslâmiyete inkılab etmesiyle, çendan âlemde ekseriyet-i mutlakaya nurunu neşreder. Fakat yine kıyamet kopmasına yakın tekrar bir dinsizlik cereyanı başgösterir, galebe eder ve "El-hükmü lil-ekser" kaidesince, yeryüzünde "Allah Allah" diyecek kalmayacak, yani ehemmiyetli bir cemaat, Küre-i Arz'da mühim bir mevkiye sahib olacak bir surette "Allah Allah" denilmeyecek demektir. Yoksa ekalliyette kalan veyahut mağlub düşen ehl-i hak, kıyamete kadar bâki kalacak; yalnız, kıyametin kopacağı anında, kıyametin dehşetlerini görmemek için, bir eser-i rahmet olarak, ehl-i imanın ruhları daha evvel kabzedilecek, kıyamet kâfirlerin başına kopacaktır.

Beşinci sualinizin meali: Kıyametin hâdisatından ervah-ı bâkiye müteessir olacaklar mı?

Elcevab: Derecatlarına göre müteessir olacaklar. Melaikelerin tecelliyat-ı kahriyede kendilerine göre müteessir oldukları gibi müteessir olurlar. Nasılki bir insan, sıcak bir yerde iken, hariçte kar ve tipi içinde titreyenleri görse, akıl ve vicdan itibariyle müteessir olur. Öyle de: Zîşuur olan ervah-ı bâkiye, kâinatla alâkadar oldukları için, kâinatın hâdisat-ı azîmesinden derecelerine göre müteessir olmalarını; ehl-i azab ise elemkârane, ehl-i saadet ise hayretkârane, istiğrabkârane, belki bir cihette istibşarkârane teessüratları bulunmasını, işaret-ı Kur'aniye gösteriyor. Zira Kur'an-ı Hakîm, her zaman kıyametin acaibini tehdid suretinde zikrediyor. "Göreceksiniz..." diyor. Halbuki cism-i insanî ile onu görenler, kıyamete yetişenlerdir. Demek, kabirde cesedleri çürüten ervahların da o tehdid-i Kur'aniyeden hisseleri var.

Mektubat (58 - 59)

İkinci Mes'ele: Mevt-i dünyanın vuku bulmasıdır. Şu mes'eleye delil: Bütün Edyan-ı Semaviyenin icmaıdır ve bütün fitrat-ı selimenin şهادetidir ve şu kâinatın bütün tahavvülât ve tebeddülât ve tegayyüratının işaretidir. Hem asırlar, seneler adedince zîhayat dünyaların ve seyyar âlemlerin, şu dünya misafirhanesinde mevtleriyle, asıl dünyanın da onlar gibi ölmesine şهادetleridir.

Şu dünyanın sekeratını, âyât-ı Kur'aniyenin işaret ettiği surette tahayyül etmek istersen, bak: Şu kâinatın eczaları, dakik, ulvî bir nizam ile birbirine bağlanmış. Hafî, nazik, latif bir rabîta ile

tutunmuş ve o derece bir intizam içindedir ki; eğer ecram-ı ulviyeden tek bir cirm, "Kün" emrine veya "Mihverinden çık" hitabına mazhar olunca, şu dünya sekerata başlar. Yıldızlar çarpışacak, ecramlar dalgalanacak, nihayetsiz feza-yı âlemde milyonlar gülleleri, küreler gibi büyük topların müdhiş sadâları gibi vaveylâya başlar. Birbirine çarpışarak, kıvılcımlar saçarak, dağlar uçarak, denizler yanarak yeryüzü düzlenecek. İşte şu mevt ve sekerat ile Kadîr-i Ezelî kâinatı çalkalar; kâinatı tasfiye edip, Cehennem ve Cehennem'in maddeleri bir tarafa, Cennet ve Cennet'in mevadd-ı münasibeleri başka tarafa çekilir, âlem-i âhîret tezahür eder.

Sözler (531)

Başta Dön

75- Çürüyüp Dağıldığımız Halde Bu Beden Tekrar Dirilecek Mi? **SÖZLER sh-80-82**

Dokuzuncu Hakikat: Bâb-ı ihya ve imatedir. İsm-i Hayy-u Kayyum'un, Muhyî ve Mümit'in cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: Ölmüş, kurumuş koca Arzı ihya eden ve o ihya içinde herbiri beşer haşri gibi acib, üçyüz binden ziyade enva'-ı mahlukatı haşr ü neşredip kudretini gösteren ve o haşr ü neşr içinde nihayet derecede karışık ve ihtilat içinde, nihayet derecede imtiyaz ve tefrik ile ihata-i ilmiyesini gösteren ve bütün semavî fermanlarıyla beşerin haşrini va'detmekle bütün ibadının enzarını saadet-i ebediyeye çeviren ve bütün mevcudatı başbaşa, omuz omuza, elele verdirip emir ve iradesi dairesinde döndürüp birbirine yardımcı ve müsahhar kılmakla azamet-i rububiyetini gösteren ve beşeri, şecere-i kâinatın en câmi' ve en nazik ve en nazenin, en nazdar, en niyazdar bir meyvesi yaratıp, kendine muhatab ittihaz ederek herşeyi ona müsahhar kılmakla, insana bu kadar ehemmiyet verdiğini gösteren bir Kadîr-i Rahîm, bir Alîm-i Hakîm, kıyameti getirmesin? Haşri yapmasın ve yapamasın? Beşeri ihya etmesin veya edemesin? Mahkeme-i Kübrayı açamasın? Cennet ve Cehennem'i yaratamasın? Hâşâ ve kellâ!..

Evet şu âlemin Mutasarrıf-ı Zîşan'ı her asırda, her senede, her günde bu dar, muvakkat rûy-i zeminde haşr-i ekberin ve meydan-ı kıyametin pek çok emsalini ve nümunelerini ve işaretini icad ediyor. Ezcümle:

Haşr-i baharîde görüyoruz ki: Beş-altı gün zarfında küçük ve büyük hayvanat ve nebatattan üçyüz binden ziyade enva'ı haşredip neşrediyor. Bütün ağaçların, otların köklerini ve bir kısım hayvanları aynen ihya edip iade ediyor. Başkalarını ayniyet derecesinde bir misliyet suretinde icad ediyor. Halbuki maddeten farkları pek az olan tohumcuklar o kadar karışmışken, kemal-i imtiyaz ve teşhis ile o kadar sür'at ve vüs'at ve sühulet içinde kemal-i intizam ve mizan ile altı gün veya

altı hafta zarfında ihya ediliyor. Hiç kabil midir ki: Bu işleri yapan Zâta bir şey ağır gelebilsin, semavat ve arzı altı günde hakedemesin, insanı bir sayha ile haşredemesin? Hâşâ!

Acaba mu'ciznüma bir kâtib bulunsa; hurufları ya bozulmuş veya mahvolmuş üçyüz bin kitabı tek bir sahifede karıştırmaksızın, galatsız, sehivsiz, noksansız, hepsini beraber, gayet güzel bir surette bir saatte yazarsa; birisi sana dese: "Şu kâtib kendi te'lif ettiği senin suya düşmüş olan kitabını, yeniden bir dakika zarfında hâfızasından yazacak." Sen diyebilir misin ki, "Yapamaz ve inanmam."

Veyahut bir sultan-ı mu'cizekâr, kendi iktidarını göstermek için veya ibret ve tenezzüh için bir işaretle dağları kaldırır, memleketleri tebdil eder, denizi karaya çevirdiğini gördüğün halde sonra görsen ki; büyük bir taş dereye yuvarlanmış, o zâtın kendi ziyafetine davet ettiği misafirlerin yolunu kesmiş, geçemiyorlar. Biri sana dese: "O zât, bir işaretle o taşı, ne kadar büyük olursa olsun kaldıracak veya dağıtacak. Misafirlerini yolda bırakmayacak." Sen desen ki: "Kaldırmaz veya kaldıramaz."

Veyahut bir zât bir günde, yeniden büyük bir orduyu teşkil ettiği halde biri dese: "O zât bir boru sesiyle, efradı istirahat için dağılmış olan taburları toplar. Taburlar, nizamı altına girerler." Sen desen ki: "İnanmam!" Ne kadar divanece hareket ettiğini anlarsın...

İşte şu üç temsili fehmettin ise, bak: Nakkaş-ı Ezelî, gözümüzün önünde kışın beyaz sahifesini çevirip, bahar ve yaz yeşil yaprağını açıp, rûy-i arzın sahifesinde üçyüz binden ziyade enva'ı, kudret ve kader kalemiyle ahsen-i suret üzere yazar. Birbiri içinde birbirine karışmaz; beraber yazar, birbirine mani olmaz. Teşkilce, suretçe birbirinden ayrı, hiç şaşkırtmaz, yanlış yazmaz. Evet en büyük bir ağacın ruh programını bir nokta gibi en küçük bir çekirdekte dercedip, muhafaza eden Zât-ı Hakîm-i Hafîz; vefat edenlerin ruhlarını nasıl muhafaza eder denilir mi? Ve Küre-i Arzı bir sapan taşı gibi çeviren Zât-ı Kadîr; âhirete giden misafirlerinin yolunda nasıl bu Arzı kaldıracak veya dağıtacak, denilir mi? Hem hiçten, yeniden bütün zîhayatın ordularını bütün cesedlerinin taburlarında kemal-i intizamla zerratı Emr-i **كُنْ فَيَكُونُ** ile kaydedip yerleştiren, ordular icad eden Zât-ı Zülcelal; tabur-misal cesedin nizamı altına girmekle, birbiriyle tanışan zerrat-ı esasiye ve ecza-yı asliyesini bir sayha ile nasıl toplayabilir denilir mi?

Hem bu bahar haşrine benzeyen, dünyanın her devrinde, her asrında, hattâ gece gündüzün tebdilinde, hattâ cev-v-i havada bulutların icad u ifnasında haşre nümune ve misal ve emare olacak ne kadar nakışlar yaptığını gözünle görüyorsun. Hattâ eğer hayalen bin sene evvel kendini farzetsen, sonra zamanın iki cenahı olan mazi ile müstakbeli birbirine karşılaştırsan; asırlar, günler adedince misal-i haşir ve kıyametin nümunelerini göreceksin. Sonra bu kadar nümune ve misalleri müşahede ettiğin halde, haşr-i cismanîyi akıldan uzak görüp istib'ad etmekle inkâr etsen; ne kadar divanelik olduğunu sen de anlarsın. Bak Ferman-ı A'zam, bahsettiğimiz hakikata dair ne diyor:

فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحِييَ الْمَوْتَىٰ
وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Elhasıl: Haşre mani' hiçbir şey yoktur. Muktezi ise her şeydir. Evet mahşer-i acaib olan şu koca Arzı, âdi bir hayvan gibi imate ve ihya eden ve beşer ve hayvana hoş bir beşik, güzel bir gemi yapan ve Güneş'i onlara şu misafirhanede ışık verici ve ısındırıcı bir lâmba eden, seyyaratı meleklerine tayyare yapan bir zâtın, bu derece muhteşem ve sermedî rububiyeti ve bu derece muazzam ve muhit hâkimiyeti; elbette yalnız böyle geçici, devamsız, bîkarar, ehemmiyetsiz, mütegayyir, bekasız, nâkıs, tekemmülsüz umûr-u dünya üzerinde kurulmaz ve durmaz. Demek ona şayeste, daimî, berkarar, zevalsiz, muhteşem bir diyar-ı âher var. Başka bâki bir memleketi vardır. Bizi onun için çalıştırır. Oraya davet eder ve oraya nakledeceğine; zahirden hakikate geçen ve kurb-u huzuruna müşerref olan bütün ervah-ı neyyire ashabı, bütün kulûb-u münevvere aktabı, bütün ukûl-ü nuraniye erbabı şahadet ediyorlar ve bir mükâfat ve mücazat ihzar ettiğini müttefikan haber veriyorlar ve mükerreren pek kuvvetli va'd ve pek şiddetli tehdid eder, naklederler.

Hulf-ül va'd ise hem zillet, hem tezellüdüdür. Hiç bir cihetle celal-ü kudsiyetine yanaşamaz. Hulf-ül va'd ise ya afvdan, ya acizden gelir. Halbuki küfür; cinayet-i mutlakadır, *{(Haşiye): Evet küfür, mevcudatın kıymetini iskat ve manasızlıkla ittiham ettiğinden, bütün kâinata karşı bir tahkir ve mevcudat âyinelerinde cilve-i esmayı inkâr olduğundan bütün esma-i İlahiyeye karşı bir tezyif ve mevcudatın vahdaniyete olan şahadetlerini reddettiğinden bütün mahlukata karşı bir tekzib olduğundan; istidad-ı insanîyi öyle ifsad eder ki, salah ve hayrı kabule liyakatı kalmaz. Hem bir zulm-ü azîmdir ki, umum mahlukatın ve bütün esma-i İlahiyenin hukukuna bir tecavüzdür. İşte şu*

hukukun muhafazası ve nefs-i kâfir hayra kabiliyetsizliği, küfrün adem-i afvını iktiza eder. إِنَّ الشَّرْكَ

عَظِيمٌ } afva kabil değil. Kadîr-i Mutlak ise, acizden münezzeh ve mukaddestir. Şahidler, muhbirler ise; mesleklerinde, meşreplerinde, mezheplerinde muhtelif oldukları halde kemal-i ittifak ile şu mes'elenin esasında müttehiddirler. Kesretçe tevatür derecesindedirler, keyfiyetçe icma' kuvvetindedirler. Mevkice herbiri nev'-i beşerin bir yıldızı, bir taifenin gözü, bir milletin azizidirler. Ehemmiyetçe şu mes'elede hem ehl-i ihtisas, hem ehl-i isbattırlar. Halbuki bir fende veya bir san'atta iki ehl-i ihtisas, binler başkalardan müreccahtırlar ve ihbarda iki müsbet, binler nâfilere tercih edilir. Meselâ Ramazan hilâlinin sübutunu ihbar eden iki adam, binler münkirlerin inkârlarını hiçe atarlar.

Elhasıl: Dünyada bundan daha doğru bir haber, daha sağlam bir dava, daha zahir bir hakikat olamaz. Demek, şübhesiz dünya bir mezraadır. Mahşer ise bir beyderdir, harmandır. Cennet, Cehennem ise birer mahzendir.

Sözler (80-83)

[Başa Dön](#)

76- Dirilince Dünyadakileri Hatırlayacak Mıyız?

SÖZLER sh -649

BEŞİNCİ İŞARET: Dünyada "El-hubbu fillah" hükmünce sâlih ahablara muhabbetin neticesi: Cennet'te *عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ* ile tabir edilen, karşı karşıya kurulmuş Cennet iskemlelerinde oturup hoş, şirin, güzel, tatlı bir surette, dünya maceralarını ve kadîm olan hatıratlarını birbirine nakledip eğlendirmeleri suretinde; firaksız, safi bir muhabbet ve sohbet suretinde ahablarıyla görüştüreceği, Kur'anın nassıyla sabittir.

Sözler (648-649)

[Başa Dön](#)

77- Tefsir Nedir? Kaç çeşit tefsir vardır.

T.HAYAT sh 680-681- sh161- sh 603

Risale-i Nur Nedir ve Nasıl Bir Tefsirdir?

Kur'anın hakikatlarını müsbet ilim anlayışına uygun bir tarzda izah ve isbat eden Risale-i Nur Külliyyatı, her insan için en mühim mes'ele olan "Ben neyim? Nereden geliyorum? Nereye gideceğim? Vazifem nedir? Bu mevcudat nereden gelip nereye gidiyorlar? Mahiyet ve hakikatları nedir?" gibi suallerin cevabını vâzih ve kat'î bir şekilde, çekici bir üslûb ve güzel bir ifade ile beyan edip ruh ve akılları tenvir ve tatmin ediyor.

Yirminci asrın Kur'an Felsefesi olan bu eserler, bir taraftan teknik, fen ve san'at olarak

maddiyatı, diğer taraftan iman ve ahlâk olarak maneviyatı câmi' ve havi olacak Türk medeniyetinin, sadece maddiyata dayanan sair medeniyetleri geride bırakacağını da isbat ve ilân etmektedir.

Ecdadımızın bir zamanlar kalblerinde yerleşen iman ve itikad cihetiyle zemin yüzünde yüz mislinden ziyade devletlere, milletlere karşı imanından gelen bir kahramanlıkla mukabele etmesi, İslâmiyet ve kemalât-ı maneviyyenin bayrağını Asya, Afrika ve yarı Avrupa'da gezdirmesi ve "Ölsem şehidim, öldürsem gaziyim." deyip ölümü gülererek karşılayarak müteselsil düşman hâdisata karşı dayanması gibi, milletçe medar-ı iftihar âlî seciyemizin bugün biz gençlerde inkişafı, vatan ve millet menfaati bakımından ve istikbalimizin selâmeti noktasından ne derece elzem olduğu malûmdur. Mutlaka her hareket ve hizmette maddî bir ücret ve şahsî menfaatler mülahaza etmek, Türk'ün millî tarihinin şeref ve haysiyeti ile kabil-i te'lif olamaz. Bizler, ancak rıza-yı İlahî için çalışıyoruz. Bizzât hizmetinde bulunmakla aldığımız telezzüz; kardeş ve vatandaşlarımıza, İslâmiyete ve insaniyete yardımda bulunabilmek mazhariyetinden gelen ebedî hayatımıza ait sürur ve ümid, bizim bu babda aldığımız ve alacağımız yegâne hakikî mukabele ve ücrettir.

Risale-i Nur, nasıl bir tefsirdir?

Tefsir iki kısımdır. Birisi: Malûm tefsirlerdir ki, Kur'anın ibaresini ve kelime ve cümlelerinin manalarını beyan ve izah ve isbat ederler. İkinci kısım tefsir ise: Kur'anın imanî olan hakikatlarını kuvvetli hüccetlerle beyan ve isbat ve izah etmektir. Bu kısmın çok ehemmiyeti var. Zahir malûm tefsirler, bu kısmı bazan mücmel bir tarzda dercediyorlar; fakat Risale-i Nur, doğrudan doğruya bu ikinci kısmı esas tutmuş, emsalsiz bir tarzda muannid feylesofları da susturan bir manevî tefsirdir.

Risale-i Nur sübjektif nazariye ve mütalaalardan uzak bir şekilde, her asırda milyonlarca insana rehberlik yapan mukaddes kitabımız olan Kur'anın hakikatlarını rasyonel ve objektif bir şekilde izah edip insaniyetin istifadesine arzedilen bir külliyattır.

Risale-i Nur!.. Kur'an âyetlerinin nurlu bir tefsiri...Baştan başa iman ve tevhid hakikatlarıyla müberhen...Her sınıf halkın anlayışına göre hazırlanmış...Müsbet ilimlerle mücehhez...Vesveseli şübhecileri ikna ediyor...En avamdan en havassa kadar herkese hitab edip, en muannid feylesofları dahi teslime mecbur ediyor...

Risale-i Nur!.. Nurlu bir külliyyat...Yüzotuz eser...Büyük küçüklü risaleler halinde...Asrın ihtiyaçlarına tam cevap verir...Aklı ve kalbi tatmin eder...Kur'an-ı Kerim'in yirminci asırdaki -lafzî değil- manevî tefsiri...

İsbat ediyor!.. Akla gelen bütün istifhamları...Zerreden Güneş'e kadar iman mertebelerini...Vahdaniyet-i İlahiyeyi...Nübüvvetin hakikatını...

İsbat ediyor!.. Arz ve Semavat'ın tabakatından, melaike ve ruh bahsinden, zamanın hakikatından, haşir ve âhiretin vukuundan, Cennet ve Cehennem'in varlığından, ölümün mahiyet-i asliyesinden ebedî saadet ve şekavetin menbâna kadar...Akla gelen ve gelmeyen bütün imanî mes'eleleri en kat'î delillerle aklen, mantıken, ilmen isbat ediyor...Pozitif ilimlerin müşevviki...Riyazî mes'elelerden daha kat'î delillerle aklı ve kalbi ikna' edip, merakları izale eden bir şaheser...

* * *

Az miktarda bastırılabilen, hiçbir ticarî gaye ve zihniyetle çalışılmayarak bâyilere dahi verilmeyen bu eserlerin geliri, mütebâki eserlerin tab'ına hasredilecektir.

Büyük bir titizlik ve hassasiyetle üzerinde durduğumuz mühim bir husus da; Risale-i Nur'un lââyık ellere geçmesi ve onun hakikî fiatı olarak en az yirmibeş kişinin istifade etmesinin temin edilmesidir.

Bu manevî tefsir; "Sözler", "Mektubat", "Lem'alar", "Şualar" diye dört büyük kısımdan müteşekkil olup, yekûn 130 risaledir.

Neşrinde Çalışanlar

Tarihçe-i Hayat (680-682)

Risale-i Nur, Kur'an-ı Hakîm'in hakikî bir tefsiridir. Âyetler, sırasıyla değil; devrin ihtiyacına cevap veren imanî hakikatları mübeyyin âyetler tefsir edilmiştir.

Tefsir iki kısımdır: Biri, âyetin ibaresini ve lafzını tefsir eder; biri de, âyetin mana ve

hakikatlarını izah ile isbat eder. Risale-i Nur, bu ikinci kısım tefsirlerin en kuvvetlisi ve en kıymetdarı ve en parlağı ve en mükemmeli olduğu, ehl-i tahkik ve tedkikten binlercesinin şehadetiyle ve tasdikiyle sabittir.

Tarihçe-i Hayat (161)

Sâniyen: "Risale-i Nur Kur'anın çok kuvvetli, hakikî bir tefsiridir" tekrar ile dediğimizden, bazı dikkatsizler tam manasını bilemediğinden bir hakikatı beyan etmeğe bir ihtar aldım. O hakikat şudur:

Tefsir iki kısımdır:

Birisi: Malûm tefsirlerdir ki, Kur'an'ın ibaresini ve kelime ve cümlelerinin manalarını beyan ve izah ve isbat ederler.

İkinci kısım tefsir ise: Kur'anın imanî olan hakikatlarını kuvvetli hüccetlerle beyan ve isbat ve izah etmektir. Bu kısmın pekçok ehemmiyeti var. Zahir malûm tefsirler, bu kısmı bazan mücmel bir tarzda dercediyorlar. Fakat Risale-i Nur; doğrudan doğruya bu ikinci kısmı esas tutmuş, emsalsiz bir tarzda muannid feylesofları susturan bir manevî tefsirdir. Said Nursî

Tarihçe-i Hayat (603)

Baş Dön

78- Eyüp (as) mı Sabır kahramanı yapan nedir.?

LEM ALAR sh 8-13

İkinci Lem'a

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اِذْ نَادٰی رَبَّهُ اِنِّیْ مَسْنِیْ الضَّرِّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِیْنَ

Sabır kahramanı Hazret-i Eyüp Aleyhisselâm'ın şu münacatı, hem mücerreb, hem tesirlidir.

Fakat âyetten iktibas suretinde bizler münacatımızda رَبِّ اِنِّیْ مَسْنِیْ الضَّرِّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِیْنَ

demeliyiz. Hazret-i Eyüp Aleyhisselâm'ın meşhur kıssasının hülâsası şudur ki:

Pek çok yara, bere içinde epey müddet kaldığı halde, o hastalığın azîm mükâfatını düşünerek kemal-i sabırla tahammül edip kalmış. Sonra yaralarından tevellüd eden kurtlar, kalbine

ve diline iliştiği zaman, zikir ve marifet-i İlahiyenin mahalleri olan kalb ve lisanına iliştikleri için, o vazife-i ubudiyete hâlel gelir düşüncesiyle kendi istirahatı için değil, belki ubudiyet-i İlahiye için demiş: "Ya Rab! Zarar bana dokundu, lisanen zikrime ve kalben ubudiyetime hâlel veriyor." diye münacat edip, Cenab-ı Hak o hâlis ve sâfi, garazsız, lillah için o münacatı gayet hârika bir surette kabul etmiş. Kemal-i âfiyetini ihsan edip enva'-ı merhametine mazhar eylemiş. İşte bu Lem'ada "Beş Nükte" var.

BİRİNCİ NÜKTE: Hazret-i Eyüb Aleyhisselâm'ın zahirî yara hastalıklarının mukabili, bizim bâtinî ve ruhî ve kalbî hastalıklarımız vardır. İç dışa, dış içe bir çevrilsek, Hazret-i Eyüb'den daha ziyade yaralı ve hastalıklı görüneceğiz. Çünkü işlediğimiz herbir günah, kafamıza giren herbir şübhe, kalb ve ruhumuza yaralar açar. Hazret-i Eyüb Aleyhisselâm'ın yaraları, kısacık hayat-ı dünyeviyesini tehdid ediyordu. Bizim manevî yaralarımız, pek uzun olan hayat-ı ebediyemizi tehdid ediyor. O münacat-ı Eyübiyeye, o Hazretten bin defa daha ziyade muhtacız. Bahusus nasilki o Hazretin yaralarından neş'et eden kurtlar, kalb ve lisanına ilişmişler; öyle de; bizleri, günahlardan gelen yaralar ve yaralardan hasıl olan vesveseler, şübheler (neûzü billah) mahall-i iman olan bâtin-ı kalbe ilişip imanı zedeler ve imanın tercümanı olan lisanın zevk-i ruhanîsine ilişip zikirden nefretkârane uzaklaştırarak susturuyorlar.

Evet günah kalbe işleyip, siyahlandıra siyahlandıra tâ nur-u imanı çıkarıncaya kadar katılaştırıyor. Herbir günah içinde küfre gidecek bir yol var. O günah istiğfar ile çabuk imha edilmezse, kurt değil, belki küçük bir manevî yılan olarak kalbi ısırıyor.

Meselâ: Utandıracak bir günahı gizli işleyen bir adam, başkasının ittilaından çok hicab ettiği zaman, melaike ve ruhaniyatın vücudu ona çok ağır geliyor. Küçük bir emare ile onları inkâr etmek arzu ediyor.

Hem meselâ: Cehennem azabını intaç eden büyük bir günahı işleyen bir adam, Cehennem'in tehdidatını işittikçe istiğfar ile ona karşı siper almazsa, bütün ruhuyla Cehennem'in ademini arzu ettiğinden, küçük bir emare ve bir şübhe, Cehennem'in inkârına cesaret veriyor.

Hem meselâ: Farz namazını kılmayan ve vazife-i ubudiyeti yerine getirmeyen bir adamın küçük bir âmirinden küçük bir vazifesizlik yüzünden aldığı tekdirden müteessir olan o adam, Sultan-ı Ezel ve Ebed'in mükerrer emirlerine karşı farzında yaptığı bir tenbellik, büyük bir sıkıntı

veriyor ve o sıkıntıdan arzu ediyor ve manen diyor ki: "Keşki o vazife-i ubudiyeti bulunmasa idi." Ve bu arzudan bir manevî adavet-i İlahiyeyi işmam eden bir inkâr arzusu uyanır. Bir şübhe, vücud-u İlahiyeye dair kalbe gelse, kat'î bir delil gibi ona yapışmaya meyleder. Büyük bir helâket kapısı ona açılır. O bedbaht bilmiyor ki: İnkâr vasıtasıyla, gayet cüz'î bir sıkıntı vazife-i ubudiyetten gelmeye mukabil, inkârda milyonlar ile o sıkıntıdan daha müdhiş manevî sıkıntılara kendini hedef eder. Sineğin ısırmasından kaçıp, yılanın ısırmasını kabul eder. Ve hâkeza.. bu üç misale kıyas edilsin ki **بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ** sırrı anlaşılsın.

İKİNCİ NÜKTE: Yirmialtıncı Söz'de sırr-ı kadere dair beyan edildiği gibi, musibet ve hastalıklarda insanların şekvaya üç vecihle hakları yoktur.

Birinci Vecih: Cenab-ı Hak, insana giydirdiği vücud libasını san'atına mazhar ediyor. İnsanı bir model yapmış, o vücud libasını o model üstünde keser, biçer, tebdil eder, tağyir eder; muhtelif esmasının cilvesini gösterir. Şâfi ismi hastalığı istediği gibi, Rezzak ismi de açlığı iktiza ediyor. Ve hâkeza... **مَالِكُ الْمَلِكِ يَتَصَرَّفُ فِي مَلِكِهِ كَيْفَ يَشَاءُ**

İkinci Vecih: Hayat musibetlerle, hastalıklarla tasaffi eder, kemal bulur, kuvvet bulur, terakki eder, netice verir, tekemmül eder; vazife-i hayatiyeyi yapar. Yeknesak istirahat döşegindeki hayat, hayr-ı mahz olan vücuddan ziyade, şerr-i mahz olan ademe yakındır ve ona gider.

Üçüncü Vecih: Şu dâr-ı dünya, meydan-ı imtihandır ve dâr-ı hizmettir; lezzet ve ücret ve mükâfat yeri değildir. Madem dâr-ı hizmettir ve mahall-i ubudiyettir; hastalıklar ve musibetler, dinî olmamak ve sabretmek şartıyla o hizmete ve o ubudiyete çok muvafık oluyor ve kuvvet veriyor. Ve herbir saati, birgün ibadet hükmüne getirdiğinden şekva değil, şükretmek gerektir. Evet ibadet iki kısımdır: Bir kısmı müsbet, diğeri menfî. Müsbet kısmı malûmdur. Menfî kısmı ise, hastalıklar ve musibetlerle musibettede za'fını ve aczini hissedip Rabb-ı Rahîmine ilticakârane teveccüh edip, onu düşünüp, ona yalvarıp hâlis bir ubudiyet yapar. Bu ubudiyete riya giremez, hâlistir. Eğer sabretse, musibetin mükâfatını düşünse, şükretse, o vakit herbir saati bir gün ibadet hükmüne geçer. Kısacık ömrü uzun bir ömür olur. Hattâ bir kısmı var ki, bir dakikası bir gün ibadet hükmüne geçer. Hattâ bir âhiret kardeşim, Muhacir Hâfız Ahmed isminde bir zâtın müdhiş bir

hastalığına ziyade merak ettim. Kalbime ihtar edildi: "Onu tebrik et. Herbir dakikası birgün ibadet hükmüne geçiyor." Zâten o zât sabır içinde şükrediyordu.

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: Bir-iki Söz'de beyan ettiğimiz gibi: Her insan geçmiş hayatını düşünse, kalbine ve lisanına ya "ah" veya "oh" gelir. Yani ya teessüf eder, ya "Elhamdülillah" der. Teessüfü dedirten, eski zamanın lezaizinin zeval ve firakından neş'et eden manevî elemelerdir. Çünkü zeval-i lezzet elemidir. Bazan muvakkat bir lezzet, daimî elem verir. Düşünmek ise o elemi deşiyor, teessüf akıtıyor. Eski hayatında geçirdiği muvakkat âlâmın zevalinden neş'et eden manevî ve daimî lezzet, "Elhamdülillah" dedirtir. Bu fitrî haletle beraber, musibetlerin neticesi olan sevab ve mükâfat-ı uhreviye ve kısa ömrü, musibet vasıtasıyla uzun bir ömür hükmüne geçmesini düşünse sabırdan ziyade, şükreder. "Elhamdülillahi alâküllihal sive-l küfri ve-d dalal" demesi iktiza eder. Meşhur bir söz var ki: "Musibet zamanı uzundur." Evet musibet zamanı uzundur. Fakat örf-ü nâsta zannedildiği gibi sıkıntılı olduğundan uzun değil, belki uzun bir ömür gibi hayatî neticeler verdiği için uzundur.

DÖRDÜNCÜ NÜKTE: Yirmibirinci Söz'ün birinci makamında beyan edildiği gibi: Cenab-ı Hakk'ın insana verdiği sabır kuvvetini evham yolunda dağıtmazsa, her musibete karşı kâfi gelebilir. Fakat vehmin tahakkümüyle ve insanın gafletiyle ve fâni hayatı bâki tevehhüm etmesiyle, sabır kuvvetini mazi ve müstakbele dağıtıp hâl-i hazırdaki musibete karşı sabrı kâfi gelmez, şekvaya başlar. Âdeta (hâşâ) Cenab-ı Hakk'ı insanlara şekva eder. Hem çok haksız bir surette ve divanecesine şekva edip sabırsızlık gösterir. Çünkü geçmiş herbir gün, musibet ise zahmeti gitmiş, rahatı kalmış; elemi gitmiş, zevalindeki lezzet kalmış; sıkıntısı geçmiş, sevabı kalmış. Bundan şekva değil, belki mütelezzizane şükretmek lâzım gelir. Onlara küsmek değil, bilakis muhabbet etmek gerektir. Onun o geçmiş fâni ömrü, musibet vasıtasıyla bâki ve mes'ud bir nevi ömür hükmüne geçer. Onlardaki âlâmı vehim ile düşünüp bir kısım sabrını onlara karşı dağıtmak, divaneliktir. Amma gelecek günler ise madem daha gelmemişler; içlerinde çekeceği hastalık veya musibeti şimdiden düşünüp sabırsızlık göstermek, şekva etmek, ahmaklıktır. "Yarın, öbür gün aç olacağım, susuz olacağım" diye bugün mütemadiyen su içmek, ekmek yemek, ne kadar ahmakçasına bir divaneliktir. Öyle de gelecek günlerdeki, şimdi adem olan musibet ve hastalıkları düşünüp, şimdiden onlardan müteellim olmak, sabırsızlık göstermek, hiçbir mecburiyet olmadan kendi kendine zulmetmek öyle bir belâhettir ki, hakkında şefkat ve merhamet liyakatını selbediyor.

Elhasıl: Nasıl şükür, nimeti ziyadeleştiriyor; öyle de şekva, musibeti ziyadeleştirir hem merhamete liyakatı selbeder.

Birinci Harb-i Umumî'nin birinci senesinde, Erzurum'da mübarek bir zât müdhiş bir hastalığa giriftar olmuştu. Yanına gittim, bana dedi: "Yüz gecedir ben başımı yastığa koyup yatamadım" diye acı bir şikayet etti. Ben çok acıdım. Birden hatırıma geldi ve dedim: "Kardeşim, geçmiş sıkıntılı yüz günün şimdi sürurlu yüz gün hükmündedir. Onları düşünüp, şekva etme; onlara bakıp şükret. Gelecek günler ise, madem daha gelmemişler. Rabbin olan Rahmanurrahîm'in rahmetine itimad edip, dövülmeden ağlama, hiçten korkma, ademe vücut rengi verme. Bu saati düşün; sendeki sabır kuvveti bu saate kâfi gelir. Divane bir kumandan gibi yapma ki: Sol cenah düşman kuvveti onun sağ cenahına iltihak edip ona taze bir kuvvet olduğu halde, sol cenahındaki düşmanın sağ cenahı daha gelmediği vakitte, o tutar, merkez kuvvetini sağa sola dağıtıp merkezi zaîf bırakıp, düşman edna bir kuvvet ile merkezi harab eder." Dedim: "Kardeşim, sen bunun gibi yapma, bütün kuvvetini bu saate karşı tahşid et. Rahmet-i İlahiyeyi ve mükâfat-ı uhreviyeyi ve fâni ve kısa ömrünü, uzun ve bâki bir surete çevirdiğini düşün. Bu acı şekva yerinde ferahlı bir şükret." O da tamamıyla bir ferah alarak: "Elhamdülillah, dedi, hastalığım ondan bire indi."

BEŞİNCİ NÜKTE: Üç mes'eledir.

Birinci Mes'ele: Asıl musibet ve muzır musibet, dine gelen musibettir. Musibet-i diniyeden her vakit dergâh-ı İlahiyeye iltica edip feryad etmek gerektir. Fakat dinî olmayan musibetler, hakikat noktasında musibet değildirler. Bir kısmı ihtar-ı Rahmanîdir. Nasılki çoban, gayrın tarlasına tecavüz eden koyunlarına taş atıp, onlar o taştan hissederler ki: Zararlı işten kurtarmak için bir ihtardır, memnunane dönerler. Öyle de çok zahirî musibetler var ki; İlahî birer ihtar, birer ikazdır ve bir kısmı keffaret-üz zünubdur ve bir kısmı gafleti dağıtıp, beşerî olan aczini ve za'fını bildirerek bir nevi huzur vermektir. Musibetin hastalık olan nev'i, sâbıkan geçtiği gibi o kısım, musibet değil, belki bir iltifat-ı Rabbanîdir, bir tathirdir. Rivayette vardır ki: "Ermiş bir ağacı silkmekle nasıl meyveleri düşüyor, sıtmanın titremesinden günahlar öyle dökülüyor."

Hazret-i Eyüb Aleyhisselâm münacatında istirahat-ı nefsi için dua etmemiş, belki zikr-i lisanî ve tefekkür-ü kalbîye mani olduğu zaman ubudiyet için şifa taleb eylemiş. Biz, o münacat ile -birinci maksadımız- günahlardan gelen manevî ruhî yaralarımızın şifasını niyet etmeliyiz. Maddî hastalıklar için ubudiyete mani' olduğu zaman iltica edebiliriz. Fakat mu'terizane,

müştekiyane bir surette değil, belki mütezellilane ve istimdadkârane iltica edilmeli. Madem onun rububiyetine razıyız, o rububiyeti noktasında verdiği şeye rıza lâzım. Kaza ve kaderine itirazı işmam eder bir tarzda "Ah! Of!" edip şekva etmek; bir nevi kaderi tenkidir, rahîmiyetini ittihamdır. Kaderi tenkid eden, başını örse vurur kırar. Rahmeti ittiham eden, rahmetten mahrum kalır. Kırılmış el ile intikam almak için o eli istimal etmek, nasıl kırılmasını tezyid ediyor. Öyle de: Musibete giriftar olan adam, itirazkârane şekva ve merakla onu karşılamak, musibeti ikileştiriyor.

İkinci Mes'ele: Maddî musibetleri büyük gördükçe büyür, küçük gördükçe küçülür. Meselâ: Gecelerde insanın gözüne bir hayal ilişir. Ona ehemmiyet verdikçe şişer, ehemmiyet verilmezse kaybolur. Hücum eden arılara iliştikçe fazla tehacüm göstermeleri, lâkayd kaldıkça dağılmaları gibi; maddî musibetlere de büyük nazarıyla ehemmiyetle baktıkça büyür. Merak vasıtasıyla o musibet ceseden geçerek kalbde de kökleşir, bir manevî musibeti dahi netice verir; ona istinad eder, devam eder. Ne vakit o merakı, kazaya rıza ve tevekkül vasıtasıyla izale etse, bir ağacın kökü kesilmesi gibi maddî musibet hafifleşe hafifleşe kökü kesilmiş ağaç gibi kurur gider. Bu hakikatı ifade için bir vakit böyle demiştim:

Bırak ey bîçare feryadı, beladan kıl tevekkül.

Zira feryad bela-ender, hata-ender beladır bil.

Eğer bela vereni buldunsa, safa-ender, atâ-ender beladır bil.

Eğer bulmazsan bütün dünya cefa-ender, fena-ender beladır bil.

Cihan dolu bela başında varken, ne bağırırsın küçük bir beladan, gel tevekkül kıl!

Tevekkül ile bela yüzünde gül, tâ o da gülsün. O güldükçe küçülür, eder tebeddül.

Nasılki mübarezede müdhiş bir hasma karşı gülmekle; adavet musalahaya, husumet şakaya döner, adavet küçülür mahvolur. Tevekkül ile musibete karşı çıkmak dahi öyledir.

Üçüncü Mes'ele: Her zamanın bir hükmü var. Şu gaflet zamanında musibet şeklini değiştirmiş. Bazı zamanda ve bazı eşhasta bela, bela değil, belki bir lütf-u İlahîdir. Ben şu zamandaki hastalıklı ve sair musibetzedeleri (fakat musibet, dine dokunmamak şartıyla) bahtiyar gördüğümünden, hastalık ve musibet aleyhtarı bulunmak hususunda bana bir fikir vermiyor. Ve bana, onlara acımak hissini îras etmiyor. Çünkü hangi bir genç hasta yanıma gelmiş ise, görüyorum; emsallerine nisbeten bir derece vazife-i diniyeye ve âhirete karşı merbutiyeti var. Ondandır ki: Öyleler hakkında o nevi hastalıklar musibet değil, bir nevi nimet-i İlahiyedir.

Çünkü çendan o hastalık onun dünyevî, fânî, kısacık hayatına bir zahmet îras ediyor. Fakat onun ebedî hayatına faidesi dokunuyor, bir nevi ibadet hükmüne geçiyor. Eğer sıhhat bulsa, gençlik sarhoşluğuyla ve zamanın sefahetiyle elbette hastalık haletini muhafaza edemeyecek, belki sefahete atılacak.

Hâtîme

Cenab-ı Hak hadsiz kudret ve nihayetsiz rahmetini göstermek için insanda hadsiz bir acz, nihayetsiz bir fakr derceylemiştir. Hem hadsiz nukuş-u esmasını göstermek için insanı öyle bir surette halketmiş ki, hadsiz cihetlerle elemeler aldığı gibi, hadsiz cihetlerle de lezzetler alabilir bir makine hükmünde yaratmış. Ve o makine-i insaniyede yüzer âlet var. Herbirinin eleme ayrı, lezzeti ayrı, vazifesi ayrı, mükâfatı ayrıdır. Âdeta insan-ı ekber olan âlemde tecelli eden bütün esma-i İlahiye, bir âlem-i asgar olan insanda dahi o esmanın umumiyetle cilveleri var. Bunda sıhhat ve âfiyet ve lezaiz gibi nâfi' emirler, nasıl şükrü dedirtir, o makineyi çok cihetlerle vazifelerine sevkeder. İnsan da bir şükür fabrikası gibi olur. Öyle de: Musibetlerle, hastalıklarla, âlâm ile, sair müheyyic ve muharrik ârızalar ile o makinenin diğer çarklarını harekete getirir, tehyic eder. Mahiyet-i insaniyede münderic olan acz ve za'f ve fakr madenini işlettiriyor. Bir lisan ile değil, belki her bir âzânın lisanıyla bir iltica, bir istimdad vaziyeti verir. Güya insan o ârızalar ile, ayrı ayrı binler kalemi tazammun eden müteharrik bir kalem olur. Sahife-i hayatında veyahut Levh-i Misalî'de mukadderat-ı hayatını yazar, esma-i İlahiyeye bir ilânname yapar ve bir kaside-i manzume-i Sübhaniye hükmüne geçip, vazife-i fitratını îfa eder.

Lem'alar (8-13)

[Başa Dön](#)

79- İbrahim (as) Ateş niye yakmadı? Halbuki Ateşin tabiatında yakmak vardır. SÖZ.sh 261

Hem meselâ: Hazret-i İbrahim Aleyhisselâm'ın bir mu'cizesi hakkında olan

قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ âyetinde üç işaret-i latife var:

Birincisi: Ateş dahi, sair esbab-ı tabiiye gibi kendi keyfiyle, tabiatıyla, körükörüne hareket etmiyor. Belki emir tahtında bir vazife yapıyor ki; Hazret-i İbrahim'i (Aleyhisselâm) yakmadı ve ona, yakma emrediliyor.

İkincisi: Ateşin bir derecesi var ki, bürüdetiyle ihrak eder. Yani ihrak gibi bir tesir yapar.

Cenab-ı Hak, **سَلَامًا** *{(Haşiyeye): Bir tefsir diyor: سَلَامًا demese idi, bürudetiyle ihrak edecekti.}*

lafzıyla bürudete diyor ki: "Sen de hararet gibi bürudetinle ihrak etme." Demek, o mertebedeki ateş, soğukluğuyla yandırır gibi tesir gösteriyor. Hem ateştir, hem berddir. Evet, hikmet-i tabiiyede nâr-ı beyza halinde ateşin bir derecesi var ki; harareti etrafına neşretmiyor ve etrafındaki harareti kendine celbettiği için, şu tarz bürudetle, etrafındaki su gibi mayı şeyleri incimad ettirip, manen bürudetiyle ihrak eder. İşte zemherir, bürudetiyle ihrak eden bir sınıf ateştir. Öyle ise, ateşin bütün derecatına ve umum enva'ına câmi' olan Cehennem içinde, elbette "Zemherir"in bulunması zarurîdir.

Üçüncüsü: Cehennem ateşinin tesirini men'edecek ve eman verecek iman gibi bir madde-i maneviye, İslâmiyet gibi bir zırh olduğu misillü; dünyevî ateşinin dahi tesirini men'edecek bir madde-i maddiye vardır. Çünkü Cenab-ı Hak, İsm-i Hakîm iktizasıyla; bu dünya dâr-ül hikmet olmak hasebiyle, esbab perdesi altında icraat yapıyor. Öyle ise Hazret-i İbrahim'in cismi gibi, gömleğini de ateş yakmadı ve ateşe karşı mukavemet haletini vermiştir. İbrahim'i yakmadığı gibi, gömleğini de yakmıyor. İşte bu işaretin remziyle manen şu âyet diyor ki: "Ey Millet-i İbrahim! İbrahimvari olunuz. Tâ maddî ve manevî gömlekleriniz, en büyük düşmanınız olan ateşe hem burada, hem orada bir zırh olsun. Ruhunuza imanı giydirip, cehennem ateşine karşı zırhınız olduğu gibi; Cenab-ı Hakk'ın zeminde sizin için sakladığı ve ihzar ettiği bazı maddeler var. Onlar sizi ateşin şerrinden muhafaza eder. Arayınız, çıkarınız, giyiniz." İşte beşerin mühim terakkiyatından ve keşfiyatındandır ki, bir maddeyi bulmuş ateş yakmayacak ve ateşe dayanır bir gömlek giymiş. Şu âyet ise, ona mukabil bak ne kadar ulvî, latif ve güzel ve ebede kadar yırtılmayacak "Hanifen Müslimen" tezgâhında dokunacak bir hulleyi gösteriyor.

Sözler (261-262)

Başa Dön

80- Ümmetimin İHTİLAFI Rahmettir. Hadisinin manası.

MEKTUBAT .sh 268

Eğer denilse: Hadîste **اِخْتِلَافِ اُمَّتِي رَحْمَةً** denilmiş. İhtilaf ise, tarafgirliği iktiza ediyor.

Hem tarafgirlik marazı; mazlum avamı, zalim havassın şerrinden kurtarıyor. Çünkü bir kasabanın ve bir köyün havassı ittifak etseler, mazlum avamı ezerler. Tarafgirlik olsa, mazlum bir tarafa iltica eder, kendisini kurtarır. Hem tesadüm-ü efkârdan ve tehalüf-ü ukûlden hakikat tamamıyla tezahür eder.

Elcevab: Birinci suale deriz ki: Hadîsteki ihtilaf ise, müsbet ihtilaftır. Yani: Herbiri kendi mesleğinin tamir ve revacına sa'yeder. Başkasının tahrib ve iptaline değil, belki tekmil ve ıslahına çalışır. Amma menfî ihtilaf ise ki: Garazkârane, adavetkârane birbirinin tahribine çalışmaktır; hadîsin nazarında merduddur. Çünkü birbiriyle boğuşanlar, müsbet hareket edemezler.

İkinci suale deriz ki: Tarafgirlik eğer hak namına olsa, haklılara melce' olabilir. Fakat şimdiki gibi garazkârane, nefis hesabına olan tarafgirlik, haksızlara melce'dir ki; onlara nokta-i istinad teşkil eder. Çünkü garazkârane tarafgirlik eden bir adama şeytan gelse, onun fikrine yardım edip taraftarlık gösterse, o adam o şeytana rahmet okuyacak. Eğer mukabil tarafa melek gibi bir adam gelse, ona hâşâ lanet okuyacak derecede bir haksızlık gösterecek.

Üçüncü suale deriz ki: Hak namına, hakikat hesabına olan tesadüm-ü efkâr ise; maksadda ve esasta ittifak ile beraber, vesailde ihtilaf eder. Hakikatın her köşesini izhar edip, hakka ve hakikata hizmet eder. Fakat tarafgirane ve garazkârane, firavunlaşmış nefs-i emmare hesabına hodfüruşluk, şöhretperverane bir tarzdaki tesadüm-ü efkârdan bârika-i hakikat değil, belki fitne ateşleri çıkıyor. Çünkü maksadda ittifak lâzım gelirken, öylelerin efkârının Küre-i Arz'da dahi nokta-i telakisi bulunmaz. Hak namına olmadığı için, nihayetsiz müfritane gider. Kabil-i iltiyam olmayan inşikaklara sebebiyet verir. Hâl-i âlem buna şahiddir.

Elhasıl: **الْحُبُّ لِلَّهِ * وَالْبُغْضُ فِي اللَّهِ * وَالْحُكْمُ لِلَّهِ** olan desatir-i âliye düstur-u

harekât olmazsa nifak ve şikak meydan alır. Evet **الْبُغْضُ فِي اللَّهِ * وَالْحُكْمُ لِلَّهِ** demezse, o düsturları nazara almazsa, adalet etmek isterken zulmeder.

Cây-ı ibret bir hâdise: Bir vakit, İmam-ı Ali Radıyallahü Anh, bir kâfiri yere atmış. Kılıncını çekip keseceği zaman, o kâfir ona tükürmüş. O kâfiri bırakmış, kesmemiş. O kâfir, ona demiş ki: "Neden beni kesmedin?" Dedi: "Seni Allah için kesecektim. Fakat bana tükürdün, hiddete geldim. Nefsimin hissesi karıştığı için ihlasım zedelendi. Onun için seni kesmedim." O kâfir ona dedi: "Beni çabuk kesmen için seni hiddete getirmektir. Madem dininiz bu derece sâfi ve hâlistir, o din haklıdır." dedi.

Hem medar-ı dikkat bir vakıa: Bir zaman bir hâkim, bir hırsızın elini kestiği vakit eser-i hiddet gösterdiği için, ona dikkat eden âdil âmiri onu o vazifeden azletmiş. Çünkü şeriat namına, kanun-u İlahî hesabına kesse idi, nefsi ona acıyacak idi. Ve kalbi hiddet etmeyip, fakat merhamet de etmeyecek bir tarzda kesecekti. Demek nefesine o hükümden bir hisse çıkardığı için, adaletle iş görmemiştir.

Mektubat (268-269)

Başa Dön

81- Her bir günah içinde küfre götürecek bir yol var.Kurtuluş çaremiz nedir? LEMALAR. 9

Evet günah kalbe işleyip, siyahlandıra siyahlandıra tâ nur-u imanı çıkarıncaya kadar katılaştırıyor. Herbir günah içinde küfre gidecek bir yol var. O günah istiğfar ile çabuk imha edilmezse, kurt değil, belki küçük bir manevî yılan olarak kalbi ısırıyor.

Meselâ: Utandıracak bir günahı gizli işleyen bir adam, başkasının ıtılından çok hicab ettiği zaman, melaike ve ruhaniyatın vücudu ona çok ağır geliyor. Küçük bir emare ile onları inkâr etmek arzu ediyor.

Hem meselâ: Cehennem azabını intaç eden büyük bir günahı işleyen bir adam, Cehennem'in tehdidatını işittikçe istiğfar ile ona karşı siper almazsa, bütün ruhuyla Cehennem'in ademini arzu ettiğinden, küçük bir emare ve bir şübhe, Cehennem'in inkârına cesaret veriyor.

Hem meselâ: Farz namazını kılmayan ve vazife-i ubudiyeti yerine getirmeyen bir adamın küçük bir âmirinden küçük bir vazifesizlik yüzünden aldığı tekdirden müteessir olan o adam, Sultan-ı Ezel ve Ebed'in mükerrer emirlerine karşı farzında yaptığı bir tenbellik, büyük bir sıkıntı veriyor ve o sıkıntıdan arzu ediyor ve manen diyor ki: "Keşki o vazife-i ubudiyeti bulunmasa idi." Ve bu arzudan bir manevî adavet-i İlahiyeyi işmam eden bir inkâr arzusu uyanır. Bir şübhe, vücud-u İlahiyeye dair kalbe gelse, kat'î bir delil gibi ona yapışmaya meyleder. Büyük bir helâket kapısı ona açılır. O bedbaht bilmiyor ki: İnkâr vasıtasıyla, gayet cüz'î bir sıkıntı vazife-i ubudiyetten gelmeye mukabil, inkârda milyonlar ile o sıkıntıdan daha müdhiş manevî sıkıntılara kendini hedef eder. Sineğin ısırmasından kaçıp, yılanın ısırmasını kabul eder. Ve hâkeza.. bu üç misale kıyas edilsin ki **بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ** sırrı anlaşılın.

Lem'alar (9)

Başa Dön

82- Gerçek Alevilik nedir? Hz Ali(RA) muhabbet nasıl olmalı? LEMALAR sh 22 -26

DÖRDÜNCÜ NÜKTE: Üçüncü Nükte münasebetiyle Şîâlarla Ehl-i Sünnet ve Cemaatin medar-ı nizaı, hattâ akaid-i imaniye kitablarına ve esasat-ı imaniye sırasına girecek derecede

büyütülmüş bir mes'eleye kısaca bir işaret edeceğiz. Mes'ele şudur:

Ehl-i Sünnet Ve Cemaat der ki: "Hazret-i Ali (R.A.), Hulefa-i Erbaa'nın dördüncüsüdür. Hazret-i Sıddık (R.A.) daha efdaldır ve hilafete daha müstehak idi ki, en evvel o geçti." Şîalar derler ki: "Hak, Hazret-i Ali'nin (R.A.) idi. Ona haksızlık edildi. Umumundan en efdal Hazret-i Ali'dir. (R.A.)" Davalarına getirdikleri delillerin hülâsası: Derler ki: Hazret-i Ali (R.A.) hakkında vârid ehadîs-i Nebeviye ve Hazret-i Ali'nin (R.A.) "Şah-ı Velayet" ünvanıyla ekseriyet-i mutlaka ile evliyanın ve tarîklerin mercii ve ilim ve şecaat ve ibadette hârikulâde sıfatları ve Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm ona ve ondan teselsül eden Âl-i Beyte karşı şiddet-i alâkası gösteriyor ki; en efdal odur, daima hilafet onun hakkı idi, ondan gasbedildi.

Elcevab: Hazret-i Ali (R.A.) mükerreren kendi ikrarı ve yirmi seneden ziyade o hulefa-i selâseye ittiba ederek onların şeyhülislâmlığı makamında bulunması, Şîaların bu davalarını cerh ediyor. Hem hulefa-i selâsenin zaman-ı hilafetlerinde fütihat-ı İslâmiye ve mücahede-i a'da hâdiseleri ve Hazret-i Ali'nin (R.A.) zamanındaki vakıalar, yine hilafet-i İslâmiye noktasında Şîaların davalarını cerh ediyor. Demek Ehl-i Sünnet Ve Cemaatın davası, haktır.

Eğer denilse: Şîa ikidir. Biri; şîa-i velayettir, diğeri; şîa-i hilafettir. Haydi bu ikinci kısım garaz ve siyaset karıştırmasıyla haksız olsun. Fakat birinci kısımda garaz ve siyaset yok. Halbuki şîa-i velayet, şîa-i hilafete iltihak etmiş, yani; ehl-i turuktaki evliyanın bir kısmı Hazret-i Ali'yi (R.A.) efdal görüyorlar. Siyaset cihetinde olan şîa-i hilafetin davalarını tasdik ediyorlar.

Elcevab: Hazret-i Ali'ye (R.A.) iki cihetle bakılmak gerektir. Bir ciheti; şahsî kemalât ve mertebesi noktasından. İkinci cihet: Âl-i Beytin şahs-ı manevîsini temsil ettiği noktasındandır. Âl-i Beytin şahs-ı manevîsi ise, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın bir nevi mahiyetini gösteriyor. İşte birinci nokta itibariyle Hazret-i Ali (R.A.) başta olarak bütün ehl-i hakikat, Hazret-i Ebubekir ve Hazret-i Ömer'i (R.A.) takdim ediyorlar. Hizmet-i İslâmiyette ve kurbiyet-i İlahiyede makamlarını daha yüksek görmüşler. İkinci nokta cihetinde Hazret-i Ali (R.A.) şahs-ı manevî-i Âl-i Beytin mümessili ve şahs-ı manevî-i Âl-i Beyt, bir hakikat-ı Muhammediyeyi (A.S.M.) temsil ettiği cihetle, müvazeneye gelmez. İşte Hazret-i Ali (R.A.) hakkında fevkalâde senakârane ehadîs-i Nebeviye, bu ikinci noktaya bakıyorlar. Bu hakikatı teyid eden bir rivayet-i sahiha var ki; Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etmiş: "Her Nebinin nesli kendindedir. Benim neslim, Ali'nin (R.A.) neslidir."

Hazret-i Ali'nin (R.A.) şahsı hakkında sair hulefadan ziyade senakârane ehadîsin kesretle intişarının sırrı şudur ki: Emevîler ile Haricîler, ona haksız hücum ve tenkis ettiklerine mukabil Ehl-i Sünnet Ve Cemaat olan ehl-i hak, onun hakkında rivayâtı çok neşrettiler. Sair Hulefa-i Raşidîn ise, öyle tenkid ve tenkise çok maruz kalmadıkları için, onlar hakkındaki ehadîsin intişarına ihtiyaç görülmedi. Hem istikbalde Hazret-i Ali (R.A.) elîm hâdisata ve dâhilî fitnelere maruz kalacağını nazar-ı nübüvvetle görmüş, Hazret-i Ali'yi (R.A.) me'yusiyetten ve ümmetini onun hakkında sût-i zandan kurtarmak için **مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيَ مَوْلَاهُ** gibi mühim hadîslerle Ali'yi (R.A.) teselli ve ümmeti irşad etmiştir.

Hazret-i Ali'ye (R.A.) karşı şâ-i velayetin ifratkârane muhabbetleri ve tarîkat cihetinden gelen tafdilleri, kendilerini şâ-i hilafet derecesinde mes'ul etmez. Çünkü ehl-i velayet meslek itibariyle, muhabbet ile mürşidlerine bakarlar. Muhabbetin şe'ni ifrattır. Mahbubunu makamından fazla görmek arzu ediyor ve öyle de görüyor. Muhabbetin taşkınlıklarında ehl-i hal mazur olabilirler. Fakat onların muhabbetten gelen tafdili, Hulefa-i Raşidîn'in zemmine ve adavetine gitmemek şartıyla ve usûl-i İslâmiyenin haricine çıkmamak kaydıyla mazur olabilirler. Şâ-i hilafet ise; ağraz-ı siyaset, içine girdiği için, garazdan, tecavüzden kurtulamıyorlar, itizar hakkını kaybediyorlar. Hattâ **لَا لِحُبِّ عَلِيٍّ بَلْ لِبُغْضِ عُمَرَ** cümlesine mâsadak olarak Hazret-i Ömer'in (R.A.) eliyle İran milliyeti ceriha aldığı için, intikamlarını hubb-u Ali suretinde gösterdikleri gibi, Amr İbn-ül Âs'ın Hazret-i Ali'ye (R.A.) karşı hurucu ve Ömer İbn-i Sa'd'ın Hazret-i Hüseyin'e (R.A.) karşı feci muharebesi, Ömer ismine karşı şiddetli bir gayz ve adaveti Şâlara vermiş.

Ehl-i Sünnet ve Cemaate karşı şâ-i velayetin hakkı yoktur ki, Ehl-i Sünneti tenkid etsin. Çünkü Ehl-i Sünnet, Hazret-i Ali'yi (R.A.) tenkis etmedikleri gibi, ciddî severler. Fakat hadîşçe tehlikeli sayılan ifrat-ı muhabbetten çekiniyorlar. Hadîşçe Hazret-i Ali'nin (R.A.) şâsı hakkındaki sena-yı Nebevî, Ehl-i Sünnete aittir. Çünkü istikametli muhabbetle Hazret-i Ali'nin (R.A.) şâları, ehl-i hak olan Ehl-i Sünnet ve Cemaattir. Hazret-i İsa Aleyhisselâm hakkındaki ifrat-ı muhabbet, Nasara için tehlikeli olduğu gibi; Hazret-i Ali (R.A.) hakkında da o tarzda ifrat-ı muhabbet, hadîs-i sahihte tehlikeli olduğu tasrih edilmiş.

Şîa-i velayet eğer dese ki: Hazret-i Ali'nin (R.A.) kemalât-ı fevkalâdesi kabul olunduktan sonra, Hazret-i Sıddık'ı (R.A.) ona tercih etmek kabil olmuyor.

Elcevab: Hazret-i Sıddık-ı Ekber'in ve Faruk-u A'zam'ın (R.A.) şahsî kemalâtıyla ve veraset-i nübüvvet vazifesiyle zaman-ı hilafetteki kemalâtı ile beraber bir mizanın kefesine, Hazret-i Ali'nin (R.A.) şahsî kemalât-ı hârikasıyla, hilafet zamanındaki dâhilî bilmeceburiye girdiği elîm vakıyalardan gelen ve sû'-i zanlara maruz olan hilafet mücahedeleri beraber mizanın diğer kefesine bırakılsa; elbette Hazret-i Sıddık'ın (R.A.) veyahut Faruk'un (R.A.) veyahut Zinnureyn'in (R.A.) kefesi ağır geldiğini Ehl-i Sünnet görmüş, tercih etmiş. Hem Onikinci ve Yirmidördüncü Sözlerde isbat edildiği gibi: Nübüvvet, velayete nisbeten derecesi o kadar yüksektir ki; nübüvvetin bir dirhem kadar cilvesi, bir batman kadar velayetin cilvesine müreccahtır. Bu nokta-i nazardan Hazret-i Sıddık-ı Ekber'in (R.A.) ve Faruk-u A'zam'ın (R.A.) veraset-i nübüvvet ve tesis-i ahkâm-ı risalet noktasında hisseleri taraf-ı İlahîden ziyade verildiğine, hilafetleri zamanlarındaki muvaffakiyetleri Ehl-i Sünnet ve Cemaatçe delil olmuş. Hazret-i Ali'nin (R.A.) kemalât-ı şahsiyesi, o veraset-i nübüvvetten gelen o ziyade hisseyi hükümden iskat edemediği için, Hazret-i Ali (R.A.) Şeyheyn-i Mükerrremeyn'in zaman-ı hilafetlerinde onlara şeyhülislâm olmuş ve onlara hürmet etmiş. Acaba Hazret-i Ali'yi (R.A.) seven ve hürmet eden ehl-i hak ve sünnet, Hazret-i Ali'nin (R.A.) sevdiği ve ciddî hürmet ettiği Şeyheyne nasıl sevmesin ve hürmet etmesin?

Bu hakikatı bir misal ile izah edelim. Meselâ: Gayet zengin bir zâtın irsiyetinden evlâdlarının birine yirmi batman gümüş ile dört batman altın veriliyor. Diğerine beş batman gümüş ile beş batman altın veriliyor. Öbürüne de üç batman gümüş ile beş batman altın verilse; elbette âhirdeki ikisi çendan kemmiyeten az alıyorlar, fakat keyfiyeten ziyade alıyorlar. İşte bu misal gibi Şeyheynin veraset-i nübüvvet ve tesis-i ahkâm-ı risaletinden tecelli eden hakikat-ı akrebiyet-i İlahiye altunundan hisselerinin az bir fazlalığı, kemalât-ı şahsiye ve velayet cevherinden neş'et eden kurbiyet-i İlahiyenin ve kemalât-ı velayetin ve kurbiyetin çoğuna galib gelir. Müvazenede bu noktaları nazara almak gerektir. Yoksa şahsî şecaatı ve ilmi ve velayeti noktasında birbiri ile müvazene edilse, hakikatın sureti değişir. Hem Hazret-i Ali'nin (R.A.) zâtında temessül eden şahs-ı manevî-i Âl-i Beyt ve o şahsiyet-i maneviyede veraset-i mutlaka cihetiyle tecelli eden hakikat-ı Muhammediye (A.S.M.) noktasında müvazene edilmez. Çünkü orada Peygamber Aleyhissalâtu Vesselâm'ın sırr-ı azîmi var.

Amma şîa-i hilafet ise, Ehl-i Sünnet ve Cemaate karşı mahcubiyetinden başka hiçbir hakları

yoktur. Çünkü bunlar Hazret-i Ali'yi (R.A.) fevkalâde sevmek davasında oldukları halde tenkis ediyorlar ve sût-i ahlâkta bulunduğunu onların mezhepleri iktiza ediyor. Çünkü diyorlar ki: "Hazret-i Sıddık ile Hazret-i Ömer (R.A.) haksız oldukları halde Hazret-i Ali (R.A.) onlara mümaşat etmiş, Şîa istilâhınca takiiye etmiş; yani onlardan korkmuş, riyakârlık etmiş." Acaba böyle kahraman-ı İslâm ve "Esedullah" ünvanını kazanan ve sıddıkların kumandanı ve rehberi olan bir zâtı, riyakâr ve korkaklık ile ve sevmediği zâtlara tasannu'kârane muhabbet göstermekle ve yirmi seneden ziyade havf altında mümaşat etmekle haksızlara tebaiyeti kabul etmekle muttasıf görmek, ona muhabbet değildir. O çeşit muhabbetten Hazret-i Ali (R.A.) teberri eder. İşte ehl-i hakkın mezhebi hiçbir cihetle Hazret-i Ali'yi (R.A.) tenkis etmez, sût-i ahlâk ile ittiham etmez. Öyle bir hârîka-i şecaate korkaklık isnad etmez ve derler ki: "Hazret-i Ali (R.A.), Hulefa-i Raşidîn'i hak görmeseydi, bir dakika tanımaz ve itaat etmezdi. Demek ki onları haklı ve racih gördüğü için, gayret ve şecaatini hakperestlik yoluna teslim etmiş."

Elhasıl: Herşeyin ifrat ve tefriti iyi değildir. İstikamet ise hadd-i vasattır ki, Ehl-i Sünnet Ve Cemaat onu ihtiyar etmiş. Fakat maatteessüf Ehl-i Sünnet Ve Cemaat perdesi altına Vehhabîlik ve Haricîlik fikri kısmen girdiği gibi, siyaset meftunları ve bir kısım mülhidler, Hazret-i Ali'yi (R.A.) tenkid ediyorlar. Hâşâ, siyaseti bilmediğinden hilafete tam liyakat göstermemiş, idare edememiş diyorlar. İşte bunların bu haksız ittihamlarından Alevîler, Ehl-i Sünnete karşı küsmek vaziyetini alıyorlar. Halbuki Ehl-i Sünnetin düsturları ve esas mezhepleri, bu fikirleri iktiza etmiyor belki aksini isbat ediyorlar. Haricîlerin ve mülhidlerin tarafından gelen böyle fikirler ile Ehl-i Sünnet mahkûm olamaz. Belki Ehl-i Sünnet, Alevîlerden ziyade Hazret-i Ali'nin (R.A.) taraftarıdır. Bütün hutbelerinde, dualarında Hazret-i Ali'yi (R.A.) lâyük olduğu sena ile zikrediyorlar. Hususan ekseriyet-i mutlaka ile Ehl-i Sünnet Ve Cemaat mezhebinde olan evliya ve asfiya, onu mürşid ve şah-ı velayet biliyorlar. Alevîler, hem Alevîlerin hem Ehl-i Sünnetin adavetine istihkak kesbeden Haricîleri ve mülhidleri bırakıp, ehl-i hakka karşı cephe almamalıdır. Hattâ bir kısım Alevîler, Ehl-i Sünnetin inadına sünneti terk ediyorlar. Her ne ise bu mes'elede fazla söyledik. Çünkü ülemanın beyninde ziyade medar-ı bahsolmuştur.

Ey ehl-i hak olan Ehl-i Sünnet ve Cemaat! Ve ey Âl-i Beytin muhabbetini meslek itti haz eden Alevîler! Çabuk bu manasız ve hakikatsız, haksız, zararlı olan nizaı aranızdan kaldırınız. Yoksa şimdiki kuvvetli bir surette hükmeyleyen zındıka cereyanı, birinizi diğeri aleyhinde âlet edip ezmesinde istimal edecek. Bunu mağlub ettikten sonra, o âleti de kıracak. Siz ehl-i tevhid olduğunuzdan uhuvveti ve itti hadı emreden yüzer esaslı rabîta-i kudsiye mabeyninizde varken,

iftirakı iktiza eden cüz'î mes'eleleri bırakmak elzemdir.

Lem'alar (22-26)

[Başa Dön](#)

83- Allaha Muhabbetin ve Rasulullaha ittibain Ölçüsü nedir?

LEMALAR sh 49 -60

BEŞİNCİ NÜKTE: **قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ**

âyet-i azîmesi, ittiba-ı Sünnet ne kadar mühim ve lâzım olduğunu pek kat'î bir surette ilân ediyor. Evet şu âyet-i kerime, kıyasat-ı mantığıye içinde, kıyas-ı istisnaî kısmının en kuvvetli ve kat'î bir kıyasıdır. Şöyle ki: Nasıl mantıkça kıyas-ı istisnaî misali olarak deniliyor: "Eğer güneş çıksa, gündüz olacak." Müsbet netice için denilir: "Güneş çıktı, öyle ise netice veriyor ki: Şimdi gündüzdür." Menfî netice için deniliyor: "Gündüz yok, öyle ise netice veriyor ki: Güneş çıkmamış". Mantıkça, bu müsbet ve menfî iki netice kat'îdirler. Aynen böyle de: Şu âyet-i kerime der ki: "Eğer Allah'a muhabbetiniz varsa, Habibullah'a ittiba edilecek. İttiba edilmezse, netice veriyor ki: Allah'a muhabbetiniz yoktur." Muhabbetullah varsa, netice verir ki: Habibullah'ın Sünnet-i Seniyesine ittibai intac eder.

Evet Cenab-ı Hakk'a iman eden, elbette ona itaat edecek. Ve itaat yolları içinde en makbulü ve en müstakimi ve en kısası, bilâ-şübhe Habibullah'ın gösterdiği ve takib ettiği yoldur. Evet bu kâinatı bu derece in'amat ile dolduran Zât-ı Kerim-i Zülcemal, zîşuurlardan o nimetlere karşı şükür istemesi, zarurî ve bedihîdir. Hem bu kâinatı bu kadar mu'cizat-ı san'atla tezyin eden o Zât-ı Hakîm-i Zülcelal, elbette bilbedahe zîşuurlar içinde en mümtaz birisini kendine muhatab ve tercüman ve ibadına mübelliğ ve imam yapacaktır. Hem bu kâinatı hadd ü hesaba gelmez tecelliyat-ı cemal ve kemalâtına mazhar eden o Zât-ı Cemil-i Zülkemal, elbette bilbedahe sevdiği ve izharını istediği cemal ve kemal ve esma ve san'atının en câmi' ve en mükemmel mikyas ve medarı olan bir zâta, her halde en ekmel bir vaziyet-i ubudiyeti verecek ve onun vaziyetini sairlerine nümune-i imtisal edip herkesi onun ittibaina sevkedecek, tâ ki o güzel vaziyeti başkalarında da görünsün.

Elhasıl: Muhabbetullah, Sünnet-i Seniyenin ittibaini istilzam edip intac ediyor. Ne mutlu o kimseye ki, Sünnet-i Seniyyeye ittibaından hissesi ziyade ola. Veyl o kimseye ki, Sünnet-i Seniyyeyi takdir etmeyip, bid'alara giriyor.

Lem'alar (52 - 53)

[Başa Dön](#)

Melaike, insan gibi bir surete inhisar etmez; müşahhas iken, bir küllî hükmündedir. Hazret-i Azrail Aleyhisselâm, kabz-ı ervaha müekkel olan melaikelerin nâzırır.

"Her ölünün ruhunu, Hazret-i Azrail Aleyhisselâm mı bizzât kabz ediyor? Yoksa aveneleri mi kabz ediyorlar?" Bu hususta üç meslek var:

Birinci Meslek: Azrail Aleyhisselâm, herkesin ruhunu kabz eder. Bir iş bir işe mani olmaz, çünkü nuranîdir. Nuranî bir şey, hadsiz âyineler vasıtasıyla hadsiz yerlerde bizzât bulunabilir ve temessül eder. Nuranînin temessülâtı, o nuranî zâtın hâssasına mâliktir; onun aynı sayılır, gayrı değildir. Güneşin âyinelerdeki misalleri, Güneşin ziya ve hararetini gösterdiği gibi; melaike gibi ruhanîlerin dahi, âlem-i misalin ayrı ayrı âyinelerinde misalleri onların aynılarıdır, hâssalarını gösterirler. Fakat âyinelerin kabiliyetine göre temessül ediyorlar. Nasılki Hazret-i Cebrail Aleyhisselâm, bir vakitte Dıhye suretinde sahabeler içinde görüldüğü dakikada, binler yerde başka suretlerde ve Arş-ı A'zam önünde, şarktan garba kadar geniş ve muhteşem kanadlarıyla secde ediyordu. Heryerde, o yerin kabiliyetine göre temessülü varmış; bir anda binler yerde bulunuyormuş.

İşte şu mesleğe göre; kabz-ı ruh vaktinde, insanın âyinesine temessül eden Melek-ül Mevt'in insanî ve cüz'î bir misali, Hazret-i Musa Aleyhisselâm gibi bir ulü-l azm ve celalli ve hiddetli bir zâtın tokadına maruz olmak ve o misalî Melek-ül Mevt'in libası hükmündeki suret-i misaliyesindeki gözünü çıkarmak; ne muhaldır, ne fevkalâdedir, ne de gayr-ı makuldür.

İkinci Meslek odur ki: Hazret-i Cebrail, Mikâil, Azrail gibi melaike-i izam, birer nâzır-ı umumî hükmünde.. kendi nevilerinden ve kendilerine benzer küçük tarzda aveneleri vardır. Ve o muavinler, enva'-ı mahlukata göre ayrı ayırdırlar. Sulehanın *{(Haşiye-1): Bizde "Seyda" lakabıyla meşhur bir veliyy-i azîm, sekeratta iken, ervah-ı evliyanın kabzına müekkel Melek-ül Mevt gelmiş. Seyda bağırarak demiş ki: "Ben talebe-i ulûmu çok sevdiğim için, talebe-i ulûmun kabz-ı ervahına müekkel mahsus taife ruhumu kabzetsin!" diye dergâh-ı İlâhiyeye rica etmiş. Yanında oturanlar bu vak'aya şahid olmuşlar.}* ervahını kabzeden başkadır; ehl-i şekavetin ervahını kabzeden yine başkadır. Nasılki **وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا** âyeti işaret ediyor ki: "Kabz-ı ervah eden, taife taifedir." Bu mesleğe göre; Hazret-i Musa Aleyhisselâm, Hazret-i Azrail Aleyhisselâm'a

değil, belki Azrail'in bir avanesinin misalî cesedine, fitrî celaletine ve hulkî celadetine ve Cenab-ı Hakk'ın yanında nazdar olmasına binaen, ona bir tokat aşketmek gayet makuldür. *{(Haşiye-2): Hattâ memleketimizde gayet cesur bir adam, sekerat vaktinde Melek-ül Mevti görmüş. Demiş: "Beni yatak içinde yakalıyorsun!" Kalkmış atına binmiş, kılıncını eline almış, ona meydan okumuş. Merdane, at üstünde vefat etmiş.}*

Üçüncü Meslek: Yirmidokuzuncu Söz'ün Dördüncü Esasında beyan edildiği gibi ve ehadîs-i şerifenin delalet ettiği üzere: "Bazı melaikeler var ki, kırkbin başı var. Her başında, kırkbin dili var -Demek, seksenbin gözü dahi var.- Herbir dilde, kırkbin tesbihat var." Evet madem melaikeler âlem-i şehadetin enva'ına göre müekkeldirler; âlem-i ervahta o enva'ın tesbihatlarını temsil ediyorlar, elbette öyle olmak lâzımgelir. Çünkü meselâ Küre-i Arz bir mahluktur, Cenab-ı Hakk'ı tesbih ediyor. Değil kırkbin, belki yüzbinler baş hükmünde enva'ları var. Her nev'in, yüzbinler dil hükmünde efradları var ve hâkeza... Demek Küre-i Arz'a müekkel meleğin kırkbin, belki yüzbinler başı olmalı. Ve her başında da yüzbinler dil olmalı ve hâkeza... İşte bu mesleğe binaen, Hazret-i Azrail Aleyhisselâm'ın her ferde müteveccih bir yüzü ve bakar bir gözü vardır. Hazret-i Musa Aleyhisselâm'ın, Hazret-i Azrail Aleyhisselâm'a tokat vurma; hâşâ Azrail Aleyhisselâm'ın mahiyet-i asliyesine ve şekl-i hakikîsine değil ve bir tahkir değil ve adem-i kabul değil; belki vazife-i risaletin daha devamını ve bekasını arzu ettiği için, kendi eceline dikkat eden ve hizmetine sed çekmek isteyen bir göze şamar vurmuş ve vurur...

Mektubat (351-353)

[Başa Dön](#)

85- Şükür ne demektir. Ölçüsü nedir ?

MEKTUBAT sh 364 -367

Beşinci Risale olan Beşinci Mes'ele

Şükür Risalesi

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وَ اِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا یُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, tekrar ile

أَفَلَا يَشْكُرُونَ * أَفَلَا يَشْكُرُونَ * وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ * لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ *

بَلِ اللّٰهُ فَاعْبُدْ وَ كُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ gibi âyetlerle gösteriyor ki: Hâlık-ı Rahman'ın ibadından

istediği en mühim iş, şükürdür. Furkan-ı Hakîm'de gayet ehemmiyetle şükre davet eder. Ve şükür etmemekliği, nimetleri tekzib ve inkâr suretinde gösterip **فَبَايَ آلاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ** fermanıya,

Sure-i Rahman'da şiddetli ve dehşetli bir surette otuzbir defa şu âyetle tehdid ediyor. Şükürsüzlüğün, bir tekzib ve inkâr olduğunu gösteriyor.

Evet Kur'an-ı Hakîm nasilki şükürü netice-i hilkat gösteriyor; öyle de Kur'an-ı Kebir olan şu kâinat dahi gösteriyor ki: Netice-i hilkat-i âlemin en mühimmi, şükürdür. Çünkü kâinata dikkat edilse görünüyor ki: Kâinatın teşkilâtı şükürü intac edecek bir surette herbir şey, bir derece şükre bakıyor ve ona müteveccih oluyor. Güya şu şecere-i hilkatin en mühim meyvesi, şükürdür. Ve şu kâinat fabrikasının çıkardığı mahsulâtın en a'lâsı, şükürdür. Çünkü hilkat-i âlemde görüyoruz ki; mevcudat-ı âlem bir daire tarzında teşkil edilip, içinde nokta-i merkeziye olarak hayat halkedilmiş. Bütün mevcudat hayata bakar, hayata hizmet eder, hayatın levazimatını yetiştirir. Demek kâinatı halkeden zât, ondan o hayatı intihab ediyor.

Sonra görüyoruz ki; zîhayat âlemlerini bir daire suretinde icad edip, insanı nokta-i merkeziyede bırakıyor. Âdeta zîhayatlardan maksud olan gayeler onda temerküz ediyor; bütün zîhayatı onun etrafına toplayıp, ona hizmetkâr ve müsahhar ediyor, onu onlara hâkim ediyor. Demek Hâlık-ı Zülcelal, zîhayatlar içinde insanı intihab ediyor, âlemde onu irade ve ihtiyar ediyor.

Sonra görüyoruz ki; âlem-i insanîyet de, belki hayvan âlemi de bir daire hükmünde teşkil olunuyor ve nokta-i merkeziyede rızık vaz'edilmiş. Bütün nev'-i insanî ve hattâ hayvanatı rızka âdeta taaşşuk ettirip, onları umumen rızka hâdim ve müsahhar etmiş. Onlara hükmeden rızıktır. Rızkı da o kadar geniş ve zengin bir hazine yapmış ki, hadsiz nimetleri câmi'dir. Hattâ rızkın çok enva'ından yalnız bir nev'inin tatlarını tanımak için, lisanda kuvve-i zaika namında bir cihaz ile, mat'umat adedince manevî ince ince mizancıklar konulmuştur. Demek kâinat içinde en acib, en zengin, en garib, en şirin, en câmi', en bedî' hakikat rızıktadır.

Şimdi görüyoruz ki: Herşey nasilki rızkın etrafında toplanmış, ona bakıyor; öyle de rızık dahi bütün enva'ıyla manen ve maddeten, halen ve kalen şükür ile kaimdir, şükür ile oluyor, şükürü yetiştiriyor, şükürü gösteriyor. Çünkü rızka iştiha ve iştiyak, bir nevi şükür-ü fitrîdir. Ve telezzüz ve zevk dahi gayr-ı şuurî bir şükürdür ki, bütün hayvanatta bu şükür vardır. Yalnız insan, dalalet ve küfür ile o fitrî şükürün mahiyetini değiştiriyor; şükürden, şirke gidiyor.

Hem rızık olan nimetlerde gayet güzel süslü suretler, gayet güzel kokular, gayet güzel tatmaklar; şükürün davetçileridir, zîhayatı şevke davet eder ve şevk ile bir nevi istihsan ve ihtirama sevkeder, bir şükür-ü manevî ettirir. Ve zîşuurun nazarını dikkate celbeder, istihsana tergeb eder. Nimetleri ihtirama onu teşvik eder; onun ile kalen ve fiilen şükre irşad eder ve şükür ettirir ve şükür içinde en âlî ve tatlı lezzeti ve zevki ona tattırır. Yani gösterir ki: Şu lezzetli rızık ve nimet, kısa ve muvakkat bir lezzet-i zahiriyesiyle beraber daimî, hakikî, hadsiz bir lezzeti ve zevki taşıyan iltifat-ı Rahmanîyi şükür ile kazandırır. Yani: Rahmet hazinelerinin Mâlik-i Keriminin hadsiz lezzetli olan iltifatını düşündürüp, şu dünyada dahi Cennet'in bâki bir zevkini manen tattırır. İşte rızık, şükür vasıtasıyla o kadar kıymetdar ve zengin bir hazine-i câmia olduğu halde, şükürsüzlük ile nihayet derecede sukut eder.

Altıncı Söz'de beyan edildiği gibi: Lisandaki kuvve-i zaika Cenab-ı Hak hesabına, yani manevî vazife-i şükranîye ile rızka müteveccih olduğu vakit, o dildeki kuvve-i zaika, rahmet-i bînihaye-i İlahiyenin hadsiz matbahlarına şâkir bir müfettiş, hâmid bir nâzır-ı âlîkadr hükmündedir. Eğer nefis hesabına olsa, yani rızkı in'am edenin şükürünü düşünmeyerek müteveccih olsa; o dildeki kuvve-i zaika, bir nâzır-ı âlîkadr makamından, batn fabrikasının yasakçısı ve mide tavlasının bir kapıcısı derecesine sukut eder. Nasıl rızkın şu hizmetkârı şükürsüzlük ile bu dereceye sukut eder, öyle de rızkın mahiyeti ve sair hademeleri dahi sukut ediyorlar. En yüksek makamdan, en edna makama inerler. Kâinat Hâlıkının hikmetine zıd ve muhalif bir vaziyete düşerler.

Şükürün mikyası; kanaattır ve iktisaddir ve rızadır ve memnuniyettir. Şükürsüzlüğün mizanı; hırstır ve israftır, hüremetsizliktir, haram helâl demeyip rastgeleni yemektir.

Evet hırs; şükürsüzlük olduğu gibi, hem sebep-i mahrumiyettir, hem vasıta-i zilletir. Hattâ hayat-ı içtimaiyeye sahip olan mübarek karınca dahi, güya hırs vasıtasıyla ayaklar altında kalmış ezilir. Çünkü kanaat etmeyip, senede birkaç tane buğday kâfi gelirken, elinden gelse binler taneyi

toplar. Güya mübarek arı, kanaatından dolayı başlar üstünde uçar. Kanaat ettiğinden, balı insanlara emr-i İlahî ile ihsan eder, yedirir.

Evet Zât-ı Akdes'in alem-i zâtîsi ve en a'zamî ismi olan Lafzullah'tan sonra en a'zam ismi olan Rahman rızka bakar ve rızıktaki şükür ile ona yetişilir. Hem Rahman'ın en zahir manası Rezzak'tır.

Hem şükürün enva'ı var. O nevilerin en câmiî ve fihriste-i umumiyesi, namazdır.

Hem şükür içinde, safî bir iman var, hâlis bir tevhid bulunur. Çünkü bir elmayı yiyen ve "Elhamdülillah" diyen adam, o şükür ile ilân eder ki: "O elma doğrudan doğruya dest-i kudretin yadigârı ve doğrudan doğruya hazine-i rahmetin hediyesidir" demesi ile ve itikad etmesi ile, her şey'i -cüz'î olsun, küllî olsun- onun dest-i kudretine teslim ediyor. Ve her şeyde rahmetin cilvesini bilir. Hakikî bir imanı ve hâlis bir tevhidi, şükür ile beyan ediyor.

İnsan-ı gafil, küfran-ı nimet ile ne derece hasarete düştüğünü, çok cihetlerden yalnız bir vechini söyleyeceğiz. Şöyle ki:

Lezzetli bir nimeti insan yese, eğer şükür etse; o yediği nimet o şükür vasıtasıyla bir nur olur, uhrevî bir meyve-i Cennet olur. Verdiği lezzet ile, Cenab-ı Hakk'ın iltifat-ı rahmetinin eseri olduğunu düşünmekle, büyük ve daimî bir lezzet ve zevk veriyor. Bu gibi manevî lübleri ve hülâsaları ve manevî maddeleri ulvî makamlara gönderip, maddî ve süflî (posa) ve kışrî, yani vazifesini bitiren ve lüzumsuz kalan maddeleri fuzulât olup aslına, yani anasına inkılab etmeğe gidiyor. Eğer şükür etmezse; o muvakkat lezzet, zeval ile bir elem ve teessüf bırakır ve kendisi dahi kazurat olur. Elmas mahiyetindeki nimet, kömüre kalbolur. Şükür ile, zâil rızıklar; daimî lezzetler, bâki meyveler verir. Şükürsüz nimet, en güzel bir suretten, çirkin bir surete döner. Çünkü o gafile göre rızkın akibeti, muvakkat bir lezzetten sonra fuzulâttır.

Evet rızkın aşka lâayık bir sureti var; o da, şükür ile o suret görünür. Yoksa ehl-i gaflet ve dalaletin rızka aşkları bir hayvanlıktır. Daha buna göre kıyas et ki, ehl-i dalalet ve gaflet ne derece hasaret ediyorlar.

Enva'-ı zîhayat içinde en ziyade rızkın enva'ına muhtaç, insandır. Cenab-ı Hak insanı bütün esmasına câmi' bir âyine ve bütün rahmetinin hazinelerinin müddeharatını tartacak, tanıyacak

cihazata mâlik bir mu'cize-i kudret ve bütün esmasının cilvelerini ve san'atlarının inceliklerini mizana çekecek âletleri hâvi bir halife-i Arz suretinde halk etmiştir. Onun için hadsiz bir ihtiyaç verip, maddî ve manevî rızkın hadsiz enva'ına muhtaç etmiştir. İnsanı, bu câmiyete göre en a'lâ bir mevki olan ahsen-i takvime çıkarmak vasıtası, şükürdür. Şükür olmazsa, esfel-i safilîne düşer; bir zulm-ü azîmi irtikâb eder.

Elhasıl: En a'lâ ve en yüksek tarîk olan tarîk-ı ubudiyet ve mahbubiyetin dört esasından en büyük esası şükürdür ki; o dört esas şöyle tabir edilmiş:

Der tarîk-ı acz-mendî lâzım âmed çâr çîz:

Acz-i mutlak, fakr-ı mutlak, şevk-i mutlak, şükr-ü mutlak ey aziz...

Mektubat (364-367)

[Başa Dön](#)

86- BİR ŞEY Kendiliğinden,Doğanın tesiriyle veya Sebeplerle olabilir mi? LEM sh177 -189

Yirmiüçüncü Lem'a

Lem'alar (176)

87- Okulda okuduğumuz Fenler bize Allahtan Nasıl bahsediyor. 6.MESELE SÖZ sh156 -159

Meyve Risalesi'nden Altıncı Mes'ele

[Risale-i Nur'un çok yerlerinde izahı ve kat'î hadsiz hüccetleri bulunan iman-ı billah rüknünün binler küllî bürhanlarından birtek bürhana kısaca bir işarettir.]

Kastamonu'da lise talebelerinden bir kısmı yanıma geldiler. "Bize Hâlıkımızı tanıttır, muallimlerimiz Allah'tan bahsetmiyorlar" dediler. Ben dedim: Sizin okuduğunuz fenlerden her fen, kendi lisan-ı mahsusuyla mütemadiyen Allah'tan bahsedip Hâlıkı tanıttırıyorlar. Muallimleri değil, onları dinleyiniz.

Meselâ: Nasılki mükemmel bir eczahane ki, her kavanozunda hârika ve hassas mizanlarla alınmış hayattar macunlar ve tiryaklar var. Şübhesiz gayet meharetli ve kimyager ve hakîm bir eczacıyı gösterir. Öyle de, küre-i arz eczahanesinde bulunan dörtyüz bin çeşit nebatat ve hayvanat kavanozlarındaki zîhayat macunlar ve tiryaklar cihetiyle, bu çarşıdaki eczahaneden ne derece ziyade mükemmel ve büyük olması nisbetinde, okuduğunuz fenn-i tıp mikyasıyla küre-i arz eczahane-i kübrasının eczacısı olan Hakîm-i Zülcelal'i hattâ kör gözlere de gösterir, tanıttırır.

Hem meselâ: Nasıl bir hârika fabrika ki, binler çeşit çeşit kumaşları basit bir maddeden dokuyor. Şeksiz, bir fabrikatörü ve meharetle bir makinisti tanıttırır. Öyle de, küre-i arz denilen yüzbinler başlı, her başında yüzbinler mükemmel fabrika bulunan bu seyyar makine-i Rabbaniye, ne derece bu insan fabrikasından büyükse, mükemmelse, o derecede okuduğunuz fenn-i makine mikyasıyla küre-i arzın ustasını ve sahibini bildirir ve tanıttırır.

Hem meselâ, nasılki gayet mükemmel binbir çeşit erzak etrafından celbedip içinde muntazaman istif ve ihzar edilmiş depo ve iâşe anbarı ve dükkân, şeksiz bir fevkalâde, iâşe ve erzak mâlikini ve sahibini ve memurunu bildirir. Öyle de, bir senede yirmidört bin senelik bir dairede muntazaman seyahat eden ve yüzbinler ve ayrı ayrı erzak isteyen taifeleri içine alan ve seyahatıyla mevsimlere uğrayıp, baharı bir büyük vagon gibi, binler ayrı ayrı taamlarla doldurarak, kışta erzakı tükenen bîçare zîhayatlara getiren ve küre-i arz denilen bu Rahmanî iâşe anbarı ve bir sefine-i Sübhaniye ve binbir çeşit cihazatı ve malları ve konserve paketleri taşıyan bu depo ve dükkân-ı Rabbanî, ne derece o fabrikadan büyük ve mükemmel ise; okuduğunuz ve okuyacağınız fenn-i iâşe mikyasıyla, o kat'iyette ve o derecede küre-i arz deposunun sahibini, mutasarrıfını, müdebbirini bildirir, tanıttırır, sevdendir.

Hem nasılki dörtyüz bin millet içinde bulunan ve her milletin istediği erzakı ayrı ve istimal ettiği silâhı ayrı ve giydiği elbisesi ayrı ve talimatı ayrı ve terhisatı ayrı olan bir ordunun mu'cizekâr bir kumandanı, tek başıyla bütün o ayrı ayrı milletlerin ayrı ayrı erzaklarını ve çeşit çeşit eslihalarını ve elbiselerini ve cihazatlarını, hiçbirini unutmayarak ve şaşırarak verdiği o acib ordu ve ordugâh, şübhesiz bedahetle o hârika kumandanı gösterir, takdirkârane sevdendir. Aynen öyle de, zemin yüzünün ordugâhında ve her baharda yeniden silâh altına alınmış bir yeni ordu-yu Sübhanîde, nebatat ve hayvanat milletlerinden dörtyüz bin nev'in çeşit çeşit elbise, erzak, esliha, talim, terhisleri gayet mükemmel ve muntazam ve hiç birini unutmayarak ve şaşırarak bir tek kumandan-ı a'zam tarafından verilen küre-i arzın bahar ordugâhı, ne derece mezkûr insan ordu ve ordugâhından büyük ve mükemmel ise, sizin okuyacağınız fenn-i askerî mikyasıyla dikkatli ve akli başında olanlara o derece küre-i arzın Hâkimini ve Rabbini ve Müdebbirini ve Kumandan-ı Akdes'ini hayretler ve takdislerle bildirir ve tahmid ve tesbihle sevdendir.

Hem nasılki: Bir hârika şehirde milyonlar elektrik lâmbaları hareket ederek her yeri gezerler, yanmak maddeleri tükenmiyor bir tarzdaki elektrik lâmbaları ve fabrikası, şeksiz,

bedahetle elektriği idare eden ve seyyar lâmbaları yapan ve fabrikayı kuran ve iştiâl maddelerini getiren bir mu'cizekâr ustayı ve fevkalâde kudretli bir elektrikçiyi hayretler ve tebriklerle tanıttırır, yaşasınlar ile sevdendir. Aynen öyle de, bu âlem şehrinde dünya sarayının damındaki yıldız lâmbaları, bir kısmı -kozmoğrafyanın dediğine bakılsa- küre-i arzdan bin defa büyük ve top güllesinden yetmiş defa sür'atli hareket ettikleri halde, intizamını bozmuyor, birbirine çarpmıyor, sönmüyor, yanmak maddeleri tükenmiyor. Okuduğunuz kozmoğrafyanın dediğine göre, küre-i arzdan bir milyon defadan ziyade büyük ve bir milyon seneden ziyade yaşayan ve bir misafirhane-i Rahmaniye'de bir lâmba ve soba olan güneşimizin yanmasının devamı için, her gün küre-i arzın denizleri kadar gazyağı ve dağları kadar kömür veya bin arz kadar odun yığınları lâzımdır ki sönmessin. Ve onu ve onun gibi ulvî yıldızları gazyağsız, odunsuz, kömürsüz yandıran ve söndürmeyen ve beraber çabuk gezdiren ve birbirine çarptırmayan bir nihayetsiz kudreti ve saltanatı, ışık parmaklarıyla gösteren bu kâinat şehri-i muhteşemindeki dünya sarayının elektrik lâmbaları ve idareleri ne derece o misalden daha büyük, daha mükemmeldir. O derecede sizin okuduğunuz veya okuyacağınız fenn-i elektrik mikyasıyla bu meşher-i a'zam-ı kâinatın Sultanını, Münevvirini, Müdebbirini, Sâni'ini, o nuranî yıldızları şahid göstererek tanıttırır. Tesbihatla, takdisatla sevdendir, perestiş ettirir.

Hem meselâ, nasılki bir kitab bulunsa ki: Bir satırında bir kitab ince yazılmış ve herbir kelimesinde ince kalemle bir sure-i Kur'aniye yazılmış, gayet manidar ve bütün mes'eleleri birbirini teyid eder ve kâtibini ve müellifini fevkalâde meharetli ve iktidarlı gösteren bir acib mecmua; şeksiz, gündüz gibi, kâtib ve musannifini kemalâtıyla, hünerleriyle bildirir, tanıttırır. Mâşâallah, Bârekâllah cümleleriyle takdir ettirir. Aynen öyle de, bu kâinat kitab-ı kebirî ki; birtek sahifesi olan zemin yüzünde ve birtek forması olan baharda, üçyüz bin ayrı ayrı kitablar hükmündeki üçyüz bin nebatî ve hayvanî taifeleri beraber, birbiri içinde, yanlışsız hatasız, karıştırmayarak, şaşırılmayarak; mükemmel, muntazam ve bazan ağaç gibi bir kelimedede bir kasideyi ve çekirdek gibi bir noktada bir kitabın tamam fihristesini yazan bir kalem işlediğini gözümüzle gördüğümüz bu nihayetsiz manidar ve her kelimesinde çok hikmetler bulunan şu mecmua-i kâinat ve bu mücessem Kur'an-ı Ekber-i Âlem, mezkûr misaldeki kitabdan ne derece büyük ve mükemmel ve manidar ise, o derecede sizin okuduğunuz fenn-i hikmet-ül eşya ve mektebde bilfiil mübaşeret ettiğiniz fenn-i kıraat ve fenn-i kitabet, geniş mikyalarıyla ve dûrbîn gözleriyle bu kitab-ı kâinatın nakkaşını, kâtibini hadsiz kemalâtıyla tanıttırır. "Allahü Ekber" cümlesiyle bildirir, "Sübhanallah" takdisiyle tarif eder, "Elhamdülillah" senalarıyla sevdendir. İşte bu fenlere kıyasen, yüzer fünundan herbir fen, geniş mikyasıyla ve hususî âyinesiyle ve dûrbînli

gözüyle ve ibretli nazarlarıyla bu kâinatın Hâlık-ı Zülcelalini esmasıyla bildirir; sıfâtını, kemalâtını tanıttırır.

İşte bu muhteşem ve parlak bir bürhan-ı vahdaniyet olan mezkûr hücceti ders vermek içindir ki: Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan çok tekrar ile en ziyade **رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ * خَلَقَ**

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ âyetleriyle Hâlıkımızı bize tanıttırıyor, diye o mektebli gençlere dedim.

Onlar dahi tamamıyla kabul edip tasdik ederek: "Hadsiz şükür olsun Rabbimize ki; tam kudsî ve ayn-ı hakikat bir ders aldık. Allah senden razı olsun." dediler. Ben de dedim:

"İnsan binler çeşit elemler ile müteellim ve binler nevi lezzetler ile mütelezziz olacak bir zihayat makine ve gayet derece acziyle beraber hadsiz maddî, manevî düşmanları ve nihayetsiz fakıryla beraber hadsiz zahirî ve bâtınî ihtiyaçları bulunan ve mütemadiyen zeval ve firak tokatlarını yiyen bir bîçare mahluk iken, birden iman ve ubudiyetle böyle bir Padişah-ı Zülcelal'e intisab edip bütün düşmanlarına karşı bir nokta-i istinad ve bütün hacatına medar bir nokta-i istimdad bularak, herkes mensub olduğu efendisinin şerefiyle, makamıyla iftihar ettiği gibi; o da böyle nihayetsiz Kadîr ve Rahîm bir Padişaha iman ile intisab etse ve ubudiyetle hizmetine girse ve ecelin i'dam ilânını kendi hakkında terhis tezkeresine çevirse ne kadar memnun ve minnettar ve ne kadar müteşekkirane iftihar edebilir, kıyas ediniz."

O mektebli gençlere dediğim gibi musibettede mahpuslara da tekrar ile derim: Onu tanıyan ve itaat eden zindanda dahi olsa bahtiyardır. Onu unutan saraylarda da olsa zindandadır, bedbahttır. Hattâ bir bahtiyar mazlum i'dam olunurken bedbaht zalimlere demiş: "Ben i'dam olmuyorum. Belki terhis ile saadete gidiyorum. Fakat ben de sizi i'dam-ı ebedî ile mahkûm gördüğümünden sizden tam intikamımı alıyorum." **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** diyerek sürur ile teslim-i ruh

eder.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Sözler (156 - 159)

[Başa Dön](#)

88- Kainattan bir an KAYYUMİYET Kesilse ne olur.

LEMALAR. 341

Birinci Şua: Bu kâinatın Hâlık-ı Zülcelal'i Kayyum'dur. Yani bizâtihî kaimdir, daimdir, bâkidir. Bütün eşya onunla kaimdir, devam eder ve vücudda kalır, beka bulur. Eğer kâinattan bir dakikacık olsun o nisbet-i kayyumiyet kesilse, kâinat mahvolur. Hem o Zât-ı Zülcelal'in kayyumiyetiyle beraber Kur'an-ı Azîmüşşan'da ferman ettiği gibi **لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ** dür. Yani ne zâtında, ne sıfâtında, ne e'falinde naziri yoktur, misli olmaz, şebihî yoktur, şeriki olmaz. Evet bütün kâinatı bütün şununla ve keyfiyatıyla kabza-i rububiyetinde tutup, bir hane ve bir saray hükmünde kemal-i intizam ile tedbir ve idare ve terbiye eden bir Zât-ı Akdes'e misil ve mesîl ve şerik ve şebih olmaz, muhaldir. Evet bir zât ki, ona yıldızların icadı zerrelere kadar kolay gele.. ve en büyük şey en küçük şey gibi kudretine müsahhar ola.. ve hiçbir şey hiçbir şeye, hiçbir fiil hiçbir fiile mani olmaya.. ve hadsiz efrad, bir ferd gibi nazarında hazır ola.. ve bütün sesleri birden işite.. ve umumun hadsiz hacatını birden yapabile.. ve kâinatın mevcudatındaki bütün intizam ve mizanların şهادetiyle hiçbir şey, hiçbir hal, daire-i meşiet ve iradesinden hariç olmaya.. ve hiçbir mekânda olmadığı halde, herbir yerde ve herbir mekânda kudretiyle, ilmiyle hazır ola.. ve herşey ondan nihayet derecede uzak olduğu halde, o ise herşeye nihayet derecede yakın olabilen bir Zât-ı Hayy-u Kayyum-u Zülcelal'in elbette hiçbir cihetle misli, naziri, şeriki, veziri, zıddı, niddi olmaz ve olması muhaldir. Yalnız mesel ve temsil suretinde şununla kudsiyesine bakılabilir. Risale-i Nur'daki bütün temsilât ve teşbihat, bu mesel ve temsil nev'indendirler.

Lem'alar (341)

[Başa Dön](#)

89- Mugayyebat-ı Hamse nedir? Halbuki yağmurun vakti keşfediliyor. LEMALAR 110 -112

"Mugayyebat-ı Hamse"ye dair Sure-i Lokman'ın âhirindeki âyetin hakkında mühim sualinize gayet mühim bir cevap isterken, maatteessüf şimdiki halet-i ruhiyem ve ahval-i maddiyem o cevaba müsaid değildir. Yalnız sualinizin temas ettiği bir iki noktaya gayet mücmel işaret edeceğiz. Şu sualinizin meali gösteriyor ki, ehl-i ilhad tarafından tenkid suretinde mugayyebat-ı hamseden yağmurun gelmek vaktine ve rahm-ı maderdeki ceninin keyfiyetine itiraz edilmiş. Demişler ki: "Rasadhanelerde bir âletle yağmurun vakt-i nüzülü keşfediliyor. Onu da, Allah'tan başkası da biliyor. Hem röntgen şuaıyla rahm-ı maderdeki ceninin müzekker, müennes olduğu anlaşılıyor. Demek mugayyebat-ı hamseye ıtıla kabildir?"

Elcevab: Yağmurun vakt-i nüzulü bir kaideye merbut olmadığı için, doğrudan doğruya meşiet-i hâssa-i İlahiye ile bağlı ve hazine-i rahmetten hususî iradeye tâbi' olduğunun bir sırr-ı hikmeti şudur ki: Kâinatta en mühim hakikat ve en kıymetdar mahiyet; nur, vücud ve hayat ve rahmettir ki, bu dört şey perdesiz, vasıtasız, doğrudan doğruya kudret-i İlahiye ve meşiet-i hâssa-i İlahiyeye bakar. Sair masnuatta zahirî esbab, kudretin tasarrufuna perde olurlar. Ve muttarid kanunlar ve kaideler, bir derece irade ve meşiete hicab oluyor. Fakat vücud, hayat ve nur ve rahmette o perdeler konulmamış. Çünkü perdelerin sırr-ı hikmeti o işde cereyan etmiyor. Madem vücudda en mühim hakikat, rahmet ve hayattır; yağmur, hayata menşe ve medar-ı rahmet, belki ayn-ı rahmettir. Elbette vesait perde olmayacak. Kaide ve yeknesaklık dahi, meşiet-i hâssa-i İlahiyeyi setretmeyecek; tâ ki her vakit, herkes, herşeyde şükür ve ubudiyete ve sual ve duaya mecbur olsun. Eğer bir kaide dâhilinde olsaydı, o kaideye güvenip şükür ve rica kapısı kapanırdı. Güneş'in tulûunda ne kadar menfaatler olduğu malûmdur. Halbuki muttarid bir kaideye tâbi' olduğundan, Güneş'in çıkması için dua edilmiyor ve çıkmasına dair şükür yapılmıyor. Ve ilm-i beşerî o kaidenin yoluyla yarın Güneş'in çıkacağını bildiği için, gaibden sayılmıyor. Fakat yağmurun cüz'iyatı bir kaideye tâbi' olmadığı için, her vakit insanlar rica ve dua ile dergâh-ı İlahiyeye ilticaya mecbur olurlar. Ve ilm-i beşerî, vakt-i nüzulünü tayin edemediği için, sırf hazine-i rahmetten bir nimet-i hâssa telakki edip hakikî şükrediyorlar.

İşte bu âyet, bu nokta-i nazardan yağmurun vakt-i nüzulünü, mugayyebat-ı hamseye idhal ediyor. Rasadhanelerdeki âletle, bir yağmurun mukaddematını hissedip vaktini tayin etmek, gaibi bilmek değil, belki gaibden çıkıp âlem-i şhadete takarrübü vaktinde bazı mukaddematına ıttıla suretinde bilmektir. Nasıl, en hafî umûr-u gaybiye vukua geldikte veyahud vukua yakın olduktan sonra hiss-i kabl-el vuku'un bir nev'iyle bilinir. O, gaybı bilmek değil; belki o, mevcudu veya mukarreb-ül vücudu bilmektir. Hattâ ben kendi a'sabımda bir hassasiyet cihetiyle yirmidört saat evvel, gelecek yağmuru bazan hissediyorum. Demek yağmurun mukaddematı, mebadileri var. O mebadiler, rutubet nev'inden kendini gösteriyor, arkasından yağmurun geldiğini bildiriyor. Bu hal, aynen kaide gibi, ilm-i beşerin gaibden çıkıp daha şhadete girmeyen umûra vusule bir vesile olur. Fakat daha âlem-i şhadete ayak basmayan ve meşiet-i hâssa ile rahmet-i hâssadan çıkmayan yağmurun vakt-i nüzulünü bilmek, ilm-i Allâm-ül Guyub'a mahsustur.

Kaldı ikinci mes'ele: Röntgen şuaıyla rahm-i maderdeki çocuğun erkek ve dişisini bilmek

ile **وَيَعْلَمُ مَا فِي الْارْحَامِ** âyetinin meal-i gaybîsine münafî olamaz. Çünkü âyet yalnız zükûret

ve ünûset keyfiyetine değil, belki o çocuğun acib istidad-ı hususîsi ve istikbalde kesbedeceği vaziyetine medar olan mukadderat-ı hayatiyesinin mebadileri, hattâ sîmasındaki gayet acib olan sikke-i Samediyet muraddır ki, çocuğun o tarzda bilinmesi, ilm-i Allâm-ül Guyub'a mahsustur. Yüzbin röntgen-misal fikr-i beşerî birleşse, yine o çocuğun umum efrad-ı beşeriye karşı birer alâmet-i farikası bulunan yalnız hakikî sîma-yı vechiyesini keşfedemez.

Nerede kaldı ki sîma-yı vechî sikkesinden yüz defa daha hârika olan istidadındaki sîma-yı manevîyi keşfedebilsin.

Başta dedik ki: Vücut ve hayat ve rahmet, bu kâinatta en mühim hakikatlardır ve en mühim makam onlarıdır. İşte onun için o câmi' hakikat-ı hayatiye, bütün incelikleriyle ve dekaikiyle irade-i hâssaya ve rahmet-i hâssaya ve meşiet-i hâssaya bakmalarının bir sırrı şudur ki: Hayat, bütün cihazatıyla ve cihatıyla şükür ve ubudiyet ve tesbihin menşe ve medarı olduğundandır ki, irade-i hâssaya hicab olan yeknesaklık ve kaidelik ve rahmet-i hâssaya perde olan vesait-i zahiriye konulmamıştır.

Cenab-ı Hakk'ın rahm-ı maderdeki çocukların sîma-yı maddî ve manevîlerinde iki cilvesi var:

Birisi: Vahdetini ve Ehadiyetini ve Samediyetini gösterir ki, o çocuk âza-yı esasîde ve cihazat-ı insaniyenin enva'ında sair insanlarla muvafık ve mutabık olduğu cihetle, Hâlık ve Sâni'inin vahdetine şehadet ediyor. O cenin bu lisan ile bağıyor ki: "Bana bu sîma ve âzayı veren kim ise, bütün esasat-ı âzada bana benzeyen bütün insanların sâni'i dahi O'dur. Ve hem bütün zîhayatın sâni'i O'dur."

İşte rahm-ı maderdeki ceninin bu lisanı, gaybî değil, kaideye ve ittırada ve nev'ine tâbî olduğu için malûmdur, bilinebilir. Âlem-i şehadetten âlem-i gayba girmiş bir daldır ve bir dildir.

İkinci cihet: Sîma-yı istidadiye-i hususiyesi ve sîma-yı vechiye-i şahsiyesi lisanıyla Sâni'inin ihtiyarını, iradesini ve meşietini ve rahmet-i hâssasını ve hiçbir kayd altında olmadığını, bağıyor gösteriyor. Fakat bu lisan, gayb-ül gaybdan geliyor. İlm-i ezeli'den başkası, kabl-el vücut

bunu göremiyor ve ihata edemiyor. Rahm-ı maderde iken bu sîmanın binde bir cihazatı görünmekle, bilinmiyor!

Elhasıl: Ceninin sîma-yı istidadîsinde ve sîma-yı vechiyesinde hem delil-i vahdaniyet var, hem ihtiyar ve irade-i İlahiyenin hücceti vardır. Eğer Cenab-ı Hak muvaffak etse, mugayyebat-ı hamseye dair bazı nükteler yazılacaktır. Şimdilik bundan fazla vaktim ve halim müsaade etmedi, hâtime veriyorum.

Lem'alar (110-112)

Başta Dön

90- Ahirzaman ve KIYAMET Alametleri hak.HADİSLER Nasıl izah edilir. SÖZ 341-ŞUA 579

ÜÇÜNCÜ DAL: Kıyamet alâmetlerinden ve âhirzaman vukuatından ve bazı a'malin fazilet ve sevablarından bahseden ehadîs-i şerife güzelce anlaşılmadığından, akıllarına güvenen bir kısım ehl-i ilim onların bir kısmına zaîf veya mevzu demişler. İmanı zaîf ve enaniyeti kavî bir kısım da, inkâra kadar gitmişler. Şimdi tafsile girişmeyeceğiz. Yalnız "Oniki Aslı" beyan ederiz.

Birinci Asıl: Yirminci Söz'ün âhirindeki sual ve cevabda izah ettiğimiz mes'eledir. İcmali şudur ki: Din bir imtihandır, bir tecrübedir. Ervah-ı âliyeyi, ervah-ı safileden tefrik eder. Öyle ise ileride herkese göz ile görülecek vukuatı öyle bir tarzda bahsedecek ki; ne bütün bütün meçhul kalsın, ne de bedihî olup herkes ister istemez tasdike mecbur kalsın. Akla kapı açacak, ihtiyarı elinden almayacak. Zira eğer tamamen bedahet derecesinde bir alâmet-i Kıyamet görülse, herkes tasdike muztar olsa; o vakit kömür gibi bir istidad, elmas gibi bir istidad ile beraber kalır. Sırr-ı teklif ve netice-i imtihan zayi' olur. İşte bunun için, Mehdi ve Süfyan mes'eleleri gibi çok mes'elelerde çok ihtilaf olmuş. Hem rivayat dahi çok muhtelifdir, birbirine zıd hükümler olmuş.

İkinci Asıl: Mesail-i İslâmiyenin tabakatı vardır. Biri bürhan-ı kat'î istese, diğeri bir zann-ı galibî ile iktifa eder. Başkası yalnız bir kabul-ü teslimî ve reddetmemek ister. Öyle ise, esasat-ı imaniyeden olmayan mesail-i fer'iye veya vukuat-ı zamaniyenin herbirinde bir iz'an-ı yakîn ile bir bürhan-ı kat'î istenilmez. Belki yalnız reddetmemek ve teslimiyetle ilişmemektir.

Üçüncü Asıl: Zaman-ı Sahabede Benî İsrail ve Nasara ülemalarından çoğu İslâmiyete girdiler. Eski malûmatları dahi onlarla beraber müslüman oldu. Bazı hilaf-ı vaki' malûmat-ı sâbıkaları, İslâmiyetin malı olarak tevehhüm edildi.

Dördüncü Asıl: Ehadîs-i Şerife râvilerinin bazı kavilleri veyahut istinbat ettikleri manaları, metn-i hadîsten telakki ediliyordu. Halbuki insan hatadan hâlî olmadığı için, hilaf-ı vaki' bazı

istinbatları veya kavilleri hadîs zannedilerek za'fina hükmedilmiş.

Beşinci Asıl: **مَلْهُمُونَ** **أَنَّ فِي أُمَّتِي** **مُحَدِّثُونَ** yani sırınca bazı ehl-i keşif ve ehl-i

velayet olan muhaddisîn-i muhaddesûn ilhamlarıyla gelen bazı maânî, hadîs telakki edilmiş. Halbuki ilham-ı evliya -bazı ârızalarla- hata olabilir. İşte bu neviden bir kısım hilaf-ı hakikat çıkabilir.

Altıncı Asıl: Beyn-en nâs iştihar bulmuş bazı hikâyeler bulunuyor ki, durub-u emsal hükmüne geçer. Hakikî manasına bakılmaz. Ne maksad için sevk edilir, ona bakılır. İşte bu neviden beyn-en nâs tearûf etmiş bazı kıssa ve hikâyatı, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm bir maksad-ı irşadî için, temsil ve kinaye nev'inden zikredivermiş. Şu nevi mes'elelerin mana-yı hakikîsinde kusur varsa, örf ve âdât-ı nâsa aittir ve teârûf ve tesamu'-u umumîye raci'dir.

Yedinci Asıl: Pekçok teşbih ve temsiller bulunuyor ki, mürur-u zamanla veya ilmin elinden cehlin eline geçmesiyle hakikat-ı maddiye telakki ediliyor. Hataya düşer. Meselâ: "Sevr" ve "Hut" isminde ve âlem-i misalde sevr ve hut timsalinde berrî ve bahrî hayvanat nâzırlarından iki melaiketullah, âdeta bir koca öküz ve cismanî bir balık zannedilerek hadîse ilişilmiş. Hem meselâ: Bir vakit huzur-u Nebevîde derin bir ses işitildi. Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etti ki: "Bu gürültü, yetmiş senedir yuvarlanıp tâ ancak bu dakika Cehennem'in dibine düşen bir taşın gürültüsüdür." İşte bu hadîsi işiten, hakikata vâsıl olmayan inkâra sapar. Halbuki yirmi dakika o hadîsten sonra kat'iyyen sabittir ki; biri geldi, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a dedi ki: "Meşhur münafık, yirmi dakika evvel öldü." Yetmiş yaşına giren o münafık Cehennem'in bir taşı olarak bütün müddet-i ömrü tedennide, esfel-i safilîne küfre sukuttan ibaret olduğunu gayet beligane bir surette Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm beyan etmiştir. Cenab-ı Hak o vefat dakikasında o sesi işittirip, ona alâmet etmiştir.

Sekizinci Asıl: Cenab-ı Hakîm-i Mutlak, şu dâr-ı tecrübe ve meydan-ı imtihanda çok mühim şeyleri, kesretli eşya içinde saklıyor. O saklamakla çok hikmetler, çok maslahatlar bağlıdır. Meselâ: Leyle-i Kadri, umum ramazanda; saat-ı icabe-i duayı, Cum'a gününde; makbul velisini, insanlar içinde; eceli, ömür içinde ve kıyametin vaktini, ömr-ü dünya içinde saklamış. Zira ecel-i insan muayyen olsa, yarı ömrüne kadar gaflet-i mutlaka, yarıdan sonra darağacına adım adım

gitmek gibi bir dehşet verecek. Halbuki âhiret ve dünya müvazenesini muhafaza etmek ve her vakit havf u reca ortasında bulunmak maslahatı iktiza eder ki; her dakika hem ölmek, hem yaşamak mümkün olsun. Şu halde mübhem tarzdaki yirmi sene mübhem bir ömür, bin sene muayyen bir ömre müreccahtır. İşte kıyamet dahi şu insan-ı ekber olan dünyanın ecelidir. Eğer vakti taayyün etseydi, bütün kurûn-u ûlâ ve vustâ gaflet-i mutlakaya dalacak idiler ve kurûn-u uhrâ dehşette kalacaktı. İnsan nasıl hayat-ı şahsiyesiyle hanesinin ve köyünün bekasıyla alâkadardır. Öyle de; hayat-ı içtimaiye ve nev'iyesiyle, küre-i arzın ve dünyanın yaşamasıyla alâkadardır.

Kur'an **اَقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ** der. "Kıyamet yakındır" ferman ediyor. Bin bu kadar sene geçtikten

sonra gelmemesi, yakınlığına haleb vermez. Zira kıyamet, dünyanın ecelidir. Dünyanın ömrüne nisbeten bin veya ikibin sene, bir seneye nisbetle bir-iki gün veya bir-iki dakika gibidir. Saat-ı Kıyamet yalnız insanıyetin eceli değil ki, onun ömrüne nisbet edilip baîd görülsün. İşte bunun içindir ki, Hakîm-i Mutlak, kıyameti mugayyebat-ı hamseden olarak ilminde saklıyor. İşte bu ibham sırrındandır ki, her asır, hattâ asr-ı hakikatbîn olan Asr-ı Saadet dahi daima kıyametten korkmuşlar. Hattâ bazıları, "Şeraiti hemen hemen çıkmış" demişler.

İşte bu hakikatı bilmeyen insafsız insanlar derler ki: "Âhiretin tafsilatını ders alan müteyakkız kalbli, keskin nazarlı olan sahabelerin fikirleri, niçin bin sene hakikattan uzak olarak fikirleri düşmüş gibi, istikbal-i dünyevîde bin dörtyüz sene sonra gelecek bir hakikatı asırlarında karib zannetmişler?"

Elcevab: Çünkü Sahabeler, feyz-i sohbet-i nübüvvetten herkesten ziyade dâr-ı âhireti düşünerek, dünyanın fenasını bilerek, kıyametin ibham-ı vaktindeki hikmet-i İlahiyeyi anlayarak ecel-i şahsî gibi dünyanın eceline karşı dahi daima muntazır bir vaziyet alarak, âhiretlerine ciddî çalışmışlar. Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm "Kıyameti bekleyiniz, intizar ediniz" tekrar etmesi, şu hikmetten ileri gelmiş bir irşad-ı Nebevîdir. Yoksa vuku-u muayyene dair bir vahyin hükmüyle değildir ki, hakikattan uzak olsun. İlet ayırdır, hikmet ayırdır. İşte Peygamber Aleyhissalâtu Vesselâm'ın bu nevi sözleri hikmet-i ibhamdan ileri geliyor. Hem şu sırdandır ki; Mehdi, Süfyan gibi âhîrzamanda gelecek eşhasları çok zaman evvel hattâ Tâbiîn zamanında onları beklemişler, yetişmek emelinde bulunmuşlar. Hattâ bazı ehl-i velayet "Onlar geçmiş" demişler. İşte bu da, kıyamet gibi, hikmet-i İlahiye iktiza eder ki; vakitleri taayyün etmesin. Çünkü her zaman, her asır, kuvve-i maneviyenin takviyesine medar olacak ve yeisten kurtaracak "Mehdi"

manasına muhtaçtır. Bu manada, her asrın bir hissesi bulunmak lâzımdır. Hem gaflet içinde fenalara uymamak ve lâkaydlıkta nefsin dizginini bırakmamak için, nifakın başına geçecek müdhiş şahıslardan her asır çekinmeli ve korkmalı. Eğer tayin edilseydi, maslahat-ı irşad-ı umumî zayi' olurdu.

Şimdi Mehdi gibi eşhasın hakkındaki rivayatın ihtilafatı ve sırrı şudur ki: Ehadîsi tefsir edenler, metn-i ehadîsi tefsirlerine ve istinbatlarına tatbik etmişler. Meselâ: Merkez-i saltanat o vakit Şam'da veya Medine'de olduğundan, vukuat-ı Mehdiye veya Süfyaniyeyi merkez-i saltanat civarında olan Basra, Kûfe, Şam gibi yerlerde tasavvur ederek öyle tefsir etmişler. Hem de o eşhasın şahs-ı manevîsine veya temsil ettikleri cemaate ait âsâr-ı azîmeyi o eşhasın zâtlarında tasavvur ederek öyle tefsir etmişler ki, o eşhas-ı hârika çıktıkları vakit bütün halk onları tanıyacak gibi bir şekil vermişler. Halbuki demiştik: Bu dünya tecrübe meydanıdır. Akla kapı açılır, fakat ihtiyarı elinden alınmaz. Öyle ise o eşhas, hattâ o müdhiş Deccal dahi çıktığı zaman çokları, hattâ kendisi de bidayeten Deccal olduğunu bilmez. Belki nur-u imanın dikkatiyle, o eşhas-ı âhîrzaman tanılabılır.

Alâmet-i Kıyametten olan Deccal hakkında hadîs-i şerifte "Birinci günü bir sene, ikinci günü bir ay, üçüncü günü bir hafta, dördüncü günü eyyam-ı saire gibidir. Çıktığı zaman dünya işitir. Kırk günde dünyayı gezer." rivayet ediliyor. İnsafsız insanlar bu rivayete muhal demişler.

Hâşâ şu rivayetin inkâr ve iptaline gitmişler. Halbuki **وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ** hakikatı şu olmak

gerektir ki: Âlem-i küfrün en kesafetlisi olan şimalde, tabiiyyunun fikr-i küfrîsinden süzülen bir cereyan-ı azîmin başına geçecek ve uluhiyeti inkâr edecek bir şahsın, şimal tarafından çıkmasına işaret ve şu işaret içinde bir remz-i hikmet vardır ki: Kutb-u şimalîye yakın dairede bütün sene, bir gece bir gündüzdür. Altı ayı gece, altı ayı gündüzdür. "Deccal'ın bir günü bir senedir." O daire yakınında zuhuruna işaret eder. "İkinci günü bir aydır" demekten murad, şimalden bu tarafa geldikçe bazan olur yazın bir ayında güneş gurub etmez. Şu dahi, Deccal şimalden çıkıp âlem-i medeniyet tarafına tecavüzüne işaret eder. Günü Deccal'a isnad etmekle şu işarete işaret eder. Daha bu tarafa geldikçe bir haftada güneş gurub etmiyor. Daha gele gele tulû' ve gurub ortasında üç saat devam ediyor. Ben Rusya'da esarete iken böyle bir yerde bulundum. Bize yakın, bir hafta güneş gurub etmeyen bir yer vardı. Seyir için oraya gidiyorlardı. "Deccal'ın çıktığı vakit, umum dünya işitecek" olan kaydı, telgraf ve radyo halletmiştir. Kırk günde gezmesini de, merkebi olan şimendifer ve

tayyare halletmiştir. Eskiden bu iki kaydı muhal gören mülhidler, şimdi âdi görüyorlar!..

Alâmet-i kıyametten olan Ye'cüc ve Me'cuce ve Sedde dair, bir risalede bir derece tafsilen yazdığımдан ona havale edip şurada yalnız şunu deriz ki: Eskiden Mançur, Moğol ünvanıyla içtimaat-ı beşeriyeyi zîr ü zeber eden taifeler ve Sedd-i Çinî'nin yapılmasına sebebiyet verenler, kıyamete yakın yine anarşistlik gibi bir fikirle medeniyet-i beşeriyeyi zîr ü zeber edecekleri, rivayetlerde vardır. Bazı mülhidler derler: "Bu kadar acaibi yapan ve yapacak taifeler nerede?"

Elcevab: Çekirge gibi bir âfât, bir mevsimde pek çok kesretle bulunur. Mevsim değıştikçe memleketi fesada veren kesretli o taifelerin hakikatları, mahdud bazı ferdlerde saklanıyor. Yine zamanı geldikçe emr-i İlahî ile o mahdud ferdlerden gayet kesretli aynı fesad yine başlar. Güya onların hakikat-ı milliyetleri inceliyor, kopmuyor. Yine mevsimi geldikçe zuhur ediyor. Aynen öyle de: Bir zaman dünyayı herc ü merc eden o taifeler, izn-i İlahî ile mevsimi geldiği vakit aynı o taife, medeniyet-i beşeriyeyi herc ü merc edecekler. Fakat onların muharrikleri başka bir surette

tezahür eder. لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ

Dokuzuncu Asıl: Mesail-i imaniyeden bir kısmın netaici, şu mukayyed ve dar âleme bakar. Diğer bir kısmı, geniş ve mutlak olan âlem-i âhirete bakar. Amellerin fazilet ve sevabına dair ehadîs-i şerifenin bir kısmı terğib ve terhibe münasib bir tesir vermek için belâgatlı bir üslûbda geldiğinden, dikkatsiz insanlar onları mübalağalı zannetmişler. Halbuki bütün onlar ayn-ı hak ve mahz-ı hakikat olduklarından mücaze ve mübalağa, içlerinde yoktur. Ezcümle, en ziyade insafsızların zihnini kurcalayan şu hadîstir ki:

لَوْ وَزَنْتِ الدُّنْيَا عِنْدَ اللَّهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ مَا شَرِبَ الْكَافِرُ مِنْهَا جُرْعَةً

ماء- ev kema kal- meal-i şerifi: "Dünyanın Cenab-ı Hakk'ın yanında bir sinek kanadı kadar

kıymeti olsa idi, kâfirler bir yudum suyu ondan içmeyecek idiler." Hakikatı şudur ki: عِنْدَ اللَّهِ

tabiri, âlem-i bekadan demektir. Evet âlem-i bekadan bir sinek kanadı kadar bir nur madem ebedîdir, yeryüzünü dolduracak muvakkat bir nurdan daha çoktur. Demek koca dünyayı bir sinek kanadıyla müvazene değil, belki herkesin kısacık ömrüne yerleşen hususî dünyasını âlem-i bekadan bir sinek kanadı kadar daimî bir feyz-i İlahîye ve bir ihsan-ı İlahîye müvazeneye gelmediği demektir. Hem dünyanın iki yüzü var; belki üç yüzü var. Biri, Cenab-ı Hakk'ın esmasının âyineleridir. Diğeri, âhirete bakar; âhuret tarlasıdır. Diğeri, fenaya, ademe bakar. Bildiğimiz, marzî-i İlahî olmayan ehl-i dalaletin dünyasıdır. Demek esma-i hüsnanın âyineleri ve mektubat-ı Samedaniye ve âhiretin mezraası olan koca dünya değil; belki âhirete zıd ve bütün hatiatın menşei ve beliyatın menbaı olan dünyaperestlerin dünyasının âlem-i âhirette ehl-i imana verilen sermedî bir zerresine değmediğine işaretir. İşte en doğru ve ciddî şu hakikat nerede ve insafsız ehl-i ilhadın fehmettikleri mana nerede? O insafsız ehl-i ilhadın en mübalağa, en mücazefe zannettikleri mana nerede?

Hem meselâ: İnsafsız ehl-i ilhadın mübalağa zannettikleri hattâ muhal bir mübalağa ve mücazefe tevehhüm ettikleri biri de, amellerin sevabına dair ve bazı surelerin faziletleri hakkında gelen rivayetlerdir. Meselâ: "Fatiha'nın Kur'an kadar sevabı vardır." "Sure-i İhlas sülüs-ü Kur'an", "Sure-i İza Zülziletül-ardu, rubu" "Sure-i Kul ya eyyühel-kâfirûn rubu", "Sure-i Yâsin on defa Kur'an kadar" olduğuna rivayet vardır. İşte insafsız ve dikkatsiz insanlar demişler ki: "Şu muhaldir. Çünkü Kur'an içinde Yâsin ve öteki faziletli olanlar da vardır. Onun için manasız olur."

Elcevab: Hakikatı şudur ki: Kur'an-ı Hakîm'in herbir harfinin bir sevabı var, bir hasenedir. Fazl-ı İlahîden o harflerin sevabı sünbüllenir, bazan on tane verir, bazan yetmiş, bazan yediyüz (Âyet-ül Kürsî harfleri gibi), bazan binbeşyüz (Sure-i İhlas'ın harfleri gibi), bazan onbin (Leyle-i Berat'ta okunan âyetler ve makbul vakitlere tesadüf edenler gibi) ve bazan otuzbin (meselâ haşhaş tohumunun kesreti misillü, Leyle-i Kadir'de okunan âyetler gibi). Ve o gece bin aya mukabil işaretiyle, bir harfinin o gecede otuzbin sevabı olur anlaşılır. İşte Kur'an-ı Hakîm, tezauf-u sevabıyla beraber elbette müvazeneye gelmez ve gelemiyor. Belki asıl sevab ile bazı surelerle müvazeneye gelebilir.

Meselâ: İçinde mısır ekilmiş bir tarla farzedelim ki, bin tane ekilmiş. Bazı habbeleri yedi sünbül vermiş farzetsek, herbir sünbülde yüzer tane olmuş ise, o vakit tek bir habbe bütün tarlanın iki sülüsüne mukabil oluyor. Meselâ: Birisi de on sünbül vermiş, herbirinde ikiyüz tane vermiş, o vakit birtek habbe asıl tarladaki habbelerin iki misli kadardır. Ve hâkeza kıyas et.

Şimdi Kur'an-ı Hakîm'i nuranî, mukaddes bir mezraa-i semaviye tasavvur ediyoruz. İşte herbir harfi asıl sevabıyla birer habbe hükmündedir. Onların sünbülleri nazara alınmayacak. Sure-i Yâsin, İhlas, Fatiha, Kul ya eyyühel-kâfirûn, İza zülziletil-ardu gibi sair faziletlerine dair rivayet edilen sure ve âyetlerle müvazene edilebilir. Meselâ: Kur'an-ı Hakîm'in üçyüzbin altıyüzyirmi harfi olduğundan, Sure-i İhlas besmele ile beraber altmış dokuzdur. Üç defa altmışdokuz, ikiyüzyedi harftir. Demek Sure-i İhlas'ın herbir harfinin haseneleri, binbeşyüze yakındır. İşte Sure-i Yâsin'in hurufatı hesap edilse, Kur'an-ı Hakîm'in mecmu-u hurufatına nisbet edilse ve on defa muzaaf olması nazara alınsa şöyle bir netice çıkar ki: Yâsin-i Şerif'in herbir harfi takriben beşyüze yakın sevabı vardır. Yani o kadar hasene sayılabilir. İşte buna kıyasen başkalarını dahi tatbik etsen, ne kadar latif ve güzel ve doğru ve mücazefesiz bir hakikat olduğunu anlarsın.

Onuncu Asıl: Ekser taife-i mahlukatta olduğu gibi ef'al ve a'mal-i beşeriyede bazı hârîka ferdler bulunur. O ferdler eğer iyilikte ileri gitmişse, o nevilerin medar-ı fahrlidir, yoksa medar-ı şeametleridir. Hem gizleniyorlar. Âdeta birer şahs-ı manevî, birer gaye-i hayal hükmüne geçerler. Sair ferdlerin herbirisi o olmağa çalışır ve o olmak ihtimali var. Demek o mükemmel hârîka ferd ise; mutlak, mübhem bulunup heryerde bulunması mümkün. Şu ibham itibariyle mantıkça kaziyeye-i mümkünine suretinde külliyyetine hükmedilebilir. Yani, herbir amel şöyle bir netice verebilmesi mümkündür.

Meselâ, "Kim iki rek'at namazı filan vakitte kılsa, bir hac kadardır." İşte iki rek'at namaz bazı vakitte bir hacca mukabil geldiği hakikattir. Herbir iki rek'at namazda bu mana külliyyet ile mümkündür. Demek şu nevideki rivayetler, vukuu bilfiil daimî ve küllî değil. Zira kabulün madem şartları vardır, külliyyet ve daimîlikten çıkar. Belki ya bilfiil muvakkattir, mutlaktır veyahut mümkinedir, külliyyedir. Demek şu nevi ehadîsteki külliyyet ise, imkân itibariyledir. Meselâ: "Gıybet, katil gibidir." Demek gıybette öyle bir ferd bulunur ki, katil gibi bir zehr-i katilden daha muzırdır. Meselâ: "Bir güzel söz, bir abdi âzad etmek gibi bir sadaka-i azîmenin yerine geçer." Şimdi terğib ve teşvik için o mübhem ferd-i mükemmel, mutlak bir surette her yerde bulunmasının imkânını, vaki' bir surette göstermekle hayra şevki ve şerden nefreti tahrik etmektir. Hem de şu âlemin mikyasıyla âlem-i ebedînin şeyleri tartılmaz. Buranın en büyüğü, oranın en küçüğüne müvazi gelemez. Sevab-ı a'mal o âleme baktığı için, dünyevî nazarımız ona dar geliyor. Aklımıza

sığıştıramıyoruz. Meselâ: مَنْ قَرَأَ هَذَا أُعْطِيَ لَهُ مِثْلُ ثَوَابِ مُوسَى وَ هَارُونَ

yani:

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَ رَبِّ الْأَرْضِينَ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَلَهُ الْكِبْرِيَاءُ

فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَ رَبِّ الْأَرْضِينَ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَلَهُ الْعِزَّةُ

فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ * وَلَهُ الْمُلْكُ رَبُّ

السَّمَوَاتِ وَ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

İnsafsız ve dikkatsizlerin en ziyade nazar-ı dikkatini celbeden şu gibi rivayetlerdir. Hakikatı şudur ki: Dünyada dar nazarımızla, kısacık fikrimizle Musa ve Harun Aleyhisselâmların sevablarını ne derece tasavvur ediyoruz, biliyoruz. Âlem-i ebediyette Rahîm-i Mutlak, saadet-i ebedîde nihayetsiz ihtiyaç içinde bir abdine birtek virde mukabil vereceği hakikat-ı sevab, o iki zâtın sevablarına -fakat daire-i ilmimize ve tahminimize giren sevablarına- müsavi olabilir. Meselâ: Bedevi, vahşî bir adam hiç padişahı görmemiş. Saltanat haşmetini bilmiyor. Bir köyde bir ağayı nasıl tasavvur eder, o mahdud fikriyle bir padişahı ondan büyükçe bir ağa kadar bilir. Hattâ bizde sade-dil bir taife var ki, eskiden diyorlardı ki: "Padişah, kendi ocağı yanında ve tenceresinin başında pişirdiği bulgur çorbası yanında ne yapıyor, bizim ağamız onu biliyor." Demek onlar, padişahı o kadar dar bir vaziyette ve âdi bir surette tahayyül ediyorlar ki, kendi bulgur çorbasını kendi pişiriyor, âdeta bir yüzbaşı haşmetinde farzediyorlar. Şimdi biri o adamlardan birisine dese: "Sen bugün benim için bu işi yapsan, senin bildiğin padişah haşmeti kadar sana bir haşmetlik vereceğim." Yani bir yüzbaşı kadar bir rütbe vereceğim. O söz hakikattir. Çünkü haşmet-i

padişahîden onun dar daire-i fikrine giren, ancak bir yüzbaşılık kadar bir şevkettir.

İşte dünya nazarıyla dar fikrimizle âhirete müteveccih hakaik-i sevabiyeyi o bedevi adam kadar da düşünemiyoruz. Hazret-i Musa (A.S.) ve Harun'un (A.S.) meçhulümüz olan hakikî sevabları ile müvazene değil, -çünkü teşbih kaidesi, meçhulü malûma kıyas eder- belki müvazene edilen ve malûmumuz olan ve tahminimize giren sevablarıyla bir abd-i mü'minin bir virdine mukabil meçhulümüz olan hakikî sevabıdır. Hem de deniz yüzü ile katrenin gözbebeği, Güneşin tamam aksini tutmakta müsavidirler. Fark, keyfiyettir. Hazret-i Musa (A.S.) ve Harun'un (A.S.) deniz-misal âyine-i ruhlarına in'ikas eden mahiyet-i sevab, bir katre hükmünde bir abd-i mü'minin bir âyetten aldığı aynı mahiyet-i sevabdır. Mahiyetçe, kemmiyetçe birdirler. Keyfiyet ise, kabiliyete tâbi'dir. Hem bazan olur ki; birtek kelime, birtek tesbih, öyle bir saadet hazinesini açar ki, altmış sene hizmetle o açılmamış. Demek bazı hâlât oluyor ki, birtek âyet Kur'an kadar faide verebilir. Hem ism-i a'zama mazhar olan Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'ın bir âyette mazhar olduğu feyz-i İlahî, belki bir peygamberin umum feyzi kadar olabilir. Veraset-i Ahmediye ile ism-i a'zam zılline mazhar bir mü'min, kendi kabiliyeti itibariyle kemmiyetçe bir Nebinin feyzi kadar sevab alıyor denilse hilaf-ı hakikat olamaz. Hem de sevab ve fazilet, nur âlemindedir. O âlemden bir âlem, bir zerreye sığışabilir. Nasılki bir zerrecik bir şişede, semavat nücümüyle beraber görünebilir. Öyle de, niyet-i hâlise ile şeffafiyet peyda eden bir zikirde veya bir âyette, semavat gibi nuranî sevab ve fazilet yerleşebilir.

Netice-i Kelâm: Ey insafsız ve dikkatsiz ve imanı zaîf, felsefesi kavî, hodbîn, münekkid adam! Şu "On Asl"ı nazara al. Sonra sen hilaf-ı hakikat ve kat'î muhalif-i vaki' gördüğün bir rivayeti bahane ederek ehadîs-i şerifeye ve dolayısıyla Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'ın mertebe-i ismetine hâlel verecek itiraz parmağını uzatma! Zira evvelâ o "On Asl"ın on dairesi, seni inkârdan vazgeçirir. "Hakikî bir kusur varsa bize aittir" derler, hadîse raci' olamaz. "Eğer hakikî değilse, senin sû'-i fehmine aittir" derler. Elhasıl: İnkâr ve redde gitmek için, şu "On Asl"ı tekzib ve ibtal etmek lâzım gelir. Şimdi insafın varsa bu "On Usûl"ü kemal-i dikkatle düşündükten sonra, o aklın hilaf-ı hakikat gördüğü bir hadîsin inkârına kalkışma! "Ya bir tefsiri, ya bir tevili, ya bir tabiri vardır" de, ilişme.

Onbirinci Asıl: Nasıl Kur'an-ı Hakîm'in müteşabihâtı var; teville muhtaçtır veyahut mutlak teslim istiyor. Ehadîsin de Kur'anın müteşabihâtı gibi müşkilâtı vardır. Bazan çok dikkatli tefsire ve tabire muhtaçtır. Geçmiş misallerle iktifa edebilirsiniz.

Evet nasıllı hüşyar olan adam, yatmış olan adamın rü'yasını tabir eder. Öyle de: Bazan uykuda olan bir adam, yanında uyanık olan konuşanların sözlerini işitiyor, fakat kendi âlem-i menamına tatbik eder bir tarzda mana veriyor, tabir ediyor. Öyle de: Ey gaflet ve felsefe uykusu içinde tenvim edilen insafsız adam!. Sırr-1 **تَنَامُ عَيْنِي وَلَا مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى** ve

يَنَامُ قَلْبِي hükmüne mazhar ve hakikî hüşyar ve yakzan olan zâtın gördüğünü sen kendi rü'yanda inkâr değil, tabir et. Evet uykuda bir adamı bir sinek ısırrsa, müdhiş bir harbde yaralar alır gibi bir hakikat-ı nevmiye bazan telakki eder. Ondandır sorulsa, "Hakikaten ben yaralandım. Bana top, tüfek atıldı." diyecek. Yanında oturanlar onun uykusundaki ızdırabına gülüyorlar. İşte bu nevm-âlûd nazar-ı gaflet ve fikr-i felsefe, elbette hakaik-i nübüvvet mihenk olamazlar.

Onikinci Asıl: Nazar-ı nübüvvet ve tevhid ve iman; vahdete, âhirete, uluhiyete baktığı için, hakaikî ona göre görür. Ehl-i felsefe ve hikmetin nazarı; kesrete, esbaba, tabiata bakar, ona göre görür. Nokta-i nazar birbirinden çok uzaktır. Ehl-i felsefenin en büyük bir maksadı, ehl-i Usûl-üd Din ve ülema-i İlm-i Kelâm'ın makasadı içinde görünmeyecek bir derecede küçük ve ehemmiyetsizdir.

İşte onun içindir ki, mevcudatın tafsil-i mahiyetinde ve ince ahvallerinde ehl-i hikmet çok ileri gitmişler. Fakat hakikî hikmet olan ulûm-u âliye-i İlahiye ve uhreviyede o kadar geridirler ki, en basit bir mü'minden daha geridirler. Bu sırrı fehmetmeyenler, muhakkikîn-i İslâmiyeyi, hükemalara nisbeten geri zannediyorlar. Halbuki akılları gözlerine inmiş, kesrette boğulmuş olanların ne haddi var ki, veraset-i nübüvvet ile makasıd-ı âliye-i kudsiyeye yetişenlere yetişebilsinler.

Hem bir şey iki nazar ile bakıldığı vakit, iki muhtelif hakikatı gösteriyor. İkisi de hakikat olabilir. Fennin hiçbir hakikat-ı kat'iyyesi, Kur'anın hakaik-i kudsiyesine ilişemez. Fennin kısa eli, onun münezze ve muallâ damenine erişemez. Nümune olarak bir misal zikrederiz:

Meselâ, Küre-i Arz ehl-i hikmet nazarıyla bakılsa hakikatı şudur ki: Güneş etrafında

mutavassıt bir seyyare gibi hadsiz yıldızlar içinde döner. Yıldızlara nisbeten küçük bir mahluk. Fakat ehl-i Kur'an nazarıyla bakıldığı vakit -Onbeşinci Söz'de izah edildiği gibi- hakikatı şöyledir ki: Semere-i âlem olan insan; en câmi', en bedî' ve en âciz, en aziz, en zaîf, en latif bir mu'cize-i kudret olduğundan, beşik ve meskeni olan zemin; semaya nisbeten maddeten küçüklüğüyle ve hakaretiyle beraber manen ve san'aten bütün kâinatın kalbi, merkezi.. bütün mu'cizat-ı san'atının meşheri, sergisi.. bütün tecelliyat-ı esmasının mazharı, nokta-i mihrakıyesi.. nihayetsiz faaliyet-i Rabbaniyenin mahşeri, ma'kesi.. hadsiz hallakıyet-i İlahiyenin hususan nebatat ve hayvanatın kesretli enva'-ı sagiresinden cevvadane icadın medarı, çarşısı ve pek geniş âhiret âlemlerindeki masnuatın küçük mikyasta nümunegâhı ve mensucat-ı ebediyenin sür'atle işleyen tezgâhı ve menazır-ı sermediyenin çabuk değişen taklidgâhı ve besatîn-i daimenin tohumcuklarına sür'atle sünbüllenen dar ve muvakkat mezraası ve terbiyegâhı olmuştur.

İşte Arzın bu azamet-i maneviyesinden ve ehemmiyet-i san'aviyesindendir ki, Kur'an-ı Hakîm; semavata nisbeten büyük bir ağacın küçük bir meyvesi hükmünde olan Arzı, bütün semavata karşı küçücük kalbi, büyük kalıba mukabil tutmak gibi denk tutuyor. Onu bir kefedede,

bütün semavatı bir kefedede koyuyor, mükerreren رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ diyor. İşte sair

mesaili buna kıyas et ve anla ki: Felsefenin ruhsuz, sönük hakikatleri; Kur'anın parlak, ruhlu hakikatleriyle müsademe edemez. Nokta-i nazar ayrı ayrı olduğu için, ayrı ayrı görünür.

Sözler (341 - 351)

Birinci Nokta: İman ve teklif ihtiyar dairesinde bir imtihan, bir tecrübe, bir müsabaka olduğundan, perdeli ve derin ve tedkik ve tecrübeye muhtaç olan nazarî mes'eleleri elbette bedihî olmaz. Ve herkes ister istemez tasdik edecek derecede zarurî olmaz. Tâ ki Ebu Bekirler a'lâ-yı illiyyîne çıksınlar ve Ebu Cehiller esfel-i safilîne düşsünler. İhtiyar kalmazsa teklif olamaz. Ve bu sır ve hikmet içindir ki, mu'cizeler seyrek ve nâdir verilir. Hem dâr-ı teklifte gözle görünecek olan alâmet-i kıyamet ve eşrat-ı saat, bir kısım müteşabihat-ı Kur'aniye gibi kapalı ve tevilli oluyor. Yalnız, Güneş'in mağribden çıkması bedahet derecesinde herkesi tasdike mecbur ettiğiinden, tövbe kapısı kapanır; daha tövbe ve iman makbul olmaz. Çünkü Ebu Bekirler, Ebu Cehiller ile tasdikte beraber olurlar. Hattâ Hazret-i İsa Aleyhisselâm'ın nüzulü dahi ve kendisi İsa Aleyhisselâm olduğu, nur-u imanın dikkatiyle bilinir; herkes bilemez. Hattâ Deccal ve Süfyan gibi eşhas-ı müdhişe, kendileri dahi kendilerini bilmiyorlar.

İkinci Nokta: Peygambere bildirilen umûr-u gaybiye, bir kısmı tafsil ile bildirilir. Bu kısımda hiç tasarruf edilmez ve karışamaz. Kur'anın ve hadîs-i kudsînin muhkematı gibi. Ve diğer bir kısmı icmal ile bildirilir, tafsilât ve tasviratı onun içtihadına havale edilir. İmana girmeyen hâdisat-ı kevnîyeye ve vukuat-ı istikbaliyeye dair hadîsler gibi. Bu kısımda, Peygamberimiz (Aleyhissalâtü Vesselâm) belâgatıyla -temsiller suretinde- sırr-ı teklif hikmetine muvafık tafsil ve tasvir eder. Meselâ: Bir sohbette derin bir gürültü işitildi. Ferman etti ki: "Bu gürültü, yetmiş seneden beri Cehennem tarafına yuvarlanan bir taşın bu dakikada Cehennem'in dibine yetişip düşmesinin gürültüsüdür." Bu garib haberden beş-altı dakika sonra birisi geldi dedi: "Ya Resulallah! Yetmiş yaşında bulunan filan münafık vefat etti, Cehennem'e gitti." Peygamber'in yüksek beligane kelâmının tevilini gösterdi.

İhtar: Hakaik-i imaniyeye girmeyen cüz'î hâdisat-ı istikbaliye, nazar-ı nübüvvet'e ehemmiyetsizdir.

Üçüncü Nokta: İki Nükte'dir.

Birincisi: Teşbihler ve temsiller suretinde rivayet edilen bir kısım hadîsler, mürur-u zamanla avamın nazarında hakikat telakki edildiğinden vakıa mutabık çıkmıyor. Ayn-ı hakikat olduğu halde vakıa mutabakatı görünmüyor. Meselâ: Hamele-i Arş gibi arzın hamelesinden olan Sevr ve Hut namında ve misalinde iki melaike, koca bir öküz ve pek büyük bir balık tasavvur edilmiş.

İkincisi: Bir kısım hadîsler İslâmların ekseriyeti noktasında veya hükûmet-i İslâmiyenin veya merkez-i hilafetin nokta-i nazarında vürûd ettiği halde, umum ehl-i dünyaya şamil zannedilmiş ve bir cihette hususî bulunduğu halde, küllî ve âmm telakki edilmiş. Meselâ, rivayette vardır ki: "Bir zaman gelecek, Allah Allah diyen kalmayacak." Yani, zikirhaneler kapanacak ve Türkçe ezan ve kamet okunacak demektir.

Dördüncü Nokta: Ecel ve mevt gibi umûr-u gaybiye çok hikmet ve maslahat cihetiyle gizli kaldığı misillü, dünyanın sekeratı ve mevti ve nev'-i beşerin ve cins-i hayvanın eceli ve vefatı olan kıyamet dahi çok maslahatlar için gizlenilmiş. Evet, eğer ecel vakti muayyen olsaydı, -yarı ömür gaflet-i mutlaka içinde ve yarıdan sonra, darağacına asılmak için her gün bir ayak daha onun tarafına atılmakla dehşet-i mutlaka içinde- havf u recanın müvazene-i maslahatkârane ve

hakîmanesi bozulduğu gibi, aynen öyle de: Dünyanın eceli ve sekeratı olan kıyamet vakti muayyen olsaydı, kurûn-u ûlâ ve vustâ fikr-i âhiretten pek az müteessir olacaktı. Ve kurûn-u uhrâ, dehşet-i mutlaka içinde bulunup ne hayat-ı dünyeviyele lezzeti ve kıymeti kalır ve ne de havf u reca içinde ihtiyar ile itaatkârane olan ubudiyetin ehemmiyeti ve hikmeti bulunurdu. Hem eğer muayyen olsa, bir kısım hakaik-i imaniye bedahet derecesine girer, herkes ister istemez tasdik eder. İhtiyar ve irade ile bağı olan sırr-ı teklif ve hikmet-i iman bozulur. İşte bunun gibi çok maslahatlar için umûr-u gaybiye gizli kaldığından herkes her dakikada hem ecelini, hem bekasını düşündüğü için hem dünyaya, hem âhiretine çalışabildiği gibi, her asırda dahi hem kıyamet kopacağını, hem dünyanın devamını düşünebildiği için; hem dünyanın fâniliğinde hayat-ı bâkiyeye, hem hiç ölmeyecek gibi imaret-i dünyaya çalışabilir.

Hem de musibetlerin vakti muayyen olsaydı, musibet başına gelen adam, musibetin intizarında o gelen musibetin belki on mislinden ziyade manevî bir musibet -o intizardan çekmemesi için, hikmet ve rahmet-i İlahiye tarafından gizli, perdeli bırakılmış. Ve ekser hâdisat-ı kevniye-i gaybiye böyle hikmetleri bulunduğundandır ki, gaibden haber vermek yasak edilmiş. لا

يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ düsturuna karşı hürmetsizlik ve itaatsizlik etmemek içindir ki, medar-ı

teklif ve hakaik-i imaniyeden başka olan umûr-u gaybiyeden izn-i Rabbanî ile haber verenler dahi, yalnız işaret suretinde perdeli ve kapalı ihbar etmişler. Hattâ Tevrat ve İncil ve Zebur'da Peygamberimiz hakkında gelen müjdeler ve haberler dahi bir derece perdeli ve kapalı gelmiş ki; o kitabların bir kısım tâbileri tevil edip iman etmediler. Fakat itikadat-ı imaniyeye giren mes'eleleri tasrih ile ve tekrar ile ihbar etmek ve açık bir surette tebliğ etmek hikmet-i teklifin muktezası olduğundan, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan ve Tercüman-ı Zîşan'ı (A.S.M.) umûr-u uhreviyeden tafsilen ve hâdisat-ı istikbaliye-i dünyeviyele icmalen haber vermişler.

Beşinci Nokta: Hem her iki Deccal'ın asırlarına ait olan hârikaları, onların bahsiyle ve münasebetiyle rivayet edildiğinden onların şahıslarından sudûr edeceği telakki ve tevehhüm edilmesinden, o rivayet müteşabih olmuş, manası gizlenmiş. Meselâ, tayyare ve şimendiferle gezmesi...

Hem meselâ, meşhur olmuş ki; İslâm Deccalı öldüğü vakit ona hizmet eden şeytan, İstanbul'da Dikili Taş'ta bütün dünyaya bağırarak ve herkes o sesi işitecek ki: "O öldü." Yani pek acib ve şeytanları dahi hayrette bırakan (radyo) ile bağırılacak, haber verilecek.

Hem Deccal'ın rejimine ve teşkil ettiği komitesine ve hükûmetine ait garib halleri ve dehşetli icraatı, onun şahsıyla münasebetdar rivayet edilmesi cihetiyle manası gizlenmiş. Meselâ: "O kadar kuvvetlidir ve devam eder; yalnız Hazret-i İsa (A.S.) onu öldürebilir, başka çare olamaz." rivayet edilmiş. Yani, onun mesleğini ve yırtıcı rejimini bozacak, öldürecek; ancak semavî ve ulvî, hâlis bir din İsevîlerde zuhur edecek ve hakikat-ı Kur'aniyeye iktida ve ittihad eden bu İsevî dinidir ki, Hazret-i İsa Aleyhisselâm'ın nüzulü ile o dinsiz meslek mahvolur ölür. Yoksa onun şahsı bir mikrop, bir nezle ile öldürülebilir.

Hem bir kısım râvilerin kabil-i hata içtihadlarıyla olan tefsirleri ve hükümleri, hadîs kelimelerine karışıp hadîs zannedilir, mana gizlenir. Vakıa mutabakatı görünmez, müteşabih hükmüne geçer.

Hem eski zamanda, bu zaman gibi cemaatin ve cem'iyetin şahs-ı manevîsi inkişaf etmediğinden ve fikr-i infiradî galib olduğundan, cemaatin sıfât-ı azîmesi ve büyük harekâtı o cemaatin başında bulunan şahıslara verildiği cihetiyle; o şahıslar, hârika ve küllî sıfatlara lâyük ve muvafık olmak için yüz derece cisminden ve kuvvetinden büyük bir acube cisim ve müdhiş bir heykel ve çok hârika bir kuvvet ve iktidar bulunmak lâzım geldiğinden öyle tasvir edilmiş. Vakıa mutabakatı görünmüyor ve o rivayet müteşabih olur.

Hem iki Deccal'ın sıfatları ve halleri ayrı ayrı olduğu halde, mutlak gelen rivayetlerde iltibas oluyor, biri öteki zannedilir. Hem "Büyük Mehdi"nin halleri sâbık Mehdilere işaret eden rivayetlere mutabık çıkmıyor, hadîs-i müteşabih hükmüne geçer. İmam-ı Ali (R.A.) yalnız İslâm Deccalından bahseder.

Şualar (579 - 582)

[Başa Dön](#)

91- Mü'minlere Nefis ve Mallarının mukabilinde CENNET verilmesi.

6. SÖZ sh 25 -29

Altıncı Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ان الله اشترى من المؤمنين انفسهم واموالهم بان لهم الجنة

Nefis ve malını Cenab-ı Hakk'a satmak ve ona abd olmak ve asker olmak; ne kadar kârlı bir ticaret, ne kadar şerefli bir rütbe olduğunu anlamak istersen, şu temsilî hikâyeciği dinle:

Bir zaman bir padişah, raiyetinden iki adama, her birisine emaneten birer çiftlik verir ki; içinde fabrika, makine, at, silâh gibi her şey var. Fakat fırtınalı bir muharebe zamanı olduğundan, hiçbir şey kararında kalmaz. Ya mahvolur veya tebeddül eder gider. Padişah, o iki nefere kemal-i merhametinden bir yaver-i ekremini gönderdi. Gayet merhametkâr bir ferman ile onlara diyordu: Elinizde olan emanetimi bana satınız. Tâ, sizin için muhafaza edeyim, beyhude zayi' olmasın. Hem muharebe bittikten sonra size daha güzel bir surette iade edeceğim. Hem güya o emanet malınızdır, pek büyük bir fiat size vereceğim. Hem o makine ve fabrikadaki âletler, benim namımla ve benim tezgâhımda işlettirilecek. Hem fiatı, hem ücretleri, birden bine yükselecek. Bütün o kârı size vereceğim. Hem de siz, âciz ve fakirsiniz. O koca işlerin masarifatını tedarik edemezsiniz. Bütün masarifatı ve levazımatı, ben deruhde ederim. Bütün vâridatı ve menfaatı size vereceğim. Hem de terhisat zamanına kadar elinizde bırakacağım. İşte beş mertebe kâr içinde kâr...

Eğer bana satmazsanız, zâten görüyorsunuz ki, hiç kimse elindekini muhafaza edemiyor. Herkes gibi elinizden çıkacaktır. Hem beyhude gidecek, hem o yüksek fiattan mahrum kalacaksınız. Hem o nâzik, kıymetdar âletler, mizanlar, istimal edilecek şahane madenler ve işler bulmadığından; bütün bütün kıymetten düşecekler. Hem idare ve muhafaza zahmeti ve külfeti başınıza kalacak. Hem emanette hıyanet cezasını göreceksiniz. İşte beş derece hasaret içinde hasaret...

Hem de bana satmak ise, bana asker olup benim namımla tasarruf etmek demektir. Âdi bir esir ve başı bozuğa bedel, âlî bir padişahın has, serbest bir yaver-i askeri olursunuz.

Onlar, şu iltifatı ve fermanı dinledikten sonra, o iki adamdan akli başında olanı dedi:

-Baş üstüne, ben maalfihar satarım. Hem, bin teşekkür ederim.

Diğeri mağrur, nefsi firavunlaşmış, hodbin, ayyaş, güya ebedî o çiftlikte kalacak gibi, dünya zelzelelerinden dağdağlarından haberi yok. Dedi:

-Yok! Padişah kimdir? Ben mülkümü satmam, keyfimi bozmam...

Biraz zaman sonra birinci adam öyle bir mertebeye çıktı ki, herkes haline gıpta ederdi. Padişahın lütfuna mazhar olmuş, has sarayında saadetle yaşıyor. Diğeri, öyle bir hale giriftar olmuş ki: Hem herkes ona acıyor, hem de "müstehak!" diyor. Çünkü hatasının neticesi olarak hem saadeti ve mülkü gitmiş, hem ceza ve azab çekiyor.

İşte ey nefs-i pürheves! Şu misalin dûrbîni ile hakikatın yüzüne bak. Amma o padişah ise, ezel-ebed Sultanı olan Rabbin, Hâlıkındır. Ve o çiftlikler, makineler, âletler, mizanlar ise, senin daire-i hayatın içindeki mâmelekin ve o mâmelekin içindeki cisim, ruh ve kalbin ve onlar içindeki göz ve dil, akıl ve hayal gibi zahirî ve bâtinî hasselerindir. Ve o yaver-i ekrem ise, Resul-i Kerim'dir. Ve o ferman-ı ahkem ise, Kur'an-ı Hakîm'dir ki, bahsinde bulunduğumuz ticaret-i azîmeyi, şu âyetle ilân ediyor:

انَّ اللّٰهَ اشْتَرٰى مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ بِاَنْ لَّهُمُ الْجَنَّةَ

Ve o dalgalı muharebe meydanı ise, şu fırtınalı dünya yüzüdür ki; durmuyor, dönüyor, bozuluyor ve her insanın aklına şu fikri veriyor: "Madem herşey elimizden çıkacak, fâni olup kaybolacak. Acaba bâkiye tebdil edip ibka etmek çaresi yok mu?" deyip, düşünürken birden semavî sadâ-yı Kur'an işitiliyor. Der: "Evet var. Hem, beş mertebe kârlı bir surette güzel ve rahat bir çaresi var."

Sual: Nedir?

Elcevab: Emaneti, sahib-i hakikîsine satmak.. İşte o satışta, beş derece kâr içinde kâr var.

Birinci kâr: Fâni mal, beka bulur. Çünkü Kayyum-u Bâki olan Zât-ı Zülcelal'e verilen ve

onun yolunda sarfedilen Şu  mr-  zâil, bâkiye inkilab eder, bâki meyveler verir. O vakit ömür dakikaları, âdeta tohumlar, çekirdekler hükmünde zahiren fena bulur,  ur r. Fakat  lem-i bekada, saadet çiçekleri açarlar ve s nb llenirler. Ve  lem-i Berzah'ta ziyadar, munis birer manzara olurlar.

 kinci k r: Cennet gibi bir fiat veriliyor.

 c nc  k r: Her  za ve hasselerin kıymeti, birden bine çıkar. Meselâ: Akıl bir  lettir. Eğer Cenab-ı Hakk'a satmayıp belki nefis hesabına  alıŐtırsan, öyle meŐ'um ve m z'i  ve muacciz bir âlet olur ki; geçmiş zamanın  l m-ı haz nanesini ve gelecek zamanın ehval-i muhavvifanesini senin bu bîçare başına y kletecek, y m ns z ve muzır bir âlet derekesine iner. İŞte bunun içindir ki: F sık adam, aklın iz'ac ve tacizinden kurtulmak için, galiben ya sarhoŐlu a veya eğlenceye ka ar. Eğer Mâlik-i Hakikî'sine satılsa ve onun hesabına  alıŐtırsan; akıl, öyle tılsımlı bir anahtar olur ki: Şu kâinata olan nihayetsiz rahmet hazinelerini ve hikmet definelerini açar. Ve bununla sahibini, saadet-i ebediyeye müheyya eden bir mürşid-i Rabbanî derecesine çıkar. Meselâ: G z bir hassedir ki, ruh bu âlemi o pencere ile seyredir. Eğer Cenab-ı Hakk'a satmayıp belki nefis hesabına  alıŐtırsan; geçici, devamsız bazı güzellikleri, manzaraları seyr ile Şehvet ve heves-i nefسانيyeye bir kavvad derekesinde bir hizmetkâr olur. Eğer gözü, g z n Sâni'-i Bası'ine satsan ve onun hesabına ve izni dairesinde  alıŐtırsan; o zaman Şu g z, Şu kitab-ı kebir-i kâinatın bir m talaacısı ve Şu  lemdeki mu'cizat-ı san'at-ı Rabbaniyenin bir seyircisi ve Şu Küre-i Arz bahçesindeki rahmet çiçeklerinin mübarek bir arısı derecesine çıkar. Meselâ: Dildeki kuvve-i zaikayı, Fâtır-ı Hakîm'ine satmazsan, belki nefis hesabına, mide namına  alıŐtırsan; o vakit midenin tavlasına ve fabrikasına bir kapıcı derekesine iner, sukut eder. Eğer Rezzak-ı Kerim'e satsan; o zaman dildeki kuvve-i zaika, rahmet-i İlahiye hazinelerinin bir nâzır-ı mahiri ve Kudret-i Samedaniye matbahlarının bir müfettiş-i Ő kiri rütbesine çıkar.

İŞte ey akıl, dikkat et! MeŐ'um bir âlet nerede? Kâinat anahtarı nerede? Ey g z, güzel bak!  di bir kavvad nerede? Kütübhane-i İlahînin mütefennin bir n zırını nerede? Ve ey dil, iyi tad! Bir tavla kapıcısı ve bir fabrika yasakçısı nerede? Hazine-i hâssa-i rahmet n zırını nerede?

Ve daha bunlar gibi başka âletleri ve  zaları kıyas etsen anlarsın ki: Hakikaten mü'min Cennet'e lâyık ve kâfir Cehennem'e muvafık bir mahiyet kesbeder. Ve onların herbiri, öyle bir kıymet almalarının sebebi: Mü'min, imanıyla Hâlıkının emanetini, onun namına ve izni dairesinde

istimal etmesidir. Ve kâfir, hıyanet edip nefs-i emmare hesabına çalıştırmasıdır.

Dördüncü Kâr: İnsan zaîftir, belaları çok. Fakirdir, ihtiyacı pek ziyade. Âcizdir, hayat yükü pek ağır. Eğer Kadîr-i Zülcelal'e dayanıp tevekkül etmezse ve itimad edip teslim olmazsa, vicdanı daim azab içinde kalır. Semeresiz meşakkatler, elemeler, teessüfler onu boğar. Ya sarhoş veya canavar eder.

Beşinci kâr: Bütün o âza ve âletlerin ibadeti ve tesbihatı ve o yüksek ücretleri, en muhtaç olduğun bir zamanda, Cennet yemişleri suretinde sana verileceğine; ehl-i zevk ve keşif ve ehl-i ihtisas ve müşahede ittifak etmişler.

İşte bu beş mertebe kârlı ticareti yapmazsan, şu kârlardan mahrumiyetten başka, beş derece hasaret içinde hasarete düşeceksin.

Birinci hasaret: O kadar sevdiğin mal ve evlâd ve perestiş ettiğin nefis ve heva ve meftun olduğun gençlik ve hayat zayi' olup kaybolacak, senin elinden çıkacaklar. Fakat günahlarını, elemelerini sana bırakıp boynuna yükletecekler.

İkinci hasaret: Emanette hıyanet cezasını çekeceksin. Çünkü en kıymetdar âletleri, en kıymetsiz şeylerde sarfedip nefisine zulmettin.

Üçüncü hasaret: Bütün o kıymetdar cihazat-ı insaniyeyi, hayvanlıktan çok aşağı bir derekeye düşürüp hikmet-i İlahiyeye iftira ve zulmettin.

Dördüncü hasaret: Acz ve fakrın ile beraber, o pek ağır hayat yükünü, zaîf beline yükleyip zeval ve firak sillesi altında daim vaveylâ edeceksin.

Beşinci hasaret: Hayat-ı ebediye esasatını ve saadet-i uhreviye levazimatını tedarik etmek için verilen akıl, kalb, göz ve dil gibi güzel hediye-i Rahmaniye, Cehennem kapılarını sana açacak çirkin bir surete çevirmektir.

Şimdi satmağa bakacağız. Acaba o kadar ağır bir şey midir ki, çokları satmaktan kaçıyorlar. Yok, kat'â ve aslâ! Hiç öyle ağırlığı yoktur. Zira helâl dairesi geniştir, keyfe kâfi gelir. Harama girmeye hiç lüzum yoktur. Feraiz-i İlahiye ise hafiftir, azdır. Allah'a abd ve asker olmak, öyle

lezzetli bir şereftir ki, tarif edilmez. Vazife ise: Yalnız bir asker gibi Allah namına işlemeli, başlamalı. Ve Allah hesabıyla vermeli ve almalı. Ve izni ve kanunu dairesinde hareket etmeli, sükûnet bulmalı. Kusur etse, istiğfar etmeli. Yâ Rab! Kusurumuzu afvet, bizi kendine kul kabul et, emanetini kabzetmek zamanına kadar bizi emanette emin kıl. Âmîn demeli ve ona yalvarmalı...

Sözler (25 - 29)

Başa Dön

92- Sadakanın Kabul şartları nelerdir. Sadece mal ile mi verilir?

SÖZ sh 371

Beşinci şart: Allah namına vermektir ki, رزقناهم ifade ediyor. Yani "Mal benimdir, benim namımla vermelisiniz."

Şu şartlarla beraber bir tevsi' de var. Yani: Sadaka nasıl mal ile olur. İlim ile dahi olur. Kavl ile, fiil ile, nasihat ile de oluyor. İşte şu aksama مِمَّا lafzındaki مَا umumiyetiyle işaret ediyor. Hem şu cümle de bizzât işaret ediyor. Çünkü mutlakdır, umumu ifade eder. İşte sadakayı ifade eden şu kısacık cümlede, beş şart ile beraber geniş bir dairesini akla ihsan ediyor. Heyetiyle ihsan ediyor. İşte heyette böyle pek çok nazımlar var. Kelimatın dahi birbirine karşı, aynen geniş böyle bir daire-i nazmiyesi var.

Sözler (371)

Başa Dön

93- Hayvanlar İç Güdüyemi Yoksa SEVK-İ İLAHİ ilemi Hareket eder.

MEKT.sh 348

Beşincisi: Rü'ya-yı sadıka, hiss-i kabl-el vukuun fazla inkişafıdır. Hiss-i kabl-el vuku ise, herkeste cüz'î-küllî vardır. Hattâ hayvanlarda dahi vardır. Hattâ bir zaman ben, bu hiss-i kabl-el vukuu, zahirî ve bâtinî meşhur duygulara ilâve olarak, insanda ve hayvanda "saika" ve "şaika" namıyla aynı "sâmia" ve "bâsıra" gibi iki hiss-i âheri ilmen bulmuştum. Ehl-i dalalet ve ehl-i felsefe, o gayr-ı meşhur hislere; -hata ederek- ahmakçasına "sevk-i tabî" diyorlar. Hâşâ sevk-i tabî değil, belki bir nevi ilham-ı fitrî olarak insan ve hayvanı kader-i İlahî sevk ediyor. Meselâ: Kedi gibi bazı hayvan; gözü kör olduğu vakit, o sevk-i kaderî ile gider, gözüne ilâç olan bir otu bulur, gözüne sürer, iyi olur.

Hem rûy-i zeminin sıhhiye memurları hükmünde ve bedevi hayvanatın cenazelerini kaldırmakla muvazzaf kartal gibi âkil-ül lahm kuşlara bir günlük mesafeden bir hayvan cenazesinin vücudu, o sevk-i kaderî ile ve o hiss-i kabl-el vuku ilhamıyla ve o saika-i İlahî ile bildirilir ve bulurlar.

Hem yeni dünyaya gelmiş bir arı yavrusu; yaşı bir gün iken, havada bir günlük mesafeye gider, havada izini kaybetmeyerek, o sevk-i kaderî ile ve o saika ilhamıyla döner, yuvasına girer. Hattâ herkesin başında çok defa tekerrür ediyor ki, birisinden bahsediyorken, âni kapı açılarak tahminin fevkinde aynı adam gelir. Hattâ Kürdce durub-u emsaldendir:

نَافٍ كُرْبَيْنَهُ بِالْأَنْدَارِ لِي وَرَيْنَهُ Yani: "Kurdun bahsini ettiğin zaman topuzu hazırla, vur; çünkü

kurt geliyor." Demek bir hiss-i kabl-el vuku' ile, latife-i Rabbaniye icmalen o adamın gelmesini hisseder. Fakat aklın şuuru ihata etmediği için; kasden değil, ihtiyarsız olarak bahsetmeye sevkeder. Ehl-i feraset bazan keramet gibi geldiğini beyan eder. Hattâ bir zaman bende şu nevi hassasiyet fazla idi. Bu hali bir düstur içine almak istedim, fakat yakıştıramadım ve yapamadım. Fakat ehl-i salahatta ve bahusus ehl-i velayette bu hiss-i kabl-el vuku' fazla inkişaf eder, kerametkârane âsârını gösterir.

İşte umum avam için dahi bir nevi velayete mazhariyet var ki, rü'ya-yı sadıkada, evliya gibi, gaybî ve istikbalî olan şeyleri görüyorlar. Evet uyku nasilki avam için rü'ya-yı sadıka cihetinde bir mertebe-i velayet hükmündedir; öyle de umum için, gayet güzel ve muhteşem bir sinema-i Rabbaniyenin seyrangâhıdır. Fakat güzel ahlâklı güzel düşünür. Güzel düşünen, güzel levhaları görür. Fena ahlâklı fena düşündüğünden, fena levhaları görür. Hem herkes için, âlem-i şehadet içinde, âlem-i gayba bakan bir penceredir. Hem mukayyed ve fâni insanlar için, saha-i itlak bir meydan ve bir nevi bekaya mazhar ve mazi ve müstakbel, hal hükmünde bir temaşagâhtır. Hem tekâlif-i hayatiye altında ezilen ve meşakkat çeken zîruhlara istirahatgâhıdır. İşte bu gibi sırlar içindir ki, Kur'an-ı Hakîm وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا nev'indeki âyetlerle, hakikat-ı nevmiyeyi ehemmiyetle ders veriyor.

Mektubat (348 - 349)

[Başa Dön](#)

94- Allah Herşeye Kadirdir. Cennetin icadı bir bahar kadar kolaydır. MEKTUBAT 248-251

Dördüncüsü: Şu kâinatta şu görünen ef'al ile tasarruf eden Zât-ı Kadîr'in kudretine nisbeten Cennet'in icadı, bir bahar kadar kolay ve bir baharın icadı, bir çiçek kadar kolaydır. Ve bir çiçeğin mehasin-i san'atı ve letaif-i hilkati, bir bahar kadar letafetli ve kıymetli olabilir. Şu hakikatın sırrı üç şeydir:

Birincisi: Sâni'deki vücub ile tecerrüd.

İkincisi: Mahiyetinin mübayenetiyle adem-i takayyüd.

Üçüncüsü: Adem-i tahayyüz ile adem-i tecezzidir.

Birinci Sır: Vücub ve tecerrüdün hadsiz kolaylığa ve nihayetsiz sühulete sebebiyet vermeleri, gayet derin bir sırdır. Onu bir temsil ile fehme takrib edeceğiz. Şöyle ki:

Vücut mertebeleri muhtelifdir. Ve vücut âlemleri ayrı ayrıdır. Ayrı ayrı oldukları için, vücudda rüshu bulunan bir tabaka-i vücudun bir zerresi, o tabakadan daha hafif bir tabaka-i vücudun bir dağı kadardır ve o dağı istiab eder. Meselâ: Âlem-i şhadetten olan kafadaki hardal kadar kuvve-i hâfıza âlem-i manadan bir kütübhaneye kadar vücudu içine alır. Ve âlem-i haricîden olan tırnak kadar bir âyine, vücudun âlem-i misal tabakasından koca bir şehri içine alır. Ve o âlem-i haricîden olan o âyine ve o hâfızanın şuuruları ve kuvve-i icadiyeleri olsaydı, bir zerrecik vücud-u haricîleri kuvvetiyle, o vücud-u manevîde ve misalîde hadsiz tasarrufat ve tahavvülât yapabilirlerdi. Demek vücud rüshu peyda ettikçe, kuvvet ziyadeleşir; az bir şey, çok hükmüne geçer. Hususan vücud rüshu-u tam kazandıktan sonra, maddeden mücerred ise, kayıd altına girmezse; o vakit cüz'î bir cilvesi, sair hafif tabakat-ı vücudun çok âlemlerini çevirebilir.

İşte **وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى** şu kâinatın Sâni'-i Zülcelali, Vâcib-ül Vücut'dur. Yani: Onun

vücudu zâtîdir, ezelîdir, ebedîdir, ademi mümteni'dir, zevali muhaldır ve tabakat-ı vücudun en rasihi, en esaslısı, en kuvvetlisi, en mükemmelidir. Sair tabakat-ı vücud, onun vücuduna nisbeten gayet zaîf bir gölge hükmündedir. Ve o derece vücud-u Vâcib rasih ve hakikatlı ve vücud-u mümkinat o derece hafif ve zaîftir ki; Muhyiddin-i Arabî gibi çok ehl-i tahkik, sair tabakat-ı

vücudu, evham ve hayal derecesine indirmişler; **لَا مَوْجُودَ إِلَّا هُوَ** demişler. Yani: Vücut-u

Vâcib'e nisbeten başka şeylere vücut denilmemeli; onlar, vücut ünvanına lâıyk değillerdir diye hükmetmişler.

İşte Vâcib-ül Vücut'un hem vâcib, hem zâtî olan kudretine karşı; mevcudatın hem hâdis, hem ârızî vücudları ve mümkinatın hem kararsız, hem kuvvetsiz sübutları; elbette nihayet

derecede kolay ve hafif gelir. Bütün ruhları haşr-i a'zamda ihya edip muhakeme etmek; bir baharda, belki bir bahçede, belki bir ağaçta haşr ü neşrettiği yaprak ve çiçek ve meyveler kadar kolaydır.

İkinci Sır: Mübâyet-i mahiyet ve adem-i takayyüdün kolaylığa sebebiyeti ise şudur ki: Sâni'-i Kâinat, elbette kâinat cinsinden değildir. Mahiyeti, hiçbir mahiyete benzemez. Öyle ise: Kâinat dairesindeki manialar, kayıtlar onun önüne geçemez; onun icraatını takyid edemez. Bütün kâinatı birden tasarruf edip çevirebilir. Eğer kâinat yüzündeki görünen tasarrufat ve e'fal, kâinata havale edilse, o kadar müşkilât ve karışıklığa sebebiyet verir ki; hiçbir intizam kalmadığı gibi, hiçbir şey dahi vücudda kalmaz; belki vücuda gelemez. Meselâ: Nasilki kemerli kubbelerdeki ustalık san'atı, o kubbedeki taşlara havale edilse ve bir taburun zabite ait idaresi, neferata bırakılsa; ya hiç vücuda gelmez veyahut çok müşkilât ve karışıklık içinde intizamsız bir vaziyet alacak. Halbuki o kubbelerdeki taşlara vaziyet vermek için, taş nev'inden olmayan bir ustaya verilse ve taburdaki neferatın idaresi, mertebe itibariyle zabıtlık mahiyetini haiz olan bir zabite havale edilse; hem san'at kolay olur, hem tedbir ve idare sühuletli olur. Çünkü taşlar ve neferler birbirine mani olurlar; usta ve zabıt ise, manisiz her noktaya bakar, idare eder.

İşte **وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى** Vâcib-ül Vücud'un mahiyet-i kudsiyesi, mahiyat-ı mümkinat

cinsinden değildir. Belki bütün hakaik-i kâinat, o mahiyetin esma-i hüsnasından olan Hak isminin şualarıdır. Madem mahiyet-i mukaddesesi hem Vâcib-ül Vücud'dur, hem maddeden mücerredir, hem bütün mahiyata muhaliftir; misli, misali, mes'ûli yoktur. Elbette o Zât-ı Zülcelal'in o kudret-i ezeliyesine nisbeten bütün kâinatın idaresi ve terbiyesi; bir bahar, belki bir ağaç kadar kolaydır. Haşr-i a'zam ve dâr-ı âhîret, Cennet ve Cehennem'in icadı; bir güz mevsiminde ölmüş ağaçların yeniden bir baharda ihyaları kadar kolaydır.

Üçüncü Sır: Adem-i tahayyüz ve adem-i tecezzinin nihayet derecede olan kolaylığa sebebiyet vermelerinin sırrı ise şudur ki: Madem Sâni'-i Kadîr mekândan münezzehtir, elbette kudretiyle her mekânda hazır sayılır. Ve madem tecezzi ve inkısam yoktur; elbette her şeye karşı, bütün esmasıyla müteveccih olabilir. Ve madem heryerde hazır ve herşey'e müteveccih olur.. öyle ise mevcudat ve vesait ve e'crâm onun e'faline mümanaat etmez, ta'vik etmez, belki -hiç lüzum yok, faraza lüzum olsa- elektriğin telleri gibi ve ağacın dalları gibi ve insanın damarları gibi; eşya,

vesile-i teshilat ve vasıta-i vusul-ü hayat ve sebep-i sür'at-i ef'al hükmüne geçer. Ta'vik, takyid, men' ve müdahale şöyle dursun; belki teshil ve tesri' ve îsale vesile hükmüne geçer. Demek Kadîr-i Zülcelal'in tasarrufat-ı kudretine herşey itaat ve inkıyad cihetinde -ihtiyaç yok- eğer ihtiyaç olsa kolaylığa vesile olur.

Elhasıl: Sâni'-i Kadîr külfetsiz, mualecesiz, sür'atle, sühuletle herşey'i o şey'e lâyük bir surette halkeder. Külliyyatı, cüz'iyat kadar kolay icad eder. Cüz'iyatı, külliyyat kadar san'atlı halkeder. Evet külliyyatı ve semavatı ve arzı halkeden kimse, semavat ve arzda olan cüz'iyatı ve efrad-ı zîhayatiyeyi halkeden elbette yine odur ve ondan başka olamaz. Çünkü o küçük cüz'iyat; o külliyyatın meyveleri, çekirdekleri, misal-i musaggarlarıdır. Hem o cüz'iyatı icad eden kim ise, cüz'iyatı ihata eden unsurları ve semavat ve arzı dahi o halketmiştir. Çünkü görüyoruz ki; cüz'iyat külliyyata nisbeten birer çekirdek, birer küçük nüsha hükmündedir. Öyle ise o cüz'ileri halkeden zâtın elinde, anasır-ı külliye ve semavat ve arz bulunmalıdır. Tâ ki, hikmetinin düsturlarıyla ve ilminin mizanlarıyla o küllî ve muhit mevcudatın hülâsalarını, manalarını, nûmunelerini; o küçük misal-i musaggarlar hükmünde olan cüz'iyatta dercedebilsin. Evet acaib-i san'at ve garaib-i hilkat noktasında cüz'iyat, külliyyattan geri değil; çiçekler, yıldızlardan aşağı değil; çekirdekler, ağaçların madûnunda değil; belki çekirdekteki nakş-ı kader olan manevî ağaç, bağdaki nesc-i kudret olan mücessem ağaçtan daha acibdir. Ve hilkat-ı insaniye, hilkat-ı âlemden daha acibdir. Nasılki bir cevher-i ferd üstünde, esîr zerratıyla bir Kur'an-ı hikmet yazılsa, semavat yüzündeki yıldızlarla yazılan bir Kur'an-ı azametden kıymetçe daha ehemmiyetli olabilir. Öyle de; çok küçük cüz'iyatlar var, mu'cizat-ı san'atça külliyyattan üstündür.

Mektubat (248 - 251)

[Başa Dön](#)

95- Kur'anda NAMAZ İbadeti Neden çok tekrar EMREDİLMİŞ 4.SÖZ 9.SÖZ 21.SÖZ

Dördüncü Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الصَّلَاةُ عِمَادُ الدِّينِ

Namaz, ne kadar kıymetdar ve mühim, hem ne kadar ucuz ve az bir masraf ile kazanılır,

hem namazsız adam ne kadar divane ve zararlı olduğunu, iki kerre iki dört eder derecesinde kat'î anlamak istersen; şu temsilî hikâyeciğe bak, gör:

Bir zaman bir büyük hâkim, iki hizmetkârını, -herbirisine yirmidört altun verip- iki ay uzaklıkta has ve güzel bir çiftliğine ikamet etmek için gönderiyor. Ve onlara emreder ki: "Şu para ile yol ve bilet masrafı yapınız. Hem oradaki meskeninize lâzım bazı şeyleri mübayaa ediniz. Bir günlük mesafede bir istasyon vardır. Hem araba, hem gemi, hem şimendifer, hem tayyare bulunur. Sermayeye göre binilir."

İki hizmetkâr, ders aldıktan sonra giderler. Birisi bahtiyar idi ki, istasyona kadar bir parça para masraf eder. Fakat o masraf içinde efendisinin hoşuna gidecek öyle güzel bir ticaret elde eder ki; sermayesi birden bine çıkar. Öteki hizmetkâr bedbaht, serseri olduğundan; istasyona kadar yirmiüç altununu sarfeder. Kumara-mumara verip zayı' eder, birtek altunu kalır. Arkadaşı ona der: "Yahu, şu liranı bir bilete ver. Tâ, bu uzun yolda yayan ve aç kalmayasın. Hem bizim efendimiz kerimdir; belki merhamet eder, ettiğin kusuru afveder. Seni de tayyareye bindirirler. Bir günde mahall-i ikametimize gideriz. Yoksa iki aylık bir çölde aç, yayan, yalnız gitmeye mecbur olursun." Acaba şu adam inad edip, o tek lirasını bir define anahtarı hükmünde olan bir bilete vermeyip, muvakkat bir lezzet için sefahete sarfetse; gayet akılsız, zararlı, bedbaht olduğunu, en akılsız adam dahi anlamaz mı?

İşte ey namazsız adam ve ey namazdan hoşlanmayan nefsim!

O hâkim ise; Rabbimiz, Hâlıkımızdır. O iki hizmetkâr yolcu ise; biri mütedeyyin, namazını şevk ile kılar. Diğeri gafil, namazsız insanlardır. O yirmidört altun ise, yirmidört saat her gündeki ömürdür. O has çiftlik ise, Cennet'tir. O istasyon ise, kabirdir. O seyahat ise kabre, haşre, ebede gidecek beşer yolculuğudur. Amele göre, takva kuvvetine göre, o uzun yolu mütefavit derecede kat'ederler. Bir kısım ehl-i takva, berk gibi bin senelik yolu, bir günde keser. Bir kısmı da, hayal gibi ellibin senelik bir mesafeyi bir günde kat'eder. Kur'an-ı Azîmüştan, şu hakikate iki âyetiyle işaret eder. O bilet ise, namazdır. Birtek saat, beş vakit namaza abdestle kâfi gelir. Acaba yirmiüç saatini şu kısacık hayat-ı dünyeviyeye sarfeden ve o uzun hayat-ı ebediyeye birtek saatini sarfetmeyen; ne kadar zarar eder, ne kadar nefesine zulmeder, ne kadar hilaf-ı akıl hareket eder. Zira bin adamın iştirak ettiği bir piyango kumarına yarı malını vermek, akıl kabul ederse; halbuki kazanç ihtimali binde birdir. Sonra yirmidörtten bir malını, yüzde doksandokuz ihtimal ile kazancı musaddak bir hazine-i ebediyeye vermemek; ne kadar hilaf-ı akıl ve hikmet hareket ettiğini, ne

kadar akıldan uzak düştüğünü, kendini âkıl zanneden adam anlamaz mı?

Halbuki namazda ruhun ve kalbin ve aklın büyük bir rahatı vardır. Hem cisme de o kadar ağır bir iş değildir. Hem namaz kılanın diğer mubah dünyevî amelleri, güzel bir niyet ile ibadet hükmünü alır. Bu surette bütün sermaye-i ömrünü, âhirete mal edebilir. Fâni ömrünü, bir cihette ibka eder.

Sözler (20 - 21)

Yirmibirinci Söz

[İki Makamdır]

Birinci Makam

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلٰی الْمُؤْمِنِیْنَ كِتَابًا مَّوْقُوْتًا

Bir zaman sinnen, cismen, rütbeten büyük bir adam bana dedi: "Namaz iyidir. Fakat hergün hergün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor."

O zâtın o sözünden hayli zaman geçtikten sonra, nefsimi dinledim. İşittim ki, aynı sözleri söylüyor ve ona baktım gördüm ki; tenbellik kulağıyla şeytandan aynı dersi alıyor. O vakit anladım: O zât o sözü, bütün nüfus-u emmarenin namına söylemiş gibidir veya söylettirilmiştir. O zaman ben dahi dedim: "Madem nefsim emmaredir. Nefsini ıslah etmeyen, başkasını ıslah edemez. Öyle ise, nefsimden başlarım."

Dedim: Ey nefis! Cehl-i mürekkebe içinde, tenbellik döşeginde, gaflet uykusunda söylediğin şu söze mukabil "beş ikaz"ı benden işit.

Birinci ikaz: Ey bedbaht nefsim! Acaba ömrün ebedî midir! Hiç kat'î senedin var mı ki,

gelecek seneye belki yarına kadar kalacaksın? Sana usanç veren, tevehhüm-ü ebediyettir. Keyf için, ebedî dünyada kalacak gibi nazlanıyorsun. Eğer anlasa idin ki, ömrün azdır hem faidesiz gidiyor. Elbette onun yirmidörtten birisini, hakikî bir hayat-ı ebediyenin saadetine medar olacak bir güzel ve hoş ve rahat ve rahmet bir hizmete sarfetmek; usanmak şöyle dursun, belki ciddî bir iştiyak ve hoş bir zevki tahrike sebep olur.

İkinci ikaz: Ey şikem-perver nefsim! Acaba hergün hergün ekmek yersin, su içersin, havayı teneffüs edersin; sana onlar usanç veriyor mu? Madem vermiyor; çünkü ihtiyaç tekerrür ettiğinden, usanç değil belki telezzüz ediyorsun. Öyle ise: Hane-i cismimde senin arkadaşların olan kalbimin gıdası, ruhumun âb-ı hayatı ve latife-i Rabbaniyemin hava-yı nesimini cezb ve celbenden namaz dahi, seni usandırmamak gerektir. Evet nihayetsiz teessürat ve elemlere maruz ve mübtela ve nihayetsiz telezzüzata ve emellere meftun ve pürsevda bir kalbin kut ve kuvveti; herşeye kadir bir Rahîm-i Kerim'in kapısını niyaz ile çalmakla elde edilebilir. Evet şu fâni dünyada kemal-i sür'atle vaveylâ-yı firakı koparan giden ekser mevcudatla alâkadar bir ruhun âb-ı hayatı ise; herşeye bedel bir Mabud-u Bâki'nin, bir Mahbub-u Sermedî'nin çeşme-i rahmetine namaz ile teveccüh etmekle içilebilir. Evet fitraten ebediyeti isteyen ve ebed için halkolunan ve ezeli ve ebedî bir zâtın âyinesi olan ve nihayetsiz derecede nazik ve letafetli bulunan zîşuur bir sırr-ı insanî, zînur bir latife-i Rabbaniye; şu kasavetli, ezici ve sıkıntılı, geçici ve zulümatlı ve boğucu olan ahval-i dünyeviye içinde, elbette teneffüse pek çok muhtaçtır ve ancak namazın penceresiyle nefes alabilir.

Üçüncü ikaz: Ey sabırsız nefsim! Acaba geçmiş günlerdeki ibadet külfetini ve namazın meşakkatini ve musibet zahmetini, bugün düşünüp muzdarib olmak, hem gelecek günlerdeki ibadet vazifesini ve namaz hizmetini ve musibet elemi, bugün tasavvur edip sabırsızlık göstermek hiç kâr-ı akıl mıdır? Şu sabırsızlıkta misalin şöyle bir sersem kumandana benzer ki: Düşmanın sağ cenah kuvveti onun sağındaki kuvvetine iltihak etmiş ve ona taze bir kuvvet olduğu halde; o tutar mühim bir kuvvetini sağ cenaha gönderir, merkezi zayıflştırır. Hem sol cenahta düşmanın askeri yok iken ve daha gelmeden, büyük bir kuvvet gönderir, "Ateş et!" emrini verir. Merkezi bütün bütün kuvvetten düşürtür. Düşman işi anlar, merkeze hücum eder; tar ü mar eder. Evet buna benzersin. Çünkü geçmiş günlerin zahmeti, bugün rahmete kalbolmuş; elemi gitmiş, lezzeti kalmış. Külfeti, keramete iltihak ve meşakkati, sevaba inkılab etmiş. Öyle ise ondan usanç almak değil, belki yeni bir şevk, taze bir zevk ve devama ciddî bir gayret almak lâzımgelir. Gelecek günler ise madem gelmemişler. Şimdiden düşünüp usanmak ve fütur getirmek; aynen o

günlerde açlığı ve susuzluğu ile bugün düşünüp bağırıp çağırmak gibi bir divaneliktir. Madem hakikat böyledir. Âkıl isen, ibadet cihetinde yalnız bugünü düşün ve onun bir saatini, ücreti pek büyük, külfeti pek az, hoş ve güzel ve ulvî bir hizmete sarfediyorum, de. O vakit senin acı bir füturun, tatlı bir gayrete inkılab eder.

İşte ey sabırsız nefsim! Sen üç sabır ile mükellefsin. Birisi: Taat üstünde sabırdır. Birisi: Masiyetten sabırdır. Diğeri: Musibete karşı sabırdır. Aklın varsa, şu üçüncü ikazdaki temsilde görünen hakikatı rehber tut. Merdane "Ya Sabur" de, üç sabrı omuzuna al. Cenab-ı Hakk'ın sana verdiği sabır kuvvetini eğer yanlış yolda dağıtmazsan, her meşakkate ve her musibete kâfi gelebilir ve o kuvvetle dayan.

Dördüncü ikaz: Ey sersem nefsim! Acaba şu vazife-i ubudiyet neticesiz midir, ücreti az mıdır ki, sana usanç veriyor? Halbuki bir adam sana birkaç para verse veyahut seni korkutsa, akşama kadar seni çalıştırır ve fütursuz çalışırsın. Acaba bu misafirhane-i dünyada âciz ve fakir kalbine kut ve gına ve elbette bir menzilin olan kabrinde gıda ve ziya ve herhalde mahkemen olan Mahşer'de sened ve berat ve ister istemez üstünden geçilecek Sırat Köprüsü'nde nur ve burak olacak bir namaz, neticesiz midir veyahut ücreti az mıdır? Bir adam sana yüz liralık bir hediye va'detse, yüz gün seni çalıştırır. Hulf-ul va'd edebilir o adama itimad edersin, fütursuz işlersin. Acaba hulf-ul va'd hakkında muhal olan bir zât, Cennet gibi bir ücreti ve saadet-i ebediye gibi bir hediyeyi sana va'd etse, pek az bir zamanda, pek güzel bir vazifede seni istihdam etse; sen hizmet etmezsen veya isteksiz, suhre gibi veya usançla, yarım yamalak hizmetinle onu va'dinde ittiham ve hediyesini istihfaf etsen, pek şiddetli bir te'dibe ve dehşetli bir tazibe müstehak olacağını düşünmüyor musun? Dünyada hapsin korkusundan en ağır işlerde fütursuz hizmet ettiğin halde; Cehennem gibi bir haps-i ebedînin havfı, en hafif ve latif bir hizmet için sana gayret vermiyor mu?

Beşinci ikaz: Ey dünyaperest nefsim! Acaba ibadetteki füturun ve namazdaki kusurun meşagil-i dünyeviye'nin kesretinden midir veyahut derd-i maişetin meşgalesiyle vakit bulamadığından mıdır? Acaba sırf dünya için mi yaratılmışsın ki, bütün vaktini ona sarfediyorsun! Sen istidad cihetiyle bütün hayvanatın fevkinde olduğunu ve hayat-ı dünyeviye'nin levazimatını tedarikte iktidar cihetiyle, bir serçe kuşuna yetişemediğini biliyorsun. Bundan neden anlamıyorsun ki, vazife-i asliyen hayvan gibi çabalamak değil; belki hakikî bir insan gibi, hakikî bir hayat-ı daime için sa'y etmektir. Bununla beraber meşagil-i dünyeviye dediğin, çoğu sana ait olmayan ve fuzuli bir surette karıştığın ve karıştırdığın malayani meşgalelerdir. En elzemini bırakıp, güya

binler sene ömrün var gibi en lüzumsuz malûmat ile vakit geçiriyorsun. Meselâ: Zühal'in etrafındaki halkaların keyfiyeti nasıldır ve Amerika tavukları ne kadardır? gibi kıymetsiz şeylerle kıymettar vaktini geçiriyorsun. Güya kozmoğrafya ilminden ve istatistikçi fenninden bir kemal alıyorsun.

Eğer desen: "Beni namazdan ve ibadetten alıkoyan ve fütur veren öyle lüzumsuz şeyler değil, belki derd-i maişetin zarurî işleridir." Öyle ise ben de sana derim ki: Eğer yüz kuruş bir gündelik ile çalışsan; sonra biri gelse, dese ki: "Gel on dakika kadar şurayı kaz, yüz lira kıymetinde bir pırlanta ve bir zümrüt bulacaksın." Sen ona: "Yok, gelmem. Çünkü on kuruş gündeliğimden kesilecek, nafakam azalacak" desen; ne kadar divanece bir bahane olduğunu elbette bilirsin. Aynen onun gibi; sen şu bağında, nafakan için işliyorsun. Eğer farz namazı terketsen, bütün sa'yin semeresi, yalnız dünyevî ve ehemmiyetsiz ve bereketsiz bir nafakaya münhasır kalır. Eğer sen istirahat ve teneffüs vaktini, ruhun rahatına, kalbin teneffüsüne medar olan namaza sarfetsen; o vakit, bereketli nafaka-i dünyeviye ile beraber, senin nafaka-i uhreviyene ve zâd-ı âhiretine ehemmiyetli bir menba olan, iki maden-i manevî bulursun:

Birinci maden: Bütün bağındaki *{(Haşiye): Bu makam, bir bağda bir zâta bir derstir ki, bu tarz ile beyan edilmiş.}* yetiştirdiğin -çiçekli olsun, meyveli olsun- her nebatın, her ağacın tesbihatından, güzel bir niyet ile, bir hisse alıyorsun.

İkinci maden: Hem bu bağdan çıkan mahsulâtta kim yese -hayvan olsun, insan olsun; inek olsun, sinek olsun; müşteri olsun, hırsız olsun- sana bir sadaka hükmüne geçer. Fakat o şart ile ki: Sen, Rezzak-ı Hakikî namına ve izni dairesinde tasarruf etsen ve onun malını, onun mahlukatına veren bir tevziat memuru nazarıyla kendine baksan...

İşte bak, namazı terk eden ne kadar büyük bir hasaret eder, ne kadar ehemmiyetli bir serveti kaybeder ve sa'ye pek büyük bir şevk veren ve amelde büyük bir kuvve-i manevî temin eden o iki neticeden ve o iki madenden mahrum kalır, iflas eder. Hattâ ihtiyarlandıkça bahçecilikten usanır, fütur gelir. "Neme lâzım" der. "Ben zâten dünyadan gidiyorum. Bu kadar zahmeti ne için çekeceğim?" diyecek, kendini tenbelliğe atacaktır. Fakat evvelki adam der: "Daha ziyade ibadetle beraber sa'y-i helâle çalışacağım. Tâ, kabrime daha ziyade ışık göndereceğim, âhiretime daha ziyade zahîre tedarik edeceğim."

Elhasıl: Ey nefis! Bil ki dünkü gün senin elinden çıktı. Yarın ise senin elinde sened yok ki, ona mâliksin. Öyle ise hakikî ömrünü, bulunduğun gün bil. Lâakal günün bir saatini, ihtiyat akçesi gibi, hakikî istikbal için teşkil olunan bir sandukça-i uhreviye olan bir mescide veya bir seccadeye at. Hem bil ki: Her yeni gün, sana hem herkese, bir yeni âlemin kapısıdır. Eğer namaz kılmazsan, senin o günkü âlemin zulümatlı ve perişan bir halde gider, senin aleyhinde âlem-i misalde şahadet eder. Zira herkesin, her günde, şu âlemden bir mahsus âlemi var. Hem o âlemin keyfiyeti, o adamın kalbine ve ameline tâbi'dir. Nasılki âyinende görünen muhteşem bir saray, âyinenin rengine bakar. Siyah ise, siyah görünür. Kırmızı ise, kırmızı görünür. Hem onun keyfiyetine bakar. O âyine şişesi düzgün ise, sarayı güzel gösterir. Düzgün değil ise, çirkin gösterir. En nazik şeyleri kaba gösterdiği misillü; sen kalbinle, aklınla, amelinle, gönlünle, kendi âleminin şeklini değiştirirsin. Ya aleyhinde, ya lehinde şahadet ettirebilirsin. Eğer namazı kılsan, o namazın ile o âlemin Sâni'-i Zülcelal'ine müteveccih olsan; birden, sana bakan âlemin tenevvür eder. Âdeta namazın bir elektrik lâmbası ve namaza niyetin, onun düğmesine dokunması gibi, o âlemin zulümatını dağıtır ve o herc ü merc-i dünyeviyedeki karmakarışık perişanîyet içindeki tebeddülât ve harekât, hikmetli bir intizam ve manidar bir kitabet-i kudret olduğunu gösterir. **اللَّهُ نُورٌ**

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ âyet-i pür-envârından bir nuru, senin kalbine serper. Senin o günkü âlemini, o nurun in'ikasıyla ışıklandırır. Senin lehinde nuraniyetle şahadet ettirir.

Sakın deme: "Benim namazım nerede, şu hakikat-ı namaz nerede?" Zira bir hurma çekirdeği, bir hurma ağacı gibi, kendi ağacını tavsif eder. Fark yalnız icmal ve tafsil ile olduğu gibi; senin ve benim gibi bir âminin -velev hissetmezse- namazı, büyük bir velinin namazı gibi şu nurdan bir hissesi var, şu hakikattan bir sırrı vardır -velev şuurun taalluk etmezse-. Fakat derecata göre inkişaf ve tenevvürü ayrı ayrıdır. Nasıl bir hurma çekirdeğinden, tâ mükemmel bir hurma ağacına kadar ne kadar meratib bulunur. Öyle de: Namazın derecatında da daha fazla meratib bulunabilir. Fakat bütün o meratibde, o hakikat-ı nuraniyenin esası bulunur.

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ قَالَ الصَّلَاةُ عِمَادُ الدِّينِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ

96- Abdest ve İbadetlerde gelen VESVESE nin Mahiyeti ve Hikmeti nedir **SÖZ 274-278****Yirmibirinci Söz'ün İkinci Makamı**

[Kalbin beş yarasına beş merhemi tazammun eder.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ * وَأَعُوذُ بِكَ رَبَّ أَنْ يَحْضُرُونِ

Ey maraz-ı vesvese ile mübtela! Biliyor musun vesvesen neye benzer? Musibete benzer. Ehemmiyet verdikçe şişer, ehemmiyet vermezsen söner. Ona büyük nazarıyla baksan büyür. Küçük görsen, küçülür. Korksan ağırlaşır, hasta eder. Havf etmezsen hafif olur, mahfî kalır. Mahiyetini bilmezsen devam eder, yerleşir. Mahiyetini bilsen, onu tanısan gider. Öyle ise, şu musibetli vesvesenin aksam-ı kesîresinden kesîr-ül vuku olan yalnız beş vechini beyan edeceğim. Belki sana ve bana şifa olur. Zira şu vesvese öyle bir şeydir ki, cehil onu davet eder, ilim onu tardeder. Tanımazsan gelir, tanısan gider.

Birinci Vecih - Birinci Yara: Şeytan evvelâ şübheyi kalbe atar. Eğer kalb kabul etmezse, şübheden şetme döner. Hayale karşı şetme benzer bazı pis hatıraları ve münafî-i edeb çirkin halleri tasvir eder. Kalbe "Eyvah" dedirtir, ye'se düşürtür. Vesveseli adam zanneder ki; kalbi, Rabbine karşı sû'-i edebde bulunuyor. Müdhiş bir halecan ve heyecan hisseder. Bundan kurtulmak için huzurdan kaçır, gaflete dalmak ister. Bu yaranın merhemi budur:

Bak ey bîçare vesveseli adam! Telaş etme. Çünkü senin hatırına gelen şetm değil, belki tahayyüldür. Tahayyül-ü küfür, küfür olmadığı gibi; tahayyül-ü şetm dahi, şetm değildir. Zira mantıkça tahayyül, hüküm değildir. Şetm ise, hükümdür. Hem bununla beraber o çirkin sözler,

senin kalbinin sözleri değil. Çünkü senin kalbin ondan müteessir ve müteessiftir. Belki kalbe yakın olan lümme-i şeytanîden geliyor. Vesvesenin zararı, tevehhüm-ü zarardır. Yani onu zararlı tevehhüm etmekle, kalben mutazarrır olmaktır. Çünkü hükümsüz bir tahayyülü hakikat tevehhüm eder. Hem şeytanın işini kendi kalbine mal eder. Onun sözünü, ondan zanneder. Zarar anlar, zarara düşer. Zâten şeytanın da istediği odur.

İkinci Vecih budur ki: Manalar kalbden çıktıkları vakit, suretlerden çıplak olarak hayale girerler; oradan suretleri giyerler. Hayal ise, her vakit bir sebep tahtında bir nevi suretleri nesceder. Ehemmiyet verdiği şeyin suretlerini yol üstünde bırakır. Hangi mana geçse ya ona giydirir, ya takar, ya bulaştırır, ya perde eder. Eğer manalar münezzeh ve temiz iseler, suretler mülevves ve rezil ise giymek yoktur, fakat temas var. Vesveseli adam, teması telebbüsle iltibas eder. "Eyvah!" der. "Kalbim ne kadar bozulmuş. Bu sefillik, bu hisset-i nefis, beni matrud eder." Şeytan onun şu damarından çok istifade eder. Şu yaranın merhemi şudur:

Dinle ey bîçare! Nasilki, senin namazın edeb-i nezihanesinin vesilesi olan zahirî taharete, batnının bâtınındaki necaset ona tesir etmez ve bozmaz. Öyle de: Maânî-i mukaddesenin, suret-i mülevveseye mücavereti zarar etmez. Meselâ sen âyât-ı İlahiyeyi tefekkür ediyorsun. Birden bir maraz, ya bir iştiha, ya bevl gibi bir emr-i müheyyic şiddetle senin hissine dokunuyor. Elbette senin hayalin, deva-i illet ve kaza-i hacetin levazimatını görecek, bakacak, onlara münasib süflî suretleri nescedecek ve gelen manalar ortalarından geçecekler. Geçeceklerine ne beis vardır, ne televvüs var ve ne zarar var ve ne hatar var. Yalnız hatar ise hasr-ı nazardır, zann-ı zarardır.

Üçüncü Vecih budur ki: Eşya mabeynlerinde, bazı münasebat-ı hafiyeye bulunur. Hattâ hiç ümid etmediğin şeyler içinde münasebet ipleri bulunur. Ya bizzât bulunur veya senin hayalin, meşgul olduğu san'ata göre o ipleri yapmış, onları birbiriyle bağlamış. Şu sırr-ı münasebettendir ki, bazan bir mukaddes şeyi görmek, bir mülevves şeyi hatıra getirir. Fenn-i Beyan'da beyan olduğu gibi, "Hariçte uzaklık sebebi olan zıddiyet ise, hayalde sebep-i kurbiyettir." Yani: İki zıddın suretlerinin cem'ine vasıta, bir münasebet-i hayaliyedir. Bu münasebetle gelen tahattura, tedai-yi efkâr tabir edilir. Meselâ: Sen namazda, münacatta, Kâ'be karşısında, huzur-u İlahîde iken, âyâtı tefekkürde olduğun bir halde; şu tedai-yi efkâr, seni tutup en uzak malayaniyat-ı rezileye sevkeder. Senin başın, böyle bir tedai-yi efkâra mübtela ise, sakın telaş etme. Belki intibaha geldiğin anda, dön. "Aman ne kusur ettim" deyip tedkikle meşgul olup durma. Tâ o zaîf münasebet, senin dikkatinle kuvvet peyda etmesin. Zira teessür gösterdikçe, ehemmiyet verdikçe,

senin o zaîf tahatturun melekeye döner. Bir maraz-ı hayalî olur. Korkma, maraz-ı kalbî değil. Şu nevi tahattur ise, galiben ihtiyarsızdır. Hususan hassas asabîlerde daha galibdir. Şeytan, şu nevi vesvesenin madenini çok işlettirir. Şu yaranın merhemi şudur ki:

Tedai-yi efkâr, galiben ihtiyarsızdır. Onda mes'uliyet yoktur. Hem tedaide, mücaveret var; temas ve ihtilat yoktur. Onun için, efkârın keyfiyetleri, birbirine sirayet etmez, birbirine zarar vermez. Nasılki şeytan ile melek-i ilham, kalb taraflarında mücaveretleri var ve fücvar ve ebrarın karabetleri ve bir meskende durmaları, zarar vermez. Öyle de, tedai-yi efkâr saikasıyla istemediğin pis hayalat, gelip nezih efkârın içine girse; zarar vermez. Meğer kasden olsa veya zarar zannıyla onunla ziyade meşgul olsa. Hem bazan kalb yoruluyor. Fikir, kendini eğlendirmek için rastgele bir şeyle meşgul olur. Şeytan fırsat bulur, pis şeyleri önüne serpiyor, sürüyor.

Dördüncü Vecih: Amelin en iyi suretini taharriden neş'et eden bir vesvesedir ki, takva zannıyla teşeddüd ettikçe hal ona şiddetlenir. Hattâ bir dereceye varır ki, o adam amelin daha evlâsını ararken, harama düşer. Bazan bir sünnetin araması, bir vâcibi terkettiriyor. "Acaba amelim sahih oldu mu?" der, iade eder. Bu hal devam eder. Gayet ye'se düşer. Şeytan şu halinden istifade eder, onu yaralar. Şu yaranın iki merhemi var:

Birinci merhem: Bu gibi vesvese ehl-i İtizale lâyıktır. Çünkü onlar derler: "Medar-ı teklif olan ef'al ve eşya, kendi zâtında, âhiret itibariyle ya hüsnü var; sonra o hüsne binaen emredilmiş veya kubhu var; sonra ona binaen nehyedilmiş. Demek eşyada, âhiret ve hakikat nokta-i nazarında olan hüsün ve kubh zâtîdir; emir ve nehy-i İlahî ona tâbi'dir." Bu mezhebe göre, insan her işlediği amelde şöyle bir vesvese gelir: "Acaba amelim nefs-ül emirdeki güzel surette yapılmış mıdır?" Amma mezheb-i hak olan Ehl-i Sünnet ve Cemaat derler ki: Cenab-ı Hak bir şeye emreder, sonra hasen olur. Nehyeder, sonra kabih olur. Demek emir ile güzellik, nehy ile çirkinlik tahakkuk eder. Hüsün ve kubh mükellefin ittilama bakar ve ona göre takarrür eder. Şu hüsün ve kubh ise, surî ve dünyaya bakan yüzünde değil, belki âhirete bakan yüzedir. Meselâ, sen namaz kıldın veya abdest aldın. Halbuki namazını ve abdestini fesada verecek bir sebep, nefs-ül emirde varmış. Lâkin sen ona hiç muttali olmadın. Senin namazın ve abdestin hem sahihtir, hem hasendir. Mu'tezile der: "Hakikatte kabih ve fasiddir. Lâkin senden kabul edilir. Çünkü ceclin var, bilmedin ve özrün var." Öyle ise Ehl-i Sünnet mezhebine göre, zahir-i şeriate muvafık olarak işlediğin ameline: "Acaba sahih olmuş mu?" deyip vesvese etme. Fakat, "Kabul olmuş mu?" de. Gururlanma, ucbe girme.

İkinci merhem: Dinde harec yoktur. **لَا حَرَجَ فِي الدِّينِ** Madem dört mezheb haklıdır.

Madem istiğfara müncer olan derk-i kusur ise, gurura müncer olan hüsn-ü amelin rü'yetine -böyle vesveseli adama- müreccahtır. Yani böyle vesveseli adam, amelini güzel görüp gurura düşmektense, amelini kusurlu görse, istiğfar etse, daha evlâdır. Madem böyledir, sen vesveseyi at. Şeytana de ki: Şu hal, bir harecdir. Hakikat-ı hale muttali olmak güçtür. Dindeki yüsre münafidir.

الدِّينُ يَسْرٌ لَا حَرَجَ فِي الدِّينِ esasına muhaliftir. Elbette böyle amelim bir mezheb-i hakka muvafık gelir. O bana kâfidir. Hem lâakal ben aczimi itiraf ederek ibadeti lâıyk-ı vechile edemediğimden istiğfar ve tazarru' ile merhamet-i İlahiyeye dehalet edip, kusurum affolunmak, kusurlu amelim kabul olunmak için mütezellilane bir niyaza vesiledir.

BEŞİNCİ VECİH: Mesail-i imaniyede şübhe suretinde gelen vesvesedir. Bîçare vesveseli adam, bazan tahayyülü, taakkul ile iltibas eder. Yani: Hayale gelen bir şübheyi, akla girmiş bir şübhe tevehhüm edip, itikadına hanel gelmiş zanneder. Hem bazan tevehhüm ettiği bir şübheyi, imana zarar veren bir şek zanneder. Hem bazan tasavvur ettiği bir şübheyi, tasdik-ı aklîye girmiş bir şübhe zanneder. Hem bazan bir emr-i küfrîde tefekkürü, küfür zanneder. Yani dalaletin esbabını anlamak suretinde kuvve-i müfekkirenin cevelanını ve tedkikatını ve bîtarafane muhakemesini, hilaf-ı iman zanneder. İşte telkinat-ı şeytaniyenin eseri olan şu zanlardan ürkerek, "Eyvah! Kalbim bozulmuş, itikadıma hanel gelmiş" der. O haller, galiben ihtiyarsız olduğundan, cüz'-i ihtiyarîsiyle ıslah edemediğinden ye'se düşer. Bu yaranın merhemi şudur ki:

Tahayyül-ü küfür, küfür olmadığı gibi; tevehhüm-ü küfür dahi, küfür değildir. Tasavvur-u dalalet dalalet olmadığı gibi; tefekkür-ü dalalet dahi, dalalet değildir. Çünkü hem tahayyül, hem tevehhüm, hem tasavvur, hem tefekkür; tasdik-ı aklîden ve iz'an-ı kalbîden ayırdırlar, başkadırlar. Onlar bir derece serbesttirler. Cüz'-i ihtiyariyeyi pek dinlemiyorlar. Teklif-i dinî altına çok giremiyorlar. Tasdik ve iz'an, öyle değildir. Bir mizana tâbî'dirler. Hem tahayyül, tevehhüm, tasavvur, tefekkür, nasıllki tasdik ve iz'an değildir. Öyle de şübhe ve tereddüd sayılmazlar. Fakat eğer lüzumsuz tekrar ede ede müstakar bir hale gelse, o vakit hakikî bir nevi şübhe, ondan tevellüd edebilir. Hem bîtarafane muhakeme namıyla veya insaf namına deyip, şıkk-ı muhalifi iltizam ede ede, tâ öyle bir hale gelir ki, ihtiyarsız taraf-ı muhalifi iltizam eder. Ona vâcib olan hakkın iltizamı kırılır. O da tehlikeye düşer. Hasımın veya şeytanın bir vekil-i fuzulîsi olacak bir halet, zihninde

takarrür eder.

Şu nevi vesvesenin en mühimi budur ki: Vesveseli adam, imkân-ı zâtî ile imkân-ı zihniyi birbiriyle iltibas eder. Yani: Bir şeyi zâtında mümkün görse, o şeyi zihnen dahi mümkün ve aklen meşuk tevehhüm eder. Halbuki İlm-i Kelâm'ın kaidelerindendir ki: İmkân-ı zâtî ise, yakîn-i ilmîye münafî değil ve zaruret-i zihniyeye zıddiyeti yoktur. Meselâ: Şu dakikada Karadeniz'in yere batması, zâtında mümkündür ve o imkân-ı zâtî ile muhtemeldir. Halbuki yakînen, o denizin yerinde olduğunu hükmediyoruz, şübhesiz biliyoruz. Ve o ihtimal-i imkânî ve o imkân-ı zâtî, bize şek vermez, bir şübhe getirmez, yakînimizi bozmaz. Meselâ: Şu güneş zâtında mümkündür ki, bugün gurub etmesin veya yarın tulû' etmesin. Halbuki bu imkân yakînimize zarar vermez, şübhe getirmez. İşte bunun gibi, meselâ hakaik-i imaniyeden olan hayat-ı dünyeviye'nin gurubuna ve hayat-ı uhreviye'nin tulû'una, imkân-ı zâtî cihetinde gelen vehimler, yakîn-i imanîye zarar vermez.

Hem **لَا عِبْرَةَ لِلاَحْتِمَالِ الْغَيْرِ النَّاشِئِ عَنْ دَلِيلٍ** yani: "Bir delilden neş'et etmeyen bir ihtimalin

hiç ehemmiyeti yoktur" olan kaide-i meşhure; hem usûl-üd din, hem usûl-ül fikhın kaide-i mukarreresindendir.

Eğer desen: Bu derece mü'minlere muzır ve müz'ic olan vesvese, ne hikmete binaen bize bela olmuş?"

Elcevab: İfrata varmamak, hem galebe çalmamak şartıyla, asl-ı vesvese teyakkuza sebebidir, taharriye dâîdir, ciddiyete vesiledir. Lâkaydlığı atar, tehavünü def eder. Onun için Hakîm-i Mutlak, şu dâr-ı imtihanda, şu meydan-ı müsabakada bize bir kamçı-yı teşvik olarak, vesveseyi şeytanın eline vermiş. Beşerin başına vuruyor. Şayet ziyade incitse, Hakîm-i Rahîm'e şekva etmeli, "Eûzü billahi mineşşeytanirracim" demeli.

Sözler (274 - 278)

[Başa Dön](#)

97- Cennet- Lezzeti Cismaniye -Huriler 70 Hulle.Dost Dostu ile beraber..? SÖZ.sh 497-503

Yirmisekizinci Söz

Şu söz, Cennet'e dairdir. Şu Söz'ün iki makamı var. Birinci Makam, Cennet'in bazı letaifine işaret eder. Fakat Onuncu Söz'de on iki hakikat-ı katia ile, gayet kat'î bir surette ve bu Söz'ün İkinci Makamında Onuncu Söz'ün hülâsası ve esası, müteselsil gayet metin arabî bir bürhan-ı kat'î

ile gayet parlak bir tarzda vücudu isbat olunan Cennet'in isbat-ı vücudundan bahis değil, belki şu makamda yalnız sual ve cevaba ve tenkide medar olan birkaç ahval-i Cennet'ten bahseder. Eğer tevfik-i İlahî refik olsa sonra azîm bir söz, o muazzam hakikata dair yazılacaktır, inşaallah.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وَبَشِّرِ الدِّينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنْ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأَتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

Cennet-i bâkiyeye dair bazı suallere kısa cevablardır.

Cennet'e dair, Cennet'ten daha güzel, hurilerinden daha latif, selsebilinden daha tatlı olan beyanat-ı âyât-ı Kur'aniye kimseye söz bırakmamıştır ki, fazla birşey söylensin. Fakat o parlak, ezeli ve ebedî, yüksek ve güzel âyetleri fehme takrib için bazı basamakları, hem o cennet-i Kur'aniyeden nümune için bazı çiçeklerin nümunesi nev'inden bazı nükteleri söyleyeceğiz. Beş rumuzlu sual ve cevabla işaret edeceğiz. Evet, Cennet bütün lezaiz-i maneviyeye medar olduğu gibi, bütün lezaiz-i cismaniyeye de medardır.

Sual: Kusurlu, noksaniyetli, mütegayyir, kararsız, elemli cismaniyetin ebediyetle ve Cennet'le ne alâkası var? Madem ruhun âlî lezaizi vardır; ona kâfidir. Lezaiz-i cismaniye için, bir haşr-i cismanî neden îcabediyor?

Elcevab: Çünkü nasıl toprak suya, havaya, ziyaya nisbeten kesafetli, karanlıklıdır; fakat masnuat-ı İlahiyenin bütün enva'ına menşe' ve medar olduğundan bütün anasır-ı sairenin manen fevkine çıktığı gibi.. hem kesafetli olan nefis-i insaniye; sırr-ı câmiyet itibariyle, tezekki etmek şartıyla bütün letaif-i insaniyenin fevkine çıktığı gibi.. öyle de, cismaniyet; en câmi', en muhit, en zengin bir âyine-i tecelliyat-ı esma-i İlahiyedir. Bütün hazain-i rahmetin müddeharatını tartacak ve

mizana çekecek âletler, cismaniyettir. Meselâ: Dildeki kuvve-i zaika, rızık zevkinde enva'-ı mat'umat adedince mizanlara menşe' olmasaydı; herbirini ayrı ayrı hissedip tanımazdı, tadıp tartamazdı. Hem ekser esma-i İlahiyenin tecelliyatını hissedip bilmek, zevkedip tanımak cihazatı, yine cismaniyettir. Hem gayet mütenevvi ve nihayet derecede ayrı ayrı lezzetleri hissedecek istidadlar, yine cismaniyettir. Madem şu kâinatın Sâni'i, şu kâinatla bütün hazain-i rahmetini tanıttırmak ve bütün tecelliyat-ı esmasını bildirmek ve bütün enva'-ı ihsanatını tattırmak istediğini; kâinatın gidişatından ve insanın câmiyyetinden, -Onbirinci Söz'de isbat edildiği gibi- kat'î anlaşılıyor. Elbette şu seyl-i kâinatın bir havz-ı ekberi ve bu kâinat tezgâhının işlediği mahsulâtın bir meşher-i a'zamı ve şu mezraa-i dünyanın bir mahzen-i ebedîsi olan dâr-ı saadet, şu kâinata bir derece benzeyecektir. Hem cismanî, hem ruhanî bütün esasatını muhafaza edecektir. Ve o Sâni'-i Hakîm ve o Âdil-i Rahîm; elbette cismanî âletlerin vezâifine ücret olarak ve hidematına mükâfat olarak ve ibadat-ı mahsusalarına sevab olarak, onlara lâıyk lezaizi verecektir. Yoksa hikmet ve adalet ve rahmetine zıd bir halet olur ki, hiç bir cihetle onun cemal-i rahmetine ve kemal-i adaletine uygun değildir, kabil-i tevfiğ olamaz.

Sual: Cisim, eğer hayatî olsa; ecza-yı bedenî daim terkiib ve tahlildedir, inkıraza mahkûmdur, ebediyete mazhar olamaz. Ekl ve şürb, beka-i şahsî ve muamele-i zevciye ise beka-i nev'î içindir ki; şu âlemde birer esas olmuşlar. Âlem-i ebediyette ve âlem-i uhrevîde, şunlara ihtiyaç yoktur. Neden Cennet'in en büyük lezaizi sırasına geçmişler?

Elcevab: Evvelâ, şu âlemde cism-i zîhayatın inkıraza ve mevte mahkûmiyeti ise, vâridat ve masarîfın müvazenesizliğindedir. Çocukluktan sinn-i kemale kadar vâridat çoktur; ondan sonra masarîf ziyadeleşir, müvazene kaybolur.. o da ölür. Âlem-i ebediyette ise; zerrat-ı cisim sabit kalıp terkiib ve tahlile maruz değil veyahut müvazene sabit kalır, *{(Haşiye): Şu dünyada cism-i insanî ve hayvanî, zerrat için güya bir misafirhane, bir kışla, bir mekteb hükmündedir ki; camid zerreler ona girerler, hayatdar olan âlem-i bekaya zerrat olmak için liyakat kesbederler, çıkarlar. Âhirette ise الدَّارُ الْآخِرَةُ لِهِيَ الْحَيَوانُ sırrınca, nur-u hayat orada âmmdır. Nurlanmak için o seyr ü sefere ve o talimat ve talime lüzum yoktur. Zerrelere demirbaş olarak sabit kalabilirler.}* vâridat ile masarîf müvazenedir. Devr-i daimî gibi cism-i zîhayat; telezzüat için, hayat-ı cismaniye tezgâhının işlettirilmesiyle beraber ebedîleşir. Ekl ve şürb ve muamele-i zevciye gerçi bu dünyada bir ihtiyaçtan gelir, bir vazifeye gider. Fakat o vazifeye bir ücret-i muaccele olarak öyle mütenevvi

lezziz lezzet içlerine bırakılmıştır ki, sair lezaize tereccuh ediyor. Madem bu dâr-ı elemde, bu kadar acib ve ayrı ayrı lezzetlere medar; ekl ve nikâhtır. Elbette dâr-ı lezzet ve saadet olan Cennet'te o lezzetler; o kadar ulvî bir suret alıp ve vazife-i dünyeviye'nin uhrevî ücretini de lezzet olarak ona katarak ve dünyevî ihtiyacı dahi uhrevî bir hoş iştiha suretinde ilâve ederek, Cennet'e lâyük ve ebediyete münasib, en câmi' hayatdar bir maden-i lezzet olur. Evet

وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ

dünyada, camid ve şuursuz ve hayatsız maddeler, orada şuurlu hayatdardırlar. Buradaki insanlar gibi orada da ağaçlar, buradaki hayvanlar gibi oradaki taşlar; emri anlar ve yapar. Sen bir ağaca desen "Filan meyveyi bana getir", getirir. Filan taşta desen "Gel", gelir. Madem taş, ağaç, bu derece ulvî bir suret alırlar. Elbette ekl ve şüreb ve nikâh dahi hakikat-ı cismaniyelerini muhafaza etmekle beraber; Cennet'in dünya fevkindeki derecesi nisbetinde, dünyevî derecelerinden o derece yüksek bir suret almaları iktiza eder.

Sual: الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ سırrınca: "Dost, dostuyla beraber Cennet'te bulunacaktır."

Halbuki basit bir bedevi, bir dakikada sohbet-i Nebeviyede Lillah için bir muhabbet peyda eder; o muhabbetle, Cennet'te Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın yanında bulunması lâzım gelir. Halbuki gayr-ı mütenahî feyze mazhar Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın feyzi, bir basit bedevi feyziyle nasıl birleşir?

Elcevab: Bir temsil ile, şu ulvî hakikata şöyle bir işaret ederiz ki, meselâ: Gayet güzel ve şaşaalı bir bağda muhteşem bir zât gayet büyük bir ziyafet, gayet müzeyyen bir seyrangâh öyle bir surette ihzar etmiş ki: Kuvve-i zaikanın hissedecek bütün lezaiz-i mat'umatı câmi', kuvve-i bâsıranın hoşuna gidecek bütün mehasini şamil, kuvve-i hayaliyeyi keyiflendirecek bütün garaibi müştemil ve hâkeza.. bütün havass-ı zahire ve bâtnayı okşayacak ve memnun edecek herşeyi içine koymuştur. Şimdi iki dost var. Beraber o ziyafete giderler. Bir locada, bir sofrada oturuyorlar. Fakat birisinin kuvve-i zaikası pek az olduğundan cüz'î zevk alır. Gözü de az görüyor. Kuvve-i şâmmesi yok. Sanayi-i garibeden anlamaz. Hârîka şeyleri bilmez. O nüzhetgâhın, binden ve belki milyondan birisini, kabiliyeti nisbetinde ancak zevkederek istifade eder. Diğeri ise bütün zahirî ve bâtinî duyguları, akıl ve kalb ve his ve latifeleri, o derece mükemmel ve o mertebe inkişaf etmiştir ki; o seyrangâhtaki bütün incelikleri, güzellikleri ve letaifi ve garaibi ayrı ayrı hissedip zevkederek, ayrı ayrı lezzet aldığı halde o dost ile omuz omuzadır. Madem bu karmakarışık,

elemli ve daracık şu dünyada böyle oluyor. En küçük ile en büyük beraber iken, seradan süreyyaya kadar fark oluyor. Elbette dâr-ı saadet ve ebediyet olan Cennet'te bittarîk-ıl evlâ dost dostu ile beraber iken, herbirisi istidadına göre sofrâ-i Rahmanürrahîm'den, istidadları derecesinde hisselerini alırlar. Buldukları cennetler ayrı ayrı da olsa, beraber bulunmalarına mani olmaz. Çünkü Cennet'in sekiz tabakası birbirinden yüksek oldukları halde, umumun damı Arş-ı A'zam'dır. Nasılki mahrufî bir dağın etrafında, birbiri içinde, birbirinden yüksek, kaidesinden zirvesine kadar surlu daireler bulunsa; o daireler birbirinin üstündedir fakat birbirinin güneş görmelerine mani olmaz, birbirinden geçebilir, birbirine bakar. Öyle de Cennetler de buna yakın bir tarz ile olduğu, ehadîsin mütenevvi rivayâtı işaret ediyor.

Sual: Ehadîste denilmiş: "Huriler yetmiş hulleyi giydikleri halde, bacaklarının kemiklerindeki ilikleri görünüyor." Bu ne demektir? Ne manası var? Nasıl güzelliğidir?

Elcevab: Manası pek güzeldir ve güzelliği pek şirindir. Şöyle ki: Şu çirkin, ölü, camid ve çoğu kışır olan dünyada; hüsün ve cemal, yalnız göze güzel görünüp, ülfete mani olmazsa, yeter. Halbuki güzel, hayatdar, revnakdar, bütün kışırsız lüb ve kabuksuz iç olan Cennet'te; göz gibi bütün insanın duyguları, latifeleri cins-i latif olan hurilerden ve huriler gibi ve daha güzel, dünyadan gelme, Cennet'teki nisa-i dünyeviyeden ayrı ayrı hisse-i zevklerini, çeşit çeşit lezzetlerini almak isterler.

Demek en yukarı hullenin güzelliğinden tut, tâ kemik içindeki iliklere kadar, birer hissini birer latifenin medar-ı zevki olduğunu hadîs işaret ediyor. Evet "Hurilerin yetmiş hulleyi giymeleri ve bacaklarındaki kemiklerin ilikleri görünmesi" tabiriyle hadîs-i şerif işaret ediyor ki: İnsanın ne kadar hüsünperver ve zevkperest ve zînete meftun ve cemale müştak duyguları ve hasseleri ve kuvaları ve latifeleri varsa, umumunu memnun edip doyuracak ve herbirisini ayrı ayrı okşayıp mes'ud edecek, maddî ve manevî her nevi zînet ve hüsn-ü cemale huriler câmi'dirler. Demek huriler Cennet'in aksam-ı zînetinden yetmiş tarzını, bir tek cinsten olmadığından birbirini setretmeyecek surette giydikleri gibi; kendi vücudlarından ve nefis ve cisimlerinden, belki yetmiş mertebeden ziyade ayrı ayrı hüsün ve cemalin aksamını gösteriyorlar.

وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ işaretinin hakikatını gösteriyorlar. Hem Cennet'te

lüzumsuz, kışırlı ve fuzuli maddeler olmadığından; ehl-i Cennet'in ekl ve şürbünden sonra kazurâtı olmadığını, hadîs-i şerif beyan ediyor. Madem şu süflî dünyada, en âdi zîhayat olan ağaçlar, çok

tegaddi ettikleri halde kazuratsız oluyorlar. En yüksek tabaka-i hayat olan Cennet ehli, neden kazuratsız olmasın?

Sual: Ehadîs-i şerifede denilmiştir ki: "Bazı ehl-i Cennet'e, dünya kadar bir yer veriliyor, yüzbinler kasr, yüzbinler huri ihsan ediliyor." Birtek adama bu kadar şeylerin ne lüzumu var, ne ihtiyacı var, nasıl olabilir ve ne demektir?

Elcevab: Eğer insan yalnız camid bir vücud olsaydı veyahut yalnız mideden ibaret nebatî bir mahluk olsaydı veyahut yalnız mukayyed, ağır ve muvakkat ve basit bir zât-ı cismaniye ve bir cism-i hayvanîden ibaret olsaydı; öyle çok kasırlara, çok hurilere lâayık ve mâlik olmazdı. Fakat insan, öyle câmi' bir mu'cize-i kudrettir ki; hattâ şu dünya-yı fânide, şu kısa bir ömürde, şu inkişaf etmemiş bazı letaifinin ihtiyacı cihetiyle bütün dünyanın saltanatı, serveti ve lezaizi verilse belki hırsı tok olmayacaktır. Halbuki ebedî bir dâr-ı saadette, nihayetsiz istidada mâlik, nihayetsiz ihtiyaçlar lisaniyla, nihayetsiz arzular eliyle, nihayetsiz bir rahmetin kapısını çalan bir insan; elbette ehadîste beyan olunan ihsanat-ı İlahiyeye mazhariyeti makuldür ve haktır ve hakikattır. Ve şu hakikat-ı ulviyeye bir temsil dûrbîniyle rasad edeceğiz. Şöyle ki:

Bu dere bahçesi gibi, *{(Haşiyeye): Sekiz sene kemal-i sadakatla bu fakire hizmet eden Süleyman'ın bahçesidir ki, bir veya iki saat zarfında şu Söz orada yazıldı.}* şu Barla bağ ve bahçelerinin her birinin ayrı ayrı mâliki bulunduğu halde; Barla'da gıdası itibariyle ancak bir avuç yeme mâlik olan herbir kuş, herbir serçe, herbir arı "Bütün Barla'nın bağ ve bostanları, benim nüzhetgâhım ve seyrangâhımdır" diyebilir. Barla'yı zabtedip daire-i mülküne dâhil eder. Başkalarının iştiraki onun bu hükmünü bozmaz. Hem insan olan bir insan diyebilir ki: "Benim Hâlıkım bu dünyayı bana hane yapmış, güneş benim bir lâmbamdır, yıldızlar benim elektriklerimdir, yeryüzü çiçekli-miçekli halılarla serilmiş benim bir beşiğimdir" der, Allah'a şükreder. Sair mahlukatın iştiraki, onun bu hükmünü nakzetmez. Bilakis mahlukat onun hanesini tezyin eder. Hanenin müzeyyenatı hükmünde kalırlar. Acaba bu daracık dünyada, insan insaniyet itibariyle, hattâ bir kuş dahi böyle bir daire-i azîmede bir nevi tasarruf dava etse, cesîm bir nimete mazhar olsa; geniş ve ebedî bir dâr-ı saadette, ona beşyüz senelik bir mesafede bir mülk ihsan etmek, nasıl istib'ad edilebilir?

Hem nasilki şu kesafetli, karanlıklı, dar dünyada güneşin pek çok âyinelerde bir anda aynen bulunması gibi, öyle de: Nurani bir zât, bir anda çok yerlerde aynen bulunması -Onaltıncı Söz'de

isbat edildiği gibi- meselâ, Hazret-i Cebrail Aleyhisselâm bin yıldızda bir anda hem Arş'ta, hem huzur-u Nebevîde, hem huzur-u İlahîde bir vakitte bulunması; hem Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın haşırde bir anda ekser etkiya-ı ümmetiyle görüşmesi ve dünyada hadsiz makamlarda bir anda tezahür etmesi ve evliyanın bir nevi garibi olan ebdalların bir vakitte çok yerlerde görünmesi ve avamın rü'yada bazan bir dakikada bir sene kadar işler görmesi ve müşahede etmesi ve herkesin kalb, ruh, hayal cihetiyle bir anda pekçok yerlerle temas edip alâkadarane bulunması, malûm ve meşhud olduğundan.. elbette nuranî, kayıdsız, geniş ve ebedî olan Cennet'te, cisimleri ruh kuvvetinde ve hiffetinde ve hayal sür'atinde olan ehl-i Cennet, bir vakitte yüzbin yerlerde bulunup yüzbin hurilerle sohbet ederek yüzbin tarzda zevk almak; o ebedî Cennet'e, o nihayetsiz rahmete lâyıktır ve Muhbir-i Sadık'ın (A.S.M.) haber verdiği gibi hak ve hakikattir. Bununla beraber, bu küçücük aklımızın terazisiyle o muazzam hakikatlar tartılmaz.

İdrak-i maali bu küçük akla gerekmez.

Zira bu terazi o kadar sıkleti çekmez.

Sözler (502)

Cennet Sözüne Küçük Bir Zeyl

Cehennem'e dairdir

İkinci ve Sekizinci Sözlerde isbat edildiği gibi; iman, manevî bir cennetin çekirdeğini taşıyor.. küfür dahi, manevî bir cehennem'in tohumunu saklıyor. Nasılki küfür, Cehennem'in bir çekirdeğidir. Öyle de; Cehennem, onun bir meyvesidir. Nasıl küfür, Cehennem'e duhûlüne sebebedir; öyle de Cehennem'in vücuduna ve icadına dahi sebebedir. Zira küçük bir hâkimin küçük bir izzeti, küçük bir gayreti, küçük bir celali bulunsa; bir edebsiz ona serkeşane dese: "Beni te'dib etmezsin ve edemezsin." Herhalde o yerde hapisane yoksa da, tek o edebsiz için bir hapisane teşkil edecek, onu içine atacaktır. Halbuki kâfir, Cehennem'i inkâr ile, nihayetsiz izzet ve gayret ve celal sahibi ve gayet büyük ve nihayetsiz kadîr bir zâtı tekzib ve isnad-ı acz ediyor, yalancılıkla ve acz ile ittiham ediyor, izzetine şiddetle dokunuyor, gayretine dehşetli dokunduruyor, celaline âsiyane ilişiyor. Elbette farz-ı muhal olarak, Cehennem'in hiç bir sebab-i vücudu bulunmazsa da; şu derece tekzib ve isnad-ı aczi tazammun eden küfür için bir Cehennem halkedilecek, o kâfir içine atılacaktır.

Sözler (497 - 503)

Başu Dön

Birinci Nokta: İnsan, nur-u iman ile a'lâ-yı illiyyîne çıkar; Cennet'e lâıyk bir kıymet alır. Ve zulmet-i küfür ile, esfel-i safilîne düşer; Cehennem'e ehil (olacak) bir vaziyete girer. Çünkü iman, insanı Sâni'-i Zülcelal'ine nisbet ediyor; iman, bir intisabdır. Öyle ise insan, iman ile insanda tezahür eden san'at-ı İlahiye ve nukuş-u esma-i Rabbaniye itibariyle bir kıymet alır. Küfür, o nisbeti kat'eder. O kat'dan san'at-ı Rabbaniye gizlenir. Kıymeti dahi yalnız madde itibariyle olur. Madde ise, hem fâniye, hem zâile, hem muvakkat bir hayat-ı hayvanî olduğundan, kıymeti hiç hükmündedir.

Bu sırrı bir temsil ile beyan edeceğiz. Meselâ: İnsanların san'atları içinde nasılki maddenin kıymeti ile san'atın kıymeti ayrı ayrıdır. Bazan müsavi, bazan madde daha kıymettar, bazan oluyor ki; beş kuruşluk demir gibi bir maddede beş liralık bir san'at bulunuyor. Belki bazan, antika olan bir san'at, bir milyon kıymeti aldığı halde, maddesi beş kuruşa da değmiyor. İşte öyle antika bir san'at, antikacıların çarşısına gidilse, hârîka-pişe ve pek eski hünerver san'atkârına nisbet ederek o san'atkârı yâd etmekle ve o san'atla teşhir edilse, bir milyon fiatla satılır. Eğer kaba demirciler çarşısına gidilse, beş kuruşluk bir demir bahasına alınabilir.

İşte insan, Cenab-ı Hakk'ın böyle antika bir san'atıdır ve en nazik ve nazenin bir mu'cize-i kudretidir ki; insanı, bütün esmasının cilvesine mazhar ve nakışlarına medar ve kâinata bir misal-i musaggar suretinde yaratmıştır.

Eğer nur-u iman, içine girse, üstündeki bütün manidar nakışlar, o ışıkla okunur. O mü'min, şuur ile okur ve o intisabla okutur. Yani: "Sâni'-i Zülcelal'in masnuuyum, mahlukuyum, rahmet ve keremine mazharım" gibi manalarla insandaki san'at-ı Rabbaniye tezahür eder. Demek Sâni'ine intisabdan ibaret olan iman; insandaki bütün âsâr-ı san'atı izhar eder. İnsanın kıymeti, o san'at-ı Rabbaniyeye göre olur ve âyine-i Samedaniye itibariyledir. O halde şu ehemmiyetsiz olan insan, şu itibarla bütün mahlukat üstünde bir muhatab-ı İlahî ve Cennet'e lâıyk bir misafir-i Rabbanî olur.

Eğer kat'-ı intisabdan ibaret olan küfür, insanın içine girse; o vakit bütün o manidar nukuş-u esma-i İlahiye karanlığa düşer, okunmaz. Zira Sâni' unutulsa, Sâni'a müteveccih manevî cihetler de anlaşılmaz. Âdeta baş aşağı düşer. O manidar âlî san'atların ve manevî âlî nakışların çoğu gizlenir. Bâki kalan ve göz ile görülen bir kısmı ise; süflî esbaba ve tabiata ve tesadüfe verilip, nihayet sukut eder. Herbiri birer parlak elmas iken, birer sönük şişe olurlar. Ehemmiyeti yalnız madde-i hayvaniyeye bakar. Maddenin gayesi ve meyvesi ise; -dediğimiz gibi- kısacık bir ömürde hayvanatın en âcizi ve en muhtacı ve en kederlisi olduğu bir halde yalnız cüz'î bir hayat geçirmektir. Sonra tefessüh eder gider. İşte küfür, böyle mahiyet-i insaniyeyi yıkar, elmastan

kömüre kalbeder.

Sözler (311 - 312)

[Başa Dön](#)

99- İnsan KARUN Gibi Ben kendi ilmimle kazandım dese ne olur?

23.Söz sh 327-328

İşte insan dahi Hâlıkının rahmetini inkâr ve hikmetini ittiham edecek bir tarzda küfran-ı nimet suretinde Karun gibi **إِنَّمَا أُوتِيْتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ** yani: "Ben kendi ilmimle, kendi iktidarım ile kazandım" dese, elbette sille-i azaba kendini müstehak eder. Demek şu meşhud saltanat-ı insaniyet ve terakkiyat-ı beşeriye ve kemalât-ı medeniyet; celb ile değil, galebe ile değil, cidal ile değil, belki ona onun za'fı için teshir edilmiş, onun aczi için ona muavenet edilmiş, onun fakrı için ona ihsan edilmiş, onun cehli için ona ilham edilmiş, onun ihtiyacı için ona ikram edilmiş. Ve o saltanatın sebebi, kuvvet ve iktidar-ı ilmî değil, belki şefkat ve re'fet-i Rabbaniye ve rahmet ve hikmet-i İlahiyedir ki; eşyayı ona teshir etmiştir. Evet, bir gözsüz akrep ve ayaksız bir yılan gibi haşerata mağlub olan insana, bir küçük kurttan ipeği giydiren ve zehirli bir böcekten balı yediren; onun iktidarı değil, belki onun za'fının semeresi olan teshir-i Rabbanî ve ikram-ı Rahmanîdir.

Ey insan! Madem hakikat böyledir; gururu ve enaniyeti bırak. Uluhiyetin dergâhında acz u za'fını, istimdad lisanıyla; fakr u hacatını, tazarru' ve dua lisanıyla ilân et ve abd olduğunu göster.

Ve **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ** de, yüksel.

Sözler (327 - 328)

[Başa Dön](#)

100- Külli hadsiz nimetler şu cüz i şükürümle nasıl mukabele edebilirim? SÖZLER 361-362

Eğer desen: "Şu küllî hadsiz nimetlere karşı nasıl şu mahdud ve cüz'î şükürümle mukabele edebilirim?"

Elcevab: Küllî bir niyetle, hadsiz bir itikad ile... Meselâ: Nasılki bir adam beş kuruş kıymetinde bir hediye ile, bir padişahın huzuruna girer ve görür ki, herbiri milyonlara değer hediyeler, makbul adamlardan gelmiş, orada dizilmiş. Onun kalbine gelir: "Benim hediyem hiçtir, ne yapayım?" Birden der: "Ey seyyidim! Bütün şu kıymetdar hediyeleri kendi namıma sana takdim ediyorum. Çünkü sen onlara lâyıksın. Eğer benim iktidarım olsaydı, bunların bir mislini sana hediye ederdim." İşte hiç ihtiyacı olmayan ve raiyetinin derece-i sadakat ve hürmetlerine alâmet olarak hediyelerini kabul eden o padişah, o bîçarenin o büyük ve küllî niyetini ve arzusunu

ve o güzel ve yüksek itikad liyakatını, en büyük bir hediye gibi kabul eder. Aynen öyle de: Âciz bir abd, namazında "Ettahiyyatü lillah" der. Yani: Bütün mahlukatın hayatlarıyla sana takdim ettikleri hediye-i ubudiyetlerini, ben kendi hesabıma, umumunu sana takdim ediyorum. Eğer elimden gelseydi, onlar kadar tahiyyeler sana takdim edecektim. Hem sen onlara, hem daha fazlasına lâıyksın. İşte şu niyet ve itikad, pek geniş bir şükr-ü küllîdir. Nebatın tohumları ve çekirdekleri, onların niyetleridir.

Hem meselâ: Kavun, kalbinde nüveler suretinde bin niyet eder ki, "Ya Hâlıkım! Senin esma-i hüsnanın nakışlarını yerin birçok yerlerinde ilân etmek isterim." Cenab-ı Hak gelecek şeylerin nasıl geleceklerini bildiği için, onların niyetlerini bilfiil ibadet gibi kabul eder. "Mü'minin niyeti, amelinden hayırlıdır." Şu sırta işaret eder. Hem

سُبْحَانَكَ وَ بِحَمْدِكَ عَدَدَ خَلْقِكَ وَ رِضَاءِ نَفْسِكَ وَ زِنَةَ عَرْشِكَ وَ مَدَادِ كَلِمَاتِكَ وَ
نُسْبِكَ بِجَمِيعِ تَسْبِيحَاتِ أَنْبِيَائِكَ وَ أَوْلِيَائِكَ وَ مَلَائِكَتِكَ

gibi hadsiz adedle tesbih etmenin hikmeti şu sırdan anlaşılır. Hem nasıl bir zabıt, bütün neferatının yekûn hizmetlerini kendi namına padişaha takdim eder. Öyle de: Mahlukata zabıtlik eden ve hayvanat ve nebatata kumandanlık yapan ve mevcudat-ı arziyeye halifelik etmeye kabil olan ve kendi hususî âleminde kendini herkese vekil telakki eden insan, اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ اِيَّاكَ نَسْتَعِينُ der.

Bütün halkın ibadetlerini ve istianelerini, kendi namına Mabud-u Zülcelal'e takdim eder. Hem سُبْحَانَكَ بِجَمِيعِ تَسْبِيحَاتِ جَمِيعِ مَخْلُوقَاتِكَ وَ بِالسَّنَةِ جَمِيعِ مَصْنُوعَاتِكَ der. Bütün

mevcudatı kendi hesabına söylettirir. Hem اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ بَعْدَ ذَرَاتِ الْكَائِنَاتِ وَ مُرَكَّبَاتِهَا der. Herşey namına bir salavat getirir. Çünkü herşey, Nur-u Ahmedî (A.S.M.) ile alâkadardır. İşte tesbihatta, salavatlarda hadsiz adedlerin hikmetini anla.

Üçüncü Meyve: Ey nefis! Az bir ömürde hadsiz bir amel-i uhrevî istersen ve herbir dakika-i ömrünü bir ömür kadar faydeli görmek istersen ve âdetini ibadete ve gafletini huzura

kalbetmeyi seversen, Sünnet-i Seniyyeye ittiba et. Çünkü bir muamele-i şer'iyeye tatbik-i amel ettiğin vakit, bir nevi huzur veriyor. Bir nevi ibadet oluyor. Uhrevî çok meyveler veriyor. Meselâ: Birşeyi satın aldın. İcab ve kabul-i şer'iyeyi tatbik ettiğin dakikada, o âdi alış-verişin bir ibadet hükmünü alır. O tahattur-u hükm-ü şer'î bir tasavvur-u vahy verir. O dahi, Şârii düşünmekle bir teveccüh-ü İlahî verir. O dahi, bir huzur verir. Demek Sünnet-i Seniyyeye tatbik-i amel etmekle bu fâni ömür, bâki meyveler verecek ve bir hayat-ı ebediyeye medar olacak olan faydeler elde edilir.

فَأْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

fermanını dinle. Şeriat ve Sünnet-i Seniyyenin ahkâmı içinde cilveleri intişar eden esma-i hüsnanın herbir isminin feyz-i tecellisine bir mazhar-ı câmi' olmağa çalış...

Sözler (361 - 362)

[Başa Dön](#)

Hazırlayan : Cevdet YILMAZ

Düzenleyen: Serkan TÜRETEN

Dualarınızı bekleriz.